

ਜੋਤ ਬਿਗਾਮ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਚੰਦਨ ਭਗਤਾ ਜੋਤਿ ਇਨੇਹੀ ਸਰਬੇ ਪਰਮਲੁ ਕਰਣਾ ॥

(ਤਿਲੰਗ ਮਹਲਾ ੧, ਪੰਨਾ ੭੨੧)

ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ

ਅਕਾਲੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ; ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ
ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਤੇ ਅੰਛਣੇ ਦੀ ਬਿਸਮਾਦੀ ਖੇਡ;
ਨਾਮ ਦੇ ਚਲੂਲੇ ਰੰਗ; ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ
ਲਿਖਤ-ਮਹੱਤਤਾ ਆਦਿਕ
ਗੁਰਮਤਿ-ਗੂੜ੍ਹ ਰਮਜ਼ਾਂ
ਸੰਬੰਧੀ
ਅਧਿਭੂਤ ਕਵਿਤਾ

ਰਚਿਤ :

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਟ੍ਰਸਟ

23-ਜੀ, ਸਰਾਭਾ ਨਗਰ,
ਲੁਧਿਆਣਾ

© ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਟ੍ਰਸਟ

ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਅਪ੍ਰੈਲ 1987

ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਨਵੰਬਰ 2003

ਮੁੱਲ : 75-00 ਰੁਪਏ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਟ੍ਰਸਟ

23-ਜੀ, ਸਰਾਭਾ ਨਗਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ

ਛਾਪਕ :

ਪ੍ਰਿੰਟਵੈੱਲ, 146, ਇੰਡਸਟੀਅਲ ਫੋਕਲ ਪੁਆਇੰਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਅਨੁਕ੍ਰਮਣਿਕਾ (ਭਾਵ ਤਤਕਰਾ)

੧. ਉਥਾਨਕਾ	—ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ ੫
੨. ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਿਕਾ	—ਸ: ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ੯
੩. ਜਾਣ-ਪਛਾਣ	—ਗਯਾਨੀ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ੨੯
੪. ਦੂਜੀ ਛਾਪ	੩੨
੫. ਪ੍ਰੇਮ-ਵੈਰਾਗ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੱਕਾਂ	੩੩
੬. ਪ੍ਰੇਮ-ਬੇਨਤੀ ਉੱਤੇ ਸਨਮੁਖ ਜੋਤਿ ਜਲਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਮਗਨ-ਬਿਲਾਸ	੩੪
੭. ਅਮਰੀ-ਕਾਂਗਾਂ ਤੇ ਅਨੁਭਵੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਕਪਾਟ ਖੁਲ੍ਹਣੇ	੩੪
੮. ਨਿਹਚਲ ਵਰ ਨਾਲ ਅਮਰ ਸੁਹਾਗੀ ਅਨੰਦ ਕੇਲ	੩੫
੯. ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪ੍ਰਥਾਇ ਸੋਹਿਲੜੇ	੩੫
੧੦. ਸੁਰਤਿ ਜੋਤਿ ਰਹੱਸ ਗਗਨ ਉਡਾਰੀਆਂ	੩੭
੧੧. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਸਿਮਰਨ, ਨਾਮ ਨਾਮੀ ਅਭੇਦ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਰਸ਼ਨ ਲੀਲ੍ਹਾ	੩੭
੧੨. ਪ੍ਰੇਮ-ਰਸ-ਛਬੀ ਅਤੇ ਅਨਿਕ ਤੁੰਗੀ ਅਨੁਰਾਗ	੩੮
੧੩. ਨਿਰਗੁਣ ਨਿਰਤਕਾਰੀ	੩੮
੧੪. ਗੁਰ-ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਚੰਡ ਖੰਡ ਤੇ ਰੰਗ ਜੋਤਿ ਅਮਰ ਜੀਵੀਣਤਾ	੪੦
੧੫. ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਇਸਤਰੀ ਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਸਮਾਨ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ	੪੧
੧੬. ਆਤਮ-ਭੋਗ	੪੧
੧੭. ਮੁਕਤ-ਪਦ ਤੇ ਗੁਰਪੁਰੀ ਸਧਾਰੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਦਿੱਬ ਹਸਤੀ	੪੨
੧੮. ਗੁਰਮਤਿ ਰਾਜ ਜੋਗ	੪੨
੧੯. ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਧਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਫਲ ਜੀਵਨੀ ਕ੍ਰਾਂਤ ਤੇ ਉਰਧ ਕਮਲੀ ਵਿਗਾਸ ਵਿਚ ਸਦ-ਰੰਗ ਮਸਤੀ	੪੨
੨੦. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਲਿਵ ਮਜਨੀ ਇਸ਼ਨਾਨ, ਤੇ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਸਾਵਧਾਨਤਾ	੪੫
੨੧. ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਲਿਵ ਉਨਮਨੀ ਪ੍ਰਚੰਡਤਾ ਤੇ ਅਗਾਧ ਕਲਾ ਦੇ ਅਧਿਭੂਤ ਕੌਤਕ	੪੬
੨੨. ਸਰਬ ਲੋਹ ਸਕਤੀ ਅਤੇ ਸਰਬ ਲੋਹ ਰਹਿਤ	੪੯
੨੩. ਗੁਰਮਤਿ ਸ਼ਾਂਤ ਬੀਰਤਾ	੪੯
੨੪. ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਸੁਭਾਉ ਤੇ ਰਹਿਣੀ	੫੦
੨੫. ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਅਗਾਧ ਬੋਧ ਮਹਿਮਾ	੫੧
੨੬. “ਨਾਮ ਨਾਮੀ ਅਭੇਦ” ਨਾਮ ਦਾ ਅਵਤਾਰ	੫੩

੨੭. ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮ—ਗੋਝ ਕਿਉਂ ਰਖਿਆ ਗਿਆ	੫੪
੨੮. ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਤੇ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਕਰਨੀ	੫੬
੨੯. ਜ਼ਿੰਦਾ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਇਸ਼ਕ ਪਿਰੰਮੜੀ ਜੋਜ	੫੯
੩੦. ਗੁਰਬਾਣੀ ਹੱਥੀਂ ਲਿਖਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ	੬੧
੩੧. ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਨਮਾਨ	੬੩
੩੨. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਮੋਹਨ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਸੈਂਚੀਆਂ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਕੌਤਕ ਦੀ ਦਿੱਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦੇਖੀ ਝਾਕੀ	੬੪
੩੩. ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਅਦਬ ਘਟਣ ਪ੍ਰਤੀ	੭੯
੩੪. ਸਨਮੁਖੀ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਸਹਾਈ ਆਦਰਸ਼	੮੦
੩੫. ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਤੱਤ ਮਰਯਾਦਾ ਪੂਰਵਿਕ ਵਿਸਥਾਰ ਵਰਣਨ: ਕੀਰਤਨ, ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ, ਅਭਿਲਾਖੀਆਂ ਲਈ ਮਰਜੀਵਣੀ ਪਰਚਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਜਲ, ਆਤਮ-ਪਾਹੁ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਛਾਂਦੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਨਾਮ ਪ੍ਰਵੇਸ਼, ਜਾਹਰੀ ਕਲਾ	੮੧
੩੬. ਦੋ ਨਵ ਜਨਮੀਆਂ, ਜੋਤਿ ਜਗੀਨੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਦੇ ਸੁਤਿਆਂ ਪਿਆਂ ਦੇ ਚਰਨ ਹੀਏ ਵਿਚ ਛੁਪਾ ਲੈਣੇ	੯੮
੩੭. ਹੁਸਨ-ਬਹਾਰ, ਨਿਰਗੁਣ ਆਰਤਾ	੧੦੦
੩੮. ਅੰਡੇ ਦੀ ਖੇਡ ਦਾ ਆਰੰਭ	੧੦੨
੩੯. ਮਿੱਠੇ ਭਾਣਿਆਂ ਦੇ ਅਸਲ ਅਰਥ	੧੦੩
੪੦. ਇਕ ਛਿਨ ਦੇ ਵਿਰੋਗ ਪਰ ਬਿਰਹੋਂ ਕੂਕ	੧੦੫
੪੧. ਸਦਾ ਉਪਕਾਰ	੧੦੮
੪੨. ਲੋਕਚਾਲੀ ਗੀਫਾਰਮਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਕੀ	੧੦੮
੪੩. ਸਾਇੰਸ, ਵਿਦਿਆ ਤੇ ਧਰਮ ਬਿਨਾਂ ਇਖਲਾਕ	੧੦੯
੪੪. ਬਿਆਸਫੀ	੧੧੧
੪੫. ਸੱਚਾ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸੁਹਾਗ	੧੧੩
੪੬. ਅਲਮਸਤ ਦਸ਼ਾ, ਅਜਰ ਜਰਨਾ, ਸੁਹਣੇਪ, ਸਦ-ਜੋਬਨੀ ਤੇਜ, ਬਿਸਮ ਲਪਟਾਂ, ਸ਼ਬਦ ਸਰੂਰੀ ਪੀਘਾਂ, ਪ੍ਰੇਮ-ਹਿੰਡੋਲੇ, ਅਮਰ ਕੁੰਟ, ਬਸੰਤ ਬਹਾਰ	੧੧੪
੪੭. ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਨਾਮ ਅਹਾਰੀ ਦਸ਼ਾ, ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਉਜਿਆਰਾ	੧੧੮
੪੮. ਅੰਡੇਣਾ—ਪ੍ਰਫਾਸ਼ ਭੰਡਾਰ, ਫਹਜ਼ਿ ਫਰਦੋਸ਼, ਜੋਤਿ ਗੁਲਜ਼ਾਰ, ਸੇਜ ਭਤਾਰ, ਦੇਗ ਦੁਆਰਾ, ਸੋਇਨ-ਮੰਦਰ, ਮਿਲਾਪ-ਅਸਥਾਨ, ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਚੰਡੀ ਚਸ਼ਮ-ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਨਾਲ ਅਭੇਦ	੧੧੯
੪੯. ਚੌਜੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਲੁਕਣਮੀਟੀ ਲੀਲ੍ਹਾ	੧੨੪
੫੦. ਅਰਥਾਵਲੀ	੧੨੭
੫੧. (ੳ) ਅੰਤਿਕਾ (ਖਾਸ ਨੋਟ)	੧੩੧
੫੨. (ਅ) ਅੰਤਿਕਾ	੧੩੪

ਉਥਾਨਕਾ

ਸੰਨ ੧੯੧੮ ਈਸਵੀ ਵਾਲਾ ਸਾਲ ਹੈ। ਗੁਰਪੁਰਬ ਪੋਹ ਸੁਦੀ ਸਪਤਮੀ ਵਾਲਾ ਅਵਤਾਰ ਦਿਹਾੜਾ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਦੋ ਚਾਰ ਦਿਨ ਹੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਜ਼ਾਰੀ ਬਾਗ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੋਏ ਸਿਖ ਰਾਜਸੀ ਬੰਦੀ ਜਨ ਕੋਈ ਚਾਲੀਸ ਦੇ ਲਗਪਗ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਕਾਲ-ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਪੁਰਬ ਮਨਾਵਣ ਦੀਆਂ ਤਾਪਾਂ ਤਾਪ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਖ ਬੰਦੀ ਜਨਾਂ ਦਾ ਗੁਰਪੁਰਬ ਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਮਨਾਵਣਾ ਭਲਾ ਕੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ! ਇਕ ਥਾਉਂ ਇਕੱਠੇ ਮਿਲ ਕੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ। ਅੱਡੋ-ਅੱਡ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਪਿੰਜਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਿੱਕਾਂ ਸਿੱਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਹ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਪੁਰਬ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਭਜਨ-ਗੁਫਾਵਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਬਿਠਾਏ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਟੈਕਟ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹਨ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਵਣ ਦਾ ਆਪਣੇ ਹੁੱਦਰੋਂ ਨਿਰਾਲਾ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪਰਸਪਰ ਮਿਲ ਕੇ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਵਿਚ ਦੂਰੋ-ਦੂਰੀ ਅਤੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਬੈਠੇ ਬਿਠਾਏ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਪਾਠ ਪਰਸੰਗ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸੁਣ ਸੁਣਾਇ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਰਲ ਮਿਲਣ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਇਕ ਜਣਾ ਬਾਣੀ ਪਾਠ ਪਰਸੰਗ ਆਦਿਕ ਆਪਣੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਉੱਚੀ ਧੁਨੀ ਵਿਚ ਸੁਣਾਇ ਦੇਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸੱਜਣ ਸੁਖੈਨ ਹੀ ਸੁਰਤੀ ਦੇ ਕੇ ਸੁਣਨ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸਿਖ ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਕੈਦੀ ਤਿੰਨ ਬਲਾਕਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਇਕ ਬਲਾਕ ਵਿਚ ਵੀਹ ਕੋਠੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਕੋਠੀਆਂ ਸਨ। ਇਕ ਬਲਾਕ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਕ ਕੋਠੀ ਤੋਂ ਇਸੇ ਬਲਾਕ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁਖੈਨ ਹੀ ਪਾਠ ਆਦਿ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਕ ਬਲਾਕ ਵਿੱਚੋਂ ਦੂਜੇ ਬਲਾਕ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਔਖੀ ਅਪੜਦੀ ਸੀ। ਵੀਹ ਕੋਠੀਆਂ ਵਾਲਾ ਬਲਾਕ, ਜੋ ਦੋਹਾਂ ਬਲਾਕਾਂ ਦੇ ਪਿਛਵਾੜੇ ਸੀ, ਇਸ ਬਲਾਕ ਵਿੱਚੋਂ ਤਾਂ ਗੰਭੀਰ ਬੋਲ ਬਿਲਾਸ ਵਾਲਾ ਸੱਜਣ ਦੂਜਿਆਂ ਦੋਹਾਂ ਬਲਾਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਵਿਚ ਨਿਖਰਵੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਪੁਚਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ੧੨-੧੩ ਕੋਠੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦੋਹਾਂ ਬਲਾਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭੀ ਸਿਰਫ਼ ੨੦ ਕੋਠੀਆਂ ਵਾਲੇ ਬਲਾਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਖੈਨ ਯਾ ਉਖੈਨ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ੧੨ ਤੇ ੧੩ ਕੋਠੀਆਂ ਵਾਲੇ ਬਲਾਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਬਲਾਕ ਵਿਚ ਉੱਕੀ ਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੁਜਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੋਈ ਬਲਾਕ ਬਰੋ ਬਰੋਬਰ ਸਨ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਖਾਸੇ ਫਾਸਲੇ 'ਤੇ ਸਨ। ਤਾਂ ਤੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਇਕ ਇਕ ਬਲਾਕ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ ਪਰਸਪਰ ਮਿਲ ਮਿਲਾ ਕੇ (ਪਰ ਅੱਡੋ-ਅੱਡੀ ਕੋਠੀਆਂ ਵਿਚ ਤੜੇ ਤੜਾਏ) ਸਤਿਸੰਗ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਸੁਖੈਨ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਬਲਾਕ ਵਿੱਚੋਂ ਜੇ ਦੂਜੇ ਬਲਾਕ ਵਾਰਤਾਲਾਪੀ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਪਰਸਪਰ ਲਾਹਾ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਲਿਖਤੀ ਸਤਿਸੰਗ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸੰਭਵ ਸੀ, ਉਹ ਭੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੁਆਰਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ ਪਰ ਜੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਸਿਖ ਚੀਫ਼ ਹੈੱਡ-ਵਾਰਡਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਲੇਟਾਂ ਏਸੇ ਮਤਲਬ ਲਈ ਮਿਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਕਥਾ ਵਾਰਤਾ ਯਾ ਕੋਈ ਪਰਮਾਰਥੀ ਪਰਸੰਗ ਕਵਿਤਾ ਉਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਬਲਾਕ ਵਿੱਚੋਂ ਦੂਜੇ ਬਲਾਕਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਿਖ ਚੀਫ਼ ਹੈੱਡ-ਵਾਰਡਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫਸਰ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਜਾਣੂ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲਿਖੀ ਸਲੇਟ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹਰੇਕ ਮਜ਼ਮੂਨ ਸੈਂਸਰ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਉੱਤੇ ਇਤਬਾਰ ਸੀ।

ਏਸ ਸਾਲ, ਅਰਥਾਤ, ੧੯੧੮ ਈਸਵੀ ਵਿਖੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਪੋਹ ਸੁਦੀ ਸਪਤਮੀ ਆਇਆ ਤਾਂ ਦਾਸ ਨੂੰ ਚਾਉ ਉਪਜਿਆ ਕਿ ਐਤਕੀਂ ਅਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਵੀਰ ਕਵਿਤਾ ਰਚਣ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਨਮਿਤ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖ ਕੇ ਅਤੇ ਸਲੇਟਾਂ 'ਤੇ ਉਤਾਰ ਕੇ ਤੇਹਾਂ ਬਲਾਕਾਂ ਵਿਚ ਫੇਰਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਭੇ ਹੀ ਵੀਰ ਆਨੰਦਤ ਹੋ ਸਕਣ। ਅਸਾਡੇ ਵਿਚ ਜਿਤਨੇ ਭੀ ਕਵਿਤਾ ਰਚਣ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ ਵੀਰ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਬੀਨ ਕਵੀ ਭਾਈ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਦੁਖੀ' ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਨ। ਇਹ ਵੀਰ ਦੁਖੀ ਜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਨਿਰੀਆਂ ਦੇਸ਼-ਭਗਤੀ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹੀ

ਜੋੜਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਹਜ਼ਾਰੀ ਬਾਗ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਦਾਸ ਦੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰੀਤੀ-ਪ੍ਰੇਰਨੀ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਪ੍ਰਾਇਣੀ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਹੁਣ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਉੱਤੇ ਭੀ ਸੋਹਣੀ ਰਚਨਾ ਰਚਣ ਲਗ ਪਏ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਨਵਲ ਨਵੇਲਾ ਇਸ਼ਕ ਏਹਨਾਂ ਨੂੰ ਐਸਾ ਆਣ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਅੰਦਰੋਂ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਵੰਨਗੀ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਵਿਤਾ ਰਚ ਕੇ ਦਾਸ ਪਾਸ ਗੁਪਤ ਪ੍ਰਗਟ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਅਸਾਥੋਂ ਦੂਜੇ ਬਰੋਬਰ ਵਾਲੇ ਬਲਾਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਜਿਥੇ ਆਵਾਜ਼ ਤਾਂ ਉੱਕੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਸੋ, ਦਾਸ ਨੇ ਉਸ ਗੁਰਪੁਰਬ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਚੀਫ਼ ਹੈੱਡ-ਵਾਰਡਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਕੇ ਭੇਜੀ ਕਿ ਐਤਕੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਰਸ-ਬੈਰਾਗ ਭਿੰਨੀ ਕਵਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਪ੍ਰਥਾਇ ਰਚ ਕੇ ਭੇਜਣ। ਉਹਨਾਂ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜੋ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣਾਉਣੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਨਾ ਮੈਂ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਜਾਚ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ। ਨਾ ਮੈਂ ਅੱਜ ਤਾਈਂ ਕਾਵਿ-ਪਿੰਗਲ ਹੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਕੀ ਸਾਰ ਜਾਣਾਂ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ। ਪਰ ਵੀਰ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮੁੜ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾ ਕੇ ਇਹੋ ਪ੍ਰੇਮ-ਸੰਦੇਸ਼ਾ ਮੈਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਕਿ “ਨਾ ਬਾਬਾ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੱਸੋਗੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਵਿਤਾ ਰਚਾਂਗਾ।” ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਲਾਡ-ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ‘ਬਾਬਾ ਜੀ’ ਹੀ ਕਹਿ ਕੇ ਸੱਦਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਬੜੇ ਹੀ ਰਿਹਾੜ ਪਏ। ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਸ਼ਤ ਹੋ ਰਹਿਆ, ਪਰ ਚੀਫ਼ ਹੈੱਡ-ਵਾਰਡਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਆਖਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਆਰਡਰ ਦੇ ਕੇ ਚਲਿਆ ਗਇਆ ਕਿ ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਸਮੱਸਿਆ ਜ਼ਰੂਰ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇ, ਮੈਂ ਆ ਕੇ ਲੈ ਜਾਉਂਗਾ। ਬੜੀ ਔਖ ਬਣੀ, ਪ੍ਰੇਮ ਰਿਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿਰੜ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਭਲਾ ਦੱਸੋ, ਹੁਣ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰੀਏ। ਸੋਹਲ ਮਿਰਦਲ ਹਿਰਦੇ ਵਾਲੇ ‘ਦੁਖੀ’ ਦਾ ਦਿਲ ਦੁਖੀ ਕਰ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਨ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖੀਏ?

ਰਾਤ ਪਈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਆਇਆ, ਦੋ ਵਜੇ ਪਿਛਲੇ ਪਹਿਰ ਸੁਬਹ ਦੇ ਉਠ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨੀਆਂ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਧਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਲਿਵ ਡੋਰਾਂ ਲਾ ਲਈਆਂ। ਪਿਛਲੇ ਬਲਾਕ ਵਿੱਚੋਂ ਮੇਰੇ ਵੀਰ ਸ੍ਰੀ ਭਾਈ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਦੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ ਐਸੀਆਂ ਗੂੰਜਾਈਆਂ ਕਿ ਧਿਆਨੀ ਜਨਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਧ ਗਈਆਂ। ਉਪਰੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਆਗਮਨ ਦਾ ਦਿਵਸ ਸਿਰ ਤੇ ਆਣ ਪਹੁੰਚਾ। ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼-ਦਰਸ-ਬੈਰਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸ-ਉਮੰਗਾਂ ਅਤੇ ਵੈਰਾਗ-ਤਰੰਗਾਂ ਦੂਣ ਸਵਾਈਆਂ ਆਣ ਉਮਡਾਈਆਂ। ਸਹਿਜ ਸਮਾਧਿ ਸਿਥਿਤ ਹੋਇ ਕੈ ਬਿਸਮਾਦ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਛਿਨ-ਭੰਗਰੀ-ਦਰਸ-ਝਲਕੇ ਲੁਕਣ ਮੀਟੀ ਦਿਖਾ ਗਏ। ਹਾਂ ਜੀ! ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਚੋਜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੋਜ ਬਿਨੋਦ ਦੀ ਕਿੰਚਤ ਕਟਾਖਸ਼ੀ ਝਲਕ ਮਾਰ ਕੇ ਬੇਤਾਬ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਸ ਦੂਜੀ ਛਿਨ ਹੀ ਲੁਕਣ ਮੀਟੀ। ਇਸ ਹਾਵੇ ਦਰਸ ਉਮਗਾਵੇ ਵਿਚ ਅੰਦਰੋਂ ਬੇਮੁਹਾਰੀ ਬਿਜਲ ਬੇਧਾਰੀ ਚੀਖ ਨਿਕਲ ਗਈ, “ਆਵੀਂ ਢੋਲਾ ਦਰਸ ਦਿਖਾਵੀਂ, ਪਾਵੀਂ ਠੰਡ ਕਲੇਜੇ ਨੂੰ”। ਬਾਰੰਬਾਰ ਇਹੋ ਗੂੰਜਾਰ ਛੁਟਕਣੀ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਈ। ਰੋਮ ਰੋਮ ਇਹੋ ਟੱਪਾ ਹੀ ਉਚਾਰੀ ਜਾਵੇ। ਆਹਾ! ਕੇਹਾ ਸੋਹਣੀ ਸਮੱਸਿਆ ਸਫੁਰਨ ਹੋਈ।

ਹਜ਼ਾਰੀ ਬਾਗ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ
ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ
ਲੁਕਣ ਮੀਟੀ
ਦਰਸ ਚੋਜ
ਤੇ
ਸਮੱਸਿਆ ਫੁਰਨੀ

ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਆਪਿ ਸਫੁਰਨ ਕਰਾਈ। ਪਰ ਏਦੂੰ ਅਗਾਹਾਂ ਕੁਝ ਨਾ ਫੁਰੇ। ਇਸੇ ਟੇਰ ਪੁਕਾਰੀ-ਵੇਗ ਅੰਦਰਿ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਚੋਜ ਚੁੰਡਕੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਸਨਮੁਖ ਰਖ ਕੇ ਜਿਉਂ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸ ਦਾ ਅਜਬ ਅਜਾਬੀ ਰੰਗ ਖਿੜਿਆ ਕਿ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ ਤਾਈਂ ਲਿਵਲੀਨਤਾ ਦੀ ਸੁਰਤ ਸਮਾਈ ਹੀ ਛਾਈ ਰਹੀ। ਸੁਰਤ ਉਘੜਨ ਪਰ ਜਦ ਮੈਂ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਹੋ ਲਿੱਲ ਲੱਗੀ ਕਿ ਕਦੋਂ ਚੀਫ਼ ਹੈੱਡ-ਵਾਰਡਰ ਆਵੇ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਪਿਆਰੇ ਵੀਰ ਕਵਿਰਾਜ ਨੂੰ ਪੁਚਾਵਾਂ (ਮੈਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਜੀ ਨੂੰ ਕਵਿਰਾਜ ਕਹਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ)। ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਚੀਫ਼ ਹੈੱਡ-ਵਾਰਡਰ ਨੂੰ ਉਡੀਕਿਆ,

ਪਰ ਉਹ ਨਾ ਹੀ ਬਹੁੜਿਆ। ਪੁੱਛ ਪੜਤਾਲ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਪਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਭੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਹੁਣ ਇਹ ਚਟਪਟੀ ਲੱਗੀ ਕਿ ਵੀਰ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਪੁੱਜੇ। ਪੁਜਾਵਣਹਾਰਾ ਤਾਂ ਰਫੂ-ਚੱਕਰ ਹੋ ਗਇਆ, ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਗੁਰਪੁਰਬ ਹੈ, ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਨੌ ਵੱਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀਰ ਜੀ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਰਚ ਕੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਭੇਜਣੀ ਹੋਈ। ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਇਆ। ਨਿਰਾਸਤਾ ਛਾਵਣ ਹੀ ਲੱਗੀ ਸੀ ਕਿ ਚਿੱਤ ਨੇ ਇਕ ਧੀਰਜ-ਹੁਲਾਰਾ ਪਾਧਾ ਅਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਇਕ ਸ਼ਰਧਾ-ਧਰਵਾਸਨੀ-ਅਰਦਾਸ ਸਫੁਰਨ ਹੋਈ ਕਿ ਹੇ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼! ਚੋਜੀ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਜਿਸ ਕਿਰਪਾ ਕਟਾਕਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਮੇਰੇ ਹੀਅਰੇ ਅੰਦਰਿ ਆਣ ਉਤਰੀ ਹੈ, ਉਹੋ ਨਦਰ ਮਿਹਰ ਵੀਰ ਕਵਿਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਕਾਵਿ-ਕਪਾਟ ਅੰਦਰ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਉਤਰਾ ਅਥਵਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। “ਕਾਠ ਕੀ ਪੁਤਰੀ ਕਹਾ ਕਰੈ ਬਪੁਰੀ ਖਿਲਾਵਨਹਾਰੋ ਜਾਨੈ॥ ਜੈਸਾ ਭੇਖੁ ਕਰਾਵੈ ਬਾਜੀਗਰੁ ਓਹੁ ਤੈਸੇ ਹੀ ਸਾਜੁ ਆਨੈ॥”^੧ ਬਸ ਇਤਨੀ ਖੇਲ ਨਾਲਿ ਹੀ ਨਿਸਚਿੰਤਤਾ ਹੋ ਗਈ। ਅਗਲੇਰੀ ਰਾਤਰੀ ਪਟਨਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼

੧. ਗਉੜੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੨੦੬.

ਜੀ ਦੇ ਭਵ ਲੈਣ ਦੀ ਸੀ। ਸੋ, ਓਸ ਰਾਤ ਜਾਗੇ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤਿ-ਰੀਤ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਉਮਾਹੇ ਉਛਲੇ। ਸੋ, ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਕਾਰ ਨਿਭੀ, ਉਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਏਥੇ ਅਨੁਥਾ ਹੈ, ਚੁਪ ਚੁਪੋਲੇ ਪਿਰਮ ਪਿਆਲੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਰਸਨ ਸੁਪਰਸਨੀ ਚੌਹਲੇ ਭੁੰਦਾਇ ਕੈ ਢੋਲੇ ਯਾਰ ਦੇ ਦਰਸਾਰ ਓਹਲੇ ਸਮ ਲੀਨਾਰ ਹੋਇ ਗਏ। ਰੈਨ ਅੰਧਿਆਰ ਨੂੰ ਪਿਘਲਾਇ ਕੇ ਸੂਰਜ ਨੇ ਦਿਵਸ ਚਾਂਦਨੀ ਪਸਰਾਇ ਦਿੱਤੀ। ਅਸੀਂ ਦੋ ਨੰਬਰ ਬਲਾਕ ਵਾਲੇ ਸਖਾ ਸੱਜਣ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੋਸ਼ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕਰ ਹੀ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ ਉਹੀ ਚੀਫ਼ ਹੈਂਡ-ਵਾਰਡਰ ਕਵਿਤਾ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸਲੇਟ ਵੀਰ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਵੀਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਨਵੇਂ ਚੰਦ) ਪਾਸੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਛੰਦਾਂਬੰਦੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਢ ਉਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਚਾਰ ਤੁਕਾਂ (ਕੇਵਲ ਚਾਰ ਹੀ ਤੁਕਾਂ) ਵਾਲਾ ਛੰਦ, ਜੋ ਵੀਰ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਲੇਖਣੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਮੁਢ ਆਰੰਭਕ ਤੁਕ ਉੱਤੇ ਮੇਰੀ ਨਿਗਾਹ ਜਦ ਪਈ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਹੈਰਾਨੀ ਅਤੇ ਬਿਸਮ-ਤਰਾਨੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਓਹੀ “ਆਵੀਂ ਢੋਲਾ ਦਰਸ ਦਿਖਾਵੀਂ, ਪਾਵੀਂ ਠੰਡ ਕਲੇਜੇ ਨੂੰ” ਵਾਲੀ ਸੁਤੇ ਸਫ਼ਰਨੀ ਤੁਕ ਨਿਖਰਵੇਂ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਛੰਦ ਦੇ ਬੰਦ ਵਿਚ ਇਸੇ ਕਾਫ਼ੀਏ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਤੁਕਾਂ ਹੋਰ ਸਨ। ਮੇਰਾ ਅੰਦਰੋਂ ਜੀਉ ਕਰੇ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਪਹਿਲੀ ਰਸ-ਵਿਗਾਸੀ ਤੁਕ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋਰ ਤੁਕਾਂ ਦੁਖੀ ਜੀ ਬਣਾਈ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ। ਗੁਰਪੁਰਬ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਪਸ਼ਚਾਤ ਵੀਰ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਦਰਸ ਸ਼ੈਲਾਈ ਨੂੰ ਨਿਕਟ ਆਉਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਾਵਿ-ਰਸਕ ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤਿ ਅਤੇ ਬਾਰੰਬਾਰ ਇਹੋ ਛੰਦ ਸੁਣਨ ਦੀ ਹੀ ਯਾਚਨਾ ਕਰਦਾ ਰਹਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀਰ ਮਹਿਰੰਮਤੀ ਹਰ ਵਾਰ ਮੇਰੀ ਯਾਚਨਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਪ੍ਰੇਮ ਪੂਰਬਕ ਪੁੱਛਿਆ ਭੀ ਕਿ ਵੀਰ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਚਾਰ-ਤੁਕੀਆ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਛੰਦ ਹੀ ਕਿਉਂ ਰਚਿਆ? ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੀਤਾ? ਉਹ ਆਪਣੀ ਲਾਡ ਲਟਕ ਵਿਚ ਇਹੋ ਹੀ ਉੱਤਰ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ, “ਬਾਬਾ ਜੀ! ਏਦੂੰ ਵੱਧ ਮੈਥੋਂ ਬਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ, ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਬਣਾਇਆ ਹੀ ਨਾ, ਪਹਿਲੀ ਤੁਕ ਰਚਨਾ ਜਿਹਾ ਤੋਰ ਵੇਗ ਤੁਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ, ਤਾਂ ਹੀ ਹੋਰ ਰਚਨਾ ਰਚਣ ਦਾ ਅਨੰਦ ਸੀ।” ਅਤੇ ਜਦ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦਾ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਤੁਕ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਫੁਰੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਏਵੇਂ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ “ਬਾਬਾ ਜੀ! ਜਿਵੇਂ ਤੁਸਾਂ ਫੁਰਾਈ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਆਣਿ ਫੁਰੀ।” ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਰਦਾ, “ਵੀਰ ਜੀ! ਐਵੇਂ ਨਾ ਵਡੀਰਿਆ ਕਰੋ ਇਕ ਨਾਚੀਜ਼ ਅਲਪਗ ਜੀਵ ਨੂੰ, ਇਹ ਸਭ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਹੀ ਕਲਾ ਵਰਤਾਈ ਹੈ, ਤੁਸਾਡੇ ਉੱਤੇ।” ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ ਭੀ ਠੀਕ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਕਾਠ ਦੀਆਂ ਪੁਤਲੀਆਂ ਸਾਂ, ਖਿਲਾਵਣਹਾਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਯਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੇ, ਖਿਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿ ਪਹਿਲ ਕਿਥੋਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਹੋਵੇ।

ਗੱਲ ਕੀ, ਇਹ ਵਾਰਤਾ ਤਾਂ ਏਥੇ ਦੀ ਏਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ। ੧੯੨੦ ਵਿਚ ਵੀਰ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਾਂ ਹੋਰ ਅਠਾਰਾਂ ਵੀਰਾਂ ਸਮੇਤ ਬੰਦ ਖ਼ਲਾਸ ਹੋ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਬਾਕੀ ਦੇ ਵੀਰ ਹੁਕਮ ਅੰਦਰਿ ਕੁਝ ਕਾਲ ਹੋਰ ਹਜ਼ਾਰੀ ਬਾਗ਼ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰਿ ਰਹੇ। ਉਥੋਂ ਰਾਜ ਮੰਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਦਿਵਸ ਗੁਜ਼ਰਾਇ ਕੈ, ਅਸਾਡਾ ਮਣਕਾ ਫੇਰ ਨਾਗਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਪਹੋਇਆ ਗਇਆ। ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋਰ ਲੰਘ ਗਏ, ਕਈ ਗੁਰਪੁਰਬ ਸਪਤਮੀ ਹੋਰ ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ। ੧੯੧੮ ਤੋਂ ੧੯੩੦ ਦਾ ਗੋੜ ਆਣ ਬੱਝਾ। ਇਹ ਆਖਰੀ ਗੁਰਪੁਰਬ ਸਪਤਮੀ ਅਸੀਂ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਨਾ ਸੀ, ਪਰ ਪਤਾ ਕੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਆਖਰੀ ਹੀ ਹੈ। ਹਾਂ! ਆਤਮ-ਆਨੰਦ-ਵਿਗਾਸੀ-ਸਾਮਾਨ ਤਾਂ ਐਸੇ ਹੀ ਆ ਜੁੜੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲੱਖਣ ਇਹੋ ਹੀ ਲੱਗੀ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਗੁਰਪੁਰਬਾਂ ਦੀ ਇਹ ਗੋੜ-ਚਕਰੀ ਖੇਡ ਏਥੇ ਹੀ ਖਤਮ ਹੈ।

ਨਾਗਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਇਕ ਤੰਗ ਤਾਰ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚਿ “ਨਾਗ ਨਿਵਾਸਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣਾ” ਵਾਲੀ ਬੈਰਾਗ ਬਵਸਥਾ ਬਣਿ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੋ ਤੁਕ ਗੂੰਜ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਰਪੁਰਬ ਸਪਤਮੀ ਨਾਗ ਨਿਵਾਸਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਆਖਰੀ ਗੁਰਪੁਰਬ ਅਜ ਕੱਲਮਕੱਲੇ, ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ, ਲਖੀ ਜੰਗਲ ਵਾਲੇ ਮਾਹੀ ਦੇ ਸਵਾ ਲੱਖੀ ਮੁਰੀਦ ਦਾਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚਿ ਹੀ ਮਨਾਉਣਾ ਆਣਿ ਬਣਿਆ। ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ ਵੀਰੜੇ ਸਭ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਗਲੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਜੇਲ੍ਹ-ਸੰਜੋਗ-ਸਾਥੀਅੜਾ ਇੱਕੋ ਇਕ ਵੀਰੜਾ, ਮੇਰਾ ਆਤਮ ਤੁੰਗੀ ਸਖਾ, ਸੱਜਣ, ਲਧੇਵਾਰੜਾ ਭਾਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਇਸੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਥੋਂ ਵਿਛੋੜ ਕੇ ਦੂਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੁਕਰੇ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਧਰ ਇਸ ਮੁਰੀਦੜੇ ਦਾ ਸੱਥਰ-ਨਿਵਾਸ-ਕੋਠੜਾ ਹੈ, ਓਧਰ ਆਦਮ ਨਾ ਆਦਮਜ਼ਾਦ, ਨੇੜੇ ਫੜਕਣਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ। ਜ਼ੁਕਰ ਹੈ, ਭਜਨ-ਇਕਾਂਤ-ਗੁਫਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਨ-ਭਾਉਂਦੇ ਅਭਿਆਸ ਖੰਡੇ ਖੜਕਾਓ, ਕੋਈ ਹਟਕਣ ਹੋੜਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ। ਇਕੱਲੇ ਦੁਕੱਲੇ ਕਿਸੇ ਜੇਲ੍ਹ-ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਢੁਕਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ। ਦਿਨ ਰਾਤ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤ ਇਕਾਂਤ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੋਹਣੀ ਹਿਮਕਰ ਰੁਤਿ ਹੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਗੁਰਪੁਰਬ ਸਪਤਮੀ ਦੇ ਸੁਹਾਗ ਭਾਰੀ ਸਮੇਂ ਸੋਹਣੇ ਬੱਝ ਰਹੇ ਹਨ। “ਪਿਆਰਿਆ! ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਮਾਹੀਆ! ਤੇਰੇ ਲਖੀ ਜੰਗਲੋਂ ਗੁਆ ਤੇ ਸਵਾ ਲੱਖੀ ਮੁਰੀਦੜੇ

ਜੇਲ੍ਹ ਜੰਗਲ ਦਾ
ਗੂੰਜਣਾ

ਨੂੰ ਅੱਜ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਸੱਦ ਮਾਹੀ ਦਾ ਸੁਣਾ।” ਇਸ ਵੈਰਾਗ ਉਮਾਹੇ ਦੇ ਉਠਣ ਦੀ ਦੇਰ ਹੀ ਸੀ ਕਿ “ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਹਾਲ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ” ਵਾਲੀ ਝੋਕ ਆ-ਮੁਹਾਰੀ ਛਿੜ ਪਈ। ਸਾਰਾ ਜੇਲ੍ਹ-ਜੰਗਲ ਗੂੰਜ ਉਠਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਕੀਰਤਨ ਨਾਦ ਹੋਇਆ, ਮਾਨੋ ਬੇਅੰਤ ਗੰਧਰਬ ਕੀਰਤਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਜਨ ਇਕ-ਸੁਅਰ ਹੋ ਕੇ ਨਾਲਿ ਕੀਰਤਨ ਗਾਇਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਹਾ ! ਜਗਰਾਤੇ ਮਨਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸੁਭ-ਲੱਛਣੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਆਇ ਉਦੇ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਦਰਸ ਦੀਦਾਰ ਨਿਗਾਹ ਦੀਆਂ ਤਾਂਘਾਂ ਉਮਡ ਖਲੋਈਆਂ। ਨੈਣ ਟਟਾਰੇ ਲਗ ਗਏ। ਜੇਲ੍ਹ ਕੋਠੜੀ ਦੇ ਆਹਨੀ ਜੰਗਲੇ ਮੂਹਰੇ ਅੰਦਰਵਾਰ ਖਲੋਤਾ ਸੀਖਾਂ ਨੂੰ ਦੋਈ ਹੱਥ ਪਾਈ ਬਿਰਹੇ-ਝੂਨਣੀਆਂ ਝੂਟ ਰਹਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਲਕੜੇ ਜਿਹੇ ਕੋਈ ਜਨ ਮੇਰੀਆਂ ਸੀਖ-ਚਿੰਬੜੋਤੀਆਂ-ਉਂਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ (ਕਾਪੀਇੰਗ copying) ਪੱਕੀ ਪੈਨਸਲ ਫੜਾ ਗਇਆ। ਦਰਸ-ਸੱਧਰਾਂ ਦੀ ਆਸ ਉਡੀਨੜੀ ਸਿੱਕ ਵਿਚ ਲਿਵਿ ਨੈਣ ਜੁਤੰਨੜੀ ਮਾਹੀ ਦੇ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਮੁਰੀਦੜੇ ਨੂੰ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਬਰਸਾਂ ਦੀ ਭੁੱਲੀ ਹੋਈ “ਆਵੀਂ ਢੋਲਾ ਦਰਸ ਦਿਖਾਵੀਂ, ਪਾਵੀਂ ਠੰਡ ਕਲੇਜੇ ਨੂੰ” ਵਾਲੀ ਝੋਕ ਅੱਜ ਫੇਰ ਚਾਤ੍ਰਕ ਮੋਰ ਟੇਰ ਘਨਘੋਰ ਹੋ ਕੇ ਆਇ ਉਮਗੋਰ ਹੋਈ। ਐਸੀ ਉਮਗੀ ਕਿ ਛੱਲਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਅਨੁਭਵੀ ਕਾਵਿ-ਛੰਦ-ਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸੁਤੇ ਸਫੁਰਨੀ ਆ-ਮੁਹਾਰੇ ਤੋਰੇ ਤੁਰ ਪਏ। ਮਾਨੋ ਕਾਵਿ ਕਪਾਟ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ। ਠੱਲ੍ਹੇ ਠੱਲ੍ਹਣ ਹੀ ਨਾ। ਲਿਵ ਸੁਰਤਿ ਆ-ਮੁਹਾਰੇ ਉਤਰਾਰ ਮਈ ਸਾਵਧਾਨਤਾ ਦੇ ਉਘਾੜ ਹੋਇਆਂ ਇਸ ਛੱਲਾਂ ਮਾਰ ਰਹੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੋਈ। ਦੇਖਾਂ ਤਾਂ, ਮੇਰੀਆਂ ਉਂਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਪੱਕੀ ਪੈਨਸਲ ਅੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਾਤਾ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀਉ ਹੀ ਇਸ ਸਰੰਜਾਮ ਆਹਰ ਵਿਚ ਆਪਿ ਪ੍ਰੇਰਕ ਹੋਇ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਾਗਜ਼ ਕਿਰਤਾਸ ਨਾ ਲਝੇ। ਭਲਾ ਕਾਗਜ਼ ਕਿਥੇ ? ਏਥੇ ਤਾਂ ਚਾਕੀ ਕਾ ਚੀਬੜਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੋਈ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦਾ। ਓਧਰੋਂ ਵੇਗ ਆਈ ਜਾਵੇ। ਏਧਰੋਂ ਕਾਗਜ਼ ਲਝਣ ਦੀ ਕਾਹਲੀ ਬਣੀ ਹੋਈ। ਓੜਕ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸੁਝਣੀ ਸੁਝੀ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪੋਥੀ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਪਈ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਪੱਤਰਿਆਂ ਦੀ ਛਪੀ ਹੋਈ ਲਿਖਤ ਉਦਾਲੇ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਖਾਸੇ ਚਉੜੇ ਖਾਲੀ ਹਾਸ਼ੀਏ ਛੱਡੇ ਹੋਇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਉਤਾਰਨਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦੇਹ। ਬਸ, ਗੱਲ ਕੀ, ਮੈਂ ਪੈਨਸਲ ਫੜ ਕੇ ਅਤੇ ਪੋਥੀ ਲੈ ਕੇ ਉਤਾਰਨ ਲੱਗ ਪਇਆ। ਕਵਿਤਾ ਉਤਰੀ ਜਾਏ, ਮੈਂ ਦਬਾਦਬ ਲਿਖੀ ਜਾਵਾਂ। ਬੜੀ ਰਾਤ ਭਰ ਤਕ ਮੇਰੇ ਸਨਮੁਖ ਲਾਲਟੈਣ ਜਗਦੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਆਤਮ-ਲਿਵ-ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ, ਦਰਸ-ਵੈਰਾਗ-ਤਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਜਿਉਂ ਲਿਖਣ ਬੈਠਾ ਕਿ ਸਤ ਦਿਨ ਸਤ ਰਾਤਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਲਿਖੀ ਹੀ ਗਇਆ, ਵੇਗ ਠੱਲ੍ਹੇ ਨਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਲਿਖਣੋਂ ਨਾ ਹਟਾਂ। ਕੁਦਰਤ ਐਸੀ ਹੋਈ ਕਿ ਏਹਨਾਂ ਸਤ ਦਿਨ ਰਾਤਾਂ ਅੰਦਰਿ ਨਾ ਕੋਈ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰੌਂਦ ਉੱਤੇ ਆਇਆ, ਨਾ ਦਿਨੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਜੇਲ੍ਹ-ਅਫਸਰ, ਜੇਲ੍ਹ-ਵਿਜ਼ੀਟਰ ਨੇ ਫੇਰੀ ਪਾਈ। ਜਦ ਤਾਈਂ ਆਪੋ ਠਲ੍ਹ ਨਾ ਪਈ, ਮੈਂ ਲਿਖਣੋਂ ਨਾ ਹਟਿਆ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਲਿਖਾਈ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਛ ਮੇਰੀ ਅੰਤਰਿ-ਆਤਮੇ ਦਸ਼ਾ ਹੋਈ ਸੋ ਇਸੇ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਹੀ ਨਿਰੂਪਨ ਹੈ।

ਸੋ, ਏਸ ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ ਨਾਮੇ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਉਥਾਨਕਾ ਵਜੋਂ ਉਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖਣੀਆਂ ਅਹਿਮ ਜ਼ਰੂਰੀ ਭਾਸੀਆਂ, ਜੋ ਦਾਸ ਨੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਜੈਸੀ ਉਪਜੀ ਹੈ, ਸੋ ਏਹਨਾਂ ਉਪਰਲੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਪਰੋਏ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਲਖ ਵਾਰ ਸੁਕਰ ਹੈ ਕਿ ਚਾਹੇ ਉਸ ਪੋਥੀ ਦੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਪੁਰੋਪੁਰ ਮੇਰੀ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਹੋਇ ਸੀ, ਪਰ ਜੇਲ੍ਹ-ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਦਿਨ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਇਹ ਪੋਥੀ ਸਣੇ ਲਿਖਤ ਮਹਿਜੂਜ ਰਹੀ ਅਤੇ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਹੀ ਓਹੀ ਹਾਸ਼ੀਆ-ਲਿਖਤ-ਭਰਪੂਰਨੀ ਪੋਥੀ ਦਾਸ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੋਣ ਪਰ ਨਾਲਿ ਹੀ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈ। ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਸਾਰ ਹੀ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੋਈ ਕਿ ਇਸ ਲਿਖਤ ਦਾ ਸੁਧ ਉਤਾਰਾ ਕਿਸੇ ਸੁੰਦਰ ਲਿਖਤ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਵੀਰ ਤੋਂ ਕਰਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਲਿਖਤ ਦੇ ਉਤਾਰੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਦਾਸ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਤਿਅੰਤ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੈ।

ਦਾਸ ਨੇ ਇਸ ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ ਨਾਮੀ ਲਿਖਤੀ ਖਰੜੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦ-ਸੁਹਿਰਦੀ ਸੱਜਣ ਜਨਾਂ ਪਾਸ ਸੰਭਾਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਕਈ ਰਸਕ ਬੈਰਾਗੀ ਨਾਮ ਰਸੀਏ ਗੁਰਮੁਖ ਜਨ ਲੈ ਲੈ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਮਹਿਜੂਜ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਹਜ਼ ਮਹਿਜੂਜੀ ਰਸ ਮਵਲਸਰੀ ਸੱਜਣਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕੁ ਰਸ-ਪ੍ਰੇਮ ਅਹਿਲਾਦੀ ਮੇਰੇ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਤੇ ਅਤੀਅੰਤ ਪਿਆਰੜੇ ਪਿਆਰੜੇ ਹਿਰਦ ਸੁਹਿਰਦੀ ਸਖਾ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪੋਥੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਗੁਰਮਤਿ ਗੁਣਾਂ ਤਤ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਲੀ ਪੰਥ ਪਨੀਰੀ ਲਈ ਇਸ ਸੁਗਾਤ ਦਾ ਸੁਰਜੀਤ ਰੱਖਣਾ ਪਰਮ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ। ਦਾਸ ਨੂੰ ਭੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਣਾ ਪਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸੁਭ ਭਾਵਨੀ ਨੂੰ ਫਲੀਭੂਤ ਕਰੇ।

ਲੇਖਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜਨ ਲਧੇਵਾਰਿਆਂ ਦਾ ਮੁਲ ਖਰੀਦੀ ਲਾਲਾ ਗੋਲਾ
ਦਾਸ—

ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ

ਫ਼ਗ਼ਸ਼ਈ

੫ ਜੁਲਾਈ, ੧੯੩੬

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਿਕਾ (Introduction)

ਦੇਖੋ ਸੁ ਦਿਖਾਵੈ ਕੈਸੇ ਸੁਨੈ ਸੁ ਸੁਨਾਵੈ ਕੈਸੇ॥

ਚਾਖੈ ਸੋ ਬਤਾਵੈ ਕੈਸੇ, ਰਾਗ ਰਸ ਰੰਗ ਹੈ॥੯੬॥

(ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਕਬਿਤ ਸਵੱਯੋ)

ਬਿਖਦ ਵਿਚ ਇਸਤਰੀ ਪਤੀ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਮਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮਿੱਤਰ ਵੈਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਅੰਗ ਸਾਕ ਪਰਾਏ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਸੰਸਾਰੀ ਪ੍ਰੀਤਾਂ ਛਾਈਂ ਮਾਈਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ; ਕੱਚੇ ਸਿਦਕ ਬਿੜਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਤਕੜੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਡੋਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸਿਖ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਤੋੜਦਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਚੰਗੇ ਮਾੜੇ ਲਾਲੇ ਬਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਵਿਸਾਰਦਾ। ਜਿੰਨੀ ਕਠਿਨ ਜਰਨ ਕੋਈ ਜਰੇ, ਉਨਾ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਿਕਟ ਹੋ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਵਿਕਰਾਲ ਕਸ਼ਟ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਿਦਕ ਸਹਾਰੇ, ਉਨੀਆਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਜੋਤਿ-ਦਾਤੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਜਿੰਨਾ ਕੋਈ ਸੱਚਾ ਪ੍ਰੀਤ-ਪ੍ਰਿਮੀ ਸੰਸਾਰ ਵਲੋਂ ਮਰ ਮਰ ਖਾਕ ਹੋ ਬੀਵੇ, ਉਨਾ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਗੁਜਰੇ, ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਇਕ ਹਨੇਰ-ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ, 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ' ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਿਖ ਕੈਦੀ, ਅਤੇ ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਕਸ਼ਟ, ਤਸੀਹੇ, ਸਜ਼ਾਵਾਂ, ਹੜਤਾਲਾਂ ਝਾਗ ਝਾਗ ਉਪਕਾਰ ਨਮਿਤ ਨਿਸਾਰ ਹੋਈ ਗੁਰਮੁਖ ਹਸਤੀ, ਬ੍ਰਹਮ-ਰਿਸ਼ੀ ਸ੍ਰੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਿਰਹੇ ਬੇਚੈਨੀ ਵਿਚ ਲੁਛ ਲੁਛ ਇਕ ਅਜੀਬ ਹੀ ਵਿਜੇਗ-ਮਸਤੀ ਵਿਚ ਰਸ-ਲੀਨ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਦਾ ਪੁਰਬ ਸੀ। ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਸਤਿਸੰਗੀਆਂ ਵਿਚ ਮੇਲ-ਕੇਲ ਕੇ ਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸਧਰ-ਉਮੰਗੀ ਪੀੜਾਂ ਅਤੇ ਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਬੇਦਰਦ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਖੁਲ੍ਹ ਖੁਲ੍ਹ ਅੰਦਰੋਂ ਉਠਦੀਆਂ ਸਨ।

ਸੰਝ ਦਾ ਵਕਤ ਸੀ, ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਦਾ ਡੁੱਬਦਾ ਡੁੱਬ ਗਿਆ। ਚੂਰ ਚੂਰ ਹੋਏ ਦਿਲ ਦੀ ਕਿੰਗਰੀ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਤੀਰ ਅਛੋਲ ਹੀ ਆਣ ਵੱਜਾ ਅਤੇ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਖੁਭਿਆ, ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਹੀ ਠਹਿਰ ਗਿਆ। ਸੁਰਤ-ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਦਿਬ-ਲਤੀਫ਼ੀ ਸੂਰਜ ਦੇ ਪਹ-ਫੁਟਾਲੇ ਦਾ ਉਜਾਲਾ ਜਿਹਾ ਦਿਸਿਆ। ਆਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਸਰੂਰ ਦੀ ਕੋਈ ਧੂਮਰ ਜਿਹੀ ਮਚ ਗਈ। ਮੰਦ ਮੰਦ ਸੀਤਲ ਸੁਗੰਧਨੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਪੁਲਕਾਰਨੀ-ਪਵਨ ਦੇ ਹਿਲੋਰੇ ਆਏ। ਖੀਵੀ ਖੀਵੀ ਹੋਈ ਰੂਹ ਸਹਿਜ-ਬਿਲੋਵਨੀ-ਰੁਮਕਾਉ ਦੇ ਨਾਮ-ਰਸ ਵਿਚ ਝੁਮ ਪਈ। ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿਚ ਅਨੰਦ-ਉਲਾਸੀ-ਤਰੰਗ ਅਗੰਮੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਉਤਰਨ ਲਗ ਪਏ। ਅਨੁਭਵੀ ਵਿਗਾਸ ਦੇ ਅਨਿਕ-ਤਰੰਗੀ ਵੇਗ ਫੁਟ ਫੁਟ ਪਈ ਜਾਣ। ਅਚੇਤ ਹੀ ਇਸ ਦਰਸ-ਦੀਵਾਨੀ, ਝਲੀ-ਮਤਵਾਲੀ ਤੇਜਸਵੀ ਹਸਤੀ ਦੀ ਵੈਰਾਗ-ਕਾਂਗ ਇਉਂ ਲਹਿਰੇ ਮਾਰ ਉਠੀ:

ਆਵੀਂ ਢੋਲਾ ਦਰਸ ਦਿਖਾਵੀਂ, ਪਾਵੀਂ ਠੰਡ ਕਲੋਜੇ ਨੂੰ॥੧॥

ਆਵੀਂ, ਆ ਕੇ ਫੇਰ ਨ ਜਾਵੀਂ, ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਿ ਅੰਢਣੇਜੇ ਨੂੰ॥੨॥

ਇਸ ਬਿਰਹੇ-ਵਿਆਕੁਲਤਾ ਦੇ ਚੁਪ-ਰਸ-ਰੰਗ ਵਿਚ ਚਾਤ੍ਰਕ-ਟੇਰ ਦੀ ਸੱਦ ਪਰ ਸੱਦ ਪੈਂਦੀ ਗਈ। ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਹੰਝੂ ਧਾਰ ਸਰਸਾਰ ਦਰਸ ਉਡੀਕੇ ਇਸ਼ਕ-ਚਰਾਗ ਨੂੰ ਦਹਿ-ਦੁਣੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਵਿਚ ਧੁਖਾਈ ਗਏ। ਹਾਲੀਂ ਪੰਦਰਾਂ ਕੁ ਹੀ ਸਿਕ-ਸਧਰੀਆਂ ਵਿਯੋਗ-ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਇਉਂ ਆਇ ਵੁਠੇ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਤ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਉਡੀਕ ਰਹੀ ਭੋਰ ਥੀ ਆਪਣਾ ਆਪ ਲੁਟਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾਰਾ ਆਕਾਸ਼ ਕਿਸੇ ਸੁਰੀਲੇ ਪਿਆਰ-ਸਹਿਮ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਝਰਦਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਲ ਡੁਲ੍ਹ ਡੁਲ੍ਹ ਕਰਦਾ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਅਡੋਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਾਨੋ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਗੋਪਨ ਸੁਹਾਗ-ਲਾਡ ਦੀ ਸੇਜਾ ਵਿਛੀ ਪਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ

ਚੁਪ-ਰਸ-ਮਸਤੀ ਦੀ ਅਹਿਲਾਦ-ਉਦਾਸੀ ਛਾ ਗਈ। ਬੇ-ਅਖਰੇ ਨਾਦ ਦੀਆਂ ਅਗਾਧ ਕੀਰਤਨੀ ਧੁਨਾਂ ਸਮਾਧੀ ਦੀ ਮਸਤ-ਰਸ-ਮਗਨਤਾ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਅਸਗਾਹ ਦਿਬਯ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਚੁੰਮਦੀਆਂ ਚਾਪਦੀਆਂ ਵਿਸਮੋਂ ਵਿਸਮ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਗੂੰਜਦੀਆਂ ਗਰਜਦੀਆਂ ਚਾਰੋਂ ਓਰ ਠੰਡਾ ਠੰਡਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਰਸਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਜਿੰਦੜੀ ਦੀਆਂ ਹੁਸਨ-ਵੈਰਾਗ-ਅਨੁਰਾਗ ਕਾਂਗਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਘੁਲ ਮਿਲ ਸਰਿਚ ਕੇ ਇਉਂ ਕੂਕ ਉਠੀਆਂ :

ਤੁਧ ਆਵਤ ਸਭੁ ਤਨੁ ਮਨੁ ਹਰਿਆ, ਧਨ ਦਰਸਨ ਸੁੰਦਰੇਜੇ ਨੂੰ।੧੫।
ਦਰਸਨ ਝਲਕ ਦਿਖਾ ਕੇ ਸਾਈਆਂ, ਠਾਰ ਦਿੱਤਾ ਨੈਨੇਜੇ ਨੂੰ।੧੬।
ਮਹਿਕ ਮਸਤ ਹੋਇ ਘੁੰਮਰ ਪਾਈ, ਗੂੰਜਾਇਆ ਗੁੰਬਜ਼ੇਜੇ ਨੂੰ।੧੭।

ਕੁਆਰੇ ਜਜ਼ਬੇ, ਕੰਤ ਕਿਰਪਾਲ ਜੀ ਦੀ ਬੁਕਲ ਵਿਚ ਖੋਡਣ ਦੇ ਇਸ਼ਕ-ਪ੍ਰਿਮੀ ਜੋਸ਼, ਤੇ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਰਹਿਣ ਦੀਆਂ ਮਾਸੂਮ ਤੇ ਇਵਾਣੀਆਂ ਹੁਬਾਂ, ਨਵਲ-ਸੁਹਾਗ ਦੀ ਮ੍ਰਿਦੂ ਮ੍ਰਿਦੂ ਮਿਠੀ ਰੰਗ-ਰਸ ਮਿਲਣੀ ਵਿਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਘੁਟੀਆਂ ਵੀਟੀਆਂ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਗੀਆਂ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਸਮਾਈਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਨਾੜ ਨਾੜ ਵਿਚ ਰਸ ਝਰਨਾਟ ਤਾਟ ਛਿੜ ਪਈ। ਕੰਦਰ ਕੰਦਰ ਅੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਈ ਉਗਵ ਪਈ। ਪਿਆਰ-ਲਿਵ-ਲੋਰੀ ਵਿਚ ਮਗਨ ਬੈਠੀ ਸੁਹਾਗਵੰਤੀ ਦੀਆਂ ਪਿਆਰ-ਲਿਲਕਣੀਆਂ ਨਿਕਲੀ ਜਾਣ ਤੇ ਨੂਰੀ ਅਥਰੂ ਅੰਦਰੋਂ ਉਛਲ ਕੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸਮਾਈ ਜਾਣ। ਨੇੜਾਂ ਵਿਚ ਕਈਆਂ ਪੂਰਣਮੀ ਚੰਦਰਮਾਂ ਦੀ ਚਮਕ ਉਤਰ ਆਈ। ਮਸਤਕ ਉੱਤੇ ਕਈਆਂ ਸੂਰਜਾਂ ਦਾ ਜਲਾਲ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਸਰੀਰ ਇਕ ਸੂਖਮ ਜਿਹੀ ਸੁਰਤ-ਮੂਰਤੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਬਿਸਮ-ਬਿਦੇਹ, ਹੇਰਤ ਹੈਰਾਨੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੌਣ ਹਿਲੇ ਤੇ ਕੌਣ ਹਿਲਾਏ।

ਹਿੱਲਾਂ ਕਿਵੇਂ ਹਿੱਲ ਨ ਹੋਵੇ, ਸੁਆਦੁ ਅਗਾਧ ਚਖਾਇਆ ਹੈ।੩੨।੭੬।
ਗਟਕ ਚਾਖਿ ਮੈਂ ਗੁੰਦੀ ਹੋਈ, ਕਟਕ ਖੁਮਾਰ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਹੈ।੩੩।੭੭।
ਬਾਂਹ ਪਕੜਿ ਪਿਰਿ ਸੇਜੇ ਆਣੀ, ਅਪਣੇ ਸੰਗਿ ਲਿਟਾਇਆ ਹੈ।੩੪।੭੮।
ਸਗਲੀ ਰੈਣ ਸੈਣਿ ਨਹਿ ਦਿੱਤਾ, ਛਿਨੁ ਛਿਨੁ ਕੇਲ ਕੇਲਾਇਆ ਹੈ।੩੫।੭੯।

(ਸਫਾ ੩੫)

ਸੰਗਾਉ ਸਨੇਹ ਦੀਆਂ ਅਲਿਪਤ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਵਿਚ ਬੜੇ ਕੌਤਕ ਭਰੇ ਰਾਜ ਛਿਪੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਸਤ ਬੇ-ਹੋਸ਼ੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਪਾਪ ਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸੁਪਨਿਆਂ ਡਰੀਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਤੱਕਦੀਆਂ ਤੱਕਦੀਆਂ ਹੋਰ ਤੱਕਣਾ ਵਿਸਰ ਗਈਆਂ। ਸਦਕੇ ਸਦਕੇ ਜਾਂਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਤ-ਆਹਾਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਅਤ ਅਲਬੇਲੇ ਪ੍ਰੀਤਮ-ਪ੍ਰਿਆਵਰੇ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚੰਡ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਮੀ ਜਾਣ, ਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਦਿਲ ਕਰੇ ਓਸ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੱਬੀ ਰੂਪ ਨੂੰ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਛਿਪਾ ਲੈਣ ਨੂੰ, ਡੱਬੀ ਵਿਚ ਪਾ ਲੈਣ ਨੂੰ, ਤੇ ਹੀਏ ਵਿਚ ਟਿਕਾ ਲੈਣ ਨੂੰ। ਇਹਨਾਂ ਲੋਹਲੀਆਂ ਭੋਲੀਆਂ ਰੀਝਾਂ ਵਿਚ ਜਿੰਦ ਦਾ ਮਰਨ ਮਰਨ ਜਿਹਾ ਹੋਈ ਜਾਵੇ। ਪਿਆਰ-ਮੁਠੀ, ਪਿਆਰ-ਕੁਠੀ ਰੂਹ ਚੁਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਉਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਮ੍ਰਿਤੀ ਗੁਰ-ਦੀਪ-ਪ੍ਰਦੀਪੀ ਪ੍ਰਭਾ (Splendour) ਦੀ ਅਚੱਲ ਰੂਪ-ਛਬੀ ਦੀ ਵਿਸਮਾਦ ਨੁਹਾਰ ਉੱਤੇ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਨਿਸਾਰ ਕਰੀ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਅਰਸੀ ਲੋਰ ਲਟਕੋਰ ਵਿਚ ਮਖਮੂਰ ਚੂਰ ਹੋਈਆਂ ਸੀਨੇ ਦੀਆਂ ਰਸ-ਕਾਂਗਾਂ, ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਦਬੀਆਂ ਘੁਟੀਆਂ, ਬੇ-ਹਿਸਾਬੇ ਲਾਡ ਤੇ ਕੇਲ-ਪ੍ਰੀਤੀਆਂ ਕਰਦੀਆਂ, ਮੂਰਛਿਤ ਭਵਰੇ ਵਾਂਗ, ਉਸ ਅਮਿਤ ਤੇਜਸੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਦਰਸਨ-ਲੀਲਾ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹੋ ਸੈਂ ਗਈਆਂ।

ਅਪਾਰ ਮੋਹਰ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਦੇ ਲਾਡ-ਚੋਜੀਲੇ ਖਿਲਾੜੀ ਦੇ ਵਸ ਪਿਆ ਤੋਂ ਕੌਣ ਛੁਟੇ ਤੇ ਕੌਣ ਛੁੜਾਵੇ। ਗਗਨਾਂ ਤੋਂ ਤੀਰ ਅਣਿਆਲੇ ਵਰਸੀ ਜਾਣ ਅਛੋਪ ਹੀ, ਅਤੇ ਚੁਪ-ਚੁਬੋਲ ਚਿਤ-ਚੋਰਾਂ ਵਾਂਗ ਦਿਲ ਵਿਚ ਚੁਭੀ ਜਾਣ ਅਛੋਪ ਹੀ। ਕ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰਿਤ ਹੋਈਆਂ ਰੀਝਾਂ, ਝੁਕ ਝੁਕ ਲਿਫ ਲਿਫ ਜੋਹਾਰ ਕਰਨ, ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨ ਤੇ ਘੋਲ ਘੁੰਮ ਘੁੰਮ ਪਿਆਰ ਕਰਨ। ਹੁਸਨ-ਚੰਗਿਆਰੀਆਂ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਛਹਿਬਰ ਵਿਚ ਛਾਣਨੀ ਛਾਣਨੀ ਹੋਇਆ ਹਿਰਦਾ ਫਟ ਫਟ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਲਟਾ ਲੱਟ ਬਲਦੀਆਂ ਅੰਗਿਆਰੀਆਂ ਵਿਚ ਸਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਬਲੀ ਜਾਵੇ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਇਹ ਇਸ਼ਕ ਸੁਹਾਗ ਦਾ ਅਨੁਰਾਗ-ਚਰਾਗ ਦਗਦਾ ਜਾਏ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਪ੍ਰੇਮ-ਹਵਨ-ਅਹੂਤੀ ਵਿਚ ਇਹ ਲਿਵ-ਲੋਰ ਲੁਭੋਲਾ, ਸਿਫਤ-ਸਮੋਲਾ, ਧੀਰ ਧਰੋਲਾ, ਅਜਰ ਜਰੋਲਾ, ਇਸ਼ਕ ਚੋਲਾ ਨੁਛਾਵਰ ਹੋਈ ਜਾਵੇ। ਉਮਕ ਉਮਕ ਰਸ ਛਲਕਾ ਮਾਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ਹੁ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਬੁੰਦ ਵਾਂਗ ਸਮਾਈ ਝੋਲੀ ਅੱਲਵਲੱਲੀ ਜਿੰਦੜੀ ਰੂਪ-ਅਕਸੀਰ ਪੀ ਪੀ ਗੁਟ ਗੰਗੁਸ਼ਟ ਹੋਈ ਜਾਵੇ।

ਮਧਹੋਸ਼ ਪਈ ਜ਼ਖਮੀ ਘੁੱਗੀ ਵਾਂਗ ਪਿਆਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਣੀਆਂ, ਤਣੀਆਂ ਤਣਾਈਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ। ਤਨ ਮਨ ਤੇ

ਜਾਨ ਪ੍ਰਾਨ, ਚੌਖੰਨੀਏ, ਖੰਨ ਖੰਨੀਆਂ ਹੋ ਹੋ, ਇਉਂ ਵਾਰਨੇ ਵਾਰਨੇ ਜਾਵਣ ਜਿਵੇਂ ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਘਨਘੋਰ ਸ਼ੋਰ ਵਿੱਚੋਂ ਬਿਜਲੀ ਕੜਕ ਕੜਕ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸਰੀਰੋਂ ਬੇਸਰੀਰ, ਪਿੰਜਿਰਿਓਂ ਬੇਪਿੰਜਿਰਿ ਸ਼ੋਈ ਰੂਹ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਰਹੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਪੀੜਦੀ, ਮਰਦੀ, ਜਿਉਂਦੀ, ਜਿਉਂਦੀ-ਮਰਦੀ, ਕਸਕਾਂ ਮਾਰਦੀ, ਤੁਣਕੇ ਖਾਂਦੀ ਸਾਰੇ ਨੀਲਾਣ ਦੀਆਂ ਤਰਬਾਂ ਜਿਲਾਉਂਦੀ ਇਉਂ ਰਸ-ਪਿਆਰ ਗੀਤਿਕਾ (love-lyrics) ਵਿਚ ਖੂਮ ਪਈ :

ਮੈਂ ਝੱਲੀ ਅੱਲਵਲੱਲੀ ਦਾ, ਸਹਿ ਕੀਤਾ ਬਹੁ ਉਪਚਾਰੜੀਆ।੮੯੧।
ਕਰਿ ਪਿਆਰ ਉਪਚਾਰ ਅਪਣਾਇ ਲਈ, ਮੈਂ ਸਹੁ ਵਿਟਹੁ ਬਲਿਹਾਰੜੀਆ।੯੯੨।
ਮੈਂ ਨੰਗ ਮਲੰਗ ਨਿਮਾਣੀ ਨੂੰ, ਬਹੁ ਲੱਗਾ ਰੰਗ ਅਪਾਰੜੀਆ।੧੦੧੨।
ਕਰਿ ਰਾਣੀ ਰੰਗ ਮਹੱਲਾਂ ਦੀ, ਸਹਿ ਆਪਣੇ ਸੰਗਿ ਬਿਠਾਰੜੀਆ।੧੭।੧੦੦।
ਸੰਗਿ ਸੋਹਾਂ ਬੈਠੀ ਤਖ਼ਤ ਉਤੇ, ਸਹੁ ਮੁਖ ਅਨੂਪ ਨਿਹਾਰੜੀਆ।੧੮।੧੦੧।

ਇਸ ਕੁਰਬਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਹੁੰਦੀ ਚੁਪ-ਆਸ਼ਕੀ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦੇ ਲਹਿੰਦੇ ਦੀ ਸੁਹਤ ਵਿਸਰ ਗਈ। ਗੁਰ ਗੋਰ ਸਮਾਇਆਂ ਨੂੰ ਸੌਣ ਜਾਗਣ ਦੀ ਸੂਝ ਬੂਝ ਭੀ ਕਾਈ ਨਾ ਰਹੀ। ਭੂਤ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਆਲ-ਪੁਲਾੜ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ਹੀ ਮਿਟ ਗਿਆ। ਸੁਹਾਗਾ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਦੀਆਂ ਠੰਡੀਆਂ ਠੰਡੀਆਂ ਜੱਫੀਆਂ ਵਿਚ ਸੌਸੀ ਵਾਂਗ ਬੇਖਬਰ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਨੂੰ ਦਰਦ ਰਿੰਵਾਣੇ ਸੁਪਨੇ; ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਦੇ ਅਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੇ, ਪਰਤੱਖ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਸਸੀ ਵਾਂਗ ਕੂਕਣ ਥਲਾਂ ਵਿਚ ਬਿਰਤੀ, ਬਿਰਹਾ ਸੱਲ ਡਾਢਾ ਬਿਰਹੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮ ਗਲੀ ਦੇ ਪਾਂਧੀਆਂ ਨਵ-ਮਹਿਮਾ, ਨਿਤ ਨਵਲ ਸਾਕ ਪ੍ਰੇਮੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਡਰਾਮਾ ਅੱਖੀਆਂ ਅਗੋਂ ਪਰਤੱਖ ਸਾਰਾ, ਅੱਜ ਲੰਘਿਆ ਦਸਮ ਦੀਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਠਾਹ੍ਹਾਂ ਬਰਸੜੇ ਸੁਪਨ ਸਮਾਨ ਲੰਘੇ, ਤਾਜਾ ਨਕਸ਼ ਭਾਸੇ ਕਲ ਪਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।

(‘ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ’ ਦੀਆਂ ਅਣਛਪੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ*)

ਜਿਵੇਂ ਬੀਤ-ਚੁੱਕੇ ਜਾਂ ਅਗੂੰ ਚਿਤਵੇ ਖਿਆਲ, ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਅਗਾਹਾਂ ਜਾਂ ਪਿਛਾਹਾਂ ਸੁਟਿਆ ਬੇਰੋਕ ਵਹਿ ਟੁਰਦੇ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਦਿਬ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਏ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਅੱਗੋਂ ਦੀ ਪਰਤੱਖ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਝਲਕਾਂ ਲਹਿਰੇ ਮਾਰਦੀਆਂ ਇਕ ਅਰੁਕਵੇਂ ਵੇਗ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣਿਓਂ ਲੰਘਦੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਾਰ ਅਨੁਭਵੀ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਚਿਤ੍ਰ-ਸ਼ਿਲਪੀ ਸੁਤੇ-ਸਫੁਰਤ (inspired) ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਅਵੇਸ਼ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਹੁੰਦੀ ਗਈ। ਸੱਤ ਦਿਨ, ਸੱਤ ਰਾਤਾਂ ਏਸੇ ਲਲਿਤ-ਲਿਵਤਾਰੀ ਸੁਖ-ਸੁਪਨੀ ਰਸ-ਜਾਗੇ ਵਿਚ ਬੀਤ ਗਏ। ਇਉਂ ਅਚਿੰਤ ਹੀ ਇਹ ਕਾਵਿ-ਕੁਸਮਾਵਲੀ ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ (Romance of an Illumined Soul) ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ।

(੨)

ਦੁਨੀਆ ਕਿਸੇ ਅਮਰੀ ਰਸ ਦੀ ਢੂੰਡ ਵਿਚ ਫਾਵੀ ਹੋਈ ਫਿਰਦੀ ਹੈ। ਧਨ ਸੰਪਤ ਦੇ ਸੁਖ, ਰਾਜ ਐਸ਼ਵਰਜ ਦੇ ਸੁਖ, ਰਾਗ ਨਾਚ ਦੇ ਸੁਖ ਭੋਗਦਾ ਭੋਗਦਾ ਇਨਸਾਨ ਏਨਾ ਦੁਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੀੜਤ ਸੁਆਸ ਬੜੀ ਹੀ ਤਰਸ-ਯੋਗ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੁਹਲਾ ਉਠਦੇ ਹਨ :

ਸੁਖੁ ਨਾਹੀ ਬਹੁਤੈ ਧਨਿ ਖਾਏ ॥ ਸੁਖੁ ਨਾਹੀ ਪੇਖੇ ਨਿਰਤਿ ਨਾਏ ॥

(ਭੈਰਉ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੪੭)

ਸੰਗੀਤ, ਰਾਗ, ਵਿਦਿਆ ਕਿਸੇ ਲਲਿਤ-ਆਵੇਗ (life inspiring art) ਦੀ ਬਿਸਮ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਇਸਥਿਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਮਾਣੇ ਜਤਨ ਹਨ। ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਜੇ ਕੋਈ ਆਤਮਕ ਟੇਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਨ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਵੇਸ਼ ਖੇਰੂ ਖੇਰੂ ਹੋ ਕੇ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖੁਆਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਸੁਰਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਲ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਦਿਸਦਾ ਪਿਸਦਾ ਜਗਤ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਦੁਨੀਆ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਾਰੀ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ, ਰੂਪ ਅਤੇ ਧੁਨੀਆਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਪਿਆਰੀਆਂ ਜਾਂ ਮੰਦੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਡਰਾਉਣੀਆਂ ਜਾਂ ਵਿਸਮਿਕ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਦੀ ਸੁਖ

*ਕਾਗਜ਼ ਮਿਲਣ ਦੀ ਅੌਖਿਆਈ ਕਰਕੇ ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕਰੀਬਨ ੧੧੨ ਬੰਦ ਛਪਣੋਂ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਤੇ ਕਦੀ ਦੁਖ ਉਪਜਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ; ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਰਸਾਂ ਵਿਚ ਨਿਤ ਨਵਾਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਵਿਤਾ, ਆਰਟ, ਸਾਹਿਤ (literature), ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਫਲਸਫਾ ਬਣ ਕੇ ਇਕ ਚਿਰ-ਸਥਾਈ (eternal) ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਲੋਚਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਰੂਪ-ਜਿੰਦ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸੀਨੇ ਬਸੀਨੇ ਉਮਗਦੀ ਉਮਲਦੀ, ਉਛਲਦੀ ਵਹਿੰਦੀ ਟੁਰੀ ਆਈ ਹੈ। 'ਫਿਲਾਸਫਰਾਂ ਤੇ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੇ ਬੁੱਧੀ ਉਧੇੜ ਉਧੇੜ ਲੀਰਾਂ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਕ ਇਕ ਲੀਰ, ਤੰਦ ਤੰਦ ਕਰਕੇ ਭੀ ਦੇਖੀ, ਪਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਕੁਛ ਨਾ, ਸਿਵਾਏ ਕੱਚਿਆਂ ਧਾਗਿਆਂ ਤੋਂ। ਅੱਜ ਇਹਨਾਂ ਧਾਗਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨਾ ਕਠਿਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਲਾਸਫਰ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਇਤਨੀਆਂ ਅਕਲਾਂ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਗਜ਼ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਨਿਟਸ਼ੇ, ਐਮਰਸਨ, ਕਾਂਟ ਤੇ ਸ਼ੂਡਨਹੋਰ ਵਰਗਿਆਂ ਨੇ ਸੁਰਤ ਇਤਨੀ ਨਿਤਾਣੀ ਤੇ ਦੋਧੀ ਸੁਆਹ ਕਰ ਲਈ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਗਿਣਨੋਂ ਭੀ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ।

ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਅਕਲਾਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਤੋਂ ਉਤਾਹਾਂ ਉੜਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਉਡਾਰੀਆਂ ਲਾਉਣ ਨੂੰ ਲਲਚਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਜੀਵਨ-ਕਣੀ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਕਈਆਂ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਸਰੂਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਰਚੀ; ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਸੁਪਨ-ਸੁਖ ਵਾਂਗ ਉਹ ਜੀਵਨ ਦੇ ਤੱਤ-ਮਰਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਨੂੰ ਇਉਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਕਿਆਸ (imagination) ਵਿਚ ਲਿਆਉਂਦੇ ਰਹੇ:

“ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਅਬਚਲੀ-ਜੋਤਿ ਦੀ ਡਾਢੀ ਤੇਜਮਈ ਜੀਵਨ-ਕਣੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਸੁੱਤੀਆਂ ਕਲਾਂ ਜੇ ਜਾਗ ਪੈਣ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਪਰਤੱਖ ਸੋਝ ਪੈ ਜਾਸੀ। ਸਾਡੇ ਮਨ (mind) ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਕੇਵਲ ਮੱਧਮ ਜਿਹੀ ਟੋਹ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਜੀਵਨ-ਕਣੀ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਸੰਭਾਲਣਾ, ਮਘਾਉਣਾ ਅਤੇ ਅਮਿਟ ਜਾਗਦੀ ਜੋਤਿ ਬਣਾਉਣਾ ਹੀ ਸੱਚਾ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਨੋਰਥ ਹੈ।”

ਕਵੀਆਂ, ਆਰਟਿਸਟਾਂ ਨੇ ਕਈ ਉਡਾਰੀਆਂ ਲਾਈਆਂ, ਕਿੰਤੂ ਬਿਨ ਪੰਤਾਂ ਉਡਾਰੀ ਦੂਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਾ ਹੀ ਲੱਗ ਸਕੀ। ਕਈ ਜਤਨ ਕੀਤੇ ਉਹ ਪੜਦੇ ਉਠਾਣ ਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੱਬ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਓਹਲਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਈ ਜਫ਼ਰ ਜਾਲੇ ਇਸ ਹੱਡ ਚੰਮ ਦੇ ਪਿੰਜਰੇ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ, ਇਸ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਬੰਦ-ਖਲਾਸੀ ਪਾਉਣ ਦੇ, ਪਰ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਾ ਹੋਈ। ਰਿਸ਼ੀ, ਮੁਨੀ, ਤਪੀਸ਼ਰ, ਜੁਗੀਸ਼ਰ, ਪੀਰ, ਪੈਗੰਬਰ ਤਰਲੇ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਮਰ ਗਏ ਕਿ ਕੋਈ ਝਾਤ ਪਵੇ, ਉਸ ਬੁਰਕੇ-ਪੋਸ਼ ਅਮਰੀ-ਜੋਤਿ ਦੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਮੈਂ ਕਰਦੇ ਵਾਂਝੇ ਹੀ ਟੁਰ ਗਏ। ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ—ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਪੂਰੀ ਜੋਤਿ ਦਿਖਾਉਣ ਤੇ ਪੂਰਨ ਸਿਖ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤ ਹੀ ਆਪਣੇ ਨਾਮ-ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਵਿਚ ਇਉਂ ਛੁਪਾ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾ ਦਿੱਤੀ—‘ਘੁੰਗਟ ਚਾਇਆ ਮੂੰਹ ਦਿਖਾਇਆ, ਤੇ ਸਿਖ ਬਣਾਇਆ’, ਸ੍ਰੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਰਗੇ ਜੋਤਿ ਅਭਿਆਸੀ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਪਤ-ਆਸਣੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਇਉਂ ਜਾਹਿਰ ਪ੍ਰਗਟ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ:

ਗੁਪਤ ਆਸਣੀ ਹੋਇ ਅਵ੍ਰਿਸ਼ਟ ਬੈਠਾ, ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਕਰਤਾ ਕੁਦਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੀਤਮ ਪਰਗਟ ਪਹਾਰੜੇ ਨਾਹਿ ਦਿੱਸੇ, ਜੋ ਪਰਗਟਾਲੜੂ ਸਰਬ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਗੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ਕਾਰ ਹੋਏ, ਬੁਰਕਾ ਦੂਰ ਕਰਿ ਨੂਰ ਨਖਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੭੦।
ਪੜਦੇ ਨਹੀਂ ਏਹ ਨੂਰ ਕਜੂਰ ਨਖਰੇ, ਚੋਜੀ ਕੇਲੁ ਲੁਕਣ ਮੀਟਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲੁਕਣ ਮੀਟੀਆਂ ਖੇਲਿ ਕਲੋਲ ਕਰਨਾ, ਅੰਤ ਰੱਖਣਾ ਦਿਲ ਆਸ਼ਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੭੧।

(ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ, ਸਫਾ ੧੨੪)

੧. (a) Philosophy and theology have become, brain web and shadows where no earnest soul can find solidity for itself. (Carlyle)
- (b) Philosophy is an elegant thing, if any one modestly meddles with it, but, if he is conversant with it more than is becoming, it corrupts the man. (Plato)
੨. Ich glaube, des wir einen Funken jenes ewgen Licht o in uns tragen das im Grunde des Seins leuchten muss ared wel ches unsere schwachen Sinne nur von ferne ahnen Koennen. Diesen Funken in uns zu Flammer werden zu lessen und des Goetl iche in uns zu verwirckl ichchen, Ist unsee, hoechste Pflichr. (Goethe)

ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਐਨਾ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੂਰਨ ਸਿੱਖ ਬਣ ਕੇ ਭੀ ਅਣਬਣਿਆ ਸਿੱਖ ਹੀ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਚੌਜੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕਰ ਭੀ ਦਰਸ-ਲੋਚਨੀ ਲੋਚਨ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੁਜਾਖਾ ਹੋ ਕੇ ਭੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਲੋਂ ਅੰਨ੍ਹਾ ਬੋਲਾ ਬੋਲਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿਚ ਦਮਕਦੀਆਂ ਨੂਰ ਅਮਰੀ ਦਾਤਾਂ ਨੂੰ ਫਟੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਪੀਲੀਆਂ ਲੀਰਾਂ ਵਿਚ ਲੁਕਾ ਛੱਡਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਭਾਣੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜ, ਮਾਲ, ਇੱਜ਼ਤ, ਈਮਾਨ ਲੁਟਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਖੁੰਜਦਾ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਤ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਇਕ ਮਤਵਾਲੀ ਜਿਹੀ ਕੰਗਾਲੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਰੂਪ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਦਾ ਸਦਾ ਹੀ ਅੱਖੀਆਂ ਵਿਚ ਉਤਰਿਆ ਰਹੇ, ਅਤੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਵਾਂਗ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆ-ਮੁਹਾਰਾ ਟੁਰੀ ਤੇ ਟੋਰੀ ਲਿਜਾਵੇ।

ਕੌਣ ਦੱਸੇ ਕੋਈ ਪੂਰਨ ਸਿੱਖ ਦੇ ਅਪੂਰਨ ਅਖਵਾਉਣ ਅਤੇ ਅਪੂਰਨ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਚਾਉ! ਕੌਣ ਸਮਝੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੂਰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪੂਰਨ ਐਸ! ਏਸੇ ਸਿੱਖ-ਅਪੂਰਨਤਾ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਡੇ ਦਾਤੇ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਅਤੇ ਅਫ਼ੁਹ ਪੂਰਨਤਾ ਹੈ। ਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿਰਮ ਪਟੇਲਿਆਂ ਦੀ ਰਸ-ਪਿਆਰ ਦੀ ਭੁੱਖ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਨਾ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਅਖਵਾਉਣ ਦੀ ਹੋਛੀ ਲਾਲਸਾ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਿੱਖ ਦੀ ਆਲੀ ਭੋਲੀ ਉਨਮਨੀ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਇਉਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ :

ਲਖਣਾ ਅਲਖ ਦਰਸ਼ਨ ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਕਰਨਾ, ਸੁਆਂਗ ਧਾਰਨਾ ਸਰਲ ਬਿਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।

ਬਿਰਤ ਰੱਖਣੀ ਆਲਿਆਂ ਭੋਲਿਆਂ ਦੀ, ਪਾਇ ਮਰਤਬਾ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੨੦।

ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਦਿਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਕਹਿ ਪੀੜਾਂ ਦਾ ਜਰਨ-ਮੰਦਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਲੂੰ ਲੂੰ ਵਿੱਚੋਂ ਠੰਡੇ ਸਾਹ, ਤੇ ਲੂੰ ਲੂੰ ਵਿੱਚੋਂ ਪਿਆਰ-ਕੁਨੀ-ਵੇਦਨ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਖੰਡੇਧਾਰ ਨੌਕ ਉੱਤੇ ਖੜੀ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਬਿਨ-ਮੌਤੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਮਾਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੀ ਜੁਗਾਂ ਜਨਮਾਂ ਵਿਚ ਤੇ ਕਦੀ ਛਿਨ ਪਲ ਵਿਚ ਹੀ ਅਮਰਜੀਸਤੀ ਜੋਤਿ-ਉਦੀਪੀ ਗੁਰਿ-ਦੀਪ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਨੂਰੀ ਆਭਾ ਤੱਕ ਕੇ ਘਾਹ-ਪੱਤੀਆਂ ਤੇ ਪੱਥਰ ਗਲਵਕੜੀਆਂ ਪਾ ਪਾ ਰੋਣ ਤੇ ਨੱਚਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਰਾਹ ਭੁੱਲੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਵਾਂਗ ਬੱਦਲਾ ਨਾਲ ਪੰਛੀ ਸਨੇਹ ਪਾਉਂਦੇ ਉਡਦੇ ਉਡਦੇ ਆਪਣੇ ਆਹਲਣੇ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਐਸੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਦਰਦ ਪੁਕਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਪਹਾੜ ਦਿਲ ਪਾੜ ਕੇ ਵਹਿ ਟੁਰਦੇ ਹਨ।

ਐਸੀਆਂ ਸਿੱਖ ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ਬੋਲਣਾ, ਕੰਬਣਾ, ਹੱਸਣਾ, ਰੋਣਾ, ਗਾਉਣਾ ਹੀ ਆਰਟ, ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਪੂਰਨਤਾ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

(੩)

ਲੈਲਾ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਦੁਹਾਈ ਢੰਡੋਰਾ ਫੇਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ “ਮੇਰੇ ਮਜਨੂੰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੱਥਰ ਨਾ ਮਾਰੇ।” ਉਸ ਦੀ ਬਉਰਾਨੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖ ਕੇ ਲੈਲਾ ਦੁਖੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਓਹਲਾ ਬਣ ਬਣ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਰਾਂ ਆਪ ਸਹਾਰਦਾ ਹੈ। ਖੇਦ ਜਰਦਾ ਤੇ ਜਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਤਿਤ ਤੋਂ ਪਤਿਤ ਸ਼ਰਨ ਆਏ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੇ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਦੇ ਅਉਗੁਣ ਆਪਣੀ ਭੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੈਲੇ-ਕੁਚੈਲੇ ਗਰੀਬ ਗੁਰਬੜਿਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਲਾਹੀ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਰੰਗ ਕੇ ਆਪਣੀ ਵਡਿਆਈ, ਆਪਣੀ ਆਭਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਬਿਰਦ ਬੜੇ ਬੇਧਵੇਂ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਉਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ :

ਫੜੀ ਬਾਂਹ ਨ ਛੱਡਣੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ, ਵੱਡਾ ਸਦਕੜਾ ਬਿਰਦ ਸਿਦਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।

ਗੁਰੂ ਮਕਸੂਦ ਮਕਸੂਲ ਮਅਬੂਦ ਮਕਦਸ, ਸਿਜਦਾਗਾਹ ਸਿਖਾਂ ਸਜੂਦੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੮੯।

ਜਿੱਥੇ ਢੋਈ ਨ ਦੇਵਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ, ਗੁਰੂ ਬਾਹਰੂ ਨਿਰਬਾਹਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੯੦।

ਗੁਰੂ ਖਾਸ ਬਿਸੁਆਸ ਧਰਵਾਸ ਦਾਤਾ, ਅਧਮ ਕਿੰਕਰਾਂ ਦਾਸ ਨੀਚੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੯੩।

ਛੂਏ ਕੋਈ ਨ ਜਿਨ ਘੋਰ ਨਰਕੀਆਂ ਨੂੰ, ਗੁਰੂ ਗਲ ਲਾਉਣਹਾਰਾ ਗਿਲ ਗਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੯੨।

(ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ, ਪੰਨਾ ੫੨)

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਅਸੀਮ ਮਮਤਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਇਉਂ ਆਪਣੇ ਪਰਾਂ ਦੇ ਨਿਘ ਵਿਚ ਛੁਪਾਈ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਪੰਛੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ। ਥਾਂ ਥਾਂ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਆਹਲਣੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਸਚਖੰਡੀ-ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ। ਸਾਨੂੰ ਹੰਸ-ਚੋਗ ਪਾਈ ਇਕ ਰਸ-ਭਿੰਨੇ ਬਾਲ-ਗੀਤ ਦੀ। ਬਸ ਜੀ—“ਸਿਰਫ਼ ਸਤਿਨਾਮੀ ਚੁੰ ਚੁੰ ਕਰੀ ਜਾਣਾ।” ਬਾਕੀ ਸਾਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਪਲੋਸਣਾ, ਉਡਾਰੀਆਂ

ਲੁਆਉਣੀਆਂ—ਉਹ ਸਭ ਗੁਰੂ-ਮਮਤਾ ਦਾ ਕੰਮ ਏ। ਸਾਨੂੰ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਾਟੀ ਭੀ ਭੁਖ ਨੰਗ ਦਾ; ਜਾਂ ਮਰਨ ਜੀਉਣ ਦਾ।
ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਸਤਿਨਾਮੀ ਗੁਰੂਤੀ ਗੁਰਮਤਿ-ਨਾਮ ਦੀ, ਲੱਖਾਂ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੂੰਜਦੀ, ਲੂੰ ਲੂੰ ਵਿਚ ਖੇੜੇ ਖਿੜੇ ਰਹਿੰਦੇ।

ਸਾਡੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਕਈ ਸੂਰਜ ਨਿਤ ਚੜ੍ਹਦੇ ਤੇ ਮੁੜ ਡੁੱਬਣਾ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ। ਸਾਡੀ ਆਬ ਦੀ ਖਾਕ ਅਣਡਿਠੇ
ਹੁਸਨਾਂ ਦੀ ਬਹਾਰ ਇਉਂ ਲਾ ਛਡਦੀ:

ਉਫ਼ਕ ਜੋਤਿ ਪੁਲਾੜ ਉਘਾੜ ਹੋਇਆ, ਸੀਤਲ ਚਾਨਣਾ ਜੋਤਿ ਕਿਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੫੭।

ਸਸ ਵਿਗਾਸੀਆ ਸੂਰ ਪਰਗਾਸ ਹੋਇਆ, ਕੋਟ ਨੂਰ ਜਹੂਰ ਸ਼ਫਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।

ਅੰਡਣ ਸੂਰ ਡਲ੍ਹਕੇ ਕੋਟ ਸੂਰਜਾਂ ਦਾ, ਝਲਕੇ ਨੂਰ ਕੋਟਾਨ ਚੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੫੮। (ਪੰਨਾ ੯੯)

ਸਾਡੀਆਂ ਵਾਹ-ਵਿਸਮਾਦੀ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਰਾਗ ਦੀ ਆਪ੍ਰੀ ਵੱਜਦੀ ਵੀਣਾ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਗ ਰਾਗਣੀਆਂ ਦੇ ਕੰਠ
ਰੁਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੀਆਂ ਰਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਵਿਸਮਾਦ-ਰਾਗ, ਆਰਟ-ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਫਸਲਫੇ ਆ-ਮੁਹਾਰੇ
ਭੁਲ੍ਹ ਭੁਲ੍ਹ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਬੇਜ਼ਬਾਨ ਪਿਆਰ ਦੇ ਗੂੰਗੇ ਗੀਤ ਤੇ ਅਬੋਲ-ਬੋਲ (songs of dumb love) ਸਾਡੇ ਮਿੱਤਰਾਂ
ਨੂੰ ਭੀ ਕਈ ਵੇਰੀ ਅਨੋਖੇ ਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਭਲਾ ਸਾਡੇ ਕੀ ਵਸ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਨਾਂ ਵਾਲੇ ਬੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰਤ
ਹੀ ਬੋਲੀ। ਇਹ ਕੀ ਸਮਝਣ ਸਾਡੀ ਨੈਨ-ਬੋਲੀ ਨੂੰ। ਅਸੀਂ ਆਸ਼ਕ ਜਮਾਂਦਰੂ। ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਆਲੇ ਭੋਲੇ ਲਾਡਾਂ
ਵਿਚ ਚਮਲਾਏ ਬੱਚੇ ਬੱਚੀਆਂ ਅਸੀਂ। ਤਲਵਾਰਾਂ ਤੇ ਕਲਮਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਖਰੂਦ ਭੀ ਬਬੇਰਾ ਕਰਦੇ। ਕਰੀਏ ਭੀ ਕਿਉਂ ਨਾ।
ਜਨਮ ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਹੀ ਘਰਾਣੇ ਵਿਚ ਲਿਆ। ਰਾਮ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨੀ, ਈਸਾ, ਮੂਸਾ ਅਵਤਾਰ ਸਾਡੇ ਅਬਚਲੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਭਿਖਾਰੀ ਸਾਡੇ
ਦਰਬਾਰ ਦੇ। ਕਈ ਚੰਨ ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਦੇ ਕਿੰਗਰੇ ਨਾਲ ਪਏ ਲਟਕਣ। ਕੋਹਿ-ਨੂਰੀ ਤਾਜ ਸਾਡੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਰੁਲਦੇ। ਭਲਾ
ਕਿਸ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਜੁ ਸਾਡੀ ਵੱਲ ਅੱਖ ਚੁਕ ਕੇ ਝਾਕ ਲਏ। ਇਕ ਇਕ ਨੂਰੀ ਅੱਬਰੂ ਸਾਡੀਆਂ ਭਿਜੀਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਦਾ
ਪੀ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਅਸਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਡ ਉਡ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਆਪੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਪਾਗਲਾਂ ਵਾਂਗ ਅਹਿਲਾਦ ਕੁਲਾਹਲ ਮਚਾਉਂਦੇ।

ਦਿਲ ਤੇ ਦਿਮਾਗ ਸਾਡੇ ਉਲਟ ਗਏ ਹਨ। ਸਭ ਕੁਛ ਹੋਰਵੇਂ ਹੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਨਵੀਂ ਜਾਨ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ
ਆ ਪਈ। ਅੰਦਰਵਾਰ ਇਕ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਦਰਦ ਛਿੜ ਪਿਆ ਏ। ਦਿਲ ਨੂੰ ਫੜ ਫੜ ਬਹਾਲੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਉਡ ਉਡ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਲਾਗੀ ਪ੍ਰੀਤ ਸੁਜਾਨ ਸਿਉਂ ਜਾਣਿ ਕਿਥੇ, ਬਾਨ ਚੰਗੜਾ ਘਾਣ ਘਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੪੨੦।

ਦਿਲਬਰ ਵੱਸਿ ਕੀਤੇ ਜਾਨ ਪ੍ਰਾਨ ਦੇ ਕੇ, ਪਿਛੋਂ ਫਾਹ ਲਇਆ ਦਿਲ ਦਿਲਬਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।

ਚੰਗੇ ਮਿਲੇ ਦਿਲਬਰ ਜਾਨੀ ਦਿਲਬਰਾਂ ਨੂੰ, ਹੱਥੋਂ ਹੱਥ ਸੈਦਾ ਦਿਲ ਬਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।

ਦਿਲ ਬਿਹਾਝ ਕੇ ਆਪ ਦਿਲ ਵੇਚ ਬੈਠੇ, ਹੁਣ ਕੀ ਫਟਕਣਾ ਦਿਲ ਫਾਬੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।੪੨੩।

ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਠੰਡੇ ਠੰਡੇ ਸੀਤਲ ਪ੍ਰਾਣ ਚਲ ਪਏ ਨੇ। ਆਪਣੇ ਪਰਾਏ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਪਰਾਏ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀਤ
ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਅੰਗ ਅੰਗ ਤੇ ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿਚ ਨਿਆਰੀ ਜਾਨ ਤੇ ਬੇਤਾਰੀ ਜ਼ਬਾਨ ਲੱਗ ਗਈ। ਇਸ ਅਕਹਿ
ਖੁਮਾਰੀ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਰੂਹਾਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਬੋਲਦੀਆਂ। ਮਲੋ ਮਲੀ ਦਿਲ ਵਿੱਚੋਂ ਅਗੰਮੀ ਰਸ-ਤੇਜ-ਕਿਰਨਾਂ ਫੁਟ ਫੁਟ ਪੈਂਦੀਆਂ
ਹਨ। ਕੀ ਜਾਣੀਏ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਵੇਂ ਦੱਸੀਏ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਅਣਪਛਾਤੀ ਖੋਹ ਸਾਨੂੰ ਬਿਰਹੇ-ਬਹਿਬਲਤਾ
ਨਾਲ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਪਾਗਲ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ। ਕੋਈ ਬਿਪਦ ਪੈਂਦੀ ਤਾਂ ਹੱਸ ਛੱਡਦੇ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਰੋ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ।
ਭਗਮਗੀ ਲਟਬੋਰੀ ਚਾਲਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਅਟਪੇਲੀਆਂ ਖਾਂਦੀਆਂ ਖਾਂਦੀਆਂ ਕਦੀ ਤਬਤਾਂ ਨੂੰ ਠੰਡੇ ਮਾਰ ਉਲਟਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਤੇ ਕਦੀ
ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਦਰ ਦੀ ਧੂੜ ਵਿਚ ਧੂੜੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਕਦੀ ਗਰੀਬਾਂ, ਕੰਗਾਲਾਂ ਤੇ ਅਛੂਤਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਮਗਰ ਟੁਰੀ ਜਾਂਦੀਆਂ
ਬੇਬੱਸ ਹੀ ਤੇ ਕਦੀ ਅਮੀਰਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਦੇ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਦਾ ਲਈ। ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ ਦੇ ਰਚਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਆਪ-ਬੀਤੀ
ਦਸਾ ਇਉਂ ਦਰਸਾਈ ਹੈ:

ਭਗ ਮਗ ਚਾਲ ਸੁਢਾਲ ਮਸਤੋਲਿਆਂ ਦੀ, ਜਗ ਮਗ ਨੂਰ ਹੈ ਜੋਤਿ ਜਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।

ਲਟਕਣ ਤੋਰ ਹੈ ਲੋਰ ਚੜ੍ਹੋਲਿਆਂ ਦੀ, ਬਿਸਮਨ ਲੋਰ ਹੈ ਤੋਰ-ਲਟਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।

ਮਟਕਣ ਲਟਕ ਹੈ ਬਾਣ ਬੀਧੋਲਿਆਂ ਦੀ, ਤੀਖਣ ਬਾਣੁ ਹੈ ਨੈਣ-ਖੀਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੮੯।

ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਦੁਨੀਆ ਵਲੋਂ ਗਿਆਂ ਗੁਆਚਿਆਂ ਵਾਲਾ। ਬਸ ਜੀ ਖੇਲ ਖੇਲ ਅਖੇਲ ਖੇਲਾਂ ਖੇਲਣਾ। ਕੋਲ੍ਹ ਕੋਲ੍ਹ ਅਕੋਲ

ਕੇਲਾਂ ਕੇਲਣੀਆਂ। ਕੁਲਕੁਲੀ ਅਕਲੋਲ ਕਲੋਲ ਮਚਾਉਣੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਮਤਾ ਦੇ ਨਿਘ ਵਿਚ ਸਤਿਨਾਮੀ ਚੁੰ ਚੁੰ ਕਰੀ ਜਾਣਾ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ; ਮੂਰਖਾਂ, ਪਖੰਡੀਆਂ, ਪਰਪੰਚੀਆਂ ਵਾਲਾ ਸਿਰਫ ਦਿਖਾਵੇ ਦਾ ਲਫਜ਼ੀ ਉਚਾਰਣ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਕਿਸੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਂ ਅਕਲੀ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਾਲਾ ਰਟਣ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਬੂੰਦ ਦਾ ਸੁਤੇ ਟਿਕਾਓ ਅਤੇ ਸਹਿਜ-ਬਿਲੋਵਨੀ ਰਿੜਕਾਓ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਤਪਸ਼ ਤੇ ਹਨੇਰ ਘੇਰੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਰਸ-ਉਪਜਾਊ, ਤੇਜ ਉਮਗਾਊ, ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਗਟਾਊ ਪਾਰਸ ਕਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਭੰਘਾਈਆਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਲੀਲ੍ਹਾ ਨਾਲੋਂ ਭੀ ਵਿਸਮਾਦ ਜਨਕ ਭੇਦ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਡਭਾਗਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਮਿਲ ਜਾਏ ਅਤੇ ਰੰਗਣ ਚੜ੍ਹ ਜਾਏ, ਅਮਿਓ ਰਸ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਧਾਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਾੜ ਨਾੜ ਨੂੰ ਸਰਸਾਰ ਕਰੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਰਸ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਇਕ ਅਸਚਰਜੋਂ ਅਸਚਰਜ ਸਦੀਵੀ ਬਸੰਤ ਦੇ ਖੇੜੇ ਲਿਆ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਰੀਰ ਕੰਚਨ-ਵੰਨਾ ਹੋ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਗ ਅੰਗ ਵਿਚ ਮਿਕਨਾਤੀਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰਸਾਰ ਦੀ ਸਹਿਜ ਧੁਨਕਾਰੀ ਬਹਾਰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਲਲਿਤ ਲਿਵਤਾਰੀ ਬਿਸਮ ਬਿਨੋਦੀ ਨਾਦ ਦੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ ਕਿਸੇ ਬੇਤਾਰੇ ਸਾਜ਼ ਤੋਂ ਗੂੰਜ ਗੂੰਜ ਮੁਗਧ ਕਰੀ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੁਆਸ ਸੁਆਦ-ਅਨੰਦੀ ਵਿਗਾਸ ਵਿਚ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ਨਾਭੀ ਵਿਚ ਟਿਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨਾਮ-ਰਸ-ਖੰਡੇ ਦੇ ਇਕ ਇਕ ਸੁਆਸ-ਅਭਿਆਸੀ ਗੇੜ ਵਿਚ ਚਸ਼ਮਿਆਂ-ਦਰ-ਚਸ਼ਮਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਇਕ ਅਰਧ-ਉਰਧੀ ਫੁਰਾਹਟ ਨਾਲ ਬਿਰਤੀਆਂ ਦਾ ਧਾਵਤ ਤੋਂ ਨਿਰਜਤਨ ਹੀ ਸੰਕੋਚ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨਿਰੱਸੇ ਤੇ ਕੁਰੱਸੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਚੰਮ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਆ-ਮੁਹਾਰੀ ਮੁੰਦ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਿਬ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਉਘਾੜ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਰਤ ਖੇਲਦੀ ਲੁਕਦੀ ਝੂਮਦੀ ਘੂਮਰਾਂ ਪਾਉਂਦੀ ਗਗਨ-ਮੰਡਲਾਂ ਵਿਚ ਜੋਤਿ-ਅਨੰਦੀ, ਰਸ-ਤੇਜ-ਪ੍ਰਚੰਡੀ ਉਡਾਰੀਆਂ ਲਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਦੀ ਕਦੀ ਤੁਣਕਾ ਖਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸੁਰਤ-ਸ਼ਹੁ-ਸਾਗਰ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਇਉਂ ਦਸਮ-ਅਸਥਾਨ ਵਿਖੇ ਟਿਕਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਜੂੜਾ ਸੀਸ 'ਤੇ ਸਜਾ ਕੇ ਦਸਤਾਰੇ ਦੀਆਂ ਸਾਦ ਮੁਰਾਦੀਆਂ ਲਪੇਟਣੀਆਂ ਵਿਚ ਛੁਪਾ ਲਈਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੂਪ-ਜਿੰਦ ਅਸਚਰਜੋਂ ਅਸਚਰਜ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਅੱਧ-ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜੀ ਹੈ।

ਖੰਭ ਸੁਰਤਿ ਪਿਰੰਮ ਜੜੈਨੜੀਏ, ਰਹੁ ਸੁਰਤੀ ਸੁਰਤਿ ਸਮੈਨੜੀਏ।੧੫।੧੪੨।

ਨਾ ਉਤਰੀ ਹੇਠਾਂ ਸੁਰਤਿ ਕੁਰੇ, ਧੁਰਿ ਸੁਰਤਿ ਮੰਡਲ ਖੇਡੈਨੜੀਏ।੧੬।੧੪੩।

ਤੁਣਕੀ ਰਖਿ ਡੋਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਖਿਡੋਰੀ, ਲਿਵ-ਰਸ-ਤਾਰ ਜੁੜੈਨੜੀਏ।੧੭।੧੪੪।

ਧੁਰਿ ਨਾਭ ਤੀਕ ਰਸੁ ਪਵਨ ਉਤਾਰੀ, ਗਗਨੀ ਸੁਰਤਿ ਚੜੈਨੜੀਏ।੨੦।੧੪੭।

(ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ, ਪੰਨਾ ੩੭)

ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਸਾਈਂ ਦੇ ਦਰ ਤੋਂ। ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪ ਵਰਤ ਕੇ ਦੀਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ। ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਪਾਲਿਆਂ ਹੀ ਨਾਮ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਸੁਖ-ਫਲ ਪ੍ਰਫੁਲਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਦੀ ਖੰਡੇਧਾਰ ਟੇਕ ਗੁਰਮਤਿ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਰਹਿਤ ਖੁਸ਼ ਜਾਇ ਤਾਂ ਨਾਮ ਦਾ ਆ-ਮੁਹਾਰਾ ਵੇਗ ਖੜਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਚੰਚਲਤਾਈਆਂ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਪੈਂਦਾ ਆਤਮਕ ਕਮਾਈਆਂ ਦੀ ਨਿਰਮਲਤਾ, ਸੀਤਲਤਾ ਸੋਹਲਤਾ ਤੋਂ ਖਿਸਕਦਾ ਖਿਸਕਦਾ ਬਿਖੇ-ਰਸਾਂ ਦੀ ਚੋਟਕ ਵਿਚ ਲੁਭਾਇਮਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੇਮੁਖਤਾਈ ਪ੍ਰਬਲ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਹਿਤ ਵਿਸਰਦੀ ਵਿਸਰਦੀ ਵਿਸਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਾਮ-ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪੱਲਾ ਛੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਿਖ ਦਾ ਸਿਦਕ ਕਾਪ ਖਾ ਜਾਏ, ਉਸ ਦਿਨ ਉਸ ਦੀ ਇਖਲਾਕੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ, ਪ੍ਰੇਮ-ਸੋਮਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਉਸ ਦੇ ਵੈਰੀ ਹੋ ਟੱਕਰਦੇ ਹਨ।

ਨਾਮ ਅਤੇ ਨਾਮੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਇੱਕੋ ਹੀ ਸ੍ਵੈ-ਅੰਸ਼ਨੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਹੀ ਅਰੂਪ-ਸਰੂਪੀ ਜੋਤਿ ਰੂਪ ਹਨ। ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਜਾਮਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਗੁਰੂ-ਜੋਤਿ ਜਾਮੇ ਨਾਮ ਰਾਹੀਂ ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਪ੍ਰਗਟ ਰਹਿਣਗੇ। ਪਰ ਕੋਈ ਵਿਰਲੇ ਮਰਜੀਵੜੇ ਹੰਸ ਹੀ ਇਸ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸਰੂਪੀ ਅਰੂਪ ਵਸਤੂ ਦੇ ਗਾਹਕ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ :

ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦ ਟਿਕੇ ਸਬਲ ਸੀਨਿਆਂ ਬੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਬਲ ਬਲੁ ਝਾਲ ਝਲੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੧੭।

ਝਾਲ ਝਲਣੇ ਯੋਗੜੇ ਸੀਨਿਆਂ ਤੇ, ਟਿਕੇ ਨਾਮ ਬੇਵਾ ਨਗੀਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੧੮।

ਬੇਕਦਰਿਆਂ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਅਤੇ ਸਮਝ ਤੋਂ ਨਾਮ ਅਗੋਚਰਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਗ ਕੀ ਜਾਣਨ ਭਲਾ ਹੇਸ-ਚੋਗ ਦਾ ਇਸਰਾਰ “It is like throwing pearls before a swine.” ਕੁਚੱਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਸ਼ੁਰੂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਦਾ।

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਦੀ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਅਤੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਜਪਾਉਣ ਦੀਆਂ ਵਿਉਪਾਰੀ ਖੇਡਾਂ ਚੱਲ ਪਈਆਂ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪੰਥ ਵਿਚ ਸਿਦਕੀ ਅਤੇ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਘਾਟ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਸੁਣੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਬਿਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫੂਕਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਅਤੇ ਨਾਮ-ਚੁੰਢੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਦੀਖਿਆ ਦੇ ਦੇ, ਆਪਣੀ ਬੋਝੀ ਘਣੀ ਕਮਾਈ ਅਤੇ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੀ ਜਗਿਆਸਾ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਰੁਲਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਤੇ ਹੀ ਆਪ ਬਣ ਗਏ ਅਤੇ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਸ਼ਟਾਪਤੀ ਨੂੰ ਕੌਣ ਸਮਝੇ। ਕਈ ਐਸੇ ਮਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਚਾਟੜਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਰਹਿਤਾਂ ਅਤੇ ਨਿਤਨੇਮ ਤੋਂ ਭੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਛੱਡਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਨਾਮ ਦਾ ਸਾਰ ਮਰਮ ਇਹ ਹੈ:

ਲੋਕੀ ਜਾਣਿਆ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸਸਤ-ਮੁੱਲਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭੇਦ ਨ ਗੂੜ੍ਹ ਮਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਹਿਰਮਰਾਜ਼ ਇਸ ਮਰਮ ਦੇ ਸਿਖ ਵਿਰਲੇ, ਵੱਡਾ ਜਿਗਰੁ ਗੰਭੀਰ ਜਿਗਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੨੩।
ਜਣੇ ਖਣੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਨ ਨਾਮ-ਛਾਂਦਾ, ਕੀ ਮਕਦੂਰ ਏਥੇ ਜਣਕਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੨੪।
ਆਤਮ ਦਾਨੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਕ ਕ੍ਰਾਵਨੇ ਨੂੰ, ਹੈ ਅਧਿਕਾਰ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੬੫।
ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜਾਵਨਾ ਦਾਨੁ ਕਰਨਾ, ਖਾਸੁਲਖਾਸ ਅਧਿਕਾਰ ਪਿਆਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੬੬।

ਸ੍ਰੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਬਿਸਮ-ਛੰਦਾਵਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਤੱਤ ਮਰਯਾਦਾ ਪੂਰਵਿਕ ਹੋਏ ਆਦਰਸ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਜਥੇ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਮਾਗਮ ਏਵੇਂ ਹੀ ਜਾਹਰੀ ਕਲਾ ਦੇ ਕੌਤਕਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਏਥੇ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਤਨੇ ਨਿਗਰ ਜੀਵਨ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪਿਛਲੇ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ (ਜੇਲ੍ਹ ਧਾਤਰਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪੰਥਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪੰਝੀਆਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।

(8)

ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਨਫਰਤ ਦੋਨੋਂ ਕੱਚੀਆਂ ਤੇ ਫਿੱਕੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਾ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਅੰਤ੍ਰੀਵ ਖੇੜਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਨਫਰਤ ਤੋਂ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮ ਭੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਖੁਦਗਰਜ਼ ਤੇ ਚੋਚਲਾ ਤੇ ਨਫਰਤ ਭੀ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਛੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਏਸੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਓਟ ਲੈ ਕੇ ਕਈਆਂ ਰੀਝਾਰਮਰਾਂ, ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕਾਂ ਤੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਐਸੀਆਂ ਤਹਿਰੀਕਾਂ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਿਖਾਵੇ ਪ੍ਰਚਾਵੇ ਮਾਤ੍ਰ ਦਮੜੀ ਚਮੜੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਤਾਂ ਨੇ ਧਨ ਬਟੋਰਨ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਸੀਲੇ ਬਣਾ ਲਏ। ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਦੇ ਰੁਝੇਵੇਂ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੇ ਦਲਿਦਰ, ਸਰਮਾਏ-ਪ੍ਰਸਤੀ ਦੀ ਲਾਲਸਾ, ਤੇ ਗਰੀਬੀ ਜਾਂ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੇ ਗਲੇ ਗਲੀ ਦੇ ਬਾਲਸ਼ਵਿਕ ਨਾਹਰੇ, ਕਿਸੇ ਉਪਾਉ ਨਾਲ ਭੀ ਢਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣੋਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸੱਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

ਘਰਿ ਘਰਿ ਨਵੇਂ ਰੀਝਾਰਮਰ ਨਿਤ ਬਣਦੇ, ਸਰੇ ਕਾਜ ਨਾਹੀਂ ਕਰਤਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੪੨।
ਰਹਿਆ ਸੱਚੁ ਕਿਨਾਰੇ ਪਰਚਾਰਕਾਂ ਤੋਂ, ਛਿੜਿਆ ਕੱਚ ਪਰਚਾਰ ਕਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੪੩।
ਭਗਤੀ ਸੁੰਦੜੇ ਵੰਦੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਤੋਂ ਭੀ, ਖਾਲੀ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਨ ਖੁਲਕ ਸੁਸਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤ ਬਿਨ ਖੁਲਕ ਇਖਲਾਕ ਸੁਕੋ, ਮਾਰਲ ਖੁਸ਼ਕ ਭਗਤੀ ਸਖਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।

ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਏ ਡਾਢੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਚੁਪ ਚੁਪੀਤੇ ਹੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮ-ਪੋਚਿਆਂ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਥੱਕ ਪ੍ਰੇਮ ਗੁਪਤ ਗੁਪੀਤੇ ਹੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਐਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਖਿੱਚ ਰੱਬ ਜੀ ਨੂੰ ਭੀ ਬਹਿਬਲ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਦਿਖਾਵੇ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੂਰ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਬਿਰਹੋਂ ਕਾਂਝੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕੋਈ ਹਉਕਾ ਨਾ ਭਰ ਲਵੇ।

ਇਸ ਮਸਤ-ਮਤਵਾਰੇ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਪਰ ਇਹ ਬੀਤਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਘਾਇਲ

ਹੋਇਆ ਪੰਛੀ ਆਵਲ ਬਾਵਲ ਫਿਰਦਾ ਆਪਣੀ ਪੀੜ-ਧੁਨੀ ਵਿਚ ਗੁਟ-ਗੁੰਗੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰੀਤ-ਪ੍ਰਿਮੀ ਲੋਕ-ਲਾਜ ਵਲੋਂ ਇਤਨੇ ਨਿਲੱਜ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲਜਿਆ ਭੀ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਰਮਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਜੇ ਜਾਗਤ-ਜੋਤੀ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਬੁੱਤ-ਪ੍ਰਸਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਉਰੇਡੇ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਜੀਵਨ-ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ ਦੇ ਕਰਤਾ ਜੀ ਇਉਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ :

ਉਸਤਤ ਪਾਕ ਹੁਸਨ ਨੂਰ ਪਾਕੀਆਂ ਦੀ, ਪਾਕ ਪੂਜਣਾ ਪਾਕ ਰੂਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।

ਪੂਜਾ ਪਾਕ ਹੁਸਨ ਪਾਕ ਪਾਕ ਰੂਹਾਂ, ਜਿਸਮ ਪਾਕ ਬੁੱਤਾਂ ਪਾਕ ਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।

ਪ੍ਰਸਤਸ ਪਾਕ ਬੁੱਤਾਂ ਪਾਕ ਚੋਲਿਆਂ ਦੀ, ਪਰਮ ਪਾਕ ਜਜ਼ਬਾ ਪ੍ਰਸਤਸੋਲਿਆਂ ਦਾ। 826।

ਹਾਂ ਜੀ ! ਉਹਨਾਂ ਅਮਰੀ ਬੁੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਸਦਾ ਪਾਕ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਯੂ ਮੰਡਲ ਹੀ ਨੂਰ ਜ਼ਹੂਰੀ ਬਿਸਮ ਰੀਧਨੀ ਕਲਾ ਭਰਪੂਰ ਹੋਵੇ। ਸਾਰੀ ਕੁਦਰਤ ਆਪਣੀ ਜਾਨ-ਪ੍ਰਾਣ ਦੇ ਉਪਹਾਰ-ਥਾਲ ਵਿਚ ਦੀਪ ਜਗਾ ਕੇ ਐਸੀਆਂ ਠੰਢੀਆਂ ਠਰੰਮੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਆਰਤੀ ਵਿਚ ਮਸਤ-ਮਖਮੂਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਏਨੀਆਂ ਸੁਹਣੀਆਂ, ਸੁੱਚੀਆਂ ਤੇ ਉੱਚੀਆਂ, ਪਾਕ ਤੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ, ਸਿਚਿਆਰੀਆਂ ਤੇ ਨਿਆਰੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰਾ ਜਹਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੈਰੀ ਬਣਨੇ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।^੧

ਸੰਸਾਰੀ ਰਸ-ਬਿਨੋਦਾਂ ਦੇ ਧਨੀ ਕੀ ਜਾਣਨ ਇਸ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਮਰਮ। ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਤਾਨਾਰੀਰੀ ਦੇ ਤਾਨਸੈਨ ਕੀ ਜਾਣਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੀ ਧੁਨਾਂ ਦੀ ਪਿਆਰ-ਵੈਰਾਗ ਕਲਾ ਦੇ ਕੌਤਕ, ਲੋਕ ਚਾਲੀਏ, ਕਰਮ-ਕਾਂਡੀ ਵਹਿਮਾਂ ਦੇ ਰਸਮ-ਰਿਵਾਜੀ ਕੀ ਜਾਣਨ ਇਸ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਬਿਰਹੀ ਰਾਜ। ਨੈਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਬਿਸਮਿਲ-ਪ੍ਰਿੰਦਿਆਂ ਵਾਂਗ ਫੜਕਦੇ ਫੜਕਦੇ ਜੇ ਕਦੀ ਕਿਤੇ ਤਿਰਛੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਪਾ ਜਾਣ ਤਾਂ ਦਰਿਆ ਟੁਰਨਾ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਪੰਛੀ ਉਡਣਾ ਵਿਸਰ ਜਾਂਦੇ, ਤੇ ਬਿਜਲੀਆਂ ਕੜਕਦੀਆਂ ਕੜਕਦੀਆਂ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਿੰਨਾ ਉੱਚਾ ਆਦਰਸ਼ ਗੁਰਮਤਿ-ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ, ਓਨੇ ਹੀ ਜਰਨ-ਜੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਖ ਨੂੰ ਮਰ ਮਰ ਜੀਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਿੰਤੂ ਦੀਪਕ ਦੀ ਸ਼ਮ੍ਹਾ ਵੇਖ, ਪਤੰਗੇ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਘਟ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਘਨਘੋਰ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਉਂਦੀਆਂ ਬੱਦਲੀਆਂ ਬਿਨ ਬਰਸੇ ਉਡ ਉਡ ਜਾਂਦੀਆਂ ਵੇਖ ਚਾਤ੍ਰਕ ਦੀ ਕੂਕ ਮੱਧਮ ਨਹੀਂ ਪੈ ਜਾਂਦੀ। ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਸੱਚੇ ਗੁਰਮੁਖ-ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਰਸਿਕ-ਤੜਫਨ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਤਾਉ ਉੱਤੇ ਘਟ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਛਿਨ ਛਿਨ ਅੰਗ ਅੰਗ ਤੋਂ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋ ਹੋ ਉਠਦੀ ਹੈ। ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ ਦੇ ਮਰਜੀਵੜੇ ਗੁਰਮੁਖ ਲੇਖਕ ਜੀ ਇਸ ਮਰਨ-ਚਾਓ ਨੂੰ ਇਉਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ :

ਮੌਜ ਮੌਤ ਦੇ ਅਨਦ ਬਿਨੋਦੀਆਂ ਨੂੰ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਚਾਉ ਤਨ ਪ੍ਰਾਨ ਤਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਦੇ ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤੀ, ਵਾਹ ਬਲਿਦਾਨੁ ਜਿੰਦਾ ਸ਼ਹੀਦੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੩੩।

ਚੜ੍ਹਨ ਹੱਸ ਵਿਗੱਸ ਕੇ ਸੂਲੀਆਂ ਤੇ, ਮੱਥੇ ਵੱਟੁ ਘਬਰੱਟ ਨ ਪਰੇਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।

ਮਰਿ ਮਰਿ ਜੀਉ ਉਠੇ ਮਰਜੀਵਿਆਂ ਨੂੰ, ਮਰਨਾ ਖੇਲ ਹੈ ਅਨਦ ਬਿਨਦੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੩੨।

ਇਹ ਜੋਤਿ ਜੋਬਨੀ ਰੂਪ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ, ਨਦਰ ਮੋਹਰੀ ਸੋਹਰੇ ਸਜਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਗ਼ੈਰ-ਅਗਮ ਦੀ ਲੋਰ ਵਿਚ ਨਿਤ ਭੰਬਟ ਵਾਂਗ ਉਡਦੇ ਫਿਰਦੇ, ਪ੍ਰੇਮ-ਬਲਿਦਾਨੀ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਣ ਨੂੰ। ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ-ਪਰ-ਮੰਜ਼ਲ, ਫੜ ਕੇ ਅੰਚਲਾ (ਪੱਲਾ) ਗੁਰਦੇਵ-ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਦਾ, ਟੁਰੀ ਜਾਂਦੇ, ਬਸ ਉੜੀ ਜਾਂਦੇ। ਮਿਠ-ਬੋਲੇ ਗ੍ਰਾਈਂ, ਤੇ ਲੰਗੋਟੀਏ-ਯਾਰ, 'ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਹੰਕਾਰ' ਬਾਰ ਬਾਰ ਘੇਰਦੇ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਅਖਾੜਿਆਂ ਵੱਲ ਨੂੰ। ਪਰ ਨਾਮ-ਖੜਗ-ਖੰਡੇ ਦੀ ਅਖੰਡ ਖੜਕਾਹਟ ਅੱਗੇ ਕਿਸ ਦੀ ਮਜਾਲ ਏ ਗਰਦਨ ਚੁੱਕ ਕੇ ਠਹਿਰ ਜਾਏ। ਮੌਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦੀ ਨੇੜੇ ਨਾ ਢੁਕਦੀ। ਜਦ ਕਦੀ ਕੋਈ ਵਡਭਾਗਾ ਸਮਾਂ ਆਉਂਦਾ ਵਰ-ਘਰ ਜਾਣ ਦਾ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਉਮੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਮਰਨ-ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਵੰਨਗੀ ਮਾਤਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿਰਮ-ਸਨੇਹੀਆਂ ਦੀ ਇਸ਼ਕ-ਮੰਜ਼ਲੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੰਜ ਦਾ ਵਰਣਨ ਸ੍ਰੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਇਉਂ ਕੀਤਾ ਹੈ :

੧. A minority of choice spirits shall always be several centuries ahead of the masses whom they can understand and even love as they should. But the masses will never understand them for what they are. Either they will mock at them and sometimes crucify them for being what they are or else they will acclaim them and sometimes deify them for being what they are not.
(Romain Rolland)

ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਤਿ ਖੜਕਾਵਣਾ ਖੜਗ ਖੰਡਾ, ਮਾਰਨ ਮੂਲੁ ਸਸਤਰ ਸਸਤਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਪ੍ਰੇਮ ਰੰਗਿ ਰੰਗੇ ਜੰਗਿ ਜੁੱਟ ਰਹਿਣਾ, ਮਾਰਨੁ ਮਰਨੁ ਪਰਵਾਨ ਪ੍ਰੇਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੫੫।
 ਕੋਈ ਭੀਸ ਅਰੀਮ ਦੀ ਲੋਰ ਉੱਠੀ, ਮੇਘ ਘੋਰਿਆ ਤੇਗ ਕੜਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਕੜਕੇ ਬਿੱਜਲੀ ਵਾਂਗ ਜੁਝਾਰ ਜੋਧੇ, ਖੰਡਾ ਖੜਕਿਆ ਜੰਗ ਜੁਧੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੫੬।
 ਇਸ਼ਕ ਜੰਜ ਦਾ ਅੱਜ ਢੁਕਾਉ ਹੋਣਾ, ਸਾਜ ਸਜਿਆ ਜੰਗ ਜੁਧੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੫੭।
 ਜੰਜ ਜਗਨ ਜੋਤੀਸ਼ ਮੁਕਤੀਸ਼ਰਾਂ ਦੀ, ਸੇਖ ਵੱਜਿਆ ਛਿੰਝ ਛਿੰਝੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੫੮।
 ਸੀਸ ਬੰਨ੍ਹ ਸਿਹਰੇ ਸੁਰਖਰੂਈਆਂ ਦੇ, ਹੋਇਆ ਜੂਝਣਾ ਜੰਜ ਲਾੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਨਦਰ ਮਿਹਰ ਦੇ ਸੇਹਰੇ ਸੀਸ ਸੋਹਨਿ, ਸਿਹਰ ਜਾਹੋ ਜਲਾਲ ਸੇਹਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੫੯।

ਕੋਈ ਕਿਵੇਂ ਦੱਸੇ ਇਹਨਾਂ ਕਾਹਲੇ ਪ੍ਰੀਤ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀ-ਉਡਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਇਵਾਣੀਆਂ ਹੁਥਾਂ। ਕਈ ਵੇਰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨੂਰੀ ਦੇਵੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਨਾਚ ਪਿੱਛੇ ਜੋਗੀਸ਼ਰਾਂ, ਤਪੀਸ਼ਰਾਂ ਦੀ ਹਠਾਂ ਤਪਾਂ ਤੇ ਤਰਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲੀ ਸੁਰਤ ਦੌੜ ਉਠੀ। ਕਿਉਂ ਨਾ ਸਿਖ ਸ਼ਹੀਦ ਰੂਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਲੀ ਸੁਹਣੇਪਾਂ ਤੇ ਨਾਮ ਖੜਗੋਸ਼ੀ ਤੇਜ ਵੇਖ ਕੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਸ਼ਿਵਾ ਦੇ ਸਿੰਘਾਸਣ ਹਿਲ ਜਾਣ। ਮਸਤਕ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਹੀਰੋ ਦੀਆਂ ਕਣੀਆਂ ਚਮਕਦੀਆਂ। ਝਾਲ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਿਵੇਂ ਝਲੇ। ਦੇਖਣਹਾਰਿਆਂ ਨੇ ਨੇਤ੍ਰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ ਜਾਂ ਨੀਵੇਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਮੁੰਦ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਟਵਾ ਰਹੀ, ਖੋਪਰੀਆਂ ਉਤਰਾ ਰਹੀ ਫੁਲ-ਹਸੀ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਦਾ ਕੋਈ ਰੱਬੀ-ਰਾਜ ਹਸ ਵਿਗਸ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(੫)

ਪਰ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਦੇ ਸਿਖ ਅਤੇ ਸਿਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਚਾਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਭੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ। ਸੂਟ ਬੂਟ ਦੀ ਆਕੜ, ਨਕਟਾਈਆਂ ਦੀ ਨਵਾਬੀ, ਕੋਮਲ ਉਨਰਾਂ ਤੇ ਆਤਮਕ ਸੁਹਜ ਵਲੋਂ ਬਿਪਰੀਤੀ, ਨਿਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਮਿਠ-ਬੋਲੀ, ਕਪਟ-ਸਨੇਹੀ ਆਦਰਚਾਰੀ ਆਦਿ ਸਭ ਸੋਸ਼ਲ ਬਦਚਲਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਾਲੋਂ ਭੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਚਿਕੜੀ ਚੋਪੜੀ ਪਤਿਤ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਗੁਆਰ ਬਿਰਤੀ ਬੜੀ ਹੀ ਤਰਸ ਯੋਗ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕਿਚਪਿਚਾ ਕੇ ਦਿਨ-ਕਟੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿਵਾਏ ਘੋਟ ਘੋਟ ਕੇ ਪੱਗਾਂ ਜਾਂ ਦਾੜੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੇ ਜਾਂ ਫਿਲਮੀ ਚੰਚਲਤਾਈਆਂ ਦੇ, ਹੋਰ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

ਗੁਰਮਤਿ ਰਹਿਤ ਦੀ ਬੇਹਿਸਾਬੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਤੇ ਖੁਲ੍ਹ-ਖੇਡ ਮਚਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੀਡਰਾਂ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਕਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਹਿਤ ਤੇ ਨਿਤਨੇਮ ਕੇਵਲ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਤੇ ਤੇਜ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਅਧੂਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਬੇਜਾਨ ਪੱਤਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ। ਵਿਦਿਆ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਨਜਾਣ ਤੇ ਭੋਲੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਬਿਲਕੁਲ ਗੁਲਾਮ-ਅਕਲੀ ਭੂਤਨੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਤੱਕੇ ਸ੍ਰੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕਿੰਨੀ ਤੱਤ-ਦਰਸਾਵੀ (realistic) ਤਸਵੀਰ ਖਿੱਚੀ ਹੈ:

ਘੋਖਿ ਘੋਖਿ ਵਿਦਿਆ ਐਵੇਂ ਝਖਿ ਮਾਰੀ, ਲੱਦੁ ਲੱਦਿਆ ਭਾਰੁ ਗਧੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੪੭।
 ਲਝਾ ਸੱਚੁ ਨਾ ਢੋਰ ਦੇ ਢੋਰ ਰਹਿ ਗਏ, ਬਲਦ ਗਿਆਨੁ ਬਹੁ ਪੜ੍ਹਤ ਪੜ੍ਹੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੪੮।
 ਝੱਲੇ ਹੋਏ ਪੜ੍ਹੋਲ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਦੇ, ਭੈੜਾ ਝੱਲੁ ਵਿਦਿਅੱਲ ਸੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੫੦।
 ਬਾਹਰੋਂ ਚੋਪੜੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸੁਆਹ ਉੱਡੇ, ਚੰਚਲ ਚੀਤ ਬਿਹਾਲ ਚਤਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੫੧।
 ਖੁਲਕ ਨੇਕ ਇਖਲਾਕ ਦੀ ਟਾਹਰ ਮਾਰਨਿ, ਧਰਮਹੀਨ ਇਖਲਾਕ ਫਿਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੫੨।

੧. (a) Culture is much more of an evil than a good. Since the learned men have appeared honest men are to found no where. A thinking man (an intellectual) is no better than a depraved animal. ....Education does not make a man good, it only makes him clever, usually for mischief. (Rousseau Jean Jacques)
 (b) Our culture is superficial today, and our knowledge dangerous. The balance of mind which once came of a warm religious faith is gone. Science has taken from us the supernatural basis of our morality. ....We are being destroyed by our own knowledge, which has made us drunk with power. (Dr. Will Durant)

ਕਵੀ ਬਲੇਕ ਨੇ ਸੱਚ ਆਖਿਆ ਹੈ :

"As to a modern man stripped from his load of clothing, he is like a dead corpse."

(William Blake)

ਅਰਥਾਤ :

“ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਨਵ-ਖਿਆਲੀ ਆਦਮੀ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ-ਭਾਰ ਲਾਹ ਦਿਉ ਤਾਂ ਉਹ ਇਕ ਮੁਰਦੇ ਦੀ ਲੋਥ ਦਾ ਜਿਉਂਦਾ ਨਮੂਨਾ ਦਿਸ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।”

(ਵਿਲੀਅਮ ਬਲੇਕ)

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁਝੇ ਹੋਏ ਦਿਲ ਇਤਨੇ ਹੁਸ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਵਸਦੀ ਟਿਮਟਿਮਾਂਦੀ ਅਮਰੀ-ਜੋਤਿ ਰੂਹ ਨੂੰ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਭੀ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸਿਰਫ਼ ਏਸ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਫ਼ਕੀਰ ਰੂਹਾਂ ਗੁਦੜ ਗੋਦੜਿਆਂ ਵਿਚ ਲਪੇਟੀਆਂ ਨਸ਼ੇ ਪੀ ਪੀ ਦਰ ਦਰ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਪਟਣ ਲਈ। ਇਹ ਵੇਖਣ ਪਰਖਣ ਦੀ ਰੁਚੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਬਲੀ-ਰੂਹਾਂ ਵਿਚਰਦੀਆਂ ਚਿਤ-ਚੌਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ। ਲਾ ਕੇ ਸਨੇਹ ਜਿਹਾ ਟੁਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਅਛੋਪ ਹੀ। ਪਾ ਕੇ ਜੱਫੀ ਪ੍ਰਾਣ ਅੰਦਰੋਂ ਹਿਲਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਤੇ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਸੁਆਸਾਂ ਦੀ ਚੇਟਕ ਲਾ ਟੁਰਦੀਆਂ। ਪਰ ਨਵ-ਖਿਆਲੀ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਦੇ ਕਿਵੇਂ ਵੇਹਲ ਦੇਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਲੀ ਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਗੱਲਾਂ ਲਈ; ਉਹ ਤਾਂ ਜਪਾਨੀ ਖਿਡਾਉਣਿਆਂ ਵਾਂਗ ਬੜੀ ਹੀ ਨਾਜ਼ੁਕ ਤਬੀਅਤ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਹਨਾਂ ਫ਼ਕੀਰ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਵਾੜ ਲੈਣ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਰੀਆਂ ਤੇ ਗਲੀਚੇ ਮੈਲੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਜੇ ਕੁਰਸੀ ਉੱਤੇ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਲੈਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਜੈਟਲਮੈਨ ਕੀ ਆਖੂ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਉੱਤੇ ਸੀਸ ਰੱਖ ਦੇਣ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਤੇ ਮਾਨ ਨੂੰ ਵੱਟਾ ਲੱਗੂ।

ਕੀ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਕੀ ਅਧੜ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਦੇ, ਅੱਗ ਦੇ ਸ਼ੋਅਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਭੜਕ ਭੜਕ ਕੇ ਸੁਆਹ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੇਸਿਦਕੀ ਦੀ ਪਾਮਰਤਾ, ਬੇਯਕੀਨੀ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਤੇ ਬੇਪ੍ਰਤੀਤੀ ਦੀ ਹੈਂਕੜ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹ-ਦਿਲੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਮਜ਼੍ਹਬ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਫਲਸਫ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਏਸੇ ਲਈ ਕੰਨੀ ਕਤਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੰਗਾ ਆਚਰਨ ਅਤੇ ਧਾਰਮਕ ਉਨਤੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ-ਦਿਲੀ ਅਤੇ ਚਾਲ ਚਲਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ-ਬਦਚਲਨੀ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।^੧

ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਸਿਖ ਇਸਤਰੀਆਂ ਆਮ ਨਵ-ਖਿਆਲੀ-ਤ੍ਰੀਮਤਾਂ ਵਾਂਗ ਬੇਦੀਨੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਸਜਾਉਂਦਿਆਂ ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕੰਘੇ ਲਈ ਚੀਰ ਪਟੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਕੜਾ (ਸੁਹਾਗ ਦੀ ਗਾਨੀ) ਉਹ ਪਹਿਨ ਤਾਂ ਲੈਣ, ਪਰ ਹੈ ਸਰਬ ਲੋਹ ਦਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਲੋਂ ਅਰੁਚੀ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਮਨ-ਭਾਉਂਦੀਆਂ ਨਾਟਕੀ ਚੇਟਕੀ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਸਿਖ ਅਖਵਾ ਰਹੀਆਂ ਬੇਢੰਗੀਆਂ ਰੰਗੀਆਂ ਲੋਥਾਂ ਉੱਤੇ ਕੀਮਤੀ ਕੀਮਤੀ ਸੂਟ ਸੁਕੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਖੜਕਦੇ ਹਨ। ਨਾ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਸਾਬਤ, ਨਾ ਮਨ ਸਾਬਤ, ਨਾ ਸੁਰਤ ਸਾਬਤ, ਨਾ ਸ਼ਕਲ ਸਾਬਤ, ਨਾ ਦੀਨ ਜੋਗੀਆਂ, ਨਾ ਦੁਨੀਆ ਜੋਗੀਆਂ, ਨਾ ਮਾਪਿਆਂ ਜੋਗੀਆਂ, ਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਜੋਗੀਆਂ। ਉਪਰੋਂ ਉਪਰੋਂ ਤਾਂ ਬੜੀ ਨਾਜ਼ੁਕਤਾ, ਸੋਹਲਤਾ, ਪਾਕਤਾ, ਸਿਆਣਪਤਾ ਤੇ ਧੀਰਤਾ ਧਾਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਅੰਦਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲ ਮੋਹ ਰੂਪ ਜੋਬਨ ਨੇ ਭਾਂਬੜ ਮਚਾਏ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਐਸੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਦਕ ਦੀ ਕਣੀ ਕਿਵੇਂ ਸਮਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਹਲ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਸਿਰਫ਼ ਗਲੋ ਗਲੀ ਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਚਮੜੀ ਜਿੰਨੇ ਪਤਲੇ। ਆਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹਾਂ। ਕੁਛ ਹੋਛੇ ਮਿੰਨ੍ਹੇ ਮਿੰਨ੍ਹੇ ਬਨਾਉਣੀ ਬੋਲ, ਕੁਛ ਓਪਰੀਆਂ ਓਪਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬੀ ਅਕਲਾਂ ਤੇ ਬਿਦੇਸ਼ੀ ਚਤੁਰਾਈਆਂ ਵਿਚ ਖੁਆਰ ਹੋ ਕੇ ਨਕਲੀ ਸਿਕਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹੱਥੋ-ਹੱਥੀ ਬੇਕਦਰੀ ਸੋਸ਼ਲ ਜਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਬਸ! ਰੂਪ ਛਾਇਆ ਨੂੰ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿਚ ਵੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਲਿਆ। ਹੋਰ ਕਰਨ ਭੀ ਕੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਅਧੀਰ ਤਪਦੇ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਭੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਰਿਹਾ।

ਓ ਸੋਹਣੀਓ ਜਿੰਦੇ! ਕਿੱਥੇ ਗਈਆਂ ਉਹ ਪਿਆਰ ਮਧੋਸ਼ੀਆਂ, ਉਹ ਅੰਤਰੀਵ ਹੋਸ਼ ਵਾਲੀਆਂ ਬੇਹੋਸ਼ੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿਆਰ ਰਸ-ਰੰਗ-ਮਸਤੀ ਵੇਖ ਆਕਾਸ਼ ਪਤਾਲ ਸਹਿਮ ਜਾਂਦੇ ਸਨ? ਕਿੱਥੇ ਗਏ ਉਹ ਹੰਝੂ, ਜੋ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਦੀਆਂ ਨੀਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਅਚਿੰਤ ਹੀ ਧੋ ਦਿੰਦੇ ਸਨ? ਕਿੱਥੇ ਗਏ ਉਹ ਉਤੇਜਿਤ-ਜਜ਼ਬੇ (inspired ambitions), ਉਹ ਸੰਦੀਪਤ-ਆਹਾਂ

੧. We (moderners) object to morality because it interferes with our sexual freedom.

(Aldous Huxley)

(kindling passions) ਜੋ ਇਕ ਬੀਜ-ਅੱਖਰ ਦੀ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ ਕਰਮਾਤ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਦੀ ਇੱਟ ਇੱਟ ਖੜਕਾਉਣ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਸਨ, ਜੋ ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਕਲਮ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਚੋਭ ਨਾਲ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਲਿਆ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਨ ?

ਕਿੱਥੇ ਗਏ ਉਹ, ਸਿੱਖੇ ! ਉਹ ਬਲਿਹਾਰ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਰੁਝੇਵੇਂ, ਅਬਾਹ ਹੁਬਾਂ ਦੇ ਤੇ ਅਥੱਕ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦੇ ? ਕਿੱਥੇ ਗਈਆਂ ਉਹ ਦਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿੱਠਤਾਂ ਤੇ ਘੋਲ ਘੁਮਾਉਣ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਉਮਾਹੇ ? ਕਿੱਥੇ ਗਈਆਂ ਉਹ ਜਮਾਂਦਰੂ ਮਸਤੀਆਂ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਹੱਸਣ ਦੀਆਂ ਤੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਰੋਣ ਦੀਆਂ ? ਕਿੱਥੇ ਗਈ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾਗਣ ਦੀ, ਤੇ ਸਨਿਗਧ ਰਸ-ਜਾਗਿਆਂ ਦੀ ਝੋਕ ਵਿਚ ਸਉਣ ਦੀ ? ਕਿੱਥੇ ਗਈ ਉਹ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਸੁਹਣੱਪ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਤਖ਼ਤ ਹਿਲ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਅਸਰਾਹ ਫੁਟ ਪੈਂਦੇ ਸਨ ?

ਕਿਉਂ ਉਹ ਪਿਆਰ-ਪੀੜਾ ਛਿੜਨੀਆਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਕਹਿ ਸੁਖ ਵਿਚ ਸਿਖ ਇਸਤਰੀਆਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਟੋਟੇ ਟੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖਦੀਆਂ ਸ਼ੁਕਰ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਦੀਆਂ ਬੇਖੌਫ਼ ਅਤੇ ਅਛੁਹ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਦੀਆਂ ਚਰਖੜੀਆਂ ਉੱਤੇ ਇਉਂ ਹਡ ਚੰਮ ਪਿੰਜਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਹੌਲੀ ਖੇਡੀਦੀ ਹੈ।

ਕਾਸ਼ ! ਨਾ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸਿਦਕ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ, ਨਾ ਅਸੀਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੇਹਰਾਂ ਨਦਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਜਾਣੀ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅੱਜ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਧੁਰ-ਧਰਮੀ ਅਰੀਮੀ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਖ਼ੈਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਉਹ ਖਿਆ ਧਾਰਨੀ ਭੀ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਾਂ, ਜਿਹੜੀ ਪੱਥਰਾਂ ਨੂੰ ਮੋਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਤਪਦੇ ਕੜਾਹੇ ਠੰਡੇ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਸੀ, ਦਿਲ ਅਸੀਂ ਉਧੇ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਮਤਾਂ ਭੁੱਲ ਕੇ ਭੀ ਪਿਰਮ ਪਿਆਲੇ ਖਸਮ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਬੂੰਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਕਣੀ ਦੀ ਉਛਲ ਕੇ ਨਾ ਪੈ ਜਾਏ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਿਖ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਓਹੀਓ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ ਜੋ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਪਾਨ ਕਰਾਇਆ। ਓਹੀਓ ਰਹਿਤ ਦੱਸੀ ਜੋ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਾਈ। ਜਿਥੇ ਆਪ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ ਬਣੇ, ਉਥੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਸਦ-ਕੁਆਰੇ ਸੁਹਾਗ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਜਨਮ-ਕੁਖ ਬਣਾਇਆ। ਮੰਜੀਆਂ, ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ, ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਜਥੇਦਾਰੀ ਤੇ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਭੀ ਸਿਖ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ। ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿਚ, ਲੰਗਰਾਂ ਵਿਚ, ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ, ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ, ਆਤਮ-ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ, ਧਰਮ ਜੁਧ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਸਿਖ ਇਸਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਲੀਆਂ, ਬੀਰਾਂ, ਜਪੀਆਂ, ਤਪੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਕਰਵਾਏ।

ਮਰਦ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਦੇਹ-ਜਾਮਿਆਂ ਦਾ, ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਏਥੇ ਭੰਗ ਭੇਸ ਨਾਹੀ।

ਆਤਮ ਭੋਗ ਭਾਗੀ, ਇਕ ਸਾਰ ਦੋਈ, ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਹੀ।੨।

ਸਿਖ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦਾ ਜਬਾ ਜੋਬਨ ਨਿਆਰਾ ਸੀ, ਚਕਰ ਚਿਹਨ ਨਿਆਰਾ ਸੀ, ਦਰਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਿਆਰੀ ਸੀ, ਬਾਣਾ ਬਿਰਤ ਨਿਆਰੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਰਮ ਬੀਰਤਾ ਸੁਹਲ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੇ ਸੁਰਤ-ਬੀਰਤਾ ਦੀ ਆਭਾ ਤੇ ਕੁਸਮ-ਸੁਗੰਧੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਧਮ ਤੋਂ ਅਧਮ ਪਾਪੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਕਾਂਪ ਖਾ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਤੇਜਮਈ ਬਲਵਾਨ ਅਤੇ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਪਹਿਰਾਵਿਆਂ ਵੱਲ ਵੇਖ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਂਦੀ ਕਿ ਕੋਈ ਮੈਲੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਝਾਕ ਜਾਏ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੋਹਣੇ, ਸ਼ਾਂਤ ਸੰਗਾਊ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸਿਆਣੇ ਬਾਹਰੋਂ ਭੋਲੇ ਮਿਕਨਾਤੀਸੀ ਤੇਜ ਵੇਖ ਕੇ “ਆਵੈ ਸਾਹਿਬ ਚਿਤਿ ਤੇਰਿਆ ਭਗਤਾ ਡਿਠਿਆ॥”^੧ ਵਾਲਾ ਛੁਪਿਆ ਜਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਆ-ਮੁਹਾਰੇ ਪੈਂਦਾ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਨਰ ਨਾਰ ਦੋਹਾਂ, ਇਕ-ਸਾਰ ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਣੈ।

ਜਨੈ ਮਰਦ ਸਾਰੇ ਬਸਰ ਨਾਰੀਆਂ ਹਨ; ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੀ ਪੁਰਖ ਕਰਤਾਰ ਜਾਣੈ।

ਓਹੀ ਪੁਰਖ ਏਹਨਾਂ ਸਭੇ ਨਾਰੀਆਂ ਦਾ, ਰਾਵਣਹਾਰ ਸੱਚਾ ਭਰਤਾਰ ਜਾਣੈ।

ਸਭੇ ਘਟਾਂ ਅੰਦਰਿ ਓਹੁ ਅਲਿਪਤ ਵਰਤੇ, ਸਭੇ ਘਟਾਂ ਦਾ ਭੋਗਣੇਹਾਰ ਜਾਣੈ।੩।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਸਾਰ ਜਾਣੀ, ਉਹ ਜਾਣਦੀਆਂ ਸਨ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਦਾ ਮੁੱਲ, ਸਿੱਖੀ-ਰਹਿਤ ਦਾ ਮੁੱਲ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ

੧. ਸਲੋਕ ਮ: ੫, ॥੧॥੯॥ ਪੰਨਾ ੫੨੦.

ਦੀਆਂ ਚੁਲੀਆਂ ਪਾਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਸਾਰੀ ਨਾਮ ਕਮਾਈ ਤੇ ਜੋਤਿ ਕਲਾ ਜਾ ਸਮਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੇਹੜੇ ਕੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਕ ਇਕ ਬਾਲ ਲੱਖਾਂ ਅਹਿਲਾਦ-ਜਨਕ ਪੁਨਾਂ ਦੀ ਰਸ-ਬੀਣਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਕੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗਨਿਕਾ-ਫੈਸ਼ਨੀ ਸਿੰਗਾਰਾਂ ਦਾ ਪਿੜ ਬਣਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਭੀ ਸਿਖ ਇਸਤਰੀ ਨੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਿਖੇ ਬਨ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਮੈਦਾਨ-ਮੰਦਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਭੀ ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਤਕ ਹੀਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ।

ਸੁਚੱਜੀਆਂ ਤੇ ਸਿੱਦਕੀ ਬੀਬੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਦਸਮ-ਦੁਆਰ ਅਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਸੀਸ-ਤਾਜ-ਸੁਸ਼ੋਭਤੀ ਦਸਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਢਕ ਛਡਦੀਆਂ ਸਨ।

ਸਿਰ ਦਸਤਾਰ ਪਰਵਾਰ ਭੁਝੰਗਣਾਂ ਦੇ, ਸਨ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਭੁਝੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।

ਰਹਿਤ ਬਹਿਤ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਰਹਿ ਕੇ, ਭਜਨ ਭਾਉ ਭਜਨੀਕ ਭਗਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।

ਇਕ ਸਿਖ ਇਸਤਰੀ ਲੱਖਾਂ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਸਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਰਲਾਈ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਲਦੀ। ਏਸੇ ਨਿਆਰੇ ਤੇਜ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਦੇ ਸਦਕੇ ਹੀ ਇਹ ਇਸਤਰੀਆਂ ਜਾਨ ਨਿਸਾਰਨੀ, ਪਰਉਪਕਾਰੀ, ਧੰਨ ਧਾਮ ਸਰਬੰਸ ਵਾਹਨੀ, ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋ ਐਸੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਮਿਸਾਲ ਦੁਨੀਆ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਆਈ ਟਾਵੀਂ ਟਾਵੀਂ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੀ ਕਣੀ ਨੂੰ ਕਈਆਂ ਨੇ ਪੂਜਿਆ, ਕਈਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਪਰਛਾਵਿਆਂ 'ਤੇ ਆਸ਼ਕ ਹੋ ਕੇ ਤਨ ਮਨ ਸੁਕਾ ਦਿੱਤੇ, ਕਈਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੋਹ ਮਮਤਾ ਦੀ ਟੇਕ ਬਣਾਇਆ, ਕਈਆਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਰੱਬੀ ਰਸ-ਰੰਗ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਏ, ਤੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਫੜ ਕੇ ਕੁਹ ਸੁਟੀ। ਪਰ ਗੁਰਮਤਿ-ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਪਿਆਰ ਦਾ ਹੁਸਨ ਹੀ ਸਦੀਵੀ-ਹੁਸਨ (everlasting beauty) ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਤੱਤ ਸਾਰ ਅਸੀਂ ਭੁਲਾ ਬੈਠੇ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰੇਮ ਗੁਣਾਂ ਕਰਿ ਦਿਸਨਿ ਹੁਸੀਨ ਸੋਹਣੇ, ਫੋਕਟ ਹੁਸਨ ਪ੍ਰੇਮੋਂ ਸੱਖਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।

ਜਿਹ ਘਟ ਅੰਤਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਗੁਣ ਅੰਸ ਕਿਣਕਾ, ਤਿਥੇ ਪੰਕਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਿੰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੪੩।

ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਗੁਰਮਤਿ ਗੁਣਾਂ ਪ੍ਰੋਤੜੇ ਨੂੰ, ਚੜ੍ਹੇ ਹੁੰਮ ਕੇ ਹੁਸਨ ਅਗਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।

ਹੁਸਨ ਜੋਬਨਾਂ ਦਾ ਗੁਣ ਪਿਰੰਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਸਿਹਰ ਆਕ੍ਰਿਖਣ ਸ਼ਕਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੪੪।

ਨੌਜਵਾਨ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਅਧੂਰੀ ਸਿਖਿਆ ਭੀ ਬੜੀ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਇਕ ਅਧ ਮਜ਼ਮੂਨ ਚਾਰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਰਸ਼ੀ-ਅਕਲ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਗਈ ਹੈ।

‘ਸਾਇੰਸ’ ਪਦਾਰਥੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਚਾਨਣਾ ਦੇਈ ਗਈ, ਪਰ ਆਪ ਹਨੇਰ ਵਿਚ ਪਈ ਗਈ। ਏਸੇ ਨੇ ਅੱਜ ਸਾਰੀ ਰੋਸ਼ਨ ਹੋਈ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ (civilized world) ਨੂੰ ਐਸੀ ਉਪਾਧੀ ਵਿਚ ਫਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਮੈਦ ਨਹੀਂ ਇਹਨਾਂ ਸਭਿਅ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਓਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਭੀ ਰਹਿ ਜਾਣ ਜਿੰਨੇ ਮਿਸਰ ਜਾਂ ਯੂਨਾਨ ਦੀਆਂ ਰਾਜਧਾਨੀਆਂ ਛਡ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਸਾਇੰਸਵੇਤਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕੁਝ ਕੁਝ ਉਹੋ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਰੋਂਦੇ ਰਹੇ, ਅੰਤ ਸਦੀਆਂ ਬਾਅਦ ਪੁਛਦੇ ਹਨ : ਬਿਰਹਾ ਕੀ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਉਪਜਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਸਾਇੰਸਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਤਾਂ ਯਕੀਨ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦਾ ਤੱਤ (ultimate end) ਤੇ ਸਿਸ਼ਟੀਆਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ-ਸਤ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਅਗੋਚਰਾ ਹੈ।

ਡਾਕਟਰ ਅਲੈਕਸਿਸ ਕਾਰਲੀਅਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਇੰਸ ਵਿਚ ਨੋਬਲ ਪ੍ਰਾਈਜ਼ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਇਉਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ :

"Religious intuition is as real as aesthetic inspiration, we must accept their (the great mystic) experiences. Certainty derived from science is very different from that derived from faith. The latter is more profound."

(Dr. Alexis Carlier, Nobel Prize winner in Science)

ਅਰਥਾਤ :

“ਮਜ਼ੂਬ ਦੀ ਪਾਰਸਾਈ ਵਿਚ ਓਨੀ ਹੀ ਪਰਤੱਖ ਸਚਾਈ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਹੋਰ ਉਨਮਨੀ ਮਸਤੀਆਂ ਵਿਚ। ਸਾਨੂੰ

੧. The Sikh women are distinguished from Hindoos of their sex by some variety of dress, but chiefly by a higher top-knot of hair. (J.D. Cunningham, 1848 Ed., p. 79)

੨. The ultimate realities of the universe are at present quite beyond the reach of science. (Sir James Jeans)

ਮਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਤਮਕ ਤਜਰਬਿਆਂ ਉੱਤੇ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਇੰਸ ਤੋਂ ਪਾਈਆਂ ਸਚਾਈਆਂ ਤੇ ਤਹਿਕੀਕਾਂ ਆਤਮਕ-ਸਿਦਕ ਦੀਆਂ ਨਿਸਚਿਤ ਗੱਲਾਂ ਵਾਂਗ ਅਚੁਕ ਤੇ ਮੁਸੱਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਆਤਮਕ ਸਚਾਈਆਂ ਬੜੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ, ਅਮੀਕ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।”

ਕਿੰਤੂ ਜਿੰਨੀ ਸਾਇੰਸਵੇਤਿਆਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋਈ ਹੈ, ਓਨੀ ਹੀ ਸਾਡੇ ਅਧਪੜ੍ਹ ਸਾਇੰਸਮਾਹਰੀਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਤੰਗ ਅਤੇ ਹੋਛੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਡਾਰਵਿਨ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਥੀਊਰੀਆਂ, ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨੇ ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਲੱਥੀਆਂ ਨੂੰ, ਇਹ ਲੋਗ ਹੁਣ ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੁਬਦੇ ਨਹੀਂ ਸਮਾਉਂਦੇ। ਬਲਕਿ ਐਸੇ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢ ਕੇ ਗੁੰਮਰਾਹ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਡਾਰਵਿਨ ਨੇ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਚਿਤਵੇ। ਠੀਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਇਹੀਓ ਕਹਿਣਾ ਘਟਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਸਦੀ ਦੇ ਸਾਇੰਸਵੇਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ੧੯੧੩ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘੱਟਦਾ ਸੀ।

ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਸਭ ਨਾਸਤਕ ਹੋਇ ਬੈਠੇ, ਟਾਵਾਂ ਬੂਟ ਕੇ ਕੇ ਆਸਤਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੁਨਕਰ ਹੋਇ ਬੈਠੇ ਰੱਬ ਮੰਨਣੇ ਤੋਂ, ਦਾਅਵਾ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਸੱਚ ਗਿਆਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਿਮਰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਨਾਉਂ ਗਿਆਨ ਧਰਿਆ, ਚਪਲ ਗਿਆਨ ਹੈ ਗਿਆਨ ਅੰਧੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੪੬।

ਸਾਇੰਸ ਨੇ ਸਾਇੰਸਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਪਿਠ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜੀਵਨ-ਰਹੱਸ ਦਾ ਭੇਦ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਅੰਤ ਸਭ ਏਸੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਇੰਸ ਸਾਇੰਸ ਖ਼ਾਤਰ, ਆਰਟ ਆਰਟ ਖ਼ਾਤਰ, ਮਜ਼੍ਹਬ ਮਜ਼੍ਹਬ ਖ਼ਾਤਰ, ਪੜ੍ਹਨਾ ਤੇ ਕਮਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

(੬)

ਕਾਲੀਦਾਸ, ਸ਼ੈਕਸਪੀਅਰ, ਗਾਟੇ, ਡਾਂਟੇ, ਸ਼ੈਲੀ, ਵਿਕਟਰ, ਹੂਗੋ ਤੇ ਟੈਗੋਰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮਹਾਂ ਕਵੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਘੇ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਕਵੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪੁਜਾਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਤਪੱਸਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਸਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਹੇਡਾ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਦੁਬਿਧਾ ਤੇ ਬੇਚੈਨੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੀ। ਸਮੁੰਦਰ ਕਿਨਾਰੇ ਕੁਆਰੀ ਨਾਰ ਵਾਂਗ ਗੀਟੀਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਦੀਆਂ ਇਵਾਣੀਆਂ ਸਿਕਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆਰਾਂ ਮਲਾਰਾਂ ਉਡੀਕਾਂ, ਤਾਪਾਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਖੇਡ ਖੇਡ, ਜਾਂ ਕੁਆਰੇ ਤੇ ਅਣ-ਵਿਆਹੇ ਹੀ ਟੁਰ ਗਏ ਜਾਂ ਰੰਡੇ ਮੁਸ਼ਟੰਡੇ ਬਣ ਬਣ ਚਲੇ ਗਏ।

ਕਵੀ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਦੋ ਸੁਪਨ-ਕਲੀਆਂ ਖਿੜੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਬਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਝਾੜ ਕੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ਪਸਾਰ ਕੇ ਹੀ ਸਾਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖ ਜਨ ਫੁਲਾਂ ਨੂੰ ਫਲ ਬਣ ਲੈਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫੇਰ ਪੱਕਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਉਪਰੰਤ ਨਾ ਬੀਜ ਦੀ ਲੋੜ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਨਾ ਫੁਲਾਂ ਫੁਲਾਂ ਦੀ ਤੋਟ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਕਵੀ ਗੁਰਮੁਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਪਰ ਗੁਰਮੁਖ ਜਨ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ ਹੀ ਕਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਵੀ ਕਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ, ਪਰ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਇਕ ਰਸ-ਛਿਣਕਾਰੀ ਛੁਹ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਰੋਮਾਂਚਲੀ ਅਨੰਦਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਮੂੜ੍ਹ ਮੂਰਖਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਦਾਤ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਦਮਬਦਮ ਰੱਬੀ ਪਾਰਸ-ਚੰਡਕੀ ਕਾਵਯ-ਉਮਗਾਰਨੀ ਠੰਡੀ ਵਾਉ ਆਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਰੱਬੀ ਰਸ-ਫੁਹਾਰ ਨੂੰ ਉਹ ਇਉਂ ਹੀਏ ਵਿਚ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਮਾਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕੁਖ ਵਿਚ।

ਹਿਰਦੇ ਰਖਿ ਸੰਭਾਲ ਨ ਡੁੱਲ੍ਹ ਜਾਏ, ਵੱਥੁ ਅਮੁਲ ਏਹ ਮੁੱਲ ਮਹਿਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਿਸੇ ਕਦਰ ਨ ਮਹਿਗੜੇ ਵੱਥ ਸੰਦੀ, ਕਾਲ ਪਇਆ ਸੱਚੇ ਗਾਹਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਸ਼ਟ ਹੋਇ ਰਹੁ ਖੋਲ੍ਹ ਨ ਭੇਦੁ ਡੂੰਘਾ, ਗੁਭ ਖਾਇ ਕੇ ਗਿਆਨ ਗੁੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁੰਗਾ ਹੋਇ ਰਹੁ ਗਟਿ ਗਟਾਕ ਪੀ ਕੇ, ਸਬਕ ਸਿਖ ਲੈ ਅਜਰ ਜਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੮੩।

੧. ੧੯੧੩ ਵਿਚ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਫਿਲਾਸਫਰ ਬਰਗੇਸਨ ਦੀ (Creative Evolution) ਰਚਿਤ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਥੀਊਰੀ ਨੇ ਉੱਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਨਾਸਤਕਤਾ ਦਾ ਅੰਤ ਲਿਆ ਦਿੱਤਾ। ਅਤੇ ਏਨਸਟਨ ਦੀ ਵਾਸਤਵ-ਪਰਸਪਰ ਕਲਪਨਾ (Relativity Theory) ਨੇ ੧੯੧੭ ਵਿਚ ਮਾਦਾ-ਪ੍ਰਸਤੀ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਦੁਨੀਆ 'ਚੋਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।

੨. The masses, on the contrary, have just realised the point, where the ancestors of today's scientists were standing two generations back. (Aldous Huxley)

ਕਵੀ ਜਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਜੀਵਨ-ਮਰਮ ਪਾਉਣ ਲਈ ਅਹਿਨਿਸ ਚਾੜ੍ਹਕ ਵਾਂਗ ਤਾਂਘਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਿਟਸ਼ੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

“ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਲਗਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੀਵਨ-ਸਵਾਮੀ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਅਰਾਧਣਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਗਨ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਦੁਬਿਧਾ-ਬੰਸਰੀ ਜਲ ਕੇ ਸਾਡੀਆਂ ਸੁਤੀਆਂ ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਉਦੀਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੂਰ ਚੁਪ-ਮਿਲਣੀ ਦੇ ਸੁਖ ਦੀਆਂ ਜ਼ੌਰੇ ਜ਼ੌਰੇ ਵਿਚ ਲਾਟਾਂ ਮਚਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।” (ਨਿਟਸ਼ੇ)

ਕਈ ਬਦਲੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਰਿਦੇ-ਆਕਾਸ਼ ਉੱਤੇ ਘੁੰਮਰ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਕੋਈ ਬਦਲੀ ਨਰਮ ਨਰਮ ਜੀਵਨ-ਫੁਹਾਰ ਦੀ ਝੜੀ ਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੋਝਾ ਜਿਹਾ ਪਿਆਰ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਿਮ-ਝਿਮ ਰਿਮ-ਝਿਮ ਬਰਸਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਗੁਰਮੁਖ ਕਵੀ ਦੇ ਰਸ-ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਿਆ ਝੂਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਲੱਖਾਂ ਰਾਗ ਨਾਦ, ਲੱਖਾਂ ਲੋਰੀਆਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ਉਠਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਨਿਸ਼ਲ ਮਸਤੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਅੰਗ ਅੰਗ ਤੋਂ ਰਸ ਉਮਲਦਾ ਤੇ ਇਉਂ ਉਛਲ ਉਛਲ ਪੈਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ :

ਮੇਰਾ ਅੰਡਣਾ ਤਖ਼ਤ ਸੁਲਤਾਨ ਬਣਿਆ, ਕੇਂਦਰ ਕੁੱਲ ਨਖਿਅਤਰ ਭੂਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੬੦।
ਗਗਨ ਮੰਡਲੀ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਤਾਰੇ, ਸਭ ਪਰਵਾਰ ਧੂ ਪਰਦੱਖਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਧੂ ਸਮੇਤ ਮੂ ਅੰਡਣੇ ਗਿਰਦ ਘੁੰਮੇ, ਬਣਿ ਪਰਵਾਰ ਰੋਸ਼ਨ ਉਡਗਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੬੧।
ਮੇਰੇ ਕੇਂਦਰੀ ਜਲ ਥਲ ਉਦਿਆਨ ਨਦਈਂ, ਜਗਮਗ ਹੁਸਨ ਦਮਕੇ ਸੁਹ ਸਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਗ ਅੰਗ ਰੰਗੇ ਭਜਨ ਰੰਗ ਸੰਗੇ, ਤੁੰਗ ਅਭੰਗ ਉਮੰਗ ਮਸਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਸਤੀ ਉਚ ਉਮੰਗ ਤੁੰਗ ਵਾਲੀ, ਤਰਾਰਾ ਇਸ਼ਕ ਪੀਆ ਖੀਵੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਾਗੁ ਨਾਦ ਸੁਰ ਤਾਰੁ ਕੀ ਕਰਨ ਓਥੇ, ਕੜ ਪਾਟਿਆ ਅਗਮ ਤੁੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੜੀਆਂ ਪੰਚਮਾਂ ਰੁਲਦੀਆਂ ਫਿਰਨਿ ਪਈਆਂ, ਜਾਂ ਉਘਾੜ ਹੋਇਆ ਗਗਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਿਛੇ ਲਗੀਆਂ ਫਿਰਨਿ ਸੁਰ ਤਾਲੁ ਧੁਨੀਆਂ, ਜਾਂ ਕਪਾਟ ਖੁਲ੍ਹਾ ਉਨਮਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੮।

ਗੁਰਮੁਖ ਕਵੀ ਬੜੇ ਨਿਰਚਾਹ, ਬੇਦਰੇਗ, ਬੇਗਰਜ਼ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪਿਆਰਾਂ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੂਰ ਚੂਰ ਰਹਿੰਦਾ ਦਿਲ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ, ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਣੀ, ਕਿਸੇ ਪੰਛੀ, ਪੱਥਰ ਜਾਂ ਉਦਾਸੀਨ ਪੱਤਿਆਂ ਥੀ ਆਪਣਾ ਆਪ ਵਾਰ ਸੁੱਟਣ ਨੂੰ ਲੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੀਓ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮੁਖ ਮਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ ਜੇ ਕਿਸੇ ਟੁਟੀ ਫੁਟੀ ਰੂਹ ਦੇ ਇਕ ਅਧ ਅਧੂਰੇ ਗੁਣ ਉੱਤੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਜਾਣ ਜਾਂ ਕੋਈ ਬੇਆਸਰਾ ਜਿੰਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਖੈਰ ਮੰਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਆਪ ਲੁਟਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਬੇਖੋਫ਼ ਹੋ ਕੇ ਧਨ, ਧਾਮ, ਜਾਨ, ਪ੍ਰਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਇਹ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਲਾਇਲਾਜ਼ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਅਤੇ ਉੱਘੀ ਗੁਣ-ਪੁੰਜੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਵਰਗੇ ਗੁਰਮੁਖ-ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਰਸ-ਅਵੇਗ (inspiration) ਵਿਚ ਕਦੀ ਟੋਟ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਰੱਬੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਸੁਆਸ ਗੁਰਮੁਖ ਕਵੀਆਂ ਦੇ, ਰਸ-ਲਪਟੀ ਵਿਗਾਸ ਵਿਚ ਨਿਤ ਨਵੇਂ ਖੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਚਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਵੀ ਜਨ ਰੋਟੀਆਂ ਖਾਤਰ ਭੀ ਕਵਿਤਾ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ-ਮਹਿਮਾ ਲਈ ਇਹ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਥਾਂ ਥਾਂ ਗਾਉਂਦੇ ਤੇ ਗਵਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਬੇ-ਪਰਵਾਹ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਛੁਪੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਚਾਹ ਭੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਖੁਦਪ੍ਰਸਤੀ ਤੇ ਮੱਧਮ ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਚੁੱਭਵੇਂ ਲੇਸ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟੋਟ ਆਵੇ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰੀ ਚਿੰਤਰਾਂ ਰਸਾਂ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਟਿਕਾਓ ਲੱਭਦੇ ਹਨ। ਰੂਪ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ੋਖ ਤੇ ਚੰਚਲ ਬੁੱਤ-ਤ੍ਰਾਸ ਤੇ ਅੱਗ ਦੇ ਪੁਤਲੇ ਜਿਹੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਛਲਨਾਮਈ ਸੁਖ ਦੀ ਨਿਤ ਤੀਬਰ ਹੋ ਰਹੀ ਨਿਸ਼ਫਲ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵੇਗ ਅੰਦਰੋਂ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਉਹ ਪਿਆਰ, ਰਸ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਲੂ ਚਸਕਿਆਂ ਦੀ ਛਬੀ ਵਿਚ ਚਿੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

੧. Was ist das grösste, das ihr erleben könnt? Das ist die stunde der groszen verachtung : die stunde, in der euch auch euer glück Zum Ekel wird und ebenso eure Vernunft und eure Tugend. (Nietzsche)

ਕੇਵਲ ਆਪਣੀਆਂ ਤਪਦੀਆਂ ਤੜਫਦੀਆਂ ਗੀਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਦਿਲ ਡੋਲੂ ਡੋਲੂ ਸੁਹਣੇਪ ਦੀਆਂ ਅੰਤਲੀਆਂ ਸੁਪਨ-ਸਧਰਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗ ਭੋਗ, ਨਿਚੋੜ ਨਿਚੋੜ ਜੋਬਨ ਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਖੂੰਹਦੀ ਮਹਿਕ ਖਿੰਡਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਦਿਲ ਮੁਰਝਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਉੱਤੇ ਬੱਜਰ ਪੜਦੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਕ ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਵਨ-ਝੁਲਾਰਾ ਹੋਰ ਵਗ ਜਾਏ ਤਾਂ ਨਾਸਤਕਤਾ ਵਾਪਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪਾਰਸੀ ਛੁਹ ਦੇ ਜਾਂ ਰਸ-ਦੀਪਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਕਲਾ ਦੇ ਸੁਤੀਆਂ ਕਲਾਂ ਮੁੜ ਨਹੀਂ ਜਾਗਦੀਆਂ—ਨਹੀਂ ਜਾਗਦੀਆਂ।

ਸ੍ਰੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨੂਰੀ ਹੁਸਨਾਂ ਵਿਚ ਝੂਮਦੀ, ਮੇਲੁਦੀ ਕੇਲਦੀ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਅਛੂਹ ਗੁਰਮਤਿ ਆਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਇਉਂ ਛੁਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਮਸਤੀ ਵਿਚ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਬਸੰਤ ਇਕ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ਦੀ ਕਿਰਨ-ਛੱਟਾ ਨਾਲ ਕੰਦਰਾਂ ਕੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਖੇੜਾ ਲਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਭਵੋਂ ਹੀ ਇਸ ਅਧਿਭੂਤ ਕਾਵਿ ਦੀ ਸੁਰਨ-ਲਤਾ ਵਹਿ ਟੁਰੀ, ਮਾਨੋ ਕਿਸੇ ਅਰੂਪ ਬਾਲ ਦੀਆਂ ਅਣਛਿੜੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਅਗੰਮੀ ਦਿਲ ਟੁਹਣੀਆਂ, ਆਂਦਰਾਂ ਕੁਹਵੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਭਰਿਆ ਵੈਰਾਗ ਵਿਸਮਾਦ ਅਲਾਪ ਛਿੜ ਪੈਂਦਾ ਹੈ :

ਟੋਣਾ ਲੱਗਿਆ ਟੁਣਕਣੇ ਟੁਣਕ ਉੱਠੇ, ਅਗਮ ਸ੍ਰੋਤ ਨਵਸੁਰ ਸਰੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।੪੪੫।

ਨਵ ਸਰੰਦੜੇ ਬਿਸਮ ਸੁਰ ਗੁਰਿ ਸੰਵਾਰੇ, ਗੂੰਬਜ ਗੂੰਜ ਉੱਠਾ ਨਭਛਿਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੪੪੬।

ਸੁਝੇ ਭੂਤ ਭਵਿੱਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ, ਗਿਆਨ ਆਤਮੀ ਦਿਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੬੭।

ਝਲੇ ਹੋਏ ਝੂਮਦੇ ਸ਼ਬਦ ਇਕ ਦੂਏ ਦੀਆਂ ਬਲਾਈਆਂ ਲੈਂਦੇ ਲੈਂਦੇ, ਇਕ ਦੂਏ ਦੀਆਂ ਕਲਾਈਆਂ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਜੁਟਾਏ ਇਉਂ ਕਮਾਲ ਦੀ ਮੀਨਾਕਾਰੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਤੇ ਪਏ ਹਨ; ਮਾਨੋ ਨੀਲਾਨ ਗਗਨ ਵਿੱਚੋਂ ਤਾਰੇ ਟੁਟ ਟੁਟ ਕੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਤੇ ਚੰਗੇਰੀ ਕਾਵਿ-ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਆ ਜੁੜੇ ਹਨ :

ਉਡਗਨ ਘੱਤਿ ਪਰਵਾਰ ਚਉਫੇਰ ਨੱਚਨਿ, ਅੰਛਣੁ ਨਿਰਤ ਮਰਕਜ ਆਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।

ਕਰਿ ਕਰਿ ਆਰਤੀ ਲੈਣ ਪਰਦੱਖਣਾ ਭੀ, ਅੰਛਣ ਧੁਜ ਆਰਤੀ ਉਤਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੬੮।

ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਰੂਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਨਿਰਤਕਾਰੀ ਦੀ ਵਿਸਮਾਦ-ਚਿਤ੍ਰਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਦੀ ਨੱਚਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਕਦੀ ਉੱਡਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਜਿਹੇ ਛੁਪੀ, ਜਨਮ-ਜਨਮਾਂਤਾਂ ਦੀ ਰਸ-ਕਣੀ ਉਛਲ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਪਿਆਰ-ਬੋਹ (First Love) ਵਾਂਗ ਦਿਲ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਹੱਥ ਲਾਏ ਹੀ ਰਸ-ਪੀੜਾਂ ਵਿਚ ਘੁਟ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਣਛਿਨੀ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਤੈਹਾਂ ਵਿਚ ਅੰਤਣੀਆਂ ਟੁੰਹਦੀ, ਦਿਲ ਜੁਹੇਦੀ, ਕੌਮਲ ਤੇ ਸੀਤਲ ਸੁਗੰਧੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਅਰਸ਼ਾਂ ਫਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਸਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਿਲ ਫਟਕਦਾ ਫਟਕਦਾ ਤੰਦ ਤੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਇਕ ਤੰਦ ਸੂਖਮ ਜਿਹੀ ਤੰਤ੍ਰੀ ਬਣ ਕੇ ਆ-ਮੁਹਾਰੇ ਮਨਮੋਹਣੇ ਦਿਲ-ਬੋਹਣੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਅਲਾਪਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਜਨਮਾਂ ਦਾ ਗੁਆਚਾ ਹੋਇਆ ਸੁਖ-ਹੋਸ਼ੀ ਵਾਲਾ ਪਾਗਲਪਣ ਜਿਹਾ ਛਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੱਕੇ ਇਹਨਾਂ ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ, ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮਸਤੀ ਦੀ ਝੂਮ ਜਿਹੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ :

ਆਈਆਂ ਠੰਡੀਆਂ ਰੁਮਕਿ ਪਰਭਾਤ ਪਉਣਾਂ, ਠਰਿਆ ਹੀਅੜਾ ਠਾਰ ਠਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।

ਜੁੜੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮ ਹੁਲਸਾਈਆਂ ਮਸਤ ਨੈਣਾਂ, ਧਿਆਨ ਜੁਟਿਆ ਜੁੱਟ ਜੁਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੦੮।

ਝੂਲਣਿ ਝੂਲਣੇ ਰੰਗ ਦੀਦਾਰ ਰੱਤੇ, ਰੱਤਾ ਮੁਖ ਦੀਦਾਰ ਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।

ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਲੋਰ ਚੜ੍ਹੇ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਰੰਗ ਖਿੜੇ, ਝੂਲਾ ਹੋਰ ਝੂਲੇ ਝੂਟਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੧੨।

ਕਾਵਿ-ਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਸਰਲਤਾ, ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਕੌਮਲਤਾ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸੋਹਲਤਾ ਤੇ ਭਾਵ ਦੀ ਸੂਖਮਤਾ ਇਕ ਅਟੁੱਟ ਤੇ ਤੀਬਰ ਰਸ-ਧੁਨੀ (melody) ਅਤੇ ਅਲੋਲ-ਚਾਲ (harmony) ਵਿਚ ਵਿੰਨ੍ਹੇ ਪਏ ਹਨ। ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਰੂਪ-ਸੁਰਾਂ (symphonies) ਬਿਜਲੀਆਂ ਦੀ ਤਾਬ ਵਾਂਗ ਕੁਛ ਉਪਰ ਉਪਰ ਦੇ ਰਸ-ਮੰਡਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੱਸਦੀਆਂ ਝੂਲਦੀਆਂ ਤੇ ਝੁੰਮਰ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਤੇ ਭੀ ਸੁਰਤੀ ਦਾ ਉਤਰਾਓ ਨਹੀਂ। ਕਿਤੇ ਭੀ ਝਿਲਮਿਲ ਝਿਲਮਿਲ ਕਰਦੀਆਂ ਝਿਲਮਿਲਕਾਰਾਂ ਦਾ ਬਿਨਸਾਓ ਨਹੀਂ। ਕਿਤੇ ਭੀ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਭਾਵਾਂ ਦਾ ਉਲਝਾਓ ਨਹੀਂ। ਕਿਤੇ ਭੀ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਖਰਖਰਾਓ ਨਹੀਂ। ਕਿਤੇ ਭੀ ਝੂਮਦੀ ਝਾਮਦੀ ਰਸ-ਝੂਮ ਦਾ ਅਝੱਕਾਓ ਨਹੀਂ।

ਹਰ ਇਕ ਬੰਦ ਵਿੱਚੋਂ, ਹਰ ਇਕ ਸਤਰ ਵਿੱਚੋਂ ਇਉਂ ਪ੍ਰਤਿਭਾ (Genius) ਉਦੀਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਬਿਰਹੋਂ

ਕੁਠੀ ਨਾਰ ਦੀਆਂ ਕੋਮਲ ਪਲਕਾਂ ਛਲ ਛਲ ਡਲ ਡਲ ਕਰਦੀਆਂ ਇਕ ਮਲੂਕ ਜਿਹੀ ਮੀਟਣੀ ਨਾਲ ਰਸ-ਰੰਗ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੇਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਉਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਗਰਜੇ ਹੀ ਕੋਈ ਬੱਦਲੀਆਂ ਲਿਸ਼ਕ ਲਿਸ਼ਕ ਕੇ ਚਮਕਾਂ ਡੋਲ੍ਹ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਤੇ ਬੇਸੁਧ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਜਿਥੇ ਸਾਨੂੰ ਕੌਮੀਅਤ ਦਿੱਤੀ, ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦਿੱਤੀ, ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਿੱਤੀ, ਉਥੇ ਸਾਹਿਤ-ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਭੀ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਵਾਲੀ ਸਰਬ ਸਾਂਝੀ ਸਰਲ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਖਾਲਸਈ ਬੋਲੀ ਦਿੱਤੀ, ਸਭ ਤੋਂ ਸਾਦੇ ਸੁਖੈਨ ਵਿਆਕਰਣੀ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਬਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ੀ ਦੇ ਅਮਰੀ ਸੋਮੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ। ਪਰ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਮਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਘਟ ਹੀ ਕੀਤੀ। ਵੇਦਾਂਤੀਆਂ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਖਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਹੀ। ਬੜੇ ਬੜੇ ਪੰਡਤ ਹੋਏ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਬੋਧ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਆਤਮਕ ਕਮਾਈਆਂ ਵਲੋਂ ਅਨੁਭਵ ਲਿੱਸਾ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਜਿਹੜੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸਿੰਘ ਸੂਰਬੀਰ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਲਮ ਹੀ ਘਟ ਚੁੱਕੀ।

ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਮਾਹਰ ਹੋ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਕੁਝ ਨਿਕੰਮੇ ਟੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਰਸ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਸਮਕਾਲੀ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸ੍ਰੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਹਿਲੇ ਲੇਖਕ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲੇਖਣੀ ਵਿਚ ਨਿਰੋਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਬਾਣੀ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਕਈ ਐਸੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਫੂਕੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਵ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਫਿੱਕੇ ਪੈ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੋਲਚਾਲ ਵਿਚ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ, ਨਾ ਲੇਖਣੀ ਵਿਚ। ਕੁਝ ਟੁਕ ਮਾਤਰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਹਨ :

ਸ਼ਬਦ	ਗੁਰਬਾਣੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ	ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ ਵਿੱਚੋਂ
ਅਨੁਰਾਉ	ਨਾਨਕ ਕੈ ਮਨਿ ਇਹੁ ਅਨੁਰਾਉ ॥੧॥੧੬॥ ਸੁਖਮਨੀ	ਇਹ ਅਨੁਰਾਉ ਹੈ ਮੋਮ ਹਿਰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਕੋਰ	ਦੀਜਹਿ ਪ੍ਰਾਨ ਅਕੋਰਿ ॥ (ਪੰਨਾ ੭੦੧)	ਪ੍ਰਾਨ ਅਕੋਰ ਭੀ ਜਾਨ ਨਛੋਰ ਹੋਵੇ, ਬਾਣੁ ਝਲ ਕੇ ਨੈਣ ਮਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। (੧੭)
ਸਦਨ	ਬਨ ਸੇ ਸਦਨ ਸਬੈ ਕਰ ਸਮਝੋਹੁ... ॥ (ਪਾ: ੧੦)	ਬੰਦੀ ਖਾਨੜੇ ਬੰਦਗੀ ਸਦਨ ਦਿਸਨਿ। (੫੦੨)
ਮੁਸ਼ਤਾਕ	ਨੈਣ ਪਸੰਦੋ ਸੋਇ ਪੇਖਿ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਭਈ ॥ (ਆਸਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੩੯੭)	ਚਾਕ ਪਾਕ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤੀਆਂ ਦੇ
ਗੋਸ਼ੇ	ਗੁਰਮੁਖ ਗੋਸ਼ਨਸ਼ੀਨੀ ਰਹਿਣਾ ॥ (ਭਾ: ਗੁਰਦਾਸ)	ਤੋਸ਼ੇ ਭੁੰਚਣੇ ਬੈਠਿ ਗੁਰ ਗੁਫਾ ਗੋਸ਼ੇ। (੫੦)
ਮੰਦਲੁ	ਮੰਦਲੁ ਨ ਬਾਜੈ ਨਟੁ ਪੈ ਸੂਤਾ ॥ (ਪੰਨਾ ੪੭੮) ਅਨਮੜਿਆ ਮੰਦਲੁ ਬਾਜੈ ॥ (ਪੰਨਾ ੬੫੭)	ਮੰਦਲ ਵਜਵਾ ਕੇ ਗਾਵਾਇਆ। (੨੨)

ਲਹਿਰ ਲਹਿਰ, ਠਹਿਰ ਠਹਿਰ, ਕਲੇਜੇ ਚੁਭੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਗੁਦ-ਗੁਦੀ ਵਾਂਗ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਰਵਾਨੀ ਸੁਤੇ-ਸਫੁਰਤ ਹੀ ਸੁਰੀਲੀ ਹੰਸ ਚਾਲੇ ਟੁਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਾਨੋ ਕੋਈ ਜੀਉਂਦਾ ਜਾਗਦਾ ਬੋਲਦਾ, ਨੱਚਦਾ, ਹੱਸਦਾ ਗੁਝਾ ਗੁਝਾ ਰਸ ਆਪਣੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਡੋਲ੍ਹਦਾ, ਰੋਸ਼ਨੀ ਖਲੋਰਦਾ, ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਭਾਵ ਆਪ ਹੀ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਦਬੀ ਪੈਰੇ ਟੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਇਹ ਇਤਨਾ ਤੀਖਣ, ਇਤਨਾ ਸੋਹਲ ਤੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹੋ ਟੁਰਦਾ ਹੈ, ਮਾਨੋ ਪਹਿਲੀਆਂ ਪਿਆਰ-ਜੱਫੀਆਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀ ਆਹਟ ਤੋਂ ਆਪ ਡਰਦਾ ਹੈ, ਮਤਾਂ ਕੋਈ ਤੜਫਦੀਆਂ ਜਿੰਦਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾ ਤੱਕ ਲਏ। ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਅਣਭੋਲ ਹੀ ਡੂੰਘੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਚੀਖ ਜਿਹੀ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਪੱਥਰ ਕੰਬ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪਵਨ ਸਹਿਮ ਵਿਚ ਠਹਿਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ^੧:

ਬੂੰਦ ਸੁਆਂਤਕੀ ਰਸ ਪਿਰੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ, ਅਮੀ ਚੁਆਂਤਕੀ ਚਿੱਤ ਚਾਤ੍ਰਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।

ਨੂਰ ਕ੍ਰਾਂਤਕੀ ਬਦਨ ਸੁਖ ਸਦਨੀਆਂ ਦੇ, ਸੁਅਰਨ ਮਾਤਕੀ ਬਰਨੁ ਰਵ ਨਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।

1. For poems to have beauty to style is not enough, they must have pathos also, and lead at will the hearers.
(Horace)

ਸੂਰ ਨ੍ਰਾਂਤਕੀ ਛਬਿ ਚੰਦ ਮੁਖੜੀਆਂ ਦੀ, ਜੋਤਿ ਕ੍ਰਾਂਤਕੀ ਜਲਵ ਜ੍ਵਾਂਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੯੧।
ਅਜਰ ਜਰਾਂਤਕੀ ਜ੍ਵਾਂਦ ਵਡ ਜਿਗਰੀਆਂ ਦੀ, ਦਿਲੁ ਗੰਭ੍ਰਾਂਤਕੀ, ਅਲਖ ਲਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੯੨।

ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਕਿਸਤੀ ਉਛਲਦੀ ਉਮਲਦੀ ਬਿਨਾਂ ਚੱਪੂਆਂ ਦੇ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਠਹਿਰਦੀ, ਨਾ ਡੁੱਬਦੀ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਸ਼ਾਂਤ ਸੀਤ ਰਿਵੀ ਵਾਂਗ ਹੁਮਕੇ ਹੁਮਕੇ ਅਚੇਤ ਹੀ ਬਿਜਲੀਆਂ ਕੇਰਦੀ ਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਸਤਰਾਂ ਇੱਕੋ ਲੈਅ, ਇੱਕੋ ਹੀ ਛੰਦ-ਹਿਲੋਲੀ (Rhythm), ਇੱਕੋ ਹੀ ਚਿੱਤਰ-ਸ਼ਿਲਪੀ, ਇੱਕੋ ਹੀ ਰਸ-ਵੇਗ ਵਿਚ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ਨਿਭ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਭੀ ਕਵੀ ਨੇ ਤੀਹਾਂ ਜਾਂ ਚਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪਿੰਗਲ ਤੇ ਅਲੰਕਾਰ ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਇਆ। ਆ-ਮੁਹਾਰੇ ਤਰੰਗ ਪੰਜਾਬੀ, ਫਾਰਸੀ, ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਮੈਥਲੀ, ਅਪਭ੍ਰੰਸ਼, ਬ੍ਰਿਜ ਭਾਸ਼ਾ, ਅਰਬੀ ਤੇ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਭੀ ਲਫਜ਼ ਅਚੇਤ ਹੀ ਨਿਰਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪਹਿਰਾਵਿਆਂ ਵਿਚ ਸਜਾ ਸਜਾ ਅੰਕਿਤ ਕਰ ਗਏ ਹਨ।

ਸੋਹਲ ਭਾਵਾਂ ਲਈ ਸੋਹਲ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੋਹਣੀਆਂ ਮਸਤੀਆਂ ਲਈ ਮਿੰਨ੍ਹੇ ਮਿੰਨ੍ਹੇ ਪਿਆਰੇ ਪਿਆਰੇ ਲਫਜ਼ ਚਿੱਤਰੇ ਗਏ ਹਨ, ਜੋਤਿ-ਅਭਿਆਸੀ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਜਮਾਲ, ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਾ ਜਲਾਲ ਝਮਕਦੇ ਝਲਕਦੇ ਤੇਜਸ਼ੀ ਲਿਸ਼ਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਲਿਵ-ਲੋਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਸਤ ਹਿਲੋਰੀਆਂ ਝੁਜੁੰ ਝੁੰ ਕਰਦੀਆਂ ਝੂਮ ਝੂਮ ਝੂਟਦੀਆਂ ਸ਼ਬਦ ਝੂਟਦੀਆਂ ਵਿਚ ਝੂਟ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦਰਦ-ਰਿਵਾਣੀਆਂ, ਬਿਰਹੇ ਕੁਰਲਾਣੀਆਂ ਕੂਕਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਕੂਕ ਕੂਕ ਉਠਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੀਰਤਨ ਮੰਡਲ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਖਿਚਦਿਆਂ ਢੋਲਕੀ ਦੀ ਠੁਣਕ-ਠੌਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਇਉਂ ਦਰਸਾਈ ਹੈ ਕਿ ਢੋਲਕੀ ਦੀ ਧੁਨੀ ਬਿਨ ਸੁਣੇ ਹੀ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਗੂੰਜ ਉਠਦੀ ਹੈ।

- (੧) ਨਿਮਖ ਠੌਰ ਤੇ ਢੋਲਕੀ ਠਣਕ ਉੱਠੀ, ਠਣਕਣ ਠਣਕਿਆ ਠੁਣਕ ਠੁਣਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।੪੪।
- (੨) ਗੈਬੋਂ ਸੁਣੀ ਛਣਕਾਰ ਧੁਨ ਛੈਣਿਆਂ ਦੀ, ਛਣਕਣ ਛਣਕਿਆ ਛਣਕ ਛਣਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।੪੫।
- (੩) ਡੀਠ ਮੀਠ ਮਜੀਠ ਰੰਗੀਠੀਆਂ ਦੀ; ਮਨ ਮਗੁਨੀਠ ਮਜਨੀਠ ਮਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੦।
- (੪) ਮੇਰੀ ਸਭ ਰੋਮਾਵਲੀ ਰੁਮਕ ਉਠੀ, ਰਹਿਆ ਹੋਸ਼ ਨਾ ਅਖ ਝਮਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
- (੫) ਝੁਲੇ ਝੁਲਣੇ ਇਸ਼ਕ ਪੰਘੂੜਿਆਂ ਦੇ, ਲਹਿਰਾ ਲੁਟਿਆ ਲੋਰ ਚੜ੍ਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
- (੬) ਘੁੰਮਰ ਘੁੰਬਰਾਂ ਝੁਮਰਾਂ ਪਾਇ ਝੁਮਣਿ, ਝੁਮਰ ਝੁਮਿਆ ਝੂਮ ਝੁਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।੪੩।
- (੭) ਪਈ ਧੂਮ ਸਾਰੇ ਰੁਣਝੁਣੁਮੀਆਂ ਦੀ, ਧੂਮਰ ਧੁੰਮਿਆ ਧੁੰਮ ਧੁੰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।੪੪।

ਆਪ ਦੀ ਕਲਾ ਕੌਸਲ ਦੇ ਅਚੂਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਥਾਂ ਥਾਂ ਮਿਲਣਗੇ। ਕਿਤਿਓਂ ਭੀ ਇਸ ਪ੍ਰੇਮ-ਪੁਸ਼ਪਾਵਲੀ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਲਉ, ਜੀਵਨ ਰੋ ਉਛਲ ਉਛਲ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਅਣਭੋਲ ਜਿਹੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੀ ਬੇਪਰਵਾਹ ਸੁਰੰਧੀ ਨਿਰੰਤਰ ਵੇਗ ਵਿਚ ਲਪਟਾਂ ਖਲੋਰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਅਧਿਭੂਤ ਮਹਾਂਕਾਵਯ ਦਾ ਧਨੀ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਿਛਲੀਆਂ ਦੋ ਸਦੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਅੰਡਣੇ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਆਤਮਕ ਮੌਜਾਂ ਦੀਆਂ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੋਈ ਦੱਸਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਚੀਰ ਚੀਰ ਉਠਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਜ਼ਬਾਨ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਰੁਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਬਾਨ ਬੇਜ਼ਬਾਨੀ ਖੁਮਾਰੀ ਦੀ ਝੂਮ ਨਾਲ ਵਿਸਮਾਦ-ਚੁਪ ਵਿਚ ਰਸ-ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕੋਮਲ ਤੋਂ ਕੋਮਲ ਅੱਖਰ, ਸੂਖਮ ਤੋਂ ਸੂਖਮ ਭਾਵ, ਮਧੁਰ ਤੋਂ ਮਧੁਰ ਧੁਨੀਆਂ ਸੰਗੀਤ ਭਰੀ ਲੈਆਂ ਵਿਚ, ਹੁੰਮ ਠੁੰਮ ਹੁੰਮ ਠੁੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਕਾਵਯ ਕਮਾਲ ਦੇ ਚਿੱਤਰ-ਬਚਿਤ੍ਰੀ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਇਉਂ ਓਤ-ਪੋਤ ਖੜੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੇ ਗਗਨ-ਮੰਡਲ ਦੀਆਂ ਜਲ-ਅਪਸਰਾਂ ਕਮਲ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਨੱਚਦੀਆਂ ਨੱਚਦੀਆਂ, ਮਧਮ ਮਧਮ ਟੋਪੇ ਘੁੰਮਰ ਪਾਉਂਦੀਆਂ, ਅਚੇਤ ਹੀ ਕਿਸੇ ਅਗੰਮੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਸ੍ਰੋਤ ਦੀਆਂ ਬੋਧੀਆਂ, ਅਟਕ ਗਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਰੂਪ-ਛਬੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸੰਗੀਤ ਭੀ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਰਚਨਾ-ਸ਼ੈਲੀ (Style) ਭੀ ਇਕ ਨਵ ਭਾਵ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਪ੍ਰਤਿਭਾ (Creative genius) ਦੀ ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਲਫਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀਆਂ ਹੀ ਆਸਾਰ ਭਰੀਆਂ ਤੇ ਨਜ਼ਾਕਤ ਭਰੀਆਂ ਮਹੋੜੀਆਂ ਨਾਲ ਗੀਤ-ਲੋਰੀਆਂ ਵਿਚ ਗੂੰਦ ਗੂੰਦ ਕੇ ਇਕ ਅਸੀਮ ਪੁਸ਼ਪ-ਮਾਲਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਪ ਦੀ ਉਤਪਾਦਕ ਅਤੇ ਉਜਲ ਸੁਰਤੀ ਨੇ, ਸ਼ਬਦ-ਤ੍ਰਾਨਿਆਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬੜੇ ਹੀ ਆਭਾ ਪੂਰਤ ਅੱਖਰ ਰਚੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਰੀਆਂ

ਕਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਇਕ ਛੁਪੀ ਲਤੀਫ-ਕ੍ਰਾਂਤੀ (graceful lustre) ਦੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਤੇਜਸੀ ਤੇ ਬਲਸ਼ਾਲੀ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ, ਗੁਰਭਗਤਾਂ ਨੇ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਭੀ ਇਉਂ ਸਾਡੀ ਅਰਜ਼ੋਂ ਆਵੇਸ਼ ਹੋਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਮਾਤਰੀ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਬਦ-ਰਚਨਾ ਦੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਟੁੱਕ ਮਾਤਰ ਕੁਝ ਪ੍ਰਮਾਣ ਇਹ ਹਨ :

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਅਕਾਲੀ-ਬਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ	ਮੁਘਨਾਂ ਘੁਘਨਾ ਸੁਘਨਾ ਅਘਨਾਂ ਭਖਨਾ	ਟੀਕ ਝੀਕ ਕੀਕ ਢੀਕ ਈਕ	ਵਡਫਾ ਕ੍ਰਿਪਫਾ ਨਿਮਖਫਾ ਬਸਫਾ ਤਰਫਾ ਨਿਮਖਫਾ	ਜਪਿਭਾ ਕਢਿਭਾ ਰਸਭਾ ਲੁਭਿਭਾ ਭਰਭਾ ਸਰਨਭਾ ਤੁਮਨਭਾ	ਸੁਨਥਈ ਫਿਰਥਈ ਮਥਈ ਗਥਈ ਭਜਥਈ	ਸੁੰਵ ਸੁਲੰਵ ਮੁੰਵ ਭੁੰਵ ਪੁੰਵ ਵੰਵ	ਮਨਛੇ ਬਨਛੇ ਕ੍ਰਿਪਛੇ ਤਿਨਛੇ ਉਰਛੇ	ਚੰਡਈਆ ਚਮਈਆ ਰਖਈਆ ਪਰਈਆ ਪਈਆ ਲਗਈਆ
ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ	ਸਾਂਡੀਗੋ ਹਾਂਡੀਗੋ ਸੀਂਗਗੋ ਹੀਂਗਗੋ ਰਹਾਉਗੋ	ਭਰਮੀਅਲੇ ਰਾਖੀਅਲੇ ਕਾਟੀਅਲੇ ਬੇਧੀਅਲੇ ਪਉਢੀਅਲੇ ਛਾਡੀਅਲੇ	ਆਨਾਨਾਂ ਪ੍ਰਾਨਾਨਾਂ ਧਿਆਨਾਨਾਂ ਜਾਨਾਨਾਂ ਅਭਿਮਾਨਾਨਾਂ ਮਥਾਨਾਨਾਂ ਮਨਾਨਾਨਾਂ	ਕੋਪਿਲਾ ਬੀਠਲਾ ਕੋਇਲਾ ਹੋਇਲਾ ਅਪਾਰਲਾ ਪਿਛਵਾਰਲਾ	ਬੈਰਾਗੀਅੜੇ ਵਣਾਹੰਥੇ ਕੂੰਜੜੀਆਂ ਮਚਿੰਦੜੀਆਂ			
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ	ਬੀਵਣਾ ਰੰਗੀਵਣਾ ਅਲੀਵਣਾ ਭਰਮੀਵਣਾ ਪਰੀਵਣਾ	ਲਿਵਲੀਣੀ ਲਾਖੀਣੀ ਆਢੀਣੀ ਪਤੀਣੀ ਰੰਗੀਣੀ ਮਸਕੀਣੀ	ਅਭਿਰਿਠਾ ਅਣਡਿਠਾ ਬਹਿਠਾ ਪਣਿਠਾ ਬਰਿਠਾ	ਮਹੇਸ਼ਰ ਮੁਕਤੇਸ਼ਰ ਲਖੇਸ਼ਰ ਲੁਮੇਸ਼ਰ ਜੁਗੇਸ਼ਰ	ਭੰਭਲ-ਭੂਸੇ ਅੰਦਰ-ਲੂਸੇ ਧਕੇ-ਧੂਸੇ ਈਸੇ-ਮੂਸੇ ਹੇਰਤ-ਹੂਸੇ ਖੇਚਲ-ਖੂਸੇ ਡਾਂਗ-ਡੰਗੂਸੇ	ਚੰਗੇਰੇ ਹੇਰੇ ਭਲੇਰੇ ਅਨੇਰੇ ਵਸੇਰੇ		
ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਚਨਾ ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਝਲਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ	ਤਰਸੇਜੇ ਕਮਲੇਜੇ ਚਰਨੇਜੇ ਮੁਖੜੇਜੇ ਮੁਸਕੇਜੇ	ਉਪਚਾਰੜੀਆ ਫੁਲਕਾਰੜੀਆ ਨਿਹਾਰੜੀਆ ਸਿੰਗਾਰੜੀਆ ਵਿਸਾਰੜੀਆ	ਸੁਰਤੈਨੜੀਏ ਪੰਥੈਨੜੀਏ ਰੰਗੈਨੜੀਏ ਸੰਮੈਨੜੀਏ ਪਿਕਬੈਨੜੀਏ	ਗੁਰਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ ਰੂਪੋਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟੋਲਿਆਂ ਦਾ ਸਿਫਤੋਲਿਆਂ ਦਾ ਠਹੋਲਿਆਂ ਦਾ	ਅਤੋਲੜਾ ਅਗੰਮੋਲੜਾ ਜਨਮੋਲੜਾ ਜੋਤੀਏ ਵਰਸੋਤੀਏ ਹੁਸਨੋਤੀਏ	ਝਲਾਰੇ ਸੂਰਾਰੇ ਕਠਨਾਰੇ ਉਜੀਆਰੇ ਪੁਜਾਰੇ	ਠਰਾਲਾ ਮੁਸ਼ਕਾਲਾ ਬਿਸਮਾਲਾ ਕੇਸਾਲਾ ਜਿਗਾਲਾ	

“ਕਲਾ ਕੌਸਲੀ ਸਾਹਿਤਕ ਜਾਂ ਆਤਮਕ ਹਸਤੀਆਂ ਦਾ ਆਵੇਸ਼ ਇਵਾਨੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਵਾਂਗ ਬੜਾ ਹੀ ਲੀਲ੍ਹਾਮਈ ਤੇ ਚਮਤਕਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਬਦ-ਚਿਤ੍ਰਿਨ-ਸ਼ਕਤੀ ਬੜੀ ਬਿਸਮਾਦ-ਜਨਕ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਕਲੋਲਿਤ

੧. (a) Genius is inconsiderate, self-relying and like unconscious beauty, without any intention to please.

(L.M.W.L.Se.)

(b) It is the curse of talent that though it works more surely and persistantly then genius, it reaches no goal, while genius hovering for long on the summit of the ideal, looks round smiling far.

(Schumann)

ਚਾਲੇ ਮਸਤ-ਮਤਵਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਵਲਗਣ ਖਾਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਆਪਣਾ ਭਾਵ ਆਪ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਇਕ ਲਫਜ਼ ਆਪਣਾ ਘੁੰਘਟ ਚਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਗ ਅੰਗ ਦੀ ਵਾਕਫੀਅਤ ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ :

ਗਗਨ ਮੰਡਲ ਵਿਚਿ ਧਣੁਖ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ, ਗਮਕਾਇਆ ਮੰਦਲੇਜੇ ਨੂੰ। ੨੧।

ਮੰਦਲ ਵਜਵਾ ਕੇ ਗਾਵਾਇਆ, ਧੁਨ ਅਨਹਦ ਤੂਰੇਜੇ ਨੂੰ। ੨੨।

ਅਨਹਦ ਤੂਰ ਧੁਨੀ ਮਨ ਮੋਹਿਆ, ਸੁਣਿ ਕੀਰਤਨ ਅਚਰੇਜੇ ਨੂੰ। ੨੩।

ਪਹਿਲੀ ਸਤਰ ਵਿਚ ਮਰੋੜੀ ਵਾਲਾ ਲਫਜ਼ ਮੰਦਲੇਜੇ ਹੈ। ਅਗਲੀ ਸਤਰ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਮੰਦਲ' ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਭਿਆਸੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ 'ਮ੍ਰਿਦੰਗ' ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਵਿਤਾ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਵੱਜਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਧੁਨ ਅਨਹਦੀ ਧੁਨ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੂਰਵਿਕ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੂਰੇਜੇ ਲਫਜ਼ ਦਾ ਮੂਲ ਤੂਰ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਕੁਤਰਕੀਆਂ ਦੇ ਖੰਡਨ ਮਈ (critical) ਲੇਖ ਪੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਉਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਇਆ ਹੋਸੀ ਕਿ ਆਪ ਵਰਗਾ ਤੀਖਨ, ਬੇ-ਖੌਫ਼ ਤੇ ਬੇਲਿਹਾਜ਼ ਅਲੋਚਕ ਭੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਤਿਸੰਗ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਸ਼ਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਡਿਠਾ ਹੋਸੀ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲੋਂ ਵਧੀਕ ਗੁਰਮਤਿ ਅਸੂਲਾਂ ਵਿਚ ਤੱਤਪਰ ਭੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ—ਅਤੇ ਡਿਗਦੀਆਂ ਢਹਿੰਦੀਆਂ ਮਲੀਨ ਤੋਂ ਮਲੀਨ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਧਨ ਧਾਮ ਜਾਨ ਪ੍ਰਾਨ ਅਰਧ ਅਰਧ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਵਿਚ ਅਥੱਕ ਭੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਸਭ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਸਿਰ ਰਿਸ਼ਤਾ—'ਗੁਰਮਤਿ-ਪ੍ਰੇਮ-ਰਿਸ਼ਤਾ' ਪਾਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਿਠਾ ਹੋਸੀ ਕਿ ਆਪ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁੱਜ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਭੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਜਦ ਕਿਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸੁਡੋਲ ਬਾਹਵਾਂ ਪਿਆਰ-ਮਿਲਣੀਆਂ ਲਈ ਛਣਨ ਛਣਨ ਕਰਦੀਆਂ ਉਠਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਦੁਨੀਆ ਉਲਰਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਦੀਆਂ ਗੁਰਮਤਿ ਫਲਸਫ਼ੇ ਤੇ ਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਹੋਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਤਕ ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮਾਏ ਅਤੇ ਅਜਮਾਏ ਅਨੁਭਵੀ-ਤਜਰਬਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਬਕ ਵਰਣਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਿਤ-ਰਤਨ ਅਕਲੀ ਉਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ ਮੰਡਲਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੇ। ਕਲਪਨਿਕ ਉਡਾਰੀਆਂ (imaginative flights) ਨਾਲ ਕਈਆਂ ਨੇ ਅਨਹਦ-ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਉਚ ਖੰਡਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ, ਪਰ ਨਿਰੇ ਵੇਦਾਂਤੀ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ।

ਜੇ ਸੱਜਣ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਲਿਖਤ ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ ਪੜ੍ਹਨਗੇ, ਉਹ ਵੇਖਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਮਹਾਂ ਕਾਵਯ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਰਗਾ ਆਪ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਰੂਪ-ਸੂਰਾਂ ਬਿਜਲੀਆਂ ਦੀ ਤਾਬ ਵਾਂਗ ਕੁਛ ਉਪਰ ਉਪਰ ਦੇ ਰਸ-ਮੰਡਲਾਂ ਵਿਚ ਗੂੰਜਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ; ਮਨ ਦੁਆਲੇ, ਦਿਲ ਦੁਆਲੇ, ਰੂਹ ਦੁਆਲੇ ਇਕ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਵਾਯੂ ਮੰਡਲ ਰਸ-ਚੁੰਬਕੀ ਕਿਰਨ-ਸੁਅਲਿਆਂ ਦਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਣਜਾਣ ਦਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਅਣਪਛਾਤੀਆਂ ਬਿਰਹੇ ਬੇਚੈਨੀਆਂ ਵਾਂਗ ਕੋਈ ਧੁਰ ਦੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਪ੍ਰੀਤਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਹਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਚ-ਅਕਾਂਖਿਆ ਦੀਆਂ ਅਕਹਿ ਰੂਹਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਅਧਿਭੂਤ ਕਾਵਯ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਕਈ ਵਿਸਰੇ ਸੰਜੋਗ-ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਭਲਾ ਕੋਈ ਕਿਵੇਂ ਵਰਣੇ ਸਭ ਕੁਛ। ਕੋਈ ਦੇਖ ਕੇ ਭੀ ਕਿਵੇਂ ਦਰਸਾਏ। ਕੋਈ ਲਖ ਕੇ ਭੀ ਕਿਵੇਂ ਲਖਾਏ। ਕੋਈ ਪਰਸ ਕੇ ਭੀ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਾਏ। ਕੋਈ ਚਖ ਕੇ ਭੀ ਕਿਵੇਂ ਬਤਾਏ। ਇਹ ਨਿਰੀ ਕਵਿਤਾ ਨਹੀਂ, ਨਿਰਾ ਫਲਸਫ਼ਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਰਾਗ-ਰਸ-ਰੰਗ ਹੈ।

੯-੧੨-੧੯੮੩

ਚਮਨ ਲਾਲ ਬਿਲਡਿੰਗ,

—ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਸਿੰਘ

ਜਾਣ-ਪਛਾਣ

ਕਵਿਤਾ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਲੱਛਣ ਇਉਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: “ਮਨ ਦੇ ਤੀਬਰ ਵੇਗ ਹਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਵਲਵਲੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਸੁਰ, ਲੈਅ ਤੇ ਵਜ਼ਨ ਵਿਚ ਬੱਝ ਕੇ ਰਸ-ਪੂਰਤ ਭਾਵ ਵਿਚ ਸਫੁਰਨ ਹੋਈ ਵਾਕ-ਰਚਨਾ ਦਾ ਨਾਮ ਕਵਿਤਾ ਹੈ।” ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਕੋਮਲ ਹੁਨਰ ਰੱਬੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਜਣਾ-ਖਣਾ ਆਪਣੀ ਇਛਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਕਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਲਈ ਕਹਾਵਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਕਿ “ਕਵੀ, ਲਿਖਾਰੀ, ਸੂਰਮੇ ਜਮਾਂਦਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਬਣਾਏ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ।” ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਵਿਤਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥੀ ਰੰਗਾਂ ਵਾਲੀ ਕਵਿਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਫ਼ਕੀਰੀ-ਕਵਿਤਾ ਯਾ ਸਾਧ-ਕਵਿਤਾ ਆਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਡਭਾਗੀ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪੁਸਤਕ ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ ਉੱਚ ਪ੍ਰਮਾਰਥੀ ਰੰਗਾਂ ਵਾਲੀ ਸਾਧ ਕਵਿਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਕਰਤਾ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਨਾਮ-ਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਰਕੇ ਜੋ ਉੱਚ ਆਤਮਕ ਨਜ਼ਾਰੇ ਪੇਖੇ, ਜੋ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਗੁੱਝੇ ਭੇਤ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਵਿਚ ਆਏ—ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਰੰਗਣ ਵਿਚ ਰੰਗੀਜ਼ ਕੇ ਬੜੇ ਅਧਿਭੂਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਾਲੀ ਕਵਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਕੀ ਹੈ? ਭਗਤੀ ਭਾਵ, ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਅਵਧੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਕਰਤਾ ਜੀ ਦੀ ਉੱਚ ਆਤਮਕ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਵਿਚ ਅਰੂੜ ਹੋਈ ਬ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਬਿਸਮਾਦੀ ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਪੁਸਤਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਜਾਚਨਾ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ-ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਤੇ ਜੋਤਿ ਰਸ ਦੇ ਵਿਗਾਸ ਵਿਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਪਰ ਇਹ ਤੁਕ ਆਈ ਹੈ: “ਏਥੇ ਨੱਪ ਦੇ ‘ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ’ ਡੱਬਾ ਖਿੰਡੇ ਮੁਸ਼ਕ ਨਾ ਅਮੀ ਅਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।” ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫ਼ਾ ੧੦੩ ਪਰ ਬੰਦ ੪੯੭ ਵਿਚ ਏਹ ਤੁਕਾਂ ਆਈਆਂ ਹਨ:

ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਸੁਰਤੀਆਂ ਸੁਰਤਿ ਰਲੀਆਂ, ਸਦਾ ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸੁ ਸੁਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।

ਅੰਦਰਿ ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸੁ ਕਵਾੜ ਖੁਲ੍ਹੇ, ਸੁਰਤਿ ਉਘਾੜ ਕਵਾੜ ਖੁਲ੍ਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।

ਸਾਰੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਪ੍ਰੇਮ-ਵਲਵਲੇ ਦੇ ਉਠਾਉ ਤੇ ਲਹਿਰਾਉ ਵਿਚ ਲੜੀ-ਬੱਝਵਾਂ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਕੀ ਹੈ, ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਅਧਿਭੂਤ ਛੰਦਾਵਲੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਸ ਵਿਚ ਛੇ ਪ੍ਰਕਰਣ ਖ਼ਾਸ ਅਚਰਜ ਤੇ ਅਨੰਦਮਈ ਹਨ:

- (੧) ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਮਹਾਤਮ, ਦੇਖੋ ਸਫ਼ਾ ੬੧, ੬੨ ਬੰਦ ੧੬੪ ਅਤੇ ੧੭੬। ਏਥੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਲਿਖਣ ਕਰਕੇ ਭਾਈ ਚੂਹੜ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਬਿਲਾਸਪੁਰ, ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ ਨੂੰ ਆਤਮ-ਰੰਗ ਲੱਗਣ ਦਾ ਹਾਲ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।
- (੨) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਸੈਂਚੀਆਂ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਦੇਖਣ ਦਾ ਅਚਰਜ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਜੋ ਸਫ਼ਾ ੬੪ ਤੋਂ ੭੯ ਤਕ, ਬੰਦ ੧੮੮ ਤੋਂ ੩੦੫ ਤਕ ਹੈ।
- (੩) ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਸੈਂਚੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕੇ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਨਜ਼ਾਰੇ ਦੇ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਦੇਖਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਫ਼ਾ ੬੭ ਤੋਂ ੬੯, ਬੰਦ ੨੧੦ ਤੋਂ ੨੨੬ ਤਕ ਹੈ।
- (੪) ਪਿੰਡ ਗੁਜਰਵਾਲ ਜਥੇਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ੧੯੧੩ ਵਿਚ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਸਮਾਗਮ

ਪਰ ਗਯਾਨੀ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਫੁਲਾਂ ਵਾਲ ਤੇ ਗਯਾਨੀ ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਚਮਿੰਡੇ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੇ ਇਕ ਚੌਕੜੀ ਸਾਰਾ ਪਾਠ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੇ ਰੰਗ ਲੱਗੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਤਰਤੀਬਵਾਰ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਤੇ ਚੌਦ੍ਹਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਦੋਵੇਂ, ਭਾਈ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਚਕਵਾਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਿਹਲਮ ਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਮੇਤ ਨਗਰ ਨਾਰੋਗਵਾਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਗੁਜਰਵਾਲ ਦੀ ਹੱਦ ਪਰ ਜੋ ਮੱਲਿਆਣਾ ਨਾਮੇ ਢਾਬ ਹੈ, ਉਥੇ ਜਾ ਬੈਠੇ। ਏਥੇ ਅਕਸਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਭਜਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਏਥੇ ਦੋਨੋਂ ਭੁਜੰਗੀ ਆਤਮ ਸੁਖਆਸਣੀ ਸਮਾਧ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹੋ ਕੇ ਬਾਜ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਤਮ ਬ੍ਰਿਤੀ ਪਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਪਰਸਨ ਲੱਗ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਤਮਬਲ ਨਾਲ ਦੋਹਾਂ ਭੁਜੰਗੀਆਂ ਦੇ ਚਰਨ ਆਪਣੇ ਸੀਨੇ ਅੰਦਰ ਰੱਖ ਲਏ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਜਾਗ ਕੇ ਉਠੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਨਾ ਦਿਸਣ ਤੇ ਨਾ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ। ਉਹ ਬੜੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਤਾਂ ਭਾਈ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਹੀ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧਣ ਦੀ ਅਮਰ ਅਜਾਚੀ ਸੂਝਲ ਸੁੱਝੀ, ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧਣ ਪਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਭੀ ਗੁਪਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਭੁਜੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਭੀ ਲੱਭ ਪਏ। ਫੇਰ ਉਥੋਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਚੁਬਾਰੇ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਚੁਬਾਰੇ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ 'ਭੌਰ ਗੁਫਾ' ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਚੁਬਾਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਹੁਤ ਅਧਿਭੂਤ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਬਿਧੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਅਲੌਕਿਕ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬੰਦ ੩੨੦, ਸਫ਼ਾ ੮੦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੰਦ ੪੯੬, ਸਫ਼ਾ ੧੦੨ ਤਕ ਹੈ।

- (੫) ਸਫ਼ਾ ੧੧੮-੧੧੯ ਪਰ ਬੰਦ ੬੨੪, ੬੨੫ ਤੇ ੬੨੬ ਵਿਚ ਇਹ ਖਾਸ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਚਰਨ ਕਮਲ ਦੀ ਮੌਜ ਪੂਰੇ ਜੋਬਨ ਪਰ ਪਹੁੰਚੀ ਤੇ ਵੱਡੇ ਚਾਨਣੇ ਵਾਲੀ ਜੋਤਿ ਜਗਮਗ ਜਗਮਗ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇੰਦ੍ਰਪੁਰੀ ਦੇ ਰਾਜਾ ਇੰਦ੍ਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇੰਦ੍ਰਪੁਰੀ ਦੇ ਖੁਸਣੇ ਦਾ ਡਰ ਪੈ ਗਿਆ, ਪਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਰੰਗ ਰੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਇੰਦ੍ਰਪੁਰੀਆਂ, ਸੁਰਗਾਂ, ਬਹਿਸ਼ਤਾਂ ਦੇ ਸੁਖ ਲੁਭਾਇਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਸਗੋਂ ਸੁਰਗ ਤੇ ਬਹਿਸ਼ਤ-ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਚਰਨ ਕਮਲ (ਅਕਾਲੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਮੌਜ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ) ਦਾ ਸੁਖ ਦੇਖ ਕੇ ਈਰਖਾ ਤੇ ਖੁਣਸ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ। ਜੋ ਲੋਕ ਸੁਰਗ, ਨਰਕ ਤੇ ਇੰਦ੍ਰਪੁਰੀਆਂ ਆਦਿ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਮੁਨਕਿਰ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਕਫ਼ੀ ਲਈ ਇਹ ਇਕ ਪ੍ਰਤੱਖ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਇਹੋ ਗੱਲ ਸਫ਼ਾ ੫੯, ਬੰਦ ੧੫੦, ੧੫੧ ਵਿਚ ਦੱਸੀ ਹੈ, ਜਿਹਾ ਕਿ :

ਉੜਦੂ ਉਠਿਆ ਕੰਬ ਗਈ ਧਰਤਿ ਸਾਰੀ, ਆਸਣ ਹਿੱਲ ਗਇਆ ਇੰਦਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।

ਸੁਰਗ ਖੁਸਣੇ ਦਾ ਹੋਲ ਇੰਦਰੇ ਨੂੰ, ਦੁਲਿਹਾਂ ਤੁੱਛ ਬਾਂਛੋਲ ਸੁਰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।

- (੬) ਸਫ਼ਾ ੧੧੯, ਬੰਦ ੬੨੭ ਤੋਂ 'ਅਛਣੇ ਦਾ ਕੌਤਕ' ਅਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਬੰਦ ੬੭੦ ਤਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਏਥੇ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਰਵਾਨਗੀ, ਅਛਣੇ ਤੇ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਯਾਖਾਨਾ ਦਾ ਜੋ ਵੇਗ ਚਲਿਆ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਏਨ੍ਹਾਂ ਛੰਦਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਚਖੰਡ ਤੇ ਸਰਮਖੰਡ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫ਼ਾ ੪੨ ਪਰ ਬੰਦ ਨੰਬਰ ੧੨ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਚਖੰਡ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਜੋਤਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਜੋਤਿ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਈ ਹੋਈ ਭੀ ਅਕਾਲੀ ਜੋਤਿ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਭਾਹ ਮਾਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹਾ ਕਿ "ਜੋਤਿ ਮੂਰਤੀ ਸਚ ਖੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ, ਘੁਲੀ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਦੇ ਸੰਗ ਦਿੱਸੇ"। ਏਥੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਚਖੰਡ ਆਦਿ ਵਿਚ ਮੰਡਲਾਂ ਦੇ ਪੇਖੇ ਪਰਖੇ ਤਜਰਬੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਫੁਲਾਂ ਦੇ ਗੁਲਦਸਤੇ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰੇਮ-ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗ ਕੇ, ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਨਾਲ ਸੁਗੰਧਤ ਕਰਕੇ ਗੁੰਫਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਦੇ ਪਾਧੀਆਂ ਲਈ, ਨਾਮ-ਰੰਗ ਦੇ ਰੰਗੀਲੇ ਸੱਜਣਾਂ ਲਈ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਤੁਹਫ਼ਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕੋਈ ਮੁਬਾਲਗ਼ਾ ਯਾ ਮੁਗ਼ਾਲਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅੱਜ ਤਕ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਅਦੁੱਤੀ ਕਵਿਤਾ ਗੁਰਮਤਿ ਤੇ ਆਤਮਿਕ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਵਿਚ ਉਡਾਰੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਏਹ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ।

ਏਹ ਪੁਸਤਕ ਨਾਗਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ੧੯੩੦ ਈ: ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਗਈ, ਜਿਵੇਂ ਇਸਦੀ ਸਮੱਸਿਆ 'ਆਵੀਂ ਢੋਲਾ ਦਰਸ ਦਿਖਾਵੀਂ, ਪਾਵੀਂ ਠੰਢ ਕਲੇਜੇ ਨੂੰ' ੧੯੧੮ ਈ: ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰੀ ਬਾਗ਼ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਫੁਰੀ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ੧੨ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਏਸ ਸਮੱਸਿਆ ਪਰ ਇਹ ਸਾਰੀ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੀ ਗਈ, ਏਹ ਸਾਰਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਏਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ

ਉਥਾਨਕਾ ਵਿਚ ਆਪ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਜਿਤਨੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਸੇ ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਉਥਾਨਕਾ ਹੀ ਆਪ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ।

ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਦੋ ਛੰਦ ਹਨ, ਪਹਿਲਾ ਕਾਫੀ ਛੰਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਕੁਲ ੨੫੫ ਤੁਕਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਛੰਦ ਚਹੁੰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ੪੪ ਤੁਕਾਂ, ਦੂਜੇ ਵਿਚ ੩੯ ਤੁਕਾਂ, ਤੀਜੇ ਵਿਚ ੪੪ ਤੁਕਾਂ ਅਤੇ ਚੌਥੇ ਵਿਚ ੧੨੮ ਤੁਕਾਂ ਹਨ। ਇਉਂ ਕੁਲ ਜੋਤ ੨੫੫ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਕਾਫੀ ਪੰਨਾ ਇਕ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਸ ਤਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਨਾ ਦਸ ਤੋਂ ਫੇਰ ਬੈਂਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੈਂਤ ਨੂੰ ਬਿਜੇ ਦੰਡਕ ਤੇ ਪੁਕਾਰ ਛੰਦ ਭੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਾਫੀ ਤੇ ਬੈਂਤ ਦੋਵੇਂ ਮਾਤ੍ਰਕ ਛੰਦ ਹਨ। ਕਾਫੀ $੧੬+੧੪=੩੦$ ਮਾਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਛੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਮ ਪਿਆਰਾ ਛੰਦ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਚਰਣਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਨੇਮ ਨਹੀਂ। ਏਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਇਕ ਇਕ ਤੁਕ ਪਰ ਛੰਦ ਦਾ ਅੰਕ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਤਕ ਇੱਕੋ ਵਜ਼ਨ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਤਕ ਇੱਕੋ ਕਾਫੀ ਸਮਝੋ, ਉਸ ਵਿਚ ਤੁਕਾਂ ਚਾਹੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਹੋਣ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ੨੫੫ ਤੁਕਾਂ ਚਹੁੰ ਕਾਫੀਆਂ ਵਿਚ ਸਮਝੋ। ਪਹਿਲੀ ਕਾਫੀ ਦਾ ਤੁਕਾਂਤ 'ਨੂੰ' ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ੪੪ ਤੁਕਾਂ ਹਨ। ਦੂਜੀ ਦਾ ਤੁਕਾਂਤ 'ਹੈ' ਪਰ ਹੈ, ਇਸ ਦੀਆਂ ੩੯ ਤੁਕਾਂ ਹਨ। ਤੀਜੀ ਦਾ ਤੁਕਾਂਤ 'ਆ' ਹੈ, ਇਸਦੀਆਂ ੪੪ ਤੁਕਾਂ ਹਨ। ਚੌਥੀ ਦਾ ਤੁਕਾਂਤ 'ਏ' ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ੧੨੮ ਸਤਰਾਂ ਹਨ। ਇਉਂ ਕੁਲ ਜੋਤ ੨੫੫ ਤੁਕਾਂ ਹਨ।

ਬੈਂਤ ੩੯-੪੦-੪੧ ਮਾਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਛੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਏਸ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਚਰਣ ਹੀ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਝੀ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਛੇ ਚਰਣ ਭੀ ਕਵੀ ਜਨ ਲਿਖਣ ਲਗ ਪਏ ਹਨ। ਪੁਸਤਕ ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ ਵਿਚ ਚਾਰ ਚਰਣ ਦੇ ੬੮੩ ਬੰਦ ਹਨ। ਅਰਥਾਤ ਕੁਲ ੬੮੩ ਬੈਂਤਾਂ ਹਨ। ੨੧ ਬੈਂਤਾਂ ਤਕ ਤੁਕਾਂਤ ਹਰ ਬੈਂਤ ਵਿਚ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਹੈ, ਪਰ ੨੨ਵੀਂ ਬੈਂਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ੬੮੩ ਬੈਂਤ, ਅਰਥਾਤ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅੰਤ ਤਕ 'ਓਲਿਆਂ ਦਾ' ਤੁਕਾਂਤ ਇਕ-ਸਾਰ ਨਿਬਾਹਿਆ ਹੈ। ਜਿਹਾ ਕਿ ਬਾਈਵੀਂ ਬੈਂਤ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਤੁਕ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਰਸੇ ਜੋਤਿ ਲਸ ਲਸੇ, ਐਸਾ ਮੁਖੜਾ ਭਗਤ ਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ' ਵਿਚ 'ਰਸੋਲਿਆਂ' ਦਾ ਤੁਕਾਂਤ ਹੈ। ਖੂਬੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੁਕਾਂਤ ੬੬੨ ਬੈਂਤਾਂ ਅਰਥਾਤ ੨੬੪੮ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਰਸ ਤੇ ਭਾਵ ਵਿਚ ਨਿਭਿਆ ਹੈ। ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਤੁਕਾਂਤ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਬੰਦ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕ ਰਚਣੀ ਸੌਖੀ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕੋ ਤੁਕਾਂਤ ਨਿਭਾਉਣਾ ਕੋਈ ਸੌਖੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਸਗੋਂ ਇਹ ਤਾਂ ਉਚ ਦਰਜੇ ਦਾ ਕਮਾਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਕਰਤਾ' ਦਾ ਸ਼ਬਦ-ਭੰਡਾਰ ਕਿਤਨਾ ਭਰਪੂਰ ਤੇ ਅਨੁਭਵ ਕਿਤਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਆਤਮ ਪਰਮਾਤਮ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਆਪ-ਬੀਤੇ, ਤਜਰਬੇ ਵਿਚ ਆਏ ਨਜ਼ਾਰੇ ਵਰਣਨ ਹਨ, ਉਥੇ ਕਵਿਤਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਢੁਕਵੇਂ ਤੇ ਫੱਬਦੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਫ਼ਰਨ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ, ਅਨੁਭਵ, ਸ਼ਬਦ ਭੰਡਾਰ ਤੇ ਮੌਲਿਕਤਾ ਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਜੋਤਿ ਦੇ ਅਨੁਭਵੀ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੇਖੀ ਪਰਖੀ ਬਿਵਸਥਾ ਤੇ ਅਨਹਦ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਤੇ ਅੰਛਣੇ ਦੀ ਖੇਡ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਰੰਗ ਵਿਚ ਦਰਸਾਉਣਹਾਰੀ, ਗੁਰਮਤਿ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਗੂੜ੍ਹ ਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਦੱਸਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਅਦੁੱਤੀ ਰਚਨਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਕੁਲ ਤੁਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ $੨੫੫+੨੭੩੨=੨੯੮੭$ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਕਵਿਤਾ ਇੱਕੋ ਹੀ ਹੈ। ਜੋ ਪ੍ਰਕਰਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਵੱਖਰੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਤਾਂਕਿ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਰਣ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਵ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਸੌਖ ਰਹੇ। ਇਹ ਸਿਰਲੇਖ ਕਰਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਤਾ ਰਤਾ ਜਿੰਨੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲਈ ਥਾਉਂ ਥਾਈਂ ਸਿਰਲੇਖ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਤਾਂਕਿ ਕੋਈ ਗੱਲ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਤੋਂ ਐਵੇਂ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਏ, ਇਸੇ ਲਈ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਧੁਰ ਤੀਕ ਬੱਝੀ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਅਰਬੀ ਤੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ ਲਫਜ਼ ਭੀ ਆਏ ਹਨ, ਜਿਹਾ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ—ਅਲਿਕਸਰ, ਡੀਵਾਈਨ ਵਿਜ਼ਡਮ, ਬਿਆਸਫੀ, ਸੁਪਰਨੈਚਰਲ, ਥੀਊਰੀ, ਆਈਡੀਅਲ, ਲਾਜਿਕ, ਨਾਲਜ, ਡਿਵਿਨਟੀ, ਵਿਲਪਾਵਰ, ਮੈਸਮੇਜ਼ਮ। ਫ਼ਾਰਸੀ, ਅਰਬੀ ਦੇ—ਦੂਜੇ, ਯਜ਼ਦਾਨ, ਆਬੇਹਿਆਤ, ਖੁਲਦੇਬਰੀ, ਤਸਵਫ, ਮੇਘਰਾਜ, ਸਮਰ, ਤੂਬਾ, ਜਨਤ, ਫਰਸ਼, ਫਾਨੂਸ, ਗੁਲਸ਼ਨ, ਮਸ਼ਰਕ, ਮਗਰਬ, ਸਨਮ, ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਆਦਿ। ਜਿਤਨੇ ਭੀ ਲਫਜ਼ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ ਵਰਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਥਾਂ ਬੜੇ ਫਬਦੇ ਤੇ ਭਾਵ ਪੂਰਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਰਸਦਾਇਕ ਹਨ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਹਸਤੀ ਹੀ ਐਸੀ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰਮੁਖੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ ਵਿਚ ਗੁਰਮੁਖੀ ਬੋਲੀ ਕਮਾਲ ਦਰਜੇ ਦੀ

ਹੈ, ਪੁਸਤਕ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਉਪਰ ਜੋ ਕੁਝ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ਼ਾਰੇ ਮਾਤ੍ਰ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਉਵੇਂ ਤਾਂ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਲਈ ਟੀਕਾ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਾਲੀ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਪੁਸਤਕ ਚਾਹੀਏ।

ਔਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਦੱਸਣ ਲਈ ਅਰਥਾਵਲੀ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਖਾਸ ਖਾਸ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਨੋਟ ਭੀ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਸ਼ੁਧੀ ਪੱਤਰ ਭੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਛਪਾਈ ਦੇ ਖਰਚੇ ਆਦਿ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਰਦਾਰ ਬਹਾਦਰ ਕਪਤਾਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਿੰਡ ਹਮੀਰਗੜ੍ਹ, ਰਿਆਸਤ ਨਾਭਾ, ਹਾਲ ਆਬਾਦ ਮੋਗਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੇ ਸ: ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਈਸ ਰਾੜੇ ਵਾਲੇ ਜੱਜ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਕਰਵਾਈ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਸ ਅਤੀ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਏਸ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਲਾਹੇ ਵਾਲੇ ਸ਼ੁਭ ਕੰਮ ਵਿਚ ਹੱਥ ਵਟਾਉਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ 'ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਪੁਸਤਕ ਫੰਡ' ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਣਵਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਈ ਉਣਤਾਈਆਂ ਭੀ ਛਪਾਈ ਸੰਬੰਧੀ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਕੁਝ ਢਿਲ ਭੀ ਪੈ ਗਈ ਹੈ; ਜਿਸ ਲਈ ਖਿਆ ਦਾ ਜਾਚਕ ਹਾਂ। ਜੋ ਸੱਜਣ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੀ ਛਪਾਈ, ਨਕਲ ਕਰਾਈ ਆਦਿ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਦਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ-ਗੁਜ਼ਾਰ ਹੈ।

'ਅਸਲ ਲਿਖਤ' ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪੋਥੀ ਦੇ ਪੱਤ੍ਰਿਆਂ ਦੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਪਰ ਪੈਨਸਲ ਨਾਲ ਅੰਕਿਤ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਫ਼ੋਟੋ ਕਿ ਆਪ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹੋ।

ਦਾਸ—

ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਗਯਾਨੀ

ਗੁਜਰਵਾਲ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ)

੧ ਮਾਘ ਸੰਮਤ ੨੦੦੦ ਬਿ:

੧੪ ਜਨਵਰੀ ੧੯੪੪

ਦੂਜੀ ਛਾਪ

ਹੁਣ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਪੂਰੀ ਰੀਝ ਨਾਲ ਛਾਪੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਧਾਈ ਲਈ ਪੂਰਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਭੀ ਜੇ ਕੋਈ ਅਸ਼ੁੱਧੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਆਉਂਦੀ ਛਾਪ ਵਿਚ ਸੋਧ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਾਸ—

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ

ਕਾਫੀ

ਪ੍ਰੇਮ ਵੈਰਾਗ
ਸਿੱਕ ਸੱਧਰਾਂ,
ਦਰਸਨ ਸਿੱਕ
ਸਧਰੀਆਂ
ਪ੍ਰੇਮ ਜੋਦੜੀਆਂ

ਪ੍ਰੇਮ ਬੇਨੰਤੀ
ਉਤੇ
ਤਾਬੜ ਤੋੜ
ਤੁਨ ਕੇ
ਦਰਸਨ ਝਲਕ
ਦੀ
ਨਦਰ ਮਿਹਰ;

ਘਟ
ਦਰਸਨੀ ਜੋਤਿ
ਜਲਵੇ;

ਆਵੀਂ ਢੋਲਾ ਦਰਸ ਦਿਖਾਵੀਂ, ਪਾਵੀਂ ਠੰਡ ਕਲੇਜੇ ਨੂੰ। ੧।
ਆਵੀਂ ਸਜਣਾ, ਡੇਰ ਨ ਲਾਵੀਂ, ਹੋਰ ਮੇਰੇ ਤਰਸੇਜੇ ਨੂੰ। ੨।
ਆਵੀਂ, ਹੋਰ ਨ ਹੁਣ ਤਰਸਾਵੀਂ, ਚਿਰ ਹੋਇਆ ਦਰਸੇਜੇ ਨੂੰ। ੩।
ਆਵੀਂ, ਆ ਕੇ ਢੇਰ ਨ ਜਾਵੀਂ, ਰੋਸਨ ਕਰਿ ਅੰਝਣੇਜੇ ਨੂੰ। ੪।
ਆਵੀਂ, ਮੁੜਿ ਮੁੜਿ ਢੇਰਾ ਪਾਵੀਂ, ਰਾਵੀਂ ਰਾਵਲ ਸੇਜੇ ਨੂੰ। ੫।
ਆਵੀਂ, ਸੇਜੇ ਚਰਨ ਟਿਕਾਵੀਂ, ਬਿਗਸਾਵੀਂ ਕਮਲੇਜੇ ਨੂੰ। ੬।
ਨਾਭ ਕਮਲਿ ਰਸ ਅਮੀਂ ਚੁਆਵੀਂ, ਸੁਭਰ ਭਰਾਵੀਂ ਸ੍ਰੇਜੇ ਨੂੰ। ੭।
ਆਵੀਂ, ਨਭਿਸਰੁ ਪੂਰ ਕਰਾਵੀਂ, ਸਰਸਾਵੀਂ ਚਮਨੇਜੇ ਨੂੰ। ੮।
ਆਵੀਂ, ਸਾਰਾ ਚਮਨ ਖਿੜਾਵੀਂ, ਟਹਿਕਾਵੀਂ ਗੁੰਚੇਜੇ ਨੂੰ। ੯।
ਆਵੀਂ, ਗੁੰਚੇ ਬਿਸਿਗੁਫਤਾਵੀਂ, ਸਬਜਾਵੀਂ ਪਿਹਨੇਜੇ ਨੂੰ। ੧੦।
ਪਿਹਨ ਸਿਹਨ ਸਭ ਹਰੇ ਕਰਾਵੀਂ, ਦਿਖਲਾਵੀਂ, ਚਰਨੇਜੇ ਨੂੰ। ੧੧।
ਆਵੀਂ, ਅਬਰ ਮਿਹਰ ਬਰਸਾਵੀਂ, ਦਰਸਾਵੀਂ ਮੁਖੜੇਜੇ ਨੂੰ। ੧੨।
ਆਵੀਂ, ਚਾਤ੍ਰਕ ਮੁਖ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੀਂ, ਚੁਆਵੀਂ ਸ੍ਰਾਂਤ ਬੁੰਦੇਜੇ ਨੂੰ। ੧੩।
ਆਵੀਂ, ਚਾਤ੍ਰਕ ਮੁਖਿ ਚੁਆਵੀਂ, ਦਰਸ ਸ੍ਰਾਂਤ ਬੁੰਦੇਜੇ ਨੂੰ। ੧੪।
ਆਵੀਂ, ਆਗਮ ਸੋਇ ਸੁਣਾਵੀਂ, ਵਾਵੀਂ ਮਧੁਰ ਧੁਨੇਜੇ ਨੂੰ। ੧੫।
ਤੁਧ ਆਵਤ ਸਭੁ ਤਨੁ ਮਨੁ ਹਰਿਆ, ਧਨ ਦਰਸਨ ਸੁੰਦਰੇਜੇ ਨੂੰ। ੧੬।
ਦਰਸਨ ਝਲਕ ਦਿਖਾ ਕੇ ਸਾਈਆਂ, ਠਾਰ ਦਿੱਤਾ ਨੈਨੇਜੇ ਨੂੰ। ੧੭।
ਨੈਣੀਂ ਨੂਰ ਵਸਾ ਕੇ ਸਜਣਾ, ਉਜਲਾਇਆ ਅੰਦਰੇਜੇ ਨੂੰ। ੧੮।
ਅੰਦਰਿ ਜੋਤਿ ਜਗਾ ਕੇ ਜਾਨੀ! ਰੁਸਨਾਇਆ ਮੰਦਰੇਜੇ ਨੂੰ। ੧੯।
ਮੰਦਰਿ ਚਰਨ ਛੁਆ ਕੇ ਪਿਰੀਏ, ਮਹਿਕਾਇਆ ਭਵਨੇਜੇ ਨੂੰ। ੨੦।
ਭਵਨੀ ਧੂਪ ਧੁਖਾ ਕੇ ਰਮੀਏ, ਰੁਮਕਾਇਆ ਗਗਨੇਜੇ ਨੂੰ। ੨੧।
ਗਗਨ ਮੰਡਲ ਵਿਚਿ ਧਣੁਖ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ, ਗਮਕਾਇਆ ਮੰਦਲੇਜੇ ਨੂੰ। ੨੨।
ਮੰਦਲ ਵਜਵਾ ਕੇ ਗਾਵਾਇਆ, ਧੁਨ ਅਨਹਦ ਤੂਰੇਜੇ ਨੂੰ। ੨੩।
ਅਨਹਦ ਤੂਰ ਧੁਨੀ ਮਨ ਮੋਹਿਆ, ਸੁਣਿ ਕੀਰਤਨ ਅਚਰੇਜੇ ਨੂੰ। ੨੪।

ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ
ਦਰਸਨ ਜਲਵੇ
ਦੇ
ਨਦਰ ਮਿਹਰੀ
ਕ੍ਰਿਸਮੇ;

ਮਾਸ
ਦਰਸ ਹੁਲਾਸ
ਦੇ
ਖਿੜਾਉ ਉਮਾਰੇ;

ਆਤਮਕ
ਅਹਿਲਾਦ ਦੇ
ਰਸਕ ਹੁਲਾਰੇ;

ਦਰਸ
ਰੀਸਾਲੂ ਸੇਤੀ
ਆਨੰਦ ਹੁਲਾਸੀ
ਧਨਤਾ ਦੇ
ਸਨਮੁਖ
ਮਗਨ ਬਿਲਾਸ—

ਆਤਮ ਅਨੰਦੀ
ਅਮਿਉ
ਸਰੋਵਰ ਦੀਆਂ
ਪ੍ਰਥਲ
ਪ੍ਰੇਮ ਤਰੰਗਾਂ
ਅਤੇ
ਪ੍ਰੇਮ ਠਾਠਾਂ ਦੇ
ਵੇਗ;

ਵਿਗਸਾਉ ਤੋਂ
ਉਪਨੀਆਂ
ਆਮ੍ਰਹਾਰੀਆਂ
ਅਮਰੀ ਕਾਂਗਾਂ ਤੋਂ
ਅਨੁਭਵੀ
ਕਵਿਤਾ ਦੇ
ਲਗਾਤਾਰੀ
ਵਿਗਾਸ
ਵਿਚ
ਕਪਾਟ ਖੁਲ੍ਹਣੇ

ਅਚਰਜ ਸਾਦੁ ਅਨਾਹਦ ਨਾਦੀ, ਬੋਲੁ ਦਸਮ ਦੁਆਰੇਜੇ ਨੂੰ।੨੪।
ਦਸਮ ਦੁਆਰਾ ਅਗਮ ਅਪਾਰਾ, ਪਰਸ ਪਰਮ ਪੁਰਖੇਜੇ ਨੂੰ।੨੫।
ਪੁਰਖੋਤਮ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਛਬ ਦਰਸਨ, ਕਠਨ ਕਥਨ ਅਕੱਥੇਜੇ ਨੂੰ।੨੬।
ਚਰਨ ਕਮਲ, ਦਲ ਜੋਤਿ ਕਿਰਨ, ਸ਼ਰਮਾਵੇ ਕੋਟ ਸੂਰੇਜੇ ਨੂੰ।੨੭।
ਆਕਲ ਬਿਕਲ ਭਈ, ਮਖਮੂਰਾਂ, ਪਿਖ ਮੁਖ ਨੂਰ ਢੁਲੇਜੇ ਨੂੰ।੨੮।
ਕਮਲ-ਮੁਖੜੁ ਮੁਸਕਾ ਕੇ ਨੂਰੀ, ਮੁਰਛਾਇਆ ਭਵਰੇਜੇ ਨੂੰ।੨੯।
ਭਵਰ ਮੂਰਛਤ ਸੰਪਟ ਕਰਿ, ਲਪਟਾਇਆ ਲਿਵ ਮਸਤੇਜੇ ਨੂੰ।੩੦।
ਸੰਪਟ-ਲਿਵ ਲਪਟਾ ਕੇ, ਇਵ ਬੰਧਵਾਇਆ ਪ੍ਰੇਮ ਬੰਧੇਜੇ ਨੂੰ।੩੧।
ਪ੍ਰੇਮ ਬੰਧਨ ਵਿਚ ਧੁਨੀ ਉਠਾਈ, ਧਨ ਲਿਵ ਧੁਨ ਘੁੰਬਰੇਜੇ ਨੂੰ।੩੨।
ਮਹਿਕ ਮਸਤ ਹੋਇ ਘੁੰਮਰ ਪਾਈ, ਗੁੰਜਾਇਆ ਗੁੰਬਰੇਜੇ ਨੂੰ।੩੩।
ਗੁੰਜ ਗੁੰਬਜੀ ਭਵਰਿ ਗੁੰਜਾਈ, ਧਨ ਮੰਦਰ ਮੁਸਕੇਜੇ ਨੂੰ।੩੪।
ਮੰਦਰਿ ਮੁਸਕ ਮਚਾ ਕੇ ਮੋਹਨਾ! ਮਗਨਾਇਆ ਮਗਨੇਜੇ ਨੂੰ।੩੫।
ਮਗਨ ਮਸਤ ਹੋ ਕੇ ਗੁਣ ਗਾਵਾਂ, ਰਾਵਾਂ ਰਸਕ ਰਸੇਜੇ ਨੂੰ।੩੬।
ਰਸੀਆ ਲਾਲ ਰੀਸਾਲੂ ਰਾਵਲ, ਰਾਵੇ ਰਸਿ ਰਸਿ ਸੇਜੇ ਨੂੰ।੩੭।
ਰਾਵਿ ਰਾਵਿ ਰਸ ਭੋਗ ਰਚਾਵੇ, ਧਨ ਆਤਮ ਭੋਗੇਜੇ ਨੂੰ।੩੮।
ਆਤਮ ਭੋਗ ਆਨੰਦ ਖਿੜਾਵੇ, ਬਿਸਮਾਵੇ ਬਿਸਮੇਜੇ ਨੂੰ।੩੯।
ਹੁਇ ਬਿਸਮਾਦ ਸਮਾਧਿ ਸਮਾਵਾਂ, ਪਾਵਾਂ ਸੁਖ ਅਮਿੱਤੇਜੇ ਨੂੰ।੪੦।
ਅਮਿੱਤ ਆਨੰਦ ਅਗਾਧ ਭੋਗ ਰਸ, ਭਜ ਰਸੀਏ ਕੰਤੇਜੇ ਨੂੰ।੪੧।
ਕੰਤ ਭਤਾਰ ਗੁਰੂ ਕਰਤਾਰਾ, ਤਾਰ ਦੀਦਾਰ ਸਮੇਜੇ ਨੂੰ।੪੨।
ਰਖ ਦੀਦਾਰ ਸਮਾਇ ਸਾਹਿਬਾ! ਨਾਮ ਅਮੀ ਤ੍ਰਿਪਤੇਜੇ ਨੂੰ।੪੩।
ਧਨ ਧਨ ਨਾਮ ਮਹਾਂ ਰਸ ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ, 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਰੰਗ ਰੰਗੇਜੇ ਨੂੰ।੪੪।

ਕਰੇ ਅਨੰਦ ਅਨੰਦੀ ਮੇਰਾ, ਰਸਿ ਰਸਿ ਭੋਗ ਰਚਾਇਆ ਹੈ। ੧।੪੫।
ਗਿਆਨ ਰਾਉ ਸਹੁ ਸੇਜੇ ਆਇਆ, ਭੋਗ ਅਨੰਦ ਖਿੜਾਇਆ ਹੈ। ੨।੪੬।
ਖਿੜਿਆ ਕੋਲ, ਨਾਭਿ ਰਸ ਭਰਿਆ, ਅਮੀ ਹੋਜ ਉਮਕਾਇਆ ਹੈ। ੩।੪੭।
ਉਮਕਿ ਉਮਕਿ ਰਸੁ ਛਲਕਾਂ ਮਾਰੇ, ਕੜ ਪਾਟਣ ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ। ੪।੪੮।
ਅੰਤਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਈ ਉਗਵੀ, ਹਰਿ ਹਰਹਟ ਗੋੜਾਇਆ ਹੈ। ੫।੪੯।
ਹਰਿ ਹਰਿ, ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ, ਕਰਿ ਕਰਿ ਵਿਗਸਾਂ, ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਬਿਸਮ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ੬।੫੦।
ਬਿਸਮਾਂ, ਬਿਸਮਿ ਬਿਸਮਿ ਤ੍ਰਿਪਤਿਸਵਾਂ, ਜਰਿ ਜਰਿ ਅਜਰ ਜਰਾਇਆ ਹੈ। ੭।੫੧।
ਕਵਨ ਕਵਨ ਗੁਣ ਕਹਿ ਕਹਿ ਗਾਵਾਂ, ਸਰ ਤ੍ਰੰਗ ਉਮਡਾਇਆ ਹੈ। ੮।੫੨।
ਆਪਹੁ ਹੁਦਰਾ ਤ੍ਰੰਗ ਉੱਠੇ ਬਹੁ ਬਹੁ, ਗੁਣ ਗੀਤ ਗਵਾਇਆ ਹੈ। ੯।੫੩।
ਆਪੋਂ ਹੁਦਰਾ ਅਨਭਵ ਖੁਲ੍ਹਾ, ਕਾਵਿ ਕਪਾਟ ਖੁਲ੍ਹਾਇਆ ਹੈ। ੧੦।੫੪।
ਗੁਣ ਗੁੰਫਣ ਦਾ ਬੋੜ ਪਾਟਿਆ, ਮੇਰੇ ਵਸ ਨ ਰਹਾਇਆ ਹੈ। ੧੧।੫੫।
ਰਹਿ ਰਹਿ ਰਵਾਂ, ਰਹੱਸ ਗੁਣ ਕਹਿ ਕਹਿ, ਅੰਦਰਿ ਲਾਲ ਲਵਾਇਆ ਹੈ। ੧੨।੫੬।
ਲਵਿ ਲਵਿ ਲਾਲ ਰਤਨ ਮਣਿ ਹੀਰਾ, ਚਵਿ ਚਵਿ ਚਵਣੁ ਚਵਾਇਆ ਹੈ। ੧੩।੫੭।
ਜਿਵ ਜਿਵ ਚਵਾਂ ਲਵਾਂ, ਰਸ ਤਿਵਿ ਤਿਵਿ, ਖਿਵਿ ਖਿਵਿ ਖਿਵਣਿ ਖਿਵਾਇਆ ਹੈ। ੧੪।੫੮।

ਖਿਵਣ ਖਿਵਾਇ ਹੋਈ ਮੈਂ ਖੀਵੀ, ਨਿਵਿ ਨਿਵਿ ਆਪੁ ਨਿਵਾਇਆ ਹੈ।੧੫।੫੯।
ਜਿਵ ਜਿਵ ਨਿਵਾਂ, ਖਿਵਾਂ ਮੈਂ ਤਿਵ ਤਿਵ, ਨਿਭਿ ਨਿਭਿ ਨਿਭਣ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ।੧੬।੬੦।
ਨਿਭੀ ਰਹਾਂ ਇਵ ਹੀ ਸੰਗਿ ਤੇਰੇ, ਸਰਧਨ ਇਹ ਸਰਧਾਇਆ ਹੈ।੧੭।੬੧।
ਹੇ ਸਤਿਗੁਰ! ਮੇਰੀ ਸਰਧਾ ਪੂਰਹੁ, ਜੇ ਤੁੱਠਣ ਤੁੱਠਾਇਆ ਹੈ।੧੮।੬੨।
ਤੁੱਠੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਕੀਨੀ, ਬਾਂਛਤ ਦਾਨੁ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ।੧੯।੬੩।
ਦਾਤੇ ਕੀਨੀ ਦਾਨੀ ਬੀਨੀ, ਮੂੰ ਪਿਰ ਅੰਕਿ ਸਮਾਇਆ ਹੈ।੨੦।੬੪।
ਅੰਕ ਸਮਾਇ ਲਾਇ ਲੜੁ ਅਪਣੇ, ਖਿਨੁ ਖਿਨੁ ਸੰਗਿ ਰਖਾਇਆ ਹੈ।੨੧।੬੫।
ਬਾਂਹ ਪਕੜਿ ਠਾਕੁਰ ਹਉ ਘਿੱਧੀ, ਸਗਲਾ ਡੰਝੁ ਮਿਟਾਇਆ ਹੈ।੨੨।੬੬।
ਕਿਆ ਜਾਨਾ ਕਿਵ ਕੰਤੇ ਭਾਨੀ, ਅਚਰਜ ਕਹਿਣ ਨ ਜਾਇਆ ਹੈ।੨੩।੬੭।
ਨਾ ਮੈਂ ਗੁਣ ਨਾ ਸੋਭਾਵੰਤੀ, ਨਾ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪਾਇਆ ਹੈ।੨੪।੬੮।
ਬੰਕੇ ਨੈਣ ਨ ਮੀਠੇ ਬੈਨਾ, ਕਵਣ ਗੁਣੀ ਗੀਝਾਇਆ ਹੈ।੨੫।੬੯।

ਅੰਤਰੀਵੀ ਮਿਲਾਪ
ਆਤਮ ਭੋਗ ਦੇ
ਅਕਹਿ
ਅਨੰਦ ਕੇਲ;
ਨਿਹਚਲ ਵਰ
ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲਾ
ਅਮਰ ਅਟਲ
ਸੁਹਾਗ ਭਾਗ

ਗੁਣ ਕਾਮਣ ਕਰਿ ਕੰਤੁ ਗੀਝਾਇਆ, ਮਿੰਨਤ ਕਰਿ ਮਨਵਾਇਆ ਹੈ।੨੬।੭੦।
ਭਗਤਿ ਠਗਉਰੀ ਕਰਿ ਪਿਰੁ ਮੋਹਿਆ, ਬਿਨੇ ਮਤਾਂਤੁ ਪਕਾਇਆ ਹੈ।੨੭।੭੧।
ਆ ਮਿਲਿਆ ਸੁਰਜਨੁ ਸੁਖ ਦਾਤਾ, ਵਡਭਾਗੀ ਵਸਿ ਆਇਆ ਹੈ।੨੮।੭੨।
ਵਸਿ ਆਇਆ ਪਿਰੁ ਛੋਡਿ ਨ ਜਾਈ, ਰਸੁ ਪਿਰੀਏ ਨੂੰ ਆਇਆ ਹੈ।੨੯।੭੩।
ਰਸਿ ਰਸਿ ਭੋਗੁ ਕਰੇ ਗੀਸਾਲੂ, ਆਤਮ ਭੋਗੁ ਰਸਾਇਆ ਹੈ।੩੦।੭੪।
ਹਉ ਰਸਿ ਲੀਣਿ, ਰਹਾਂ ਰਸ ਖੀਵੀ, ਆਸਣ ਅਚੱਲ ਜਮਾਇਆ ਹੈ।੩੧।੭੫।
ਹਿੱਲਾਂ ਕਿਵੇਂ ਹਿੱਲ ਨ ਹੋਵੇ, ਸੁਆਦੁ ਅਗਾਧ ਚਖਾਇਆ ਹੈ।੩੨।੭੬।
ਗਟਕ ਚਾਖਿ ਮੈਂ ਗੂੰਦੀ ਹੋਈ, ਕਟਕ ਖੁਮਾਰ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਹੈ।੩੩।੭੭।
ਬਾਂਹ ਪਕੜਿ ਪਿਰਿ ਸੇਜੇ ਆਣੀ, ਅਪਣੇ ਸੰਗਿ ਲਿਟਾਇਆ ਹੈ।੩੪।੭੮।
ਸਗਲੀ ਰੈਣ ਸੈਣਿ ਨਹਿ ਦਿੱਤਾ, ਛਿਨੁ ਛਿਨੁ ਕੇਲ ਕੇਲਾਇਆ ਹੈ।੩੫।੭੯।
ਅਨੰਦ ਅਖੰਡ ਅਦੁਤਿ ਰਤ ਜਾਗਾ, ਰਮਣੀ ਤੋਂ ਜਗਵਾਇਆ ਹੈ।੩੬।੮੦।
ਜਗ ਮਗ ਦਮਕੇ ਮੁਖੁ ਰਮਣੀ ਦਾ, ਨੂਰੋ ਨੂਰ ਕਰਾਇਆ ਹੈ।੩੭।੮੧।
ਅਮੀ ਰਸਾਇਣ, ਜੋਤਿ ਮੁਸ਼ਕਣਾ, ਅੰਦਰਿ ਮੁਸ਼ਕ ਮਚਾਇਆ ਹੈ।੩੮।੮੨।
ਬਣਿਆ ਅਮਰ ਸੁਹਾਗ ਨੱਢੀ ਦਾ, ਵਰੁ ਨਿਹਚਲ ਵੀਵਾਹਿਆ ਹੈ।੩੯।੮੩।

ਨਿਰੰਕਾਰੀ
ਵਰ ਸੰਜੋਗ
ਦੇ ਭਾਗ
ਉਦੇ ਹੋਣ
ਪ੍ਰਥਾਇ
ਬਿਸਮ ਬਿਨੋਦੀ
ਸੋਹਿਲੜੇ

ਆਵਹੁ ਭੈਣੇ ਰਲਿ ਮਿਲਿ ਗਾਵਹੁ, ਸੋਹਿਲਾ ਮੰਗਲ-ਚਾਰੜੀਆ। ੧।੮੪।
ਮੰਗਲ ਮਯ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇਵਹੁ, ਵਰੁ ਮਿਲਿਆ ਨਿਰੰਕਾਰੜੀਆ। ੨।੮੫।
ਦਿਹੋ ਅਸੀਸਾਂ ਸਖੀਓ ਸਦ ਹੀ, ਰਹੇ ਸੁਹਾਗ ਜੁਗਾਰੜੀਆ। ੩।੮੬।
ਜੁਗਾਂ ਤੋੜ ਸੁਹਾਗੁ ਅਮਰ ਦਾ, ਸਰਸੇ ਬਾਗ ਬਹਾਰੜੀਆ। ੪।੮੭।
ਅਮਰੁ ਅਟਲ ਸੁਹਾਗ ਰਹੇ, ਵਰੁ ਮਿਲਿਆ ਅਮਰ ਅਟਾਰੜੀਆ। ੫।੮੮।
ਰੁਣ ਝੁੰਜਨੜਾ ਗਾਵੇ ਸਜਨੀ, ਦਰੁ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਬੰਕ ਦੁਆਰੜੀਆ। ੬।੮੯।
ਸਹਿ ਆਪਨੜੇ ਲੜਿ ਲਾਇ ਲਈ, ਕਿਛ ਗੁਣੁ ਅਵਗੁਣੁ ਨ ਵੀਚਾਰੜੀਆ। ੭।੯੦।
ਮੈਂ ਝੱਲੀ ਅੱਲ-ਵਲੱਲੀ ਦਾ, ਸਹਿ ਕੀਤਾ ਬਹੁ ਉਪਚਾਰੜੀਆ। ੮।੯੧।
ਕਰਿ ਪਿਆਰ ਉਪਚਾਰ ਅਪਣਾਇ ਲਈ, ਮੈਂ ਸਹੁ ਵਿਟਹੁ ਬਲਿਹਾਰੜੀਆ। ੯।੯੨।

ਮੈਂ ਨੰਗ ਮਲੰਗ ਨਿਮਾਣੀ ਨੂੰ, ਬਹੁ ਲੱਗਾ ਰੰਗ ਅਪਾਰੜੀਆ।੧੦।੯੩।
 ਰੰਗ ਰੰਗੀ ਚੋਲੀ, ਪ੍ਰੇਮ ਰੰਗੋਲੀ, ਨਾਰ ਕੰਤ ਢੋਲਾਰੜੀਆ।੧੧।੯੪।
 ਹਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਪਟੋਲੀ, ਢੋਲਣ ਢੋਲੀ ਚੋਲੀ, ਦੇਹ ਸਵਾਰੜੀਆ।੧੨।੯੫।
 ਕਰਿ ਭਗਤਿ ਕਢੋਲੀ, ਬਹੁ ਭਾਂਤੋਲੀ, ਪੱਟ ਲਗਾ ਅਧਿਕਾਰੜੀਆ।੧੩।੯੬।
 ਪਿਰ ਅੰਗ ਲਗੋਲੀ, ਗਲਿ ਪਹਿਨੋਲੀ, ਤਿਆਰ ਹੋਈ ਫੁਲਕਾਰੜੀਆ।੧੪।੯੭।
 “ਹਮਾਰੀ ਪਿਆਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰੀ ਗੁਰਿ ਨਿਮਖ ਨ ਮਨ ਤੇ” ਟਾਰੜੀਆ।੧੫।੯੮।
 “ਦਰਸਨ ਪਰਸਨ ਸਰਸਨ ਹਰਸਨ ਰੰਗਿ ਰੰਗੀ” ਕਰਤਾਰੜੀਆ।੧੬।੯੯।
 ਕਰਿ ਰਾਣੀ ਰੰਗ ਮਹੱਲਾਂ ਦੀ, ਸਹਿ ਆਪਣੇ ਸੰਗਿ ਬਿਠਾਰੜੀਆ।੧੭।੧੦੦।
 ਸੰਗਿ ਸੋਹਾਂ ਬੈਠੀ ਤਖਤ ਉਤੇ, ਸਹੁ ਮੁਖ ਅਨੂਪ ਨਿਹਾਰੜੀਆ।੧੮।੧੦੧।
 ਮੰਦ ਮੰਦ ਮੁਸਕਾਵੇ ਮੁਖੜਾ, ਕੋਟ ਚੰਦ ਛਬਿ ਛਾਰੜੀਆ।੧੯।੧੦੨।
 ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਨਿਹਾਰਾਂ ਸੱਜਨ, ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਮੁਖਾਰੜੀਆ।੨੦।੧੦੩।
 ਲੋਇਣ ਲਿਵਤਾਰ ਲਗਾਇ ਰਹਾਂ, ਪਿਖਿ ਯਾਰ ਘਟਾਰ ਮਝਾਰੜੀਆ।੨੧।੧੦੪।
 ਖੇਲਉਂ ਸਭਿ ਰੰਗ ਰਸਾ ਪੀਆ ਸੰਗਿ, ਨ ਅਵਰਹਿ ਅਲਖ ਲਖਾਰੜੀਆ।੨੨।੧੦੫।
 ਨਿਸਬਾਸਰ ਉਭੀ ਸੇਵ ਕਰਾਂ, ਸਿਰ ਅਰਪ ਧਰਾਂ ਸਰਨਾਰੜੀਆ।੨੩।੧੦੬।
 ਜੀਅੜਾ ਅਰਪਾਂ ਮਨ ਤਨ ਅਰਪਾਂ, ਅਰਪਾਂ ਸਭ ਵੇਸ ਸਿੰਗਾਰੜੀਆ।੨੪।੧੦੭।
 ਸਰਬੰਸ ਅਰਪਾਂ ਤਿਸ ਜਨ ਵਿਟਹੂੰ, ਜੋ ਪਿਰ ਦਰਸਨ ਵਾਪਾਰੜੀਆ।੨੫।੧੦੮।

ਦਰਸਨ-ਮਹਿਮਾ-ਮੌਜ
 ਰੰਗ ਬਿਸਮਾਨੀ
 ਮਗਨਤਾ

ਜਨ ਦਰਸਨੀਏ ਨਹਿ ਮੁਕਤਿ ਮੰਗਹਿ, ਕੀ ਬਪੁੜੀ ਮੁਕਤਿ ਬਿਚਾਰੜੀਆ।੨੬।੧੦੯।
 ਸਭੁ ਤੁੱਛ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਖਤ ਤਾਜ, ਕੀ ਰਾਜੁ ਸਾਜੁ ਸੰਸਾਰੜੀਆ।੨੭।੧੧੦।
 ਨਾ ਬਾਂਛਾ ਸੁਰਗ ਬਹਿਸ਼ਤਾਂ ਦੀ, ਨਾ ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਦਰਕਾਰੜੀਆ।੨੮।੧੧੧।
 ਛਬਿ ਚਰਨ ਕਮਲ ਦੀ ਮੌਜ ਵਿਖੇ, ਐਸ਼ਰਜ ਨਾ ਲੱਗੇ ਪਿਆਰੜੀਆ।੨੯।੧੧੨।
 ਇਕ ਦਰਸ ਪੀਆ ਦੀ ਲਗਨ ਲਗੀ, ਸਭ ਦੁਤੀਆ ਲਗਨ ਵਿਸਾਰੜੀਆ।੩੦।੧੧੩।
 ਬਿਨ ਪ੍ਰੀਤਿ ਗੀਤਿ ਬਿਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਭਾਵੇ, ਦੁਤੀਆ ਭਾਉ ਬਿਕਾਰੜੀਆ।੩੧।੧੧੪।
 ਦਰਸਨ ਬਿਨ ਧੀਰ ਧਰੇ ਕਿਮ ਜੀਅੜਾ, ਇਕੁ ਛਿਨੁ ਬਹੁਤ ਦਿਹਾਰੜੀਆ।੩੨।੧੧੫।
 ਛਿਨ ਦਰਸ ਬਿਹੂਨ ਲਖੂਨ ਜੁਗਾਂ, ਬਿਨੁ ਸ਼ੀਰ ਨਾ ਜੀਵਨ ਬਾਰੜੀਆ।੩੩।੧੧੬।
 ਬਿਨੁ ਨੀਰ ਨਾ ਜੀਵਨ ਮੀਨ ਬਨੇ, ਚਾਤ੍ਰਕ ਬਿਨੁ ਸ੍ਰਾਂਤ ਬੁੰਦਾਰੜੀਆ।੩੪।੧੧੭।
 ਛਿਨ ਨਾਮ ਬਿਹੀਨਾ, ਤਨੁ ਮਨੁ ਹੀਨਾ, ਮਰਨਾ ਬਿਨੁ ਦਰਸਾਰੜੀਆ।੩੫।੧੧੮।
 ਛਿਨ ਦਰਸ ਬਿਨਾ ਮੋਹਿ ਨਾਹਿ ਸਰੈ, ਪਿਰ ਪੇਖਾਂ ਦਿਨ ਰੈਨਾਰੜੀਆ।੩੬।੧੧੯।
 ਦਿਨ ਰੈਣ ਨਿਹਾਰਾਂ ਮੁਖ ਸਜਨੇ ਦਾ, ਝਮਕਾਂ ਨ ਪਲਕਾਰੜੀਆ।੩੭।੧੨੦।
 ਇਕ ਟਕ ਪੇਖਾਂ, ਪੇਖ ਰਹਾਂ ਮੁਖੁ, ਵਾਂਗ ਚਕੋਰ ਚੰਦਾਰੜੀਆ।੩੮।੧੨੧।
 ਜੇ ਸਹੁ ਡੇਖੇ ਇਕ ਵਾਰ ਮੋਹਿ, ਮੈਂ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਾਰ ਨੁਛਾਰੜੀਆ।੩੯।੧੨੨।
 ਮਿਰੇ ਨੈਣ ਰਹੇ ਰੰਗ ਲਾਇ ਸਖੀ, ਪਿਰ ਨੈਣ ਝਲਕ ਦਿਖਲਾਰੜੀਆ।੪੦।੧੨੩।
 ਵਿਚ ਨੈਣੀ ਨੈਣ ਮਿਲੇ ਪਿਰ ਕੇ, ਰੰਗ ਦੋਇ ਦੋਇ ਲੋਚਨ ਤਾਰੜੀਆ।੪੧।੧੨੪।
 ਅਬ ਬੇਗਲ ਕਹਿਣ ਨ ਜਾਇ ਸਖੀ, ਭਲ ਰਹਿਣ ਮਗਨ ਮਸ਼ਟਾਰੜੀਆ।੪੨।੧੨੫।
 ਸਦ ਮਸ਼ਟ ਰਹਾਂ, ਮਗਨਸ਼ਟ ਰਹਾਂ, ਗੁੰਗਸ਼ਟ ਭੁੰਚਿ ਗਟਕਾਰੜੀਆ।੪੩।੧੨੬।
 ਗਟਿ ਅਮੀ ਚਖਾਂ, ਪਰ ਕਹਿ ਨ ਸਕਾਂ, ਹੋਇ ਬਿਸਮ ਤਕਾਂ ਬਿਸਮਾਰੜੀਆ।੪੪।੧੨੭।

ਸੁਰਤਿ
ਜੋਤਿ-ਰਹੱਸ-ਗਗਨ
ਉਡਾਰੀਆਂ

ਪ੍ਰਿਅ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸੰਗਿ ਪ੍ਰੇਮ ਲੱਗਾ, ਹੁਣ ਵਧ ਜਾ ਨੀ! ਸੁਖ ਰੈਨੜੀਏ। ੧।੧੨੮।
ਛਿਨ ਛਿਨ ਸਦ ਪਰਸਉਂ ਪ੍ਰਿਅ ਪਗਾ, ਘਟ ਨੀਦੜੀਏ ਦੁਖ ਦੈਨੜੀਏ। ੨।੧੨੯।
ਹੁਣ ਲਾਲ ਲਵਾਈ ਰਹੁ ਅੜੀਏ, ਸੁਣਿ ਰਸਨੜੀਏ, ਮਿਠ ਬੈਨੜੀਏ। ੩।੧੩੦।
ਸੁਣਿ ਅਮੀ ਰਸਾਇਣ ਚੂਨੜੀਏ, ਰਸੁ ਪੀ ਲੈ ਰਸਨ ਰਸੈਨੜੀਏ। ੪।੧੩੧।
ਰਸ ਦਰਸ ਟਟਾਰੇ ਰਹੋ ਲਗੀ, ਪਿਰ ਪ੍ਰੇਮ ਕਸਾਈ ਨੈਨੜੀਏ। ੫।੧੩੨।
ਨੈਨੜੀਏ, ਪ੍ਰੇਮ ਕਸੈਨੜੀਏ, ਤੂੰ ਧੰਨੀ ਪਿਰ ਦਰਸੈਨੜੀਏ। ੬।੧੩੩।
ਸੋਭਾ ਮੁਖ ਤੇ ਕਿਵ ਕਹੀ ਬਣੇ, ਪਿਰ ਸੁਖ ਦਰਸਨ ਪੇਖੈਨੜੀਏ। ੭।੧੩੪।
ਪਿਖਿ ਦਰਸਨ ਜੀਵੀਂ, ਠੰਡੀ ਬੀਵੀਂ, ਲੋਚਨ ਤਾਰ ਲਗੈਨੜੀਏ। ੮।੧੩੫।
ਘਣਿ ਪਿਆਸ ਨ ਬੁੱਝੇ, ਰੱਜ ਨ ਆਵੇ, ਸੱਜਨ ਨੈਣ ਡਿਠੈਨੜੀਏ। ੯।੧੩੬।
ਨਿੰਦ ਰੈਨ ਸੈਨ ਉਘੜੈਨੜੀਏ, ਸਦ ਜਾਗਤ ਰਹੁ ਸੁਖ ਚੈਨੜੀਏ। ੧੦।੧੩੭।
ਸੁਖ ਚੈਨ ਦਰਸ ਪਰਸੈਨੜੀਏ, ਰਹੁ ਲੀਣ ਦਰਸਿ ਸੁਰਤੈਨੜੀਏ। ੧੧।੧੩੮।
ਲਿਵ ਸੁਰਤਿ ਦਰਸ ਦਿਬ ਨੈਨੜੀਏ, ਖੀਵੀ ਰਹੁ ਪਿਰਮ ਚਖੈਨੜੀਏ। ੧੨।੧੩੯।
ਚਖਿ ਉਲਸ ਅਮੀਂ ਚਸਮੈਨੜੀਏ, ਮੁੱਧ ਨੈਨ ਕਟੋਰੜ ਭੈਨੜੀਏ। ੧੩।੧੪੦।
ਭੈਣੇ ਨੀ! ਗੈਣ ਉਡੈਨੜੀਏ! ਰਹੁ ਗਗਨ ਚੜ੍ਹੀ ਪੰਖੈਨੜੀਏ। ੧੪।੧੪੧।
ਖੰਭ ਸੁਰਤਿ ਪਿਰਮ ਜੜੈਨੜੀਏ, ਰਹੁ ਸੁਰਤੀ ਸੁਰਤਿ ਸਮੈਨੜੀਏ। ੧੫।੧੪੨।
ਨਾ ਉਤਰੀ ਹੇਠਾਂ ਸੁਰਤਿ ਕੁਰੇ, ਧੁਰਿ ਸੁਰਤਿ ਮੰਡਲ ਖੇਡੈਨੜੀਏ। ੧੬।੧੪੩।

ਗਗਨ-ਅਗੰਮੀ-
ਗੰਮਤਾ-ਸਿਮਰਨ
ਜੁਗਤੀ

ਤੁਣਕੀ ਰਖਿ ਡੋਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਖਿਡੋਰੀ, ਲਿਵ-ਰਸ-ਤਾਰ ਜੁੜੈਨੜੀਏ। ੧੭।੧੪੪।
ਤੂਟਹਿ ਨਹਿ ਤੋਰੀ, ਛੁਟਹਿ ਨਾ ਛੋਰੀ, ਪ੍ਰੇਮ ਤਣੀ ਖਿੰਚੈਨੜੀਏ। ੧੮।੧੪੫।
ਹਿਚਹਿ ਤਾਂ ਕਸਿ ਕਸਿ ਚਾਬੁਕ ਮਾਰੀਂ, ਪ੍ਰੇਮ ਪੀਘ ਝੂਟੈਨੜੀਏ। ੧੯।੧੪੬।
ਧੁਰਿ ਨਾਭ ਤੀਕ ਰਸੁ ਪਵਨ ਉਤਾਰੀਂ, ਗਗਨੀ ਸੁਰਤਿ ਚੜ੍ਹੈਨੜੀਏ। ੨੦।੧੪੭।
ਗੜ੍ਹ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਨਭਿ ਸੁਆਸ ਚੜ੍ਹਾਵੀਂ, ਨਾਭਿ ਪਵਨ ਉਤਰੈਨੜੀਏ। ੨੧।੧੪੮।
ਅਗਮ ਦੁਰਗਮ ਗੜ੍ਹ ਕਪਾਟ ਖੁਲ੍ਹਾਵੀਂ, ਸੰਪਟ ਜੋਤਿ ਜਗੈਨੜੀਏ। ੨੨।੧੪੯।
ਦਿਆਲ ਲਾਲ ਦਾ ਦਰਸਨ ਪਾਵੀਂ, ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਖੋਲ੍ਹੈਨੜੀਏ। ੨੩।੧੫੦।
ਲਾਲਨ ਸੰਗਿ ਮਿਲਿ ਰੰਗੁ ਲਾਲ ਬਣਾਵੀਂ, ਆਤਮ ਰੰਗ ਰੰਗੈਨੜੀਏ। ੨੪।੧੫੧।
ਨਿਸ ਦਿਨ ਪਿਰ ਸੰਗਿ ਰਲੀਆਂ ਮਾਣੀਂ, ਪ੍ਰਾਨ ਮਾਨ ਅਰਪੈਨੜੀਏ। ੨੫।੧੫੨।

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ
ਸਿਮਰਨ,
ਸੁਆਮੀ ਨਾਮੁ
ਨਾਮੀ ਦਾ ਸਮ
ਲਖਛਕੀ
ਸਾਂਗੋਪਾਂਗ ਦਿੱਬ
ਦਰਸਾਰ;

ਪਿਰੁ ਘਰਿ ਵਰੁ ਰਲੀਆਲਾ ਪਾਇਆ, ਗੁਰਮੰਤਰ ਸਿਮਰੈਨੜੀਏ। ੨੬।੧੫੩।
ਲਾਲ ਰਤੀ ਲਾਲੀ ਤੂੰ ਹੋਈ, ਲਾਲਨ ਲਪਟ ਲਵੈਨੜੀਏ। ੨੭।੧੫੪।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਭਈ ਨਿਚਿੰਦ ਲਾਲਨੀ, ਸ਼ਬਦ ਆਨੰਦ ਖਿੜੈਨੜੀਏ। ੨੮।੧੫੫।
ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਤੂੰ ਭਈ ਸੁਹਾਗਣਿ, ਅਜਪਾ ਜਾਪੁ ਜਪੈਨੜੀਏ। ੨੯।੧੫੬।
ਸੋ ਸਿਮਰਨ ਖਿਨ ਪਲ ਨਾ ਵਿਸਾਰੀਂ, ਭੈਣੇ ਸੁਘੜ ਸੁਜੈਨੜੀਏ। ੩੦।੧੫੭।
ਜਿਸ ਸਿਮਰਤ ਮਨ ਹੋਏ ਆਨੰਦਾ, ਸੋ ਕਿਉਂ ਵਿਸਰਹਿ ਭੈਨੜੀਏ। ੩੧।੧੫੮।
ਜਿਸ ਸਿਮਰਨ ਭੇਟਹਿ ਗੋਬਿੰਦਾ, ਸਿਮਰਿ ਦਰਸੁ ਭੇਟੈਨੜੀਏ। ੩੨।੧੫੯।
ਸਿਮਰਤ ਉਤਰੇ ਮਨਹੁ ਜੰਗੀਲਾ, ਥੀਉ ਦਰਸ ਦਰਪੈਨੜੀਏ। ੩੩।੧੬੦।

ਬਿਸਮ
ਰਹੱਸੀ ਜੀਰਾਂਦ

ਦਰਸਨ ਦਰਪਨੀ
ਲੀਲਾ

ਮਿਲਬੇ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਪਰੇ ਪਰੀਲਾ, ਮਿਲਿ ਰਹੁ ਮੇਲ ਮਿਲੈਨੜੀਏ।੩੪।੧੬੧।
ਮੋਹਨ ਪ੍ਰਾਨ ਮਾਨ ਰੰਗੀਲਾ, ਮੋਹੀ ਗੁਰ-ਮੰਤੈਨੜੀਏ।੩੫।੧੬੨।
“ਬਾਸਿ ਰਹਿਓ ਹੀਅਰੇ ਕੈ ਸੰਗੇ”, ਵਿਗਸ ਦਰਸ ਲੀਲੈਨੜੀਏ।੩੬।੧੬੩।
ਲੀਲਾ ਅਜਬ ਬਣੀ ਦਰਸਨ ਦੀ, ਦਰਪਨ ਦਰਸ ਸਮੈਨੜੀਏ।੩੭।੧੬੪।
ਦਰਪਨ ਦਰਸਨ ਪਾਰਸ ਪਰਸਨ ਹੋਈ ਦਰਸ ਰਤੈਨੜੀਏ।੩੮।੧੬੫।
ਦਰਸ ਰਤੰਨੀ ਦਰਸ ਦ੍ਰਪੰਨੀ, ਕੰਚਨ ਵੰਨ ਰੂਪੈਨੜੀਏ।੩੯।੧੬੬।
ਤਉ ਦਰਸਨ ਵਿਚਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਰਸਨ, ਦਿੱਸੇ ਦਿੱਬ ਦਰਸੈਨੜੀਏ।੪੦।੧੬੭।
ਤਾਹੀਉਂ ਤੂੰ ਦਰਸਨ ਦਰਪੰਨੀ, ਹਰਿ ਵਰੁ ਘਰਿ ਨਿਰਖੈਨੜੀਏ।੪੧।੧੬੮।

ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਚੰਡ
ਖੰਡ ਗਾਥਾ

ਮੁੱਠੀ ਆਪ ਪ੍ਰੇਮ ਮੋਹਨ ਦੀ, ਭੀ ਮੋਹਨੁ ਮੋਹੈਨੜੀਏ।੪੨।੧੬੯।
ਪਿਰ ਮੁੱਠੀ ਨੇ ਮੋਹਨ ਮੋਹਿਆ, ਪ੍ਰੇਮ ਬੰਧਨ ਬੰਧੈਨੜੀਏ।੪੩।੧੭੦।
ਪ੍ਰੇਮ ਬੰਧਨੀ ਪੇਚੇ ਪੈ ਗਏ, ਪ੍ਰੇਮ ਇਸ਼ਕ ਪੇਚੈਨੜੀਏ।੪੪।੧੭੧।
ਇਸ਼ਕ ਪੇਚੀਏ ਫਸੇ ਬੂੜੀਏ, ਧਨ ਪਿਰ ਜੋਤਿ ਜੁਤੈਨੜੀਏ।੪੫।੧੭੨।
ਜੋਤਿ ਜੁੜੀਵੇ ਜੱਫੇ ਪਾ ਲੈ, ਓਤਿ ਪੋਤਿ ਜੋਤੈਨੜੀਏ।੪੬।੧੭੩।
ਜੋਤਿ ਜਗਮਗੀ ਹੁਸਨ ਚੜ੍ਹੇ ਦਗ ਦਾਮਨਿ ਹੁਸਨ ਦਗੈਨੜੀਏ।੪੭।੧੭੪।
ਦਗ ਜੋਤਿ ਹੁਸੰਨੀ ਦਾਮਨੀਏ, ਵਡ ਚਮਕ ਦਮਕ ਦਿਖਲੈਨੜੀਏ।੪੮।੧੭੫।
ਸਦ ਹੁਸਨ ਬਹਾਰ ਖਿੜੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ, ਦਿਦਾਰ ਨਿਗਾਰ ਨਵੈਨੜੀਏ।੪੯।੧੭੬।
ਨਵ ਨਕਸ਼ ਨਿਗਾਰਿ ਸਿੰਗਾਰ ਨਵਲ, ਨਵ ਛਬਿ ਬਹਾਰ ਗੁਲਸੈਨੜੀਏ।੫੦।੧੭੭।

ਅਨਿਕ ਰੰਗਨੀ,
ਬਹੁ ਤੰਗਨੀ,
ਲਲਤ ਬਿਵਸਬਨੀ,
ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਹਾਗਨ
ਦੇ ਅਲੰਕ੍ਰਿਤੀ
ਅਨੁਰਾਗ

ਸਦ ਬਹਾਰੀਆ ਗੁਲਸਨ ਖਿੜਿਆ, ਖਿੜ ਬੁਲਬੁਲ ਚਹਿਚੈਨੜੀਏ।੫੧।੧੭੮।
ਸ਼ਬਦ ਚਹਿਚਹੇ ਤ੍ਰਾਨੇ ਗਾਵੀਂ, ਤੰਗ ਕੁਰੇ ਪਿਕਬੈਨੜੀਏ।੫੨।੧੭੯।
ਹੋਹੁ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਸਦਾ ਨਿਹਾਲੀ, ਰੰਗ ਤੰਗ ਤੰਗੈਨੜੀਏ।੫੩।੧੮੦।
ਹੁਣ ਫੁਲ ਫੁਲ ਬਹਿ ਗੁਲਮਸਤ ਕੁਰੇ, ਸੁਣਿ ਅੰਦਲੀਬ ਖੁਸ਼ਲਹਿਨੜੀਏ।੫੪।੧੮੧।
ਸਦ ਤੂੰ, ਤੂੰ, ਤੂੰ ਕੂਕੈਨੜੀਏ, ਮੈਂ, ਮੈਂ, ਮੈਂ ਸਗਲ ਤਜੈਨੜੀਏ।੫੫।੧੮੨।
ਕਰਤਾਰ ਚਵੀਂ, ਕਰਤਾਰ ਲਵੀਂ, ਕਰਤਾਰ ਰਵੀਂ, ਕੰਤੈਨੜੀਏ।੫੬।੧੮੩।
ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ, ਕੰਤੀ ਭਗਵੰਤੀ, ਸਹੁ ਕਰਤਾਰ ਰਵੈਨੜੀਏ।੫੭।੧੮੪।
ਕੰਤ ਅਨਰਾਗਨ ਸਦਾ ਸੁਹਾਗਣ, ਉਜਲ ਭਾਗ ਮਥੈਨੜੀਏ।੫੮।੧੮੫।
ਤੇਰੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਕਪਾਟ ਘਾਟ ਗੁਪਤੇ, ਲਿਵ ਜੋੜਿ ਲਿਲਾਟ ਲਿਖੈਨੜੀਏ।੫੯।੧੮੬।
ਵਡ ਜਲਵ ਜਲਾਲ ਜਮਾਲ ਲਸੇ, ਲਾਲੜੀਏ, ਬਾਲ ਜੁਬੈਨੜੀਏ।੬੦।੧੮੭।
ਜੋਬਨ ਬਾਲੀ, ਘਟਿ ਲਾਲ ਲੁਪਤ, ਨਹਿ ਛਾਨੀ ਭਾਲ ਲੁਕੈਨੜੀਏ।੬੧।੧੮੮।
ਇਸ਼ਕ ਮੁਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਛਪੇ ਛਪਾਇਆ, ਮਹਿਕ ਇਸ਼ਕ ਮੁਸ਼ਕੈਨੜੀਏ।੬੨।੧੮੯।
ਘੁੰਗਟਿ ਖੋਲ੍ਹਿ ਨਿਸੰਗ ਨੱਚ ਹੁਣ, ਨਿਰਗੁਣ ਨਾਚੁ ਨਿਚੈਨੜੀਏ।੬੩।੧੯੦।
ਨਿਰਤਿਕੁਰੇ! ਗੁਣ ਰੁਣ ਝੁਣ ਗਾਵੀਂ, ਉਨਮਨ ਨਿਰਤਿ ਕਰੈਨੜੀਏ।੬੪।੧੯੧।
ਅਨਹਦ ਤੂਰ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨਿ ਵਾਵੀਂ, ਗੁਰਗਮ ਗਯਾਨ ਪਦੈਨੜੀਏ।੬੫।੧੯੨।
ਗੁਰਗਮ ਪਦ ਸੰਨਿਆਸ ਸਿੰਘਾਸਨ, ਮਿਲਿਆ ਗੁਰ ਹੰਸੈਨੜੀਏ।੬੬।੧੯੩।

ਸ਼ਬਦ ਨਾਦ
ਨਿਰੰਤਰ
ਜੋਤਿ-ਨਿਰੰਤਰ
ਨਿਰਗੁਣਾਨੰਦ
ਨਿਰਤਕਾਰੀ

ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ

ਸਹਜ-ਸੁਖ-ਆਤਮ
ਬਿਵਸਥਾ
ਨਿਰੂਪਨੀ ਦੀ
ਬਿਸਮ ਰਸ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਥਾ

ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨਿ ਭਈ ਸੰਨਿਆਸਣ, ਧਿਆਨ ਬਿਭੂਤ ਰਮੈਨੜੀਏ।੬੭।੧੯੪।
ਇੜਾ, ਪਿੰਗਲਾ, ਸੁਖਮਨ ਲੰਘੀ, ਤ੍ਰਿਬੈਣੀ ਮੱਜੈਨੜੀਏ।੬੮।੧੯੫।
ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਫੋਰ, ਜੋਰ ਲਿਵ ਉਚੀ, ਅਨਹਦ ਬੇਨ ਬਜੈਨੜੀਏ।੬੯।੧੯੬।
ਅਕੱਥ ਬੇਨ, ਕਥਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੀਤ ਗਵੈਨੜੀਏ।੭੦।੧੯੭।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੈਨੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੈਨੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਨਚ ਦਹੈਨੜੀਏ।੭੧।੧੯੮।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਿਐਨੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਚੁਐਨੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭੋਗੁ ਭੁਗੈਨੜੀਏ।੭੨।੧੯੯।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਤੁ ਭੋਗ ਰਸੁ ਭੁਗਵੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਾਗੁ ਲਗੈਨੜੀਏ।੭੩।੨੦੦।
ਤੱਤੁ ਮਥੈਣੀ, ਤੱਤੁ ਕਢੈਣੀ, ਤੱਤੋ ਤੱਤੁ ਲਖੈਨੜੀਏ।੭੪।੨੦੧।
ਤੱਤ ਲਹੀ, ਗੁਰਮਤਿ ਮਤਿ ਗੂੜੀ, ਗੁਰਗਮ ਗਿਆਨ ਦ੍ਰਿੜੈਨੜੀਏ।੭੫।੨੦੨।
“ਗਿਆਨ ਰਾਉ ਜਬ ਸੇਜੈ ਆਵੈ”, ਬਿਛ ਰਹੁ ਸੇਜ ਬਿਛੈਨੜੀਏ।੭੬।੨੦੩।
ਬਿਛਿ ਬਿਛਿ ਸੇਜ ਬਿਛਾਵੀ ਰੁਚਿ ਰੁਚਿ, ਅੰਛਣ ਸੇਜ ਸਜੈਨੜੀਏ।੭੭।੨੦੪।
ਨੈਣਾਂ ਪਿਰੀ ਬਿਛਉਣਾ ਸਾਜੀ, ਨਿਜ ਆਤਮ ਸੇਜੈਨੜੀਏ।੭੮।੨੦੫।
ਸੇਜੈ ਆਤਮ ਨੈਣ ਜੜਾਵੀ, ਅੰਛਣ ਸੇਜ ਸੁਹੈਨੜੀਏ।੭੯।੨੦੬।
ਬਿਨਉ ਕਰੇ ਕਰਿ, ਅਜਰ ਜਰਾਵੀ, ਪਿਰ ਸੰਗਿ ਕੇਲੁ ਮਚੈਨੜੀਏ।੮੦।੨੦੭।
ਅਨਦਿਨੁ ਆਤਮ ਭੋਗ ਰਚਾਵੀ, ਅਮਰ ਸੁਹਾਗੁ ਹੰਦੈਨੜੀਏ।੮੧।੨੦੮।
ਪਿਰ ਰੀਸਾਲੂ ਕੰਤ ਹੰਢਾਵੀ, ਮਸਤਕ ਭਾਗ ਲਿਖੈਨੜੀਏ।੮੨।੨੦੯।
ਭੋਗੀ ਆਪ ਭੋਗੁ ਭੋਗਾਵੀ, ਭੋਗ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਭੁਗੈਨੜੀਏ।੮੩।੨੧੦।
ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਾਵੀ, ਅਮੀ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਛਕੈਨੜੀਏ।੮੪।੨੧੧।
ਭੁੰਚੀ ਆਪਿ ਸਗਲ ਭੁੰਚਾਵੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸੁ ਭੁੰਚੈਨੜੀਏ।੮੫।੨੧੨।
ਬਿਸਮ ਰਸਾਇਣ ਗਟਕ ਚਖਾਵੀ, ਅਮੀ ਗਟਾਕ ਚਖੈਨੜੀਏ।੮੬।੨੧੩।
ਰੋਮਿ ਰੋਮਿ ਰਸੁ ਅਮੀ ਚੁਆਵੀ, ਅਮੀ ਪੁਕਾਰ ਛਡੈਨੜੀਏ।੮੭।੨੧੪।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾਇਆ ਖਰੀ ਸੁਖਾਲੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲਿਵ ਮੱਜੈਨੜੀਏ।੮੮।੨੧੫।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮੱਜਨ ਸਹਿਜ ਸਮੱਜਨ, ਕਰਿ, ਗੁਰ ਗੋਰਿ ਸਮੈਨੜੀਏ।੮੯।੨੧੬।
ਗੁਰ ਲਿਵਿ ਜੋਰਿ, ਗੁਰੁ ਸਰਿ ਨੁਾਵੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲੋਰ ਲਿਵੈਨੜੀਏ।੯੦।੨੧੭।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸਰਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਵੀ, ਗੁਰ ਸਰਵਰ ਨੁਾਵੈਨੜੀਏ।੯੧।੨੧੮।
“ਗੁਰ ਦਰੀਆਉ ਸਦਾ ਜਲੁ ਨਿਰਮਲੁ, ਦੁਰਮਤਿ ਮੈਲੁ” ਧੁਵੈਨੜੀਏ।੯੨।੨੧੯।
ਹੰਸ ਮਰਾਲ ਹੋਣ ਖਗ ਨੁਾਤੇ, ਕਾਗੋਂ ਹੰਸ ਕਰੈਨੜੀਏ।੯੩।੨੨੦।
ਅਮੀ ਭੋਗ ਛਾਂਦੇ ਵਰਤਾਵੀ, ਗਹਿ ਗੱਢੇ ਵਰਤੈਨੜੀਏ।੯੪।੨੨੧।
ਗਹਿਗਚ ਤਰਾਰੇਜ਼ ਗੁਰ ਗੱਢੇ, ਸੁਰ ਨਰ ਮੁਨਿ ਤਰਸੈਨੜੀਏ।੯੫।੨੨੨।
ਤਰਸਣਿ ਸੁਰ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਸਾਰੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲਖ ਨ ਸਕੈਨੜੀਏ।੯੬।੨੨੩।
ਸੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰ ਘਰੇ ਦਿਖਾਇਆ, ਘਟਿ ਘਟਿ ਭਰਪੁਰ ਲੈਨੜੀਏ।੯੭।੨੨੪।
ਗਟਿ ਗਟਿ ਪੀਵੀ ਘੁੱਟ ਅਮੀ ਦੇ, ਧੰਨ ਧੰਨ ਅਪਿਉ ਪਿਐਨੜੀਏ।੯੮।੨੨੫।
ਪੀ ਪੀ ਅਪਿਉ ਪਿਆਲੇ ਖੀਵੀ, ਖੀਉ ਭੈਣੇ ਖੀਵੈਨੜੀਏ।੯੯।੨੨੬।

ਗੁਰ ਗਿਆਨ
ਪ੍ਰਚੰਡ ਖੰਡ
ਵਿਖੇ ਭੀ
ਅਭਿਆਸ
ਖੜਗ ਰੂਪੀ ਨਾਮ
(ਸਿਮਰਨ)
ਤੱਤ ਗਿਆਨ
ਖੰਡੇ ਦਾ
ਅਖੰਡ ਅਨਹਦੀ
ਝੁਨਕਾਰ, ਅੰਦਰ
ਸੁਤੇ ਸੁਭਾਵ
ਸਹਿਜ
ਰੁਮਕਾਉ

ਚਰਨ ਕਮਲ
ਲਿਵ
ਬਿਸਮਲੀਟਤਾ

ਰੰਗਿ ਜੋਤਿ
ਅਮਰ
ਜੀਵੀਟਤਾ

ਬੁੱਢ ਸੁਹਾਗਣ ਬੀਵੀਂ ਅੜੀਏ, ਜੀਉ ਜੁਗ ਜੁਗ ਜੀਵੈਨੜੀਏ।੧੦੦।੨੨੭।
ਜੀਉਣ ਜੋਗੀਏ ਜੁਗ ਜੁਗ ਜੀਵੀਂ, ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਮਿਲੈਨੜੀਏ।੧੦੧।੨੨੮।
ਸਦ-ਜੀਵਨੀਆ ਮੇਲੁ ਮਿਲੀਵੀਂ, ਬਿਸਮ ਜੋਤਿ ਲੀਣੈਨੜੀਏ।੧੦੨।੨੨੯।
ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਬਾਣੀ, ਅੱਤਿ ਬਿਸਮਾਣੀ, ਗੁਰ ਪ੍ਰਗਾਸ ਜੋਤੈਨੜੀਏ।੧੦੩।੨੩੦।
ਜੋਤਿ ਰੰਗੈਣੀ, ਜੋਤਿ ਜਗੈਣੀ, ਜਗਨ ਜੋਤਿ ਗੁਰ ਬੈਨੜੀਏ।੧੦੪।੨੩੧।
ਗੁਰ ਗੁਰ ਕਰੀਂ, ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਗਾਵੀਂ, ਵਾਹੁ ਬਿਸਮਾਦ ਫਹੈਨੜੀਏ।੧੦੫।੨੩੨।
ਪ੍ਰਿਉ ਪ੍ਰਿਉ ਚਵਿ! ਚਾਤ੍ਰਕ ਕੀ ਨਿਆਈਂ, ਦਰਸ-ਬੁੰਦ ਤਿਰਥੈਨੜੀਏ।੧੦੬।੨੩੩।
ਖਿਨੁ ਖਿਨੁ ਚਵੀਂ! ਚਵੈ ਚਵਿ ਤ੍ਰਿਪਤੀਂ, ਪ੍ਰਿਆ ਦਰਸਨ ਤ੍ਰਿਪਤੈਨੜੀਏ।੧੦੭।੨੩੪।
ਪ੍ਰਿਉ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਿ, ਭੀ ਪ੍ਰਿਉ ਬੋਲੀਂ, ਪ੍ਰਿਉ ਪ੍ਰਿਉ ਰਟਨ ਰਟੈਨੜੀਏ।੧੦੮।੨੩੫।
ਪ੍ਰਿਉ ਪ੍ਰਿਉ ਬਾਣੀ, ਮਹਿਮ ਮਹਾਣੀ, ਪ੍ਰਿਉ ਚਉ ਅਕੱਥ ਕਥੈਨੜੀਏ।੧੦੯।੨੩੬।
ਪ੍ਰਿਉ ਪ੍ਰਿਉ ਟੇਰ ਟੇਵ ਅਤਿ ਮੀਠੀ, ਪ੍ਰਿਉ ਪ੍ਰਿਉ ਚਵਨ ਚਵੈਨੜੀਏ।੧੧੦।੨੩੭।
ਚਰਨੀਂ ਲਗਿ ਲਗਿ ਪ੍ਰਿਉ ਪ੍ਰਿਉ ਟੇਗੀਂ, ਚਰਨ ਸਰਨ ਮੌਜੈਨੜੀਏ।੧੧੧।੨੩੮।

ਚਰਨ ਕਮਲ ਦਲ ਜੋਤਿ ਸੁਜਾਣੀ, ਮਾਣੀਂ ਮੌਜ ਸੁਜੈਨੜੀਏ।੧੧੨।੨੩੯।
ਸੰਪਟ ਜੋਤਿ ਚਰਨ ਕਮਲਾਣੀ, ਮੌਜ ਮਾਣ ਮ੍ਰਿਗ ਨੈਨੜੀਏ।੧੧੩।੨੪੦।
ਚਰਨ ਕਮਲ ਸੰਪਟ ਦਲ ਮੌਜਾਂ ਮਾਣੀਂ ਅਲਿ ਕਮਲੈਨੜੀਏ।੧੧੪।੨੪੧।
ਜੋਤਿ ਸੰਪਟੀ ਵਾਸ ਸੁਗੰਧਾਂ, ਲੈ, ਰਸ ਵਾਸ ਵਸੈਨੜੀਏ।੧੧੫।੨੪੨।
ਨਾਭਿ ਕਮਲ ਵਿਚਿ ਵਾਸ ਵਸਾਈਂ, ਵਸ ਰਹੁ ਨਾਭ ਨਫੈਨੜੀਏ।੧੧੬।੨੪੩।
ਅਮਿਉ ਰਸੈਣੀ ਨਾਭਾ ਮੁਸ਼ਕਿਆ, ਬਿਸਮੀ ਰਹੁ ਬਿਸਮੈਨੜੀਏ।੧੧੭।੨੪੪।
ਬਿਸਮਨ ਬਿਸਮ ਕੌਰ ਤੂੰ ਹੋਈਂ, ਸਦ-ਸੁਹਾਗਵੰਤੈਨੜੀਏ।੧੧੮।੨੪੫।
ਬਿਸਮ ਰੰਗਾਈ, ਬਿਸਮ ਰਹਾਈ, ਨੈਨ ਬਿਸਮ ਰੰਗੈਨੜੀਏ।੧੧੯।੨੪੬।
ਦਿੱਬ ਨੈਣ ਲਿਵ ਬਿਸਮ ਲੀਣ, ਵਾਹੁ ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਰਤਵੈਨੜੀਏ।੧੨੦।੨੪੭।

ਸਬਦ ਰਤੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਰੱਜੀ, ਰਸ ਰਹੁ ਅਮੀਂ ਅਘੈਨੜੀਏ।੧੨੧।੨੪੮।
ਅਮੀਂ ਅਘਾਈ, ਗੁਰੂ ਰਜਾਈ, ਸਦ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਰਹੈਨੜੀਏ।੧੨੨।੨੪੯।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੌਰ ਅਮੀਂ-ਉਮਗਾਈ, ਛਲਕ ਅਮੀਂ ਛਲਕੈਨੜੀਏ।੧੨੩।੨੫੦।
ਅਮੀਂ ਜੋਤਿ ਰਸੁ ਛਲਕਾਂ ਮਾਰੇ, ਉਮਗ ਨਾਭਿ ਭਰਵੈਨੜੀਏ।੧੨੪।੨੫੧।
ਨਾਭਿ ਕਮਲ ਰਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਰਿਆ, ਆਤਮ ਤੱਤ ਚੁਐਨੜੀਏ।੧੨੫।੨੫੨।
ਪਿਰ ਸੰਗ ਆਤਮ ਭੋਗ ਕਰੇ, ਭੁਗਿ ਆਪਿ ਭੋਗ ਭੁਗਵੈਨੜੀਏ।੧੨੬।੨੫੩।
ਭੁਗਿ ਭੁਗਿ ਪੁਗੀਂ ਅਮਰ ਪੁਰੇ, ਪੁੱਗ ਅਮਰ ਕੁਰੇ ਅਮਰੈਨੜੀਏ।੧੨੭।੨੫੪।
ਪੁੱਗਿ ਪੁੱਗਿ ਤੂੰ ਅਮਰ ਹੋਈ, ਰੰਗਿ ਜੋਤਿ ਅਮਰ ਜੀਵੈਨੜੀਏ।੧੨੮।੨੫੫।

ਬੈਂਤ

ਰਸ-ਜੋਤਿ
ਨਿਰੰਤਰ
ਆਤਮ ਭੋਗ
ਵਿਲੱਖਣਤਾ
ਨਿਰੂਪਨ

ਰਾਵਲ ਰਸਕ ਅਨੰਦੀਏ ਰਸੀਅੜੇ ਨੇ, ਚੋਜ ਅਨੰਦੀਆ ਭੋਗ ਰਚਾਵਣਾਈਂ।
ਨਾਹੁ ਨਾਰ ਰਾਵੈ, ਨਾਰ ਨਾਹੁ ਰਾਵੈ, ਓਤਿ ਪੋਤਿ ਰਸ ਬਿਸਮ ਰਹਾਵਣਾਈਂ।
ਅਚਰਜ ਸੁਆਦ, ਬਿਸਮਾਦ ਦੀ ਲਪਟ ਲੈ ਕੇ, ਲੋਟ ਪੋਟ ਰਸ ਘੋਟ ਹੋ ਜਾਵਣਾਈਂ।
ਕਾਮ ਸੁਆਦ-ਰਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਭੋਗੀਆਂ ਨੂੰ, ਆਤਮ ਭੋਗ ਦਾ ਭੇਦ ਕੀ ਆਵਣਾਈਂ।੧।

ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ ਮਰਦ ਨਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ, ਲਿੰਗ ਭੇਦ ਵਾਲਾ ਏਥੇ ਲੇਸ ਨਾਹੀਂ।
ਬਿਖੇ ਬਾਸ਼ਨਾ ਤੇ ਕਾਮ ਸੁਆਦਿ ਵਾਲੇ, ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਦਾ ਈਹਾਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਾਹੀਂ।
ਮਰਦ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਦੇਹ-ਜਾਮਿਆਂ ਦਾ, ਕੋਈ ਖਾਸ ਏਥੇ ਭੰਗ ਭੇਸ ਨਾਹੀਂ।
ਆਤਮ ਭੋਗ ਭਾਗੀ, ਇਕ ਸਾਰ ਦੋਈ, ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਹੀਂ।੨।

ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ
ਰਸ ਜੋਤਿ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਈ
ਆਤਮ-ਅਨੰਦ-
ਮਹਾਂ ਰਸ ਭੋਗ ਦੇ
ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇ
ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਹੋਣ ਦੀ
ਗੁਰਮਤਿ ਅੰਦਰ
ਇਸਤਰੀ ਪੁਰਸ਼
ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ

ਗੁਰੂ ਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਨਰ ਨਾਰ ਦੋਹਾਂ, ਇਕ-ਸਾਰ ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਣੇ।
ਜਨੋ ਮਰਦ ਸਾਰੇ ਬਸ਼ਰ, ਨਾਰੀਆਂ ਹਨ, ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੀ ਪੁਰਖ ਕਰਤਾਰ ਜਾਣੇ।
ਓਹੀ ਪੁਰਖ ਏਹਨਾਂ ਸਭੇ ਨਾਰੀਆਂ ਦਾ, ਰਾਵਣਹਾਰ ਸੱਚਾ ਭਰਤਾਰ ਜਾਣੇ।
ਸਭੇ ਘਟਾਂ ਅੰਦਰਿ ਓਹੁ ਅਲਿਪਤ ਵਰਤੇ, ਸਭੇ ਘਟਾਂ ਦਾ ਭੋਗਣੇਹਾਰ ਜਾਣੇ।੩।

ਗੁਪਤ ਵਰਤਦਾ ਸਗਲ ਸਿਸ਼ਟ ਅੰਦਰਿ, ਐਪਰ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਪਰਗਟ ਹੋਵਦਾ ਹੈ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਮਿਆਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਰੂਹ ਘਟਾਂ ਹਿਰਦੇ, ਕਿਰਨ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਭੋਵਦਾ ਹੈ।
ਰਸ-ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ ਗਿਆਨ ਉਸ ਦਾ, ਗਿਆਨ ਰਾਉ ਹੋ ਕੇ ਰਸ ਚੋਵਦਾ ਹੈ।
ਗਿਆਨ ਰਾਉ ਹੋ ਕੇ ਘਟੀਂ ਭੋਗੁ ਭੋਗੇ, ਗਿਆਨ ਰਾਉ ਹੋ ਨਿਕਟ ਖਲੋਵਦਾ ਹੈ।੪।

ਭੋਗ ਗਿਆਨ
ਅਰਥਾਤ
ਆਤਮ
ਅਨੰਦ ਭੋਗ

ਰਮੇ ਸੇਜੜੀ ਹੋਇ ਕੇ ਰਾਉ ਰਸੀਆ, ਜਾਂ ਬਲੋਵਣਾ ਸ਼ਬਦ ਬਲੋਵਦਾ ਹੈ।
ਰਸਕ ਰਸੀਅੜਾ ਸ਼ਬਦ ਭਤਾਰ ਹੋ ਕੇ, ਅੰਤਰਿ ਆਤਮੇ ਸ਼ਬਦ ਸੰਜੋਵਦਾ ਹੈ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਤਤੁ ਗਿਆਨ ਉਸਦਾ, ਗਿਆਨ ਖੜਗ ਕਰਿ ਜਾਪੁ ਜਪੋਵਦਾ ਹੈ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਤੱਤ-ਰਸ-ਜੋਤਿ ਖੜਕਾਇ ਖੰਡਾ, ਭੋਗ ਗਿਆਨ ਦਾ ਝੋਵਣਾ ਝੋਵਦਾ ਹੈ।੫।

ਇਹ ਅਲੋਕਕੀ ਭੋਗ ਭੁਗਾਇ ਤਿਸੇ, ਲੜਿ ਆਪਣੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਾਇ ਲੇਵੈ।
ਤੁੱਠੇ ਪੁਰਖੁ ਭਤਾਰੁ ਜਿਸੁ ਜੰਤੁ ਉਤੇ, ਤਿਸੇ ਆਪਣੇ ਪੰਨੜੇ ਪਾਇ ਲੇਵੈ।
ਓਹ ਰਲਾਈ ਕਿਸੇ ਦੀ ਭੀ ਨਾਹਿ ਰਲੇ, ਜਿਸੇ ਆਪਣੀ ਬਧੂ ਬਣਾਇ ਲੇਵੈ।
ਜੀਹਨੂੰ ਅਮਰ ਸੁਹਾਗੀਆ ਨਾਹੁ ਮਿਲਿਆ, ਸਦਾ ਅਮਰ ਸੁਹਾਗੁ ਹੰਢਾਇ ਲੇਵੈ।੬।

ਜੋਈ ਨਾਰ ਨਰੁ ਅਮਰ ਸੁਹਾਗ ਭਾਗੀ, ਸੋ ਭਤਾਰ ਦੀ ਬਧੂ ਸਦਾਇ ਲੇਵੈ।
ਸੱਚੇ ਭਾਗ ਸੁਲੱਖਣੇ ਕੰਤ ਸੰਗੇ, ਓਹ ਅਨੰਦ ਵਿਵਾਹ ਕਰਾਇ ਲੇਵੈ।
ਹਾਵ ਭਾਵ ਸੇਤੀ ਰਾਵਿ ਰਾਵਲੇ ਨੂੰ, ਇੱਕ ਮਿੱਕ ਹੋਇ ਸੇਜ ਸਵਾਇ ਲੇਵੈ।
ਰਮੇ ਕੰਤ ਕਿ ਕੰਤ ਨੂੰ ਨਾਰ ਰਮੇ, ਨਾਰੀ ਪੁਰਖ ਦਾ ਭੇਦ ਮਿਟਾਇ ਲੇਵੈ।੭।

ਜਦੋਂ ਏਸ ਪਦ ਪੁਗ ਖਲੋਇ ਕੋਈ, ਸੋਈ ਪੁਰਖ ਦਾ ਰੂਪ ਵਟਾਇ ਲੇਵੈ।
“ਪੁਰਖੈ ਸੇਵਹਿ ਸੇ ਪੁਰਖ” ਹੀ ਹੋਇ ਜਾਵਹਿ, ਗੁਰੂ ਵਾਕ ਦਾ ਭਾਵ ਘਟਾਇ ਲੇਵੈ।
ਏਸ ਭਾਵ ਘਟੇ ਬਿਨੁ ਨਿਜ ਤਾਈਂ, ਪ੍ਰਾਨੀ ਨਾਰ ਹੀ ਰੂਪ ਜਣਾਇ ਲੇਵੈ।
ਮਾਰਗੁ ਖੇਲ ਪ੍ਰਿੰਮ ਵਿਲੱਖਣਾ ਹੈ, ਗੱਲੀ ਗਿਆਨੁ ਨ ਕੋਈ ਢੁੰਢਾਇ ਲੇਵੈ।੮।

ਪੁਰਖ ਖਲੋਵਨੀ
ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮੇਵ
ਅਭੇਦ ਜੀਵਨ
ਮੁਕਤ ਪਦ

ਪੁਰਖ ਹੋਇ ਕੈ ਪੁੱਗ ਖਲੋਇ ਜੋਈ, ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀ ਸਮਾਇ ਰਹੈ।
ਜੋਤਿ ਰੂਪ ਹੁਇ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਸੇਤੀ, ਇੱਕ ਮਿੱਕ ਅਭੇਦ ਸਦਾਇ ਰਹੈ।
ਪਰਮ ਆਤਮ ਅਰੂਪ ਸਰੂਪ ਨਾਲੋਂ, ਰੰਚ ਅੰਤਰਾ ਨਾਹਿ ਕਦਾਇ ਰਹੈ।
ਘੁਲਮਿਲ ਘਿੱਚ ਸੁਰਿਚ ਹੋ ਜੋਤਿ ਜੋਤੀ, ਐਪਰ ਭੜਕ ਨਿਰਾਲੀ ਦਿਖਾਇ ਰਹੈ।੯।

ਪਾਰਲੋਕਿਕ
ਗੁਰਪੁਰੀ
ਸਧਾਰੀਆਂ
ਗੁਰਮੁਖ ਰੂਹਾਂ
ਦੀ
ਦਿੱਬ ਹਸਤੀ

ਚੋਲਾ ਛੱਡ ਕੇ ਭੀ ਏਸੇ ਭਾਂਤਿ ਰਹੇ, ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਸੇਤੀ ਜੋਤਿ ਲੀਨ ਹੋਵੈ।
ਜੋਤਿ-ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਆਭਾ ਭਿੰਨ ਮਾਰੇ, ਭਿੰਨ ਮਾਰਿ ਆਭਾ ਰਸ-ਭੀਨ ਹੋਵੈ।
ਰਸ ਭੀਨ, ਅਭੀਨ, ਅਕੁਲੀਨ ਹੋਵੈ, ਤੈ ਗੁਣ ਰੂਪ ਵਜੂਦ ਬਹੀਨ ਹੋਵੈ।
ਦਿੱਬ ਰੂਪ ਤੁਰੀਆ ਗੁਣੀ ਹੋਂਦ ਹਸਤੀ, ਐਪਰ ਵਖਰੀ ਓਸ ਦੀ ਚੀਨ ਹੋਵੇ।੧੦।

ਸੱਚੀ ਅਮਰ ਅਕਾਲ ਰਸਾਲ ਹਸਤੀ, ਏਸ ਹਸਤੀਓਂ ਅਪਰ ਅਪਾਰ ਜਾਣੇ।
ਕਹਿਣ ਕਥਨ ਅਗੋਚਰੀ ਦਿੱਬ ਹਸਤੀ, ਪਾਰਾਵਾਰ ਨ ਕੁਛ ਸੁਮਾਰ ਜਾਣੇ।
ਦਿੱਬ ਮੂਰਤੀ ਜੋਤਿ ਸਪੰਨ ਹਸਤੀ, ਅਮਰ ਅਲੋਕਕੀ ਗੁਣਾ ਗੁਣ ਸਾਰ ਜਾਣੇ।
ਅਮਰ ਗਿਆਨ ਆਨੰਦ ਪਰਚੰਡ ਹਸਤੀ, ਖੰਡ ਖੀਰ ਸਮ ਸੰਗਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ਜਾਣੇ।੧੧।

ਸਚਖੰਡਵਾਸੀ
ਨਿਰੰਕਾਰ-ਅਭੇਦ
ਜੋਤਿ ਮੂਰਤੀਆਂ

ਜੋਤਿ ਮੂਰਤੀ ਸਚਖੰਡ-ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ, ਘੁਲੀ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਦੇ ਸੰਗ ਦਿੱਸੈ।
ਨਿਰੰਕਾਰ ਅਨਾਦ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ, ਆਭਾ ਓਸ ਦੀ ਸਦਾ ਅਭੰਗ ਦਿੱਸੈ।
ਭਾਂਤੋ ਭਾਂਤ ਅਭਿੰਨ ਅਭਾਂਤ ਆਭਾ, ਬਿਸਮ ਮੂਰਤੀ ਉਪਮਾ ਅਨੰਗ ਦਿੱਸੈ।
ਕਥਨਾਂ ਸਾਰੁ ਕਰੜਾ, ਏਥੇ ਚੁੱਪ ਚੰਗੀ, ਪਰਮਾਨੰਦ ਪਦ ਆਪੇ ਤੋਂ ਲੰਘ ਦਿੱਸੈ।੧੨।

ਗੁਰਮਤਿ ਰਾਜ
ਜੋਗ ਗ੍ਰਿਸਤ
ਉਦਾਸ
ਨਿਰਬਾਣ ਪਦ

ਆਪਾ ਲੰਘਿ ਜੋ ਰੰਗ ਨਿਰੰਕਾਰ ਰੰਗੇ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਸਚੁ ਨਿਰਬਾਣੁ ਪਛਾਣ ਲਇਆ।
ਸਚੇ ਗ੍ਰਿਸਤ-ਉਦਾਸ ਪਰਵਾਨ ਸੋਈ, ਸਣਿ ਪਰਵਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰੰਗ ਮਾਣ ਲਇਆ।
ਭਗਤਿ ਕੀਰਤਨੁ ਕਰਿ ਰਸ ਲੀਨ ਹੋਏ, ਰਾਜ ਜੋਗ ਸੱਚਾ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਜਾਣ ਲਇਆ।
ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਸੇ, ਹੰਸਲੇ ਪੁਰਖ ਸੋਈ, ਜੀਵਨ ਜਨਮ ਲਾਹਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਣਿ ਲਇਆ।੧੩।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ-
ਨਵ-ਜਨਮੇ ਨਾਮ
ਤ੍ਰੰਗੀਆਂ ਦੀ
ਨਵਰੰਗੀ ਸਫਲ
ਜੀਵਨੀ ਕ੍ਰਾਂਤ

ਮਾਣਸ ਜਨਮ ਦਾ ਸੱਚੜਾ “ਨਾਮੁ” ਲਾਹਾ, ਸਫਲੁ ਜਨਮੁ ਸਫਲੁ ਯਾਤ੍ਰੇਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚਿ ਨਿਵਾਸੁ ਮਿਲੇ, ਅੰਕੁਰ ਉੱਗਵੇ ਪੁਰਬ ਲਿਖਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖਾਲਿਸ ਧਰਮ ਦਾ ਸੱਚੜਾ ਜਾਗੁ ਲੱਗੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਿਉਂਦ ਲੱਗੇ ਨਵਾਂ ਜਨਮੁ ਹੋਵੇ, ਗੁਰੂ ਅੰਸ ਗੁਰਵੰਸ ਜਨਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੪।

ਨਾਦੀ ਅੰਸ ਗੁਰਬੰਸ ਅਵਤੰਸੀਆਂ ਨੂੰ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਪਿਉਂਦ ਪਾਵਨ ਖਮੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਾਗਹੁੰ ਹੰਸ, ਖਾਲਿਸ ਗੁਰੂਵੰਸ ਹੋਏ, ਭਰਮ ਭੇਦ ਨ ਜਾਤ ਵਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਰ ਮਦੀਨ ਕੁਲੀਨ ਪੁਰਖੀਨ ਜਾਮੇ, ਪਦੁ ਪਰਬੀਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਭੀਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਕੋ ਪਾਹੁ ਨਰ ਨਾਰ ਦੇ ਚੋਲਿਆਂ ਨੂੰ, ਨਾਮ ਰੰਗੁ ਸੱਚਾ ਮਜੀਠੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੫।

ਪਾਰਸ ਜੀਵਨੀ-
ਗੁਰਮੁਖ ਜਨਾਂ
ਦਾ
ਪਾਰਸ-ਸੁਪਰਸ

ਪਾਰਸ ਪੁਰਖ ਐਸੇ ਲਾਹਾ ਖਾਟਿ ਹੋਏ, ਕੀ ਵੀਚਾਰੁ ਤਿਨਾੜਿਆਂ ਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾੜਿ ਨਾੜਿ ਤੁੱਟ ਝਰਨਾਟ ਛਿੜੇ, ਦਰਸੁ ਪਰਸਿ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਰਸ ਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ਬਦ ਨਾਦ ਦਾ ਗਗਨਿ ਘੁਕਾਟ ਪਵੇ, ਰਸ ਚੂਸ ਕੇ ਚਰਨ ਤੰਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਤਮ ਭੋਗੁ ਵਿਚੇ ਘਟ ਘਾਟ ਹੋਵੇ, ਅੰਗ ਪਰਸ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੬।

ਨੈਣੀ ਤਾਰ ਤਰੋਰ ਚਕੋਰ ਹੋਵੇ, ਨੂਰ ਪੇਖ ਕੇ ਚੰਦ ਮੁਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰਾਨ ਅਕੋਰ ਭੀ, ਜਾਨ ਨਛੋਰ ਹੋਵੇ, ਬਾਣੁ ਝੱਲ ਕੇ ਨੈਣ ਮੁਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਨ ਮੋਰ ਘਟੀਂ ਘਨ ਘੋਰ ਹੋਵੇ, ਸ਼ਬਦ ਸੋਰ ਸੁਣਿ ਮੇਘ ਬਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੁਖ ਲਗਿਆਂ ਫੇਰ ਨ ਛੋਰ ਹੋਵੇ, ਦਰਸ ਪਿਆਲੜਾ ਅਪਿਉ ਪੀਓਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੭।

ਪਾਰਸ ਕਲਾ
ਫ਼ਾਂਤੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਰਸਾਇਣੀ ਜਨਾਂ
ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਪਿਉ ਪਿਆਲੜਾ ਘੋਲਿ ਪੀਤਾ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਿਉਂ ਜਗਤ ਬਰਸੀਵੀਏ ਜੀ।
ਖੰਡੇ ਧਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਨਿ ਖਾਸ ਛਕਿਆ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਖਾਲਸੇ ਸਿੰਘ ਸਦੀਵੀਏ ਜੀ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਪੰਚ ਪਰਵਾਨ ਹੋਏ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੀਵੀਏ ਜੀ।
ਐਸੇ ਪੰਚ ਪਰਵਾਨ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ, ਲੈ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਦ੍ਰਿੜੀਵੀਏ ਜੀ। ੧੮।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂਰ ਬੁਰੱਕੜੀ ਦੇਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਜਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸ ਦਰਸੀਵੀਏ ਜੀ।
ਅਮਿਉ ਦਰਸਨੀ ਰੰਗਲੇ ਜੰਤ ਜਿਹੜੇ, ਮੁੱਖ ਡਿਠੜੇ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵੀਏ ਜੀ।
ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਜਨਾਂ ਦੇ ਮੁਖੜਿਆਂ ਨੂੰ, ਰੱਜਿ ਅਮਿਉ ਰਸਾਇਣਾਂ ਪੀਵੀਏ ਜੀ।
ਰੱਜਿ ਰੱਜਿ ਗਟਾਕ ਪੀ ਖੀਵੀਏ ਜੀ, ਖੀਵੇ ਹੋਇ ਅਲਮਸਤ ਰਹੀਵੀਏ ਜੀ। ੧੯।

ਮਸਤੁਲ ਮਸਤ ਸਦੀਵ ਹੀ ਹੋਇ ਰਹੀਏ, ਅਮਰ ਜੀਵਣੇ ਜੀਵ ਕਰੀਵੀਏ ਜੀ।
ਅਮਰ ਜੀਵੜੀ ਜੀਵਨੀ ਜੀਵ ਕੇ ਤੇ, ਅਮਰ ਆਤਮਜ ਹੋਇ ਵਿਗਸੀਵੀਏ ਜੀ।
ਅਮਰ ਆਤਮੀ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਗਾਸ ਅੰਦਰਿ, ਅਮਰ ਆਤਮੀ ਜੋਤਿ ਜਗੀਵੀਏ ਜੀ।
ਅਮਰ ਜੋਤਿ ਸੁਹਾਗ-ਰਸ ਭੋਗ ਲਈਏ, ਸਦਾ ਅਮਰ ਸੁਹਾਗਣੇ ਥੀਵੀਏ ਜੀ। ੨੦।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ
ਰਸੀਅੜੇ
ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂਰ
ਬੁਰੱਕਣੇ
ਚਿਹਨ-ਜਲਵੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਨੈਣੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਾਰ ਲੱਗੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਹੋਏ ਮਤਵਾਲੜੇ ਜੀ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਰਸਦਾ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਇਣਾਂ ਤੋਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮੁਸ਼ਕਣੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਿਆਲੜੇ ਜੀ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਧਾਰੀਆਂ ਨਰਾਂ ਤੇ ਨਾਰੀਆਂ ਦੇ, ਦਿਸਨਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੀ ਚਿਹਨ ਨਿਰਾਲੜੇ ਜੀ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭੋਗ ਰਸ-ਜੋਤਿ ਸੁਹਾਗਵੰਤੇ, ਰੰਗ-ਰੱਤੜੇ ਭਗਤ ਰਸਾਲੜੇ ਜੀ। ੨੧।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਰਸੇ, ਜੋਤਿ ਲਸ ਲਸੇ, ਐਸਾ ਮੁਖੜਾ ਭਗਤ ਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੁਖੋਂ ਨੂਰ ਚੋਏ, ਕਿਰਨ ਜੋਤਿ ਹੋਏ, ਚੱਕਰ ਖੂਬ ਸੋਹੇ ਕਿਰਨ ਸ਼ੋਅਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ੋਅਲੇ ਜੋਤਿ-ਕਿਰਨੀ ਘੁੰਮਣ ਮੁਖ ਦੁਆਲੇ, ਹਲਕਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਗੋਲ ਚੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੰਦ ਮੁਖ ਨੂੰ ਚੰਦ ਪਰਵਾਰ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਜਲਵਾ ਨਵਲ ਨਵ ਚੰਦ ਚਮਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੨।

ਨਾਮ-ਰਾਸੀਆਂ
ਜੋਤ-ਜਲਵਾਸੀਆਂ
ਦੇ
ਨੂਰ-ਤੇਜ-ਪ੍ਰਭਾਵ

ਚਮਕਣ ਚਿਹਰੇ ਨੂਰ ਜ਼ਹੂਰੀਆਂ ਦੇ, ਮਨ ਮਨੂਰ ਸਸੀਅਰ ਸੂਰਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਝਲਕੇ ਸੂਰਜੋਂ ਚਾਰ ਚੰਦ ਹੋਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ, ਮੁਖੜਾ ਤੇਜਸੀ ਸੰਤ ਭਗਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੋਟ ਸੂਰ ਪਰਕਾਸ਼ ਵਿਗਾਸ ਅੰਤਰਿ, ਵਡ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਭਿਆਸ ਭਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮ-ਰਾਸੀਆਂ ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸੀਆਂ ਨੂੰ, ਸਦ ਖਿੜਾਉ ਮੰਗਲ-ਆਨੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੩।

ਉਰਧ
ਕਮਲ-ਵਿਗਾਸੀਆਂ
ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ-ਪ੍ਰੀਤਮੀ-
ਸਦ-ਰੰਗ-ਮਸਤੀ

ਖਿੜੇ ਰਹਿਣ ਸਦਾ ਕਮਲ ਫੁੱਲ ਵਾਂਗੂ, ਖਿੜਿਆ ਕੌਲ ਜਿਨ ਘਟ ਅੰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਉਰਧ ਕਮਲ ਖਿੜਿ ਨੂਰਿ ਭਰਪੂਰ ਹੋਇਆ, ਖੀਵਾ ਮਸਤ ਮਨ ਮਗਨ ਸਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਗ ਅੰਗ ਰੰਗੇ, ਭਜਨ ਰੰਗ-ਸੰਗੇ, ਤੰਗ ਅਭੰਗ ਉਮੰਗ ਮਸਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਸਤੀ ਉੱਚ ਉਮੰਗ ਤੰਗ ਵਾਲੀ, ਤਰਾਰਾ ਇਸ਼ਕ ਪੀਆ ਖੀਵੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੪।

ਖੀਵੇ ਨੈਣ ਪੀਆ ਨਿਰਖੀਵੀਆਂ ਦੇ, ਖੀਵਾ ਮਨ ਨੀਵਾਂ ਨਿਮ੍ਰੁਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨੀਵੀਂ ਗ੍ਰੀਵ ਬੁੱਕਲ ਦੀਦ ਦੀਵੀਆਂ ਦੀ, ਦੀਵਾ ਜੋਤਿ ਜਗਨੀਵ ਹੀਅਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਝਾਤੀ ਪਾਵਣੀ ਦੀਦ ਬੁੱਕਲੀਵੀਆਂ ਦੀ, ਗਿਰੇਬਾਨ ਰੁਖ ਤਾਰ ਨੈਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਿਰ ਦੀਦਾਰ ਵਾਲੀ ਨੈਣੀ ਤਾਰ ਲੱਗੀ, ਸਦ ਗੁਲਨਾਰ ਮੁਖ ਯਾਰ ਨਿਰਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।੨੫।

ਨਾਭ
ਕਮਲ-ਵਿਗੋਲੀਆਂ
ਦੇ
ਸਦਾ-ਹਸ-ਵਿਗਸਣੇ
ਮੁਖੜੇ

ਹੀਅਤੋ ਮੁਸਕਣੇ ਇਸ਼ਕ ਮੁਸਕੀਵੀਆਂ ਦੇ, ਮੁਖ ਮੁਸਕਾਵਣਾ ਫੁੱਲ ਕਿਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਿਰਣਿ ਫੁੱਲ ਮੁਸਕਾਹਟੀ ਗੁਨਚਿਆਂ ਤੋਂ, ਗੁਨਚਾ ਦਹਨ ਹੈ ਲਬ ਮੁਸਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਬੇ ਲਾਲ ਹੱਸਣਿ, ਹੱਸਿ ਫੁੱਲ ਕੇਰਨਿ, ਢੇਰ ਲਗਿਆ ਲਾਲ ਦਮਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਿਰਣਿ ਫੁੱਲ ਕਿ ਬੁਲ੍ਹ ਤੋਂ ਲਾਲ ਟਪਕਣਿ, ਦੇਖੋ ਮੁਅਜਜ਼ਾ ਬੁਲ੍ਹ ਫਰਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।੨੬।

“ਜੀਭ ਰਸਾਇਣਿ
ਚੂਨੜੀ ਰਤੀ
ਲਾਲ ਲਵਾਇ”
ਵਾਲੀ ਚਲੂਲ
ਰੰਗਣ

ਬੁਲ੍ਹ ਫਰਕਦੇ ਜਾਪ ਜਪੋਲਿਆਂ ਦੇ, ਫਰਕਣੁ ਸੋਹਣਾ ਲਾਲੁ ਲਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰੱਤੇ ਲਾਲੁ ਲਵਾਇ ਕੈ ਲਾਲ ਗੁਨਚੇ, ਏਹ ਰਸਾਇਣ ਰਸਨ ਚੂਨੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਸਨ ਚੂਨੜੀ ਲਾਲੁ ਲਵੁਨੜੀ ਨੇ, ਰੰਗ ਖੇੜਿਆ ਲਾਲ ਲਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਨਿ ਤੰਬੋਲ ਰਸਾਇਣੀ ਰੰਗ ਚਾੜ੍ਹੇ, ਅੰਗ ਅੰਗ ਮੌਲਾ ਤਿਨ ਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੨੭।

ਨਾਮ ਮਹਾਂ ਰਸ
ਮਿਠਾਸ ਦੀ
ਰਸ-ਪ੍ਰਵੇਸ਼-ਪ੍ਰਭਾ

ਘੁੱਟ ਪੀਵਣੇ ਅਮੀਂ ਘ੍ਰਿਤੋਲਿਆਂ ਦੇ, ਰਸ ਤੰਬੋਲੜਾ ਚੂਸਿ ਮਿਠੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਾਖਿਓ ਕੰਦ ਨਬਾਤ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾਵੇ, ਸੁਆਦੁ ਚਖਿਆ ਸਿਲ ਅਲੂਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਿਲ ਅਲੂਣੀਆਂ ਦੀ ਡਾਢੀ ਚਾਟ ਮਿੱਠੀ, ਸ਼ੀਰਾ ਮਾਤ ਲੱਖਾਂ ਮੇਵੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੁਜਣ ‘ਸਿਰਪ’ ਨ ਕੋਟਿ ਸ਼ੀਰੀਨੀਆਂ ਦੇ, ਅਰਕੁ ਕਢਿਆ ਤੱਤ ਸ਼ੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੨੮।

ਤੱਤ ਸ਼ੀਰ ਖਮੀਰੁ ਅਕਸੀਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਰੋਮਿ ਰੋਮਿ ਸੰਚਾਰੁ ਅਮੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਮੀ ਸ਼ੀਰ ਸੰਚਾਰੜੇ ਨੈਣ ਸ਼ੀਰੀਂ, ਸ਼ੀਰੀਂ ਬੈਣ ਰਸ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਸ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੇ ਬੋਲ ਸੁਖਨ ਸ਼ੀਰੀਂ, ਸ਼ੀਰੀਂ ਹੀਅੜਾ ਅਮੀ ਸੰਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ੀਰੀਂ ਹਲਕ ਤਾਲੂ, ਰਸਨ ਲੱਬ ਸ਼ੀਰੀਂ, ਸ਼ੀਰੀਂ ਦਹਿਨ ਸ਼ੀਰੀਨ ਸੁਖਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੨੯।

ਨਾਮ-ਰਤੋਨੜੇ
ਗੁਰਮੁਖ ਹੰਸਾਂ ਦਾ
ਚੰਡਕ ਚਾਉ

ਸੁਤੇ ਮੋਹਣੇ ਮੀਠਲੇ ਬੋਲ ਬੋਲਣਿ, ਏਹੁ ਸੁਆਉ ਹੈ ਮੀਠ ਰਸਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਦਾ ਹੱਸ ਵਿਗੱਸ ਕੇ ਮੁਖ ਖੋਲ੍ਹਣਿ, ਏਹੁ ਸੁਭਾਉ ਹੈ ਮੁਖ ਹੰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੰਸਾਂ ਵਾਂਗ ਓਹ ਨੀਰ ਤੋਂ ਸ਼ੀਰ ਝੋਲਣ, ਚੰਡਕ ਚਾਉ ਹੈ ਪ੍ਰੇਮ ਅਲੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਦੀ ਘਾਲ ਤੋਂ ਘੁੰਮਿ ਘੋਲਣਿ, ਸੱਚਾ ਭਾਉ ਹੈ ਜਾਪ ਜਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੦।

ਰੰਗ ਚਲੂਲੇ
ਰੱਤੜਿਆਂ ਦੇ
ਮੁਖ ਹੁਸਨ ਦੀ
ਲਾਲੀ

ਸਬਦ ਲੋਰ ਤਰਾਰਿਆਂ ਅਮਲ ਗੂੜ੍ਹੇ, ਗੂੜ੍ਹਾ ਰੰਗੁ ਹੈ ਨਾਮ ਨਸ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੂੜ੍ਹੇ ਸਬਦ ਸੁਰੰਗ ਤਰੰਗ ਭਿੰਨਾ, ਰੱਤਾ ਚੋਲੜਾ ਨਾਮਿ ਰੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਣੀ ਲਾਲ ਮਣੀ ਜੋਤਿ ਵਾਂਗ ਝਲਕੇ, ਰੰਗ ਲਾਲ ਗੁਲਾਲ ਕਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੱਜ ਵੱਜ ਕੇ ਰੱਜ ਕੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਤੇ, ਖਿੜਿਆ ਰੂਪ ਰੱਬੀ ਹੁਸਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੧।

ਸ਼ਬਦ-ਸੁਰਤਿ
ਲਿਵਤਾਰੀਆਂ ਦੀ
ਅਹਿਲ,
ਅਲਮਸਤ,
ਜੁਝਸਤ ਦਸਾ

ਪਾਰਸੁ ਪਰਸ ਕੇ ਦਰਸ ਸੁਦਰਸ ਹੋਏ, ਐਸਾ ਚਿਹਨ ਹੈ ਚਰਨ ਪਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਰਤਿ ਸ਼ਬਦ ਲਿਵਤਾਰ ਅਲਮਸਤ ਹੋਏ, ਪੀ ਕੇ ਪਿਆਲੜਾ ਚੁਪ ਚੁਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਘਾਲਾਂ ਘਾਲ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਨੀਸਾਨੁ ਵੱਜੇ, ਟੋਲ ਥਾਉਂ ਪਿਆ ਘੁੰਮ ਘੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖੇਤੁ ਮੱਲਿਆ ਦਾਉ ਪਛਾਣ ਕੇ ਤੇ, ਵੇਲਾ ਆ ਗਿਆ ਜੁਝ ਜੁਝੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੨।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ
ਸੁਰਤੀਸਰਾਂ ਦੇ
ਲਿਵ
ਮਜਨੀ-ਇਸ਼ਨਾਨ

ਪਿਛਲੇ ਪਹਿਰ ਸੁਬਹ ਦੇ, ਸੁਰਤੀਆਂ ਨੂੰ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਚਾਉ ਦਰਿਆਉ ਨ੍ਹਾਵੇਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨ੍ਹਾਵਣਿ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਤਾਰ ਲਾਵਣਿ, ਹੋਇਆ ਨ੍ਹਾਵਣਾ ਸੁਧਾ ਸਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤਨਾਮ ਲਿਵਤਾਰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ, ਦਿਲਦਰਿਆਉ ਗੋਤਾ ਲਿਵ ਚੁਭੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੁੱਭਾ ਲਾਇ ਉੱਭਾ, ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਤਿ ਖੁੱਭਾ, ਨਿਰਭਉ ਤੈਰਨਾ ਮੀਨ ਤਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੩।

ਸ਼ਬਦ-ਲਿਵ-
ਸੁਰਤੀਆਂ ਦੀ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੀ
ਬਿਰਤੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੜਾ ਬਿਰਤੀਆਂ ਜੋੜਨੇ ਦਾ, ਦੇਣਾ ਵੇਲੁ ਨ ਸੁਰਤਿ ਖਿਸਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖਿਸਕੇ ਸੁਰਤਿ ਨਾ ਸ਼ਬਦ ਲਿਵਤਾਰ ਵਿਚੋਂ, ਰਸ ਵਿਰੋਲਣਾ ਅਮੀ ਮਿਸ਼ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੱਚਾ ਪਰਖ ਪਰਖਾਉ, ਪਰਤਾਉ ਸੱਚਾ, ਵੱਖਤ ਉਪਰੇ ਜੂਝਿ ਮਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਿਤ ਜੂਝਣਾ, ਲੂਝਣਾ ਮਾਰਿ ਮਨੂਆ, ਜਾਪ ਅਲਾਪ ਕੇ ਸਾਰ ਸ਼ਬਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੪।

ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ
ਅਜਪਾ ਜਾਪ
ਦੀ ਕਲਾ-ਕ੍ਰਿਸਮੀ
ਮਹਿਮਾ

ਸ਼ਬਦ ਮੰਤ੍ਰ ਲਿਵਤਾਰ ਮਨ ਪਵਨ ਮਗਨੇ, ਉਨਮਨਾਰ, ਝੁਨਕਾਰ ਸਹਿਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਮਕੇ, ਕੋਟ ਬਿਜਲਾਰ ਗਗਨਾਰ ਗਮਕੇ, ਅੰਗ ਅੰਗ ਰਮਕੇ ਰਮਣੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਭ ਕਮਲ ਟਹਿਕੇ, ਸਗਲ ਭਵਨ ਮਹਿਕੇ, ਚਹਿਕੇ ਚਮਨ ਰਸ ਪੋਹਪ ਧੂਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਧੂਪ, ਪੋਹਪ ਅਮੀਆਲੜਾ ਰਸ ਰਸਿਆ, ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿਧਾ ਰਸੀਅੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੫।

ਸਭ ਰੋਮਾਵਲੀ ਅਮੀ ਪੁਹਾਰ ਰਸੇ, ਬਰਸੇ ਮੇਂਹ ਹਿਵਧਾਰ ਰੋਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰੋਮ ਰੋਮ ਨੂੰ ਲਗੀਆਂ ਕੋਟ ਰਸਨਾਂ, ਹੋਵੇ ਜਾਪ ਅਟੋਟ ਅਜਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਭ ਰਸਨਾਵਲੀ ਬਣੀ ਰੋਮਾਵਲੀ ਦੀ, ਘਨਹਰ ਕੁਸਮ ਬਸੰਤ ਬੂੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਣੀ, ਜੋਤਿ ਮਣਿ, ਕਮਲ ਟਹਿਕੋਲਿਆਂ ਦੀ, ਅਮੀ ਤ੍ਰੰਗ ਉਦਰ ਸਾਗਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੬।

ਬਿਸਮ ਦਰਸ-
ਪ੍ਰਸਾਦੀਆਂ ਦੇ
ਦਰਸ ਪ੍ਰਸਾਦ
ਦੀ ਬਿਸਮਤਾ

ਸੀਤਲ ਠਾਰ ਸਰੋਸ ਕੇ ਹੋਇ ਹਿਰਦਾ, ਦਰਸਨ ਦੇਖ ਕੇ ਅਮਿਉ ਦਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਉਰਧ ਕਮਲ ਵਿਗੱਸ ਕੇ ਹੋਇ ਸੂਧਾ, ਸੂਧਾ ਛੱਕ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਨਿ ਅਹਿਲਾਦ ਬਿਸਮਾਦ ਸੁਆਦ ਆਵੇ, ਭੁੰਚਿ ਸੀਤ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਬਿਸਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਹਿਜ ਅਗਾਧ ਸਮਾਧਿ ਲਿਵਲੀਨ ਹੋਈਏ, ਸੁਣ ਕੇ ਕੀਰਤਨੁ ਬਿਸਮ ਸੁਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੭।

ਅਗਮ ਤ੍ਰੰਗੀ
ਬਿਸਮ-ਸੁਰੰਗੀ
ਕੀਰਤਨ ਦੀ
ਲਿਵ ਉਨਮਨੀ
ਪ੍ਰਚੰਡਤਾ

ਰਾਗੁ ਨਾਦ ਸੁਰ ਤਾਰੁ ਕੀ ਕਰਨ ਓਥੇ, ਕੜ ਪਾਟਿਆ ਅਗਮ ਤ੍ਰੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੜੀਆਂ ਪੰਚਮਾਂ ਰੁਲਦੀਆਂ ਫਿਰਨਿ ਪਈਆਂ, ਜਾਂ ਉਘਾੜ ਹੋਇਆ ਗਗਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਿਛੇ ਲਗੀਆਂ ਫਿਰਨਿ ਸੁਰ ਤਾਲੁ ਧੁਨੀਆਂ, ਜਾਂ ਕਪਾਟ ਖੁਲ੍ਹਾ ਉਨਮਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੀਰਤਨ ਅਗਮ ਤ੍ਰੱਟ ਤ੍ਰੰਗ ਛਿੜਿਆ, ਝਰਨਾ ਝਰੇ ਜਾਂ ਨਿਝਰ ਝਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੮।

ਸਪਤੇ ਸੁਰਾਂ ਉਲੰਘ ਕੇ ਪਾਰ ਬੋਲਨਿ, ਸਾਰ ਕੀਰਤਨੁ ਹੈ ਅਨਹਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਨਹਦ ਤਾਰ ਲਿਵ ਗਿਆਨੁ ਪ੍ਰਚੰਡੁ ਰਸਿਆ, ਹੈ ਆਨੰਦ ਅਖੰਡ ਮੰਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਖੰਡ ਮੰਡਲਾਂ ਅਨਹਦ ਅਖਾੜਿਆਂ ਤੇ, ਹੋਇਆ ਵਾਸੁ ਅਖੰਡ ਬ੍ਰਿਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵਿਚ ਅਖੰਡ ਸਮਾਧੀਆਂ ਲੀਨ ਹੋਣਾ, ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨੁ ਸੁਣਿ ਰੁਣਝੁਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੯।

ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰਤਾਪ
ਕਰ
ਬਹੁ ਬਹੁ ਗੁਣੀਏ
ਪ੍ਰਮਾਰਥੀ ਪ੍ਰਸਾਦ
ਪ੍ਰਾਪਤ

ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਹੋਵੇ ਅਭਿਆਸ ਦੂਣਾ, ਸੁਆਸੁ ਸੁਆਸੁ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਮੰਤ੍ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖੜਕੇ ਆਪ ਤੋਂ ਆਪ ਦਹਿਦੂਣ ਖੰਡਾ, ਰਸਨ ਧ੍ਰਾਪ ਜਪੁ ਜਾਪੁ ਅਜਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੰਗਿ ਕੀਰਤਨ ਰੰਗੁ ਵਿਗਾਸ ਗੂਹੜਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਿਰਨ ਰਵਿ ਜੋਤਿ ਸਸੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਸੰਗਿ ਰਸੁ ਤ੍ਰੰਗ ਰੂਹੜਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਲੋਰ ਖੁਮਾਰ ਅਗਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।੪੦।

ਸਹਿਤ ਕੀਰਤਨ ਸਹਿਲੜਾ ਖੇਲ ਸੂਧਾ, ਉਲਟ ਪਵਨ ਰਸ ਕੰਵਲ ਟਹਿਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਝਰੇ ਕੀਰਤਨ ਸੰਗਿ ਅਭੰਗ ਝਰਨਾ, ਜੋਤਿ ਉਦੋਤ ਰਸ ਅਮੀਂ ਚੁਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੋਏ ਗਗਨ ਰਸਾਲ ਰਸ ਝਰਨ ਚੋਆ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੁਆਦ ਅਚਰਜ ਮਿਸਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਿ ਲਹਿਰੇ ਤੰਗ ਕੀਰਤਨ ਦੇ, ਸੁਭਰ ਅਮੀਸਰੁ ਪ੍ਰੇਮ ਤੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੧।

ਆਤਮ ਤੀਰਥ ਅੰਤਰਿ ਘਟਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਹੋਵੇ, ਜੋਤਿ ਮਜਨੀ ਅਮੀਂ ਉਦਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਮੀਂ ਕੀਰਤਨ ਕਿਰਨ ਪੁਹਾਰ ਪਵੇ, ਸਭ ਸਰਸਾਰ ਤਨ ਮਨ ਮਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਝਿਲਮਿਲਕਾਰ ਉਜਿਆਰ ਭਵਨਾਰਿ ਸਾਰੇ, ਮਨ ਮਗਨਾਰ ਰਸ ਠਾਰ ਠਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਰਿ ਕਰਿ ਕੀਰਤਨ ਭੁੰਚਣੇ ਪ੍ਰੇਮ ਛਾਂਦੇ, ਗੁੜ ਗੁੰਗੁਸ਼ਟ ਮੁਖ ਗਟਕ ਚਬੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੨।

ਕੀਰਤਨ ਅਗਾਧ
ਕਲਾ ਦੇ
ਪਰਮ ਅਧਿਭੂਤੀ
ਕੋਤਕ

ਗੁਰਮੁਖ ਗੁਟਕਦੇ ਅਮੀਂ ਗਟਾਕ ਪੀ ਕੇ, ਗੁਟਕਣ ਸੋਹਣਾ ਸ਼ਬਦ ਗੁਟਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰਮੁਖ ਮੋਹਲਦੇ ਅਮੀਂ ਮਖਮੂਰ ਹੋ ਕੇ, ਮੋਹਲਣ ਮੋਹਣਾ ਰੰਗ ਮਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਰਨਿ ਕੀਰਤਨ ਘੁੰਮਰਾਂ ਪਾਇ ਮੋਹਲਣ, ਅਨਹਦੋਹਣਾ ਸੁਰ ਘੁੰਮਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਘੁੰਮਰ ਘੁੰਬਰਾਂ ਝੁਮਰਾਂ ਪਾਇ ਝੁਮਣਿ, ਝੁਮਰ ਝੁਮਿਆ ਝੁਮ ਝੁਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੩।

ਪਈ ਪ੍ਰਮ ਸਾਰੇ ਰੁਣਝੁਣੁਮੀਆਂ ਦੀ, ਪ੍ਰਮਰ ਪੁੰਮਿਆ ਪੁੰਮ ਪੁਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰੁਣਝੁਣਕਾਰ ਉੱਠੀ ਧੁਨ ਧੁਨੁਮੀਆਂ ਦੀ, ਅੰਦਰਿ ਧੁਣਖਿਆ ਧਨੁਖ ਧਨੁਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ਬਦ ਧੁਣਖ ਤੁਣਕੀ, ਧਨਖ ਗੂੰਜ ਉੱਠੀ, ਨਾਦ ਗੂੰਜਿਆ ਧਨਖ ਤੁਣਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਿਮਖ ਠੋਰ ਤੇ ਢੋਲਕੀ ਠਣਕ ਉੱਠੀ, ਠਣਕਣ ਠਣਕਿਆ ਠੁਣਕ ਠੁਣਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੪।

ਰੁਮਕੀ ਰੁਮਕ ਸਾਰੀ ਮਹਿਫਲ ਰੁਮਕ ਉੱਠੀ, ਰੁਮਕਾ ਰੁਮਕਿਆ ਰੁਮਕ ਰੁਮਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੈਬੋਂ ਸੁਣੀ ਛਣਕਾਰ ਧੁਨ ਛੈਣਿਆਂ ਦੀ, ਛਣਕਣ ਛਣਕਿਆ ਛਣਕ ਛਣਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵੱਡਾ ਛਣਕਣਾ ਦਸਮ ਦੁਆਰਿ ਛਣਕੇ, ਸੁਣ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਝੁਣਕਾਰ ਗੈਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਛਣਕ ਉੱਠਿਆ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਮੰਦਰ, ਐਸਾ ਮਧੁਰ ਛਣਕਾਟ ਛੈਣੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੫।

ਪੰਚ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨ ਅਨਹਦੀ ਬਾਜਿਆਂ ਦਾ, ਛੇੜ ਛਿੜ ਪਿਆ ਸੁਤੇ ਸਹਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਹਿਜ ਅਨਹਦ ਅਖਾਰੜੇ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ, ਜਿੱਥੇ ਕੀਰਤਨੁ ਉਨਮਨ ਧੁਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਖੰਡ ਉਨਮਨੀ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨੀਆਂ, ਸੁਣਿ ਲਿਵਲੀਣ ਮਨਬਿਸਮ ਸੁਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਰਤਿ ਸਹਜਿ ਬਿਸਮਾਦ-ਪਦ ਲੀਨ ਹੋਈ, ਰਸੁ ਸੁਆਦ ਅਗਾਧ ਰਸਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੬।

ਗੁੱਧੀ ਸੁਆਦੁ ਅਗਾਧ ਬਿਸਮਾਦ ਰਸਨਾ, ਗਾਵੈ ਕੀਰਤਨੁ ਨਾਦੁ ਬਿਸਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਸ ਬਿਸਮ ਰਸੰਨੜੀ ਰਸਨੜੀ ਤੋਂ, ਝਰਨਾ ਝਰੇ ਰਸਾਲ ਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਉੱਠੀ ਸ਼ਬਦ-ਰਸ ਕਾਂਗ ਦੀ ਸਾਂਗ ਸੀਨੇ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਬਾਂਗ ਜਦ ਬਿਜਲ ਬਟਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਗ ਅੰਗ ਸਭ ਝੂਣ ਹਲੂਣ ਦਿੱਤਾ, ਵੱਜਾ ਬਿਜਲ ਧੱਕਾ ਇੰਜਣੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੭।

ਇੰਜਣ ਅਕੱਲ ਕਲਾ ਬਰਕ ਬਿਜਲੀ ਦੇ, ਧੱਕਾ ਸ਼ਬਦ ਝਰਨਾਟ ਬਰਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਝੂਲਣ ਝੁਮਣਾ ਮੋਹਲਣਾ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦਾ, ਕਲਾ ਕੀਰਤਨੀ ਵਰ ਕੁਦਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ਬਦ ਬੀਨ ਬੱਜੇ ਸੁਰਤਾ ਸੱਪ ਮੋਹਲੇ, ਜਾਦੂ ਨਾਦ ਕੁਰੰਕ ਬੀਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੋਹਲਣ ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਮ ਖਿੜਾਉ ਜਜ਼ਬਾ, ਸੁਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਭਾਵ ਸਹਿਜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੮।

ਜਜ਼ਬੁਲ ਮਸਤ ਪਰੇਮੀਆਂ ਖੇਮੀਆਂ ਨੂੰ, ਨਹੀਂ ਨੇਮ ਨਿਸ਼ਸਤ ਅਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਡੋਲੇ ਸਰੀਰ ਪਰ ਸੁਰਤਿ ਅਡੋਲ ਰਹੇ, ਨਿਆਰਾ ਖੇਲੁ ਨਟਾਂ ਲਿਵ ਜੁੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੋਰ ਸਰੀਰ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਹੋਸ਼ ਸਾਰੀ, ਮੇਹਲਣ ਜੋਸ਼ ਜਜ਼ਬਾ ਤੁੰਗੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਹਲ ਮੇਹਲ ਭੀ ਮਸਤ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਥੀਵਨ, ਹੋਸ਼ ਹਰੋਹਣਾ ਜੋਸ਼ ਜੋਸ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੯।

ਜੋਸ਼ ਵਲਵਲੇ ਨਾਮ ਦੀ ਮਸਤੀਆਂ ਦੇ, ਹੋਸ਼ ਮਸਤਣਾ ਪ੍ਰੇਮ ਹੋਸ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹੋਸ਼ ਤੈ ਭਵਣ ਦੀ ਹੋਸ਼ ਆਈ, ਤੋਸ਼ਾ ਭੁੰਚਿ ਗੁਣਤਾਸ ਤੋਸ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੋਸ਼ੇ ਭੁੰਚਣੇ ਬੈਠਿ ਗੁਰ ਗੁਫਾ ਗੋਸ਼ੇ, ਮੰਡਲ ਕੀਰਤਨ ਗੁਫਾ ਗੋਸ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰਮੁਖ ਗੋਸ਼ ਨਸ਼ੀਨ ਗੁਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ, ਅਮਰ ਤੋਸ਼ੜਾ ਅਮਰ ਕੋਸ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੦।

ਅਮਰ ਕੋਸ਼ ਭਰਪੂਰ ਭੰਡਾਰ ਜੁਗ ਜੁਗ, ਹੈ ਅਖੁੱਟ ਨਿਧਾਨ ਨਿਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨੌ ਨਿਧਾਨ ਦਸ ਅਸ਼ਟ ਸਿਧਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ, ਤਲਿਸਮਾਨ ਯਜ਼ਦਾਨ ਦਾਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦਾਤਿ ਏਜ਼ਦੀ ਨਾਮ ਨਿਧਿ ਬਰਕਤਾਂ ਦੀ, ਤੋਟਾ ਮੂਲ ਨ ਰਿੱਧਿ ਸਿੱਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਿੱਧਿ ਸਿੱਧਿ ਦਾਸੀ ਨਿਧਿ ਨਾਮ ਕੇਰੀ, ਨਾਮ ਸੁਧਿ ਖਾਵਿੰਦੁ ਸ਼ਕਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੧।

ਸਭੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਚੇਰੀਆਂ ਨਾਮ ਦੀਆਂ, ਸਭਨਾਂ ਹੁਕਮ ਸਿਰ ਧੁਰਿ ਖਸ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਛਾਇਆ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਰਿੱਧਿ ਸਿੱਧਿ ਸਾਰੀ, ਭਗਤਾਂ ਜੋਹੁ ਨਾ ਮੋਹੁ ਮਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭਗਤਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਦਿੱਤੀ, ਇਕੋ ਧਿਆਨੁ ਭਗਵਾਨ ਭਗਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਕਛੂ ਨ ਮੀਠੜਾ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ, ਆਨ ਸੁਆਦ ਸਭੁ ਫਿੱਕ ਫਿਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੨।

ਫਿਕਲੇ ਸੁਆਦ ਨਿਕਲੇ ਸਭਿ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ, ਸਿੱਟਾ ਪੱਕ ਪਰਤੀਤ ਨਿਰਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬੰਦੀ ਹੋਇ ਖਸ਼ਮ ਖਸ਼ਮਾਣ ਸੰਦੀ, ਮਾਇਆ ਕੰਮ ਫੜਿਆ ਪਿਛਲਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੂਰੋਂ ਖੜੀ ਹੀ ਕਾਰ ਵਿਗਾਰ ਕੱਢੇ, ਛੋਹੇ ਅੰਗ ਨ ਰੰਗਿ ਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਤੇ ਰੰਗ ਦੀਦਾਰ ਮਸਤੰਗ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਰੰਗ ਭੰਗ ਨਾ ਤੁੰਗ ਚੜ੍ਹੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੩।

ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਤੁੰਗ ਖੁਮਾਰੀਆਂ ਅਮਲੀਆਂ ਨੂੰ, ਅਮਲ ਇਸ਼ਕ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਰਸ਼ਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲੋਚਨ ਤਾਰ ਦੀਦਾਰ ਮਸਤੋਲਿਆਂ ਦੀ, ਦਰਸ਼ਨ ਨੂਰ ਵੱਸੇ ਨੈਣੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨੂਰ ਦਰਸ਼ਨੀ ਨੈਣ ਮਸ਼ੋਲਿਆਂ ਦੇ, ਸੀਨਾ ਚੂਰ ਕੋਮਲ ਮਸ਼ੂਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੋਮਲ ਮਿਰਗ ਮਸ਼ੂਮਾਂ ਦੇ ਚਿੱਤ ਚੱਟੇ, ਬੀਣਾ ਵਾਇ ਕੈ ਪ੍ਰੇਮ ਬੈਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੪।

ਪ੍ਰੇਮ ਨੁਛਾਵਰੀ
ਚਲਤ ਨਿਆਰੇ

ਸੂਖਮ ਸੋਹਲ ਦਿਲੀ ਫੁੱਲ ਕੌਲ ਫੱਟੇ, ਫਟ ਵਾਇ ਕੈ ਨੈਣ ਸੈਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਜ਼ਨੀਨ ਬੱਚੇ ਕਈ ਗਏ ਪੱਟੇ, ਮਿਲਿਆ ਖੋਜ ਨ ਮੁੜਿ ਪੱਟੀਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੋਏ ਦੀਪ ਪਰਜੁਲਤ ਪਟਮੇਲੀਆਂ ਦੇ, ਲੱਥਾ ਖੇਤ ਦਲੁ ਪਟਬੀਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੇਖੋ ਪ੍ਰੇਮ ਬਲਿਦਾਨ ਦੇ ਚਲਤ ਨਿਆਰੇ, ਪਹਿਲਾ ਭੇਟ ਨਵ ਛੈਲ ਬਾਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੫।

ਰੱਬੀ ਸੁਹੱਪਣ
ਦਾ
ਜਲਵ ਜਲਾਲ

ਸੋਹਣੇ ਪੰਖਣੂ ਹੰਸ ਹੁਸੀਨ ਜੋੜੇ, ਸੋਹਣਾ ਪੂਰ ਪ੍ਰਿੰਮ ਭੇਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮ ਹਵਨ ਅਹੁਤਿ ਦੀ ਪਹਿਲ ਸੋਹਣੀ, ਸੋਹਣਾ ਪੂਰਨਾ ਪਹਿਲ ਕਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਰਨੀ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਸੋਹਣਿਆਂ ਦੀ, ਸੁੰਦਰ ਬਦਨ ਸੁੰਦਰ ਬਾਤਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁੰਦਰ ਬਾਤ ਨਬਾਤ ਸੁੰਦਰੋਲਿਆਂ ਦੀ, ਸੁੰਦਰ ਕੀਰਤਨੁ ਸ਼ਬਦੁ ਵਜਦੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੬।

ਅਮਰੀ ਕਾਂਗ
ਉਮਾਹੀ ਕੀਰਤਨ
ਦੇ ਰੱਬੀ
ਚਮਤਕਾਰ

ਵਜਦ ਸੋਹਣੇ ਨਾਮ ਰੰਗ ਮਸਤੀਆਂ ਦੇ, ਸੋਹਣਾ ਜਲਵ ਜਲਾਲ ਜਲਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰੱਬੀ ਰੂਪ ਸੁਹੱਪਣੀ ਦਾਤਿ ਸੋਹਣੀ, ਸਭੋ ਕਿਛੁ ਸੋਹਣਾ ਸੋਹਨੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗਾਇਨ ਤਾਰ ਸੁੰਦਰ, ਸੁਰ ਅਲਾਪ ਸੋਹਣਾ, ਸੋਹਣਾ ਵਲਵਲਾ ਅਮਰ ਕਾਂਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਮਰੀ ਕਾਂਗ ਉੱਠੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਦੀ, ਵੁੱਠੇ ਹੁੰਮ ਕੇ ਸ੍ਰੋਦ ਅਗਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੭।

ਪ੍ਰੇਮ ਕਸੌਟੀਆਂ
ਪੂਰ ਕਰਮੀ ਪਰਚੇ

ਰਾਗ ਰਤਨ ਪਰੀਆਂ ਸਣਿ ਪ੍ਰਵਾਰ ਆਵਣਿ, ਗਾਵਨ ਕੀਰਤਨੁ ਅਰਸ ਕੁਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵਾਜੇ ਵੱਜੜੇ ਸਚੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦੇ, ਭਾਗ ਜਾਗਿਆ ਪੁਰਬ ਅੰਕੁਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਤਿ ਸੰਜੋਗ ਵੀਵਾਹ ਹੋਇਆ, ਤੂਰ ਵਜਿਆ ਤੁਰੀ ਚੜ੍ਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੂਰੇ ਉਤਰੇ ਲਗਿ ਕਸੌਟੀਆਂ ਤੇ, ਬੇੜਾ ਪਾਰ ਹੈ ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੮।

‘ਗੁਰ ਚਾਨਣੁ
ਗਿਆਨੁ ਚਰਾਗੁ’

ਲੱਧਾ ਰਤਨ ਪਦਾਰਥੋ ਘਰੇ ਅੰਦਰਿ, ਖਿੜਿਆ ਬਾਗ ਗੁਰ ਗਿਆਨ ਦੀਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਾਗ ਦਰਸ਼ਨੀ ਗਿਆਨੁ ਚਰਾਗ ਚਾਨਣ, ਮਸਤਕ ਭਾਗ ਸੁਹਾਗ ਸਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੱਜਨੁ ਢੂੰਡਿ ਲੱਧਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ, ਥਿਰ ਸੁਹਾਗ ਘਰਿ ਹਰਿ ਵਰੁ ਲਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੋਜੀ ਖੋਜੁ ਪਛਾਣਿਆ ਖੋਜੀਆਂ ਨੇ, ਮੰਦਰੁ ਸੋਭ ਸੁੰਦਰ ਸੋਭ ਸੁੰਦਰ ਘਟ ਖੋਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੯।

ਘਟ ਅੰਤਰਿ
ਪਿਰ ਦਰਸ਼ਨ,
ਪਿਰ ਦਰਸ਼ਨੀਆਂ
ਦੀ ਡੀਠ ਰੇਣੀਰ
ਦੀ ਪਾਰਸ ਕਲਾ

ਸੁੰਦਰ ਲਾਲ ਘਟ ਅੰਦਰੇ ਭਾਲਿ ਡਿੱਠਾ, ਭਾਲ ਲਾਲ ਦਰਸਾਲ ਡੀਠੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਡੀਠ ਮੀਠ ਮਜੀਠ ਰੰਗੀਠੀਆਂ ਦੀ, ਮਨ ਮਗੁਨੀਠ ਮਜਨੀਠ ਮਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰੇਣ ਬਾਂਛਿ ਰੰਗੀਲੜੇ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ, ਹੋਇਆ ਤੱਤ ਮੱਜਨ ਤੀਰਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਠਸਠ ਤੀਰਥੀਂ ਹੋਣ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨਿਸਦਿਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੁੰਡ ਉਗਵਿਆ ਚਸ਼ਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੦।

ਖੰਡੇਧਾਰ ਪਾਰਸ
ਚੰਡੂਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਰਸਾਇਣ

ਘਟਿ ਚਰਨਾਰ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਪਹੁਲ ਪੀਤੀ, ਖੰਡੇ ਧਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਚਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮੱਜਨੇ ਸੱਜਨੇ ਪਹੁਲ ਚਰਨੇ, ਰੋਮ ਰੋਮ ਮਉਲਾ ਤਿਨੁ ਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਜਨਾਂ ਦੇ ਕਰ ਕਮਲ ਅਮੀਂ ਖੰਡੇ, ਪਾਰਸੁ ਪਰਸ ਤਿਨ ਕਰ ਸੁਪਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਾਰਸ ਹਸਤ ਸੁਪਰਸਿਆ ਲੋਹ ਖੰਡਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮੁਅਜਜਾ ਅਮੀ ਸ਼ਕਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੧।

ਅਮੀ ਜੋਤਿ ਜਲਵੀ ਸ਼ਕਤਿ ਸਰਬ ਲੋਹੀ, ਤੱਤੁ ਚੰਡੂਕੀ ਬੀਰ ਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੰਡੂਕ ਲੋਹ ਖੰਡਾ, ਚੰਡੂਕ ਲੋਹ ਬਾਟਾ, ਅਕਸ ਆਕ੍ਰਖਣੀ ਅਮੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਮੀ ਤੱਤੁ ਹੈ ਖਾਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ, ਅਮੀ ਜੋਹਰੜਾ ਪੁੰਜ ਪਿਆਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਏਹ ਖਮੀਰੁ ਰਸਾਇਣ ਅਕਸੀਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਭਾਗ ਜਾਗਿਆ ਅਮੀ ਛਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੨।

ਖੰਡੇਧਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਲਾ ਤੁਰਤ ਫੁਰਤੀ, ਦੇਖੋ ਜੋਹਰ ਖੰਡੇ ਦੁਧਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਾਲ ਕਾਲ ਜਮੁ ਮਾਰ ਖੁਆਰ ਕੀਤਾ, ਖੰਡਾ ਖੜਕਿਆ ਗਿਆਨ ਖੜਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਣੀਆਂ ਬਾਜੀਆਂ ਜੂਝ ਜੁਝੋਲਿਆਂ ਨੇ, ਡੰਕਾ ਵਜਿਆ ਸੂਰਬੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬੱਧੇ ਨੱਥਿ ਪੰਜੇ ਮਹਾਂ ਦੂਤ ਬਲੀਏ, ਢੋਆ ਸੱਚੜਾ ਦੱਯੁ ਰਜਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੩।

ਸ੍ਰੀ ਕਾਲ ਪੂਜਕ
ਸਿੰਘ ਅਕਾਲੀ

ਰੁਲਦੂ ਗੋਲੜੇ ਸੂਰ ਵਰਿਆਮ ਹੋਏ, ਵਡ ਮਹਾਤਮ ਏਹ ਧੂੜਿ ਮਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭੀਤਰ ਆਤਮੇ ਪੁਰਬ ਅਭੀਚ ਲੱਗਾ, ਉੱਚ ਦਮਾਲੀਏ ਦਾਸ ਨੀਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਦਾ ਉੱਚ ਦਮਾਲੜਾ ਸੁਰਬ ਚਿਹਰਾ, ਗੁਰ ਦੀਵਾਨਿ ਕਵਾਇ ਪਹਿਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੂਰਮਤਈ ਸੂਰਮਈ ਅਕਾਲ ਬਾਣਾ, ਸਿੰਘ ਅਕਾਲੀਆਂ ਕਾਲ ਰਹਿਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੪।

ਸਰਬ ਕਾਲ ਪੂਜਕ ਕਾਲ ਰਹਿਤ ਹੋਏ, ਵੱਡ ਮਹੱਤ ਸ੍ਰੀ ਕਾਲ ਪੂਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਸਰਬ ਲੋਹ ਚੱਕਰ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਖੰਡਾ, ਸਿਰ ਤੇ ਸਦਾ ਸ੍ਰੀ ਕਾਲ ਜਾਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਸਦਾ ਕਾਲ ਚੇਤਾਵਣੀ ਰਹਿਤ ਰੱਖੀ, ਕਾਲਾ ਬੀਰ ਜਾਮਾ ਕਾਲ ਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਕਾਲ ਚੇਤੀਏ ਜਨ ਕਾਲ ਰਹਿਤ ਹੋਏ, ਵੱਡਾ ਹੋਸਲਾ ਨਿਰਭੈ ਚਿਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੫।

ਸਰਬ ਲੋਹ ਸ਼ਕਤੀ
 ਤੇ
 ਸਰਬ ਲੋਹ ਰਹਿਤ
 ਦੀ ਮਹਿਮਾ-
 ਮਹੱਤਤਾ

ਕਾਲ ਰਹਿਤੀਏ ਸ੍ਰੀ ਕਾਲ ਪੂਜ ਹੋਏ, ਸਰਬ ਕਾਲ ਰੱਛਕ ਪੂਜਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਸਰਬ ਕਾਲ ਪੂਜਕ ਸਿੰਘ ਬੀਰ ਅਕਾਲੀ, ਰਾਖਾ ਸਰਬ ਲੋਹ ਚਕਰ ਵਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਚਕਰ ਵਰਤੀਏ ਚਕਰਧਰ ਸਰਬ ਲੋਹੀ, ਖੜਗ ਕੇਤ ਰੱਛਕ ਖੜਗ-ਧਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਬਰਤ ਸਰਬਲੋਹ ਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਿਰਤਿ ਧਾਰੀ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਬੀਰਰਸ ਲੋਹ ਸ਼ਕਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੬।

ਸਰਬ ਲੋਹ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਮਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼, ਸਾਨੀ ਕੰਣੁ ਮਹਿ ਸ਼ਕਤੀਸਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਬਿਰਤ ਸਰਬ ਲੋਹ ਦੀ ਸੱਚੀ ਬਿਰਤ ਵਾਲਾ, ਸਚਾ ਸੂਰਮਾ ਸੱਚ ਬਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਅਹੰਗਤਾ ਰਹਿਤ ਜੁੱਸਾ, ਸਰਬ ਲੋਹ ਦੀ ਰਹਿਤ ਰਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਬੀਰ ਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰੋਧ ਗੁੱਸਾ, ਖਿੜਿਆ ਹਿਰਦ ਸਦ ਬੀਰ ਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੭।

ਗੁਰਮਤਿ ਸ਼ਾਂਤ
 ਬੀਰਤਾ

ਸੁਰਖ ਸ੍ਰੀਰ ਰਸਬੀਰ ਸੰਧੂਰਿਆਂ ਦਾ, ਲਾਲੋ ਲਾਲ ਮੁਖ ਨੂਰ ਨਿਚੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਜੋਬਨ ਜੁਆਲ ਜਲਾਲ ਮੁਖ ਬੀਰ ਰਸੀਆਂ, ਬਿਗੜ ਰੂਪ ਗੁਸੈਲ ਕ੍ਰੋਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਬੀਰ ਰਸ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਕ੍ਰੋਧ ਕਹਿਣਾ, ਹੈ ਅਗਿਆਨ ਨਿਰਾ ਮੂਰਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਸਚੇ ਬੀਰ ਰਸੀਏ ਸਦਾ ਸ਼ਾਂਤ ਰਸੀਏ, ਹਿਰਦਾ ਅਚੱਲ ਅਡੋਲ ਸ਼ਾਂਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੮।

ਜਿਥੈ ਭੈ ਤਿਥੈ ਕਦੇ ਸ਼ਾਂਤ ਨਾਹੀਂ, ਡੋਲੇ ਚਿੱਤ ਅਸ਼ਾਂਤ ਡਰਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਸੱਚੀ ਸ਼ਾਂਤ ਦੀ ਪਰਖ ਅਭੈ ਪਦਵੀ, ਨਿਰਭਉ ਪਦੁ ਹੈ ਬੀਰ ਬਿਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਸੱਚਾ ਬੀਰ ਰਸ ਸੱਚੜੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੈ, ਵੱਡਾ ਮਰਤਬਾ ਸ਼ਾਂਤ ਬੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਗਲੀਂ ਗੋਖੀਏ ਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬੀਰਤਾ ਨੂੰ, ਬੀਰ ਸ਼ਾਂਤ ਰਸ ਸਮ ਗੁਰਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੯।

ਗੁਰਮਤਿ ਭਗਤਿ-ਰਸ-ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਨ ਸ਼ਾਂਤ ਊਰੀ, ਊਰਾ ਬੀਰ ਰਸ ਪ੍ਰੇਮ ਊਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਸੁੰਵੇ ਸੱਖਣੇ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਨ ਰਹੱਸ ਦੋਈ, ਪ੍ਰੇਮ ਸੱਖਣਾ ਭਗਤਿ ਸੁੰਵਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਭਗਤੀ ਸੁੰਵੜੇ ਵੰਵੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਤੋਂ ਭੀ, ਖਾਲੀ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਨ ਖਲਕ ਸੁਸ਼ਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤਿ ਬਿਨ ਖੁਲਕ ਇਖਲਾਕ ਸੁੱਕੇ, 'ਮਾਰਲ' ਖੁਸ਼ਕ ਭਗਤੀ ਸਖਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।੭੦।

ਗੁਰਮਤਿ ਬਾਝ ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤਿ ਨਾਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤ, ਖੁਸ਼ਕ ਗਿਆਨ ਸਭ ਆਨ ਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਜਿਥੇ ਖੁਸ਼ਕੀਆਂ ਸੁਸ਼ਕੀਆਂ ਕ੍ਰੋਧ ਤਿਥੈ, ਕ੍ਰੋਧ ਕਾਇਰਤਾ ਕਸਬ ਕੂੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਕੂੜਾ ਕ੍ਰੋਧ ਨੀਸ਼ਾਨੜੀ ਕਾਇਰਤਾ ਦੀ, ਕਾਇਰ ਪੁਰਸ਼ ਦਾਂਚਾ ਭੈ ਡਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਖੁਦ ਭੈ ਮੰਨਣਾ ਹੋਰਨਾਂ ਭੈ ਦਿਖਾਉਣਾ, ਕੋਝ ਕੰਮ ਕਾਇਰ ਹਿਰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।੭੧।

ਅਵਰਾਂ ਦੇਵਣਾ ਨਾਹਿ ਭੈ ਆਪ ਖਾਣਾ, ਏਹ ਨੀਸਾਣ ਨਿਰਭਉ ਮਨ ਅਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਨਿਰਭਉ ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਭਜਨ ਦੁਆਰੇ, ਭਜਨ ਤੱਤ ਗੁਰਮਤਿ ਟਕਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਜਪ, ਤਪ, ਆਨ-ਮਤ ਕਰਮ ਸਭਿ ਤਮੋਗੁਣੀਏ, ਸਭ ਖਲਜਗਨ ਹੈ ਅਹੰਮ ਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਰੰਚਕ ਤ੍ਰਾਸ ਤੋਂ ਤਾਮਸੀ ਸਰਾਫ਼ ਦੇਵਣਿ, ਤਾਂ ਭੀ ਸ਼ਾਂਤ ਨ ਚਿਤ ਸਰਾਫੋਲਿਆਂ ਦਾ।੭੨।

ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਂਤ-
ਬੀਰ ਰਸੀਆਂ ਦੀ
ਸੱਚੀ ਸਹਿਜ-
ਸੀਲਤਾ

ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਂਤ ਰਸੀਏ, ਸਹਿਜ ਸੀਲਵੰਤੇ, ਵਡ ਗੰਭੀਰ ਸੁਭਾਵ ਨਿਮਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵਡ ਗੰਭੀਰਤਾ ਹਿਰਦ ਗੰਭੀਰੋਲਿਆਂ ਦੀ, ਚਿਤ ਅਡੋਲ ਸਰ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਭੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਭਰੇ ਧਰਮ ਧੁਰੰਧਰਾਂ ਦਾ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਧਰਮੰਗ ਧਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਧਰਮ ਧੀਰ ਧਰਮਾਤਮੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ, ਕਰਮ ਧਰਮ ਨਿਰਭਉ ਉਪਕ੍ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੭੩।

ਗੁਰਮਤਿ ਧਰਮ ਧੁਰੰਧਰੀ
ਪਰਉਪਕਾਰ ਪ੍ਰੇਮ
ਪ੍ਰਾਇਣੀ ਗੁਰਮਤਿ
ਪਰਉਪਕਾਰੀਆਂ
ਨਿਰਭੈ ਜੁਝ
ਜੁਝਾਰੀਆਂ ਦੀ
ਸਹਿਜ ਸੂਰਬੀਰਤਾ
ਪੁਰਖ ਪੁਰਖੋਤਮੀ
ਰਿਦ ਪ੍ਰਗਟੀਸ਼ਰਾਂ
ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ-
ਸੰਪੰਨ ਸਹਿਜ
ਕਲਿਆਣੀ ਬਿਰਤੀ

ਦੇਹ ਅਧਿਆਸੀਆਂ ਲੀਨ ਅਭਿਆਸ ਰਹਿਣਾ, ਖੈਫ ਹੀਨ ਪਦੁ ਜੋਤਿ ਲੀਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਨ ਅਡੋਲ ਲਿਵਡੋਰ ਸਮਾਧੀਆਂ ਦੀ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਤੁਰੀਆ ਗੁਣ ਅਨਦ ਸਹਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵੱਡੇ ਭਾਗ ਕਰਿ ਪੁਰਖ ਅੰਕੂਰ ਉੱਗਾ, ਅਨਹਦ ਵੱਜਿਆ ਵੱਜ ਵਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸੰਦੀ ਨਦਰ ਮਿਹਰ ਹੋਈ, ਗੋਬਿੰਦੁ ਗਜਿਆ ਗੱਜਿ ਗਜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੭੪।

ਏ ਪਰਤਾਪੁ ਸਭੁ ਗੁਰੂ ਕਰਤਾਰ ਸੰਦਾ, ਰਣ ਸੱਜਿਆ ਸੱਜ ਸਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਨਦ ਮੂਲ ਪੁਰਖੋਤਮੋ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਗਟੇ, ਪਰਦਾ ਕੱਜਿਆ ਕੱਜ ਕਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਵਣ ਜਾਵਣੇ ਧਾਵਣੇ ਦੂਰ ਹੋਏ, ਭਉ ਭੱਜਿਆ ਭੱਜ ਭਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੁਸ਼ਟ ਅਰਿਸ਼ਟ ਸਭੇ ਚਕਨਾ ਚੂਰ ਹੋਏ, ਦਾਉ ਬੱਝਿਆ ਬੱਝਿ ਬਝੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੭੫।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਗਟਾਕ ਰਸੀਏ
ਸਦਾ ਤ੍ਰਿਪਤਾਸ
ਅਪਿਉ
ਤ੍ਰਿਪਤਾਸੀਏ
ਨਾਮ ਅਭਿਆਸੀਆਂ
ਦੀ ਅੰਗ
ਪੁਲਕਾਵਲੀ
ਗਗਨ ਨਾਦ
ਘੁਕਾਟੀ ਕੋਲ
ਕ੍ਰਾਂਤ

ਤਾਪ ਪਾਪ ਸੰਤਾਪ ਬਿਨਾਸ ਹੋਏ, ਤੌਖਲੁ ਤੱਜਿਆ ਤੱਜਿ ਤਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭੁੰਚ ਅਮੀਂ ਗਟਾਕ ਤ੍ਰਿਪਤਾਸ ਹੋਏ, ਚਿਤੁ ਰਜਿਆ ਰੱਜ ਰਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੱਜ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਭੁਖਾਂ ਦੂਰ ਹੋਈਆਂ, ਨਾਮੁ ਭੁੰਚਿਆ ਭੁੰਚ ਭੁੰਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਰ ਬਖਾਰ ਭੰਡਾਰ ਭਰਪੂਰ ਹੋਏ, ਹਰਿ ਧਨ ਸੰਚਿਆ ਸੰਚ ਸੰਚੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੭੬।

ਦਿਲੁ ਦਿਮਾਗ ਤਨੁ ਬਾਗ ਸ਼ਾਦਾਬ ਹੋਇਆ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਿੰਚਿਆ ਸਿੰਚ ਸਿੰਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗਗਨੀ ਨਾਦ ਘੁਕਾਟੀਆ ਧਨੁਖ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਸੁਆਸੁ ਖਿੰਚਿਆ ਖਿੰਚ ਖਿੰਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੌਲਾ ਫੁੱਲ ਸਮਾਨ ਸਰੀਰ ਹੋਇਆ, ਅੰਗੁ ਅੰਗੁ ਸਰਬੰਗੁ ਉਮਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੁਲਾਧਾਰ ਭੀ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਤੁੱਲੇ, ਇਹ ਅਚਰਜ ਡਿੱਠਾ ਭਾਰਾ ਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੭੭।

ਰੰਗ ਚਲੂਲੀਆਂ
ਦੀ ਵਿਗ ਦੇਗਨੀ
ਜਲਵ ਜਲਾਲੀ
ਹੰਸਬੰਸੀਆਂ ਦਾ
ਪਾਰਸ ਅਵਤੰਸ

ਮਣੀ ਲਾਲ ਵਾਂਙੂ ਆਭਾ ਮਾਰਿ ਉੱਠਾ, ਕੰਚਨ ਵੰਨੁ ਸੁਵੰਨ ਵੰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲੋਕੀ ਦੇਖ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਦੰਗ ਸਾਰੇ, ਸੁੰਦਰ ਚੋਲੜਾ ਰੂਪ ਵਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੰਸਾਂ ਸੰਗ ਬਿਹੰਗ ਭੀ ਹੰਸ ਹੋਏ, ਪਾਰਸ ਅੰਗ ਹੈ ਹੰਸ ਬੰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੰਸ ਬੰਸੀਆਂ, ਪਾਰਸ ਅਵਤੰਸੀਆਂ ਨੂੰ, ਨਾ ਵੀਚਾਰ ਹੈ ਉਚ ਨੀਚੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੭੮।

ਗੁਰਮਤਿ ਗੁਣੀਸ਼ਰਾਂ
ਦਾ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤੀ
ਗੁਣਾਗੁਣ ਸਾਰੀ
ਸਹਿਜ ਉਪਕਾਰੀ
ਸੁਭਾਵ

ਰਾਉ ਰੰਕ ਨੂੰ ਇਕ ਸਮਾਨ ਪਰਸਨਿ, ਸਹਿਜ ਸੁਆਉ ਹੈ ਪਵਨ ਝਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦਇਆ ਮਇਆ ਕਰੁਣਾ ਕਰਿ ਪਸੀਜ ਪੈਣਾ, ਇਹ ਅਨਰਾਉ ਹੈ ਮੋਮ ਹਿਰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੀਆ ਦਾਨ ਦੇ ਲਾਵਣਾ ਭਗਤਿ ਅੰਦਰ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਹੈ ਚਾਉ ਚਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਾਹ ਉਮਾਹ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸੰਗ ਸੇਵ ਕਰਨੀ, ਸੇਵਾ ਭਾਉ ਹੈ ਗੁਰ ਸੇਵਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੭੯।

ਭਾਇ ਭਗਤਿ ਕਰਾਇ ਮਿਲਾਇ ਲੈਣਾ, ਏਹ ਮਿਲਾਉ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਲਿ ਸਾਧ ਸੰਗੇ ਹਰੀ ਸੰਗਿ ਮੇਲਾ, ਸਹਿਜ ਮੇਲ ਪ੍ਰਭਾਉ ਪ੍ਰਭੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਲਿ ਮੇਲਿ ਭੀ ਪਰਚਣਾ ਸ਼ਬਦ ਪਰਚੇ, ਸੱਚਾ ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਚਾਉ ਪਰਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਰਚਿ ਪਰਚਿ ਸਰੱਚਨਾ ਸੱਚ ਰੰਗੇ, ਸੱਚਾ ਸ਼ਬਦ ਸਰਚਾਉ ਸਰਚੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੮੦।

ਸਰਚਿ ਸਰਚਿ ਸਰਚਾਉਣਾ ਸਰਬ ਤਾਈਂ, ਐਸਾ ਪਿਰਮ ਚਖਾਉ ਚਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤਿ ਦੀ ਭੁਗਤਿ ਨੂੰ ਵੰਡ ਛਕਣਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣਿ ਛਕਾਉ ਛਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਛਕਣੇ ਛੱਕਿ ਛਕਾਉਣੇ ਪ੍ਰੇਮ ਛਾਂਦੇ, ਇਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਰਤਾਉ ਵਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤਰਨਾ, ਹੋਰਾਂ ਤਾਰ ਲੈਣਾ, ਭਵਜਲ ਤਾਰ ਤਰਾਉ ਤਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੮੧।

ਤਾਰਨ ਤਰਨ ਗੁਰ ਚਰਨ ਸਰਨਾਇ ਸੌਖਾ, ਚੂਕਾ ਡਰਨ ਡਰਾਉ ਡੁਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਡੁਬਦੇ ਤਾਰਨੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ਼ਰਨ ਲਿਆ ਕੇ, ਇਹ ਉਭਰਨ ਉਭਰਾਉ ਉਭਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰ ਕੇ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਢਿ ਲੈਂਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸ ਹੈ ਘੋਰ ਨਰਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਥੱਮੇ ਲਖ ਚੁਰਾਸੀਆਂ ਭੌਂਦਿਆਂ ਨੂੰ, ਥਾਂਗੀ ਗੁਰੂ ਹੈ ਨਰਕ ਪਵੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੮੨।

ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦਾ
ਗੁਰ ਬਸੀਠੀ
ਮਰਤਬਾ

ਗੁਰੂ ਮੇਲਦੇ ਚਿਰੀ ਵਿਛੁੰਨਿਆਂ ਨੂੰ, ਬੇਲੀ ਹੋਰ ਨਾ ਜੁੜ ਵਿਛੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਉੱਚਾ ਮਰਤਬਾ ਵੱਡੜਾ ਬਿਰਦ ਸੱਚਾ, ਗੁਰਮੁਖ ਸੰਤ ਬਸੀਠ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਤੇ ਸੱਚੜੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ, ਨਹੀਂ ਅੰਤਰਾ ਅੰਤਰਗਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਦਾ ਦਿਨੇ ਤੇ ਰਾਤ ਗੁਰ ਗੋਰ ਵਾਸਾ, ਗੁਰ ਮੁਰੀਦ ਜੀਵਤ ਮ੍ਰਿਤਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੮੩।

ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਜਾਗ
ਸੁਜਾਗੀ ਗੁਰ
ਲਿਵਲੀਣੀ ਗ੍ਰਿਸਤ
ਉਦਾਸੀ ਸਹਿਜ
ਸੰਨਿਆਸੀ
ਸਦਗੁਰੀ ਰੇਗਣ

ਤਕੀਆ ਤਾਣ ਤੇ ਮਾਣ ਸਭ ਗੁਰੂ ਉੱਤੇ, ਆਪਾ ਛੋਡਿ ਗੁਰ ਗੋਰਿ ਸਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਾਗਤ ਜੋਤਿ ਗੁਰ ਲੋਰ ਲਿਵਲੀਣ ਹੋਣਾ, ਇਹ ਗੁਰ ਗੋਰ ਵਾਸਾ ਗੁਰਮੁਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਇ ਸਮਾਇ ਰਹਿਣਾ, ਹੈ ਸਮਾਉਣ ਗੁਰ ਗੋਰ ਗੁਫੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਧ ਸੰਗਤੀ ਜਾਇ ਗੁਰ ਗੁਫੇ ਬਹਿਣਾ, ਦੇਹ ਅਧਿਆਸ ਗੁਰ ਗੁਫੇ ਬਹੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੮੪।

ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨੁ ਨਾਦਿ ਬਿਸਮਾਦਿ ਥੀਣਾ, ਜੋਗ ਅਭਿਆਸ ਹੈ ਜੋਗੀਸ਼ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰਮੁਖ ਜਾਗਦੇ ਜੋਤਿ ਲਿਵਲੀਣ ਜੋਗੀ, ਆਸ ਨਿਰਾਸ ਨਿਵਾਸ ਗ੍ਰਿਸਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਆਸ ਸੁਆਸ ਅਭਿਆਸ ਵਿਗਾਸ ਆਤਮ, ਗ੍ਰਿਸਤ ਉਦਾਸ ਨਿਰਾਸ ਬਿਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਤਮ ਵਾਸ ਨਿਵਾਸ ਪ੍ਰਕਾਸ ਮੰਡਲਿ, ਇਹ ਸੰਨਿਆਸ ਨਿਰਵਿਰਤ ਪਖੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੮੫।

ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖ
ਗੁਰੂ ਪਾਇਣ

ਟੇਕ ਬਿਰਤ ਬਿਬੇਕ ਨਿਰਵਿਰਤ ਮਾਰਗ, ਪਤੀਬ੍ਰਤ ਉਪਾਰਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਕੋ ਨਾਹੁ ਭਤਾਰ ਉਪਾਰਜਨੀਆਂ, ਨਵਲ ਅਨੰਦੀਆ ਸਹੁ ਸੇਜੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੇਜੇ ਆਏ ਪ੍ਰਗਟੇ ਸਜਨੁ ਨਾਹੁ ਸੁਆਮੀ, ਇਹ ਪਰਤਾਪ ਸਹਾਈ ਸੰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਤ ਸਹਾਈ ਮਿਲੋਨੀਆਂ ਦੇ, ਸਤਿਗੁਰ ਸੱਚੜਾ ਸਾਈਂ ਨਿਜਗੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੮੬।

ਬਿਰਦਪਾਲ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ
ਅਗਾਧ ਬੋਧ
ਮਹਿਮਾ

ਸਤਿਗੁਰ ਲਾਲੜੇ ਗੋਲੜੇ ਸਿੱਖ ਪਿਆਰੇ, ਪ੍ਰਾਣਾਧਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੁਰਸਿੱਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਜ਼ਿਆਰਤ ਮੁਕੱਦਸੀ ਪੂਜਯ ਕਿਬਲਾ, ਮਹਿਰਮ-ਰਾਜ ਮੁਰਸ਼ਦ ਮੁਰੀਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰ ਮੁਰੀਦ ਗੁਰ ਮੁੱਲ ਖਰੀਦ ਗੋਲੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਫ਼ਖਰ ਵਡ ਗੁਰ ਲੜਿ ਲਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਾਣ ਨਸਾਰ ਹੈ ਯਾਰ ਸੱਚਾ, ਨਿਜ ਮੁਰੀਦ ਸਰਬੰਸ ਅਰਪੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੮੭।

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੜਾ ਫ਼ਿਕਰ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ, ਸਿੱਖਾਂ ਗੁਰੂ ਅਕਾਲ ਪ੍ਰੈਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਪਾ ਛਡਿ ਜੋ ਹੋ ਰਹੇ ਗੁਰੂ ਪਰਣੇ, ਗੁਰ ਸਹਾਈ ਤਿਨ ਹਰ ਅਵਸਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਭਨੀ ਥਾਈਂ ਗੁਰੂ ਦਸਤਗੀਰ ਹਰਦਮ, ਘਰ ਦੇ ਗੋਲਿਆਂ ਅੰਚਲ-ਗਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੱਲਾ ਪਕੜਿਆ ਜਕੜ ਕੇ ਸਿਦਕੀਆਂ ਨੇ, ਬੇੜਾ ਪਾਰ ਹੈ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸਿਦਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੮੮।

ਫੜੀ ਬਾਂਹ ਨ ਛੱਡਣੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ, ਵੱਡਾ ਸਦਕੜਾ ਬਿਰਦ ਸਦਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਮਕਸੂਦ ਮਕਸੂਲ ਮਅਬੂਦ ਮੁਕੱਦਸ, ਸਿਜਦਾਗਾਹ ਸਿਖਾਂ ਸਿਜੂਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਬਾਝ ਕੋ ਥਾਉਂ ਗਿਰਾਉਂ ਨਾਹੀ, ਝੁੱਗਾ ਪਟਿ ਗੁਰ ਹੱਟ ਵਿਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਮਾਤ ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਸਖਾ ਸੱਜਨ, ਗੁਰੂ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼ ਨਿਆਜ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।੮੯।

ਇਜਜ਼ ਨਿਆਜ਼ ਨਿਵਾਜ਼ਨੇਹਾਰੁ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦਇਆਲ ਦੀਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਰਣਾਧਾਰਿ ਉਧਾਰਣੇਹਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਨਿਜ ਅਧੀਨ ਅਧਮ ਸੇਵਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜ਼ਾਹਰ ਪੀਰ, ਪਰ ਪੀਰ ਸਭ ਹਰਨਹਾਰਾ, ਸਤਿਗੁਰ ਧੀਰ ਦਾਤਾ ਅਧੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿੱਥੇ ਢੋਈ ਨ ਦੇਂਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ, ਗੁਰੂ ਬਾਹਰੂ ਨਿਰਬਾਹਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੯੦।

ਦੇਵੀ ਦੇਵ ਨ ਪੀਰ ਸਹਾਇ ਜਿੱਥੇ, ਤਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਸਹਾਈ ਗਰੀਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਸਾ ਪੂਰਨੇਹਾਰ ਨਿਰਾਸਿਆਂ ਦਾ, ਸ਼ਰਨਪਾਲ ਗੁਰੂ ਚਰਨ-ਸ਼ਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੱਤ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਭੀੜੀਆਂ ਬਣਨਿ ਜਿੱਥੇ, ਗੁਰ ਰਖਵਾਲ ਨਿਜਪਾਲ-ਗਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੱਲਾ ਪਕੜਿਆ ਗੁਰੂ ਦਾ ਜਕੜਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ, ਤਾਰਕ ਗੁਰੂ ਤਿਨ ਭਵਜਲ ਡੁਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।੯੧।

ਭਵਜਲ ਡੁਬਦਿਆਂ ਤਾਰਨੇਹਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਉਭਾਰਨੇਹਾਰ ਡਿਗਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਡੋਲੇ ਡਿਗਿਆਂ ਨੂੰ ਖੜੇ ਕਰਨਹਾਰਾ, ਗੁਰੂ ਉਧਾਰਨੇਹਾਰ ਪਤਿਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਾਪ ਹਰਨਹਾਰਾ ਕੋਟਿ ਪਾਤਕਾਂ ਦੇ, ਪਾਵਨ ਕਰਨਹਾਰਾ ਅਛੂਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਛੂਏ ਕੋਈ ਨ ਜਿਨ ਘੋਰ ਨਰਕੀਆਂ ਨੂੰ, ਗੁਰੂ ਗਲ ਲਾਉਣਹਾਰਾ ਗਿਲ ਗਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੯੨।

ਗਰਤ ਪਰਤਿਆਂ ਅੰਗੁਰੀ ਦੇ ਉਠਾਵੇ, ਗੁਰੂ ਗੁੱਫਾਰੁ ਗੁੰਮਰਾਹ ਜੰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗਰਭਿ ਗਲਤ ਜਠਰਾਗਨੀ ਜਲਤ ਜੋਈ, ਗੁਰੂ ਰਛਪਾਲ ਜਨਮ-ਭਵੰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਖਾਸ ਬਿਸੁਆਸ ਧਰਵਾਸ ਦਾਤਾ, ਅਧਮ ਕਿੰਕਰਾਂ ਦਾਸ ਨੀਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨੀਚੋਂ ਉਚ ਕਰਨੇਹਾਰ ਗੁਰੂ ਬਿਧਾਤਾ, ਜੁਆਲਣਹਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਰਤਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।੯੩।

ਗੁਰੂ ਸਤਿ
ਸਰਬੋਤਮੀ ਤਤ
ਸ਼ਬਦ ਸਰੂਪ

ਗੁਰੂ ਅਧਾਰੁ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਾਣੁ ਗੁਰੂ ਤ੍ਰਾਣ-ਦਾਤਾ, ਗੁਰੂ ਰੱਤੜੇ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਚਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਤੱਤ ਆਤਮ ਗੁਰੂ ਸਤਿ ਬਾਣੀ, ਜੰਤੀ ਜੰਤੁ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਤਰਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਤੱਤ, ਸਰਬੋਤਮੋ ਸ਼ਬਦ ਪੂਰਾ, ਦਿੱਬ ਜੋਤਿ ਭੂਤਕ ਵਜੂਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਜੋਤਿ ਆਤਮ ਸ਼ਬਦ ਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ, ਕਰਤਾ ਕਾਇਨਾਤੀ ਕੁਦਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੯੪।

ਏਕੰਕਾਰੀਆ ਹੁਕਮ ਅਨਾਦਿ ਹੁਕਮੀ, ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਸਾਰ ਸ਼ਬਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੱਕ ਮਾਰਫਤ ਸੱਚ ਗਿਆਨ ਸੋਮਾ, ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਚੰਡ ਅਖੰਡ ਗਿਆਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੋਤਿ ਅਖੰਡ ਪਰਚੰਡੀਆ ਸ਼ਬਦੁ ਸਤਿਗੁਰ, ਖੋਲਨਹਾਰ ਅਨਹਤ ਅਖਾੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਤ੍ਰੈ ਭਵਨ ਦੇ ਰਚਨਹਾਰਾ, ਪਾਲਨ ਪੋਸਨੇ-ਹਾਰ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।੯੫।

ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ
ਗੋਬਿੰਦ ਰੂਪ

ਗੁਰੂ ਈਸ, ਗੋਰਖੁ ਗੁਰੂ ਬਿਸ਼ਨ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦੁ ਸਿਰ ਇਸ਼ਟ ਇਸ਼ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਦੇਵ ਕਰਤਾਰ ਗੋਬਿੰਦੁ ਮੂਰਤਿ, ਗੁਰੂ ਸਾਰ ਮੰਤ੍ਰ ਸਿਮਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਆਸ ਸੁਆਸ ਗੁਰੂ ਰਸਨ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਉਤੇ, ਗੁਰੂ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਧੰਨ ਧੰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
'ਗੁਰੂਵਾਹਿ' ਹੈ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਸੱਚੀ, ਸਤਿਨਾਮੁ ਸਿਰ ਮੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੯੬।

ਗੁਰੂ ਨਾਮ ਸੱਚਾ, ਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਸੱਚਾ, ਪੂਰਾ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ, ਪਾਰ ਪਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਰਾ ਪੂਰਬਲਾ ਨਾਮੁ ਸਤਿਨਾਮੁ ਏਹੋ, ਗਾਰੁੜ ਮੰਤ੍ਰ ਗੁਰੂ ਪਾਪ ਕਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਿਰਤਮ ਨਾਮ ਦੂਜੇ ਹੋਰ ਨਾਮ ਸਾਰੇ, ਸੱਚਾ ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਸੱਤਿ ਸਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਿਰਤਮ ਨਾਮ ਸਭਿ ਮਾਨਵੀ ਕਿਰਤ ਵਾਲੇ, ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੈਭੰ ਸਿਫਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੯੧

ਤੱਤ ਸੁਤੇ ਪਰਕਾਸ਼ ਜੋ ਇਕ ਸੱਚਾ, ਇਕੋ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਪੁਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਦਿ ਸੱਚੁ, ਜੁਗਾਦਿ ਭੀ ਸੱਚੁ ਓਹੀ, ਸੋਈ ਸੱਚੁ ਹੈ ਅਜਲ ਅਬਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਤਿ ਸੋਇ ਜੋ ਆਪ ਤੋਂ ਆਪ ਪ੍ਰਗਟੇ, ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਬਿਨਾਸ਼ ਤੱਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਦ ਅਬਿਨਾਸ਼ ਅਕਾਲ ਜਿਸ ਹੋਂਦ ਹਸਤੀ, ਤੱਤ ਸੱਤ ਵਜੂਦ ਅਜਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।੯੨

ਆਦਿ ਅੰਤ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ, ਸਿਰਜਨਹਾਰੁ ਨਿਰਸਿਰਜ ਸ੍ਰਿਸ਼ਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖਾਲਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਤ ਜਿਸ ਸਿਰਜ ਨ ਸਕੇ ਕੋਈ, ਕਰਤਾਪੁਰਖੁ ਨਿਰਕਿਰਤ ਰਚਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਚਨਹਾਰ ਰਚਨਾ ਥਪਨਹਾਰ ਥਪਨਾ, ਸ੍ਰੈ ਸਮਰੱਥ ਨਿ-ਰਚਤ ਸ਼ਕਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਥਾਪਿਆ ਜਾਇ ਨ ਕੀਤੜਾ ਹੋਇ ਕਰਤਾਰ, ਖੁਦ ਨਿਰੰਜਨੀ ਖਾਸੀਅਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੯੩

ਸ੍ਰੈ ਨਿਰੰਜਨਾ ਨਾਮੁ ਭੀ ਆਪਿ ਰਚਿਓ, ਨਾਮੀ ਨਾਮ ਅਭੇਦ ਅੰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਪਣਾ ਆਪੁ ਉਪਾਇਓ ਆਪ ਆਪੇ, ਰਚਿਓ ਨਾਉਂ ਆਧੀਨ ਆਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਪਾ ਰਚਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਜ ਨਾਮ ਰਚਿਆ, ਵਿਚ ਅੰਤਰਾ ਨ ਕਿੰਚਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਪਣਾ ਆਪ ਤੇ ਨਾਮ ਦੁਇ ਇਕਮਿੱਕੋ, ਖਾਸਾ ਇਕ ਨਿਜ ਰਚਤ ਖਾਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੦੦

ਨਾਮ ਨਾਮੀ ਅਭੇਦ

ਨਾਮੁ ਨਾਮੀ ਦੇ ਵਿਚ ਨ ਭੇਦ ਕੋਈ, ਖਾਲਿਸ ਤੱਤ ਖਾਲਿਸ ਵਜੂਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮੁ ਸੱਤਿ ਇਕੋ, ਹੋਰ ਨਾਮ ਕਿਰਤਮ, ਨਾਮੁ ਅਪਰੰਪਰਾ ਪਰਾ ਪੂਰਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੋਰ ਨਾਮ ਸਿਫਤਾਂ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦੀਆਂ, ਨਾਮੁ ਇਸਮੁ ਹੈ ਤੱਤ ਇਸਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਿਫਤਾਂ ਕਿਰਤਮੀ ਹਨ ਹੋਰ ਨਾਮ ਸਾਰੇ, ਇਸਮ ਤੱਤੁ ਇਕੋ ਗੁਰਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੦੧

ਇਸਮੀ ਸਿਫਤਿ ਸੱਚੀ ਨਾਮ ਸਚੜੇ ਦੀ, ਨਾਮੁ ਅਨਾਹਦ ਅਨੀਲ ਆਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਤਿਨਾਮੁ ਹੈ ਨਾਮੀ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸੱਚੀ, ਸਿਫਤੀ ਇਸਮੁ ਸ੍ਰੈ ਅੰਸ ਅਰਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਸਮ ਅੰਸਨੀ ਸਿਫਤਿ ਦਾ ਅਰਥ ਅਸਲਾ, ਸਿਫਤਿ ਅੰਸੀਆ ਨਾਮੀ ਅੰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਿਫਤ ਅੰਸੀਆ ਇਸਮੁ ਹੈ ਨਾਮ ਸੱਚਾ, ਅਸਲਾ ਤੱਤੁ ਅਭੇਦ-ਅਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੦੨

ਸੱਚੀ ਸਿਫਤਿ ਸਲਾਹੁਣੇ ਯੋਗ ਜੋਈ, ਸੋਈ ਨਾਮੁ ਇਕੋ ਗੁਰਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰੱਖੇ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰਿ, ਭਾਵ-ਅਰਥੁ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਨਿਰਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮੁ ਹੈ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਸੱਚੀ, ਹੈ “ਸਾਲਾਹੀ ਸਾਲਾਹ” ਸਿਫਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮੁ ਨਾਮੀ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਸਾਰ ਸਿਫਤਾਂ, ਇਕ-ਮਿਕ ਗੁਣ ਸਿਫਤ ਰੂਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੦੩

ਸਿਫਤਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਰਹਿਆ ਨ ਭੇਦ ਕੋਈ, ਭੇਦ ਅਭਾਵ, ਹੈ ਗੁਣ ਸਮਸਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੈ ਨਿਰੰਜਨਾ ਆਪ ਭੀ ਨਾਉਂ ਨਿਰੰਜਨ, ਅੰਜਨ ਰਹਿਤ ਗੁਣ ਨਿਰ-ਅੰਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਿਰੰਕਾਰ ਖੁਦ, ਨਾਮ ਭੀ ਨਿਰੰਕਾਰਾ, ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਰਹਿਤ ਪਦੁ ਤੁਰੀਆ ਗੁਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਿਰਗੁਣ ਆਪ ਭੀ, ਨਿਰਗੁਣੀ ਨਾਮ ਸੱਚਾ, ਅਖੰਡ ਗਿਆਨੁ ਪ੍ਰਚੰਡ ਜੋਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੦੪

ਜੋਤੀ ਆਪ ਭੀ, ਨਾਮ ਹੈ ਜੋਤਿ ਰੂਪਾ, ਜੋਤਿ ਕਲਾ ਸਪੰਨ ਜੋਹਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖੁਦ ਸ੍ਰੈਭੇ, ਭੀ ਨਾਮੁ ਸ੍ਰੈਭੇ ਸਿਫਤਾ, ਨਿਰਣਾ ਨਿਰਣਿਆ ਪ੍ਰਿਥਮ ਲਿਖਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਰਤਾ ਆਪ ਭੀ, ਨਾਮੁ ਹੈ ਸੱਤਿ ਕਰਤਾ, ਪੜ੍ਹੇ ਪਾਠ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੁਰਖੁ ਆਪ ਭੀ, ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਪੁਰਖੁ ਭਰਤਾ, ਪਰਮਾਣ ਅਨਿਕ ਗੁਰਵਾਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੦੫।

ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਪੁਰਖ ਅਰਥ ਸੱਚਾ, ਇਕੋ ਭਾਵੁ ਦੋਹਿ ਘਟਣ ਘਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮੁ ਅਕਾਲ ਭੀ, ਨਾਮੀ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ, ਇਕੋ ਸਿਫਤਿ ਸਿੱਟਾ ਸਮ ਅਰਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮੀ ਸਤਿ ਇਕੋ, ਸਤਿਨਾਮੁ ਇਕੋ, ਕਿਰਤਮ ਨਾਮ ਸਹੰਸਰ ਗਿਣਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਹੰਸਰ ਨਾਮ ਹਨ ਕਿਰਤਮੀ ਸਿਫਤਿਵਾਲੇ, ਕਰਨਾ ਕਠਨ ਵਿਸਥਾਰ ਸਰਬੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੦੬।

ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮ
ਦਾ ਧੁਰੋਂ ਅਵਤਾਰ
ਉਤਰਨਾ

ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮੁ ਸੱਚਾ, ਸਤਿਨਾਮੁ ਇਕੋ, ਸਾਰੁ ਸ਼ਬਦ ਧੁਰੋਂ ਅਉਤਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਉੱਤਰ ਆਇਆ ਧੁਰੋਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੁਆਰੇ, ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਰੂਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ, ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਨਾਮੁ ਮੰਤ੍ਰ, ਗੁਰੁ ਸਰੂਪ ਤਾਰਕੁ ਕਲਜੁਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਰਗਟ ਹੋਇਆ ਆਇਕੈ ਵਿਚਿ ਕਲਜੁਗ, ਰੂਪ ਧਾਰਿ ਪੂਰਨ ਗੁਰ ਜਾਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੦੭।

ਕਲਜੁਗ ਤਾਰਨੇ ਕਾਰਨੇ ਗੁਰੁ ਜਾਮਾ, ਰਚਿਆ ਸਤਿ ਸ੍ਰੈਭੇ ਸਰੂਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ੍ਰੈਭੇ ਰੂਪ ਦਾ ਸੁਤੇ ਪਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ, ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਅਕਾਲ ਪ੍ਰਗਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਧਾਰਿ ਗੁਰੁ ਅਵਤਾਰ ਕਰਤਾਰੁ ਪ੍ਰਗਟੇ, ਪਰਮ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪਦੁ ਗੁਰ ਅਵਤਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੁ ਅਵਤਾਰ ਸਰਬੋਤਮੇ ਪੁਰਖੁ ਪੂਰੇ, ਧੰਨ ਉਪਕਾਰ ਗੁਰ ਪਰਉਪਕਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੦੮।

ਧੰਨਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ ਮੂਰਤਿ, ਵਾਹਿਗੁਰੁ ਵਿਸਮਾਦ ਰੂਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਧੰਨਿ, ਗੁਰੁ ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਪੂਰਾ, ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੁ ਪੂਰ ਪੂਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੁ ਮੁਖਿ ਰਿਦਿ ਰਸਨ ਤੇ ਰਖਿ ਜਪੀਏ, ਸਤਿ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੁ ਤੱਤ ਰਿੜਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਰਤ ਸਨਮੁਖਾ ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਮੁਖਿ ਜਪਣਾ, ਮੁਖ ਚਾਲੜਾ ਜੁਗਤ ਜੁਗਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੦੯।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸ਼ਬਦ
ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮ
ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਪ੍ਰਥਾਇ
ਗੋਝਲਾ ਨਾਮ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ

ਸਾਸਿ ਗ੍ਰਾਂਸਿ ਹਰਦਮ ਗੁਰੁ ਮੁਖਿ ਵੱਸੇ, ਓਹੀ ਅਸਲ ਗੁਰਮੁਖਿ ਗੁਰ-ਅੰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੁਖਿ ਵਸੈ ਸੋ ਮੁਖੀ ਪਦਾਰਥ ਆਹੇ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਸ਼ਬਦ ਵੱਖਰ ਵੱਖਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੜਾ ਗੁਰਮੁਖੀ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਮੁਖਿ, ਸੱਚਾ ਮੰਤ੍ਰ ਅੱਖਰੁ ਅਖਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੁਖੀ ਗੁਰਾਂ ਗੁਰੁ ਵਾਹਿਗੁਰੁ ਵੱਡੜੇ ਦਾ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਗੁੱਝਾ ਗੁਰਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੧੦।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਾਠ ਅੰਦਰਿ, ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮ ਇਹ ਗੋਝ ਗੁਪਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖੁ ਵਾਕ ਦੁਆਰਾ ਨ ਸਪਸ਼ਟ ਲਿਖਿਆ, ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮੁ ਗੁਰੁ ਮੰਤ੍ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਥਾਉਂ ਆਵੇ, ਗੁਰਮਤਿ ਭੇਦ ਇਹੁ ਗੁਰ ਸਮਰਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਰੂਪਾ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਬਾਣੀ, ਭਾਖੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਮੁਖਿ ਗੁਰਮੁਖੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੧੧।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਦੇ
ਗੁਰਮੁਖਿ ਵੇਦੇ
ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਹਿਆ
ਸਮਾਈ॥
ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮ ਦੇ ਗੋਝ
ਰੱਖਣ ਦਾ ਗੋਝ ਕਾਰਨ

ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਦ ਹੈ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੀ ਬੇਦ ਜਾਣੋ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਮੀਅੜਾ ਸਗਲ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੁ ਬਾਣੀ ਵਿਖੇ ਆਵੇ ਬਹੁਤ ਬਾਈਂ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮੁ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਪਰਥਾਇ ਏਹੋ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਗੂੜ੍ਹ ਮਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਜਾਣ ਕੇ ਈ, ਗੁੱਝਾ ਰੱਖਿਆ ਭੇਦੁ ਗੁਰਓਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੧੨।

ਵਡ ਅਮੋਲੜਾ ਸਭਿ ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੋਂ, ਵਿਰਲਾ ਪਾਰਖੂ ਲਾਲ ਅਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਦਰਦਾਨ ਵਡਭਾਗੀਆ ਜੰਤ ਕੋਈ, ਗਾਹਕ ਵਿਰਲੜਾ ਮੋਲ ਮਹਿੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੀਸ ਭੇਟ ਵਟਾਂਦੜੇ ਮਿਲੇ ਜੇਕਰ, ਤਾਂ ਭੀ ਸੈਂਦੜਾ ਮੁੱਲ ਸਸਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੁਰਲਭ ਵਸਤ ਨਾਯਾਬ ਦਾ ਮੁੱਲ ਨਾਹੀਂ, ਖਾਸ ਵੱਥ ਇਹ ਧੁਰ ਬਖਸ਼ਸ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੧੩।

ਗੁਰੂ ਕਰੇ ਕਿਰਪਾ ਤਿਸ ਏਹ ਦਾਤਿ ਬਖਸ਼ੇ, ਮੁੱਲ ਤੁੱਛ ਹੈ ਸੀਸ ਭੇਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪ ਗੁਰ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਬਖਸ਼ੇ, ਸੋਈ ਪਾਦਸ਼ਾਹ ਪਾਦਸ਼ਾਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਣ ਅਮੁੱਲ ਹਨ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਕੇਰੇ, ਭੀ ਅਮੁੱਲ, ਵਾਪਾਰੁ ਵੱਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵੱਥ-ਤੱਤ-ਵਾਪਾਰੀਏ ਭੀ ਅਮੁੱਲੇ, ਭੀ ਅਮੁੱਲੁ ਭੰਡਾਰੁ ਦਾਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੧੪।

ਲਾਹਾ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦਾ ਲੈਣ ਆਏ, ਆਉਣਾ ਸਫਲ ਅਮੁੱਲ ਜਨਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਾਹਾ ਲੈ ਗਏ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦਾ ਜੋ, ਧੰਨ ਜਨਮੁ ਅਮੁੱਲੁ ਯਾਤ੍ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਮੁੱਲ ਭਾਵਨੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਕੇਰੀ, ਪ੍ਰੇਮ ਅਮੁੱਲੜਾ ਸਿਫਤਿ-ਲੀਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਮੁੱਲੁ ਤੁੱਲੁ, ਅਮੁੱਲੁ ਪਰਵਾਣੁ ਸੋਈ, ਪਦੁ ਅਮੁੱਲੁ ਪਰਧਾਨੁ ਪੰਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੧੫।

ਪੰਚ ਅਮੁੱਲ ਦਰਗਾਹਿ ਜੋ ਮਾਨ ਪਾਵਹਿ, ਅਮੁੱਲੁ ਸੋਭਣਾ ਪੰਚ ਰਾਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਾਜੇ ਸੱਚ ਗੁਰ ਭਗਤਿ ਬਿਬੇਕ ਗਿਆਨੀ, ਗਿਆਨੁ ਅਮੁੱਲੁ ਗੁਰ ਏਕ ਧਿਆਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੈ ਅਮੁੱਲੁ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਾਲਾਹ ਸੰਦੀ, ਜਪੁ ਨੀਸਾਣੁ ਅਮੁੱਲੁ ਜਾਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਮੁੱਲੁ ਕਰਮੁ ਨੀਸਾਣੁ ਲਧੋਲਿਆਂ ਦਾ, ਹੈ ਅਮੁੱਲੁ ਫੁਰਮਾਨੁ ਫੁਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੧੬।

ਆਖਿਆ ਜਾਇ ਅਮੁੱਲੋ ਅਮੁੱਲੁ ਨਾਹੀਂ, ਆਖੇ ਮੁਲੁ ਨ ਪਵੇ ਅਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੀਮਤਿ ਪਾਇ ਨ ਆਖਿਆ ਜਾਇ ਮੂਲੇ, ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਅਮੁੱਲੁ ਕੀਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੋਝ ਰਖਿਆ ਜਾਣ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ, ਉੱਚ ਮਤਾ ਵੱਡ ਉੱਚ ਕਦਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰ ਕਾ ਸ਼ਬਦ ਟਿਕੇ ਸਬਲ ਸੀਨਿਆਂ ਥੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਬਲ ਬਲੁ ਝਾਲ ਝਲੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੧੭।

ਝਾਲ ਝਲਣੇ ਯੋਗੜੇ ਸੀਨਿਆਂ ਤੇ, ਟਿਕੇ ਨਾਮ ਥੇਵਾ ਨਗੀਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਰਖੇ ਪਰਖਿ ਗੁਰ ਪੰਨੜੇ ਪਾਇ ਲਏ, ਸੀਨਾ ਬੇਧਿਆ ਸੀਲ ਸਹਿਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਗਰੋ ਜਿਗਰ ਪਰੋਤੜਾ ਚਲਾ ਆਵੇ, ਰਤਨੁ ਹੀਰੜਾ ਹੀਰ ਬਿਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੀਰਿਆਂ ਹੀਅਰੈ ਹੀਰੁ ਸੋਹੈ, ਤੁਹਫਾ ਤੋਸ਼ੜਾ ਲਾਇਕ ਵੰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੧੮।

ਤੋਸ਼ੇਖਾਨਿਆਂ ਲਾਇਕ ਹੈ ਨਾਮੁ ਤੋਸ਼ਾ, ਤੋਸ਼ੇ-ਖਾਨੀਆਂ ਤੋਸ਼ ਰਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੋਸ਼-ਕੋਸ਼ੀਏ ਵਿਰਲਿਆਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ, ਰਖਿ ਜਾਣਿਆ ਕੋਸ਼ ਦਾਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਿਉ ਦਾਦਿਆਂ ਦੀ ਦਾਤਿ ਸੋਇ ਸਾਂਭਣ, ਵੱਡਾ ਭਾਗ ਜਿਨ ਭਾਗਠੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਰਖੇ ਗਏ ਗੁਰ ਪੰਨੜੇ ਪਏ ਜੋਈ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਮਿਲੇ ਨਿਧਾਨੁ ਨਿਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੧੯।

ਨਿਧਾ ਨਿਧਿ ਸਿਰ ਸਿਧੀਆਂ ਸਿਧਿ ਸੱਚੀ, ਸੱਚਾ ਨਾਮ ਧਨ ਨਿਰਖ ਨਿਰਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਿਰਖ ਪਰਖ ਦਾ ਸੱਚੜਾ ਨਾਮ ਵਿਰਸਾ, ਸਉਦਾ ਨਾਹਿਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਬਿਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਇ ਕਢੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਬਾਜ਼ਾਰੀਆਂ ਨੇ, ਸੌਦਾ ਮਾਹਿ ਬਾਜ਼ਾਰ ਬਜ਼ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੀਮਤਿ ਕਦਰ ਨ ਪਵੇ ਨ ਪਰਖ ਹੋਵੇ, ਵਥੁ ਅਮੁੱਲੁ ਕਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪੁਰਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੨੦।

ਜੌਹਰੀ ਪੁਰਖ ਕਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਨਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਵਿਰਲੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚੱਜ ਸੁਚੱਜ ਪਰਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਾਝ ਪਾਰਖੂ ਲਾਲ ਨੂੰ ਕਉਣ ਪਰਖੇ, ਸੌਦਾ ਖਾਸ ਵਿਰਲੇ ਗਾਹਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਗੋਚਰਾ ਰਹੇ ਬੇਕਦਰਿਆਂ ਦੀ, ਲਾਲੂ ਜੌਹਰੀਆਂ ਕਦਰ-ਦਾਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਿਲੇ ਗੋਝੁ ਗੱਫਾ ਕਰਮਵੰਤਿਆਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਾਸ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧਿਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੨੧।

ਅਧਿਕ ਕਰਮੁ ਅਧਿਕਾਰ ਜਿਸ ਗੁਰਮੁਖੇ ਦਾ, ਮਿਲੇ ਮਰਮੁ ਤਿਸ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਧਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਗਲ ਧਰਮ ਤੇ ਕਰਮ ਮਹਿ ਨਾਮੁ ਉਤਮੁ, ਉਤਮੁ ਭਾਗੁ ਨਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪੁਰਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਏਸ ਭਾਗ ਦੀ ਵੰਡ ਤਿਸ ਹਥ ਆਵੈ, ਲਹਿਣਾ ਜਿਸ ਧੁਰਿ ਲਿਖਤ ਲਹਿਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਣੇ ਖਣੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਨ ਨਾਮ-ਛਾਂਦਾ, ਕੀ ਮਕਦੂਰ ਏਥੇ ਜਣਖਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੨੨।

ਲੋਕੀ ਜਾਣਿਆ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸਸਤ-ਮੁੱਲਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭੇਦ ਨ ਗੂੜ੍ਹ ਮਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਹਿਰਮਰਾਜ਼ ਇਸ ਮਰਮ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰਲੇ, ਵੱਡਾ ਜਿਗਰੁ ਗੰਭੀਰ ਜਿਗਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਜਰ ਲਿਆ ਅਜਰ ਪਦ ਜਿਗਰ ਵਿਚੇ, ਮੋਤੀ ਸਿੱਖ ਚੁੱਭਾ ਉਦਰ ਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਧਨ ਨਿਰਮੋਲਕਾ ਪਚੇ ਨ ਹੋਛਿਆਂ ਨੂੰ, ਓਹਨਾਂ ਚੱਜ ਨ ਕੱਜਿ ਰਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੨੩।

ਚੜ੍ਹੇ ਹੱਥਿ ਹੀਰਾ ਜੇ ਕੁਚੱਜਿਆਂ ਦੇ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਅਊਰ ਕੀ ਜੌਹਰ ਪਰਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਾਣਕ ਲਭਿਆ ਕੰਗਲੇ ਅੰਧਲੇ ਨੂੰ, ਤਿਸ ਉਦਮਾਦੁ ਘਰਿ ਘਰਿ ਵੇਚਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਦਾਮ ਸਸਤੇ, ਭੈੜਾ ਚਾਲੜਾ ਹੋਛ ਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੱਚਿਆਂ ਜੌਹਰੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ, ਹੈ ਸੁਚੱਜ ਸੱਚਾ ਧਨ ਸੰਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੨੪।

ਰਲਿ ਮਿਲਿ ਖਾਂਵਦੇ ਸਰਚ ਸਰਚਾਂਵਦੇ ਭੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਵੰਡੁ ਛਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਐਸੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮ ਹੀਰਾ, ਗੁਰਾਂ ਬਖਸ਼ਿਆ ਮੁੱਲ ਅਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਐਸੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮ ਸੌਦਾ, ਗੁਰਿ ਪਰਗਾਸਿਆ ਭੇਦ ਗੋਝੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੋਇ ਜਿਸ ਆਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਖਸ਼ੇ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮ ਜਪੁ ਜਾਪੁ ਅਜਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੨੫।

ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ
ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਕਰਨੀ

ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮ ਸਿਮਰੇ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਿਖੁ ਸੋਈ, ਮਿਲਿਆ ਮੰਤ੍ਰ ਜਿਨ ਗੁਣਾਂ ਅਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਧਨਵੰਤਿਆਂ ਨੂੰ, ਵੱਡ ਖਿਤਾਬ ਮਿਲਿਆ ਗੁਰਮੁਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਤੇ ਸਾਸ ਗ੍ਰਾਸ ਗੁਰਮੁਖਿ, ਭਜਨ ਅਭਿਆਸ ਸਜਨ ਵਡਹੰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮ ਰਤੜੇ ਸਦ ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਤਿ ਲੀਣੇ, ਵੱਡ ਮਹੱਤ ਗੁਰਮੁਖਿ ਰੰਗ ਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੨੬।

ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਦਾ ਲੇਸ ਨ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ, ਪਦੁ ਨਿਰਬਾਣੁ ਨਰ ਨਿਰਾਲਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਕੰਵਲ ਨਿਰਾਲਮੀ ਸਿੱਖ ਗ੍ਰਿਸਤੀ, ਮਾਇਆ ਵਾਸੁ ਅਲੇਪ ਗ੍ਰਿਸਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਰਤਿ ਨਾਮਿ ਪ੍ਰੇਤੀ, ਸ਼ਬਦੁ ਨਾਮੁ ਸ੍ਰੇਤੀ, ਮਨੁ ਖੀਵੋਤ ਲਿਵ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰੇਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਿੱਤੁ ਯਾਰ ਵੱਲੇ ਹੱਥ ਕਾਰ ਵੱਲੇ, ਭੀ ਵਿਹਾਰੁ ਸੁਭ ਪ੍ਰਮਾਰਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੨੭।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੱਥ ਸਕੱਥ ਗੁਰ ਕਾਰ ਅੰਦਰਿ, ਲੱਥ ਪੱਥ ਨ ਧੰਧ ਧੰਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਰਨੇ ਕਾਜ ਪਰਮਾਰਥ ਪਰਸੁਆਰਥਾਂ ਦੇ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਕਰਮੁ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਕਿਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਨੀ ਗੁਰਮਤਿ ਧਰਮ ਕੇਰੀ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਧਰਮੁ ਵਿਹਾਰ ਸਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ਬਦ-ਲੀਣ ਕੁਟੰਬ ਪਰਵਾਰਿ ਵਾਸਾ, ਚੈਤਨ ਗ੍ਰਿਸਤ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਜਾਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੨੮।

ਜਾਗਤ ਜੋਤਿ ਜਪੈ
ਘਟਿ ਮਹਿ ਤਬ
ਖਾਲਸਾ ਤਹਿ
ਨਖਾਲਸ ਜਾਨੈ

ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਗਦੇ ਗ੍ਰਿਸਤ ਉਦਾਸ ਜੋਗੀ, ਖਾਲਿਸ ਜੋਗੁ ਘਟਿ ਜੋਤਿ ਜਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੋਤਿ ਲੀਣ ਹੋ ਕੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਨਾ, ਖਾਲਿਸ ਧਰਮੁ ਸਿੰਘਾਂ ਖਾਲਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਾਗਤ ਜੋਤਿ ਪਰਜੁਆਲਸੇ ਖਾਲਸੇ ਸੋ, ਜੂਝਣ ਸੱਚੜਾ ਜੋਗੁ ਸਿੰਘੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੋਹ ਮਮਤ ਨਿਵਾਰਿ ਬਲਿਹਾਰ ਹੋਣਾ, ਰਾਜ-ਜੋਗੁ ਅਤੀਤ ਗ੍ਰਿਸਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੨੯।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਿੰਘਾਂ
ਦਾ
ਰਾਜ ਜੋਗ

ਸੂਰਜ ਧਿਆਨ ਅਡੋਲ ਨਿਰੋਲ ਰਹਿਣਾ, ਕੰਵਲ ਫੁੱਲ ਪੰਕਜ ਅਲਿਪਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਾਇਆ ਵਿਚਿ ਉਦਾਸ ਨਿਰਾਸ ਵਾਸਾ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਜੋਗੀਆਂ ਵੈਰਾਗੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਦ ਸੁਗੰਧਤੀ ਭਾਵ ਸੁਭਾਵ ਠੰਡਾ, ਬਿਸੀਅਰ ਵੇੜਿਆਂ ਮਲੀਆਗਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਿਪਤ ਕਾਲ ਅੰਦਰਿ ਭੀ ਅਨੰਦੁ ਹਿਰਦਾ, ਹਰਖ ਸੋਗ ਅਤੀਤ ਬਿਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੩੦।

ਔਖੀ ਘੜੀ ਅੰਦਰ
ਗੁਰਸਿੰਘਾਂ
ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀ
ਅਡੋਲ ਬਿਵਸਥਾ

ਸਖਤ ਭੀੜੀਆਂ ਵਖਤ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਦੇ, ਡੋਲੇ ਚਿੱਤ ਨ ਬਿਰਤਿ-ਅਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੱਟੇ ਕਸ਼ਟ ਕਰਾਲ ਬਿਸਾਲ ਔਖੇ, ਹਿੱਲੇ ਧਿਆਨ ਨ ਗਿਆਨ ਦ੍ਰਿੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦ੍ਰਿੜੁ ਗਿਆਨ ਗੁਰ ਭਗਤਿ ਨੀਸਾਨ ਸੰਗੇ, ਨਿਹਚਲੁ ਦਿਲੁ ਅਹਿੱਲ ਬਿਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵੱਡ ਉਤਸ਼ਾਹ ਉਮਾਹ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ, ਸਾਨੀ ਕੌਣੁ ਜਾਨੀ ਸ਼ਹੀਦੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੩੧।

ਖਾਲਸ ਸਿੰਘ
ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਾ
ਸ਼ਹੀਦੀ ਵਾਲੀ
ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ

ਚੜ੍ਹਨ ਹੱਸ ਵਿਗੱਸ ਕੇ ਸੂਲੀਆਂ ਤੇ, ਮੱਥੇ ਵੱਟੁ ਘਬਰੱਟ ਨ ਪਰੇਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਹੋ ਜੀਵਤ ਮਰ ਚੁੱਕਿਆਂ ਨੂੰ, ਮਿਰਤਕ ਬੌਛ ਹੈ ਮੌਤ-ਡਰਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਡਰਿ ਡਰਿ ਕੰਬਣੇ ਮੌਤ-ਸਹੰਮਿਆਂ ਨੂੰ, ਖਿਨੁ ਖਿਨੁ ਮਰਨ ਭੈ ਤ੍ਰਾਸ ਮਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਰਿ ਮਰਿ ਜੀਉ ਉਠੇ ਮਰਜੀਵਿਆਂ ਨੂੰ, ਮਰਨਾ ਖੇਲ ਹੈ ਅਨਦ ਬਿਨਦੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੩੨।

ਮੌਜ ਮੌਤ ਦੇ ਅਨਦ ਬਿਨੋਦੀਆਂ ਨੂੰ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਚਾਉ ਤਨ ਪ੍ਰਾਨ ਤਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਖੇਲਣ ਵਾਲਾ ਚਾਉ ਸੱਚਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਗਲੀ ਸਿਰ ਤਲੀ ਧਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰਾਨ ਮਾਨ ਬਲਿਦਾਨ ਕਰਨੋਲਿਆਂ ਨੂੰ, ਸਹਿਲਾ ਖੇਲ ਹੈ ਜਾਨ ਜੋਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਦੇ ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤੀ, ਵਾਹ ਬਲਿਦਾਨੁ ਜ਼ਿੰਦਾ ਸ਼ਹੀਦੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੩੩।

ਗੁਝੜਾ ਲਧਮੁ ਲਾਲੁ
ਮਥੇ ਹੀ ਪਰਗਟੁ
ਬਿਆ

ਸਦਾ ਸੀਸ ਤਲੀ ਉੱਤੇ ਟਿਕ ਰਹਿਆ, ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਰਗੀ ਪੈਰ ਟਿਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਗਿ ਲਾਇ ਸ਼ਹਾਦਤੀ ਇਸ਼ਕ ਮਹਿੰਦੀ, ਟਿਕੇ ਪੈਰੁ ਨ ਲਹਿਰ ਚੜ੍ਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੜ੍ਹੀ ਲਹਿਰ ਅਗੰਮ ਦੀ ਗਾਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ, ਝੱਤ ਵੱਤ ਨ ਠਹਿਰ ਠਹਿਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖੂਨ ਜਿਗਰ ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਈ ਆਸ਼ਕਾਂ ਨੇ, ਚੋਲਾ ਗਚ ਹੋਇਆ ਗਾਜ਼ੀਓਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੩੪।

ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਲਾਲੀਆਂ ਗਾਜ਼ੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ, ਦਗੇ ਭਾਲੁ ਜਲਾਲੁ ਜਲਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੱਥੇ ਲਾਲ ਟਿੱਕੇ ਇਸ਼ਕ ਲਾਲੀਆਂ ਦੇ, ਮੁਖੜਾ ਲਾਲ ਗੁਲਾਲ ਰੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਉੱਘਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕੁੱਲ ਜਹਾਨ ਅੰਦਰਿ, ਇਸ਼ਕ ਚੋਲੜਾ ਮੁਸ਼ਕ ਝੋਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬੁੱਕਲ ਵਿਚਿ ਭੀ ਭੁੰਚਿਆਂ ਨਾਹਿ ਛਪਿਆ, ਪ੍ਰੇਮ ਚੂਰਮਾ ਗੁੱਝੜੇ ਚੋਹੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੩੫।

ਚੋਹਲਾ ਗੁਪਤ ਭੁਗਤੋਲੜਾ ਭੁੰਚ ਕੇ ਭੀ, ਹੋਇਆ ਨੂਰ ਜ਼ਾਹਰ ਜ਼ਹੂਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਏਸ ਚੁੱਪ ਚੁਬੋਲੜੇ ਚੋਹਲੜੇ ਨੇ, ਰੰਗ ਖੇੜਿਆ ਦੰਗ ਦੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਰਗਟ ਹੋਇਆ ਆਣ ਨਿਦਾਨ ਮੱਥੇ, ਲਾਲੁ ਲੱਧੜਾ ਗੋਝ ਲਭਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੜ੍ਹਿਆ ਚੰਦ ਲੁਕਾਇਆ ਨਾਹਿ ਲੁੱਕੇ, ਕੀਚੈ ਕੋਟ ਉਪਾਉ ਲੁਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੩੬।

ਜਲਵਾ ਨੂਰ ਨ ਢੱਕਿਆਂ ਢੱਕ ਹੋਵੇ, ਕਰੀਏ ਕੋਟ ਉੱਦਮ ਢਕਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਰੇ ਧਾਕ ਪਈ ਹੁਸਨ ਨੂਰੀਆਂ ਦੀ, ਕੋਟ ਉਸਾਰਿਆ ਕੋਟ ਬੁਰਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਹਿਤ ਸਿੱਧਰੀ ਪੱਧਰੀ ਬਾਹਰ ਗੁੱਦੜ, ਬੁਰਕਾ ਪਹਿਨਿਆ ਇਹ ਲੋਕ ਓਹਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਾਰੇ ਛਿਪਣ ਨਾ ਮਿਹਰ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਦੇ, ਸਾਰੇ ਜਸ ਖਿੰਡੇ ਸੂਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੩੭।

ਮਿਹਰ ਮੁਹੱਬਤ
ਆਸ਼ਕੀ, ਇਸ਼ਕ
ਮੁਸ਼ਕ ਨ ਛੁਪੇ
ਛੁਪਾਇਆ

ਇਸ਼ਕ ਮੁਸ਼ਕ ਛੁਪਾਇਆ ਛੁਪੇ ਨਾਹੀਂ, ਛਾਦਨੁ ਛਾਦਿਆ ਸਦ ਛਾਦਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਫ਼ਤਾਬ ਨੂੰ ਸ਼ਬ ਕਦੋਂ ਤੀਕ ਕੱਜੇ, ਹੋਇਆ ਸ਼ਫ਼ਕ ਪਰਗਟ ਪਹਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਯਾਰ ਬੁਕਲੋਂ ਹੀ ਆਸ਼ਕਾਰ ਹੋਇਆ, ਲੱਖ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਘੁੰਗਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਝੁੰਬ ਮਾਰਿ ਸੁਹਾਗ ਨ ਰਹਿਣ ਗੁੱਝੇ, ਭੋਸ਼ਨ ਕੰਬਲੀ ਲਾਲ ਦਮਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੩੮।

ਜਿੰਦ ਵਹੁਟੜੀ ਕੰਤੁ ਸੰਭਾਲ ਬੈਠੀ, ਝੁੰਬ ਮਾਰਿ ਜਿਸਮ ਕਪੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਾਟੇ ਚੀਰ ਗੁੱਦੜ ਬਾਹਰ ਝੁੰਬੜੀ ਦੇ, ਪਟ ਅੰਦਰੇ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਾਲ ਗੋਦੜੀ ਵਿਚ ਹੀ ਦਮਕ ਉੱਠਣ, ਸਭ ਸੀਂਗਾਰ ਬਿਰਥਾ ਭੂਸ਼ਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੇਖੋ ਗੋਦੜੀ ਦੀ ਨਾਲੇ ਦਮਕ ਉੱਠੀ, ਐਸਾ ਤੇਜ਼ ਲਾਲਨ ਲਾਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੩੯।

“ਜਿਨ੍ਹ ਪਟ ਅੰਦਰਿ
ਬਾਹਰਿ ਗੁੱਦੜ ਤੇ
ਭਲੇ ਸੋਸਾਰਿ”
“ਲੋਕਨ ਕੀ
ਚਤੁਰਾਈ ਉਪਮਾ
ਤੇ ਬੈਸਤਰਿ ਜਾਰਿ”

ਸੁੱਚੇ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਸੁਤੇਸਿਧ ਸੋਭਾ, ਖੋਟਾ ਖੇਲੁ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਦਿਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਹਰਤ ਨਾਮਵਰੀਆਂ ਦਾ ਨਮੂਦ ਨਾਹੀਂ, ਖਾਲਿਸ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ ਸਾਰ ਖਿਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮ ਪੁਤਲਿਆਂ ਪ੍ਰੇਮ ਪਲੀਤਿਆਂ ਨੂੰ, ਨਾ ਕੁਚੱਜ ਹੈ ਲੋਕ ਉਪਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾ ਸੁਖਾਂਵਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਵਾਨਿਆਂ ਨੂੰ, ਕੂੜਾ ਪਾਜ ਦੁਨੀ ਉਸਤਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੪੦।

ਖੱਜਲ ਹੋਵਣਾ ਖਾਤ੍ਰ ਮਸ਼ਹੂਰੀਆਂ ਦੀ, ਇਹ ਬਿਹਾਰੁ ਹੈ ਬਾਦ ਬਫੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਹਿ ਬਫਾਵਣਾ ਕੋਈ ਉਪਕਾਰ ਕਰ ਕੇ, ਹੈ ਆਚਾਰ ਹੋਛੇ ਮਤਸਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਪੇ ਆਪਿ ਵਡਿਆਵਣਾ ਆਪੁ ਤਾਈਂ, ਇਹ ਹੈ ਕੰਮ ਚੁੜ੍ਹਮ ਚੂੜ੍ਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਿਜ ਜਸ ਦਾ ਕੁ-ਰੱਸ ਝੱਸੁ ਜਿਸੇ, ਭਾਰਾ ਐਬ ਇਹ ਬੇਗੈਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੪੧।

“ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦਾ
ਦੋਊ ਤਿਆਗੈ ਖੋਜੈ
ਪਦੁ ਨਿਰਥਾਨਾ”
ਪਦ ਨਿਰਥਾਨ ਦੇ
ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ
ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦਾ
ਦੋਹਾਂ ਬਿਬਰਜਤ
ਅਉਗੁਣਾਂ ਤੋਂ
ਸੁਤੇ ਨਫਰਤ

ਉਸਤਤਿ ਆਪਣੀ ਨਿੰਦਿਆ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ, ਭੈੜਾ ਭੁਸ ਸ੍ਵੈ-ਜਸ ਗ੍ਰਾਹਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖਾਣੀ ਖੁਣਸ ਸੁਣਿ ਜਸ ਪਰਮਾਣਸਾਂ ਦੇ, ਈਰਖਵਾਦ ਹੈ ਬਦ ਨੀਤੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਵਣਾ ਭੰਡ ਕੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ, ਖਾਸਾ ਬੁਰਾ ਬੁਰੀ ਫਿਤਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਰਨੀ ਭੰਡਣੀ ਪੁਰਸ਼ ਪਰਤਿਸ਼ਟਿਆਂ ਦੀ, ਹੈ ਬਦਖੁਲਕ ਬਦਖੋ ਬਦਖੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੪੨।

ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰੀ ਨਿੰਦਾ ਸੰਤ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ, ਨਰਕਿ ਠੌਰ ਨਿੰਦਕ ਹੱਤਿਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਿੰਦ ਨਹਿ ਭਲੇਰੀ ਕਿਸੇ ਪੁਰਸ਼ ਕੇਰੀ, ਕਾਲਾ ਮੁੱਖ ਦਰਗਹਿ ਨਿੰਦਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਿੰਦ ਚਿੰਦ ਪਰਗਿੰਦ ਮਤਮੰਦ ਪਰਾਈ, ਗੰਦ ਧੰਧ ਸੜੰਦ ਮੁਗਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਪਜਸ ਹੋਰਨਾਂ ਆਪਣਾ ਜਸ ਲੋਚਣ, ਬੁਰ ਬਫਾਉ ਹੰਕਾਰ ਸੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੪੩।

ਆਪਨ ਕੀਰਤੀ ਸੁਣਿ ਫੁਲਿ ਫੁਲਿ ਬਹਿਣਾ, ਮਿਉਣਾ ਖੱਡ ਨਾ ਮੂਸਬਫੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੁਲਹਾਂ ਦੇਣ ਬਉਰੇ ਲੈ ਲੈ ਬਫਣ ਹੋਰੇ, ਤਿੱਕਲ ਛੱਜੁ ਨਿਲੱਜ ਮੂਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੈਰਤਮੰਦ ਸੱਚੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ, ਨਾ ਸੁਖਾਏ ਸੁਜਸੁ ਨਿਜ ਗੁਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੋਭਾ ਆਪਣੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਈ ਨਿੰਦ ਸੁਣਨੋਂ, ਕੰਨ ਬੰਦ ਸੱਚੇ ਗੁਰਮੁਖੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੪੪।

ਨਿਜ ਨਿੰਦਿਆ ਦਾ ਨਾ ਗੁਮੇਹ ਕੋਈ, ਨਾ ਸਨੇਹ ਗੁਣਾਂ ਆਪਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੀਤਮ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਸੱਚੜੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ, ਹੈ ਅਭਾਵ ਅਪਣੱਤ ਭਾਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਢਲ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਠਾਲੀਏਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ, ਆਪਾ ਭਾਵੁ ਹੋਮਿਆ ਅਹੰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦਿਆ ਤੋਂ ਬੇਪਰਵਾਹ ਹੋਏ, ਉਲਝ ਪਿਆਲੜਾ ਪੀ ਸ਼ਰਬਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੪੫।

ਪ੍ਰੇਮ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇ
ਅਮਿਉ ਮਦਰਾਵਰੇ
ਸ਼ਰਬਤ

ਸ਼ਰਬਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਸ਼ੌਕ ਡਾਢੇ, ਸ਼ਹਿਦੋਂ ਮਿਠੜਾ ਸਰੂਰ ਸ਼ੌਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਿਰੇ ਸ਼ੌਕ ਦਾ ਸਰੂਰ ਸੁਆਦ ਏਡਾ, ਬਿਸਮ ਸੁਆਦ ਗਟਾਕ ਚਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇੱਕੋ ਘੁੱਟ ਹੀ ਗੱਟ ਅਮੁੱਟ ਕਰਸੇ, ਅਮਲ ਅਤੁੱਟ ਹੈ ਅਮੀ ਮੈਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਨਿ ਸ਼ਹਾਦਤੀ ਅਮੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ, ਅਮਰ ਨਾਮੁ ਤਿਨ ਅਮਰ ਪਦੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੪੬।

ਵਿਚਿ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਦੇ ਅਮਰ ਹੋਏ, ਪੀ ਕੇ ਜਾਮ ਗੁਲਫਾਮ ਮਦਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਾਨ ਅਪਮਾਨ ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਅਤੀਤ ਰਹਿੰਦੇ, ਇੱਕੋ ਧਿਆਨ ਮੰਜ਼ਲ ਧੁਰ ਪੁਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰੁਚੀ ਰੰਚ ਨਾਹੀ ਫੋਕੀ ਲੀਡਰੀ ਦੀ, ਗਾਨਾ ਬੰਨ੍ਹ ਲਇਆ ਸ਼ਹੀਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੜ੍ਹੀ ਜੰਜ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਲੈਣ ਵਾਲੀ, ਢੋਲ ਵਜਿਆ ਵਿਆਹ ਦੁਲਹੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੪੭।

ਜਿੰਦਾ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ
ਇਸ਼ਕ ਪਿਰੋਮੜੀ
ਜੰਜ (ਸ਼ਹੀਦੀ)

ਚੜ੍ਹੇ ਦੂਲੜੇ ਵਿਆਹੁਣ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨੂੰ, ਰੰਗੁ ਮਾਣ ਲੈਣਾ ਜੰਗ ਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੋਲਾ ਖੇਡਣਾ ਜੰਗ ਗੁਲਾਲ ਵਾਲਾ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਰੰਗੁ ਜਲਾਲ ਜਲੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਲਵੇ ਇਸ਼ਕ ਕਮਾਲ ਦੇ ਦੱਗ ਉੱਠੇ, ਝੱਲੇ ਕੌਣ ਜਮਾਲ ਜਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਾਮੇ ਲਾਲ ਰੰਗੀਚ ਕੇ ਗੱਚ ਹੋਏ, ਹੁਸਨ ਹੁੰਮਿ ਚੜ੍ਹਿਆ ਗਹਿਗਚੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੪੮।

ਪਿਰ ਪਿਰੋਮੜੀ
ਦੂਲਿਆਂ ਦੇ
ਜਲਾਲ ਜਲਵੇ

ਗੂੜ੍ਹਾ ਗਹਿਗਚਾ ਰੰਗੁ ਚਲੂਲ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਜੋਤਿ ਜੋਬਨੀ ਰੂਪ ਯੁਵਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨੂਰ ਨੁੱਚੜੇ ਸੁੱਚੜੇ ਸੂਰਨ ਰੂਪੋਂ, ਹੋਇਆ ਰੰਗੁ ਸੱਚਾ ਜਮੁਰਦੀ ਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੋਹੇ ਚੋਲੜਾ ਲਾਲ ਤਨਿ ਲਾੜਿਆਂ ਦੇ, ਮਾਨ ਮਲਿਆ ਕਾਨੁ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਏਨ੍ਹਾਂ ਲਾਲੀਆਂ ਜੋਤਿ ਜਲਾਲੀਆਂ ਦੀ, ਝੱਲੇ ਝਾਲ ਕੇ ਮਰਦ ਮਰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੪੯।

ਪਿਰਮ ਜੁਝਾਰੀ
ਦੂਲਿਆਂ ਦਾ ਜੁਝਟ
ਦੁਲਰਾਉ

ਲਸ਼ਕੇ ਬਿਜਲ ਕਟਾਰੜੇ ਦੂਲਿਆਂ ਦੇ, ਹੋਇਆ ਮੂਰਛਤ ਦਲੁ ਦੁਲਹਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਸ਼ਕਰ ਦੂਲਿਆਂ ਦੇ ਉਮਡਾਇ ਉੱਠੇ, ਮੱਚ ਗਿਆ ਤਰਬੱਲ ਤਰਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਉੜਦੁ ਉਠਿਆ ਕੰਬ ਗਈ ਧਰਤਿ ਸਾਰੀ, ਆਸਣ ਹਿਲ ਗਇਆ ਇੰਦਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਰਗੁ ਖੁਸਣੇ ਦਾ ਹੌਲ ਇੰਦਰੇ ਨੂੰ, ਦੁਲਿਹਾਂ ਤੁੱਛ ਬਾਂਛੋਲ ਸੁਰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੫੦।

ਬਾਂਛਾ ਸੁਰਗ ਦੀ ਮੂਲ ਨ ਦੂਲਿਆਂ ਨੂੰ, ਬਿਰਥਾ ਦਹਿਲਣਾ ਸੁਰਗ ਮੁਠੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭਾਅ ਦੀ ਬਣ ਗਈ ਸੁਰਗ ਦੇ ਮੁਠਿਆਂ ਨੂੰ, ਸੁਆਰਥ ਬੁਰਾ ਚਸਕ ਸਿਰੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੱਡੀ ਚਸਕੜਾ ਸੁਰਗ ਦੇ ਸਿਰੜੀਆਂ ਨੂੰ, ਹਵਾਸ ਹਿੰਟਸ ਬੁਰਾ ਹਿਣਸੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੁਲਿਹਾਂ ਠਰਕੁ ਨਾ ਸੁਰਗ ਬਹਿਸ਼ਤ ਸੰਦਾ, ਸੱਚਾ ਪ੍ਰਿੰਮ ਸੁਆਉ ਪ੍ਰਿੰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੫੧।

ਪਿੜ ਪ੍ਰਿੰਮ ਦੀ ਸਿਰ-ਧੜੀ ਖੇਲ ਵਾਲਾ, ਇੱਕੋ ਚਾਉ ਸੱਚਾ ਦੂਲੁੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਾਂਛਾ ਦੂਲੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੀ, ਇਹ ਦੁਲਰਾਉ ਦੂਲੇ ਸ਼ਹੀਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵਰ ਲਿਆਵਣਾ ਦੂਲੀਆਂ ਦੁਲਹਣਾਂ ਨੂੰ, ਹੁਇ ਹਬੀਬ ਮਹਿਬੂਬ ਹੁੱਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੁੱਬਾਂ ਉੱਠ ਰਹੀਆਂ ਹਾਲ ਖੇਡਣੇ ਨੂੰ, ਲੱਥਾ ਖੇਤ ਆਸ਼ਕ ਮਾਸੂਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੫੨।

ਇਸ਼ਕ ਮੰਜ਼ਲੀ
ਲਾੜਿਆਂ ਦੀ
ਜਲਵ ਜਲਾਲੀ
ਸਿਰ-ਧੜੀ ਖੇਡ

ਘੱਤਿ ਲਾੜੀਆਂ ਘੇਰ ਚੌਗਿਰਦ ਹੋਈਆਂ, ਲਾੜਾ ਵੇਖਣਾ ਇਸ਼ਕ ਜੰਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਸ਼ਕ ਜੰਜ ਲੱਥੀ ਰੰਗ ਭੂਮ ਅੰਦਰਿ, ਲਸ਼ਕੇ ਰੰਗ ਸੁਰੰਗ ਇਸ਼ਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੋਧੇ ਪ੍ਰੀਤ ਪ੍ਰਿੰਮ ਅਖਾੜਿਆਂ ਦੇ, ਯੁਧ ਖੇਡ ਪਿਰੰਮ ਖਿਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਸ਼ਕ ਮੰਜ਼ਲੀ ਕਦਮ ਬਰਦਾਰ ਪਹਿਲਾਂ, ਤਾਂ ਦਰ ਲਭਸੀ ਯਾਰ ਮੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੫੩।

ਸਿਰ ਧਰਿ ਤਲੀ ਜਾਣਾ ਯਾਰ ਪ੍ਰੇਮ ਗਲੀਏਂ, ਪਿਛੋਂ ਛਤਰ ਤਲਿ ਸਿਰੁ ਦਰ-ਪੁਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਰਿ ਮਰਿ ਪੁੱਜਣਾ ਜੁੱਝਣਾ ਮਾਰਿ ਮਨੂਆ, ਦਰ ਦੀਦਾਰ ਦਿਲਬਰ ਮਰਿ ਮਿਟਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਰਨਾ ਮਾਰਨਾ ਸਿੱਖਣੇ ਸਬਕ ਦੋਈ, ਪਰਮ ਤੱਤੁ ਗੁਰਮਤਿ ਧਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਰਨਾ ਮਮਤ ਨਿਵਾਰਿ ਹੰਕਾਰ ਤਜ ਕੇ, ਮਾਰਣੁ ਦੁਸ਼ਟ ਮਹਾਂ ਬਲਿ ਦੂਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੫੪।

ਪ੍ਰੇਮ ਯੁਧ ਦਾ
ਪਿਰਮ ਸੰਧੂਰੜਾ
ਜੁੱਝਣ ਦਾਉ ਅਤੇ
ਗੈਬ ਅਗੰਮੀ
ਜੁੱਝਣ ਚਾਉ

ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਾਇਣ ਦਿਲਦਾਰ ਦੇ ਹੋਇ ਰਹਿਣਾ, ਮਰਣੁ ਮੂਲੁ ਚਾਲਾ ਨਿਰ-ਮਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਤਿ ਖੜਕਾਵਣਾ ਖੜਗ ਖੰਡਾ, ਮਾਰਨ ਮੂਲੁ ਸ਼ਸਤਰ ਸ਼ਸਤਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮ ਰੰਗਿ ਰੰਗੇ ਜੰਗਿ ਜੁੱਟ ਰਹਿਣਾ, ਮਾਰਨੁ ਮਰਨੁ ਪਰਵਾਨ ਪ੍ਰੇਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੰਗ ਚਾਉ ਦੇ ਮੁਸ਼ਕ ਸੰਧੂਰਿਆਂ ਨੂੰ, ਗੂੜ੍ਹਾ ਅਮਲ ਚੜ੍ਹਿਆ ਅਗਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੫੫।

ਕੋਈ ਗੈਬ ਅਗੰਮ ਦੀ ਲੋਰ ਉੱਠੀ, ਮੇਘ ਘੇਰਿਆ ਤੇਗ ਕੜਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੜਕੇ ਬਿੱਜਲੀ ਵਾਂਗ ਜੁਝਾਰ ਜੋਧੇ, ਖੰਡਾ ਖੜਕਿਆ ਜੰਗ ਜੁਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੀਸ ਬੰਨ੍ਹ ਸਿਹਰੇ ਸੁਰਬਰੂਈਆਂ ਦੇ, ਹੋਇਆ ਜੁਝਣਾ ਜੰਜ ਲਾੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਦਰ ਮਿਹਰ ਦੇ ਸੇਹਰੇ ਸੀਸ ਸੋਹਨਿ, ਸਿਹਰ ਜਾਹੋ ਜਲਾਲ ਸੋਹਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੫੬।

ਪਿਰਮ ਸ਼ਹੀਦੀ
ਜੰਜ ਲਾੜਿਆਂ ਦਾ
ਸੀਸ ਸਸ਼ੋਭਤੀ
ਸੋਹਰਿਆਂ ਦਾ
ਸਿਹਰ-ਵਿਲੱਖਣੀ
ਸੁਹਾਉ

ਸਿਹਰ ਸ਼ਾਨ ਸ਼ੌਕਤ, ਸਿਹਰ ਤੇਜ ਸ਼ਕਤੀ, ਸਿਹਰ ਜਲਵੜਾ ਸਿਹਰ ਚਿਹਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਿਹਰ ਹੁਸਨ ਸਦ-ਸਿਹਰ ਸਵੇਰ ਵਾਲਾ, ਸਿਹਰ ਬਾਂਕਪਨ ਸਿਹਰ ਯੁਵਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦਾਮਨ ਮਾਤ ਸਿਹਰ ਚਕਾਚੌਂਦ ਚਿਹਰੇ, ਸਿਹਰ ਚਮਕਣਾ ਤੇਜ ਚਮਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਿਹਰੇ ਤੇਜਸੀ ਜੋਤਿ ਜਲਵੀਸ਼ਰਾਂ ਦੇ, ਫਿੱਕਾ ਜਰਦ 'ਮੁਖ ਮਾਹੁ ਮਿਹਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੫੭।

ਸਿਹਰ ਸਬਲ ਬਲ ਕੇਹਰ ਬਲ ਦਮਨਹਾਰਾ, ਸਿਹਰ ਦਬਦਬਾ ਸਿੰਘ ਬਬਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੋਈ ਗੈਬ ਅਗੰਮੜਾ ਸਿਹਰ ਜਾਦੂ, ਜੈਬਨ ਦੂਲਿਆਂ ਸਿਹਰ ਪਹਿਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੇਖਿ ਦੂਲੀਆਂ ਮੂਰਛਤ ਹੋਇ ਰਹੀਆਂ, ਸਿਹਰ ਦਰਸ ਹੈ ਸਿਹਰ ਸੀਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੀਸ ਸਿਹਰ ਸਸ਼ੋਭਤੀ ਲਾੜਿਆਂ ਨੂੰ, ਬਿਜੇ ਮੁਕਟ ਮਿਲਿਆ ਸ਼ੌਹਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੫੮।

ਜਲਾਲ ਜਲਵੀ
ਇਸ਼ਕ ਜੰਜ ਦਾ
ਢੁਕਾਉ

ਸ਼ੌਹਰ ਕਲਸ ਕਲਗੀਸ਼ਰੀ ਮੁਕਟ ਵਾਲੇ, ਕਲਗਾ ਫਤਹ ਨੀਸਾਨ ਫ਼ੈਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਫ਼ੈਰੇ ਜਿਗਾ ਮਣਿ-ਜੜਤ ਦੁਮਾਲਿਆਂ ਦੇ, ਪੇਚਾ ਜੋਤਿ ਜਿਗ ਜੜਤ ਚਕਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੋਹੇ ਖੂਬ ਸਿਰਖੋਦ ਜਰਪੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ, ਜਾਮਾ ਜਗਮਗੀ ਜਰਹ ਬਕਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਸ਼ਕ ਜੰਜ ਦਾ ਅੱਜ ਢੁਕਾਉ ਹੋਣਾ, ਸਾਜ ਸਜਿਆ ਜੰਗ ਜੁਧੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੫੯।

ਇਸ਼ਕ ਜੰਜ ਦੀ
ਜੰਗ ਪਿਰੰਮੀ ਛਿੰਜ

ਜੰਜ ਜਗਨ ਜੋਤੀਸ਼ ਮੁਕਤੀਸ਼ਰਾਂ ਦੀ, ਸੰਖ ਵੱਜਿਆ ਛਿੰਝ ਛਿੰਝੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੱਜ ਛਿੰਝ ਪਈ ਇਸ਼ਕ ਜੰਜ ਵਾਲੀ, 'ਖਾੜਾ ਰੱਚਿਆ ਪ੍ਰਿੰਮ ਦੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲੈਂਦੇ ਫੇਰੀਆਂ ਲੱਥੜੇ ਮੱਲ ਦੰਗਲਿ, 'ਖਾੜਾ ਰੱਚਿਆ ਪ੍ਰਿੰਮ ਦੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵੱਜਣਿ ਭੇਰੀਆਂ ਟੰਮਕਾਂ ਤੂਰ ਤੁਰੀਆਂ, ਕਾਰੁ ਜਾਰੁ ਛਿੜਿਆ ਰਣ ਰਜਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੬੦।

ਰਜਮ ਬਜਮੀ
ਪ੍ਰੀਸਰਮ

ਰਜਮ ਬਜਮ ਵਾਲੀ ਮਹਿਫਲ ਗਰਮ ਹੋਈ, ਵੱਡਾ ਜੋਸ਼ ਖਰੋਸ਼ ਜਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗਹਿਮਾ ਗਹਿਮ ਨਾ ਸਹਿਮ ਸਹਿਮਾਉ ਕਿਤੇ, ਚਹਿ ਚਹਾਉ ਹਰਸੂ ਚਹਿਮਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਘਾਲ ਘਾਲਨਾ ਸੱਚ ਕਮਾਈਆਂ ਦੀ, ਪੌਰਖ ਧੰਨ ਉੱਦਮ ਉੱਦਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਰਉਪਕਾਰ ਪ੍ਰੀਸਰਮ ਸੁਧਰਮੁ ਸੱਚਾ, ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਕਰਮੁ ਗੁਰ ਕਿਰਤ ਕਿਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੬੧।

“ਗੁਰ ਥਾਪੀ ਦਿਤੀ
ਕੰਡਿ ਜੀਉ”
ਗੁਰੁ ਥਾਪਨਾ ਦੀ ਕਲਾ
ਕ੍ਰਿਸਮੀ ਮਹਿਮਾ, ਖਾਸ
ਕਰ-ਕਮਲ ਸੁਪਰਸ
ਦੀ ਖਾਸ ਪਾਰਸ ਕਲਾ

ਵੱਡ ਕਿਰਤੱਗਤਾ ਦੀ ਵੱਡੀ ਕਦਰ ਹੋਈ, ਮੱਥੇ ਹੱਥ ਟਿਕਿਆ ਸਮਰਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰ ਸਮਰੱਥ ਨੇ ਥਾਪਨਾ ਕੰਡਿ ਦਿੱਤੀ, ਕੀਟਾਂ ਜੋਅਮ ਹੋਇਆ ਗਯੋਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਸਤ ਖਾਸ ਸਪਰਸ ਦੀ ਖਾਸ ਮਹਿਮਾ, ਸਫਲਾ ਕਾਜ ਗੁਰ ਥਾਪਿ ਥਪੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਸਤ ਕਮਲੀ ਰੁਮਾਲ ਭੀ ਕਲਾਧਾਰੀ, ਰੰਕਾਂ ਰਾਉ ਕੀਤਾ ਸਭਿ ਸ਼ਕਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੬੨।

ਹਸਤ ਕਮਲ ਦੀ ਛਿਟੀ ਭੀ ਮੋਅਜਜ਼ਾਣੀ, ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਇਆ ਕਪਾਟ ਮੂਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੂਕਾਂ ਮੂਲ ਗੀਤਾ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਰਥ ਕੀਤਾ, ਫੁਰਿਆ ਗਿਆਨ ਸਭ ਅਗਮ ਨਿਗਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭੀ ਖਲ ਮੂਰਖਾਂ ਵਿਦਯਾ ਨਿਧਾਨੁ ਕੀਤਾ, ਹਸਤ ਕਮਲ ਕ੍ਰਿਸਮਾ ਕਾਸ਼ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਟੇ ਲੇਖ ਕਰ-ਕਮਲ ਦੀ ਲੇਖਣੀ ਨੇ, ਏਹ ਕਮਾਲ ਕਰ-ਕਮਲ ਕਲਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੬੩।

ਲਿਖਣਸਰੀ
ਕਰ ਕਮਲ ਕ੍ਰਿਸਮੇ
ਦੀ ਦਿਥ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ
ਸਾਖਿਆਤੀ ਝਾਕੀ

ਹਸਤ ਕਮਲ ਸੁਪਰਸੀਆਂ ਪਾਕ ਕਲਮਾਂ, ਕਲਮੀ ਮੋਅਜਜ਼ਾ ਪਾਕ ਕਲਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਲਮਾਂ ਕਾਨਿਓਂ ਕਟਿ ਕਰੁ ਕਮਲ ਘੜੀਆਂ, ਕਉਤਕੁ ਸਾਜਿ ਅਲੇਖ ਲੇਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਿਖਣ ਲੇਖਣੀ ਕਾਨਿਉ ਨਾਉ ਹੋਇਆ, ਵੱਡ ਖਿਤਾਬ ਗੁਰ ਕਲਮ ਕੀਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਘੜਿ ਘੜਿ ਲਿਖਣਾਂ ਸਿੱਟੀਆਂ ਵਿਚਿ ਟੋਭੇ, ਟੋਭੇ ਪਰਮ ਪਦੁ ਲਿਖਣ ਸਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੬੪।

ਲਿਖਣਿ ਸਰੀਏ ਲਿਖਾਰੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਏ, ਮਾਨੁ ਮਰਦਿਆਂ ਖੁਸ਼ ਨਵੀਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵਡ ਵਿਦਵਾਨ ਨਾਮੀ ਇਸ ਗੁਰਧਾਮ ਧਾਮੀ, ਵਡ ਪਰਤਾਪੁ ਲਿਖਣ ਸਰ ਬਾਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਾਂਸ਼ੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਹੋਈ ਪਰਸਿੱਧ ਨਗਰੀ, ਜਿੱਥੇ ਵਾਸੜਾ ਲਿਖਣ ਸਰੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਹਾਂ ਮੂੜੁ ਭੀ ਹੋ ਗਏ ਤੱਤਵੇਤੇ, ਪਾਵਨ ਧਾਮੁ ਪੁਨੀਤ ਭੂਪੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੬੫।

ਕਦੇ ਦਿੱਤੀ ਨ ਆਂਵਦੀ ਮਤਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ, ਪੱਥਰ ਬੂੰਦ ਚੇਤਾ ਪੱਥਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਾਂਸ਼ੀਏ ਚਲਿ ਵੱਸਨਿ, ਲੱਗੇ ਜਾਗੁ ਉੱਤਮ ਖਮੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੋਵਨ ਉੱਚ ਲਿਖਾਰੀਏ ਕਲਾਧਾਰੀ, ਇਲਮੁਲ ਗੈਬ ਫੁਰੇ ਆਲਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਰਬ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸਰਬੋਤਮੋ ਇਲਮ ਸੱਚਾ, ਇਲਮ ਪਾਵਨੀ ਪਰਮਾਰਥੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੬੬।

ਇਕ ਲਿਖਤ ਕਲਾ
ਰਸਾਇਣੀ ਲਿਖਣ-
ਸਰੀਏ ਲਿਖਾਰੀ ਸੰਗ
ਲੇਖਕ ਦੀ ਦਰਸ਼ਨ
ਭੇਟ ਅੱਖੀ ਡਿੱਠੀ
ਵਾਰਤਾ

ਸਾਰੇ ਜੌਹਰ ਕਰੁ ਕਮਲ ਦੀ ਲੇਖਣੀ ਦੇ, ਜਿਨਿ ਕਮਾਲ ਕੀਤਾ ਅਧਭੂਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਸਾਂ ਡਿੱਠੇ ਲਿਖਾਰੀ ਗੁਰਬਾਣੀਆਂ ਦੇ, ਜਿਨ ਪੁਰਾਤਨੀ ਸਿਦਕ ਸਰਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਸੰਚੀਆਂ ਪਰਮਪਦ ਪਾਇਪੁੱਗੇ, ਪਾਰਸ ਧਿਆਨ ਅਭਿਆਸ ਲਿਖਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਸੰਚੀਆਂ ਸਹਿਜ ਸਮਾਧ ਲੱਗੀ, ਬੋਧ ਅਗਾਧ ਹੋਇਆ ਗੁਰਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੬੭।

ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨੁ ਅਥਾਹੁ ਤਿਨ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦਾ, ਸੂਧਾ ਸਰਲ ਸੁਭਾਉ ਨਿਮਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਲਖ ਲਖ ਕੇ ਫੇਰ ਲਖਾਵਣਾ ਨਾ, ਸੱਚਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਤ ਤਿਨ ਅਜਰ ਜਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁੱਝੇ ਲਾਲ ਛਿਪੇ ਵਿਚਿ ਗੋਦੜੀ ਦੇ, ਕਿਸੇ ਮਰਮ ਨ ਲਾਲ ਅਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਤੇਸਿਧ ਤਿਨ ਸੰਗ ਮੂੰ ਭੇਟ ਹੋਈ, ਬਣਿਆ ਰੰਗੁ ਸਤਿਸੰਗਿ ਚਰਚੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੬੮।

ਚਰਚਾ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਸਤਿਸੰਗ ਹੋਇਆ, ਚਮਤਕਾਰ ਮੇਲਾ ਕੁਦਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰਮਤਿ ਗੋਸ਼ਟ ਅਨੰਦੀਏ ਲਾਭ ਹੋਏ, ਲਾਹਾ ਸੱਚ ਬੈਸਕ ਬੈਸਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਘੜੀ ਮਾਤ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਿ ਅਧਿਕ ਵਧਿਆ, ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਸਪਰੀ ਪਰਮਾਰਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਤੇਸਿੱਧ ਤਿਨ ਚਰਨ ਮੈਂ ਪਰਸ ਬੈਠਾ, ਥਾਹ ਰਹਿਆ ਨ ਮੂੰ ਹੈਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੬੬।

ਵਿਲੱਖਣ ਕਲਾ ਦੀ
ਬਚਿਤ ਕਥਾ

ਮੇਰੀ ਸਭ ਰੁਮਾਵਲੀ ਰੁਮਕ ਉੱਠੀ, ਰਹਿਆ ਹੋਸ਼ ਨ ਅੱਖ ਝਮਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੱਖ ਉਘੜੀ ਤਾਂ ਡਿੱਠਾ ਹੋਰ ਕਾਰਾ, ਸਾਰਾ ਭਾਰ ਲਥਾ ਮੂੰ ਖੁਰੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਡਿਠੇ ਢੱਠੜੇ ਮੈਂ ਢੜੇ ਖੁਰੜਿਆਂ ਤੇ, ਜਿਨਿ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਮੈਂ ਅਦਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਹੀ ਤਾਬ ਨ ਹਿੱਲਣੇ ਜੁੱਲਣੇ ਦੀ, ਐਸਾ ਜਕੜ ਜਾਦੂ ਪਾਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੭੦।

ਬਦਨ ਬੁਤ ਸਮਾਨ ਨਿਢਾਲ ਹੋਇਆ, ਸਾਹ ਸਤ ਨ ਖੁਰੜ ਛੁੜਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਤੇ ਨਿਕਲੀਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮ ਲੋਰਾਂ, ਦੇਖਿ ਸਿਥਲ ਬਲ ਸ੍ਰੀਰ ਸ਼ਕਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਿਜ ਵਜੂਦ ਦੀ ਸੁੱਧ ਨ ਸੂਝ ਕਾਈ, ਨ ਉਸਾਣ ਨਿਜ ਜਾਨ ਪ੍ਰਾਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭੁੱਭਾਂ ਮਾਰ ਡਿਡਿਆਇ ਕੇ ਬਿਨੇ ਕੀਤੀ, ਪਾਇਆ ਵਾਸਤਾ ਗੁਰ ਗੰਭੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੭੧।

ਗੁਰੂ ਵਾਸਤੇ ਦਾਸ ਤੇ ਮਿਹਰ ਹੋਵੇ, ਦੋਖ ਹੱਤੀਏ ਮਤਿ ਹੀਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਣ ਕੇ ਵਾਸਤਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਉੱਠ ਬੈਠੇ, ਡਿੱਠਾ ਕਮਲ ਮੁਖ ਜਲ ਨੇਤ੍ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖੁਰੜੇ ਭਿਜ ਮੇਰੇ ਤਰਾਰੇਜ਼ ਹੋ ਗਏ, ਕਰਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਵੈਰਾਗ ਉਦਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰੇ ਵਿਚਿ ਕਲੇਜੜੇ ਸਾਂਗ ਫਿਰਿ ਗਈ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਮਗਜ਼ਿ ਝਰਨਾਟ ਗੈਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੭੨।

ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਇ ਪੁਛਿਆ ਗੁਰਮੁਖੇ ਤੋਂ, ਕਾਰਨ ਮੂਲ ਇਸ ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦਸਿਆ ਨਿਮਰੀਭੂਤ ਹੋ ਕੇ, ਸਭ ਪਰਤਾਪੁ ਗੁਰ ਵਰ ਲਿੱਖਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਖਸ਼ੀ ਦਾਤ ਵੱਡੀ ਕਰਾਮਾਤ ਵਾਲੀ, ਵਰ ਵਡਾਣ ਏਹ ਕਲਮ ਸ਼ਕਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਿਖਣ-ਕਲਾ ਦੀ ਕਥਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸੁਣ ਕੇ, ਧੁਰਵਾ ਹੋਰ ਬੱਝਾ ਮੂੰ ਸਿਦਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੭੩।

ਸਤਿਗੁਰ ਆਖਿਆ ਧੰਨ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੂੰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲਿਖਤ ਫਲੁ ਗੁਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਾਣੀ ਲਿਖਤ ਮਹਿਮਾ ਧੰਨ ਧੰਨ ਗਾਈ, ਨਦਰੀ ਨਦਰ ਵਰੁ ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਧੰਨ ਲੇਖਣੀ ਬਾਣੀਆਂ ਲਿਖਣਹਾਰੀ, ਲਿਖਣਾ ਧੰਨ ਧੰਨਾ ਲਿਖਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਪੇ ਕਲਮ ਕਾਰਾਦ, ਆਪੇ ਮਸ ਬੁਘਤਾ, ਉੱਪਰ ਲੇਖ ਭੀ ਆਪ ਆਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੭੪।

ਏਕੋ ਏਕ ਵਰਤੇ ਆਪੇ ਆਪੁ ਸਚਾ, ਨਾਮੀ ਨਾਮ ਅਭੇਦ ਤਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਸ ਮੱਸ ਸੇਤੀ ਲਿਖੀ ਜਾਇ ਬਾਣੀ, ਧੰਨ ਜਸ ਗਾਇਆ ਤਿਨ ਮਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਸ ਭਾਂਡੜੇ ਇਹ ਮਸ ਭਰੀ ਜਾਵੇ, ਗਾਇਆ ਜਸੁ ਤਿਨੁ ਬੁਘਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੋਈ ਲੇਖਣੀ ਬਾਣੀਆਂ ਲਿਖਣਹਾਰੀ, ਅਤਿ ਅਪਾਰ ਜਸੁ ਤਿਨ ਲਿਖਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੭੫।

ਲਿਖਿਆ ਨਾਮੁ ਸੱਚਾ ਜਿਨ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੇ, ਅਪਰ ਅਪਾਰ ਜਸੁ ਵਡਭਾਗੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵੱਡੇ ਭਾਗ ਵਾਲੇ ਧੰਨ ਜਨ ਸੇਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿਦਕੁ ਵਰੁ ਲਿਖਤ ਪਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬੇੜੇ ਪਾਰ ਸਦੀਵ ਗੁਰ ਸਿਦਕੀਆਂ ਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੱਚ ਨਿਸਚਾ ਗੁਰ ਵਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ੋਕ ਸਹਿਸ ਸਿਆਣਪੀ ਚਾਤਰਾਂ ਤੇ, ਕੀਤਾ ਚੌੜ ਧਨੁ ਗੁਰ ਨਿਸਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੭੬।

ਲਿਖਤ ਮਹੱਤਤਾ
ਰੁੜ੍ਹਨ ਦੇ ਕਾਰਨ

ਰਚਨਾ ਛਡਿ ਦਿੱਤੀ ਲਿਖਤ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ, ਨਵਾਂ ਰਾਹੁ ਫੜਿਆ ਫੈਸਲੇਲਿਆਂ ਦਾ।
ਛਾਪੇ-ਖਾਨਿਆਂ ਦੀ ਭੈੜੀ ਰੀਤ ਚੱਲੀ, ਭੈੜਾ ਚਾਲੜਾ ਦੇਮ ਖਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਾੜੀ ਨੀਤ ਦੇ ਟਕੇ ਬਟੋਰੂਆਂ ਨੇ, ਉੱਲੂ ਸਿਧ ਕੀਤਾ ਨਿਜ ਹਿਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਿਰਸੀ ਮਾਣੂੰਆਂ ਮਾਇਆ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਲੂਆਂ ਨੇ, ਕੀਤਾ ਗਰਮ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੭੭।

ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ-ਚਾਰੀਆਂ ਹਵਸ ਹਿਰਸਾਰੀਆਂ ਨੇ, ਫੜਿਆ ਕਰਮ ਟਕੇ ਬਟੋਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਟਕੇ-ਵਟੂਆਂ ਨਫੇ ਨਖੱਟੂਆਂ ਨੇ, ਲਾਹਾ ਛੱਡਿਆ ਸੱਚ ਨਫੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਾਇਆ ਰੂਪ ਸੁਦਾਇ ਸਹੇੜ ਲਇਆ, ਖੋਹਿਆ ਲਾਭ ਸੱਚੇ ਸਉਦੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੱਲ ਰਹਿ ਖੜੋਤੀ ਸੱਚੇ ਸੌਦਿਆਂ ਦੀ, ਮਰਜ਼ ਵਧ ਗਇਆ ਲੋਭ ਲਲਚੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੭੮।

ਜ਼ਰ ਲਲਚੇੜੂਆਂ ਲੋਭ ਲਬੇੜੂਆਂ ਨੂੰ, ਭੈੜਾ ਭੁਸ ਮਾਇਆ ਲੰਪਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲੰਪਟਾਰੀਆਂ ਲਿਬੜ ਬਾਜ਼ਾਰੀਆਂ ਨੇ, ਖੋਟਾ ਵਣਜਿਆ ਵਣਜੁ ਕਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੱਚ ਛਡ ਕੇ ਕੱਚ ਵਿਹਾਜ ਲਇਆ, ਮੱਚ ਮਰ ਗਿਆ ਪਰਖ ਪਰਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਥੋਂ ਗਈ ਪੂੰਜੀ ਪਰਮਾਰਥਾਂ ਦੀ, ਵੱਜੇ ਛੁਣਛੁਣਾ ਅਪਸੁਆਰਥੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੭੯।

ਹਾਇ ਲਿਖਤ ਮਹੱਤਤਾ ਰੋੜ੍ਹ ਦਿੱਤੀ, ਸਿਦਕ ਤੋੜ ਕੇ ਤੱਤ ਵਣਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੱਤ ਸੱਤ ਸਉਦਾ ਕੋਈ ਵਣਜਦਾ ਨਾ, ਹੋਇਆ ਵਣਜੁ ਪਰਧਾਨੁ ਦਮੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੱਚਾ ਸਿਦਕ ਭਰੋਸੜਾ ਭੁੱਰਰ ਹੋਇਆ, ਛੋਛਾ ਰਹਿ ਗਇਆ ਸਿਰੜ ਛਛੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਾਇਆ ਮਮਤ ਮੁਥਾਜੀਏ ਸਿਰੜੀਆਂ ਨੇ, ਖੋਹਿਆ ਰਤਨ ਅਮੋਲ ਕੀਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੮੦।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ
ਦਾ ਸਨਮਾਨ
ਘਟਣਾ

ਲਿਖਤੀ ਰਤਨ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਉੱਡੀ, ਸਰਧਾ ਭਾਵ ਉੱਡਾ ਗੁਰ ਵਾਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਉੱਡੇ, ਅਦਬ ਉੱਡਿਆ ਇਸ਼ਟ ਇਸ਼ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਸ਼ਟਾਂ ਇਸ਼ਟ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਹੋਇਆ ਸੌਦੜਾ ਦੇਮ ਬਿਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭਾਉ ਭਾਵਨੀ ਸੌਦੜੀ ਗੱਲ ਥੱਕੀ, ਜੁੱਗ ਉਲਟਿਆ ਸਿਦਕ-ਵੰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੮੧।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ
ਬੀੜ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ

ਕੁਫਰ-ਗਰਦੀਆਂ ਦਾ ਜੁਗ ਛਿੜਨ ਲੱਗਾ, ਫਿਰਿਆ ਮਗਜ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਸਰਧੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੀੜ ਤੋੜੀ, ਘੋਰ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਬੇਅਦਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬੀੜ ਤੋੜਿ ਬਾਣੀ ਅਦਲ ਬਦਲ ਕੀਤੀ, ਘੋਰ ਅਨੁਰ ਜੁਗ ਨੁਰ-ਗਰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਬੀੜ ਵਿਚੋਂ ਬਾਣੀ ਕੱਢਣੇ ਦਾ, ਹੀਆ ਪਇਆ ਕਿਵੇਂ ਮਨਮੁਖੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੮੨।

ਗੁਰਬਾਣੀ-ਅਦਬ
ਸਨਮਾਨ ਦੇ
ਸਚੇ ਪੂਰਨ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇਹੁ ਤਿਆਗੀ, ਸਾਕਾ ਵਰਤਿਆ ਬਿਕਟ ਕਸ਼ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੱਖਰ ਇੱਕ ਭੀ ਬਦਲ ਕੇ ਕੱਢਿਆ ਨਾ, ਕੀਤਾ ਅਦਬ ਬਾਣੀ ਅੱਖਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਦੇਹ ਦੇ ਅੰਗ ਅੱਖਰ, ਕੀਤਾ ਭੰਗ ਨ ਅੰਗ ਦੇਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਿਜ ਦੇਹ ਦੇ ਅੰਗ ਸਰਬੰਗ ਹਵਨੇ, ਭਾਣਾ ਮੰਨਿ ਸਚੇ ਭਾਵਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੮੩।

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ
ਅਦਬ ਸਨਮਾਨ
ਅਤੇ ਸਿਦਕ
ਦਾ ਸੱਚਾ
ਪੁਰਵਾ ਬੋਨਿਆ,

ਪਾਏ ਪੂਰਨੇ ਸੱਚੀਆਂ ਭਉਣੀਆਂ ਦੇ, ਬਣਿ ਨਮੂਨੜਾ ਖਾਸ ਸਿਦਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਦਕ ਮੁਜੱਸਮੀ ਆਪ ਹੋਏ, ਸਿਖਾਂ ਸਬਕ ਸਿਖਾਇਆ ਸਿਦਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦਿੱਤੀ ਸਿਖਿਆ ਖਾਸ ਨਜ਼ੀਰ ਬਣ ਕੇ, ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸਿਦਕ ਮਕਤਬ ਨਜ਼ੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਿਦਕ ਮਕਤਬੀ ਕਿਤੇ ਨਜ਼ੀਰ ਨਾਹੀਂ, ਖਾਸ ਸਿਦਕ ਮਕਤਬ ਗੁਲ ਘੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੮੪।

ਬਾਣੀ ਅਦਬ ਦੇ
ਸਬਕ
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ
ਆਪ
ਸਿਖਾਏ

ਏਸ ਸਿਦਕ ਦਾ ਅੱਜ ਏਹ ਹਾਲ ਹੋਇਆ, ਧ੍ਰਿਗ ਧ੍ਰਿਗ ਕਰਤਬ ਮਨਮੁਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਿਦਕ ਅਦਬ ਦੇ ਸਬਕ ਅਨੇਕ ਦਿੱਤੇ, ਬਾਣੀ ਅਦਬ ਹੈ ਸਬਕ ਸਬਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਬਕਾਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸਿਰ ਸਬਕ ਹੈ ਅਦਬ ਬਾਣੀ, ਅਦਬ ਖਾਸ ਨਜ਼ੀਰ ਟਕਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਤਿਗੁਰ ਅਦਬ ਨਜ਼ੀਰ ਦੇ ਆਪ ਸੰਚੇ, ਸਿੱਕਾ ਅਦਬ ਢਲਿਆ ਗੁਰ ਸੰਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੮੫।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ
ਲਿਖਤੀ
ਪਾਰੋਭ ਪੂਰਨਾ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ
ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ
ਪਾਇਆ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦੇਵ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ, ਕੰਮ ਅਰੰਭਿਆ ਬਾਣੀ ਸੰਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਹਿਤ ਅਦਬ ਲਿਖਵਾਇ ਕੇ ਸੰਚਿ ਬਾਣੀ, ਰਾਹੁ ਤੋਰਿਆ ਅਦਬ ਲਿਖਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੱਖਰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਰਚੇ ਨਮਿਤ ਬਾਣੀ, ਮੁੱਢ ਅਰੰਭਿਆ ਲਿਖਤ ਰਚਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦੋਂ ਉਚਰੇ ਨਾਮ ਹੋਇਆ, ਅੱਖਰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਗੁਰੂ ਰਚਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੮੬।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੀਜੀ ਚੌਥੀ
ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਵਲੋਂ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ
ਸੰਚੀਆਂ ਦੇ ਪੁਜਣ ਦਾ
ਅਦਬ ਸਨਮਾਨ ਪੂਰਨਾ

ਅੱਖਰ ਗੁਰਾਂ ਰਚੇ, ਬਾਣੀ ਗੁਰਾਂ ਉਚਰੀ, ਬੱਝਾ ਬਾਨੁਣੂ ਭਵ ਬੋਹਿਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਸ ਬਿਧਿ ਅਦਬ ਸੇਤੀ ਬਾਣੀ ਸੰਚੀਆਂ ਦਾ, ਬੇੜਾ ਤਯਾਰ ਕੀਤਾ ਭਵਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੀਜੀ ਚੌਥੀ ਗੁਰੂ ਪਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਨੇ, ਭੀ ਪਰਮਾਨਿਆ ਭਾਉ ਵਡ ਗੁਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਦੀ ਸੰਚੀਆਂ ਪੂਜ ਨਿਸਦਿਨ, ਆਪ ਸਾਂਭਿਆ ਕਾਜ ਕਾਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੮੭।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਦਬ
ਦਾ ਅਦੁੱਤੀ ਪੂਰਨਾ
ਪਾ ਕੇ ਦਿਖਾਇਆ

ਅਦਬ ਪੁੰਜ ਗੁਰ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਦਸ਼ਾਹੀ, ਵੱਡਾ ਸਾਂਗ ਵਡ ਅਦਬ ਚਲਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਰਿ ਵਰਤਾਇਆ ਸਬਕੁ ਸਿਖਾਵਣੇ ਨੂੰ, ਸਬਕੁ ਨਾਟੁ ਅਦੁਤਿ ਨਾਟਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਦਬ ਚਲਤ ਚਰਿਤ੍ਰ ਭੰਤਾਰ ਸਤਿਗੁਰ, ਢੋਆ ਢੋਇਆ ਅਦਬ ਢੋਅੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨੰਗੇ ਪੈਰ ਚੱਲੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ ਤੋਂ, ਸੋਹਣਾ ਕਾਜ ਢੋਆ ਢੋਅਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੮੮।

ਬਾਣੀ ਸੰਚੀਆਂ ਲਿਆਣ ਨਮਿਤ ਕਾਰਨ, ਅਦਬ ਏਵਡ ਨਿੰਮਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨੰਗੇ ਪੈਰ ਤੁਰੇ, ਨੰਗੇ ਪੈਰ ਪੁੱਜੇ, ਘਾਟਾ ਕੋਇ ਨ ਜਿਨ ਪੋਹਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਬ ਬਹਿਲੀਆਂ ਗਹਿਲੀਆਂ ਮਹਿਲ ਅੰਦਰਿ, ਨਾ ਸੁਮਾਰ ਹੈਵਰ ਗੈਵਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੈਦਲ ਪਿਆਨੜੇ ਕਰਿ ਸੱਚੇ ਪਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ, ਪਾਇਆ ਪੂਰਨਾ ਅਦਬ ਪੁੰਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੮੯।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੱਖਰ ਮਾਤ੍ਰ
ਨ ਬਦਲਣ ਖਾਤਰ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ
ਜੀ ਦੇ ਅਕਹਿ ਅਤੇ
ਅਸਹਿ ਸਾਕੇ ਦਾ ਗੁਰੂ
ਆਪਿ ਪੇਖਾਇਆ
ਸਾਂਗੋਂ ਪਾਂਗ ਫੋਟੋ ਅਤੇ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ
ਸੰਚੀਆਂ ਲਿਆਵਣ
ਵਾਲਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰੂ
ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ
ਅਦਬ ਚੌਜੀ ਨਾਟ
ਭੂਤਕਾਲ ਨਜ਼ਾਰੇ
ਦੀ ਪੇਖੀ ਸਾਂਗੋ-ਪਾਂਗ
ਝਾਕੀ

ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜੇ ਨਗਨ ਚਰਨੀਂ, ਵਰਣਨ ਹੋਇ ਕਿਮ ਚਰਨ ਨਗਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਹੜੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਧੋਇ ਕੇ ਸਿਖ ਪੀਵਨਿ, ਪਾਹੁਲੁ ਪਾਵਨ ਚਰਨਾਮ੍ਰਿਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਹੜੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜ ਕੇ ਸਿਖ ਜੀਵਨਿ, ਜੀਵਨ ਅਧਾਰੁ ਸੱਚੇ ਜੀਵਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਹੜੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਸ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸਰਸਨਿ, ਪਾਰਸ ਪਾਰਸੁ ਸੁਸਰਸੀਵਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੯੦।

ਜਿਹੜੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸਿਖ ਹਰਸਨਿ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਰਸੁ ਸੁਦਰਸੀਵਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਹੜੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜਿ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਾਂਛਨਿ, ਸਫਲ ਜਨਮ ਸੁਧਾ ਪੀਵਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਹੜੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁੰਮ ਕੇ ਘੋਲ ਘੁੰਮਨ, ਖਿਲੇ ਕੋਲ ਸਿੱਖਾਂ ਘੁੰਮਘੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਹੜੇ ਚਰਨ ਤਮੋਲ ਰਸ ਘੋਲਿ ਪੀਵਨ, ਬਾਲਾ ਬੋਲ ਸਿੱਖਾਂ ਖੀਵੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੯੧।

ਜਿਹੜੇ ਚਰਨ ਮਲੋਇ ਕੇ ਸਿਖ ਮਉਲਨ, ਮਨ ਰਸ ਮਗਨ ਸਿੱਖਾਂ ਮਉਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਹੜੇ ਚਰਨ ਪਲੋਸਿ ਝਰਨਾਟ ਛਿੜੇ, ਰੋਮਿ ਰੋਮਿ ਅਭਿਆਸ ਭਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਹੜੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਪ ਕੇ ਖਿੜਨਿ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਹੋਵੇ ਜਾਪ ਰਸ ਧ੍ਰਾਪ ਰਸਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਹੜੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਿਪਟਦੇ ਸਿੱਖ ਭਉਰੇ, ਲਪਟਲਮਸਤ ਮਨਚਰਨ ਲਿਪਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।੧੯੨।

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ
ਨਗਨ ਚਰਨਾਂ ਦੀ
ਵੇਦਨ

ਅੱਜ ਧੂਲ ਲਪੇਟੜੇ ਚਰਨ ਓਹੀ, ਤਲੀਏਂ ਘਾਉ ਬੰਬੂਲ ਕੰਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੂਲਾਂ ਘਾਉ ਗਹਿਰੇ ਸੋਹਲ ਚਰਨ ਤਲੀਆਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਸੂਲ ਸੀਨੇ ਸੂਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੂਲੀ ਹੋਇ ਕਲੇਜੜੇ ਚੁਭਣ ਸੂਲਾਂ, ਵਿਆਕੁਲ ਹਾਲ ਹੈ ਸੂਲੀ ਚੜ੍ਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਿੰਗ ਸੂਲੀਆਂ ਵਾਲੜੇ ਸੂਲ ਉੱਠਣ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਖ ਹੈ ਸੇਲ ਚੁਭੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੯੩।

ਸਿੱਖਾਂ ਚੋਟ ਸਹੇਲੜੀ ਸੇਲ ਸੰਦੀ, ਸਹਿਣਾ ਘਾਉ ਔਖਾ ਗੁਰ ਪਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੋ ਜੋ ਸੂਲ ਚੁਭੇ ਚਰਨ ਕੋਮਲਾਂ ਤੇ, ਹਿਰਦੇ ਸੱਲ ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਤ੍ਰਿਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਭ ਕਲੇਜੜਾ ਛਾਣਨੀ ਹੋਇ ਗਇਆ, ਹਿਰਦਾ ਚੂਰ ਜੰਬੂਰ ਬੀਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੱਟਾਂ ਜੀਭ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਚਰਨ ਤਲੀਆਂ, ਚੂਸਾਂ ਚੋਭ ਚਟਾਕੁ ਕੰਡੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੯੪।

ਸੁਖ ਲੋਚਨੀ ਮੋਚਨਾ ਦੁਖ ਮੋਚਨ, ਕਰਾਂ ਅਖੀਆਂ ਦੇ ਝਿੰਮਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੁਣਿ ਚੁਣਿ ਚਰਨ ਚੁਭੋਲੜੇ ਕੰਡਿਆਂ ਨੂੰ, ਕਰਾਂ ਚਬਨੁ ਤੰਬੋਲ ਦੰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੰਡੇ ਕਢਿ ਕੇ ਚਿੱਥ ਕੇ ਚੱਥਿ ਜਾਵਾਂ, ਕਢਾਂ ਗੱਚ ਗੁਬਾਰ ਸਦਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਰਨ-ਅੱਟਣਾਂ ਦੇ ਤਲੇ ਕੱਢ ਲਾਵਾਂ, ਮਲੂਮ ਨਰਮ ਕਟੋਰ ਨੈਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੯੫।

ਗੁਰੂ ਚਰਨ ਮਲੋਵਨ
ਮਹਿਮਾ ਮਹਾਤਮ

ਚਰਮ ਚਰਬੀਆਂ ਦੀ ਬੰਨ੍ਹਾਂ ਨਰਮ ਪੱਟੀ, ਕੀਮਾ ਸਾਜ ਕੇ ਜਿਗਰ ਮਗਜ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਉਲਟਾ ਲਟਕਿ ਮੁਮਿਆਈ ਕਢਾਇ ਲਵਾਂ, ਦਾਰੂ ਬਣੇ ਗੁਰ ਚਰਨ ਜਖਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਰਿ ਟਕੋਰ ਜਿਗਰ ਫੋਕ ਫਿੱਫੜੇ ਦੀ, ਭਰਨੁ ਹਰਾਂ ਇਵ ਚਰਨ ਸੋਜ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੋਜ ਲਹੇ, ਸਭ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਸੋਜ਼ ਲੱਥਣਿ, ਮਿਟੇ ਸ਼ੋਕ ਦਿਲ ਸ਼ੋਕ ਸੋਜ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੯੬।

ਮਿਟਣਿ ਰੰਜ ਦਿਲ ਸੋਜ਼ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ, ਪਾੜ ਬਣਾਂ ਆਸ਼ੀਰ-ਬਾਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਕੋਟਿ ਆਸੀਸ ਦੇਵਨਿ, ਹੋਵੇ ਸੁਤੇ ਉਧਾਰ ਉੱਧਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੈਂ ਭੀ ਉੱਧਰਾਂ, ਉੱਧਰਨ ਮੀਤ ਮੇਰੇ, ਹੋਵੇ ਉਧਰਣਾ ਸਾਕ ਸੈਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਭ ਪਰਵਾਰੁ ਕਬੀਲੜਾ ਖੇਸ ਉਧਰੇ, ਸੁਧਰੇ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਪਿਤਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੯੭।

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਵਡ ਆਸੀਸ ਮਹਿਮਾ, ਵਡ ਸਿਰਪਾਉ ਗੁਰ ਚਰਨ ਸਿਵਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਚਰਨ ਮਹਿਮਾ ਵਰਨੀ ਜਾਇ ਕਿਉਂਕਰਿ, ਜਿਹਬਾ ਏਕੁ ਗੁਣ ਕੋਟ ਕਲਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੋਟ ਕਲਪ ਪਰਯੰਤ ਗੁਣ ਵਾਦੁ ਕਰੀਏ, ਤਾਂ ਭੀ ਜਸੁ ਅਸੰਭਵ ਗੁਰ ਚਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਐਸੇ ਚਰਨ ਮੁਬਾਰਕੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ, ਕੀਤਾ ਧਾਵਣਾ ਨਗਨ ਚਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੯੮।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੋਚੀਆਂ
ਸੰਦੜੇ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ
ਇਜ਼ਜ਼ ਨਿਆਜ਼ੀ
ਚੋਜ

ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਗੁਰ ਆਗਮਨ ਚਰਨ ਨੰਗੇ, ਹੈਰਤ ਮੂਲ ਹੋਇਆ ਸੰਗਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਧਾਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਦੀਆਂ, ਸੁਣਿ ਨਵ ਚੋਜਲਾ ਗੁਰ ਆਗਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਇ ਪਹੁੰਚੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕੁੰਜ ਗਲੀਏ, ਭੇਖ ਧਾਰ ਕੇ ਭੀਖ ਮੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਵਣੀ ਭਿਖਿਆ ਯਾਚਕਾਂ ਨੂੰ, ਤਿਨ ਖੁਦ ਵੇਸ ਕੀਤਾ ਯਾਚਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੧੯੯।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਿਉਂ ਭਿੱਛਕਾਂ ਭਿੱਛ ਮਿਲਣੀ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਰੂਪੁ ਰਚਿਆ ਭਿਛਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੰਗਤ ਜਨਾਂ ਜਿਨਿ ਨਾਮ ਦੀ ਖੈਰ ਪਾਉਣੀ, ਸੁਆਂਗ ਧਾਰਿਆ ਮੰਗਤ-ਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਦੀ ਸਾਹਿਬੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ, ਦੇਖੋ ਕੰਮ ਫੜਿਆ ਫਕੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਦੇ ਦਾਤਿਆਂ ਖੇਡ ਰਚਿਆ, ਮੰਗਤ ਜਨਾਂ ਅਧਮ ਆਜ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੦੦।

ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ, ਲੈਣਾ ਬੈਰ ਦਰਵੇਸ਼ ਦਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਈਂ ਲੋਕ ਗਰੀਬ ਮਸਕੀਨ ਬਣ ਕੇ, ਪੱਲਾ ਅੱਡਣਾ ਇਜਜ਼ ਕੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੀਰ ਨੰਗ ਮਲੰਗ ਮੁਥਾਜ ਕੰਗਲੇ, ਹੋ ਕੇ ਮੱਲਣਾ ਦੁਆਰੁ ਮਲਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਾਲਕ ਹੋਇ ਕੇ ਮਿਲਖ ਪਰਾਈਆਂ ਦੇ, ਦਾਅਵਾ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹੱਕ ਜੱਦੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੦੧।

ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਭੀ ਹੋਇ ਅਧੀਨ ਜਾਣਾ, ਦਾਅਵਾ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਨਾ ਮਿਲਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੁਰ ਪਰਮਾਰਥੀ ਮਿਲਖ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ, ਨਾ ਜਣਾਵਣਾ ਮਾਣੁ ਮਾਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਾਥੁ ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀਆਂ ਦੇ, ਦਾਅਵਾ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਕੰਮੁ ਹੋਛੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਕਾਂ ਦਾਅਵਿਆਂ ਤੋਂ ਬੇਪਰਵਾਹ ਹੋਏ, ਗੁਰਾਂ ਮੰਨਣਾ ਹੁਕਮੁ ਪੁਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੦੨।

ਸੰਸਾਰ ਤਾਰਨ
ਨਮਿਤ ਭਵ ਬੋਹਿਬ
ਤਿਆਰ ਕਰਨ
ਲਈ ਲੀਲਾਧਾਰੀ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਦਾ
ਲੀਲਾ ਲਲਤ
ਸੁਆਂਗ

ਪੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪੁਰੋਂ ਹੁਕਮੁ ਆਇਆ, ਬੇੜਾ ਤਯਾਰ ਕਰਨਾ ਭਵਤਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਭ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਭਵਜਲੋਂ ਪਾਰ ਕਰਨਾ, ਰਚਿ ਜਹਾਜ਼ ਬਾਣੀ ਬੋਹਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਏਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਪਾਲਣੇ ਕਾਰਨੇ ਹੀ, ਰਚਿਆ ਸੁਆਂਗ ਲੀਲਾ ਲਲਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵੱਡੇ ਸੁਆਂਗ ਸੰਦੇ ਲੀਲਾ-ਧਾਰੀਆਂ ਦਾ, ਨਾਟੁ ਠਾਠੁ ਬੈਰਾਠ ਰੂਪੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੦੩।

ਰੱਬੀ ਪ੍ਰੇਮ ਵਾਲਾ ਸੱਚਾ ਪ੍ਰੇਮ ਡਰਾਮਾ, ਅਜ ਸੀਨ ਵੱਡਾ ਨਾਟਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਗੁਰ ਪੁਰਖ ਤ੍ਰਿਕਾਲ ਦਰਸੀ, ਅੰਤ੍ਰਯਾਮੀ ਆਗਮ ਨਿਗਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਮਝਿ ਸੋਇਨ ਚੁਬਾਰੜੇ ਸੰਚੀਆਂ ਨੂੰ, ਨੀਚੇ ਮੱਲਿਆ ਫਰਸ਼ ਕੂਚੇਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੂਚਾ ਯਾਰ ਦਾ, ਕੰਬਲੀ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੀ, ਚਿੱਕੜੁ ਪ੍ਰੇਮ ਸੰਪੂਰ ਗਲੀਓਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੦੪।

ਬਰਸਨਿ ਮੀਂਹ ਜੋਰੋ ਜੋਰ ਝੁੱਟੀਆਂ ਦੇ, ਤੁੱਟੇ ਨੇਹੁ ਨ ਦੇਹ ਮਸਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਸਤ ਦੇਹੋਂ ਬਦੇਹ ਜੋ ਨੇਹ ਮੁਜੱਸਮ, ਤਿਨ ਗੁਮੇਹ ਕੀ ਮੇਂਹ ਹੜਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭਿੱਜ ਸਿੱਜ ਕੇ ਕੰਬਲੀ ਗੱਚ ਹੋਈ, ਛਿੱਜੇ ਰੋਮੁ ਨ ਸੱਚ ਰਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਿਚੇ ਪ੍ਰੇਮ ਹਲੱਚੇ ਨ ਸੱਚਿਆਂ ਦਾ, ਪੱਚੇ ਪੱਚਿ ਥਕੇ ਬਲੁ ਇੰਦ੍ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੦੫।

ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰੇਮ
ਗਲੀਆਂ ਦੇ
ਮਨਮੋਹਨੀ ਝਾਕੇ

ਝੱਖੜ ਝਾਗਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮ ਗਲੀਏਂ, ਪ੍ਰੇਮ ਦੂਣ ਸਵਾਇਆ ਪ੍ਰੇਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੱਕਰ ਪਏ ਪਾਲਾ ਭਾਵੇਂ ਬਰਫ ਬਰਸੇ, ਵਧੇ ਇਸ਼ਕ ਉਮਾਹਾ ਇਸ਼ਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਗਰ ਪੁੰਦ ਸਮੁੰਦ ਬਹੁ ਹੋਇ ਖਾਰਾ, ਪਿੱਛੇ ਕਦਮ ਨ ਹਟੇ ਪਦਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਦਮ ਚਰਨ ਜਿਨੀ ਗੁਰੂ ਪਦਵੀਆਂ ਦੇ, ਸਦਕਾ ਦੇਣ ਉਹ ਉੱਚ ਸਦਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੦੬।

ਤਪਣ ਥਲ ਭਾਵੇਂ ਬਾਲੂ ਟਿੱਬਿਆਂ ਦੇ, ਪਿੜੋਂ ਟਿੱਭਣਾ ਕੀ ਪ੍ਰਿੰਮ ਢੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭਖਣ ਭੱਠ ਭਾਵੇਂ ਅਗਨ ਭਾਂਬੜਾਂ ਦੇ, ਰਣੋਂ ਨੱਠਣਾ ਕੀ ਰਣਧੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਿਲੇ ਸੌਣ ਨੂੰ ਜੇ ਸੇਜ ਸੂਲੀਆਂ ਦੀ, ਨੱਕ ਵੱਟਣਾ ਕੀ ਪਿਰ ਰਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਿਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਜੋਰ ਰੰਵਾਣਿਆਂ ਨੂੰ, ਪਿਆਲਾ ਅਮੀ ਸਮਾਨ ਜ਼ਹਿਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੦੭।

ਭਾਣਾ ਮਿੱਠੜਾ ਯਾਰ ਦੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ, ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਸਮ ਹੁਕਮ ਰੰਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਸ਼ਕ ਫ੍ਰੇਡਤਾ ਇਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀਆਂ ਦੇ, ਮਿੱਠਾ ਹੁਕਮ ਹਕੀਕ ਹਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੁਕਮੀ ਹੱਕ ਹੱਕੀਕੜੇ ਦੱਯੜੇ ਦਾ, ਭਾਣਾ ਬਿਖਮ ਹੁਕਮ ਕਸੌਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦਯ ਯਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਸ਼ੈਦਾਈਆਂ ਨੂੰ, ਸੁਗਮ ਬਿਖਮ ਪਰਚਾ ਹੁਕਮੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੦੮।

ਹੁਕਮ ਰਜਾ ਦੇ
ਬਿਖਮ ਕਟਾਕਸੀ
ਸਾਕੇ

ਹੁਕਮ ਪ੍ਰੇਮ ਸਰੂਪ ਪਰੀਤਮਾਂ ਦੇ, ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਰੂਪ ਪਿਆਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਏ ਹੁਕਮ ਧੁਰਿ ਬਿਖਮ ਕਸੌਟੀਆਂ ਦੇ, ਬੰਮੁ ਗੱਡਣਾ ਨੀਵ ਨਿਹਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਦਾ ਬੰਮੁ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਕੰਮ ਅਰੰਭਿਆ ਹੁਕਮ ਯਜ਼ਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਰੁ ਹੁਕਮ ਪਿਰੰਮ ਸਦਰਸ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਸਾਕਾ ਵਰਤਣਾ ਸਾਰ ਖੇਡੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੦੬।

ਜੇਵਡ ਆਪ ਤੇਵਡ ਤੇਰੀ ਦਾਤਿ ਸਾਈਆਂ, ਤੇਵਡ ਸਾਕੜਾ ਸਾਈਂ ਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਕੇ ਜੇਵਡਾ ਸਦਕੜਾ ਦਾਤ ਸੰਦਾ, ਵੱਡਾ ਵਰਤਣਾ ਸਾਂਗ ਸਦਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲੋਹਾਂ ਭਖਦੀਆਂ ਅਗਨ ਦੇ ਵਾਂਗ ਤਵੀਆਂ, ਉਤੇ ਬੈਠਣਾ ਸੀਲ ਲੀਲੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਗਨਿ ਭੁਜਦੀਆਂ ਸਹਿਣੀਆਂ ਰੇਤ ਕਣੀਆਂ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਕੀ ਉਸਨ ਸੀਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੧੦।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਉਲਦੇ ਆਤਸ਼ੀ ਉਦਕ ਸਹਿਣੇ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਬੋਢ ਨ ਤੱਤਿਆਂ ਝੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਪਤ ਕੜਾਹਿਆਂ ਵਿਚਿ ਬਹਿਣਾ, ਸਹਿਣ ਸੁਗਮ ਪਗ ਤਪਤ ਰੇਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਹ ਸਰੀਰ ਤੇ ਅਗਨ ਅੰਗਾਰ ਵਰ੍ਹਨੇ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਤਾਉ ਕੀ ਘਾਮ ਰੁਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਝੱਲਣੇ ਬਦਨ ਤੇ ਅਗਨ ਛਾਲੇ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਘਾਉ ਕੀ ਨਗਨ ਚਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੧੧।

ਸੁਗਮ ਲੰਘਣਾ ਆਤਸ਼ੀ ਸਾਗਰਾਂ ਨੂੰ, ਐਸਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰੇਮ ਪੰਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਟਕ ਕਉਤਕੀ ਪੂਰਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸੰਦੇ, ਕਟਕੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਉਤਕ ਪੂਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੇਗ ਉਬਲੇ ਭਾਫ ਸਟੀਮ ਵਾਲੀ, ਵਿਚਿ ਬੈਠਣਾ ਸੋਹਲ ਸ੍ਰੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੈਣ ਛਾਲੜੇ ਫੁੱਲ ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ, ਬਦਲੇ ਤਿਊਰ ਨ ਸ਼ਾਂਤ ਚਿਹਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੧੨।

ਸਦ ਸ਼ਿਗੁਫਤ ਚਿਹਰੇ ਜੇਰੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸਿਦਕ ਜਿਗਰ ਮੋਹਕਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੁਖੋਂ ਉਫ ਨ ਨਿਕਲੀ ਇਕ ਵੇਰੀ, ਸਹਿਆ ਦਾਹੁ ਵਿਕ੍ਰਾਲ ਕਸ਼ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭਾਰੇ ਕਸ਼ਟ ਸਾਰੇ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਪੀਤੇ, ਪਿੱਤਾ ਸ਼ਾਂਤਕੀ ਸ਼ਾਂਤਿ ਕ੍ਰਾਂਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੁਤਲੇ ਸ਼ਾਂਤ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤ ਦੀ ਅਵਧ ਸਤਿਗੁਰੁ, ਰੰਚ ਲੇਸ ਨ ਤਮਕ ਪਿੱਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੧੩।

ਹੇਠੋਂ ਭੱਠ ਭੱਖੇ, ਭੜਿ ਭੜਿ ਅੱਗ ਮੱਚੇ, ਜੋਰੋ ਜੋਰ ਲੁੰਬਾ ਭਾਂਬੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਉਤੋਂ ਦੇਗ ਤਪੇ, ਗੜਿ ਗੜਿ ਨੀਰ ਰਿੱਝੇ, ਹੋਰੋ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਸਟੀਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਜੇ ਵਿਚਿ ਅਡੋਲ ਗੁਰ ਸ਼ਾਂਤਿ ਮੂਰਤਿ, ਨੂਰੋ ਨੂਰ ਮੁਖੜਾ ਨੂਰੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਠੰਡੀ ਦੇਗ ਸਟੀਮ ਸਮੇਤ ਹੋਈ, ਓੜਕ ਦੇਖ ਗੁਰ ਸ਼ਾਂਤਿ ਸੀਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੧੪।

ਐਪਰ ਅੱਗ ਦਾ ਦੱਗ ਨ ਸ਼ਾਂਤਿ ਹੋਵੇ, ਭਾਂਬੜ ਮਚਿਆ ਅਗਨ ਜੋਸ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਾਟਾਂ ਲਪਕੀਆਂ ਦੇਗ ਦੇ ਕੰਢਿਆਂ ਨੂੰ, ਵੱਡਾ ਜੋਸ਼ ਉਭੜਾਉ ਅਗਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਾਨੋ ਦੇਗ ਉੱਤੇ ਅਗਨ ਕੋਪ ਹੋਈ, ਉਨਿ ਸੁਭਾਉ ਕਿਉਂ ਕੀਨ ਸੀਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਥਵਾ ਅਗਨ ਦਾ ਕੋਪ ਹੈ ਨੀਰ ਉੱਤੇ, ਅਸਲਾ ਛੱਡਿਆ ਨ ਜਿਨਿ ਠੰਡੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੧੫।

ਨੁਕਤੇ ਏਸ ਦਾ ਭੇਦ ਨ ਮੂਲ ਸੁੱਝੇ, ਕਾਰਨੁ ਅਸਲ ਕੀ ਲਾਟ ਲਪਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਾਣੀ ਜਾਣਿ ਸਤਿਗੁਰ ਗੋਬ ਭੇਦ ਜਾਨਣਿ, ਅੰਤਰਿ ਗਿਆਨ ਜਿਨ ਪੰਚ ਭੂਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੰਦ ਮੰਦ ਮੁਸਕਰਾਇ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ, ਖੋਲ੍ਹਿ ਚੌਂਕੜਾ ਪਦਮਾਸਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਰਨ ਰੱਖ ਦਿਤੇ ਦੇਗ ਕੰਢਿਆਂ ਤੇ, ਹੋਇਆ ਸ਼ਾਂਤਿ ਭਾਂਬੜੁ ਅਗਨੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੧੬।

ਸਾਂਤ ਮੁਜੱਸਮੀ
ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ
ਸਾਂਤ ਰਸਾਇਣੀ
ਕ੍ਰਿਸਮੇ

ਬੁਝੀ ਅਗਨ ਸਭ ਠੰਡੜੀ ਠਾਰ ਹੋ ਗਈ, ਅੰਗ ਪਰਸ ਕੇ ਚਰਨ ਸਾਂਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਗਨ ਲਪਕਦੀ ਸੀ ਚਰਨ ਪਰਸਣੇ ਨੂੰ, ਪਾਇਆ ਖੂਬ ਇਨਆਮ ਅਦਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੇਗ ਸਾਂਤਿ ਹੋਈ, ਅਗਨ ਸਾਂਤਿ ਹੋਈ, ਹੋਇਆ ਸਾਂਤਿ ਜਲੁ ਜਲਤ ਦੇਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ਕਤਿ ਭੂਤ ਪੰਜੇ ਦੂਤ ਸਾਂਤਿ ਹੋਵਨਿ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਮਰੁ ਸ਼ਿਵ ਸ਼ਕਤੀਸਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੨੧੭।

ਐਸੀ ਸਾਂਤਿ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਰਾਂ ਦੀ, ਸਭ ਸਿਰ ਅਮਰੁ ਪਰਕ੍ਰਿਤ ਸਾਂਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਂਤਿ ਪਰਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਅਸਲ ਸਾਂਚੇ, ਹੋਰ ਹੋਠ ਉਦਹਰਨੁ ਸਾਂਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਲਦੇ ਆਵਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ ਸਾਂਤਿ ਕੀਤਾ, ਸੁਤੇ ਕ੍ਰਿਸਮ ਦਸਮੇਸ਼ ਚਲਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੇਲ ਖੋਲਦੇ ਭੀ ਗੁਰਾਂ ਠਾਰ ਦਿਤੇ, ਕਰਿ ਉਧਾਰੁ ਕੋਭੇ ਰਾਖਸ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।੨੧੮।

ਭੜਿ ਭੜਿ ਜਲਦਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ ਠਾਰਿ ਦਿਤਾ, ਭੈ ਨਿਵਾਰ ਜਠਰਾਗਨਿ ਜਲਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬੜਵਾਨਲੀ ਜਲਦੇ ਜੀਅ ਜੰਤ ਠਾਰੇ, ਕੀ ਵਿਚਾਰੁ ਜੰਗਮ ਬਪੁੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੀ ਅਚਰਜੁ ਜੇ ਚਰਨ ਸਰੋਜ ਛੋਹਿਆਂ, ਹੋਇਆ ਠਰਨ ਅਗਨ ਅਗਨ-ਦੇਵਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਰਨ ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਗਤੀ ਦੇਖ ਕੇ ਤੇ, ਜੁੱਸਾ ਜਾਗਿਆ ਅਗਨ ਰਸਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।੨੧੯।

ਸ੍ਰੈਗਤਿ ਸੁਆਰਥ ਦੇ ਹੇਤ ਹੀ ਗੁਰੁ ਚਰਨੀ, ਹੋਇਆ ਲਪਕਣਾ ਅਗਨ ਜਿਹਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਰਣਾ ਧਾਰਿ ਉਦਾਰ ਗੁਰਿ ਚਰਨ ਛੋਹੇ, ਹੋਇਆ ਲੁਪਣ ਪਰਚੰਡ ਦੇਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੋਈ ਲੋਪ ਪਰਚੰਡਕਾ ਸਾਂਤਿ ਹੋ ਕੇ, ਰਹਿਆ ਦੰਗ ਦਿਲ ਪਾਸ ਖੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਫਕੀਰੁ ਗੁਰ ਸਿਦਕ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਡਿੱਠਾ ਮੋਅਜਜਾ ਵਡ ਮੋਅਜਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।੨੨੦।

ਬਿਖਮ ਭਾਣੇ ਦੀ
ਸਹਿਨਸ਼ੀਲ ਖੇਡ

ਹਥ ਜੋੜਿ ਕੇ ਪੁਛਿਆ ਗੁਰਾਂ ਪਾਸੋਂ, ਸੁਖਨ ਗੁੱਝੜੇ ਰਾਜ ਨਿਆਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੋ ਗੁਰ, ਪੀਰ, ਵਲੀ, ਉਲਿਆਇ ਪੂਰੇ! ਕ੍ਰਿਸਮ ਕਸ਼ੱਫੀ ਤੂੰ ਅਜਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਏਡੇ ਦੁਖ ਤਸੀਹੜੇ ਕਾਹਿ ਝੱਲੋ, ਗਾਰਤ ਕਰੋ ਇਹ ਰਾਜ ਦੁਸ਼ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਤੂੰ ਕਲਾਧਾਰੀ, ਵਡੁ ਪਰਤਾਪੁ ਤੇਰੇ ਕਲਾਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।੨੨੧।

ਕਲਮੇ ਪਾਕ ਤੇਰੇ ਦੀ ਕੀ ਬਾਤਿ ਆਖਾਂ, ਬਲੁ ਵਿਡਾਣ ਤਉ ਸਿੱਖ ਬਚਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਧਮ ਸਿੱਖ ਭੀ ਤੇਰੜੇ ਬਚਨ ਬਲੀਏ, ਮੈਂ ਭੀ ਨਦਰ ਪਾਤ੍ਰ ਜਨਾਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਰੋ ਹੁਕਮ ਗੁਲਾਮ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰੀ, ਤਖਤਾ ਉਲਟ ਦੇਵਾਂ ਜ਼ਾਲਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰਾਂ ਆਖਿਆ ਹੋਸ ਕੇ ਸਾਈਂ ਲੋਕਾ, ਅਸਾਂ ਪਾਲਣਾ ਹੁਕਮ ਧੁਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੨੨੨।

ਭਾਂਡਾ ਭੰਨਣਾ ਸੀਸ ਦਿਲੀਸੀਆਂ ਦੇ, ਭਾਣਾ ਮੰਨਿ ਰਜਾਇ ਰਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੋਲਾ ਛਡਿ ਦੇਣਾ ਹਡ ਚੰਮ ਕੇਰਾ, ਆਇਆ ਸੱਦ ਪਿਆਨ ਪੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਰਾਮਾਤ ਕਹਿਰ ਜਹਿਰ, ਕੁਫਰ ਅਜਮਤ, ਭਾਣਾ ਅੱਤ ਮਿੱਠਾ ਏਜ਼ਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭਾਣੇ ਤੁੱਲ ਦੂਜੀ ਕੋਈ ਦਾਤਿ ਨਾਹੀਂ, ਭਾਣਾ ਅੱਤ ਅਮੁੱਲ ਖਸਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।੨੨੩।

ਵੱਡੀ ਲਾਜ ਕੁਲੱਛਣੀ ਹਰਿ ਜਨਾਂ ਨੂੰ, ਹੈ ਕੁਕਾਜ ਨਾਟਕ ਚੇਟਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਨੂੰ ਯਾਰ ਸਾਈਂ ਵਾਲੀ ਕਾਰ ਚੰਗੀ, ਚੰਗਾ ਹੁਕਮ ਕਰਤਾਰ ਦਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਚ ਖੰਡ ਦਰਬਾਰ ਦਰਸਾਰੁ ਚੰਗਾ, ਚੰਗਾ ਰਹਿਣੁ ਨ ਦੂਨ ਦੁਨੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਿਰੰਕਾਰ ਨਿਕਟਾਰ ਦੀਦਾਰ ਚੰਗਾ, ਚੰਗਾ ਰਾਜ ਨ ਛਤਰਪਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੨੨੪।

ਕੁਰਬਾਨੀ ਪੁੰਜ
ਸਿਦਕ ਮੁਜੱਸਮੀ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ
ਸਿਦਕ ਸਦਕੇ ਦਾ
ਪਹਿਲਾ ਪੂਰਨਾ

ਖਸਮ ਭਾਣਿਆਂ ਦਾ ਸਿਰੋਪਾਓ ਚੰਗਾ, ਚੰਗਾ ਤਾਜ ਨ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਪੁਰੀ ਦਾ ਖਾਸ ਨਿਵਾਸ ਚੰਗਾ, ਅਬਚਲ ਰਾਜ ਫਿੱਕਾ ਨਵ ਖੰਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੁਕਮ ਸਿਦਕ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਾ, ਮਕਤਬ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਣਾ ਵਡ ਸਬਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਬਕ ਅਦਬ ਪਿਰੰਮ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ, ਸਿਦਕ ਪੂਰਨਾ ਭਾਣਾ ਮੰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੨੫।

ਕਰ ਕੇ ਤਿਆਰ ਮਕਤਬ ਫਿਰ ਪਧਾਰ ਜਾਣਾ, ਚੋਲਾ ਛਡ ਕੇ ਹੱਡ ਚੰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਐਸੇ ਸਿਦਕ ਮੁਜੱਸਮੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ, ਕਰਿ ਵਿਚਾਰੁ ਅਗੰਮ ਹੁਕਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਧੁਰਵਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਸੰਥਿਆ ਦਾ, ਅਰੰਭ ਅਰੰਭਿਆ ਅਦਬ ਸੰਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੱਜ ਸਿਦਕ ਦੇ ਨਾਟ ਦਾ ਸੀਨ ਪਹਿਲਾ, ਝਲਕਾ ਮੋਹਨੀ ਪ੍ਰੇਮ ਗਲੀਓਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੨੬।

ਕੜਕੇ ਬਿਜਲੀ, ਗਗਨ ਪੁਲਾੜ ਗੜਕੇ, ਮੂਸਲਧਾਰ ਬਰਸੇ ਮੀਂਹ ਹੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਧਰਨਾ ਮਾਰਿ ਬੈਠੇ ਚੋਜੀ ਕੁੰਜ ਗਲੀਏਂ, ਜਮ੍ਹੂਕੇ ਰੋਮੁ ਨ ਪ੍ਰੇਮ ਧਿਆਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੱਥਰੁ ਘੱਤ ਬੈਠੇ ਸਿਦਕੀ ਸਨਮ ਬੂਹੇ, ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਦਭੁਤੀ ਸੱਥਰ ਘੱਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਰਸ ਦੀਵਾਨੇ ਪਰਵਾਨਿਆਂ ਦਾ, ਸੋਹਣਾ ਸੀਨ ਗਲੀ ਇਸਬਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੨੭।

ਪਰਲੋ ਸਾਰਖੇ ਭਾਵੇਂ ਹੜ੍ਹ ਜੱਲ ਆਵਨਿ, ਗਲੀਓਂ ਬਿੜਕਨਿ ਕੀ ਪ੍ਰੇਮ ਧਰੁਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਰਬਤ ਸਿਦਕ ਸੁਮੇਰ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ, ਪਰਲੋ ਤ੍ਰਾਸੁ ਨਾ ਭਉ ਕਿਆਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੰਮਣਾ ਕਿਆਮਤੀ ਭੈਜਲਾਂ ਨੂੰ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਵਹਿਮ ਦੀ ਤੁੱਛ ਸਹਿਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਹਿਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਹਿਮਕਰੀ ਬਰਫ ਝੱਖੜ, ਸਹਿਲਾ ਬਰਫ ਤੁਫਾਨੁ ਯਖੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੨੮।

ਓਲੇ ਵਰੁਨਿ ਧੜਿ ਧੜਿ, ਪ੍ਰੇਮੀ ਨਾਹਿ ਧੜਕਨਿ, ਧੜਕਾ ਤੁੱਛ ਮੀਹਾਂ ਛਮਛਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਮਕਣ ਦਾਮਨਾਂ ਦੇ, ਗੱਜ ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ, ਨੇਰਾ ਘੁੱਪ ਘਟ ਘੋਪ ਘਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਿੜਕੇ ਪੱਥ ਨ ਯਾਰ ਦੀ ਗਲੀ ਵਿਚੋਂ, ਲੈਣਾ ਪ੍ਰੇਮ ਝਾਕਾ ਮਲੂਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲੈ ਕੇ ਹਿੱਲਣਾ ਢੋਲੜੇ ਡੋਲੜੇ ਨੂੰ, ਐਸਾ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾਈਆ ਦਯੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੨੯।

ਕਰੇ ਭਉਰਿਆਂ ਵਾੜ ਕੀ ਕੰਡਿਆਂ ਦੀ, ਲਹਿਰਾ ਲੁੱਟਣਾ ਫੁੱਲ ਟਹਿਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੁਇ ਹਬੀਬ ਮੁਹਿੱਬ ਗੁਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ, ਪੌਣਾ ਬੈਰ ਮਹਿਬੂਬ ਦਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਿੱਖਾਂ ਹੇਤ ਸਦਾ ਲਈ ਜੁਗਾਂ ਤੋੜੀ, ਤੁਲਹਾ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇਣਾ ਭਵਤਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਾਰਨਤਰਨ ਭਵਹਰਨ ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ, ਚਿੱਠਾ ਤਾਰਨਾ ਬੋਹਿਬ ਚੜ੍ਹੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੩੦।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ
ਸਦ ਸਦੀਵ ਲਈ
ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਵ ਪਾਰ
ਉਤਾਰਨ ਦਾ
ਧੁਰਵਾ ਬੰਨ੍ਹਣਾ

ਏਸ ਬੋਹਿਬੇ ਪੂਰਾਂ ਦੇ ਪੂਰ ਚੜ੍ਹਨੇ, ਪਾਰ ਉਤਾਰਨਾ ਪੂਰ ਸਿਦਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭਵੇਂ ਪਾਰ ਹੋਏ ਸਿਦਕ ਪੁੰਜੀਆਂ ਨੇ, ਭਾਰੁ ਉਤਾਰਨਾ ਧੌਲ ਧਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਧੌਲ ਧਰਮ ਤੇ ਲੱਦ ਕੇ ਨਾਮ ਪੁੰਜੀ, ਧਰਮੁ ਉਭਾਰਨਾ ਸਭ ਮਤਿ ਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲੱਦੇ ਜਾਣ ਟਾਂਡੇ ਵਣਜਾਰਿਆਂ ਦੇ, ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਘਾਟੁ ਜਾਂ ਘਟ-ਅਵਘਟੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੩੧।

ਸਗਲ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ
ਭਵ ਪਾਰ ਉਤਾਰਨ
ਹੇਤ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ
ਭਵਿੱਖਤੀ ਚਲਤ
ਚਿਤਵਿਆ ਠਾਠ
ਠਠਣਾ

ਅਨਿਕ ਟਾਂਡੜੇ ਉੱਤਰਨਿ ਪਾਰ ਘਾਟੋਂ, ਟੰਟਾ ਨਿਬੜੇ ਜਮ ਜਗਾਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਵ ਉਧਾਰੁ ਕਰਿ ਸਗਲ ਸੰਸਾਰੁ ਸੰਦਾ, ਹੋਣਾ ਸੁਰਖਰੂ ਗੁਰੂ ਘੁਮਘੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਸ ਭਵਿੱਖਤੀ ਚਲਤ ਨੂੰ ਚਿਤਵ ਕੇ ਹੀ, ਠਠਿਆ ਠਾਠ ਗੁਰਿ ਹਲਤ ਪਲਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰਾਨ ਮਾਨ ਰੰਗੀਲੜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚਾਵੁ ਭਾਵੁ ਰਿਦਿ ਪ੍ਰਾਣ ਪਤੀਓਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੩੨।

ਜੋਤਿ ਜਲਵੀਸ਼ਨੀ
ਚੌਥਾਰੇ ਦਾ
ਪਰਤੱਖ ਨਜ਼ਾਰਾ

ਪ੍ਰਾਣ ਪੱਤਿ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਸਰੂਪ ਜਾਨਣ, ਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਜਗ ਮਗ ਜੋਤਿ ਝਲਕ ਮਾਰੇ, ਜਿਥੇ ਜਲਵ ਅਸਥਾਨ ਜਲਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬ੍ਰਾਜਮਾਨ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸੰਚੀਆਂ ਦਾ, ਦਿੱਸੇ ਜੋਤਿ ਮੰਡਲੁ ਮੋਹਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੋਹਨ ਮਨ-ਹਰਨੁ ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਾਰ ਪ੍ਰੀਤਮੁ, ਨਾਇਕੁ ਸਗਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਵਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੩੩।

ਮੋਹਨ ਮਹਿਮਾ ਮਈ
ਗੁਰਵਾਕ ਉਚਾਰਨ

ਕੋਟ ਭਵਨ ਪਰਕਾਸ਼ੀਆ ਜਲਵ ਜੋਤੀ, ਜੋਤਿ ਚਾਨਣਾ ਸਭਿ ਚਾਨਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਉਸ ਚੁਬਾਰੜੈ ਜੋਤਿ ਜਗਾਇ ਬੈਠਾ, ਜੋ ਦੁਆਰੜਾ ਦਾਸ ਮੋਹਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਏਹ ਨਜ਼ਾਰੜਾ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਪਰਤੱਖ ਦਿੱਸੇ, ਫਜ਼ਲ ਫੈਜ਼ ਜਿਨ ਦਿੱਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬੰਕ ਦੁਆਰੜੇ ਮੋਹਨ ਚਉਬਾਰੜੇ ਨੂੰ, ਭਾਗ ਲੱਗਿਆ ਵੱਡ ਸੁਹਾਗੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੩੪।

ਪੂਜ ਭਵਨ ਪਰਮ ਇਸ਼ਟ ਪਰਤਿਸ਼ਟ ਦੁਆਰਾ, ਪਰਮ ਪੂਜ ਕ੍ਰਿਬਲਾ ਪੂਜਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਰਿ ਵਾਪਾਰੀਆਂ ਨਾਮ ਪੂਜਾਰੀਆਂ ਨੂੰ, ਦਿੱਸੇ ਧਾਮ ਪਰਗਟ ਪਹਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੋਈ ਵਹੀ ਨਾਜ਼ਲ ਅਮਰ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ, ਅਦਬ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤਿਨ ਅਟਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਾਂਹੀ ਉੱਚਰੀ ਗੁਰੂ ਨੇ ਮੋਹਨ ਮਹਿਮਾ, ਗਾਇਆ ਵਾਕੁ ਸਨਮੁਖੁ ਉਸਤਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੩੫।

ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂਰ ਜ਼ਹੂਰੀ
ਸਰਬ ਮੋਹਨ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੀ
ਸਮਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ

ਤੇਰੇ ਉੱਚ ਮੰਦਰ ਸੁੰਦਰ ਧਰਮਸਾਲਾ, ਆਦ ਬਚਨ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਉਚਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੋਹਨ ਪਿਆਰੜੇ ਸਨਮੁਖੇ ਵਾਕ ਉਚਰੇ, ਭਾਵੁ ਮੋਹਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਵਜਦ ਵਿਚਿ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ, ਰੂਪ ਅਭੇਦ ਦਿੱਸੇ ਮੋਹਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੋਹਨ ਮੋਹਨਾ ਇਕ ਹੀ ਰੂਪ ਭਾਸਨਿ, ਇਸ਼ਕ ਜਜ਼ਬੜਾ ਸੱਚ ਜਜ਼ਬੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੩੬।

ਜਜ਼ਬ ਜਜ਼ਬੀਆਂ ਦੇ, ਗਜ਼ਬ ਗਜ਼ਬੀਆਂ ਦੇ, ਹੈ ਅਭਾਵ ਮੁਤਜ਼ਾਦ ਸਿਫਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੈ ਅਭਾਵ ਸੱਚਾ ਸਿਰਫ ਗੁਰੂ ਭਾਣੇ, ਗਜ਼ਬ ਗਜ਼ਬ ਹੀ ਹੈ ਗਜ਼ਬੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗਜ਼ਬ ਸਿਤਮ ਹੀ ਰੂਦਣਾ ਮੋਹਨੇ ਨੇ, ਭਾਣੇ ਗੁਰੂ ਏਹ ਭੀ ਪ੍ਰੇਮ ਢੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗਜ਼ਬ ਯਾਰ ਭੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਟਾਖ ਮਿੱਠੇ, ਨਖਰਾ ਬੈਨੁ ਸੁਖਚੈਨ ਸਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੩੭।

ਸਾਰੇ ਯਾਰ ਹੀ ਯਾਰ ਕਰਤਾਰੁ ਦਿੱਸੇ, ਦੁਤੀ ਭਵੁ ਨਾ ਰੰਗ ਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੋਈ ਉੱਤਰੇ ਬਚਨ ਸੋ ਯਾਰ ਵਲੋਂ, ਯਾਰ ਮੰਜਲੀ ਧਿਆਨੁ ਯਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਓਥੇ ਯਾਰ ਅਗਿਆਰ ਸਮਾਨ ਦਿਸਨਿ ਜਿਥੇ ਧਿਆਨ ਖੇਡੇ ਗਿਆਨ ਉਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਯਾਰ ਮੰਜਲੀ ਧਿਆਨ ਤੇ ਗਿਆਨ ਉੱਚੇ, ਸਭ ਜ਼ਹੂਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰਤਵੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੩੮।

ਜਜ਼ਬੁਲ ਮਸਤੀਆਂ ਯਾਰ ਪ੍ਰਸਤੀਆਂ ਨੂੰ, ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਜਲਵਾ ਢੋਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਧਰਮ ਅਕਾਸ਼ ਪਤਾਲ ਤ੍ਰਿਭਵਨ ਸਾਰੇ, ਝਲਕਾ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਿੰਮ ਜਲਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਾਰ ਕੁੰਟਿ ਵਣਿ ਤ੍ਰਿਣਿ ਆਕਾਰ ਸਾਰੇ, ਸਭੁ ਝਲਕਾਰ ਪਿਰੀ ਦਰਸ਼ਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰਾਂ ਅੰਦਰੇ ਭੀ, ਝਾਕਾ ਯਾਰ ਦਿਲਦਾਰ ਪਿਰੀਓਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੩੯।

ਗਗਨ ਮੰਡਲੀਂ ਖੰਡਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੀਪੀ, ਜੋਤਿ ਜਲਵੜਾ ਜਾਨੀਅੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਡਜਿ ਜੇਰਜੀ ਸੇਤਜੀਂ ਉਤਭੁਜੀਂ ਪੀ, ਦਿੱਸੇ ਨੂਰ ਜ਼ਹੂਰ ਸਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭੂਗਰ ਸਾਗਰੀਂ ਪਰਬਤੀਂ ਪੁਰਈਂ ਲੋਈਂ, ਸਭੁ ਪਰਕਾਸ਼ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪਿਰਅੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰੀ ਕੰਦਰੀਂ ਜਲਿ ਥਲਿ ਉਦਿਆਨ ਨਦਈਂ, ਜਗਮਗ ਹੁਸਨ ਦਮਕੇਸ਼ੁਰ ਸਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੪੦।

ਕੁਦਰਤਿ ਕਾਦਰੀ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਘਟਾਂ ਅੰਦਰਿ, ਝਲਕੇ ਨੂਰ ਸੱਚੇ ਮਾਸੂਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭਾਵੇਂ ਅਦਾ ਮਾਸੂਕ ਦੀ ਆਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ, ਮੋਹੇ ਝਿੜਕਣਾ ਭੀ ਮੋਹਨੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੀਰਕ ਧੱਕੜ ਯਾਰ ਰੰਗੀਲੜੇ ਦੇ, ਸਭੁ ਪਰਸਾਦੁ ਮੋਹਨ-ਭੋਗੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੋਹਨਿ ਚੋਜ ਮੋਹਨ ਜਗਤ ਮੋਹਨੜੇ ਦੇ, ਜਾਦੂ ਪ੍ਰੇਮ ਮੋਹਨ ਚੋਜੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੪੧।

ਮੋਹਨ ਚੋਜ
ਕਟਾਖ

ਸੋਹਣੇ ਚੋਜ ਕਟਾਖ ਰੰਗ ਚੋਜੀਆਂ ਦੇ, ਗੋਬਿੰਦ ਚੋਜ ਜੰਤੀ ਜੰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵੱਜਨਿ ਜੰਤ ਵਜਾਏ ਜਗਜੀਵਨੇ ਦੇ, ਮੋਹਨ ਪ੍ਰੇਮ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰੇਮੀੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਾਅਨੇ ਮਿਹਣੇ ਭੀ ਮੋਹਣੇ ਸੋਹਣਿਆਂ ਦੇ, ਐਸਾ ਪ੍ਰੇਮ ਮੋਹਨ ਪ੍ਰਸਤੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੋਹਨ ਪ੍ਰਸਤ ਸੱਚੇ ਹੁਸਨ ਪ੍ਰਸਤ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਪ੍ਰੇਮ ਹੁਸਨ ਜਾਦੂ ਸੋਹਨੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੪੨।

ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਾਮੀ
ਗੁਰਮਤਿ ਗੁਣਾਂ
ਕਰਿ ਸਰੀਰਾਂ ਦਾ
ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁਸਨ

ਪ੍ਰੇਮ ਗੁਣਾਂ ਕਰਿ ਦਿਸਨਿ ਹੁਸੀਨ ਸੋਹਣੇ, ਫੋਕਟ ਹੁਸਨ ਪ੍ਰੇਮੋਂ ਸੱਖਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰੱਬ ਰੱਤੜੇ ਸੱਚੜੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ, ਸਾਰਾ ਜੱਗ ਹੀ ਹੁਸਨ-ਵੰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਹ ਘਟ ਅੰਤਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਗੁਣ ਅੰਸ ਕਿਣਕਾ, ਤਿਥੇ ਪੰਕਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਿੰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ੍ਰੀਰ ਰੂਪ ਗੁਣਾਂ ਕਰਿ ਨਾ ਮੂਲ ਗੀਝਣ, ਗੁਣ ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਦੂ ਹੁਸਨੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੪੩।

ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਗੁਰਮਤਿ ਗੁਣਾਂ ਪ੍ਰੋਤੜੇ ਨੂੰ, ਚੜ੍ਹੇ ਹੁੰਮ ਕੇ ਹੁਸਨ ਅਗਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੁਸਨ ਜੋਬਨਾਂ ਦਾ ਗੁਣ ਪਿਰੰਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਸਿਹਰ ਆਕ੍ਰਖਣ ਸ਼ਕਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖਿੱਚੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ, ਗੁਣ ਗੁਣਾਂ ਤਾਈਂ, ਜੋਤਿ ਪ੍ਰੋਤੜਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਮ ਗੁਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮੀ ਘਟਾਂ ਦਾ ਗੁਣੁ ਏਕ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰੋਤਾ, ਓਤ ਪੋਤੜਾ ਗੁਣ ਜੋਤੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੪੪।

ਸ਼ਬਦ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰੋਤੜੇ
ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦਾ
ਪਰਸਪਰ ਇਕਤਾਰ
ਤੰਗੁ ਤਰਬੀ
ਸੱਚਾ ਪ੍ਰੇਮ

ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਸਪਰੀ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ, ਗੁਰੂ ਪੂਜ ਪ੍ਰੀਤਮ ਗੁਰਸਿੱਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਆਸ਼ਕ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਕੇਰੇ, ਸ਼ਬਦ ਜਾਦੂ ਪ੍ਰੇਮ ਜਕੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦੀਏ ਸਿੱਖ ਇੱਕ ਤਾਰ ਜਕੜੇ, ਸਿੱਖੁ ਸਿੱਖੁ ਆਸ਼ਕ ਇੱਕ ਦੂਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ-ਸੰਢੇ, ਗੁਰੂ ਜੋਤਿ ਗੰਢੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਅਲੌਕਿਕ ਪ੍ਰੀਤਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੪੫।

ਸ਼ਬਦ ਜੋਤਿ ਨੇ ਘਟਾਂ ਦੀ ਸੰਧ ਮੇਲੀ, ਜਕੜ ਜੰਦੁ ਸਿੱਖਾਂ ਘਟ ਜੁੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਿਖ ਸ਼ਬਦ ਮਫਤੂਨ ਘਟ ਜੋਤਿ ਰੰਗੇ, ਤਰਬੁ ਤੰਗੁ ਤਿਨ ਏਕ ਤੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਕੇ ਤਾਰਿ ਵੱਜਨਿ, ਇਕੇ ਤਾਰ ਤੱਜਨਿ, ਗੂੜ੍ਹਾ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਸਪਰ ਗੁਰ ਰੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਕ ਤੰਗੀਏ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ੈਦਾਈਆਂ ਨੂੰ, ਸਦ ਸੁਦਰਸਨੀ ਸੁਖ ਪ੍ਰਸਪੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੪੬।

ਆਤਮ ਜੋਤਿ
ਮਿਲਾਪੀਏ ਸੁਖ-
ਦਰਸਨੀ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ
ਦਾ ਪਰਸਪਰੀ
ਅਤੁਟ ਪ੍ਰੇਮ

ਸੋਭਾ ਕਥੀ ਨ ਜਾਇ ਸੁਖ ਦਰਸਨਾਂ ਦੀ, ਪਾਵਨ ਮੁੱਖੜਾ ਸੁਖ ਦਰਸਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਖ ਦਰਸਨੀ ਸਿੱਖ ਸਚਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪ੍ਰੋਤੇ, ਜੁਟ ਅਤੁਟ ਤਿਨ ਜੁੜਤ ਪ੍ਰੀਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਚੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਤੁਟਈ ਜੁਗਾਂ ਤੋੜੀ, ਪ੍ਰੇਮ ਅਖੁੱਟ ਵਡਹੰਸ ਜੋੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ਬਦ ਰੱਤੜੇ ਹੰਸ ਪ੍ਰਭਿ ਆਪਿ ਜੋੜੇ, ਅਮਰ ਮੇਲੜਾ ਵਡ ਹੰਸੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੪੭।

ਪ੍ਰਿਅ ਦਰਸ-ਰੰਗੀ
ਆਤਮ ਤੰਗੀ
ਘਟਾਂ ਅੰਦਰਿ
ਸਦਨਿਕਟੀ ਨਵ
ਦਿਦਾਰਾ

ਮੇਲਾ ਪ੍ਰਸਪਰੀ ਸਦਾ ਹੀ ਰਹੇ ਬਣਿਆ, ਅਮਰ ਮੇਲ ਆਤਮ ਮੇਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਤਮ ਜੋਤਿ ਮਿਲਾਪੀਏ ਨਾਮ ਧਾਪੇ, ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਬਲੀ ਨਾਮ ਧਾਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮ ਧਾਪੀਏ ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਤਾਪੀਆਂ ਦਾ, ਸਾਂਝਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਹਾਗ ਅਮਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਸ਼ਕ ਸਾਦਕੀ ਸੰਦੜੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ, ਨਿਕਟ ਨਵ ਦਿਦਾਰਾ ਦਰਸਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੪੮।

ਦਰਸ ਰੰਗਿਆਂ ਵਿਚਿ ਮਹਿਬੂਬ ਦਰਸੇ, ਐਸਾ ਦਰਸ ਰੰਗਲੁ ਰੰਗਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਪਾਕ ਦਰਸ ਪੁਨੀਤ ਰੰਗੀਲਿਆਂ ਦੇ, ਦੇਣ ਦਰਸ ਝਲਕਾ ਪ੍ਰੀਤਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਪਾਕ ਪ੍ਰੀਤਮੀ ਦਰਸ ਦੇ ਜੋਤਿ ਜਲਵੇ, ਪਾਕੁ ਸਾਕੁ ਸਿੱਖਾਂ ਪਾਕੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਪਾਕ ਪ੍ਰਸਪਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਖਾਕੀਆਂ ਦੇ, ਪਾਕ ਪਰਸਣਾ ਪਾਕ ਖਾਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੪੯।

ਪਾਕ ਦਰਸ ਘਟਿ
 ਜੋਤਿ ਝਲਕਰਨੀਏ
 ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ
 ਦਰਸ ਪਰਸ ਦੀ
 ਰਸਾਇਣੀ
 ਪਾਕਬਾਜੀ

ਪਰਮ ਪਾਕ ਪਾਖਾਕ ਗੁਰ ਚਾਕਰਾਂ ਦੀ, ਪਾਕ ਚੁੰਮਣਾ ਚਾਕ ਚਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਪਾਕ ਚਾਪ ਹੈ ਚਾਕ ਚਰਨੋਲਿਆਂ ਦੀ, ਪਾਕ ਇਸ਼ਕ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਚਾਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਪਾਕ ਚਾਕ ਪਰਦੱਖਣਾ ਪਾਕ ਬੰਦਨ, ਪਾਕ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ ਚਾਕ ਘੁਮਘੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਪਾਕ ਚਰਨ ਪਾਖਾਕ ਹੈ ਚਾਕ ਕੇਰੀ, ਪਾਕ ਪਾਨੁ ਪਗ ਚਾਕ ਉਦਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੫੦।

ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵਾ
 ਚਾਕਰੀ ਬਿਹੁਨ
 ਗੁਰਸਿੱਖ ਚਾਕਰਾਂ
 ਦਾ ਜੀਵਨ
 ਅਸੰਭਵ

ਪਾਕਬਾਜ ਸੱਚੇ ਸਿੱਖ ਚਾਕ ਗੁਰ ਦੇ, ਵੱਡਾ ਮਰਤਬਾ ਗੁਰ ਚਾਕਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਪਾਕ ਚਾਕਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿਖ ਚਾਕਰਾਂ ਦੀ, ਪਾਕ ਚਾਕ ਪਦੁ ਚਾਕ ਪਾਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਚਾਕ ਪਾਕ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਗੁਰ ਪ੍ਰੀਤਮਾਂ ਦੇ, ਇਸ਼ਕ ਪਾਕ ਆਸ਼ਕ ਸਾਦਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਪਰਮ ਪਾਕ ਇਖਲਾਕ ਸਿਖ ਚਾਕਰਾਂ ਦੇ, ਪਰਮ ਪਾਕ ਜੀਵਨੁ ਚਾਕਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੫੧।

ਚਾਕ ਚਾਕਰੀ ਬਾਝ ਨ ਨਿਮਖ ਜੀਵਨਿ, ਸੀਨਾ ਚਾਕ ਹੈ ਚਾਕ ਫਰਾਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਡਾਢਾ ਫ਼ਾਕ ਜੇ ਚਾਕਰੀ ਘੁੱਸ ਜਾਵੇ, ਹੋਵੇ ਮਰਨ ਜਿਗਰ ਚਾਕਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਸੀਨਾ ਚਾਕੀਏ ਚਾਕ ਸੂਲਾਕੀਆਂ ਨੇ, ਸਹਿਣਾ ਬਿੰਗੁ ਕਜ਼ਾਕ ਹਿਜਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਹਿਜਰ ਫਰਾਕ ਘੁਥਾਕ ਗੁਰ ਚਾਕਰਾਂ ਦਾ, ਸੀਨਾ ਚਾਕ ਛਿਨ ਸੇਵ ਘੁਥੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੫੨।

ਗੁਰ ਸੇਵਾ
 ਚਾਕਰੀ ਦਾ
 ਗੁਰਮਤਿ ਤਤ
 ਗੁਹਜ ਭਾਵ

ਸੇਵਾ ਚਾਕਰੀ ਗਾਖੜੀ ਮਹਾਂ ਕਰੜੀ, ਕਰੜਾ ਪਰਖ ਪਰਚਾ ਗੁਰ-ਪੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਸੇਵਾ ਸੱਚੇ ਚਾਕਰਾਂ ਦੀ, ਸੇਵਾ ਸਾਰੁ ਫਲੁ ਸੇਵ ਸਿਮਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਭੈ ਰਚਿ ਕਾਰ ਕਮਾਵਣੀ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ, ਕਰਿ ਨੁਛਾਰੁ ਅਪਣੱਤ ਭਾਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਆਪਾ ਭਾਵ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸੇਵ ਕਰਨੀ, ਸੱਚਾ ਪ੍ਰੇਮ ਵੈਰਾਗੁ ਸਿਵਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੫੩।

“ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ
 ਗੁਰ ਭਗਤਿ ਹੈ”

ਸੁਆਸਿ ਸੁਆਸਿ ਕਰ ਜੋੜਿ ਕੇ ਸੇਵ ਕਰਨੀ, ਸੇਵ ਭੇਵ ਗੁੱਝਾ ਸਿਮਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਹਰੀ ਭਗਤਿ ਹੈ ਸੱਚੜੀ ਸੇਵ ਗੁਰ ਕੀ, ਗੁਰ ਪਰਵਾਣ ਅਨੇਕ ਵਾਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਗੁਰੂ ਵਾਕ ਪਰਮਾਨ ਅਨੇਕ ਥਾਵੀਂ, ਸੇਵਾ ਭਾਵ ਉੱਚਾ ਗੁਰਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਸਿਮਰਨ ਭਜਨ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦੀ ਤੱਤ ਸੇਵਾ, ਸਤਿ ਹੁਕਮੁ ਏਹੀ ਸਿਰ ਹੁਕਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੫੪।

ਸੱਚਾ ਹੁਕਮੁ ਸੱਚੀ ਦਰਗਾਹ ਵਾਲਾ, ਮੁੱਖ ਹੁਕਮੁ ਸੋਈ ਗੁਰ ਸਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਸੋਈ ਹੁਕਮੁ ਮਨਾਵਣਾ ਸੇਵਕਾਂ ਤੋਂ, ਮੁੱਖ ਧਰਮੁ ਧਰਮੱਗ ਪੁਰਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਸੋਈ ਹੁਕਮੁ ਕਮਾਵਣਾ ਤੱਤ ਸੱਤੀ, ਮੁੱਖ ਕਰਮੁ ਹੈ ਸਿਖ ਸਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਸੇਵਾ ਸੱਚੜੀ ਹੁਕਮ ਕਮਾਇਆਂ ਦੀ, ਏਕੋ ਨਾਮ ਹੁਕਮ ਹੁਕਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੫੫।

ਨਾਮ ਭਗਤਿ ਕਮਾਈ ਹੈ ਹੁਕਮ ਕੇਰੀ, ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਕਰਮ ਸੱਚਾ ਸਿਖੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਕਾਰ ਸੁਖ ਸਾਰ ਹੈ ਨਾਮ ਕੇਰੀ, ਨਾਮ ਸੱਚ ਬਿਵਹਾਰ ਸਿਵਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਦਿਨਸੁ ਰੈਣ ਕਰ ਜੋੜਿ ਕੇ ਖੜੇ ਰਹਿਣਾ, ਸਚ ਉਮਾਹੜਾ ਸੇਵ ਉਮਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਸੁਆਸਿ ਸੁਆਸਿ ਜਪਣਾ ਨਾਮ ਖੜੋਤਿਆਂ ਨੇ, ਸੇਵਾ ਸੁਰਤਿ ਚਾਲਾ ਦਰ ਖੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੫੬।

ਪਿਰ ਪਟੋਲਿਆਂ
ਦੀ ਸੇਵਾ ਪੂਜਾ
ਪਿਰ ਪ੍ਰੀਤਮੀ
ਪੂਜਾ ਹੈ

ਸੇਵਾ ਸੁਰਤਿ ਕਮਾਵਣੀ ਸੁਰਤਿਆਂ ਨੇ, ਪਵੇ ਥਾਉਂ ਘਾਲਾ ਘਾਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੇਵਾ ਘਾਲ ਅਦੁਤੀ ਮਿਸਾਲ ਵਾਲੀ, ਵਰੁ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ਨਦਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਦਰੀ ਨਦਰ ਨਿਹਾਲ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸੱਚੀ, ਸੱਚਾ ਭਾਉ ਹੈ ਨਦਰ ਕਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੇਵਾ ਭਾਵਨੀ ਸੱਚ, ਅਸੀਸ ਸੱਚੀ, ਤੁੱਠਣ ਸੱਚ ਆਸ਼ੀਰਬਾਦੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੫੭।

ਸੱਚੇ ਚਾਕਰਾਂ ਸੰਦੜੀ ਸੇਵ ਸੱਚੀ, ਸੱਚਾ ਕਦਰ ਕਦਰਾਉ ਖਸਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੱਚੀ ਸੇਵ ਕਦਰਾਵੜੇ ਚਾਕ ਸੱਚੇ, ਕਦਰ ਭਾਉ ਸੱਚਾ ਕਦਰੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੱਚੀ ਚਾਕਰੀ ਵਾਲੜੀ ਸੇਵ ਸੱਚੀ, ਸੱਚਾ ਚਾਕ ਪਦ ਗੁਰ ਘੋਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਾਕਾਂ ਚਾਕ ਸੱਚਾ ਚਾਕੁ ਵਿਚ ਲੱਸੇ, ਜਾਨੀ ਨਾਇਕੜਾ ਨਾਇਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੫੮।

ਜਾਨੀ ਸੱਚੜਾ ਸੁਘੜ ਸੁਜਾਨ ਜਾਨੀ, ਜਾਨ ਪ੍ਰਾਨ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਾਨ ਪਤੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਾਕ ਮੋਹਨ ਮੁਸਤਾਕ ਮਸ਼ੂਕੜੇ ਦੇ, ਗੁਰੂ ਮੋਹਨ ਮੁਸਤਾਕ ਚਾਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਦੇ ਛੋਹਰੇ ਬਾਲਕਾਂ ਦਾ, ਪੂਜਣ ਪਾਕ ਹੁਕਮ ਵਾਕੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਾਲਕ ਸਿੱਖ ਭੀ ਪੂਜਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ, ਪੂਜਣ ਪਾਕ ਪਰੇਮ ਪਟੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੫੯।

ਬਾਲ ਭੋਲੜੇ ਰੰਗ ਰੰਗੋਲੜੇ ਜੋ, ਵਡ ਮਹੱਤ ਜੋਬਨ ਬਾਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਾਲ ਲਾਲੜੇ ਭੋਲੜੇ ਗੁਰ ਭੁਝੰਗੀ, ਪੂਜਣ ਪਾਵਨੀ ਮਾਸੂਮੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮ-ਜੋਤਿ ਰੰਗੀਲੜੇ ਗੁਰ ਭੁਝੰਗੀ, ਪੂਜਣ ਪਾਕ ਤਿਨ ਗੁਰ ਦੁਲਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰ ਦੁਲਾਰੜੇ ਪਿਆਰੜੇ ਜੋਤਿ ਰੰਗੀ, ਪਾਰਸ ਦਰਸ ਨਵਰੰਗ ਪੋਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੬੦।

ਪ੍ਰੇਮ ਪੋਤਿਆਂ ਰੰਗ ਰੰਗੋਤਿਆਂ ਨੂੰ, ਪੋਹਿਆ ਪਾਪ ਨ ਦੂਨ ਦੁਨੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਪਰਮ ਨਿਸ ਪਾਪ ਪੁਨੀਤ ਹਿਰਦਾ, ਨਿਰਮਲ ਆਤਮਾ ਨਵ ਸ਼ਗੂਫੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੜ੍ਹਿਆ ਪਾਹੁ ਪੁਨੀਤ ਗੁਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ, ਲੱਗਾ ਜਾਗੁ ਅਮੀ ਖਮੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੱਚੇ ਗੱਚ ਮਜੀਠੜੀ ਰੰਗੁ ਖਿੜਿਆ, ਚੋਲਾ ਰੰਗਿਆ ਨਾਮ ਤੰਬੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੬੧।

ਐਸੇ ਚੋਲੜੇ ਝਲਕ ਝਲਕੋਲੜੇ ਤੋਂ, ਪਵੇ ਦਰਸ ਝਲਕਾ ਢੋਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੋਤਿ ਜਲਵੜੇ ਪੁੰਜ ਪਰਤੱਖ ਦਰਸਨ, ਪਰਤਬਿੰਬ ਨਿਰਮਲ ਨਵਲ ਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਵਲ ਚੋਲੜੇ ਨਵ ਜਨਮੜੋਲਿਆਂ ਦਾ, ਨਵਲ ਜਨਮ ਨਵ ਅਮੀ ਛਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਵ ਅਮੀ ਛਕੋਲੜੇ ਗੁਰ ਭੁਝੰਗੀ, ਪਾਕ ਪਰਸੁ ਪਾਰਸ ਪਿਰ ਪਟੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੬੨।

ਪਿਰ ਪਟੋਲੜੇ ਪੂਜਯ ਪਿਰੰਮ ਪੁੰਜੀ, ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਰੀ ਪੇਖਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੂਰਨ ਪਾਵਨੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪੁਤਲੀਸ਼ਰਾਂ ਨੂੰ, ਪਿਰੁ ਪਰਤੱਖ ਪਟੋਲ ਪਿਰੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਿਰ ਪਟੋਲੜਾ ਹੀ ਪਿਰੁ ਪਰਤੱਖ ਦਿਸੇ, ਪੂਜਣ ਪਿਰੀ ਪਟੋਲ ਪ੍ਰਸਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਿਰ ਪਟੋਲਿਆਂ ਦੀ ਪੂਜ ਪਿਰੀ ਪੂਜਾ, ਹੈ ਅਭਾਵ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਸਤਸ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੬੩।

ਪ੍ਰਸਤਸ਼ ਪਿਰੀ ਤੇ ਪਿਰੀ ਪਟੋਲੜੇ ਦੀ, ਇਕੋ ਜੋਤਿ ਜਲਵਾ ਸਮ-ਰੂਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮ ਲਤੀਫੜੀ ਨਦਰ ਹੋਈ, ਮਹਿਰਮ ਰਾਜ ਸੇ ਰਾਜ ਗੂੜ੍ਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰੂੜ੍ਹੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਰਾਜ ਨਿਆਜੀਆਂ ਨੂੰ, ਨਦਰ ਲੁਤਫ ਸਾਹਿਬ ਕਸ਼ਫੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਹਿਬ ਕਸ਼ਫੀਆਂ ਨਦਰ ਆਨੰਦੀਆਂ ਨੂੰ, ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਦਰਸਨ ਸਾਹਿਬੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੬੪।

ਪਿਰ ਪਟੋਲਾ ਪਦ
ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ

ਸਾਹਿਬ ਸੱਖੜੇ ਦਰਸ ਦਾ ਝਲਕ ਦਾਤਾ, ਰੱਤਾ ਚੋਲੜਾ ਪਿਰੀ ਪਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੋਈ ਚੋਲੜਾ ਪਿਰੀ ਦਾ ਦਰਸ ਝਲਕੇ, ਸੋਈ ਪਿਰ ਪਟੋਲਾ ਢੋਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਿਰੀ ਦਰਸ ਝਲਕਰਨੀਏ ਪਿਰ ਪਟੋਲੇ, ਸੋਹਣਾ ਨਾਮ ਪਿਰ ਜਲਵ ਝਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮ ਪਿਰੀ ਪਟੋਲੜਾ ਖੂਬ ਸੋਹੇ, ਪਿਰੀ ਜਲਵ ਜਗੰਨੜੇ ਚੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੬੫।

ਗੁਰੂ ਜਲਵ ਜੋਤੀਸ਼
ਦੇ ਜਲਵ ਅਨੰਦੀ
ਦ੍ਰਿਸ਼ਯ

ਇਹ ਪਿਰ ਪਟੋਲੇ ਸਿੱਖ ਚੋਲਿਆਂ ਦੇ, ਚੋਲਾ ਜਲਵ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਭੀ ਸਿਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਢੋਲੇ ਖਾਸ ਜਲਵ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਤਿੱਥੇ ਖਾਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਜਲਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਨੂਪਮੀ ਰੂਪ ਅਰੂਪੀਆਂ ਦੇ, ਦਰਸ ਅਨੂਪ ਅਰੂਪ ਰੂਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਜਲਵ ਜੋਤੀਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਜਜ਼ਬਾ, ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੬੬।

ਗੁਰ-ਬਬਾਣੀ
ਸੰਤਾਨ ਦਾ
ਸਨਮਾਨ ਵਾਜਬੀ

ਪ੍ਰੇਮ ਪੂਜਯ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ, ਭੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਟਣਾ ਘਰੁ ਬਬਾਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਦੀ ਅੰਸ ਬਿੰਦੀ ਬੰਸ ਗੁਰ ਬਬਾਣੀ, ਮਾਣੁ ਰਖਣਾ ਦੁਹਾਂ ਧਿਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ, ਭੀ ਸਨਮਾਨ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਜ਼ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵਡ ਮਨਜ਼ੂਰ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਟਤਾ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀ, ਗੁਰ ਸਦਰਸ ਦਰਜਾ ਗੁਰ ਪੁਤਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੬੭।

ਗੁਰੂ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀ
ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਦਾ
ਦ੍ਰਵੀਭੂਤ ਨਕਸ਼ਾ

ਧੁਰਿ ਮਰਯਾਦ ਪਰਸ਼ੋਤਮੀ ਗੀਤ ਵਾਲਾ, ਏਹੋ ਚਾਲੜਾ ਗੁਰੂ ਘਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੋ ਜੋ ਯੋਗ ਸਨਮਾਨ ਬਜ਼ੁਰਗ ਰਿਸ਼ਤਾ, ਅਦਬੁ ਵਾਜਬੀ ਸਭ ਬਜ਼ੁਰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੱਚੀ ਨਿਮਰਤਾ ਬੜੀ ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਦਾ, ਦ੍ਰਵੀਭੂਤ ਨਕਸ਼ਾ ਗੁਰ ਵਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵਡ ਬੇਅਦਬੀਆਂ ਸਹਿ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਤੋਂ, ਉਲਟ ਅਦਬ ਕੀਤਾ ਬੇਅਦਬੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੬੮।

ਉਲਟੇ ਚਰਨ ਚੁੰਮੇ ਗੁਰ ਸਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਦੇ, ਜਿਨਿ ਪਰਹਾਰ ਕੀਤਾ ਲਤ ਪਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਖੇ ਚਰਨ ਗੁਰ ਪ੍ਰੀਤਮੀ ਅੰਸ ਵਾਲੇ, ਕੀਤਾ ਅਦਬ ਗੁਸਤਾਖ਼ ਚਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੋਹਲ ਚਰਨ ਕੰਵਲ ਜਾਣਿ ਜਾਨੀਆਂ ਦੇ, ਜਿਸਮ ਆਪਣਾ ਹੱਡ ਸਖ਼ਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੋਏ ਸਜਲ ਨੇਤ੍ਰ ਗੁਰ ਵਿਰਾਗੀਆਂ ਦੇ, ਛੁੱਟਾ ਨੀਰ ਵੈਰਾਗ ਨਿਮ੍ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੬੯।

ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪਲੋਸ ਕੇ ਪਗ ਪਟੋਲੇ, ਕਰਿ ਮਲੋਵਣਾ ਪਗ ਮਲੂਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਚਨ ਪਰਮ ਅਧੀਨਗੀ ਸਹਿਤ ਪੁੱਛੇ, ਰੋਹੁ ਨਿਵਾਰਿ ਗੁਸਤਾਖ਼ ਖਰੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੇਰੇ ਚਰਨ ਮਲੂਕੜੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ, ਮੂ ਤਨ ਚੰਮ ਤੇ ਹੱਡ ਕਰੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੋਮਲ ਚਰਨ ਨੂੰ ਸਟ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ, ਸਾਨੂੰ ਸਹਿਮ ਪਗ ਪੀੜ ਜਰਬੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੭੦।

ਗੁਰ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੀ
ਨਿਮਰ ਕਰਨੀ ਦਾ
ਉਦਾਰਗਟ

ਦੇਖੋ ਜਰਨ ਜੇਰੇ ਸੀਲਵੰਤਿਆਂ ਦੇ, ਨਾਲੇ ਨਿਵਣ ਖਿਵਣ ਸਮਰੱਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਿੱਖਾਂ ਸੇਵਕਾਂ ਸੰਦੇ ਸਮੂਹ ਹਾਜ਼ਰ, ਭਰਿਆ ਘੁੱਗ ਦੀਵਾਨ ਸੰਗਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਉਤੇ ਸਜੇ ਗੁਰ ਤਖ਼ਤ ਸੰਘਾਸਣਾਂ ਦੇ, ਧਾਰਿ ਧਿਆਨੁ ਸਮਾਧ ਅਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਤਿ ਬਿਰਧ ਸੂਖਮ ਸ੍ਰੀਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ, ਵੱਡਾ ਜੁਅਡ ਉਮਰ ਜ਼ਈਫੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੭੧।

ਅਚਣਚੇਤ ਆਇ ਦਾਤੂ ਲੱਤ ਮਾਰੀ, ਦਾਅਵਾ ਬੰਨ੍ਹਿ ਗੁਰੂ ਗਦੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਖ਼ਤੋਂ ਹੇਠ ਡਿੱਗੇ ਬਿਰਧ ਗੁਰੂ ਗੁਸਾਈਂ, ਰੋਸੁ ਰੰਚ ਨ ਮਾਨ ਭੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੰਨੀ ਪੀੜ ਨਾ ਲੱਤ ਪਰਹਾਰ ਵਾਲੀ, ਸਦਮਾ ਸਹਿ ਲਇਆ ਸ੍ਰੀਰ ਪੀੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਖ਼ਤੋਂ ਡਿਗਣ ਦੀ ਸੱਟ ਨ ਮੂਲ ਗੋਲੀ, ਹਿਰਦਾ ਸਰਲ ਗੁਰੂ ਨਿਰਅਪਾਧੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੭੨।

ਉਲਟੇ ਚਰਨ ਫੜ ਲਏ ਅਪ੍ਰਾਧੀਆਂ ਦੇ, ਬਚਨ ਬੋਲ ਕੇ ਵਡ ਨਿਮ੍ਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਓ! ਖਿੱਚੋਂ ਅਵੱਗਿਆ ਨੂੰ, ਵਡ ਕਸੂਰ ਅਚੇਤ ਪਾਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਹੀ ਸੁਧਿ ਨ ਆਪ ਦੇ ਆਗਮਨ ਦੀ, ਉੱਠਿ ਅਦਬ ਨਾ ਕੀਨ ਵਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵੱਡੀ ਅਦਬ ਪਿਰੰਮ ਦੀ ਖੇਡ ਨਿਆਰੀ, ਕੀ ਕੀ ਵਰਨੀਏ ਚੌਜ ਅਦਬੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੭੩।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ
ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ
ਨਿਮਰ ਕਰਨੀ
ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਣ
ਵਾਲਾ ਹੁ-ਬ-ਹੁ
ਨਕਸ਼ਾ

ਕਿਣਕਾ ਮਾਤ੍ਰ ਏਹੀ ਉਦਾਹਰਨ ਕਾਫੀ, ਗੁਰ ਘਰ ਪੁੰਜ ਨਾਨਾ ਨਜ਼ੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀ ਨਿਮਰ ਕਰਨੀਆਂ ਤੇ, ਠੀਕ ਚਲਣਾ ਗੁਰ ਅਨੁਸਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਰਨੀ ਵੱਡੜੇ ਗੁਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਨੀ, ਤੁਰਨਾ ਰਾਹੁ ਤੋਰਿਆ ਬਜ਼ੁਰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦੇਵ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ, ਸੋਈ ਪੂਰਨਾ ਪੁਰਾਤਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੭੪।

ਅਦਬ ਪ੍ਰੇਮ ਨਿਮਰ ਸਹਿਨ ਸੀਲਤਾ ਦਾ, ਨਕਸ਼ਾ ਹੂਬਹੂ ਨਕਸ਼ ਕਦਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਕਸ਼ ਕਦਮ ਤੁਰਨਾ ਵਡੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ, ਅਧਿਕ ਅੰਸ ਸਿਦਕ ਨਮੂਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਲਿ ਸਗਤਿਆਂ ਡਾਢੜੇ ਵਾਹ ਪੈਣੇ, ਸਹਿਣਾ ਰੂਦ ਔਧੂਤ ਅੜਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਝਿੜਕਾਂ ਪੈਣ ਤਾਂ ਭੀ ਝਿੜਕਾਂ ਯਾਰ ਦੀਆਂ, ਏਹਭੀ ਖਿਲਾਅਤ ਦਾਤਾਰ ਦਾਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੭੫।

ਕਰਨੀ ਪੁੰਜ ਕਮਾਲ
ਜੀਰਾਂਦ ਜਰਨੀ

ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਯਾਰ ਦੀਆਂ ਘਿਰਤ ਮਿਸ਼ਟ ਨਾਲਾਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਕੁਰੱਖਤ ਕੁਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜ਼ੋਰ ਜਾਨੀਆਂ ਦੇ ਜਰਨੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ, ਸਹਿਣਾ ਕੋਪ ਕੁਠਾਰੁ ਕਟ-ਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੱਟੂ ਬਚਨ ਭੀ ਮਿੱਠੜੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ, ਜੇਰਾ ਪੰਨ ਗੰਭੀਰ ਪੁਰਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੱਥਰ ਯਾਰ ਦਾ ਮਖਮਲੀ ਸੇਜ ਦਿੱਸੇ, ਕੂਚਾ ਰੰਗ ਮਹੱਲ ਮੋਹਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੭੬।

ਸਰ ਤਸਲੀਮ ਖ਼ਮ ਇਸ਼ਕ ਮਖ਼ਮੂਰੀਆਂ ਦੇ, ਖੰਜਰ ਕਹਿਰੁ ਹਮਦਮ ਮਜ਼ਾਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਨਮ ਖੰਜਰੀ ਜਾਮ ਦੇ ਘੁੱਟ ਮਿੱਠੇ, ਕੁਲ ਕੁਲ ਸ਼ਬਦ ਝੁਕੀ ਗਰਦਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਮੀ ਇਸ਼ਕ ਮੈ ਭਰੀ ਸੁਰਾਹੜੀ ਨੂੰ, ਪੈਣਾ ਹੱਥ ਕਾਤਲ ਸਾਕੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਾਂ ਭੀ ਕੁਲਕੁਲੀ ਪੁੰਨੀ ਬਲੰਦ ਰਹਿਣੀ, ਸਰ ਬਲੰਦ ਖਮੀਅੰਦ ਗ੍ਰੀਵੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੭੭।

ਜੋਤਿ ਨਿਰੰਜਣੀ ਦੇ
ਜਿਣਨ ਜਾਦੂ
ਗਮਜ਼ੇ

ਕੁਲ ਕੁਲ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ, ਕਹਿਰ ਕਾਤਲਾਂ ਦੇ, ਪਰਚਾ ਪਇਆ ਮੁਤਜ਼ਾਦ ਸ੍ਰਿਸਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੋਣੀ ਜੀਤ ਜੈ ਜੋਤਿ ਨਿਰੰਜਣੀ ਦੀ, ਸਹਿਨਸੀਲ ਵੱਡ ਰੱਬ-ਸ਼ਕਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਟਿਕੇ ਗਦਾ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਕੌਣ ਅੱਗੇ, ਨਿਹਵਲ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੁਲਮ ਹਮਦਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੜੇ ਕੌਣ ਅੱਗੇ ਨਿੰਮਰਤੋਲਿਆਂ ਦੇ, ਸਿਹਰ ਮੋਅਜਜ਼ਾ ਪੌਣ ਝਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੭੮।

ਸਮਰੱਥਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਾਣ ਤਿਆਗੇ, ਨਿਵਣੁ ਜਿਣਨ ਜਾਦੂ ਸਮਰੱਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਿਵਣ ਖਿਵਣ ਦਾ ਸੁਆਦ ਅਗਾਧ ਡਾਢਾ, ਗਹਿਣਾ ਨਿਵਣ ਹੈ ਇਸ਼ਕ ਤ੍ਰਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤ੍ਰਾਰੇ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਨਿਵਣ ਸੰਗ ਖਿੜਨ ਕ੍ਰਾਰੇ, ਨਿਵਣੁ ਨੁਕਲ ਹੈ ਨਾਮ ਮੈਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਸ਼ੇ ਨਾਮ ਮੈ ਇਸ਼ਕ ਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ, ਪ੍ਰੇਮ ਦਯੁ ਜੋਤੀ ਮੂਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੭੯।

ਮੂਰਤਿ ਪ੍ਰੇਮ
ਮੁਜੱਸਮੀ ਗੁਰੂ
ਗੁਸਾਈ ਦੇ
ਪ੍ਰੀਤਮ ਖਾਕਸਾਰੀ
ਦਾਈਏ

ਮੂਰਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਮੁਜੱਸਮੀ ਗੁਰੂ ਗੁਸਾਈ, ਵਰਨਨ ਕਠਨ ਪ੍ਰਿੰਮ ਅਵਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਵਧੀ ਪ੍ਰਿੰਮ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤਮੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪੂਰਾ, ਨਿਰੰਕਾਰ ਮੂਰਤਿ ਗੁਰੂ ਢੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਢੋਲੇ ਲਲਤ ਲੀਲੋਲੜੇ ਚਲਤੁ ਰਚਿਆ, ਪਾਇਆ ਪੂਰਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਚੋਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਕ ਪ੍ਰੀਤਮ ਖਾਕਸਾਰੀਆਂ ਦੇ, ਦਾਈਆ ਇਜਜ਼ ਨਿਰਮਾਣ ਫਕਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੮੦।

ਪ੍ਰੇਮ ਬਵਰੋਲਿਆਂ ਦੇ
ਪ੍ਰੀਤਮ ਵਲਵਲੇ

ਬਣਿ ਗਰੀਬ ਫਕੀਰ ਮਸਕੀਨ ਆਜਜ਼, ਬਹਿਣਾ ਮੱਲ ਬੂਹਾ ਪ੍ਰੀਤਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਾਣ ਮਾਣ ਮਹੱਤ ਸਰਬੱਗ ਤਿਆਗੇ, ਕਾਸਾ ਹੱਥਿ ਫੜਿਆ ਭਿੱਛਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖੈਰ ਬੰਦਗੀ ਮੰਗਣੇਂ ਸੰਗਣਾ ਨਾ, ਮਾਣੁ ਭੰਗ ਨਾਮੂਸ ਨੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੁਛ ਪਰਵਾਹ ਨ ਮਾਨ ਅਪਮਾਨ ਕੇਰੀ, ਨਹੀਂ ਖੋਫ ਅਵਧੂਤ ਗਜ਼ਬੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੮੧।

ਗਲੀ
ਗੁਲਸ਼ਨੋਲਿਆਂ ਦੇ
ਚੋਜ ਬਿਨੋਦੀ
ਚਲਤ

ਮੋਹਣ ਰੂਪ ਦਿੱਸੇ ਧਾਣਕ ਰੂਪ ਮੋਹਣ, ਐਸਾ ਵਲਵਲਾ ਪ੍ਰੇਮ ਬਵਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਦਬ ਪੁੰਜ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪੁਤਲਿਆਂ ਨੂੰ, ਡਾਢਾ ਸ਼ੌਕ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਟ ਇਸ਼ਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਸ਼ਕ ਆਸਣੀ ਬੈਠ ਸਮਾਧ ਲੱਗੀ, ਫੜਿ ਸਰੰਦੜਾ ਤਾਰ ਬਿਸਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਾਣੀ ਉੱਤਰੀ ਧੁਰੇਂ ਅਗੰਮ ਪੁਰਿਓਂ, ਸ੍ਰੋਦ ਉੱਠਿਆ ਬਿਸਮ ਸੁਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੮੨।

ਤਾੜੀ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ ਮਸਤ ਮੋਹਨੇ ਦੀ, ਸੁਣ ਕੇ ਸੱਦ ਮਾਹੀ ਮੋਹਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਸਵੀਂ ਸੱਟ ਵਾਲੀ ਸ਼ਬਦ ਚੋਟਿ ਡੂੰਘੀ, ਵਾਰ ਕੌਣ ਝੱਲੇ ਗੁਰੁ ਸੁਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਰੁ ਸੰਧਿਆ ਸ਼ਬਦ ਸ੍ਰੋਦ ਸੰਦਾ, ਸੀਨਾ ਸਾਣ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸਾਣ ਗੁਰ ਸੈਕਲੀ ਸੈਫ ਸੰਦੀ, ਬਾਣ ਖਾਸ ਕਮਾਣ ਸੁਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੮੩।

ਜੋਤਿ-ਨਿਰੰਜਨੀ
ਦੀ ਜੈ ਬਿਜੈ

ਜਦੋਂ ਛੁੱਟਿਆ ਪਇਆ ਸੁੰਕਾਟ ਸਾਰੇ, ਗੁੰਬਜ਼ ਗੁੰਜ ਉੱਠਾ ਚੁਬਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਕੁ ਬਾਣੁ ਨ ਮਾਣ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰ ਦਾ, ਕਰੇ ਘਾਣੁ ਅਨਿਕ ਸੀਨੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਹਿਲੀ ਸੱਟ ਦਰ ਚੌੜ ਚਪੱਟ ਹੋਇਆ, ਖੁਲ੍ਹਾ ਬਾਰ ਚੁਬਾਰ ਦੁਆਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੂਜੀ ਸੱਟ ਝਰੋਖੜੇ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ, ਡਿੱਠਾ ਚਲਤ ਗਲੀ ਗੁਲਸ਼ਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੮੪।

ਤੀਜਾ ਬਾਣ ਵਾਹਿਆ ਮੋਹਣ ਛਟਪਟਾਇਆ, ਬਕਿਆ ਰੂਦਧਾਣਕ ਦਹੁਸ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੌਥੀ ਸੱਟ ਨੇ ਡਾਢੜੀ ਖਿੱਚ ਪਾਈ, ਧੂਹਿਆ ਹੇਠ ਅਵਧੂਤ ਦੂਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਭੇ ਸੰਚੀਆਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ, ਮੋੜਾ ਪਇਆ ਗੁਰ ਘਰਿ ਗੁਰ ਵਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਸਦੀ ਵਸਤੁ ਸੋ ਤਿਸੇ ਘੁਰ ਆਣ ਪੁੱਜੀ, ਰਿਣੁ ਸਭ ਦੂਰਿ ਅਮਾਨਤ ਰਖੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੮੫।

ਲੈ ਕੇ ਸੰਚੀਆਂ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਰਸੰਨ ਹੋਏ, ਕੀਤਾ ਪਿਆਨੜਾ ਸੁਧਾ ਸਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਦਰਿ ਸੋਇਨ ਸਜੱਨੜੀ ਪਾਲਕੀ ਦੇ, ਬਸਤਰ ਸਾਜਿ ਸੁੰਦਰ ਬਸਤਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰਾਂ ਸੰਚੀਆਂ ਤਾਈਂ ਸਜਾਇ ਦਿੱਤਾ, ਛਾਦਨੁ ਛਾਦਿ ਅਮੋਲ ਪਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਾਰ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਪਾਲਕੀ ਚੁਕਿ ਲੀਤੀ, ਚੁਕਾ ਕੰਮ ਗੁਰਿ ਚੌਰ ਢੋਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੮੬।

ਸਤਿਗੁਰੁ ਦਾ
ਸੰਚੀਆਂ ਸਮੇਤ
ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ
ਓਰ ਪਿਆਨੇ
ਅਜਬ ਅਦਬ
ਅਦਾਇਬੀ
ਅਦਾ ਅੰਦਰ

ਹਸਤ ਕਮਲ ਵਿਚਿ ਚੌਰ ਤੇ ਚਰਨ ਨੰਗੇ, ਪੈਦਲ ਚਲਣਾ ਕਮਲ ਚਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਘੋਲੇ ਵਾਰਨੇ ਜਾਵਾਂ ਮੈ ਲਖਿ ਵਾਰੀ, ਸੁਰਮਾ ਕਰਾਂ ਮੈਂ ਤਿਨ ਰਾਹ ਧੂੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਨ੍ਹੀ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਿ ਏਡੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਘਾਲੇ, ਮੱਜਨ ਕਰਾਂ ਤਿਨ ਖਾਕ ਪਾਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਰਨੇ ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਚੱਲਾਂ ਤਿਤ ਰਾਹੀਂ, ਜਿਥੇ ਚਰਨੁ ਪਇਆ ਪ੍ਰੀਤਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੮੭।

ਚੁੰਮਾਂ, ਚੁੰਮਿ ਚੁੰਮਿ ਬਾਵਰਾ ਹੋਇ ਜਾਵਾਂ, ਨਕਸ਼ ਕਦਮ ਲੱਭੇ ਜੇ ਪਦਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਿਤੋਂ ਨੈਣ ਵਿਕਾਂਦੜੇ ਜੇ ਲਹਾਂ ਮੈਂ, ਸਦਕਾ ਸੰਤ ਤ੍ਰਿਕਾਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਐਸੀ ਵਥੁ ਵਟਾਂਦੜੇ ਅਰਪ ਦੇਵਾਂ, ਤਨੁ ਮਨੁ ਪ੍ਰਾਨੁ ਨਿਧਾਨ ਨਿਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਨਿ ਜੜਾਇ ਕੇ ਤਲਿਸਮੀ ਲੋਇਣਾਂ ਨੂੰ, ਲੱਭਾਂ ਖੋਜ ਪਦਮੋਜ ਸ੍ਰੋਜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੮੮।

ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਆਗ
ਨੂੰ ਸਾਂਗੇ ਪਾਂਗ
ਪੇਖਨਹਾਰੇ ਦੀ
ਆਕਲੀ ਬਿਕਲੀ
ਆਤਮ ਦਵਤਾ
ਅਤੇ ਤਿਸ ਵਿਟਹੁੰ
ਘੋਲ ਘੁਮਣ ਦੇ
ਉੱਚ ਉਮਾਰੇ

ਖੋਜਿ ਲਭਿ ਤਿੱਥੇ ਸੀਸ ਗੱਡ ਦੇਵਾਂ, ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਡਿ ਖੇਡਾਂ ਮੁਖ ਉਰਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਲੇ ਮੁੱਖ ਪਗ ਉੱਪਰੇ ਉਰਧ-ਮੁਖੀਆ, ਹੋਇ ਸਜੂਦ ਗੁਰ ਪਦਮ ਸਿਜਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੀਸ ਭਾਰ ਖੜੋ ਰਹਾਂ ਜੁਗਾਂ ਤੋੜੀ, ਬਣਿ ਨਿਸ਼ਾਨੁ ਪਦਮ ਸਾਹਿਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਦਮ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਰਸਿੱਧ ਹੋਵੇ, ਝੰਡਾ ਝੁਲੇ ਦੁਖੰਡ ਪਗੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੮੯।

ਸਦ ਸੁਰਜੀਤ ਹੋਵਾਂ, ਜੁਗ ਉਮਰੀਤ ਹੋਵਾਂ, ਪਦ ਅਮੀਤ ਪਾ ਕੇ ਰਜਰੀਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਦਮ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜ਼ਿਆਰਤ ਨਮਿਤ ਆਵੇ, ਨਿੱਤ ਚੱਲਿ ਨਵ ਦੱਲੁ ਯਾਤ੍ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੱਡ ਵਾਂਗਿ ਲਤਾੜੀਅਨ ਕੇਸ ਮੇਰੇ, ਲਿਪਟੇ ਧੂਰਿ ਸੰਧੂਰ ਚਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਾਛਾਂ ਧੂਰਿ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ, ਭੋਜਨੁ ਚੂਰੁ ਹਜ਼ੂਰ ਰਹੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੯੦।

ਚੰਨਣ ਧੂਰਿ ਚਰਨੂਰ ਅਮੀਉਰੀਆਂ ਦੀ, ਸ੍ਰਵ ਅੰਕੂਰ ਹਰਿਉਰ ਸਿਰਘੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਹੇ ਸਰੱਸਿਆ ਸਰੂ ਸਰੀਰ ਸਦ ਹੀ, ਉੱਗੇ ਅਮਰ ਤਰੁ ਸੀਸ ਰੋਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਿਰ ਤਲਵਾਇਆ ਸ਼ਜਰ ਗੁਰ ਪਾਰਜਾਤੀ, ਜੰਮੇ ਬਸ਼ਰ ਜਾਮਾ ਜਾਵਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਉੱਡੇ ਉਡਿ ਪਵੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚਿ ਮੇਰੇ, ਅੰਜਨੁ ਨਿੱਤ ਪਵਿਤ੍ਰ ਰੇਣੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੯੧।

ਧੂੜੀ ਅੱਟਿਆ ਰਹਾਂ ਸਿਰ ਪੈਰ ਤੋੜੀ, ਚੋਲਾ ਖੂਬ ਧੂੜੀ ਮਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੋਲਾ ਚੜ੍ਹੇ ਇਹ ਨਿੱਤ ਨਿਸ਼ਾਨ ਉੱਤੇ, ਨਵਤਨ ਚੋਲੜਾ ਧੂੜਿ ਅਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੋਲਾ ਚਾੜ੍ਹਨੇ ਕਾਰਨੇ ਨਿੱਤ ਹੋਵੇ, ਮੇਲਾ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਸਾਧ ਸੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗਲਿ ਮਿਲਿ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨਿੱਤ ਆਵਨਿ, ਫੇਰਾ ਪਵੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੯੨।

ਜਗਤ ਪੂਜ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨੰਗੇ
ਚਰਨੀ ਸਾਰੇ ਰਾਹ
ਸ੍ਰੀ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਤੋਂ
ਸ੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ
ਤਾਈਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਸੰਚੀਆਂ ਉਪਰ ਚੌਰ
ਕਰਦੇ ਜਾਣਾ;

ਪੁਰਬ ਸੰਚੀਆਂ ਦੇ ਕਦਰ ਕੁਰਬ ਵਾਲਾ, ਚਮਤਕਾਰ ਅਦਬ ਪੂਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੇਡੇ ਪੂਰਨੇ ਅਦਬ ਦੇ ਪਾ ਦਿਖਾਏ, ਹੈ ਅਸਚਰਜ ਕਉਤਕ ਕਉਤਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮ ਨਿਮਰਤਾ ਅਦਬ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ੁ ਪੂਰਾ, ਦ੍ਰਵੀਭੂਤ ਗੁਰੂ ਮੂਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੇਖੋ ਸੰਚੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨਿ ਚਉਰ ਫਿਰਦਾ, ਜਗਤ ਪੂਜ ਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੯੩।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ
ਸੰਚੀਆਂ ਵਾਲੇ
ਪਾਲਕੇ ਦੇ
ਚੌਰ-ਬਰਦਾਰ
ਅਰਦਲੀ ਬਣ ਕੇ
ਸਤਿਗੁਰ ਛਤਰ
ਨਿਰੰਜਨੀ ਦਾ
ਪਾਲਕੇ ਦੀ ਬਹੁਬਹੁ
ਭਾਂਤ ਪੂਜਾ ਕਰਿ
ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਪ੍ਰਦੱਖਣਾ
ਕਰਨੀ;

ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਦੇਖੋ ਨਗਨ ਚਰਨ ਜਾਂਦੇ, ਕਰਿ ਸਨਮਾਨ ਬਾਣੀ ਬਬਾਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਲੇ ਜਿਘ ਭਰਦੇ, ਨਾਲੇ ਚਉਰ ਕਰਦੇ, ਦੇਖੋ ਭਾਵ ਗੁਰ ਚਉਰ ਢਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੇਖੋ ਛਤਰ ਨਿਰੰਜਨੀ ਚਉਰ ਕਰਦੇ, ਬਣ ਕੇ ਅਰਦਲੀ ਖੁਦ ਪਾਲਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੈਦਲ ਪੈਂਡੜੇ ਪਾਲਕੇ ਸੰਗਿ ਧਾਵਨਿ, ਸ੍ਰਾਂਗ ਧਾਰਿ ਅਧਮ ਸੇਵਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੯੪।

ਪਾਲਕੇ ਬਰਦਾਰ
ਚਾਰੇ ਸਿਖ
ਸੁਚਿਆਰਾਂ ਨੇ
ਪ੍ਰਦੱਖਣਾ ਤੋਂ ਭੈ
ਭੀਤ ਹੋ ਕੇ
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਅੱਗੇ
ਬਿਨੋ ਅਲਾਉਣਾ

ਹੋ ਕੇ ਸਰਨ ਸੇਵਕ ਚਰਨ ਪਾਲਕੇ ਦੇ, ਨਿਉਂ ਨਿਉਂ ਕਰਨ ਜੁਹਾਰ ਨਿਮਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਮਸਕਾਰ ਪਰਨਾਮ ਡੰਡਉਤਿ ਕਰਦੇ, ਲੈ ਨੁਛਾਵਰਾ ਪਰਦੱਖਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਰਿ ਪਰਦੱਖਣਾ ਫੇਰ ਕਰਿ ਚਉਰ ਫੇਰਨਿ, ਹੇਰਨਿ ਹੇਰਨਾ ਬਿਸਮ ਹੋਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਿਰਤ ਗੁੰਮ ਹੋਈ ਦੇਖਿ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ, ਵਡ ਨੁਛਾਰੁ ਗੁਰੂ ਘੋਲ ਘੁਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੯੫।

ਕਰਨਿ ਸਿੱਖ ਘਿਘਿਆਇ ਕੇ ਅਰਜ ਚਾਰੇ, ਨਾਲੇ ਹਿਆਉ ਲਰਜੇ ਖੁਦਗਰਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੇਰੇ ਚੋਜਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਅਪਾਰ ਸਤਿਗੁਰ, ਤੰਗ ਤਾਰ ਹਿਰਦਾ ਅਸਾਂ ਲੋਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲੋਹਲੇ ਭੋਲੜੇ ਮਤਿ ਹੋਛੋਲੜੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਵਹਿਮ ਲੱਗਾ ਕਜ ਫਹਿਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਅਗੋਚਰੇ ਚੋਜ ਤੇਰੇ, ਸਾਡਾ ਬੋਲਣਾ ਨਿਜ ਮਤਲਬੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੨੯੬।

ਕਰ ਕੇ ਮੁਆਫ਼ ਅਵੱਗਿਆ ਢੀਠਤਾ ਦੀ, ਸੁਣੀਏ ਬੈਣੁ ਗੁਸਤਾਖ਼ ਬਚਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੇ ਗੁਰ! ਵਾਸਤਾ ਗੁਰੂ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦਾ, ਗੋੜਾ ਬੰਮੀਏ ਨੁਛਾਵਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੇਰੇ ਨਫ਼ਰ ਪਰਦੱਖਣਾ ਘੇਰਿ ਘੇਰੇ, ਵਿਆਕੁਲ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਗੁਲਾਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਾਵਰ ਲੈਣ ਪਰਦੱਖਣਾ ਪਾਲਕੇ ਦੀ, ਵਿਚੇ ਘਾਣੁ ਹੋਵੇ ਸੇਵਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।੨੯੭।

ਅਸੀਂ ਵਿਚਿ ਪਰਦੱਖਣਾ ਚੂਰ ਹੋਏ, ਮਨ ਰੰਜੂਰ ਹਜੂਰ ਦੇ ਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੜ੍ਹੇ ਭਾਰ ਸਿਰ ਸਾਡੜੇ ਪਾਦਸ਼ਾਹਾ, ਹਰੇ ਤ੍ਰਾਸ ਹਰਾਸ ਉਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤ੍ਰਾਹ ਤ੍ਰਾਹ ਹੈ ਜੋਦੜੀ ਤੁਧ ਅਗੇ, ਸਾਹਿਬਾ ਰਖਿ ਲੈ ਸਦਕੜਾ ਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਸੀਂ ਪੁੱਜ ਕੇ ਸਾਹਿਬਾ ਜੁੱਚ ਹੋਏ, ਡਰ ਮੁੱਚ ਦੇ ਜੁੱਚ ਜੁੱਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।੨੯੮।

ਪ੍ਰਦੱਖਣਾ ਬੰਦ ਕਰਕੇ
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ
ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਤ੍ਰਾਸ
ਦੂਰ ਕਰਨਾ

ਛਡਿ ਸਕੀਏ ਨ ਅਸੀਂ ਪਾਲਕੇ ਨੂੰ, ਹਟੇ ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਪਰਦੱਖਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਰੁਣਾ ਧਾਰਿ ਗੁਰਾਂ ਅਰਜ਼ ਮੰਨ ਲੀਤੀ, ਦਾਹੁ ਮੇਟਿਆ ਦਹਿਲ ਦਿਲੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਜਿ ਪਰਦੱਖਣਾ ਮੇਟਿਆ ਤ੍ਰਾਸੁ ਦਾਸਾਂ, ਮਾਨੁ ਰਖਿਆ ਦਾਸ ਖ਼ਾਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਰ ਨ ਕਾਰ ਛੱਡੀ ਚੌਰ ਸੇਵਕੀ ਦੀ, ਨੇਮੁ ਪਾਲਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।੨੯੯।

ਡੋਲੇ ਦੇ ਸਾਥ
ਪਿਆਦਾ ਅਰਦਲੀ
ਹੋ ਕੇ ਓਸ ਡੋਲ
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਤੋੜ
ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਪੁੱਜਣਾ

ਵੱਡ ਪਰਤੱਗਿਆ ਪ੍ਰਣ ਪ੍ਰਿੰਮੋਲਿਆਂ ਦੀ, ਅਦਬੁ ਤੋੜ ਨਿਭਿਆ ਦਿਲ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਣ ਕੇ ਚਉਰ-ਬਰਦਾਰ ਗੁਰ ਸੰਚੀਆਂ ਦੇ, ਪੈਂਡਾ ਪਿਆਨਿਆਂ ਨਗਨ ਪਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਮਰਕਾਬ ਡੋਲੇ ਕੀਤਾ ਪਿਆਨ ਢੋਲੇ, ਪਿਆਦਾ ਅਰਦਲੀ ਹੋਇ ਕੇ ਢੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਏਸ ਡੋਲ ਪੁਜੇ ਤੋੜ ਮੰਨਜਲਾਂ ਤੇ, ਗਹਿਮਾ ਗਹਿਮ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰ ਜਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੦੦।

ਜੱਥੇ ਲਾਡਲੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ, ਅਨਦਿਨੁ ਕਰਨਿ ਮੱਜਨ ਸੁਧ ਸਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਹੁੰਮਿ ਹੁਮਾਇ ਸਭੇ, ਦੇਖਣਿ ਡੋਲੜਾ ਪੂਜ ਪੂਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਏਹ ਤਾਂ ਡੋਲੜਾ ਪੂਜ ਪੂਜੋਲਿਆਂ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੂਜੁ ਬਣਨਾ ਸਭ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੂਜ ਗੁਰੂ ਪਦਵੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਬੁ ਏ ਵੱਡ ਨਮੂਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੦੧।

ਕਰਿ ਦਿਖਲਾਇਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੇਤ ਸਾਡੀ, ਵੱਡ ਪਰਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਪੁੱਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਜੇ ਸੰਚੀਆਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਬੀੜ ਬੱਝੀ, ਨ ਆਕਾਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਰੂਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਜੇ ਮਿਲੀ ਨਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਪਦਵੀ, ਤਾਂ ਭੀ ਉੱਚ ਸਨਮਾਨੁ ਉੱਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਉੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਏਡੜੇ ਅਦਬ ਕੀਤਾ, ਪ੍ਰਿਥਾਕਾਰ ਹੈ ਸਿੱਖ ਨੀਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੦੨।

ਸਿੱਖ ਹੋਇ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ, ਕਰਨਾ ਅਦਬ ਵਡ ਵੱਧ ਵਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰਾਂ ਸਾਰਖਾ ਅਦਬ ਭੀ ਨਾਹਿ ਸਰਿਆ, ਸਦ ਅਫ਼ਸੋਸ ਖਚ ਬਿਗੜ ਸਿਖੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਗੋਂ ਉਲਟਿ ਬੇਅਦਬੀਆਂ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ, ਫੜਿਆ ਕੰਮ ਬੇਮੁਖ ਲਾਅਣਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਾਤੀ ਸਾਰ ਨ ਬਾਣੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤਿ ਵਾਲੀ, ਨ ਯਕੀਨ ਕੀਤਾ ਯਕੀਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੦੩।

ਸ਼ਕਤਿ ਅਗਾਧ
ਸਪੰਨ ਗੁਰੂ ਸਰੂਪ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਉੱਤੇ
ਯਕੀਨ ਸ਼ਰਧਾ

ਪਾਰਸ ਰੂਪ ਬਾਣੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਬਾਣੀ, ਬਾਣੀ ਰੂਪ ਪਰਤੱਖ ਗੁਰ ਢੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ਕਤਿ ਅਗਾਧ ਸਪੰਨ ਹੈ ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ, ਬਾਣੀ ਪਿਉਂਦ ਪਵਿਤ ਜਨਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ੍ਰੀ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਭਗਤ ਪੂਰੇ, ਮਿਲਿਆ ਮਰਤਬਾ ਅਨੰਨ ਸਿਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੂਲੜੇ ਸਿੰਘ ਮੁਕਤੇ, ਪਦਵਾ ਅਨੰਨ ਸ਼ਹੀਦ ਯਕਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੦੪।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਮੁੱਢ
ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀ
ਪਾਰਸ ਸ਼ਕਤਿ ਕਲਾ
ਦਾ ਕਾਰਨ

ਦੋਈ ਸਿੱਖ ਯਕਤੇ, ਜੀਵਨ-ਮੁਕਤਿ ਭਗਤੇ, ਸਿਰੋਪਾਉ ਗੁਰਬਾਣੀ ਬਕਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਏਵੱਡ ਸ਼ਕਤਿ ਕਿਥੋਂ ਆਈ ਦੋਹਾਂ ਅੰਦਰਿ, ਸਭ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਣੀ ਲਿਖਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਾਰਸ ਸ਼ਕਤਿ ਵੱਡੀ ਬਾਣੀ ਲਿਖਤ ਕੇਰੀ, ਪਾਰਸ ਅੰਗੁ ਪਾਰਸ ਭੇਟਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਾਰਸ ਸ਼ਕਤਿ ਵੱਡੀ ਹੈ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀ, ਵਡ ਖਿਤਾਬ ਸ਼ਕਤਿ ਪਾਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੦੫।

ਦੋਈ ਮੁੱਖ ਲਿਖਾਰੀ ਗੁਰਬਾਣੀਆਂ ਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਿਛਿਆ ਬਿੱਛ ਮੁਢੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੁੱਢ ਮੁੱਖ ਬਾਣੀ ਸੁਪਿ ਲਿਖਤ ਵਾਲੀ, ਸਭ ਉਪਕਾਰ ਦੋਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਆਂ ਦੋਈ ਲਿਖਤ ਬੀੜਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਣ ਗੁਰ ਮੁਹਰ ਛਾਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੁੱਢ ਆਦਿ ਤੇ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਬੀੜਾਂ, ਲਿਖਤੀ ਫਖਰ ਦੋਹਿ ਲਿਖਤੀਸ਼ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੦੬।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਦਬ
ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਪੁਰਵਾ
ਬੇਨੁਣ ਹੋਤ ਸ੍ਰੀ
ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ
ਜੀ ਦਾ ਅੰਗ ਅੰਗ
ਜੁਦਾ ਕਰਾਉਣ
ਵਾਲਾ ਸਾਕਾ

ਲਿਖਤ ਮੁਖ ਦੋਹਾਂ ਲਿਖਤੀਸ਼ਰਾਂ ਦੀ, ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਗੁਰ ਦਸਤਖਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਉਹ ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਾਰੀ ਭੀ ਧੰਨ ਹੋਏ, ਜਿਨਿ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ ਉਤਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਕਟ ਮਣੀ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭਾਈ, ਪਾਇਆ ਪਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣਿ ਸ਼ਹੀਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਗ ਅੰਗ ਕਟਾ ਲਏ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪੁਰਵਾ ਬੰਨ੍ਹ ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਅਦਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੦੭।

ਵੱਡ ਵਰਤਾਇ ਸਾਕਾ ਸਾਡੇ ਕੰਨ ਖੋਲ੍ਹੇ, ਵੱਡ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਭਾਣਾ ਵੱਡ ਸਿਖਸ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਿੱਖ ਮਤਿ ਨ ਆਈ ਕੁਮੱਤਿਆਂ ਨੂੰ, ਆਵੈ ਹਥਿ ਨ ਵੱਤੁ ਖੁੰਝੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵੱਤ ਪਵੇ ਸੁਮਤਿ ਗੁਰ ਮਿਹਰ ਹੋਵੇ, ਪਸਚਾਤਾਪ ਕਰੇ ਮਨ ਮੂੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲੱਜਤ ਹੋਇ ਬਖਸ਼ਾਣਿ ਅਪਰਾਧੁ ਅਪਣਾ, ਹੋਵੇ ਮੇਲਿ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਛੇਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੦੮।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ
ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ
ਕਰਿ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਵਲੋਂ
ਛੇਕੇ ਗਏ ਬੇਅਦਬ
ਮਨਮੁਖਾਂ ਪ੍ਰਥਾਇ
ਸੁਮਤਿ ਮਤਾਂ ਦੀ
ਯਾਚਨਾ
ਗੁਰਦੁਆਰਿਓਂ

ਖਾਇ ਲਜਿਆ ਦੀਨ ਭੈ ਹੀਨ ਹੋਵਨਿ, ਕਰਿ ਪਛਤਾਉ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵੱਡ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਪ੍ਰਾਸਚਿਤ ਅਤਿ ਭਾਰੀ, ਸੰਗਤਿ ਪੰਥ ਗੁਰੂ ਫਿਟਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਸਚਾਤਾਪ ਕਰਿ ਪੰਥ ਦੀ ਸਰਨ ਆਵਨਿ, ਪ੍ਰਾਛਿਤ ਮੰਨ ਕੇ ਪਾਪ ਕਸਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੁੱਠੇ ਪੰਥੁ ਗੁਰੂ ਦੇਵੇ ਬਖਸ਼ਿ ਛਿਨੇ, ਕਿਲਵਿਖ ਪਾਪੁ ਸਭੁ ਗੁਰੂ ਗੋਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੦੯।

ਸਰਨ ਪਏ ਬਿਨੁ ਢੋਈ ਨ ਮੂਲ ਮਿਲਸੀ, ਧੱਬਾ ਲਹੇ ਨ ਮੂੰਹਿ ਕਾਲਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਲਤ ਪਲਤ ਦੋਵੇਂ ਜਾਸਨਿ ਬੇਮੁਖਾਂ ਦੇ, ਮੇਲਾ ਹੋਇ ਨ ਪੰਥ ਧਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਧੱਕੇ ਗਏ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਲੋਂ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਪਏ ਧੱਕਾ ਜਮਦੂਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਵਨ ਸਰਨ ਤਾਂ ਉੱਭਰਨ ਤੱਤ ਛਿਨ ਹੀ, ਹੋਰ ਉਪਾਉ ਨਹੀਂ ਉਭਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੧੦।

ਗੁਰੂਆ ! ਮਿਹਰ ਕਰਿ, ਮਿਹਰ ਕਰਿ ! ਮੇਲਿ ਵਿਛੁੜੇ, ਕਰਿ ਵੀਚਾਰੁ ਛਿਨੁ ਪ੍ਰੀਤ ਰੀਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਐਸੀ ਧਾਰ ਕਿਰਪਾ ਤਿਨ ਸੁਮਤਿ ਆਵੇ, ਸੁਝੇ ਕਰਮ ਸੁਆਵਗੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿੰਦੇ ਲਗੜੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਹ ਬੁੱਧੀਆਂ ਦੇ, ਤਾਕ ਉੱਘੜੇ ਕਿਰਤ ਕਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਤਿ ਚੱਲ ਗਈ ਬੁੱਢੇ ਠੇਰਿਆਂ ਦੀ, ਫਿਰਿਆ ਮਗਜ਼ ਉਮਰ-ਗਜ਼ ਟਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੧੧।

ਹੋਏ ਸੱਤਰ ਬਹੱਤਰੇ ਮੱਤ ਹੀਣੇ, ਦੋਹੇ ਦਾਨ ਉੱਤਮ ਸੁਮੱਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਿਰਧਾਂ ਬਾਲਕ ਸਮਾਨ ਤੂੰ ਕਰਨਹਾਰਾ, ਦੇਵੇ ਬੇਮੁਖਾਂ ਪਦੁ ਸਨਮੁਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵੱਡ ਅਪ੍ਰਾਧੀਆਂ ਮਹਾਂ ਕਲੰਕੀਆਂ ਨੂੰ, ਦੇਵੇ ਦਾਨੁ ਪਦ ਨਿਹਕਲੰਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੋਟ ਕੁਸ਼ਟੀਆਂ ਦੇ ਤੋਂ ਕਲੰਕ ਮੇਟੇ, ਹਰ ਕੇ ਰੋਗੁ ਅਸਾਧੁ ਕੁਸ਼ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੧੨।

ਕਰਮਹੀਣ ਤਾਰੇ, ਕੁਲ-ਮਲੀਣ ਤਾਰੇ, ਦਾਗੁ ਪੋਇ ਕੇ ਕੁਲ ਕਲੰਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਾਸ਼ਟ ਕਲਮ ਤਾਰੀ, ਸੁੱਕੇ ਰੁੱਖ ਤਾਰੇ, ਤਾਰਨਹਾਰੁ ਡੁਬਦੇ ਪੱਥਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੋਢੇ ਰਾਖਸ਼ ਸਰੀਖੇ ਪਾਪਿਸ਼ਟ ਤਾਰੇ, ਤਾਰਨਹਾਰੁ ਮਹਾਂ ਨਿੰਦਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਿੰਦਾ ਕਰਤ ਸੱਤੇ ਬਲਵੰਡ ਤਾਰੇ, ਤਾਰਨਹਾਰੁ ਮਹਾਂ ਮਲੇਛੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੧੩।

ਤਾਰੇ ਪਾਤਕੀ ਜਨਮ ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੇ, ਪਾਪੁ ਉਤਾਰਿ ਕੋਟਾਂ ਪ੍ਰਾਛਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੋਟਿ ਪਤਿਤ ਕਰਮੀ ਨਿਮਖ ਮਾਂਹਿ ਤਾਰੇ, ਤੇਰਾ ਬਿਰਦ ਪਤਿਤ ਪਾਵਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ ਦੇ ਬਾਝ ਨ ਤਰੈ ਕੋਈ, ਤਾਰਨਹਾਰੁ ਤੂੰ ਚਰਨ-ਸ਼ਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਭੇ ਤਰੇ ਪਰ ਤਰੇ ਜੋ ਪੜੇ ਸ਼ਰਨੀ, ਸਫਲ ਤਰਨੁ ਗੁਰ-ਸ਼ਰਨਿ ਪੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੧੪।

ਸ਼ਰਨ ਪੰਥ ਕੇਰੀ, ਸੋਈ ਸ਼ਰਨ ਤੇਰੀ, ਤੂੰ ਬਖਸਿੰਦ ਗੁਰ ਪੰਥ ਬਖਸ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਫਿਟਕੇ ਗੁਰੂ, ਤਿਨ ਪੰਥੁ ਬਖਸ਼ਾਇ ਲੇਵੇ, ਹਾਮੀ ਗੁਰੂ ਨ ਪੰਥ ਫਿਟਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੁੱਠਣ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਲੈਣ ਬਖਸ਼ਾਇ ਗੁਰ ਤੋਂ, ਹੋਰੁ ਥਾਉਂ ਨ ਗੁਰ ਬੇਮੁਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੱਧ ਵਿਚ ਹੀ ਲਮਕਦੇ ਮੰਦ ਭਾਗੀ, ਹੋਸੀ ਹਾਲ ਕੀ ਅਧੋਗਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੧੫।

ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ
ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਆਪ ਸਹਾਈ

ਢੋਈ ਪਲਤਿ ਨ ਹਲਤਿ ਹੀ ਹੋਈ ਸੋਭਾ, ਅਹਿਲਾ ਜਨਮ ਜਾਸੀ ਮਨਮੁਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਿੱਖਾਂ ਸਨਮੁੱਖਾਂ ਗੁਰ ਲਧੋਵਾਰਿਆਂ ਨੂੰ, ਗੁਰੁ ਸਹਾਈ ਸਦ ਹਲਤ ਪਲਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਾਸ ਸ੍ਰੀ ਕਮਲੁ ਕਰੁ ਸੀਸ ਉਤੇ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਤੱਤੜੇ ਝੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਿਨੁ ਪਿਰਿਆਸ ਪਰਯਤਨ ਹੀ ਪਾਰਿ ਪੋਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥ ਸਿਰ ਗੁਰ ਸਮਰੱਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੧੬।

ਗੁਰੂ ਨਿਵਾਜਿਆਂ
ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਸਿੰਘ
ਸੂਰ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਹਰ
ਮੈਦਾਨ ਫਤਹ

ਮਿਲੇ ਥਾਪਨਾ ਗੁਰੂ ਕਰੁ ਕਮਲ ਕੇਰੀ, ਕਥਨੁ ਅਕੱਥ ਤਿਨ ਗਹਿਣ ਗਤੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਥਾਪਨਾ ਦੀ ਮਿਤ ਮਰਯਾਦ ਨਾਹੀਂ, ਵਡ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਮਹਿਮਾ ਅਪਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਹਾਂ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਗੁਰ ਥਾਪਨਾ ਹੈ, ਬਿਜੇ ਚਿਹਨੁ ਵਰੁ ਹਰ ਮਦਾਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਰ ਮੈਦਾਨ ਫਤਹ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦੀਆਂ ਦੀ, ਉੱਜਲ ਮੁੱਖ ਵਰੁ ਬਿਜੇ ਚਿਹਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੧੭।

ਹਰ ਮੈਦਾਨ ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ, ਸਫਲਾ ਕਾਜ ਹੈ ਗੁਰ ਨਵਾਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਰ ਮੈਦਾਨ ਫਤਹ ਗੁਰ ਨਿਵਾਜਿਆਂ ਦੀ, ਕਾਰਜ ਰਾਸ ਆਇਆ ਰਣਿ ਜਿਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦਰਗਹਿ ਸੁਰਖਰੂ ਉੱਜਲਾ ਮੁੱਖ ਹੋਇਆ, ਬਾਜੀ ਪ੍ਰੇਮ ਜਿਣਿ ਬਾਂਹ ਲਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਘਾਲਾਂ ਘਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਫਲ ਹੋਈਆਂ, ਮੁੱਲ ਪੈ ਗਿਆ ਖੂਨ ਸਿੰਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੧੮।

ਬੀਜੇ ਬੀਜ ਸ਼ਹਾਦਤੀ ਹਰੇ ਹੋਏ, ਉਗਵਿਆ ਸ਼ੀਰ ਸਰ ਰਕਤ ਬੀਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਕਤ ਕਤਰਿਆਂ ਨੂੰ ਫਲ ਅਮਰਕਤ ਲੱਗੇ, ਫਲਿਆ ਅਮਰਬਨ ਬੀਜ-ਰਕਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬੀਜੇ ਬੀਜ ਉਪਕਾਰ ਨਾ ਜਾਣਿ ਬਿਰਥੇ, ਉਪਜਿਆ ਦੇਵ ਦਲ ਪਰਉਪਕਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਕ ਇਕ ਬੀਜ ਸਹਿਸਰਾਂ ਫੁੱਲ ਖੇੜੇ, ਖਿੜਿਆ ਦਹਿਰੁ ਅਮਰ ਉਪਬਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੧੯।

ਨਾਮ ਰਤੜੇ ਗੁਰਮੁਖ
ਸਤਸੰਗੀਆਂ ਦੀ
ਯਾਦ

ਫੁੱਲੋਂ ਘੁੱਗ ਵੱਸੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਲ ਖੇੜੇ, ਹਿੱਸੇ ਪਿੰਡ ਚਮਿੰਡ ਹਿੱਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਮਰਬਾਦ ਬਹਾਰੀਆ ਦੌਰ ਛਿੜਿਆ, ਮੁੱਕਾ ਦੌਰ ਬਿਜਾਨ ਰੁਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰੁੱਤਾਂ ਦੌਰ ਫਿਰਿਆ, ਸਾਡੇ ਤੌਰ ਬਦਲੇ, ਡੂੰਘਾ ਗੌਰ ਔਰੋ ਭੌਰੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੱਟੇ ਛੋੜ ਭੌਰੇ ਦਿਬ ਦ੍ਰਿਸਟੌਰ ਹੋਏ, ਹਾਲੁ ਬੋਰੜਾ ਛੋੜ ਕਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੨੦।

ਮੰਗਲ ਮੰਡਲਾਂ ਦੇ ਚੋਜ ਠਉਰ ਡਿੱਠੇ, ਜਿਹ ਬਿਨੋਦ ਹੋਇਆ ਚੋਜੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਉੱਠੀ ਸਾਂਗ ਬਿਨੋਦ ਬੋਰਾਨੜੇ ਨੂੰ, ਸ੍ਰਾਂਗ ਦੇਖਿ ਸਾਂਗੋ ਪਾਂਗੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਂਗੋ ਪਾਂਗ ਅੱਖਾਂ ਅਗੇ ਆਣਿ ਫਿਰਿਆ, ਝਾਕਾ ਕੀਰਤਨ ਕੋਲ ਕਲੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੋਲ ਪ੍ਰੀਤੀਆਂ ਬੀਤੀਆਂ ਯਾਦ ਆਈਆਂ, ਚਿੱਤ੍ਰ ਚਿੱਤ੍ਰਾਂ ਚਿਰ-ਬੀਤੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੨੧।

ਅੰਤਰ-ਖਾਨੜੇ ਹੁਣ ਤੀਕ ਬੱਝ ਰਹਿਆ, ਨਕਸ਼ਾ ਹੂਬਹੂ ਪ੍ਰੇਮ ਚਿਤ੍ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਿੱਤ੍ਰ ਚਿੱਤ੍ਰ ਬਚਿਤ੍ਰ ਚਰਿਤਰਾਂ ਦੇ, ਨਿਰਣਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਵਾਂ ਚਿਤਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦਾਸਤਾਨ ਕਰਾਂ ਬਿਆਨ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ, ਲੱਗਾ ਨਾਮ ਰੰਗੁ ਜਿਨ ਗੁਰਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਟੂਕ ਮਾਤ ਸੰਖੇਪ ਕਰਿ ਯਾਦ ਵਰਨਾਂ, ਨਾਮੁ ਯਾਦ ਪ੍ਰੇਤੇ ਪਿਰ-ਪਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੨੨।

ਕਰਿ ਕਰਿ ਯਾਦ ਸਜੀਲੜੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ, ਵਧੇ ਅਧਿਕ ਅਨੰਦ ਅਨੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੱਚੇ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤਿ ਦੂਣੀ, ਚਿਤਵਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਪ੍ਰੇਮੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮ ਯਾਦਿ ਰੰਗੀਲੜੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ, ਨਾਮੁ ਯਾਦ ਲਿਆਵੇ ਪ੍ਰੇਮ ਢੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਯਾਦ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਨਾਮੁ ਢੋਲੜੇ ਦਾ, ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਤਾਕੁ ਸਨਮੁੱਖ ਦਿਦਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੨੩।

ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਪ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੋਤਿ ਗੁਨਚੇ, ਦੀਵਾ ਜਗਿਆ ਜੋਤਿ ਗੁਨਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੋਤਿ ਗੁਨਚੜਾ ਪਿਛੋਂ ਸ਼ਿਗੁਫਤ ਹੋਇਆ, ਮੁਸ਼ਕਿਆ ਨੂਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਟਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਪ ਪੱਟਿ ਹੋਣਾ, ਸਭਨਾਂ ਪੱਟਿ ਦੇਣਾ, ਪਿਉਂਦ ਚਾੜ੍ਹ ਪਰਮਲ ਵਾਸਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਰਮਲ ਵਾਸ ਲਪਟਾਂ ਜੰਮਣਿ ਸਾਰ ਦੇਵੇ, ਹੋਣਹਾਰ ਬਿਰਵਾ ਚੰਦਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੨੪।

ਅਜੇ ਜੰਮ ਨ ਜੰਮਿਆ ਗੁਰ ਜਨੰਮਾ, ਲੱਗਾ ਜਾਗੁ ਨ ਗੁਰ ਖਮੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੌਂਪ ਖਿੱਚ ਡਾਢੀ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਦੀ, ਨਵਲ ਚਾਉ ਨਵ ਬਾਲ ਬੈਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬੋਲਨਿ ਮੋਰ ਬਬੀਹੜੇ ਭਾਇ ਭੋਰੇ, ਸੁਣਿ ਘਨਘੋਰੁ ਨਭ ਨਾਦ ਗਰਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ਬਦ ਨਾਦੀਏ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਿ ਤ੍ਰੰਗੀ, ਬੀਧਾ ਨਾਦ ਮਨੁ ਮਿਰਗ ਤ੍ਰੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੨੫।

ਮਿਰਗ ਮੋਹਨੇ ਸੋਹਨੇ ਸ਼ਬਦ ਬੇਧੇ, ਜੋੜਾ ਆਹੂਆਂ ਸਿਆਮ ਗੌਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗਇਆ ਫੱਟਿਆ ਚੱਟਿਆ ਚਿੱਤ ਕੋਮਲ, ਹਾਲ ਬੋਰੜਾ ਸ਼ਬਦ ਬਵਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭੰਨੇ ਫਿਰਨਿ ਸੌਹੇ ਨਾਦ ਸ਼ਬਦ ਆਹੂ, ਜਿੱਥੇ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰੇਮ ਤ੍ਰੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਲੋ ਭੋਲੜੇ ਮਿਰਗ ਮਸ਼ੂਮ ਬੱਚੇ, ਕੋਮਲ ਸੋਹਲ ਹਿਰਦਾ ਮਸ਼ੂਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੨੬।

ਇਕੋ ਲਿੱਲ ਲੱਗੀ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਦੀ, ਸੋਹਣਾ ਖਿਆਲ ਰੱਬੀ ਖਿਆਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ਬਦੀ ਜੱਥੜੇ ਦਾ ਜਿੱਥੇ ਸੁਣਨਿ ਆਗਮ, ਜਾਣਿ ਧਾਇ ਲੈ ਖੋਜ ਖੋਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਾਲਾਂ ਗੁੱਝਿਆਂ ਦੇ ਮਨਿ ਉਮੰਗ ਗੁੱਝੀ, ਮਿਲੇ ਵਾਸੁ ਸਤਿਸੰਗ ਸੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਕਰੇ ਅਖੰਡ ਜੇਹੜਾ, ਜੱਥਾ ਮਿਲੇ ਓਹੀ ਮਨ ਭਾਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੨੭।

ਇਕ ਅੱਖੀ ਡਿੱਠੀ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਜੀਵਨੀ
ਪ੍ਰੇਮ ਕਬਾ

ਓਸੇ ਜੱਥੜੇ ਸੰਗ ਹੀ ਮਿਲੇ ਰਹੀਏ, ਭੰਗ ਹੋਵੇ ਨ ਸੰਗੁ ਰੰਗੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੱਚੀ ਭਾਵਨੀ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਰੰਗ ਲਗਨਿ, ਅਰਥ ਸਿਧ ਸੰਕਲਪ ਸੁੱਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੁੱਧ ਸੰਕਲਪ ਤੇ ਸੁੱਧ ਹਿਰਦੇ, ਕਾਰਜੁ ਰਾਸ ਰਿਦ ਸੁੱਧ ਸੂਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੂਧੇ ਸਾਧੜੇ ਸਾਦ ਮੁਰਾਦੜੇ ਜੋ, ਸਫਲ ਕਾਜ ਤਿਨ ਸੁਭ ਮੁਰਾਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੨੮।

ਅਰਥਾਤ ਦੋ ਗੁਰਮਤਿ
ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੇ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ
ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ
ਅਤਿ ਅਨੂਪਨ ਅਤੇ
ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਵਜਨਮ
ਲੀਲਾ

ਮਨਿ ਮੁਰਾਦ ਏਹੋ ਸੱਦੇ ਆਪ ਜੱਥਾ, ਲਾਵੇ ਰੰਗੁ ਪ੍ਰੇਮ ਗੂੜ੍ਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰੀਏ ਐਸੇ ਜੱਥੜੇ ਤੋਂ, ਜਰੀਏ ਜਰਨ ਅਮਰ ਪਦ ਜਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਰੀਏ ਤਰਨ ਭਵ ਸਾਗਰੋਂ ਪਾਰ ਪਰੀਏ, ਮਰੀਏ ਮਰਨ ਅਮਰ ਪਦ ਮਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਿਧਾਂ ਮੇਲਦਾ ਆਪ ਬਿਧਿ ਨਾਥੁ ਸਾਈਂ, ਹੋਇਆ ਤੁੱਠਣਾ ਗੁਰ ਬਿਧਾਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੨੯।

ਕੀਤੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਪ੍ਰੀਤ ਵਿਚੋਲੜੇ ਨੂੰ, ਉੱਦਮ ਧਾਰਨਾ ਦੀਪ ਜਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੀਤ ਮੰਤ੍ਰੀ ਦੀਪ ਜਗੰਤ੍ਰੀ ਨੇ, ਕਰਿ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਖੰਡ ਪਾਠੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੋੜ ਮੇਲ ਰਚਿ ਲਇਆ ਨਿਜ ਗ੍ਰਾਮ ਅੰਦਰਿ, ਹੋਵੇ ਕੀਰਤਨੁ ਰੰਗਿ ਰਤੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਗਾਤਾਰ ਦਿਨ ਰੈਣਿ ਸਤਿਸੰਗ ਹੋਵੇ, ਪਾਠ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨ ਅਖੰਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੩੦।

ਜੱਥੇਦਾਰ ਦੇ ਘਰਿ ਸੱਦਿ ਲਇਆ ਜੱਥਾ, ਇਵ ਅਰੰਭਿਆ ਕਾਜੁ ਕਾਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਕੋ ਕਾਜੁ ਸਿਰ ਕਾਰਜਾਂ ਸੱਚੁ ਕਾਰਜੁ, ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਮਿਲਿ ਨਾਮੁ ਜਪਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਵਰ ਕਾਜ ਕਿਤ ਕਾਮ ਬਿਨੁ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ, ਸਫਲਾ ਕਾਮੁ ਸੰਜਾਵ ਭਵ-ਤ੍ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਫਲ ਕਾਮ ਨਿਰਬਾਣ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨ ਦੇ, ਸਫਲ ਜਨਮੁ ਹਰਿ ਜਸੁ ਗਾਵਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੩੧।

ਜੱਥੇ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ
ਅੰਦਰਿ ਅਖੰਡ ਪਾਠ
ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨ ਦੇ
ਤੋਰੇ ਤੁਰੇ ਰਹਿਣੇ;

ਸਦਾ ਕੀਰਤਨ ਪਾਠ ਅਖੰਡ ਕਰਨੇ, ਭਜਨ ਰੰਗੁ ਅਖੰਡ ਭਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੁਰਿਆ ਰਹੇ ਤੋਰਾ ਸੱਚੇ ਆਹਰਾਂ ਦਾ, ਗਹਿਮਾ ਗਹਿਮ ਸੱਚੇ ਆਹਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਹਰੁ ਬਖਸ਼ਿਆ ਗੁਰੂ ਨੇ ਆਹਰੀਆਂ ਨੂੰ, ਆਹਰੁ ਸ਼ੁਭ ਜੀਵਨ ਉਧਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰ ਫੁਰਮਾਨੁ ਆਹਰੁ ਏਸ ਜੱਥੜੇ ਨੂੰ, ਜੋਤਿ ਦੀਵੜੇ ਜਗਾਵਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੩੨।

ਜੋਤਿ ਦੀਵੜੇ
ਜਗਾਉਣ ਦਾ ਸੱਚਾ
ਆਹਰ ਜੱਥੇ ਨੂੰ
ਹੁਕਮ ਰਜਾ ਅੰਦਰ;

ਦੀਪੋਂ ਦੀਪ ਜਗਾਵਨੇ ਹੁਕਮ ਅੰਦਰਿ, ਜੱਥਾ ਪੰਥ ਪਰਵਾਨ ਦੀਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਗਨ ਜੋਗਿ ਜੀਵਨ ਜੀਉੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਲਿਆਉਣੇ, ਆਹਰੁ ਸੱਚੜਾ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਰ ਲਿਆਉਣੇ ਸ਼ਰਨਿ ਸਤਿਸੰਗ ਜੀਉੜੇ, ਪੁੰਨ ਪੁੰਜ ਉੱਦਮ ਪ੍ਰੇਰਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਤਮ ਦਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਰਮ ਹੈ ਪੁੰਨ ਵੱਡਾ, ਧੰਨ ਜਨਮ ਪ੍ਰੀਸ਼ਰਮ ਕਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੩੩।

ਜੋਤਿ ਜਗਨ ਜੋਗ
ਜੀਉੜੇ ਪ੍ਰੇਰ
ਲਿਆਉਣ ਦੇ
ਉਦਮ ਆਹਰ
ਪ੍ਰੀਸ਼ਰਮੀ ਜਨਾਂ ਨੂੰ
ਪੂਰਬ ਕਰਮੀ ਅੰਕੂਰ
ਉਗਣ ਪਰ ਗੂੜ੍ਹੇ
ਆਤਮ ਰੰਗ ਦੀ
ਲੱਗਣ ਦੀ
ਸੰਭਾਵਨਾ

ਕਰਿ ਪ੍ਰੀਸ਼ਰਮ ਲੜਿ ਲਾਉਣ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ, ਚਿਠਾ ਤਾਰਸੀ ਗੁਰੁ ਤਿਨ ਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਲਗਸਨਿ ਰੰਗ ਅਪਾਰ ਗੂੜ੍ਹੇ, ਜਿਨਿ ਉਧਾਰ ਕੀਤਾ ਪਰ ਜੀਉੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦਾਤਿ ਮਿਲੇ ਸ਼ੁਭ ਅਵਸਰੀ ਸ਼ੁਭਗਤਾਂ ਦੀ, ਬਿਰਦ ਸੱਚੜਾ ਗੁਰ ਭਰੋਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਾਲੇ ਸਿਦਕ ਜਿਨਿ ਭਾਰੀ ਭਰੋਸਿਆਂ ਦੇ, ਤਕੀਆ ਰੱਖਿ ਭਾਰੀ ਭੁਜਾਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੩੪।

ਲੱਥੇ ਭਾਰ ਤਿਨ ਜਨਮ ਜਨਮਾਂਤ੍ਰਾਂ ਦੇ, ਸਿੱਟਾ ਸ਼ੁਭ ਅੰਕੂਰ ਉਗਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਦੇ ਕਰਮ ਭੁਗਤਾਇ ਸਾਰੇ, ਰਿਣ ਉਤਾਰਨਾ ਗੁਰਾਂ ਰਿਣੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਾਰਾਂ ਵੰਨੀ ਦੇ ਕੰਚਨਾ ਸੁੱਧ ਹੋ ਕੇ, ਮਹਿੰਗਾ ਮੁੱਲੁ ਪੈਣਾ ਕੁੰਦਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੰਚਨ ਪਾਇ ਕੁਠਾਲੀਏ ਸੁੱਧ ਕੀਤੇ, ਤਰਸੀ ਦਮ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰਗਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੩੫।

ਪ੍ਰਮਾਥੀ ਜੀਵਨ
ਪਾਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਸਦ
ਜੀਵਨੀ ਕਸੌਟੀ
ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਦਾ
ਚਸਮਦੀਦ ਸੱਚਾ
ਸੀਨ;

ਸੋਇਨ ਵੰਨੜੇ ਚੜ੍ਹਨ ਕਸੌਟੀਆਂ ਤੇ, ਫੈਜ਼ ਫ਼ਖਰ ਬਸੀਠ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਉਣਾ ਬੁਲਬੁਲਾਂ ਨੇ ਗੁਲਸ਼ਨ ਦੇਖਣੇ ਨੂੰ, ਖੁਦ ਗੁਲ ਰੂਪ ਥੀਣਾ ਗੁਲ-ਮਸਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵਰਨਾ ਸੱਚ ਫ਼ਾਮੇ ਚਸਮ-ਦੀਦੀਆਂ ਦੇ, ਹੈ ਬਿਰਤਾਂਤ ਅਧਭੂਤ ਅਚੰਭੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਈ ਗੂੰਜਦੀ ਸੱਦ ਚਟਸਾਲ ਅੰਦਰਿ, ਚੱਲੋ ਸੀਨ ਵੇਖਣ ਸਤਿਸੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੩੬।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਿਆਸੇ
ਪਪੀਹੜਿਆਂ ਨੂੰ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮੰਡਲਾਂ
ਵਿਚ ਸੱਦ ਬੁਲਾਉਣ
ਵਾਲੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ;

ਕੰਨੀ ਭਿਣਕ ਪੈ ਗਈ ਮਮੋਲਿਆਂ ਦੇ, ਹੋਇਆ ਤਿਆਰ ਜੋੜਾ ਫੈਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਘ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੀ ਮੁੱਦਤਾਂ ਦੀ, ਆਵੇ ਕਦੋਂ ਅਵਸਰ ਖੁਸ਼-ਖਬਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਣਿ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀਆਂ ਹਿਰਨ ਚੁਕਸਾਇ ਉੱਠੇ, ਜਾਦੂ ਨਾਦ ਹਿਰਨਾਂ ਚੌਕਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭਰਿ ਭਰਿ ਚੌਕੜੀ ਹੀਰੜੇ ਹਿਰਨ ਭੰਨੇ, ਅੰਚੁਲ ਪਕੜਿਆ ਸੰਖ ਪੂਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੩੭।

ਚਿਤ ਚਾੜ੍ਹਕਾਂ ਦੇ
ਸਤਿਸੰਗ ਮੰਡਲੀ
ਆਗਮ ਦਾ
ਅਹਿਲਾਦ ਭਰਿਆ
ਚਾਉ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰੀਤਮੀ
ਆਕ੍ਰਮਣ ਵਿਚ

ਲਾਈ ਡੇਰ ਨ ਮਿਰਗ ਅਹੇਰੀਆਂ ਨੇ, ਫਾਹਿਆ ਤੁਰਤ ਜੋੜਾ ਦਿਲ ਫਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮ ਫਾਥਿਆਂ ਦਿਲਾਂ ਦਾ ਫਾਹੁਣਾ ਕੀ, ਕੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸ਼ਿਕਾਰ-ਸੁਦਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਪੋਂ ਆਪ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆਂ ਨੂੰ, ਕੀ ਗਮ ਤ੍ਰਾਸ ਸ਼ਿਕਾਰ-ਮੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੋ ਸ਼ਿਕਾਰ ਫੁਨ ਮੀਰ-ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਨਾ, ਕਰਿ ਸ਼ਿਕਾਰ ਜਿਗਰ ਦਿਲਬਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੩੮।

ਸੈਦ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਪਰਤ ਕੇ ਹੋਣ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਚਾਲਾ ਨਿਆਰੜਾ ਪ੍ਰੀਤ ਰੀਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਾਰੇ ਸੱਚੜੀ ਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਅਤਿ ਨਿਆਰੇ, ਪ੍ਰੇਮ ਸੱਚੜਾ ਪਰਮਾਰਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਸ਼ਕ ਹੋਣ ਮਾਸੂਕੜੇ ਪ੍ਰੀਤਮਾਂ ਦੇ, ਹੋ ਕੇ ਰੂਪ ਮਾਸੂਕ ਪਰੀਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਏ ਪ੍ਰੀਤਮੀ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਹਾਜਣੇ ਨੂੰ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰੇਮ ਸੈਦਾ ਸਿਰ-ਧੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੩੯।

ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰੇਮ
ਵਿਹਾਜਣ ਦਾ ਮੁੱਲ

ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਹਾਜਣਾ ਸੀਸ ਦੇ ਕੇ, ਹੀਆ ਵਿਰਲਿਆਂ ਮਰਜੀਵਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਣੀ ਕਣੀ ਹੋਇ ਵਿਧਣਾ ਹੀਰਿਆਂ ਨੇ, ਬਣਨਾ ਹਾਰ ਮਹਿਬੂਬ ਗ੍ਰੀਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਰਨਿ ਕੀਰਤਨੁ ਰੰਗਿ ਮਹਿਬੂਬ ਰੱਤੇ, ਹੋਇਆ ਦੰਗ ਜੋੜਾ ਹੀਰੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਸਾਂ ਲੱਭਿਆ ਦਰਸ ਦੀਵਾਨਿਆਂ ਨੂੰ, ਗੁਰ ਦੀਵਾਨ ਦਰਸਨ ਗੁਰਮੁਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੪੦।

ਮਸਤ ਕੀਰਤਨਿ ਦੇਖਿ ਰੰਗ ਰੱਤਿਆਂ ਨੂੰ, ਭੁੱਲਾ ਹੋਸ਼ ਹਿਆਉ ਅਲੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੋ ਮਦਹੋਸ਼ ਅਲਾਇਆ ਸ੍ਰੋਦ ਤਿੱਖਾ, ਤਿੱਖੀ ਲੇਰ ਸੁਰ ਟੇਕ ਤ੍ਰਾਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੜ੍ਹਨ ਜੋਟੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਬਦ-ਪ੍ਰੇਮੀ, ਨਾਲੇ ਜੁਟ ਗਇਆ ਜੁੱਟ ਤਿੱਖ-ਸ੍ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਣ ਕੇ ਤਿੱਖੀਆਂ ਤੀਰ ਦਿਲਚੀਰ ਟੇਰਾਂ, ਧਿਆਨ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਤੰਗ ਮਹਿਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੪੧।

ਪ੍ਰੇਮ ਪਾੜਾਂ ਅਤੇ
ਪ੍ਰੇਮ ਰੱਤਿਆਂ ਦੀ
ਦੁਵੱਲੀ ਦਸ਼ਾ ਦਾ
ਅਸਚਰਜ ਝਾਕਾ

ਆਈ ਕਿਧਰੋਂ ਸ਼ਬਦ ਸੁਰ ਧੁਨ ਅਣੋਖੀ, ਕੇਹੜਾ ਜੋਰੜਾ ਨਵ-ਵੈਰਾਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
“ਆਇਆ ਦੂਰਹੁ ਚਲਿ ਕੈ” ਸ਼ਬਦ ਗਾਵਨਿ, ਠਣਕੇ ਕੰਠ ਪ੍ਰਿਮ ਜਲ ਭਰਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੁਖ ਬੈਰਾਗ ਜਲ ਨਾਲਿ ਸੈਰਾਬ ਹੋਇਆ, ਚਮਕੇ ਚੇਹਰਾ ਨਵ-ਸ਼ਬਾਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੋਤੀ ਕਿਰਣਿ ਅੱਧ-ਮੀਟੀਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਚੋਂ, ਸੀਸੁ ਝੁਕਿਆ ਪੌਣ ਲਮਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੪੨।

ਲੰਮੀ ਪੌਣ ਲਮਕਾਇ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਟਕਣ, ਗੂੰਜੇ ਸ਼ਬਦ ਮੰਡਲ ਗੂੰਜੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ਬਦ ਮਹਿਵੀਏ ਸਿੱਖ ਨਿਹਾਲ ਹੋਏ, ਦੇਖਿ ਹਾਲੁ ਵੈਰਾਗੀਅੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਮਜ਼ ਮਹਿਰਮੀ ਸਮਝ ਕੇ ਰਮਜ਼ ਬੋਲੇ, ਦੇਖੋ ਦੇਖਣਾ ਕੀ ਹੈਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਧ ਸੰਗ ਹਿਤ ਆਣਿਆਂ ਤੋਸ਼ਕੀ ਨੇ, ਤੋਹਫਾ ਨਵਲ ਉਮੈਦਵਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੪੩।

ਕੀਰਤਨ ਮਸ਼ਟ
ਸ਼ਬਦ-ਧਿਆਨੀਆਂ
ਦੀ ਅੰਤਰਿ
ਧਿਆਨਤਾ

ਸੁਣਿ ਮੁਸ਼ਕਾਇ ਮਹਿਵੀ ਸ਼ਬਦ ਮਹਿਵ ਹੋਏ, ਬਹੁੜ ਜੁਟਿਆ ਧਿਆਨ ਧਿਆਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ਬਦ ਮਸ਼ਟੀਏ ਕੀਰਤਨ ਧਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ, ਖਿਆਲ ਭੁੱਲਿਆ ਬਾਹਯ ਬ੍ਰਿਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਐਸੀ ਜੁੜੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਅੰਤਰ-ਧਿਆਨੀਆਂ ਦੀ, ਸਮਾਂ ਲੰਘਿਆ ਸਵਾ ਪਹਿਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਪਸਚਾਤ ਜਦ ਭੋਗ ਪਇਆ, ਚਰਨ ਕਮਲ ਕਲਿਆਣ ਚੌਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੪੪।

ਸਭੇ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ ਪੜ੍ਹਿ ਬਿਰਾਜੇ, ਕੀ ਬਿਰਾਜਣਾ ਬਿਰਤਿ ਚੜ੍ਹੇਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੜ੍ਹੀ ਰਹੇ ਦਿਨ ਰਾਤਿ ਲਿਵ-ਨਾਮ-ਮਸਤੀ, ਸਵਣ ਜਾਗਣਾ ਸਮ ਲਿਵ ਲਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਿਵਾਂ ਲਾਇ ਜਗਰਾਤਿਆਂ ਜਾਗਿ ਜਾਗੇ, ਸਫਲ ਜਾਗਣਾ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਮੇਂ ਸਾਰ ਸਭੇ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਏ, ਕਰਿ ਨਿਤਨੇਮੁ ਇਸ਼ਨਾਨ ਸੋਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੮੫।

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਅਰੰਭ
ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਨਿਰਬਾਣ ਕੀਰਤਨ
ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ
ਵਾਰ ਦੀ ਅਖੰਡ
ਚੌਕੀ;

ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਰਹਿੰਦੀ ਰਾਤ ਫੇਰ ਸਜਿਆ, ਗੁਰ ਦੀਵਾਨੁ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੁ ਕਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਏ, ਰੁਚਰੁ ਫਰਸ਼ ਗੁਰ ਸਿੰਘਾਸਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਆਦਿ ਨਿਰਬਾਣ ਚੌਕੀ, ਆਸਾ ਵਾਰ ਛੱਕੇ ਛੰਦਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੰਗਲਚਾਰ ਅਨੰਦ ਇਕ-ਤਾਰ ਬੱਝਾ, ਰਸੁ ਅਖੰਡ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੮੬।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਦੀ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਰਖਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਬਾਣੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਖਤ ਵੇਲਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸ਼ਬਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅਭਿਆਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੀਰਤਨ ਵਰਸਦਾ ਨੂਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਮੁਖੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੁਰੱਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵੇਖਿ ਵੇਖਿ ਵਿਗੱਸਿ ਵਿਗੱਸਿ ਤਰਸੇ, ਚਾਤ੍ਰਕ ਚਿੱਤ ਮਕੁੰਦ ਮਧਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਿਸਮ ਰੂਪ ਰਸ ਨੂਰ ਬੁਰਕੀਵੀਆਂ ਦੇ, ਖੀਵਾ ਹਾਲੁ ਮਧ-ਅਮੀ-ਛਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੮੭।

ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ
ਦੀਆਂ ਰੰਗ ਨੂਰਾਨੀ
ਆਤਮ ਅਰੂੜ ਪ੍ਰੇਮ
ਲਿਵ ਮਹਿਵੀ
ਲਹਿਰਾਂ

ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਜੋਤਿ ਨੂਰਾਨੀਆਂ ਚੇਹਰਿਆਂ ਤੇ, ਚਮਕੇ ਚੰਦੁ ਮੁਖੁ ਜੋਤਿ ਝਲਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਾਇ ਤਾਰਿ ਨਿਹਾਰਿ ਮਫਤੂਨ ਹੋਇਆ, ਤਾਰ ਤੌਰ ਜੋੜਾ ਚਕੋਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇੱਕ-ਟੱਕ ਤੱਕਣ, ਪਲਕ ਨਾ ਝਮਕਣ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਯ ਮੋਹਨਾ ਮਿਰਗ ਚਸਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭੋਲੇ ਭਾਇ ਛੱਟੇ ਗਏ ਮਿਰਗ ਬੱਚੇ, ਗਇਆ ਚੱਟਿਆ ਚਿੱਤ ਚਟਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੮੮।

ਲਿਵ ਪਾਤ੍ਰਾਂ ਦੇ
ਹਿਰਦਿਆਂ ਉਪਰ
ਮੈਸਮਰਿਜ਼ਮੀ
ਬਿਸਮਤਾ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਟਕ ਲੱਗੀ ਸ਼ਬਦ ਚੇਟਕਾਂ ਦੀ, ਚਿੱਤ ਉਚਾਟ ਹੋਇਆ ਚੇਟਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ਬਦ ਚੇਟ ਨੇ ਚਿੱਤ ਉਚਾਟ ਕੀਤਾ, ਇਕੋ ਖਿਆਲ ਮਕੁੰਦ ਚਾਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਲ ਮਕੁੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਖਿਆਲ ਭੁੱਲਾ, ਪਰਬਲ ਪ੍ਰੇਮ ਫੁੱਲਾਂ ਰਸ-ਭਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰੀਤਮੀ ਰਸ ਭਰਪੁਰੋਲਿਆਂ ਨੂੰ, ਕੁਛ ਗਮੇਹੁ ਨ ਨੇਹ ਨਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੮੯।

ਲਿਵ ਮਸਤਾਂ ਅਤੇ
ਲਿਵਤਾਰ ਚਕੋਰਾਂ
ਨੂੰ ਦੁਵੱਲੀ ਬੇਸੁਧੀ

ਪ੍ਰੇਮੀ ਰੰਗਿ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਘਟਿ ਗਿਆਨ ਗੁੰਦੇ, ਅੰਤਰਿ ਧਿਆਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਧਿਆਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੀਤਮ ਰੰਗ ਦੀਦਾਰ ਲਿਵ ਧਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ, ਕਿਵੇਂ ਧਿਆਨ ਆਵੇ ਨਵ ਨੇਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੇਖੋ ਨਵਲ ਨਜ਼ਾਰੜਾ ਦਰਸ ਪ੍ਰਿੰਮੀ, ਦਰਸ ਮੱਤਿਆਂ ਦਰਸ ਬੋਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਕਨਾਂ ਦਰਸ ਪਿਰੰਮ ਦਾ ਝੱਲ ਨਵਲਾ, ਇਕਨਾਂ ਰੰਗ ਗੂੜ੍ਹਾ ਰੱਬ ਦਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੯੦।

ਦਰਸਨ ਝੱਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕਾਹਲਾ, ਹਾਲ ਮਸਤ ਦੀਦਾਰ ਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਤਿਆਂ ਰੰਗੁ ਦੀਦਾਰੁ ਝਲਕਾਰੁ ਮਾਰੇ, ਦਰਸਨ ਝੱਲ ਦੂਣਾ ਝਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਝੱਲੀ ਜਾਇ ਨ ਝਾਲ ਰੰਗ ਰੱਤਿਆਂ ਦੀ, ਹਾਲ ਝੱਲੜਾ ਝਾਕ ਝਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਝਾਕਣਿ ਝੱਲੜੀ ਝਾਕਣੀ ਦਰਸੁ ਝੱਲੇ, ਅਲਵਲੜਾ ਹਾਲੁ ਕਮਲੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੯੧।

ਦੋਇ ਦੋਇ ਲੋਚਨ
ਪੇਖਨ ਦੀ ਤਾਘ
ਲੋਚਨ-ਤਾਰੀਆਂ ਨੂੰ

ਕਮਲੇ ਰਮਲੜੇ ਹੋ ਗਏ ਫੁਲ ਕਮਲੀ, ਐਸਾ ਰਮਲ ਫੁਰਿਆ ਰਮਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ਬਦ ਰਮਲੀਆਂ ਨੂੰ ਇਲਮੁਲਰਮਲ ਡਾਢਾ, ਤਰਜੁਲ ਅਮਲ ਡਾਢਾ ਅਮਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਮਲਾਂ ਬਾਝ ਗੂੜ੍ਹੇ ਅਮਲ ਚਾੜ੍ਹ ਦੇਣੇ, ਰਮਲ ਰਮਲਾਂ ਨਿਰ-ਅਮਲੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਿਨਾਂ ਫੋਰਿਆਂ ਹੀ ਅਮਲੁ ਰਮਲੁ ਫੁਰਨਾ, ਫੋਰਾ ਅਜਬ ਮੰਤ੍ਰ ਅਫੋਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੯੨।

ਫੋਰੇ ਵਿਚ ਅਫੋਰ ਦਲ ਫੋਰ ਦੇਣਾ, ਫੋਰੇ ਬਾਝ ਫੁਰਨਾ ਮੰਤਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਿਨਾ ਛੇੜਿਆਂ ਸ਼ਬਦ ਝਰਨਾਟ ਛਿੜਨੀ, ਐਸਾ ਦਰਸ ਪਾਰਸ ਅਪਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੀਨੇ ਥਰਕਦੇ, ਫਰਕਦੇ ਅੰਗ ਸਾਰੇ, ਫਰਕੇ ਬਦਨ ਸਰਬੰਗ ਫਰਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨੈਣ ਲੋਚਦੇ ਨੈਨ ਮਿਲਾਵੜੇ ਨੂੰ, ਬੱਝੇ ਰੰਗ ਦੁਇ ਦੁਇ ਲੋਚਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੫੩।

ਇਕੋ ਨਜ਼ਰ ਭਰਿ ਜੇ ਸਾਡੀ ਵੱਲ ਤੱਕਣ, ਦੇਈਏ ਵਾਰਨਾ ਲੱਖ ਨਜ਼ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਜ਼ਰ ਅਰਪੀਏ ਲੱਖ ਨਜ਼ਰਾਨਿਆਂ ਦੀ, ਹਾਜ਼ਰ ਮਾਲ ਤਨ ਮਨ ਪ੍ਰਾਨਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚਿ ਕਿਵੇਂ ਨਜ਼ਰ ਆਇ ਠਹਿਕੇ, ਛੁਟੇ ਧਿਆਨ ਅੰਤ੍ਰੀਵ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲੋਚਿ ਲੋਚਿ ਮਨਿ ਹੀ ਮਨਿ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ, ਮਿਲੇ ਦਾਨ ਸਰਧਾ ਪੂਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੫੪।

ਪਾਰਸ ਪ੍ਰੇਮ
ਸੁਪਰਸਨੀ ਪਾਰਸ
ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜਨਾਂ ਲਲਤ
ਲੋਚਨੀਆਂ ਦੀ
ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਿਥੀ
ਸੰਕੋਚ;

ਖਾਧੀ ਖਿੱਚ, ਪੱਟੀ ਅੱਖ-ਪਟੂਆਂ ਨੇ, ਪੇਖਣੁ ਪੇਖਿਆ ਪਿਆਰ ਪਿਖਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਹੀ ਤਾਬ ਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਮਹਿਤਾਬੀਆਂ ਦੀ, ਝੱਲੇ ਝੱਲਣਾ ਕੌਣੁ ਝਲਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਡਿੱਗੇ ਹੇਠ ਝੰਮਣ ਨੈਣ ਫੁੱਮਣਾਂ ਦੇ, ਹੋਇਆ ਨੀਵੜਾ ਰੁਖ ਨੈਨਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਕਚੇ ਹੱਥ ਲਾਇਆਂ ਜਿਵੇਂ ਲਾਜਵੰਤੀ, ਹੋਇਆ ਸੁਕਚਣਾ ਨੈਣ ਸੁਕਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੫੫।

ਲਾਡ ਨਾਜ਼ੀਏ
ਪਿਆਰ ਸੰਕੋਚ ਦੀ
ਸੁੰਦਰੀਲੀ ਖਿਵਣ

ਸੁਕਚੇ ਨੈਣ ਸੁਕਚੇ ਸਰੀਰ ਕ੍ਰਾਂਤ ਸਾਰੀ, ਪੇਖਣ ਪਰਸੁ ਪਾਰਸੁ ਸੁਪਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਕਚੀ ਜਿੰਦੜੀ ਸੁਰਤਿ ਸੁਕਚਿੰਦ ਸੁਕਚੀ, ਸੁਕਚਿਆ ਜੀਅੜਾ ਸੁਖ ਜੀਵਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਾਰਸ ਪਿਆਰ ਸਪਰਸ ਦਿੱਬ ਦੀਦਿਆਂ ਦੀ, ਛਿੜਿਆ ਪਿਆਰ ਝਰਨਾਟ ਅਦਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਦਬ ਪਿਆਰ ਸੰਕੋਚ ਤੇ ਲਾਡ ਪਿਆਰੇ, ਨਾਜ਼ ਲਾਡਲਾ ਨਾਜ਼ਨੀਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੫੬।

ਨਾਜ਼ਨੀਨ ਪਾਵਨ ਲਾਡ ਪਾਵਨਾ ਦੇ, ਪਾਵਨ ਲਾਡ ਸੰਕੋਚ ਲਾਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੋਹੇਂ ਝਾਕਣਾ ਵੱਡਿਆਂ ਵੀਰਨਾਂ ਦੇ, ਨਿਰ ਸੰਕੋਚ ਚਾਲਾ ਬੇਅਦਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨੀਵੀਂ ਗ੍ਰੀਵਹੋਈ ਪਿਆਰ ਖੀਵਿਆਂ ਦੀ, ਪਾਵਨ ਪਿਆਰ ਪਿਆਲਾ ਦਿੱਬ ਦੀਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਾਡ ਨਾਜ਼ੀਏ ਪਿਆਰ ਮਖ਼ਮੂਰ ਹੋਏ, ਪੀ ਕੇ ਪਿਆਲੜਾ ਪਿਆਰ ਨਦਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੫੭।

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪਿਆਰ
ਲੋਰੀ ਦੀ ਲਿਵ-ਰਸ
ਖੀਵਣੀ ਮਗਨਤਾ
ਵਾਲੀ ਮੈਸਮਿਕ
ਸਪਰਸ

ਰਹੀ ਤਾਬ ਨ ਦੂਜੜੇ ਪਿਆਲੜੇ ਦੀ, ਇੱਕੋ ਬਸ ਪਿਆਲਾ ਮਹਿਤਾਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਾਬ ਝੱਲਣੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਮਹਿਤਾਬੀਆਂ ਦੀ, ਹੈ ਹਿਆਉਂ ਗੰਭੀਰ ਜਿਗਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲੈ ਕੇ ਮਗਨ ਹੋਏ ਇੱਕੋ ਪਿਆਰ-ਲੋਰੀ, ਲੋਰ ਪਿਆਰੜਾ ਲਾਡ ਮਗਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰੰਕਾਂ ਮਿਲ ਗਈ ਗੈਬ ਤੋਂ ਨਿੱਧ ਕੋਈ, ਪਾ ਕੇ ਪਾਕ ਝਾਕਾ ਪਾਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੫੮।

ਜੋੜੀ ਬਾਂਕਰੀ ਰੰਕਿਆਂ ਬੰਕਿਆਂ ਦੀ, ਬੰਕ ਰਾਉ ਪਦ ਰੰਕ ਬੰਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖੁਸ਼ੀ ਵੱਡੜੀ ਰੋਣਿਆਂ ਭੋਣਿਆਂ ਨੂੰ, ਰੋਣੁ ਭੋਣੁ ਮਿਟਿਆ ਜਤ ਕਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਿਟੀ ਭਰਮਣਾ ਹੋਰਥੇ ਭਰਮਣੇ ਦੀ, ਏਥੋਂ ਪੂਰਨਾ ਘਰੁ ਨਿਰਪੁਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੋਣੇ ਪੂਰੜੇ ਘਰ ਸਰਧਵੰਤਿਆਂ ਦੇ, ਸਭ ਵਿਸ਼ੁਰੜਾ ਦੂਰ ਸਰਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੫੯।

ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ
ਦਾ ਪੰਜ ਗੁਰਸਰੂਪ,
ਤਿਸ ਪੰਜ ਦੇ
ਗੁਰਮਤਿ ਗੁਰ
ਅਧਿਕਾਰ

ਊਣੇ ਭਾਂਡੜੇ ਭਰਨਿ ਲਬਰੇਜ਼ ਹੋ ਕੇ, ਮਿਲਿਆ ਪੰਜ ਪੂਰੇ ਭਾਂਡੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂਰ ਭਰਪੂਰੀਏ ਸਿਖ ਭਾਂਡੇ, ਪੂਰੇ ਪੂਰ ਇਕ ਦੂ ਇਕ ਚੜ੍ਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੰਚਾ ਪੰਚ ਮਿਲ ਕੇ ਗੁਰ ਸਰੂਪੁ ਹੋਣਾ, ਵੱਖੋ ਵੱਖਿ ਚੇਲਾ ਗੁਰਸਿਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਿਲਣ ਭਾਂਡੜੇ ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ ਪੂਰੇ, ਗੁਰ ਸਰੂਪੁ ਓਹ ਪੰਜੁ ਪਿਆਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੬੦।

ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਝੇ ਹੋਵਣੇ ਵਿਆਹ ਸੱਚੇ, ਲਾੜਾ ਵਿਆਹੁਣਾ ਮੁਕਟ ਲਾੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਚੁੜੀ ਜੰਵ ਜਨ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਜਾਂਵੀਆਂ ਦੀ, ਸੋਹੇ ਵਿਚਿ ਜਾਨੀ ਜਾਨੀੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਜਾਨੀ ਮੋਹਣੇ ਜਨ ਘਟੀਂ ਸੋਹਣੇ ਨੂੰ, ਦੇਖੇ ਨਵਲ ਜੋੜਾ ਦੁਲਹਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਵੇਖਿ ਵੇਖਿ ਜਨ ਘਟੀਂ ਜਗਜੀਵਨੇ ਨੂੰ, ਵਡ ਨਿਹਾਲ ਜੀਉੜਾ ਵਰ ਲਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੬੯।

ਜਾਨੀ ਜਨਾਂ ਦੇ ਘਰਿ ਵਰੁ ਸੁਹਾਗੁ ਲੱਧਾ, ਖਿੜਿਆ ਬਾਗ ਜਨ ਘਟਿ ਚਰਾਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਲੱਟਿ ਲੱਟਿ ਜਨ ਘਟੀਂ ਚਰਾਗ ਜੱਗੇ, ਜਗਮਗ ਜੋਤਿ ਜਗਦੀਸ਼ ਜਲਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਇੱਕੋ ਜੋਤਿ ਚਰਾਗ ਸੁਹਾਗ ਇੱਕੋ, ਜਗੇ ਬਾਗ ਸੁਹਾਗਵੰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਨਿਉਂ ਨਿਉਂ ਲਾੜੀਆਂ ਨੈਣ ਚੁਰਾਇ ਦੇਖਣਿ, ਲਾੜਾ ਜਲਵ ਚਰਾਗ ਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੭੦।

ਗੁਰਮੁਖ ਕੀਰਤਨ
 ਰਤਨੇ ਜਾਨੀਜਨਾਂ ਦੇ
 “ਮਥੈ ਹੀ ਪਰਗਟੁ
 ਬਿਆ” ਘਟ ਜੋਤਿ
 ਜਗੀ ਜਲਵੇ ਤੋਂ
 ਜਾਨੀਅੜੇ ਦਾ
 ਪਰਗਟ ਪਹਾਰੇ ਜਲਵੇ
 ਮਾਰਨਾ

ਘੱਟ ਹੱਟ ਮੰਦਰ ਲਾੜੇ ਨਾਲ ਸੋਹਨਿ, ਜਾਮਾ ਜਲਵ ਮੰਦਰੁ ਹਰ ਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਸਾਰੇ ਜਲਵ ਜਨ ਲਾੜੇ ਹੀ ਰੂਪ ਦਿਸਨਿ, ਇੱਕੋ ਜੋਤਿ ਜਲਵਾ ਸਮ ਰੂਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਜਗੇ ਜੋਤਿ ਜਨ ਘਟੀਂ ਨਿਜ ਘੱਟ ਸੁੰਵੇ, ਵੱਡਾ ਚਾਉ ਘਟਿ ਜੋਤਿ ਜਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਲੱਭੂ ਫੁੱਟਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚਿ ਲਾੜੀਆਂ ਦੇ, ਲਾੜਾ ਵਸੇ ਹਮ ਘਰਿ ਹਰਿ ਵਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੭੧।

ਨਵੇਂ ਜਨਮ ਦੇ ਜਾਗ ਜੇ ਅੱਜ ਲੱਗਣਿ, ਬੇੜਾ ਪਾਰ ਨਵ ਜਨਮ ਜਨਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਗੁਰੂ ਮਿਹਰ ਕਰਿ ਚਾੜ੍ਹ ਜਹਾਜ਼ ਸਾਨੂੰ, ਅਜ ਵੱਤ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਦਿਲਾਂ ਵਿਚਿ ਹੀ ਜੋਦੜੀ ਕਰਨਿ ਦੋਈ, ਵਹੇ ਨੀਰ ਵੈਰਾਗ ਨੈਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਸੰਗਤਿ ਸਨਮੁਖੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਹੀਆ ਪਵੇ ਨ ਸ਼ਰਮਸਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੭੨।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੂੰਦ ਪਿਆਸੇ
 ਪਪੀਹੜਿਆਂ ਦੀ
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਿਆਸ ਦੇ
 ਮਨੋਰਾਜ ਵਾਲੇ
 ਕਾਹਲੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਕਹਿ
 ਉਮਾਹੇ ਨੂੰ ਮਹਿਰਮ
 ਰਾਜ ਨੇ ਤੁਰਤ
 ਬੁਸ਼ਾਰਤੀ ਰਮਜ਼
 ਲੋਰੀ ਦੁਆਰਾ
 ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨਾ

ਨਹੀਂ ਭੋਗ ਪਇਆ ਵਾਰ ਕੀਰਤਨ ਦਾ, ਕਹੀਏ ਹਾਲ ਕਿਵ ਅੰਤਰਿਗਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਹੁੰਦੇ ਕੀਰਤਨ ਕੁਸਕ ਨ ਸਕੇ ਕੋਈ, ਵੱਡਾ ਅਦਬੁ ਅਦਬ-ਕੁੱਠੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਪਵੇ ਭੋਗ ਖੜੇ ਹੋ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ, ਸਰੇ ਕਾਜ ਮਨੋਰਾਜੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਮਨੋ ਰਾਜ ਏਹ ਭੀ ਦਿਸਨ ਮ੍ਰਿਗ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਮਿਲੇ ਵੇਹਲੁ ਨ ਵੇਲ ਬਿਨਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੭੩।

ਵਾਰ ਭੋਗ ਪਸਚਾਤ ਅਰੰਭ ਹੋਣਾ, ਤਾਬੜਤੋੜ ਅਖੰਡ ਪਾਠੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਪੈਣਾ ਭੰਗੁ ਨ ਰੰਗ ਸਤਿਸੰਗ ਅੰਦਰਿ, ਵੇਦਨ ਕੌਣੁ ਸੁਣੇ ਵੇਦਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਵਿਆਕੁਲ ਹਾਲ ਹੋਏ ਕਾਹਲੇ ਪ੍ਰੀਤ ਪੰਛੀ, ਤਿਉਰ ਬਦਲਿਆ ਸਜਲ ਚਿਹਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਆਈਆਂ ਤਿਉਲੀਆਂ ਕਮਲ ਕਮਲੋਣ ਲੱਗੇ, ਦੇਖ ਦੁੱਵਿਆ ਮਨ ਮਹਿਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੭੪।

ਮਿਲੀ ਤੁਰਤ ਬੁਸ਼ਾਰਤੀ ਰਮਜ਼ ਗੁੜ੍ਹਤੀ, ਰੰਗੁ ਪਲਟਿਆ ਫੇਰ ਬਸ਼ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਆਈ ਮਿੱਠੜੀ ਪਿਆਰ ਪੁਚਕਾਰ ਲੋਰੀ, ਧੀਮਾ ਲੋਕ ਰੁਮਕਾ ਧੀਰਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਬਾਹਲੀ ਤਾਂਘ ਜੇ ਕਾਹਲੀਆਂ ਯਾਰੀਆਂ ਦੀ, ਧਰੋ ਧੀਰ ਗੰਭੀਰ ਵੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਸੁਣੇ ਪਾਠ ਸਾਰਾ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਕੇ, ਬਿਘਨ ਪਵੇ ਨਾ ਬਿੰਦ ਨਿੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੭੫।

ਗੁਰੂ ਤਾਰਸੀ, ਲਾਵਸੀ ਪਾਰ ਬੇੜਾ, ਧਰੋ ਧਿਆਨ ਗੁਰੂ ਉਦਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਦੇਖੋ ਸਾਹਮਣੇ ਗੁਰੂ ਸਾਖਿਆਤ ਬੈਠੇ, ਪਰਗਟ ਰੂਪ ਦਸ ਗੁਰੂ ਜਾਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਧੀਮੀ ਬੇਮਲੂਮੀ ਪਈ ਭਿਣਕ ਕੰਨੀਂ, ਵਧਿਆ ਹਿਰਦਿ ਹੁਲਾਸੁ ਹੁਲਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਧਿਆਨ ਗੱਡਿਆ ਧਰ ਰਿਦੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਨਿਸਚਾ, ਜਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੭੬।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਰਖਾ

ਸਨਮੁਖ ਸਜ ਗਏ ਚੌਂਕੜੇ ਮਾਰਿ ਦੋਈ, ਕਰ ਕੇ ਤਿਆਰੜਾ ਪਾਠ ਸ੍ਰੋਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੋਏ ਪਾਠ ਅਰੰਭ ਤੇ ਦੇਗ ਵਰਤੀ, ਛਕਿਆ ਛਾਂਦੜਾ ਪੰਚਾਮ੍ਰਿਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਉੱਜਲ ਬੁੱਧਿ ਹੋਈ, ਹਿਰਦਾ ਸੁੱਧਿ ਹੋਇਆ, ਦੋਹਾਂ ਦੋਧਿਆਂ ਦੁੱਧਿ ਧੁਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਰਸਨ ਲੱਗਿਆ ਛਹਿਬਰਾਂ ਧਾਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਬਾਣੀਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਠੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੭੭।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰੀਏ ਪੰਜੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਿੰਨੜਾ ਹਿਰਦੁ ਪੰਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲੱਦਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਅਲਾਪ ਲਹਿਰਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸ ਅਜਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਦਾ ਨਾਲਿ ਅਭਿਆਸ ਹੋਵੇ, ਨਾਲੇ ਪਾਠੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲਹਿਰੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਭਿ-ਰਸ ਗੁੱਧੜੇ ਪਾਠ ਉਚਰਨਿ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਝਰਨੀਆਂ ਝਰਨੁ ਰਸਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੭੮।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰੇਮ ਅਣੀਆਲੜੇ ਤੀਰ ਛੱਡਨਿ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਚਿੱਲੜਾ ਨਾਭਿ ਧਨਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਿੰਨੁ ਬਿੰਨੁ ਨਿਸ਼ਾਨੜੇ ਬਾਣੁ ਮਾਰਣਿ, ਵਿੱਧਾ ਫੁੱਲ ਹਿਰਦਾ ਗੁਲਜ਼ਰੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਾਣ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਚਾਂਦ-ਮਾਰੀ, ਹਿਰਦਾ ਚੰਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਿਆਸੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੂੰਦ ਪਿਆਸੜੇ ਦੋ ਪਪੀਹੇ, ਵਰਸੈ ਮੀਂਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੁਹਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੭੯।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਘਟ ਕੁੰਭ

ਚੋਏ ਧਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸੁ ਪੁਹਾਰਿਆਂ ਦੀ, ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਮੁਖ ਘਟ ਕੁੰਭ ਨੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨੀਰ ਕੁੰਭ ਘਟਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਰਵੇਸ਼ ਹੋਣਾ, ਨਿਯਮ ਕੁਦਰਤੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸ਼ਕਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ਕਤਿ ਆਕਰਖਣੀ ਅਮਰ ਜਲ ਪੌਣ ਉਤੇ, ਸਾਇੰਸ ਅਸੂਲ ਇਹ ਮੈਸਮੂਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤਨਾਮ ਦੀ ਮੈਸਮਿਕ ਸ਼ਕਤਿ ਡਾਢੀ, ਬਲ ਆਕਰਖਣ ਡਾਢਾ ਜਲ ਪਵਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੮੦।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੀਰ ਆਕਰਖਣੀ ਯੋਗ ਭਾਂਡਾ, ਸਭ ਤੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟਾ ਸੁੱਧ ਆਤਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੁੱਧ ਧੋਤੜੇ ਦੋ ਆਤਮ ਸੁੱਧ ਭਾਂਡੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਜੋੜਾ ਜਲ ਕੁੰਭੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਲੁ ਜੀਵ ਆਤਮੀ ਸੁਧਿ ਘਟਿ ਕੁੰਭ ਉਤਮੁ, ਸੁਧ ਪਰਵੇਸ਼ ਜਲ ਮੰਤ੍ਰ ਅਸਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਮੰਤ੍ਰਾਇਆ ਨੀਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ, ਪਾਵਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲੁ ਕੁੰਭ ਸੁਭਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੮੧।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਜਲ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲ ਘਟ ਕੁੰਭੁ ਸਾਂਝਾ, ਸੁਧਾ ਸ਼ਕਤਿ ਵਰ ਸੁਤੇ ਸਿਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਧਾ ਸ਼ਕਤਿ ਵਸਾਵਣੀ ਸੁੱਧ ਵਸਤੀ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਸੁਪਰਨੇਚਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਪਰਨੇਚਰੁਲ ਲਾ ਪਰਮਾਰਥਾਂ ਦੇ, ਵਡ ਪਰਮਾਰਥੀ ਘਰੁ ਗੁਰਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਕਲ ਅਗੋਚਰੇ ਗੁਰਮਤਿ ਅਸੂਲ ਡੂੰਘੇ, ਏਥੇ ਕੰਮ ਨਾ ਸਾਇੰਸ-ਦਾਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੮੨।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਆਤਮ
ਪਾਹ

ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਇੰਸ ਵਾਲੀ ਆਤਮ ਮੌਜ ਨਿਆਰੀ, ਨਿਆਰਾ ਖੇਲੁ ਗੁਰਮਤਿ ਚਲਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਲਤ ਵਰਤਣੇ ਅਦਭੁਤੀ ਨਿਤ ਨਿਆਰੇ, ਸਹਿਜ ਸੀਨੁ ਪਿਰੰਮ ਚੋਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੜ੍ਹਿਆ ਪਾਹੁ ਪਟੋਲੜੇ ਪਾਕ ਹੋਏ, ਚੜ੍ਹਨਾ ਰੰਗੁ ਬਾਕੀ ਮਜੀਠੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੁਬਲੇ ਪਤਲੇ ਪੂਤਲੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਰੇ, ਸਰੀਰ ਛਾਂਟਵਾਂ ਛਾਂਟ ਛਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੮੩।

ਹੋਰ ਛਾਂਟ ਦਿੱਤਾ ਪ੍ਰੇਮ ਛਾਂਦਿਆਂ ਨੇ, ਨਾਜ਼ੁਕ ਚੋਲੜਾ ਸਿਦਕ ਸਿਰੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦ੍ਰਿੜੁ ਸਿਰੜੁ ਸਿਦਕ ਇਸ਼ਕ ਸਾਦਕੀ ਦੇ, ਸਾਦਿਕ ਨਿਸਚੜਾ ਸੱਚ ਦ੍ਰਿੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਹੇ ਦ੍ਰਿੜੁ ਨਿਸ਼ੱਸਤ ਅਡੋਲ ਬੈਠੇ, ਪ੍ਰੇਮ ਤੱਪੁ ਸੱਚਾ ਗੁਰਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੌਦਾਂ ਪਹਿਰ ਬੀਤੇ ਤਪ-ਨਿਸ਼ੱਸਤ ਜੋਗੀ, ਜੰਮ੍ਹਕੇ ਸ਼ੀਰ ਨਾ ਤਪੀਸ਼ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੮੪।

ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਤਪੀਸਰੀ ਬਾਲਕਾਂ ਨੇ, ਮਲਿਆ ਮਾਨੁ ਮੁਨੀ ਮੁਨਵਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੁਆਦਸ ਚਾਰ ਦਸੀਂ ਉਮਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ, ਕੀਤਾ ਪਹਿਰ ਤਪ ਚਤਰ-ਦਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਹੀ ਸੂਰਤਿ ਅਡੋਲ, ਨ ਬਿਰਤਿ ਹਿੱਲੀ, ਸੁੰਦਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਯ ਸੂਰਤਿ ਮੂਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੂਰਤਿ ਸੂਰਤਿਆਂ ਦੀ, ਮੂਰਤਿ ਸੁੰਦਰਿਆਂ ਦੀ, ਫੋਟੋ ਕਠਣ ਸੰਮਿਲਿਤ ਸੀਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੮੫।

ਹਿੱਲੀ ਜੰਘ ਨਾ ਹਿਲਿਆ ਅੰਗੁ ਕੋਈ, ਹਿੱਲੇ ਰੋਮ ਨ ਪ੍ਰੇਮ ਹੋਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮ ਹੋਮਿ ਹੋਮੀ ਗਈ ਕ੍ਰਾਂਤ ਸਾਰੀ, ਹਿੱਲੇ ਬਦਨ ਕਿਉਂ ਹਵਨ ਸਦਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮ-ਹਵਨ-ਕੁੰਡੀਂ ਡੇਰੇ ਮੱਲਿ ਬੈਠੇ, ਮੁਸ਼ਕਲ ਹਿੱਲਣਾ ਦਿੱਲੁ ਅਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੂਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਤਸਵੀਰ ਨ ਖਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਹਿੱਲੇ ਹਥੁ ਤਸਵੀਰ-ਖਿਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੮੬।

ਦਿਲ ਹਿੱਲ ਗਏ ਵੇਖਣ-ਹਾਰਿਆਂ ਦੇ, ਸੰਸਾ ਉਪਜਿਆ ਹੋਲ ਦਿਲੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭੈਣਾਂ ਵੀਰ ਵੇਖਣਿ ਬੰਮਿ ਕਾਲਜੇ ਨੂੰ, ਖੀਵਾ ਹਾਲੁ ਵੀਰਾਂ ਬਾਂਕਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੂਹਿਓਂ ਸ੍ਰੇਤ ਚੇਹਰੇ ਬਦਨ ਖੀਣ ਹੋਏ, ਜਿਵੇਂ ਹਾਲ ਜਲ-ਹੀਨ ਮੀਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੌਦਾਂ ਪਹਿਰ ਲੰਘੇ ਭੁੱਖੇ ਭਾਣਿਆਂ ਨੂੰ, ਭੈਣਾਂ ਭਰਮ ਹੈ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੮੭।

ਅੰਨੁ ਜਲੁ ਨਹੀਂ ਅੰਗੀਕਾਰੁ ਕੀਤਾ, ਕੌਲੁ ਸੂਹਕ ਗਇਆ ਸੂਹਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭੈਣਾਂ ਭੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਚੱਜ ਲੱਲ ਨਾਹੀਂ, ਸੂਹਾ ਰੰਗੁ ਬਿਕਾਰ ਸੁਪਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿੱਥੇ ਰੰਗ ਮਜੀਠ ਨੇ ਚੜ੍ਹਨਿ ਔਣਾ, ਉੱਡੇ ਰੰਗੁ ਕੂੜਾ ਕਸੁੰਭੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੋਹਣੇ ਰੰਗ ਸੁਫੈਦ ਚੰਬੇਲੀਆਂ ਦੇ, ਛਲੀਆ ਰੰਗੁ ਕੇਸੂ ਫਿਕੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੮੮।

ਭਰਾਂਤੀ ਭਰਮ
ਦਮਨ ਦੁਸਾਂਦ

ਚੜ੍ਹਨ ਰੰਗ ਪੱਕੇ ਚਿੱਟੇ ਚੋਲਿਆਂ ਤੇ, ਫਿੱਕਾ ਰੰਗੁ ਨਿਰਪਾਹ ਚੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖਨਲੇ ਮੈਲੜੇ ਚੀਰ ਨ ਰੰਗ ਫੜਦੇ, ਦੇਈਏ ਪਾਹੁ ਜੇ ਕੋਟ ਪਾਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੂਹਾ ਰੰਗੁ ਮਾਇਆ ਮੈਲ ਚੰਚਲਾਣੀ, ਫਕੜ ਫੈਲੁ ਸੰਸਾਰ ਛਬੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੈਲੇ ਮੂਲ ਨਾ ਰਪਸਨਿ ਚੀਰ ਚੋਲੇ, ਪ੍ਰੇਮੁ ਪਾਹੁ ਰਿਦਿ ਮੈਲ ਧੋਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੮੯।

ਅੰਦਰੁ ਧੋਤਿਆਂ ਧੋਤੜਾ ਸ਼ੀਰ ਚੋਲਾ, ਐਸਾ ਪਾਹੁ ਪਰਭਾਵ ਪ੍ਰੇਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਹੁ ਪਾਹੇ ਸ਼ਿਆਮ ਸ੍ਰੇਤ ਸੋਹਣੇ, ਪ੍ਰੇਮ ਹੀਨੁ ਬਦਰੂਪ ਸ੍ਰੇਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਰੇ ਪਾਹੁ ਪੁਨੀਤ ਭੈ ਭਾਵਨੀ ਦੇ, ਸੋਹੇ ਸੁਧੁ ਚੋਲਾ ਤਨ ਖੀਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮ ਖੁੰਭਿ ਖੁੰਭੇ, ਸ੍ਰੇਤ ਚੀਰ ਸੋਹਣੇ, ਸੂਹਾ ਚੀਰੁ ਮੈਲਾ, ਚਿੱਟ ਚਮੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੯੦।

ਜੀਅਹੁ ਮੈਲੜੇ ਬਾਹਰੋਂ ਨਿਰਮਲੇ ਜੋ, ਕਾਲਾ ਚਿਤ ਚਿਟ-ਚਮੜ ਚਿਲਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੈਹਾਂ ਚਿਲਕਣਾ ਚਮਕਣਾ ਬਾਹਰੋਂ ਭੀ, ਭਰਿਆ ਅੰਦਰੋਂ ਕਾਲ-ਮਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੁੰਮਾ ਸੋਹਣਾ ਪੀਅਲਾ ਪੀਤ ਰੰਗਾ, ਅੰਦਰੁ ਵੇਹੁਲਾ ਕੋੜੁ ਤੁੰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ਕਲ ਚਿਟਵੀ ਪੱਦ ਬਹੇੜਿਆਂ ਦੀ, ਅੰਦਰੁ ਲਦਿਆ ਲਿੱਦ ਭੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੯੧।

ਜੀਅਹੁ ਨਿਰਮਲੇ ਨਿਰਮਲੇ ਬਾਹਰੋਂ ਭੀ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਖੁੰਬ ਭੈ ਭਾਉ ਖੁੰਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖਿੜੀਆਂ ਨਿਖਰੀਆਂ ਉੱਗੀਆਂ ਦੋਇ ਖੁੰਬਾਂ, ਦੂਧਾ ਰੰਗੁ ਸਰਬੰਗ ਦੁਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੋਧੀ ਭਾਹੁ ਖੁੰਬਾਂ ਦੁਧਿ ਧੋਤੀਆਂ ਦੀ, ਆਬ-ਦੋਧੀਆਂ ਰੱਤੁ ਦੁਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰੱਤੀ ਰੱਤ ਨਾ ਦੁੱਧੁ ਹੀ ਦੁਧੁ ਹੋਇਆ, ਰੱਤੁ ਨਾੜੀਆਂ ਰਕਤਿ ਬੂੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੯੨।

ਰਤੁ ਪਲਟ ਕੇ ਸਾਰਾ ਹੀ ਦੁੱਧ ਬਣਿਆ, ਰਗੋ ਰੇਸ਼ੜਾ ਦੁੱਧ ਰੂਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਰੰਗ ਰੂਪ ਵਟਾਂਦੜੇ ਰੱਤਿ ਕੀਤੇ, ਦੇਖੋ ਮੋਅਜਜ਼ਾ ਰੂਪੁ ਵਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਕਾਇਆਂ ਪਲਟ ਜਾਣੀ, ਨਵਾਂ ਜਨਮ ਹੋਣਾ, ਮਿਟਣਾ ਗਵਨ ਗੁਰਘਰਿ ਜਨਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਵੇਲਾ ਆਣਿ ਢੁੱਕਾ ਨੇੜੇ ਸਚੁ ਸੋਈ, ਨਾ ਸੰਦੇਹੁ ਦਿੱਸੇ ਰੰਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੯੩।

ਦਰਸ਼ਨ-ਭੁੱਖਿਆਂ
 ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤ
 ਦਰਸ਼ਨ ਪਰਸ਼ਾਦੇ

ਮਾਈਆਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੰਦੇਹੁ ਉਲਟਾ, ਉਲਟਾ ਤੋਖਲਾ ਸਾਹ ਸੁਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਭੁੱਖ ਤਿਖ ਕਰਿ ਸੂਹਕੀਆਂ ਜਿੰਦ ਰੂਹਾਂ, ਵੇਲਾ ਆ ਗਿਆ ਭੌਰ ਉਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਪਿਰੀ ਦਰਸੁ ਉਡੀਣਿਆਂ ਭੌਰਿਆਂ ਨੂੰ, ਇਸ਼ਕ ਸ਼ੌਕੁ ਪੀਆ ਆਗਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਪੀਆ ਆਗਮ ਉਡੀਨੜੇ ਭੌਰ ਦੋਈ, ਭੈਣਾਂ ਭਰਮ ਭੌਰਾਂ ਉਡਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੯੪।

ਭੁੱਖ ਤਿਖ ਕਰਿ ਭੌਰਾਂ ਨੇ ਉੱਡਣਾ ਕੀ, ਲੈਣਾ ਚੋਗੁ ਮੋਤੀ ਹੀਰੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਅਨਲ ਪੰਛੀਆਂ ਨੇ ਅੱਜ ਹੰਸੁ ਬਣਨਾ, ਚੋਗਾ ਛੱਡਿਣਾ ਕਬੂਤਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਚੋਗੁ ਛੱਡਿ ਦੇਣਾ ਚੋਲਾ ਛੱਡਣਾ ਨਾ, ਪੱਲਾ ਅੱਡਣਾ ਨਾ ਭੁੱਖੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਭੁਖ ਭੁੱਖੜਾਂ ਵਾਲੜੀ ਦੂਰ ਹੋਈ, ਸੰਸਾ ਰੰਚ ਨ ਜਾਨ ਪ੍ਰਾਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੯੫।

ਦਰਸ਼ਨ ਪਿਆਸਿਆਂ
 ਦੀ ਤਿਖਾ
 ਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਦਰਸ਼ਨ
 ਪਿਆਲੇ

ਚੋਲੇ ਛੁੱਟਣੇ ਦਾ ਰੰਚ ਫਿਕਰ ਨਾਹੀਂ, ਛੁੱਟ ਜਾਏ ਤਾਂ ਹੁਕਮੁ ਭਾਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਭਾਣੇ ਅੰਦਰੇ ਛੁੱਟਣਾ ਚੋਲਿਆਂ ਨੇ, ਬਿਰਥਾ ਫਿਕਰ ਫਿਕਰ-ਸਿਆਣਫੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਸਹਿਸ ਸਿਆਣਪਾਂ ਨ ਕਿਤੇ ਕੰਮੁ ਆਵਨਿ, ਆਵੈ ਸੱਦੁ ਜਾਂ ਲੱਦਿ ਚਲਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਭੁੱਖ ਤਿਖ ਇੱਕੋ ਇਕ ਲਿੱਲ ਲੱਗੀ, ਇਕੁ ਅਹਾਰੁ ਸੱਚ ਭੁੱਖ ਤ੍ਰਿਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੯੬।

ਹੋਰ ਭੁੱਖ ਨ ਦੂਜੜੀ ਭੁੱਖਿਆਂ ਨੂੰ, ਦਰਸ਼ਨ ਟੁੱਕ ਟੁਕ ਦਰਸ ਭੁਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਦੂਜੀ ਪਿਆਸ ਨ ਦਰਸ ਪਿਆਸਿਆਂ ਨੂੰ, ਜਲੁ ਦੀਦਾਰੁ ਦੀਦਾਰ ਤ੍ਰਿਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਪਾਠ ਭੋਗ ਦਾ ਆ ਗਇਆ ਵਖਤ ਨੇੜੇ, ਜੁੜਿਆ ਸੰਗ ਬਹੁ ਹੁੰਮ ਹੁੰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਰੰਗ ਦੇਖ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੰਗਿ ਰਹੀਆਂ, ਗੁਰੂ ਘੋਲਿਆਂ ਘੁੰਮ ਘੁੰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੯੭।

ਗੁਰੂ ਘੋਲਿਆ ਦੀ
 ਘਾਲਣਾ
 ਲੱਧੇਵਾਰਿਆਂ ਨੂੰ
 ਗੁਰੂ ਗੋਦ ਪ੍ਰਾਪਤੀ
 ਦਾ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ

ਸਾਰਾ ਪਾਣੁ ਨ ਕਿਸੇ ਨੇ ਹੋਰੁ ਸੁਣਿਆ, ਬੈਠਣੁ ਬੈਠਿ ਇਕੋ ਆਸਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਗੁਰੂ ਤੁੱਠਸੀ ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰ ਕੇ, ਸਾਹਸ ਵੱਡੜਾ ਸੁੱਖੀ ਲਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਸੁਖੀ ਲੱਧਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਦਿ ਪਾਈਂ, ਬਚਨੁ ਭਇਆ ਆਸ਼ੀਰਬਾਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਤੜਕਸਾਰ ਰਹਿੰਦੀ ਰੈਣਿ ਚਾਰ ਘੜੀਆਂ, ਭੋਗੁ ਪਇਆ ਅਖੰਡ ਪਾਠੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੯੮।

ਤਾਬੜ ਤੋੜਿ ਮੰਗਲਚਾਰੁ ਆਰਤੇ ਦਾ, ਛਿੜਿਆ ਕੀਰਤਨੁ ਅਨਦ ਬਿਨਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਲੱਗਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਵਾਰ ਅਰੰਭ ਹੋਈ, ਵੱਡ ਚੁਲੰਭਲਾ ਅਚੰਭੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਸ਼ਬਦ-ਰਸੀਅੜੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਸੁਰ ਬਿਸਮਾਦ ਰਸਨਾਦ ਰਮਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਪਾਠ ਅਖੰਡ ਕਰ ਕੇ, ਰਸੁ ਅਖੰਡ ਪਰਚੰਡ ਖੰਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।੩੯੯।

ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ
 ਭੋਗ ਸਮੇਂ
 ਜਲਵਖੰਡੀਆਂ ਦਾ
 ਰਸ ਝਲਕਰਨੀਆਂ
 ਕੀਰਤਨ ਚੁਲੰਭਲਾ

ਖੇਡੇ ਜਲਵ-ਖੰਡੀਂ ਸੁਰਤਿ ਸੁਰਤਿਆਂ ਦੀ, ਰਸ ਝਲਕਰਨੀਆਂ ਸ੍ਰੋਦੁ ਸ੍ਰੋਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਸ੍ਰੋਦ ਨਾਦ ਬਿਸਮਾਦੀਏ ਸ਼ਬਦ ਗਾਵਨਿ, ਬਿਸਮ ਸ੍ਰੋਦ ਅਹਿਲਾਦ ਸ੍ਰੋਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਉੱਤਮ ਸ੍ਰੋਤੜੇ ਦੁਇ ਸੁਧ ਹਿਰਦ ਸਰਧੇ, ਭੀਨਾ ਬਿਸਮ ਰਸ ਹਿਰਦੁ ਸਰਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਅੰਤਰਿ ਸਰਧਿਆਂ ਦੇ ਰਸ ਮਿਠਾਸ ਭਰਿਆ, ਭੀ ਸਰੂਪ ਸੋਹਣਾ ਰਸ ਮਿਠੋਲਿਆਂ ਦਾ।੪੦੦।

ਭਾਗ ਸੁਲੱਖਣਿਆਂ
ਦਾ ਨਵ ਜਨਮਣਾ
ਸੁਹਾਗ ਸੁਲੱਖਣਾ
ਕੁਆਰ ਡੋਲਾ

ਸਭੇ ਥੋਕ ਸੁਹਾਵਣੇ ਹੋਣ ਤਿਨ੍ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਖਿੜਨਾ ਅੰਡਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬੱਝੇ ਰੰਗ ਸੁਹਾਗ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੇ, ਭਾਗੁ ਜਾਗਣਾ ਵਡ ਭਾਗੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੰਤ ਭਾਗ ਸੁਲੱਖਣੇ ਕੁਆਰ-ਡੋਲੇ, ਵਰ ਸੁਹਾਗੁ ਸੁਲੱਖਣਾ ਢੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੰਤੁ ਭਾਗ ਸੁਲੱਖਣਾ ਯਾਰ ਢੋਲਾ, ਕੁਆਰਾ ਡੋਲੜਾ ਨਵ ਬਾਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੦੧।
ਛੰਤ ਸੋਹਿਲੇ ਗੁਰਸਿਖ ਸੰਤ ਗਾਵਨਿ, ਭੀ ਸੁਹਾਗ ਹਰਿਆ ਗਾਵਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੱਜ ਅਮਰ ਅਨੰਦ ਵਿਵਾਹ ਹੋਣਾ, ਨਵ ਜਨਮਣੇ ਗੁਰ ਦੁਲਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਵਾਂ ਪੁਨਰ ਵਿਵਾਹ ਅਨੰਦ ਹੋਣਾ, ਨਾਲੇ ਵਿਆਹਿਆਂ ਸੋਹਾਗਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਿਤ ਨਵੇਂ ਵਿਵਾਹ ਸੋਹਾਗਣਾਂ ਦੇ, ਜਦ ਕਦ ਵਿਆਹ ਹੋਵੇ ਕੁਆਰੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੦੨।

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ
ਆਤਮ ਅਨੰਦ
ਕੁਮਾਰ ਕਸ਼ੋਰਾਂ ਦਾ
ਸਾਝਾ ਆਤਮ
ਵਿਵਾਹ

ਸਾਂਝੇ ਵਿਆਹ ਕੁਆਰਿਆਂ ਵਿਆਹਿਆਂ ਦੇ, ਵਿਆਹਦੜ ਸਾਂਝੜਾ ਇਕੁ ਸਭਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਂਝਾ ਚਾਉ ਕੁਆਰੀਆਂ ਵਿਆਹੀਆਂ ਨੂੰ, ਧੰਨੁ ਵਿਆਹੁ ਕਸ਼ੋਰ ਕੰਵਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਤਮ ਵਿਆਹ ਨਿਰਾਲੜੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ, ਛਿਨੁ ਛਿਨੁ ਵਿਆਹੁ ਆਤਮ ਅਨੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਨੰਦ-ਆਤਮੀ ਗੁਰ ਸੰਸਕਾਰ ਸਾਹੇ, ਨਿੱਤ ਨਵਾਂ ਦਿਨ ਸੰਸਕਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੦੩।

ਵਾਰ ਭੋਗ ਸਮੇਂ
ਆਤਮ ਬਸੰਤ
ਬਹਾਰੀਆਂ ਦਾ
ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਧੁਨੀ
ਉਤਸ਼ਾਹ

ਆਤਮ ਜਨਮ ਆਨੰਦੀਆ ਦਿਵਸ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਅੱਜ ਸਮਾਂ ਮਹਾਂ ਮੰਗਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗਾਈ ਵਾਰ ਬਹਾਰ ਆਨੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਨਵ ਬਸੰਤੁ ਆਤਮ-ਬਹਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਤਮ ਲਹਿਰ ਬਹਾਰੀਆ ਰੰਗੁ ਖਿੜਿਆ, ਨਵ ਬਹਾਰੀਏ ਨਵ ਸ਼ਗੂਫ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵਾਰ ਭੋਗ ਪਇਆ, ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੋਈ, ਵੱਡ ਉਤਸ਼ਾਹੜਾ ਜੈਕਾਰੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੦੪।

ਗੱਜੇ ਖੂਬ ਜੈਕਾਰੜਾ ਇੱਕ ਸਾਹਾ, ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਗਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭੋਗ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੀ ਦੇਗ ਵਰਤੀ, ਲੱਗਾ ਭੋਗੁ ਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਹੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਪੰਗਤਾਂ ਲਾਇ ਬਾਹਰਿ, ਅੰਦਰਿ ਅੰਤ੍ਰਿੰਗ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਖੰਡ ਮੰਡਲੋਂ ਦੂਰਿ ਨ ਮੂਲੁ ਹੋਇਆ, ਅਜੇ ਤੀਕ ਜੋੜਾ ਅਮਰੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੦੫।

ਨਵ ਬਹਾਰ
ਅਨੰਦੀਆਂ ਦਾ
ਸੋਲਾਂ ਪਹਿਰ ਅਖੰਡ
ਸਤਿਸੰਗ ਮੰਡਲ
ਵਿਚ ਅਖੰਡ ਵਾਸਾ;

ਸੋਲਾਂ ਪਹਿਰ ਤੋਂ ਭੀ ਉਪਰੰਦ ਹੋ ਗਏ, ਓਸੇ ਡੋਲ ਹਵਾਲੁ ਨਿਰਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੰਜ ਅਖੰਡ ਪਾਠੀ ਓਹੀ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ, ਚੁਣਿਆ ਚੋਣ ਮੁਢੋਂ ਅਰੰਭੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਤਮ ਰੰਗ ਸੰਪੂਰਣੇ ਸਿੰਘ ਪੰਜੇ, ਰੰਗੁ ਅਪਾਰ ਆਤਮ ਬਵਸਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੜ੍ਹੀ ਆਤਮ ਬਿਵਸਥ ਗਹਿਰੱਜ ਗੂਹੜੀ, ਮਨ ਮਖ਼ਮੂਰ ਰਸ ਤਾਰ ਲੀਣੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੦੬।

ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ
ਦੀ ਚੋਣ

ਮੋਹਰੀ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਓਹੀ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ, ਵਾਰ ਕੀਰਤਨੁ ਆਦਿ ਅੰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਦਿ ਅਰੰਭ ਸਤਿਸੰਗ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤਾਈਂ, ਲਾਹਾ ਮੂਹਰਲਿਆਂ ਮੋਰਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਇਆ ਪੁੱਜ ਕੇ ਏਹਨਾਂ ਹੀ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ, ਜਾਗਾ ਜਾਗਿ ਆਤਮ ਜਾਗੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਤਮ ਜਾਗ ਸੁਜਾਗ ਸੁਜਾਣ ਪਿਆਰੇ, ਪਾਠ ਅਨੰਦ ਅਖੰਡ ਬਿਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੦੭।

ਜੱਥੇ ਦੇ ਅਖੰਡ
ਪਾਠੀਆਂ ਦੇ ਕਲਾ
ਕ੍ਰਿਸਮੀ ਪਾਠ ਦੀ
ਕ੍ਰਿਸਮ ਲੀਲਾ

ਆਦਿ ਅੰਤ ਮਧਿਆਨ ਅਖੰਡ ਬਿਰਤੀ, ਸਾਰਾ ਪਾਠ ਨਿਰਬਿਘਨ ਲਾਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਾਹੇ ਪਾਠੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ, ਪਾਠ ਸ੍ਰੋਤ ਰਜੁ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਰਨਾ ਪਾਠ ਤਾਂ ਪਾਠ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋਣਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਪੂਰਨਾ ਪਹਿਰ ਪਹਿਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇੱਕੋ ਝੁੱਟਿ, ਪਹਿਰੁ ਪਹਿਰੁ ਪਾਠ ਕਰਨਾ, ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਨ ਪਹਿਰ ਘੜੀਓਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੦੮।

ਚੱਲਣ ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਵਾਹ ਤਾਂ ਨਿਯਮ ਕੀਹਦੇ, ਅਚਰਜ ਰਾਹੁ ਰਸ ਪ੍ਰੇਮ ਨੇਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮ ਝੁੱਟ ਦੇ ਰੰਗ ਅਟੁੱਟ ਲਹਿਰੇ, ਟੁੱਟੇ ਸਾਹ ਨ ਪ੍ਰੇਮ ਘੁਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਕੋ ਸਾਹੁ ਭਰ ਕੇ ਪਾਠ ਕਰੀ ਜਾਣਾ, ਨਾ ਹਿਸਾਬ ਪੰਨੇ ਪੱਤ੍ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਈ ਕਈ ਪੰਨੇ ਸਾਹੁ ਤੁੱਟਣਾ ਨਾ, ਕਰਨਾ ਪਾਠ ਪੰਚਮ ਸੁਰ ਗੂੰਜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੦੯।

ਪੰਚਮ ਸੁਰਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਪਿਛੇ ਸਿੱਟ ਜਾਣਾ, ਰਸੁ ਅਥਾਹੁ ਨਭਿ ਸਾਹੁ ਚੜ੍ਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਤਿ ਲੰਮੜੇ ਸਾਹੁ ਨਭਿ ਗੈਣੀਆਂ ਦੇ, ਸਾਹੁ ਅਥਾਹੁ ਰਸੁ ਨਾਭਿ ਖਿੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲੈਣੇ ਸਾਹੁ ਨ ਕਈ ਕਈ ਮਿੰਟ ਤੀਕਣ, ਐਸਾ ਖਿੱਚਣਾ ਧਨਖੁ ਸੁਆਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਸਿ ਪਿਰਮਿ ਖਿਚੀਜਣੇ ਸੁਆਸ ਆਪੇ, ਫਿਰਨਾ ਤ੍ਰਾਟ ਜਦ ਨਾਮ ਫ੍ਰਾਟੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੧੦।

ਰਸਨ ਫ੍ਰਾਟੜੇ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸ ਅੰਤਰਿ, ਬੰਮੁ ਬੰਮਿਆ ਬੰਮੁ ਬੰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬੰਮੁ ਜੋਤਿ ਰਸ ਝਰਣ ਪਰਨਾਲਿਆਂ ਦੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਿਰਣੁ ਰਸੁ ਰਸਣ ਝਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਝਰਨੇ ਝਰਨਿ ਹਿਵਧਾਰ ਹਵਾਈਆਂ ਦੇ, ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਪਵੇ ਸੁੱਰਾਟ ਸੁਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਰ ਅਲਾਪ ਜੋਰੋ ਜੋਰ ਹੋਰ ਗੂੰਜੇ, ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਗਗਨ ਗੁੱਰਾਟ ਗੁੱਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੧੧।

ਗਗਨੀ ਘੋਰ ਘਨਘੋਰ ਘਨਹੋਰ ਘੋਰੇ, ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸ਼ਬਦ ਘੁੱਰਾਟ ਘੁੱਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਿਣ-ਮਿਣ-ਕਾਰ ਰਸ ਉਨਮਨੀ ਧਾਰ ਬਰਸੈ, ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਬਿਜਲ ਬੱਰਾਟ ਬੱਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਨਹਤ ਤਾਰ ਰੁਣ ਝੁਣਕਾਰ ਤੂਰ ਬੱਜੇ, ਦਾਮਨਿ ਦਮਕ ਦਮਕਾਰੁ ਦਮਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸ਼ਬਦ ਗੂੰਜੇ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਕੰਠ ਖੁਲ੍ਹੈ, ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਇਆ ਕਪਾਟੁ ਕੰਠੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੧੨।

ਬੱਕਣਿ ਮਗਜ਼ ਨ ਕੰਠ-ਕਪਾਟੀਆਂ ਦੇ, ਸੋਮਾ ਫੁੱਟਿਆ ਸੁਧਾ ਸਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਘੁੱਟ ਸ਼ੀਰ ਦੇ ਔਣ ਅਚਰਜ ਮਿੱਠੇ, ਮਿੱਠਾ ਜਾਮ ਅਮੀਂ ਗਟਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਸ ਅਮੀਆਲੜੇ ਪਾਠ ਗੁਰਬਾਣੀਆਂ ਦੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮਿਸ਼ਟ ਗਟਾਕ ਅਮੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਰਿ ਕਰਿ ਹੱਲੜੇ ਪੈਣ ਗਟਾਕ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਹੱਲਾ ਮੱਚ ਗਇਆ ਹੁਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੧੩।

ਹੁੱਲਣ ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਰਸੀਆ ਕੌਣੁ ਹੋੜੇ, ਹੁੱਲੜ ਰਸਕ ਰਸਾਲ ਰਸੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵਧਿ ਵਧਿ ਪੈਣ ਉਮਾਹ ਕੇ ਪਾਠ ਰਸੀਏ, ਲੈਣ ਲੋਰ ਲਹਿਰਾਂ ਲਹਿਰੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਕ ਪਾਠ ਕਰੈ ਦੂਜੇ ਪਾਸਿ ਬੈਠਣਿ, ਜੁੜਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਹਰਹਟ ਹਰਿ-ਟਿੰਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਟਿੰਡਾਂ ਅਮਿਉ ਭਰੀਜੀਆਂ ਛਲਕ ਡੁਲੁਣਿ, ਡੁਲ੍ਹਿ ਡੁਲ੍ਹਿ ਪਵੈ ਰਸੁ ਪ੍ਰੇਮ ਡੁਲ੍ਹਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੧੪।

ਡੁਲ੍ਹਕਾਂ ਮਾਰਿ ਛਲਕਣਿ ਨੂਰ ਨੂਰੀਆਂ ਦੇ, ਐਸਾ ਨੂਰ ਜਹੂਰ ਨੂਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨੂਰੋ ਨੂਰ ਹੋਏ ਰਸ ਨਹੂਰ ਚੇਹਰੇ, ਠਰਿਆ ਚੋਲੜਾ ਠਾਰ ਠਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗਹਿ ਗਚੂਲ ਲਾਲੀ ਨੂਰ ਬੁੱਕਿਆਂ ਦੀ, ਵਡ ਜਲਾਲ ਗੁਲਾਲ ਬਰੁੱਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਿਰਨ ਬਰੁੱਕੜੇ ਗੁਲ ਗੁਲਾਲੀ, ਨੂਰੀ ਗੁਲਬਦਨ ਗੁਲ ਮਜੀਠੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੧੫।

ਜਰਕ ਬਰਕ ਜਮਾਲੀਏ ਜੁਲਜਲਾਲੀ, ਹੁਸਨ ਜਲਵਨਾ ਜਲਵੁ ਬਰਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੱਤ ਅਨੂਪਮੀ ਸੂਰਨ ਝਲਕਰਨ ਝਾਕਾ, ਜੋਤਿ ਕਿਰਨ ਜ਼ਰੀਨ ਜ਼ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਕਲਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੀ, ਕਲਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੀਆ ਪਾਠ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਲਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੀਏ ਪੰਜੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠੀ, ਕਲਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੀਆ ਪੁੰਜ ਪਿਆਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੧੬।

ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ
ਦਾ ਕਲਾ
ਕ੍ਰਿਸਮੀ ਪੁੰਜ

ਕ੍ਰਿਸਮ ਮੰਡਲੋਂ ਨਿਮਖ ਨ ਦੂਰ ਹੋਏ, ਖੋੜਸ ਪਹਿਰ ਕ੍ਰਿਸਮਾ ਕ੍ਰਿਸਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਗਾਤਾਰ ਐਸੀ ਕ੍ਰਿਸਮ ਕਲਾ ਵਰਤੀ, ਬਿਸਮ ਜਾਗ ਜਾਗਣੁ ਜਾਗਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਗਨ ਜੋਤੀਏ ਜਗਮਣੀ ਜੋਤਿ ਜਗਣਿ, ਜਾਗ ਲਾਵਣਾ ਜੋਤਿ ਮਣੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਾਗ ਪਾੜੀ ਸੁਧ ਘਟਿ ਦੁੱਧ ਬਾਸਣ, ਜੋੜਾ ਸ਼ਹਿਦ ਗੁਣ ਸ਼ੀਰਖੁਆਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੧੭।

ਤੱਤ ਮਾਖਿਉ ਸਤਿਗੁਣੀ ਸ਼ੀਰ ਖੋਰੇ, ਸੰਗ ਵਾਸਲਾ ਗੁਣ ਗੁਰਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੋਣੀ ਸੋਧਣਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ, ਮੁੱਲ ਪੈਸੀਆ ਸਿਰ ਤਲਿ ਧਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭੋਲੇ ਸੁਧਲੇ ਪੰਧਣੂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਪੰਧ ਬਿਖਮੜਾ ਖੰਡ ਧਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖੰਡਿਓਂ ਤਿਖੜਾ ਬਾਲੋਂ ਬਰੀਕ ਨਿੱਕਾ, ਮਾਰਗ ਗੁਰੂਮਤਿ ਪਰਮਾਰਥੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੧੮।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਤਰਾਂ
ਦੀ
ਤਤ ਪ੍ਰੀਖਿਆ

ਧਾਣਕ ਰੂਪ ਬਦਲੇ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ, ਚਿੱਤ ਸਹਿਮਿਆ ਸੋਹਲ ਪਠੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਮਿਰਦਲੀ ਰੂਪ ਪਿਆਰੇ, ਤੌਰ ਬਦਲਿਆ ਵਡ ਭਿਆਨਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੱਚ ਖਾਇ ਨਿਝੱਕ ਹੋਇ ਹੱਥ ਚੱਕੇ, ਲਇਆ ਖਿੱਚ ਖੰਡਾ ਦੁਧਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਈ ਜਾਨ ਪਿਆਰੀ ਜਾਉ ਜਾਨ ਲੈ ਕੇ, ਏਥੇ ਖੇਲ ਨ ਛੋਕ ਛੋਹਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੧੯।

ਸੁਣ ਕੇ ਜਾਨ ਕੰਬੀ, ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਾਣ ਕੰਬੇ, ਕੰਬੇ ਚਿੱਤ ਭੋਲੇ ਬਾਰਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਾਗੀ ਪ੍ਰੀਤ ਸੁਜਾਨ ਸਿਉਂ ਜਾਣਿ ਕਿੱਥੇ, ਥਾਨ ਚੰਗੜਾ ਘਾਣ ਘਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੰਬੇ ਜਾਨ, ਨਾ ਸਿਦਕ ਸੁਜਾਨ ਕੰਬੇ, ਪ੍ਰੇਮ ਕੰਬਿਆ ਨਾ ਸੁਜਾਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਾਨਾਂ ਨੰਨ੍ਹੀਆਂ ਵੱਡੜੇ ਜਾਨ ਜੋਖੇ, ਪ੍ਰੇਮ ਧੁਰਵੜਾ ਜਾਨ ਜੋਖੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੨੦।

ਧੁਰਵਾ ਪ੍ਰੇਮ ਬੱਝਾ ਮਿਲਿਆ ਸਿਦਕ ਹੋੜਾ, ਮਿਟਿਆ ਕੰਬਣਾ ਜਾਨ ਪ੍ਰਾਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੋਈ ਦੂਰ ਛਿਨ ਭੰਗਰੀ ਕਾਂਪਿ ਦੂਈ, ਇਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਥਿਰੁ ਸਿਦਕੁ ਸੱਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁੱਚੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਦੇ ਸਿਦਕ ਪ੍ਰੇਮ ਸੱਚੇ, ਸੱਚਾ ਸਿਰੜ ਦਿਲ ਦ੍ਰਿੜੁ ਦੁਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਰਬਲ ਪ੍ਰੇਮ ਅੱਗੇ ਖੋਛ ਤ੍ਰਾਸ ਨੱਸੇ, ਸੱਚਾ ਪ੍ਰੇਮ ਧਰਵਾਸੁ ਦਿਲ ਡੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੨੧।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਤਰਾਂ
ਦਾ ਉੱਤਰ

ਹੁੱਥਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੀਆਂ ਭੁੱਥਾਂ ਮਾਰਿ ਬੋਲੇ, ਸਾਨੂੰ ਘੁਟਿ ਦਰਕਾਰ ਅਮੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਨੂੰ ਲੋੜਿ ਇੱਕੋ, ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਕ ਇੱਕੋ, ਅੱਗੇ ਹੁਕਮੁ ਜੋ ਹੁਕਮੁ ਰਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੀਸ ਭੇਟ ਵੱਟੇ ਇਕੋ ਘੁੱਟੁ ਲੱਭੇ, ਇਹੋ ਹੁਕਮੁ ਦਰਗਾਹ ਧੁਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਸਾਂ ਹੁਕਮ ਕਮਾਵਣੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ, ਸੀਸ ਲਾਹੁਣਾ ਸੱਚ ਮੁੱਚੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੨੨।

ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ
ਦਾ
ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਤਾਉ
ਹੋਰ ਚਾੜ੍ਹਨਾ

ਨਿਰ ਕਸੀਸ ਹੋ ਕੇ ਸੀਸ ਲਾਹ ਸੁਟਣੇ, ਦੇਣਾ ਮੁੱਲੁ ਨ ਸੀਸੁ ਕਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਡੇ ਹੱਥਿ ਨ ਵੱਥੁ ਅਮੁਲੁ ਭੇਟਾ, ਸਾਈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੱਚ ਵਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਿਰੀ ਸਾਹਿਬ ਇਕੋ ਸਾਡੇ ਹੱਥਿ ਆਹੇ, ਹੁਕਮ ਨੱਥਿਆ ਹੱਥੁ ਨਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਿਲੇ ਵਥੂਆਂ ਵਥੁ ਯਾ ਨਾਹਿ ਮਿਲੇ, ਨਹੀਂ ਹਾਂਬੜਾ ਹਮਾਇਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੨੩।

ਸਾਨੂੰ ਕਾਣਿ ਨ ਹਾਮਿਆਂ ਜੁੱਮਿਆਂ ਦੀ, ਸਾਨੂੰ ਸਿਰੜੁ ਇੱਕੋ ਸਿਰ ਕਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੀਸ ਕੱਟ ਦੇਣੇ, ਬੂਝੇ ਪੱਟ ਦੇਣੇ, ਬੂਹਾ ਚੋੜ ਚੁਪੱਟੁ ਘਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਣ ਕੇ ਰੁੱਖੜੇ ਸੁੱਖੜੇ ਬੋਲ ਕਰਾਰੇ, ਦਿਲੁ ਹੱਲਿਆ ਨਾ ਦਿਲੀਅਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਏ ਡੋਬ ਨਾ ਗਸ਼ ਭੈ ਮੌਤ ਵਾਲੇ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਚਾਉ ਅਲੋਲ ਅਲੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੨੪।

ਸਿਰ ਧਰ ਤਲੀ
ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ
ਮਰਜੀਵਣੀ ਪਰਚਾ

ਸਿਰ ਝੁਕਾਇ ਖੜੋਤੜੇ ਬੀਰ ਬਾਂਕੇ, ਚਿੰਤਾ ਤ੍ਰਾਸ ਵਿਸਾਰ ਜੀਅੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਰ ਤਸਲੀਮ ਝੁਕੇ ਇਸ਼ਕ ਨਿਆਜ਼ੀਆਂ ਦੇ, ਵਰਿਆ ਹੱਥ ਮਜ਼ਾਜ ਸਖ਼ਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਧੜ ਧੜਮ ਡਿੱਗੇ ਧੂੜਿ ਸੀਸ ਲੁੱਛੇ, ਮੱਜਨ ਧੂੜਿ ਸਿਜਦਾ ਸਜੂਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਸ਼ਕ ਮਾਰ ਘੱਤੇ ਕਾਹਲੇ ਇਸ਼ਕ ਵਾਲੇ, ਸਾਕਾ ਵਰਤਿਆ ਕਹਿਰ ਕਹਿਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੨੫।

ਪ੍ਰੀਖਿਆ-ਕਸੌਟੇ
ਪੂਰੇ ਉਤਰੀਵਿਆਂ
ਦਾ ਪਾਸ ਹੋਣਾ
ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਪਾਨ ਹਿਤ ਤਿਆਰੇ

ਪਈਆਂ ਮੂਰਛਤ ਸੀਸ ਸਮੇਤ ਦੇਹਾਂ, ਹਿੱਲੇ ਅੰਗੁ ਨ ਡੰਡਵਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਿਹਬਲ ਦੇਖ ਕੇ ਹਾਲ ਬਿਹਾਲੀਆਂ ਦੇ, ਦਿਲੁ ਪਸੀਜਿਆ ਕਰੁਣਾ ਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਛੇਤੀ ਧਾਇ ਸਣਿ ਸੀਸ ਸ੍ਰੀਰ ਚੁੱਕੇ, ਹੋਇਆ ਪਰਸ ਪਾਰਸ ਸੁਪਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਾਰਸ ਪਰਸ ਕਰਿ ਫੇਰ ਸੁਰਜੀਤ ਹੋਇਆ, ਜੀਉੜਾ ਮੂਰਛਤ ਮਰ-ਜੀਵੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੨੬।

ਖੜੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮ ਕਲਬੂਤ ਰੂਹਾਂ, ਮੁੱਖੁ ਪੂੰਝਿ ਪਰਸਿੱਧ ਮੁੜੁਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੁੜੁਕਾ ਨਾਲਿ ਰੁਮਾਲ ਸੁਕਾਇ ਸਾਰਾ, ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੜਾ ਜਲ ਮੱਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਫਿਰ ਕਰਵਾਇ ਸਕੇਸ਼ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦੋਹਾਂ, ਬਾਣਾ ਬਦਲਿਆ ਨਵ ਬਸਤ੍ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖਾਲਸਈ ਸਜਵਾਇ ਅਕਾਲ ਬਾਣਾ ਹੋਇਆ ਫਿਰ ਸਜਾਵਨ ਸ਼ਸਤ੍ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੨੭।

ਖੰਡੇ ਧਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਤਿਆਰ ਹੋਣਾ

ਤਿਆਰਾ ਸਾਜਿ ਸਾਰਾ ਫਿਰ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆਰੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਾਹਰਿ ਕੀਰਤਨੁ ਧੁੰਨੀ ਬੁਲੰਦ ਹੋਈ, ਅੰਦਰਿ ਉਨਮਨਾਚਾਰੁ ਮੰਤ੍ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੰਤ੍ਰ ਪਾਠ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਰੂ ਬਾਣੀਆਂ ਦੇ, ਖੰਡਾ ਖੜਕਿਆ ਖੜਗ ਧਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖੰਡਾ ਫੇਰਿਆ ਸ਼ਬਦ ਖੜਗੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ, ਬਾਟਾ ਪੂਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲ ਕੁੰਭੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੨੮।

ਖੰਡੇ ਧਾਰ ਖਾਲਿਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤਿਆਰ ਹੋਣਾ, ਚੰਡੁਕ ਵਰਤਣਾ ਲੋਹ ਸ਼ਕਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਧਾਰ ਜੋਤਿ ਬਿਜਲਾਰਨੀ ਲਹਿਰ ਮਾਰੇ, ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਫਿਰੇ ਖੰਡਾ ਪਾਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨੂਰ ਆਕ੍ਰਖ ਬੀਰ ਅਕਸ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਇਆ, ਨੂਰ ਬੀਰੀਏ ਬੀਰ ਨੂਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਾਰ ਪ੍ਰੋਤੜੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਮੀਓਲਿਆਂਦੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅਕਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਲੋਇਨੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੨੯।

ਲਾਇ ਤਾਰ ਨਿਹਾਰ ਕੇ ਦੋਇ ਚਕੋਰੇ, ਚੰਦ ਨੂਰ ਝਲਕਾਰੁ ਲਹਿਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਾਰੇ ਲਹਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਖੰਡੇ ਧਾਰ ਖਾਲਿਸ, ਆਇਆ ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗਉਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਾਰਸ ਸ਼ਕਤਿ ਅਰਦਾਸ ਪਰਵੇਸ਼ ਹੋਈ, ਖੰਡਾ ਥੰਮ੍ਹਿਆ ਖੰਡ ਅਖੰਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਰਬ ਲੋਹ ਦੇਗਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੱਤ ਭਰਿਆ, ਤੇਗਾ ਸਰਬ ਲੋਹੀ ਖਾਲਸੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੩੦।

ਦੇਗ ਤੇਗ ਫਤਹ ਖਾਲਸ ਖਾਲਸੇ ਦੀ, ਨੁਸਰਤ ਯਾਫ਼ਤਨ ਬੇਦਰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਗੁੜੁਤੀ ਮਿਲੀ ਪਿਆਸਿਆਂ ਨੂੰ, ਗਜਿ ਗਜਿ ਗੱਜਣਾ ਫਤਹ ਗਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗਜ ਗਜ ਲਾਲੀਆਂ ਮਸਤਕੀਂ ਆਣਿ ਚੜ੍ਹੀਆਂ, ਜੋਬਨ ਜੁਆਲ ਜਮਾਲੁ ਜਲਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦਸਮ ਦੁਆਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸੁਪਰਵੇਸ਼ ਹੋਏ, ਝਿਲਮਿਲਕਾਰੁ ਝਲਕਾਰੁ ਝਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੩੧।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ-
ਹਾਰਿਆਂ ਦੀ
ਨਵ-ਜੀਵਣੀ
ਚਮਤਕਾਰ

ਲੱਗੇ ਨੈਣ ਟਟਾਰੇ ਮਸੋਲਿਆਂ ਦੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੰਗ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਟੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਿਮਰ ਛਉੜ ਕੱਟੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਟਿਆਂ ਨੇ, ਅਮਰ ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਚੰਡ ਗਿਆਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਸ ਨੂਰਾਰ ਝੋਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਝੋਲਿਆਂ ਦੇ, ਰਸ ਪੁਲਾੜ ਉਘਾੜ ਉਘੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਖੰਡ ਰਸਾਲ ਟਕਸਾਲ ਘੜਿਆ, ਗਹਿਣਾ ਅਘੜ ਸੁਘੜਾਲ ਘੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੩੨।

ਹੀਰੇ ਹੀਰ ਬਿਧੰਨੜਾ ਸਬਦੁ ਹੀਰਾ, ਬਣਿਆ ਕੰਠ ਗਹਿਣਾ ਹੀਰੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੰਸ ਕੰਠਿ ਸਸੋਭਤੀ ਮੰਤ ਮਣੀਆ, ਬਣਿਆ ਹਾਰੁ ਜੈਮਾਲਿ ਹੰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਤਰਿ ਕੰਠ ਮਾਲਾ ਜਗਨ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ, ਅਧਿਭੂਤ ਹਾਰ ਸੀਗਾਰ ਪਹਿਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੋਤਿ ਹਾਰ ਸੀਗਾਰੜੇ ਹੁਸਨ ਪ੍ਰੋਤੇ, ਦਾਮਨਿ ਹੁਸਨੁ ਦਮਕਾਰੁ ਦਮਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੩੩।

ਝਾਲ ਝਲਿ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗਿ ਦਮਕ ਉੱਠੇ, ਝੱਲਣ ਸਫਲੁ ਅਝਲ ਝਲਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵਿਰਲੇ ਝੱਲਦੇ ਸਬਦ ਗੁਰਜੋਤਿ ਝਾਲਾਂ, ਜਰਿਆ ਅਜਰ ਪਦ ਜਿਨ ਅਜਰੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਝੱਲੀ ਝਾਲ ਦੁਇ ਲਾਲ ਵਡਭਾਰੀਆਂ ਨੇ, ਲਾਲੋ ਲਾਲ ਮੁਖ ਲਾਲ ਲਭਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁੱਝਾ ਲਾਲ ਲੱਧਾ ਲੱਧੋਵਾਰਿਆਂ ਨੂੰ, ਪਰਗਟ ਲਾਲੁ ਮੱਥੇ ਘਟ ਹਟੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੩੪।

ਖੰਡੇ ਧਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਭੁੰਚਾਰ ਅਤੇ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਨਾਮ
ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੀ ਅਗਾਧ
ਬੋਧ ਰਸ-ਸਮਾਧ
ਸਥਾਪਨੀ ਪ੍ਰਤੱਖ
(ਜਾਹਰ) ਕਲਾ

ਹਟੜੀ ਦਮਕ ਉੱਠੀ, ਲਾਲ ਦਗ ਉੱਠੇ, ਜਗਿਆ ਜੋਤਿ ਚਰਾਗੁ ਹੁਸਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੁਸਨ ਆਤਸ਼ੀ ਜੋਤਿ ਬਿਜਲਾਰ ਦੀਵੇ, ਝਲਮਲ ਬਦਨੁ ਬਲੌਰ ਸੁਰਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਰਖ ਆਤਸ਼ੀ ਬਦਨ ਬਲੌਰ ਸ਼ੀਸ਼ੇ, ਜਲਵਾ ਸਾਫ਼ ਦੀਦਾਰ ਪਾਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਲਵੇ ਖਾਸ ਦੀਦਾਰ ਮੁਕੱਦਸੀ ਦੇ, ਝਾਕਾ ਜੋਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਦਰਪਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੩੫।

ਦਰਸ਼ਨ ਦਰਪਨੀ ਜਲਵ ਜੋਤਾਰ ਜਾਮੇ, ਜਾਮ ਪਾਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਉਮਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਪ ਦਰਪਨ ਦਿਲ ਅਫ਼ੋਜ਼ ਚਸਮੇ, ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਪੂਰਾ ਦਯਿ ਦਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੱਯੁ ਦਰਸ ਖੀਵੇ ਨੈਣ ਨੈਣੂਆਂ ਦੇ, ਦੀਪ ਦਰਸ ਖੀਵਾ ਮਨੁ ਦਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖੁਦ ਚਰਾਗਚੀ ਦੇਖਿ ਚਰਾਗੁ ਬਿਸਮੇ, ਬਿਸਮਨ ਰੂਪੁ ਨਵ ਭੂਪ-ਦੀਪੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੩੬।

ਦੀਪਹੁ ਦੀਪ ਜਗੇ ਹੁਸਨ ਰੂਪੀਆਂ ਦੇ, ਗੁਣ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਦਿਲੁ ਦੀਪ ਜਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਹੀਏ ਦੇਖਦੇ ਨਵ ਦੀਪ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ, ਦਰਪਨੁ ਦਰਸੁ ਬਣਿਆ ਦਯੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨੌ ਬਹਾਰ ਹੁਸਨ ਦੇ ਜਹੂਰ ਨਿਆਰੇ, ਨਿਆਰਾ ਨੂਰ ਹੁਸਨ ਜਹੂਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਵ ਸ਼ਬਾਬ ਹੁਸਨ ਦੇ ਹੁਸੀਨ ਪਿਆਰੇ, ਪਿਆਰਾ ਦਰਸੁ ਹੁਸਨ ਸ਼ਬਾਬੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੩੭।

ਨਵ ਸ਼ਬਾਬੀਏ ਮਸਤ ਨਵ ਰੂੜੁ ਰੰਗੀ, ਮਨੁ ਨਿਹਾਲੁ ਨਵ ਰੰਗ ਨਿਹਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਨਵ ਰੰਗੁ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਹੋਏ, ਨਵਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਯ ਆਸ਼ਕ ਮਾਸੂਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇੱਕੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮ ਕਰਿ ਭਏ ਮਾਸੂਕ ਆਸ਼ਕ, ਐਸਾ ਇਸ਼ਕੁ ਸਾਦਕੁ ਆਸ਼ਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੇ ਮਾਸੂਕ ਓਹੀ ਹੋਏ ਉਲਟਿ ਆਸ਼ਕ, ਲੱਗਾ ਇਸ਼ਕੁ ਨਵੇਂ ਮਸੂਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੩੮।

ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਲਾਲ ਪਖਾਵਜੀ ਹੋਠ ਗੁਨਚੇ, ਲਲਨਾ ਗੁੰਗ ਮੁਖੁ ਬੋਲੁ ਅਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇਗ ਲਾਈ ਮੁਖਿ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ, ਹੋਵੇ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਮਨੁ ਡੰਝ ਡੰਝੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਇਆ ਰੱਜ, ਮਿਟੀ ਅੱਜ ਡੰਝ ਸਾਰੀ, ਸਾਰਾ ਚਾੜੁ ਦੇਗਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਉਤੋਂ ਨਾਮ ਗੁਰਿ ਮੰਤ੍ਰਿ ਗੁੱਰਾਟ ਚਾੜ੍ਹੇ, ਪਾਇਆ ਗਗਨਿ ਘੁੱਰਾਟੁ ਘੁੱਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੩੯।

ਲੱਗੀ ਤਾਰ ਅਗਾਧ ਸਮਾਧੀਆਂ ਦੀ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਸਰੂਰ ਰਸੁ ਨੂਰ ਅਮੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਝੱਲੀ ਝਾਲ ਨਾ ਜਾਇ ਮੁਖ ਲਾਲੀਆਂ ਦੀ, ਝਲਕੇ ਨੂਰ ਕਮਾਲ ਜਲਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵੱਜ ਗਈਆਂ ਵਧਾਈਆਂ ਤੂਰ ਬੱਜੇ, ਵਡ ਅਨੰਦ ਭਇਆ ਅਨਹਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗਾਈਆਂ ਧੰਨਧੰਨ ਵਾਹਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਧੁੰਨੀਆਂ, ਧੁਰਿ ਪ੍ਰਵਾਰੁ ਜੁੜਿਆ ਅਪੂਰਬੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੪੦।

ਸਮਾਧ ਸਥਿਤ
ਜੋਤਿ ਰਿਦ-ਪ੍ਰਗਾਸੀ
ਜਨਾਂ ਦਾ ਸਹਿਜ
ਬਿਵਸਥੀ
ਵਿਗਸਾਉ

ਹਰਿ ਜਨ ਸੰਤ ਸਮਾਗਮੀ ਸਹਿਜ ਮੇਲਾ, ਜੰਵ ਅਪੂਰਬੀ ਜਾਂਵੀਅੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਏਕ ਪੁਰਖ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਵਿਆਹ ਲਇਆ, ਜੋੜਾ ਏਕ ਜੋਬਨ ਬਾਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਦੁਆਰੜੇ ਆਤਮ ਵਿਵਾਹੁ ਹੋਇਆ, ਵਿਆਹੁਣ ਜੋਗ ਆਤਮ ਅਰੂੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਾਵੇ ਰਾਵਲਾ ਨਵ ਬਾਲੜੋਲੀਆਂ ਨੂੰ, ਭੀ ਸੁਹਾਗ ਹਰਿਆ ਹਰਿ ਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੮੧।

ਸਾਹਿਬੁ ਰੰਗਿ ਰੱਤਾ ਘਟਿ ਘਟਿ ਸੇਜ ਰਾਵੇ, ਭਰਤਾ ਏਕੁ ਸਾਂਝਾ ਸਭ ਧਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਵ ਸੁਹਾਗ ਦੇ ਭੋਗ ਆਨੰਦ ਨਿਆਰੇ, ਭੁੱਲਾ ਹੋਸ਼ ਨਵ ਭੋਗ ਭੁਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਛੱਡੇ ਕੌਣੁ ਰਸੁ ਭੋਗੁ, ਨਾ ਛਡਿ ਹੋਵੈ, ਸੁਝੈ ਸੂਝਲਾ ਨਾ ਲੜਿ ਛੁਟਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਛੁੱਟਣ ਧਿਆਨ ਨਾ ਅਚੱਲ ਸਮਾਧੀਆਂ ਦੇ, ਅਚਰਜ ਰੰਗੁ ਨਵਰੰਗ ਮਾਣੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੮੨।

ਪੇਖਿ ਪੇਖਿ ਸੋਭਾ ਨਵ ਸੁਹਾਗਣਾਂ ਦੀ, ਵਡ ਅਨੁਰਾਗ ਵਧਿਆ ਜਨ ਵਡੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਛਿੜਿਆ ਕੀਰਤਨੁ ਕਾਂਗ ਅਨੁਰਾਗ ਵਾਲਾ, ਆਸਣ ਹਿੱਲਿਆ ਨਵ ਸਮਾਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖਿੰਡੀ ਵਾਸ ਰਸ ਭੋਗ ਅੰਤੀਵ ਵਾਲੀ, ਪਸਰਿਆ ਰਸ ਪਸਾਰਾ ਸੁਰੰਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਰਬੇ ਭੋਗ ਸੁਰੰਧ ਦੀ ਲਪਟ ਆਵੈ, ਪਰਬਲ ਭੋਗ ਰਸੁ ਬਾਹਯ ਮੁਖੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੮੩।

ਪਈ ਖਿੱਚ ਸਨੇ ਸਨ ਸਮਾਧ ਖੁੱਲੀ, ਸੰਜਮ ਸਹਿਲੜਾ ਸੁਆਸ ਉਤਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਆਸ ਉੱਤਰੇ ਉੱਤਲੀ ਗੰਠ ਖੁੱਲੀ, ਸਾਰੇ ਪਸਰਿਆ ਰਸੁ ਰਵ ਸਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਭਿ ਨਭ ਉਰ ਅੰਤਰਿ ਸਮਾਨ ਲਪਟਾਂ, ਵਿਥ ਵਿਥਾਉ ਨਾ ਕੁਛ ਛੁਟ ਛਿੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੱਖ ਉਘੜੀ ਡਿੱਠੜਾ ਚਲਤ ਨਿਆਰਾ, ਭੋਗੇ ਭੋਗੁ ਰਮੀਆ ਘਟ ਘਟੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੮੪।

ਜਨ ਘਟੰਤਰੀ ਬੈਠੜਾ ਭੋਗੁ ਲਾਵੇ, ਰਾਵਲ ਰਾਵਲਾ ਨਿਜ ਸੇਜੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੋਏ ਗੁੰਦੜੇ ਦਿਸਨਿ ਆਨੰਦ ਭੋਗੀ, ਕਰੇ ਭੋਗ ਅਨੰਦੀ ਅਨੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਦੂਣਾ ਭੋਗੁ ਹੋਵੇ, ਲੱਗਾ ਸਹਿਜ ਟੋਣਾ ਖੁਸ਼ ਰਮਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਟੋਣਾ ਲੱਗਿਆ ਟੁਣਕਣੇ ਟੁਣਕ ਉੱਠੇ, ਅਗਮ ਸ੍ਰੋਦ ਨਵਸੁਰ ਸਰੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੮੫।

ਨਵ ਸਰੰਦੜੇ ਬਿਸਮ ਸੁਰ ਗੁਰਿ ਸੰਵਾਰੇ, ਗੁੰਬਜ ਗੁੰਜ ਉੱਠਾ ਨਭਛਿੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਸ ਪਰਗਾਸੀਏ ਘਟਾਂ ਦੀ ਲਿਲੁਕ ਪਹਿਲੀ, ਅੰਤਰੁ ਬਿਲਕ ਉੱਠਾ ਰਸ-ਬਿਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ-ਰਸੀਏ ਲੋਟਿ ਪੋਟਿ ਹੋਏ, ਬਿਸਮ ਸ੍ਰੋਦੁ ਸੁਣਿ ਲੋਟ-ਪੋਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੱਖਾਂ ਛੱਤਣਾਂ ਤੇ, ਹੱਥ ਸੀਨਿਆਂ ਤੇ, ਮੋਹਿਲੇ ਸ੍ਰੀਰ ਆਕਲ ਬਿਕਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੮੬।

ਲੰਮੀ ਪੌਣ ਉਲਾਰ ਭੁਝੰਗ ਮੇਹਿਲਣਿ, ਮੇਹਿਲਣੁ ਮੋਹਣਾ ਫਨੁ ਫੁੰਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ਬਦ ਅਭਿਆਸ ਫੁੰਕਾਰੀਏ ਗੁਰ ਭੁਝੰਗੀ, ਫਨ ਫਾਨੂਸ ਮੁਖੁ ਮਸਤ ਮਣੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਣੀਆ ਹੋਰ ਦਮਕੇ ਸੱਚ ਸੰਗੀਤ ਸੰਗੇ, ਮੁਖੜਾ ਹੋਰ ਚਮਕੇ ਫਾਨੂਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਸ੍ਰੋਦੁ ਸੰਗੀਤ ਸੱਚਾ, ਸੱਚਾ ਮੇਹਿਲਣਾ ਸਚੁ ਲਖਣੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੮੭।

ਮਣਿ ਫਾਨੂਸੀਏ ਸੱਚ ਨੂੰ ਲਖਣਹਾਰਾ, ਮਸਤ ਮੇਹਿਲਣਾ ਫਣੁ ਫਣੀਅਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਈ ਗਾਰੜੁ ਮੰਤ੍ਰੀ ਡੱਸ ਲੀਤੇ, ਡਸਣਾ ਮੋਅਜਜੀ ਮਨ-ਡਸਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਨ ਬੇਤਾਬ ਡੱਸੇ ਨਾਗ ਤੱਛਕਾਂ ਦੇ, ਫਣ ਫੁੰਕਰਨ ਮੈਜਿਕ ਮੈਜਿਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਵ ਮੈਜੀਸ਼ੀਅਨ ਅਧਿਭੁਤੀ ਮੈਜਿਕਾਂ ਦੇ, ਜਿਨਿ ਮਨ ਵੱਸਿ ਕੀਤਾ ਗਾਰੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੮੮।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਮ ਮੈਜਕੀ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਕੀਰਤਨ ਦੇ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਕੀਰਤਨ ਨਵ ਮੋਅਜਜ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੋਅਜਜ਼ ਕਲਾ ਠਗਉਰੜੀ ਕੀਰਤਨ ਦੀ, ਮੋਹਣੀ ਮੰਤ੍ਰ ਏਹੋ ਮੋਅਜਜ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੋਹੇ ਮੰਤ੍ਰੀ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ, ਹੁਣ ਕੀ ਫਟਕਣਾ ਮਨ ਫਾਥੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਾਛੇ ਲਾਗਿ ਭੰਨੇ ਮਿਰਗ ਬੀਣਿਆਂ ਦੇ, ਬੀਣਾ ਮੋਅਜਜ਼ੀਣਾ ਨਵ ਤ੍ਰੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੪੯।

ਅਮੀ ਰਸਾਇਣੀ
ਕੀਰਤਨ ਅਕਸੀਰ
ਨਾਛੇ;

ਮ੍ਰਿਗ ਮੁਸ਼ਕਣੇ ਅਧਭੁਤੀ ਨਾਛਿਆਂ ਦੇ, ਨਾਛਾ ਅਜਬ ਅਕਸੀਰ ਰਤਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਤਨ ਕੀਰਤਨ ਅਮੀ ਰਸਾਇਣਾਂ ਦੇ, ਗਹਿਣਾ ਖਾਸ ਮਣ ਜੜਤ ਥੇਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਥੇਵੇ ਕੀਰਤਨ ਰਸ ਅਮੀ ਮੁਸ਼ਕ ਮੇਵੇ, ਅਮੀ ਮੇਦੁ ਅਕਸੀਰ ਮੇਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਏ ਭੋਗ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਦੇ, ਦੇਗ ਵਰਤਿਆ ਪੰਚਾਮ੍ਰਿਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੫੦।

ਮੇਦ ਨਾਛੀਏ
ਹੰਸਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤ
ਇਕਾਂਤੀ ਢਾਬ
ਵਾਸਲੀ ਸਵਣ
ਸਮਾਧ

ਛਕਿ ਪੰਚਾਮ੍ਰਿਤੀ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਾਂਦੇ, ਸੀਨਾ ਸ਼ਾਂਤਿ ਰਸਿ ਬੀਰ ਸ਼ਾਂਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵਰਤੀ ਸ਼ਾਂਤਿ ਦੀਵਾਨੁ ਬਰਖਾਸਤ ਹੋਇਆ, ਹੰਸਾਂ ਸ਼ਾਂਤਿ ਇਕਾਂਤੀ ਮਾਨਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਣਿ ਮਲਿਆ ਢਾਬ ਉਦਿਆਨ ਵਾਸਾ, ਖੁਸ਼ਮੁਕਾਮ ਬਿਸਰਾਮ ਹੰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੰਸਾਂ ਸਵਣ ਸਮਾਧ ਦੀ ਲੋਰ ਲੈਣੀ, ਰੰਗੁ ਖੇੜਨਾ ਮਣਿ ਜਗਮਗੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੫੧।

ਸ਼ਾਂਤ ਉਦਿਆਨ
ਮਾਨ ਸਰੋਵਰੀ ਖੁਸ਼
ਮੁਕਾਮ ਮਰਾਲ
ਬਿਸਰਾਮ ਅਸਥਾਨ
ਦੇ ਚੋਜ ਮਰਾਲੀ
ਨੂਰ ਜਹੂਰੀ ਨਜ਼ਾਰੇ

ਮਣੀਓ ਚਾਰ ਚੰਦੇ ਚੰਦ ਮੁਖ ਦਮਕਣ, ਹੋਇਆ ਨੂਰ ਨਾਜ਼ਲ ਰਹਿਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰੱਬੀ ਰਹਿਮਤਾਂ ਦੇ ਨੂਰ ਆਣਿ ਲੱਥੇ, ਹੋਇਆ ਵੁੱਠਣਾ ਪੁਰਖ ਪਿਰੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਿਰੀਆ ਪੁਰਖੁ ਬੈਠਾ ਮੱਲਿ ਅੰਡਣੇ ਨੂੰ, ਸਾਰਾ ਨੂਰ ਨਜ਼ਰ ਨਜ਼ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਦਰੀ ਨੂਰ ਨਦਰੂਰੀਏ ਦੱਯੀੜੇ ਦਾ, ਖੁਸ਼ ਬਿਸਰਾਮ ਬੁੰਗਾ ਘਟ ਬੰਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੫੨।

ਬੰਕੇ ਬੁੰਗੜੇ ਅੰਕ ਬੰਕੋਲਿਆਂ ਦੇ, ਜਿਹ ਘਟਿ ਬੰਕੜਾ ਬੰਕ ਅੰਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੱਲੇ ਬੁੰਗੜੇ ਬੰਕੜੇ ਨਾਇਕੇ ਨੇ, ਬੁੰਗਾ ਪੂਜ ਮੰਦਰ ਪੂਜਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੰਦਰ ਸ੍ਰੀਰ ਸੁੰਦ੍ਰ, ਸੁੰਦ੍ਰ ਸੋਹਣਿਆਂ ਦੇ, ਜਹਿ ਸੁੰਦ੍ਰਾਵਲਾ ਤਾਜ ਸੁੰਦ੍ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੁੱਥਾਂ ਉੱਠੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੂੰ, ਪੂਜਾ ਪ੍ਰੇਮ ਲੱਗਾ ਪ੍ਰੀਤਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੫੩।

ਦੋ ਕਰ ਜੋੜ ਪਰਦੱਖਣਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਅਤਿ ਬਿਚੱਖਣਾ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰੇਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੀਉ ਬਲਿਹਾਰਨੇ ਵਾਰਨੇ ਲੈਣਿ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ, ਰੱਜ ਆਵੈ ਨਾ ਰਜ-ਬਾਛੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਾਉ ਸੱਜਰਾ, ਸੱਜਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਜਜ਼ਬੇ, ਰੂੜਾ ਸ਼ੌਕ ਮਜਜ਼ੂਬ ਸ਼ੌਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਰਨ ਬੰਦਨਾ ਕਰਨਿ ਡੰਡਉਤ ਬਿਛ ਕੇ, ਤਨ ਸੰਧੂਰ ਸੋਹੈ ਰਜ-ਰਵੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੫੪।

ਰਜ ਰਵਾਲ ਦੇ ਟਿੱਕੜੇ ਭਾਲਿ ਸੋਹਨਿ, ਮਸਤਕੁ ਲਾਲ ਸੰਧੂਰ ਲਪਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮ ਰੰਗੁ ਗੁਲਾਲ ਸੰਧੂਰ ਟਿੱਕੇ, ਸਭ ਜਹੂਰ ਚਰਨਾਰ ਰਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮ ਤ੍ਰੰਗ ਉੱਠੀ ਚਰਨ ਚੱਟਣੇ ਦੀ, ਡਿੱਠਾ ਰੰਗੁ ਚਲੂਲ ਚਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨੂਰ ਨੁੱਚੜੇ ਚਰਨ ਤੰਬੋਲਿਆਂ ਚੋ, ਚੋਲਾ ਸੁੱਚੜਾ ਨੂਰ ਨੁਚੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੫੫।

ਅੱਜ ਢਾਬ ਕੰਢੇ ਦੁਇ ਮਰਾਲ ਸੁੱਤੇ, ਮਾਨੁ ਢਾਬ ਨੂੰ ਮਾਨਸਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁੱਤੇ ਜੋਤਿ ਜਗਾਇ ਜਗ-ਜੀਵਨੇ ਦੀ, ਸੋਣਾ ਜੋਤਿ ਜਲਵਾਲ ਹੰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਾਵਨਹਾਰ ਜਗਜੀਵਨਾ ਸੇਜ ਰਾਵੇ, ਸਹਿਜ ਭੋਗੁ ਸੁਖ ਸਾਰ ਸੁਤੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਰਨ ਚਾਟ ਦੀ ਸਿੱਕ ਵਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ, ਨਾਲੇ ਅਦਬ ਕਮਾਲ ਅਦਬੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੫੬।

ਚਰਨ ਚਾਟ
ਚਰਨਾਟ ਅਚੰਭੇ

ਸੁਤੇ ਰੰਗ ਮਹੋਲੜੇ ਸੰਗਿ ਪਿਰੀਏ, ਹੋਵੈ ਭੰਗਿ ਨ ਰੰਗ ਮਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਤਮ ਭੋਗ ਆਨੰਦ ਰਸ ਰਮਨੀਆਂ ਨੂੰ, ਪੋਹੇ ਪਰਸੁ ਨ ਚਰਨ ਚਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਧਾਰਿ ਧਾਰਨਾ ਗੁਪਤਿ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ, ਰਹੇ ਨਿਰਬਿਘਨ ਰਸੁ ਰਮਨਝੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਵੇ ਜਾਗ ਜੇ ਭਾਗ ਸੁਜਾਗਿਆਂ ਨੂੰ, ਲੱਗੇ ਲੇਸੁ ਨ ਅਹੰਮਝੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੫੭।

ਸੂਖਮ ਅੰਸ ਹੰਕਾਰ ਭੀ ਨਾਹਿ ਪੋਹੇ, ਹੋਵੇ ਫਾਸੁ ਨ ਰਾਜ ਰਾਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਅਰਦਾਸੜਾ ਸੋਧਿ ਗੁਪਤਾ, ਖਿੜਿਆ ਰੰਗੁ ਸਰਧਾ ਪੂਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਝੁਕੇ ਸੀਸ ਮੁਅਦਬੀ ਝੁਕਣੀਆਂ ਦੇ, ਝਲਕਾ ਵੱਜਿਆ ਚਰਣ ਝਲਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਹੀ ਸੁਧਿ ਨ ਬੁਧਿ ਸ੍ਰੀਰ ਕੇਰੀ, ਐਸਾ ਪ੍ਰੇਮੁ ਝੱਲਾ ਝੱਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੫੮।

ਝੱਲੀ ਹੋਇ ਚੱਲੀ ਜੀਭ ਚਰਨ ਵਲੇ, ਝੱਲੁ ਜੀਭ ਨੂੰ ਚਰਨ ਚੁਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਰਨ ਚੂਸਣੇ ਚਾਪਣੇ ਚੱਟਣੇ ਨੂੰ, ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤੜਾ ਚਾਉ ਰਸਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੱਟੇ ਚਰਨ ਮਲੂਕੜੇ ਜੀਭੜੀ ਨੇ, ਪੱਟ ਮਿਲਿ ਗਇਆ ਸੁਧਿ ਬੁਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖਾਕ ਪਾਕ ਸੰਧੂਰੀਆਂ ਚਰਨ ਤਲੀਆਂ, ਰਸ ਰਸਾਇਣੀ ਪਰਸੁ ਜੀਭੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੫੯।

ਦੋਹੀਂ ਦਿਸੀਂ ਰਸ-ਝਰਨ ਝਰਨਾਟ ਚੜ੍ਹਿ ਗਈ, ਵਡ ਕੜਕਾਟ ਲਸਕਾਟ ਬੀਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਏ ਝੂਟੜੇ ਬਿਜਲ ਹਲੂਣਿਆਂ ਦੇ, ਡਲੁਕਿਆ ਜੋਤਿ ਪੁਲਾੜ ਗਗਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭੁੱਲੀ ਹੋਸ਼ ਚਰਨਾਰ ਚਟੋਲਿਆਂ ਦੀ, ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਸ਼ ਅਚੰਭ ਡੀਠੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਮਤਕਾਰ ਡਿੱਠੇ ਵਡ ਅਚੰਭਿਆਂ ਦੇ, ਥਰੁ ਥਰੋਲਿਆ ਬਿਰ-ਬਵਸਥੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੬੦।

ਪਗ ਪਟੋਲਿਆਂ
ਲਾਲ ਲੁਪੜੋਲਿਆਂ
ਦਾ
“ਬੱਜ ਨ ਖੁੰਭੇ”

ਰਹੀ ਥਾਹ ਨਾ ਹੈਰਤ ਅਫਜ਼ਾਈਆਂ ਦੀ, ਨਹੀਂ ਥਾਹੁ ਅਸਗਾਹੁ ਸਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਿਰ ਸਮਾਧ ਸਹਿਜ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ ਦੀ, ਥਰੁ ਬਿਸਮਾਦ ਸਮਾਧ ਜਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭੁਬੇ ਹੈਰਤੀ ਜਾਗਿ ਸਮਾਧੀਆਂ ਥੋਂ, ਸਰੁ ਬਿਸਮਾਦ ਗੋਤਾ ਜਾਗਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੋਗੀ ਜਾਗਦੇ ਲੀਨ ਸਮਾਧ ਹੋਏ, ਜਾਗਨੁ ਸੁਪਨ ਸਮਾਧ ਉਘੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੬੧।

ਤਾੜੀ ਉੱਘੜੀ ਸਵਨ ਸਮਾਧ ਵਾਲੀ, ਚਕ੍ਰਤ ਚਲਤ ਜਾਗ੍ਰਤ ਅਵਸਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਾਗਣ ਸੁਪਨ ਸਮਾਨ ਪਰਤੀਤ ਹੋਏ, ਡਿੱਠਾ ਚੋਜੁ ਵਿਡਾਣੁ ਚੋਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਡਿੱਠੇ ਧੂੜਿ ਲਪੇਟੜੇ ਸੀਸ ਮੂਧੇ, ਸਿਧਾ ਸਿਜਦੜਾ ਪਦ ਪੰਕਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਿਰਤ ਗੁੰਮ ਹੋਈ ਲਾਜਵੰਤਿਆਂ ਦੀ, ਦੇਖ ਪ੍ਰੇਮ ਕਉਤਕ ਕੰਤਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੬੨।

ਸੀਸ ਚਰਨ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਵਿੱਥ ਖਾਸੀ, ਰੰਚਕ ਪਰਸੁ ਨ ਚਰਨ ਸਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਐਪਰ ਚਰਨ ਸਰੋਜ ਨ ਹਿੱਲ ਸਕਣਿ, ਜਾਦੂ ਜਕੜ ਜੱਫਾ ਘਟ ਜਫੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੱਫੇ ਪਏ ਘਟ ਅੰਤਰੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ, ਖੋਲ੍ਹੇ ਕੌਣ ਗੁੰਝਲਾਂ ਗੁੰਝਲਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮ ਗੁੰਝਲ ਸੁਲਝਾਵਣੇਹਾਰ ਵਿਰਲੇ, ਹੀਆ ਪਵੇ ਕਿਵ ਸੁਲਝ ਸੁਲਝੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੬੩।

ਤਾਣੀ ਉਲਝ ਗਈ ਇਸ਼ਕ ਪੇਚਿਆਂ ਦੀ, ਤੰਦੁ ਰਲ ਗਇਆ ਜਕੜ ਬੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮ ਜੇਵੜੀ ਜੂੜੁ ਪੁਆਇ ਬੈਠੇ, ਜੇਵਰ ਸੋਹਣਾ ਪਗ ਜੇਵੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਣਿ ਪਈ ਅਜ਼ਗੈਬ ਕਮੰਦ ਕੋਈ, ਨਿਰਛਲੁ ਚਿੱਤੁ ਛਲਿਆ ਛੈਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਾਲ ਲੁਟ ਗਏ ਹੁਸਨ ਨਿਧਾਨਿਆਂ ਦੇ, ਵੱਡ ਅਮੋਲੁ ਜੋੜਾ ਲਾਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੬੪।

ਹੁਸਨ ਹੱਟੜੀ ਦੇ ਹੁਸਨ ਸੀਮ ਜੌਹਰ, ਲੱਭੇ ਖੋਜੁ ਨ ਕੀਮ ਸੀਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਗ ਤੰਬੋਲੜੇ ਟੋਲੜੇ ਨਾਹਿ ਲੱਭਣਿ, ਲੱਗਾ ਜੋਰ ਸਾਰਾ ਟੋਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਥੱਕੇ ਹਾਰਿ ਹੈਰਾਨਗੀ ਵਰਤ ਗਈ, ਸ਼ਸਦਰ ਹਾਲ ਹੱਕੇ-ਥੱਕੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੱਕੇ ਥੱਕੜੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹੁਸਨ ਬੰਕੇ, ਲੁਕਿਆ ਲਾਲ ਮਣੀਆਂ ਹੁਸਨੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੬੫।

ਹੱਥ ਫੇਰ ਸੁੰਦਰਾਵਲੇ ਸ਼ੀਰ ਟੋਹਣਿ, ਦਿੱਸੇ ਥਾਉਂ ਸੁੰਵਾ ਪਗ ਪਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਾਲ ਜਾਇ ਲੁੱਕੇ ਵਿਚਿ ਡੱਬਿਆਂ ਦੇ, ਡੱਬਾ ਸੰਪਟੀ ਜੋਤਿ ਜਿਗਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਡੱਬੇ ਜਿਗਰ ਜੋਤੀਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਖਾਨੇ, ਖਾਸੁਲਖਾਸ ਖਾਨਾ ਸੰਪਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿੰਦੇ ਵੱਜੜੇ ਜਿੰਦ ਲਤੀਫਿਆਂ ਦੇ, ਨਾ ਸੁਰਾਗ ਲਤੀਫ ਜਿੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੬੬।

ਕੋਈ ਅਕਲ ਲਤੀਫੀਏ ਢੱਬ ਲਭਣਿ, ਬਣੇ ਰੱਬ ਸਬੱਬ ਢਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਧੂ ਵੀਰ ਸੱਜਨ ਇਕ ਪਾਸ ਬੈਠੇ, ਵੇਖਨਿ ਰੰਗੁ ਨਵਢੰਗ ਚਲਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਹਿਰਮ ਰਾਜ ਰੱਬੀ ਪ੍ਰੇਮ ਘੁੰਡੀਆਂ ਦੇ, ਮੰਤ੍ਰ ਯਾਦ ਤਿਨ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੁਸ਼ਕਲ ਹਲ ਦਾ ਇਕ ਅਰਦਾਸ ਦਾਰੂ, ਚੱਲੇ ਹੋਰੁ ਨ ਯਤਨ ਯਤਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੬੭।

ਅੰਤਰਿ ਬਿਰਤਿ ਇਕਾਗਰ ਧਿਆਨੁ ਹੋ ਕੇ, ਅਸਥਲ ਮਲਿ ਏਕਾਂਤ ਅਸਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਘਟਿ ਘਟਿ ਵਾਸੀਏ ਸੌਹੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ, ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਜੋ ਸਭ ਘਟਿ ਪੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਘਟਿ ਘਟਿ ਪੀਰੁ ਪਛਾਣਦਾ ਪਟਪਟਾਂ ਦੀ, ਪ੍ਰੀਤ ਪੀਰ ਹਰਨਾ ਪੱਟ ਪਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭੇਤ ਘਟਘਟਾਂ ਦੇ, ਪਰਦੇ ਪਟਪਟਾਂ ਦੇ, ਜਾਣਨਹਾਰ ਜਾਨੀ ਸਭ ਜੁਗਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੬੮।

ਹਰਨਹਾਰ ਪੀਰਾ ਪ੍ਰੀਤਵੰਤਿਆਂ ਦੀ, ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰੀਤ ਪਰਨਾ ਪ੍ਰਾਇਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰਾਇਣੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਆਸਰਾ ਤੂੰ, ਪਰਬਤ ਓਹਲੜਾ ਲਾਲਿਆਂ ਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਨ ਅਰਦਾਸ ਕਦੰਤ ਨ ਜਾਇ ਬਿਰਥੀ, ਬਿਰਥਾ ਤੀਰੁ ਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਹਦਫੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮ ਤੀਰ ਬਹੱਦਫ ਅਰਦਾਸ ਵਾਲਾ, ਖੱਪਰੁ ਖੋਲ੍ਹਿ ਦਿੱਤਾ ਘਟ ਖਪਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੬੯।

ਪਗ ਪਟੋਲਿਆਂ
ਦਾ ਗੁਪਤੋਂ
ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ

ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਕਰਤਿ ਉੱਠੇ ਜਨ ਚਰਨਰਤ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਛੁੱਟਾ ਪ੍ਰੇਮ ਜੱਫਾ ਜਨ ਚਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਪਤੋਂ ਆਣਿ ਪ੍ਰਗਟੇ ਫੇਰ ਪਗ ਪਟੋਲੇ, ਸਿੱਟਾ ਸਿਹਰ ਅਰਦਾਸ ਗੁਪਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਛੁੱਟੇ ਪ੍ਰੇਮ ਜੱਫੇ ਤੇ ਪੱਗ ਜੂੜ ਖੁੱਲ੍ਹੇ, ਫਸਿਆ ਬੂੜੀਆ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮ ਜੂੜ ਦੇ ਬੂੜੀਏ ਨੂਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੀ, ਆਤਮ ਨੂੜ ਰਸ ਨੂਰ ਨਰੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੭੦।

ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਜੋਤਿ ਰਸ ਨਰੜ ਸੱਚੇ, ਪੇਚਾ ਸੱਚੜਾ ਪ੍ਰੀਤ ਤਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਟੁੱਟੇ ਤਾਰ ਨ ਸੱਚੜੇ ਪੇਚਿਆਂ ਦੀ, ਸੱਚਾ ਜੋੜੁ ਘਟ ਜੋਤਿ ਗੰਠੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਏਕੇ ਜੋਤਿ ਗੰਢੇ ਪ੍ਰੀਤ ਜੁਟ ਸੱਚੇ, ਘਟਿ ਗਠ ਜੋੜੁ ਸੱਚਾ ਗੁਰ ਜੁੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੱਚੀ ਜੋਤਿ ਜੜਾਵੜੇ ਗੰਢ ਜੋੜੇ, ਨਿਬਹੇ ਤੋੜਿ ਨਾਤਾ ਗੁਰ ਰਿਸ਼ਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੭੧।

ਦੀਪ ਦਰਸ਼ਨੀ
ਦਮਦਮੇ ਚਮਤਕਾਰ
ਅਚੰਭੀਏ
ਅਧਿਭੂਤੀ ਬੁਤਾਂ
ਦੇ ਚੰਭੂਕੀ ਪੁਤਲੇ

ਰਿਸ਼ਤੇ ਸੱਚੜੇ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਾਵਿਆਂ ਦੇ, ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਮੇਲ ਸੱਚੇ ਮੇਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਲੇ ਸੱਚ ਦੇ ਸੱਚੜੇ ਮੇਲੀਆਂ ਦੇ, ਧੰਨ ਸੁਵੇਲੜਾ ਮੇਲ ਮਿਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੱਚੇ ਧੰਨ ਵੇਲੇ ਦਰਸ਼ਨ ਮੇਲਿਆਂ ਦੇ, ਧੰਨ ਸੁ ਬਾਨੁ ਦਰਸ਼ਨ ਦਮਦਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਧੰਨ ਸੁ ਦਮਦਮੇ ਦਰਸ਼ਨੀ 'ਦੀਪ' ਵਾਲੇ, ਧੰਨ ਸੁ ਦੀਪ ਦਰਸ਼ਨ ਦਲੀਪੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੭੨।

ਦਿਲ 'ਦਿਲੀਪ' 'ਹਰਿਭਜਨ' ਮ੍ਰਿਗੇਸ਼ ਧੰਨੇ, ਦਿਲ ਐਸ਼ਰਜ ਧੰਨਾ ਦਿਲ ਬਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਦਿਲਬਰ ਵੱਸਿ ਕੀਤੇ ਜਾਨ ਪ੍ਰਾਨ ਦੇ ਕੇ, ਪਿਛੋਂ ਫਾਹ ਲਇਆ ਦਿਲ ਦਿਲਬਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਚੰਗੇ ਮਿਲੇ ਦਿਲਬਰ ਜਾਨੀ ਦਿਲਬਰਾਂ ਨੂੰ, ਹੱਥੋਂ ਹੱਥ ਸੌਂਦਾ ਦਿਲ ਬਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਦਿਲ ਬਿਹਾੜ ਕੇ ਆਪ ਦਿਲ ਵੇਚ ਬੈਠੇ, ਹੁਣ ਕੀ ਫਟਕਣਾ ਦਿਲ ਫਾਬੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੭੩।

ਫਸੀਆਂ ਝੜਾਂ ਖਿਚੀਜੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮ ਤਣੀਆਂ, ਘੁਲਮਿਲ ਘਿੱਚ ਪਰਸਪਰ ਝੜ ਫਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਭਾਸੇ ਨਵੀਂ ਦੁਨੀਆ ਨੌਂ ਨਿਹਾਲੀਆਂ ਨੂੰ, ਵੇਖਿ ਨਵ ਤਮਾਸ਼ਾ ਤਲਿਸਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਨਵੇਂ ਜਨਮ ਦੇ ਨਵ ਚਮਤਕਾਰ ਦੇਖੋ, ਦਿਵਸ ਪਹਿਲੜਾ ਨਵ ਜਨਮੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਪਹਿਲੇ ਦਿਵਸ ਹੀ ਬਦਲਿਆ ਰੰਗੁ ਸਾਰਾ, ਕਾਰਾ ਨਿਆਰੜਾ ਚਮਤਕਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੭੪।

ਚਮਤਕਾਰੀ ਅਚੰਭੀਏ ਚੰਭਕਾਂ ਤੋਂ, ਬਣਿਆ ਬੁੱਤ ਬੁੱਤਾਂ ਅਧਭੂਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਦੇਖੋ ਢਾਬ ਕਿਨਾਰੜੇ ਬੁੱਤ ਬੈਠੇ, ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪ੍ਰੇਮ ਅਧਭੂਤ ਬੁੱਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਰੁਤ ਹੁਸਨ ਬਹਾਰ ਦੇ ਬੁੱਤ ਸੋਹਣੇ, ਸੋਹਣਾ ਨਕਸ਼ ਨਗਾਰ ਹੁਸਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਹੁਸਨ ਪਾਕ ਬੁੱਤਾਂ ਨੂਰ ਪਾਕੀਆਂ ਦੇ, ਘੜਿਆ ਪੁਤਲਾ ਨੂਰ ਖਾਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੭੫।

ਰੱਬੀ ਨੂਰ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਬੁੱਤ ਬਾਂਕੇ, ਪਾਕ ਬਾਂਕਪਨ ਨੂਰ ਪਾਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਉਸਤਤ ਪਾਕ ਹੁਸਨ ਨੂਰ ਪਾਕੀਆਂ ਦੀ, ਪਾਕ ਪੂਜਣਾ ਪਾਕ ਰੂਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਪੂਜਾ ਪਾਕ ਹੁਸਨ ਪਾਕ ਪਾਕ ਰੂਹਾਂ, ਜਿਸਮ ਪਾਕ ਬੁੱਤਾਂ ਪਾਕ ਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਪ੍ਰਸਤਸ਼ ਪਾਕ ਬੁੱਤਾਂ ਪਾਕ ਚੋਲਿਆਂ ਦੀ, ਪਰਮ ਪਾਕ ਜਜ਼ਬਾ ਪ੍ਰਸਤਸ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੭੬।

ਹੁਸਨ ਬਹਾਰ ਦੀ
 ਰੁਤ ਦੇ ਬੁਤਕਾਦਰੀ
 ਜਲਵ ਸਰੂਪ ਦਾ
 ਨਿਰਗੁਣ ਆਰਤਾ

ਆਉ ਚਲੀਏ ਬੁੱਤਾ ਦੇ ਪੂਜਣੇ ਨੂੰ, ਅੱਜ ਪੁਰਬ ਲੱਗਾ ਬੁੱਤ ਪੂਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਸੁਣਿ ਕੇ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੂਰ ਦੂਰੋਂ, ਚਮਕੇ ਨੂਰ ਜ਼ਹੂਰ ਨੂਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਨਿਉਂ ਨਿਉਂ ਕਰਨਿ ਜੁਹਾਰ ਨੁਛਾਰ ਹੋ ਕੇ, ਮੁਖਿ ਉਚਾਰ ਧੁਨ ਵਾਹ ਵਾਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਬੁਤਾਂ ਮੁਸ਼ਕ ਮਚਾਇਆ ਬਿਸਮਗੰਧੀ, ਵਾਯੂ ਮੰਡਲੀਂ ਵਾਸੁ ਖੁਸ਼ਬੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੭੭।

ਲੈ ਲੈ ਭੌਰ ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਮਸਤ ਹੋਏ, ਵਡ ਗੁੰਜਾਰ ਗੰਧਾਰ ਭੌਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਮਿਲਿ ਮਸਤੌਰ ਗੁੰਧੌਰ ਗੁੰਜੌਰ ਭੌਰੇ, ਕਰਨ ਆਰਤਾ ਨਿਰਆਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਨਿਰਗੁਣ ਆਰਤੀ ਹੇਤ ਨ ਸਾਜੁ ਸੋਹੇ, ਧੂਪ ਦੀਪ ਨਈ-ਵੇਦੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਕੁਦਰਤ ਆਰਤਾ ਆਪ ਉਤਾਰ ਰਹੀ, ਬੁੱਤ ਕਾਦਰੀ ਜਲਵ ਜਾਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੭੮।

ਬੁੱਤ ਪੂਜਣੇ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ੌਕ ਲੱਗਾ, ਦੇਖਿ ਸ਼ੌਕ ਕੁਦਰਤ ਕਾਦਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਹੇਤਿ ਆਰਤੀ ਅਸੀਂ ਭੀ ਤਿਆਰ ਹੋਏ, ਥਾਲ ਪੂਰਿ ਕਲਬ ਕਲੂਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਦਿਲ ਸਮੇਤ ਕਲੇਜੜਾ ਵਿਚ ਧਰਿਆ, ਜਾਨ ਪ੍ਰਾਨ ਜੀਉੜਾ ਭੇਟੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਧਰੇ ਵਿਚਿ ਦੋ ਜਾਮ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਦੇ, ਜੋੜਾ ਨੈਣ ਕਟੋਰ ਜਾਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੭੯।

ਸੀਸ ਅਰਪਿਆ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾਵਣੇ ਨੂੰ, ਨਜ਼ਰ ਭੇਟ ਤੁਹਫਾ ਤੁਹਫੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਥਾਲ ਪੂਰ ਕਦਮਾਂ ਉਤੇ ਰਖਿ ਦਿਤਾ, ਲੈ ਕੇ ਵਾਰਨਾ ਪਰਦੱਖਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਸਿਰ ਉਤਾਰ ਉਤਾਰਨਾ ਆਰਤੀ ਨੂੰ, ਸੱਚਾ ਆਰਤਾ ਇਹ ਆਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਅਸੀਂ ਬੁੱਤਾਂ ਦੇ ਬੁੱਤ ਮਛੂਤਨ ਮਜਨੂੰ, ਸਾਨੂੰ ਮਰਜ਼ ਜਨੂਨ ਮਰਜ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੮੦।

ਇਸ਼ਕ ਮਰਜ਼ ਮਰੀਜ਼ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਨੂੰ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਹਾਲੁ ਮਜ਼ਜੂਬ ਮਸਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਾਲ ਕੌਣ ਵਰਨੇ ਹੱਡ-ਬੀਤੀਆਂ ਦੇ, ਬੋਰਾ ਹਾਲ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਸਾਂ ਹਾਲੇ ਬੁੱਤਾਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਲਾਹੁਣੀ, ਹਿੱਲੇ ਹਥ ਤਸਵੀਰ-ਖਿਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇੰਨ ਬਿੰਨ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਕੌਣ ਲਾਹੇ, ਚੱਲੇ ਤਾਣ ਨ ਮੁਸੱਵਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੮੧।

ਦਿਲ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਦੇ
ਫਿਲਮ ਫੋਟੋ
ਰੰਗ ਭਵਨੀ ਪ੍ਰੇਮ
ਤੁੰਗੀਆਂ ਦੇ ਭਉਰ
ਗੁਫੇ

ਅਕਲ ਇਲਮ ਮੁਸੱਵਰੀ ਮਾਤ ਹੋਏ, ਆਰਟ ਮਾਤ ਫੋਟੋ ਫੋਕਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਸਲ ਅਕਸ ਤਸਵੀਰ ਦਿਲ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਤੇ, ਅਸਲ ਦਿਲ ਮੁਸੱਵਰ ਆਸ਼ਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਡੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਅਕਸ ਨਾ ਬਾਹਰ ਆਵਣਿ, ਸਾਨੂੰ ਰਸ਼ਕ ਡਾਢਾ ਰਕੀਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਡੀ ਬੁੱਕਲਾਂ ਵਿਚ ਰਕੀਬ ਲੁਕਿਆ, ਜਿਨ ਲੁਕਾ ਲਿਆ ਫਿਲਮ ਫੋਟੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੮੨।

ਏਹ ਤਸੱਵਰੀ ਹੁਨਰ ਤਸਨੀਫ਼ ਤੋਹਫ਼ਾ, ਹੁਦੀਆ ਏਜ਼ਦੀ ਸ਼ਰਫ਼ ਸ਼ਰਫੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਸੀਂ ਵੰਨਗੀ ਪੂਰਬਕ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਹੋਵੇ ਨਜ਼ਰ ਪਾਤਰ ਹਜ਼ੂਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਨੂੰ ਅਨਭਵੇਂ ਫੁਰਨੁ ਸਫੁਰਨ ਹੋਵੇ, ਚਿੱਤ੍ਰ ਚਿਤਰੀਏ ਇੰਨ-ਬਿੰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਉਠੋ ਢਾਬਾਂ ਤੋਂ ਚਲੀਏ ਰੰਗ ਪੁਰੀਏ, ਵੱਡਾ ਤੁੰਗ ਨੌਰੰਗ ਪੁਰੀਓਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੮੩।

ਓਥੇ ਖੜੀ ਉਡੀਕਦੀ ਰੰਗ ਕੌਰਾਂ, ਆਵੇ ਸੰਗੁ ਘਰਿ ਰੰਗ ਰੱਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰੰਗ ਨਵ ਤੁੰਗੀ ਆਏ ਰੰਗ ਭਵਨੀ, ਮਸਕਨ ਮੱਲਿਆ ਭੌਰ ਗੁਫੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖਿੜਗਈ ਪ੍ਰੇਮ ਤੁੰਗਾ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰ ਤਾਈ, ਮੋੜਾ ਫੇਰ ਪਇਆ ਸਿਰ ਸਾਈਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਿਰੋਂ ਪਰੰਦ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸੇਵਕਣ ਨੇ, ਘਰਿ ਨਵ ਸੰਗ ਆਇਆ ਪਾਹਨੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੮੪।

ਅਜ ਸੋਹਦੜੇ ਸਿਹਨ ਹਵੇਲੀਆਂ ਦੇ, ਸੋਭਨੀਕ ਪਿਹਨੁ ਚੁਬਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵੱਜਨਿ ਸੋਇਨ ਚੁਬਾਰੜੀ ਸੋਇਨ ਝਲਕਾਂ, ਹੋਇਆ ਵੁੱਠਣਾ ਸੋਇਨ-ਵੇਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵੱਜੇ ਤੂਰ ਵਾਜੇ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਦੇ, ਬੱਝਾ ਕੀਰਤਨ ਰਸੁ ਕੀਰਤਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਹ ਚੁਬਾਰੜਾ ਕੀਰਤਨ ਘਰੁ ਮੁਨਾਰਾ, ਭਜਨ ਅਸਥਾਨ ਵਡਹੰਸ ਭਗਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੮੫।

ਭਜਨ ਕੀਰਤਨੀਆਂ
ਦਾ ਕੀਰਤਨ
ਮੁਨਾਰਾ

ਏਥੇ ਭਜਨ ਹੋਏ ਵੱਡ ਅਭਿਆਸੀਆਂ ਦੇ, ਸਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸੁਖਾਸਨੀ ਏਹ ਚੁਬਾਰਾ, ਸਜਿਆ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਸ਼ਬਦ ਚਿਤਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਸ ਚੁਬਾਰੜੇ ਪਾਠ ਗੁਰ-ਬਾਣੀਆਂ ਦੇ, ਸਦਾ ਕੀਰਤਨ ਧੁਨ ਅਨਹਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੁਆਰਾ ਕੀਰਤਨ ਭਜਨ ਦਾ ਏਹ ਚੁਬਾਰਾ, ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਧਰਮੰਗ ਪੁਰਖੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੮੬।

ਜਨ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥੀਆਂ
ਦਾ ਧਿਆਨ ਖੰਡੀ
ਦੀਦਾਰ ਗੜ੍ਹ
ਬੇਕ ਦੁਆਰਾ;
ਆਤਮ ਅਰੂਜੀਆਂ
ਦਾ ਗਿਆਨ
ਬੁਰਜ ਚੁਬਾਰਾ

ਧਰਮਸਾਲ ਕਹੋ, ਪਾਠਸ਼ਾਲ ਕਹੋ, ਭਜਨ ਗੁਫਾ ਭਜਨੀਕ ਭੌਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
“ਭੌਰ ਗੁਫਾ” ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ਨਾਮ ਇਸ ਦਾ, ਜਹਿ ਨਿਵਾਸੁ ਗੁਰ ਚਰਨ ਭੌਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਏਥੇ ਚਰਨ ਪਏ ਚਰਨ-ਕਮਲੀਆਂ ਦੇ, ਹੋਇਆ ਖਾਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਏਥੇ ਜਗਨਿ ਜੋਤਾਂ, ਏਹ ਜਗਜੋਤਿ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦੇਵੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੮੭।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦੇਵ ਜੋਤੀਸ਼ ਨਿਰਗੁਣ ਸਰੂਪਾ, ਖੁਦ ਦਿਖਲਾਇ ਜਲਵਾ ਦਰਸ਼ਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੀਤਾ ਨਦਰ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲਿਆਂ ਨੂੰ, ਇਹ ਦੀਦਾਰਗੜ੍ਹ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਨ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥੀ ਈਹਾਂ ਅਨੇਕ ਬੈਠੇ, ਲਾ ਅਚੱਲ ਆਸਣ ਸਮਾਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਧਿਆਨ ਅਖੰਡ ਅਖੰਡ ਸਮਾਧੀਆਂ ਦਾ, ਗਿਆਨ ਬੁਰਜ ਆਤਮ ਅਰੂਜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੮੮।

ਏਥੇ ਅਨਿਕ ਸਮਾਧੜੇ ਲੱਗਿ ਚੁੱਕੇ, ਖੇਡ ਵਰਤਿਆ ਦਸਮ ਦੁਆਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੋਤਿ ਦਰਸ਼ਨੀ ਦੁਆਰੁ ਕਾਪਟ ਖੁੱਲ੍ਹੇ, ਬੀਣਾ ਬੱਜਿਆ ਪੰਚ ਸ਼ਬਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਏਥੇ ਸਹਿਜ ਅਨੰਦਨੀ ਸ਼ਾਂਤਿ ਵਰਤੀ, ਪਾਨੁ ਅਖੰਡ ਹੋਇਆ ਸੁਖਮਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਏਥੇ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤੀ ਅਨਦ ਕੇਲ ਹੋਏ, ਜੋੜ-ਮੇਲੁ ਇਕਾਂਤ ਬ੍ਰਿਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੮੯।

ਏਥੇ ਖਿੜੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਜਗਰਾਤਿਆਂ ਦੀ, ਪੁਰਬ ਲਗਿਆ ਗੁਰਪੁਰਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਏਥੇ ਪ੍ਰੇਮ ਆਕਰਖਣੀ ਕਲਾ ਵਰਤੀ, ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਆਕਲ ਬਿਕਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਜ ਉੱਤਰੇ ਨਵੇਂ ਮਹਿਮਾਨ ਏਥੇ, ਚਰਨ ਪਇਆ ਸੁਜਾਨ ਸਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਮਰੋਂ ਉੱਠੀਆਂ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕਾਂਗਾਂ, ਗੁੰਬਜ਼ ਗੁੰਜਿਆਂ ਭੌਰ ਗੁਫੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੯੦।

ਰਾਗ ਰਤਨ ਪਰੀਆਂ ਆਈਆਂ ਕਾਂਗ ਭਰੀਆਂ, ਹੋਇਆ ਵੱਠਣਾ ਗਣ ਗੰਧਰਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਹਿ ਬੈਕੁੰਠ ਜਹਿ ਕੀਰਤਨ ਬਾਣੀਆਂ ਦੇ, ਗਾਵਣਹਾਰ ਜੋੜਾ ਪਿਰ ਪਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਹਿਮਾ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ ਰਸ ਕੀਰਤਨ ਦੀ, ਗੱਚੋ ਗੱਚ ਚੋਲਾ ਰੰਗ ਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਏ ਜਨ ਦੇਖਣਿ ਸੁਣਨਹਾਰੇ, ਐਸਾ ਕੀਰਤਨੁ ਚੂਰੁ ਨੂਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੯੧।

ਕਈ ਚੇਟਕੀ ਦਿਲ ਚੂਰ ਚੂਰ ਹੋਏ, ਜਗ ਮਗ ਨੂਰ ਚਮਕੂਰ ਚੇਹਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਛਬਿ ਬਿਲੋਕਿ ਅਲੋਕਕੀ ਲਾਲਨਾਂ ਦੀ, ਪਇਆ ਮੰਦ ਮੁਖ ਚੰਦ ਸੂਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਈ ਰਾਤ ਫੁਨ ਰਾਤੋਂ ਪਰਭਾਤ ਹੋਈ, ਠੱਲ੍ਹੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਢੋਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਾਰੇ ਆਇ ਚੁਬਾਰੜੇ ਗਿਰਦ ਘੁੰਮਣਿ, ਮਰਕਜ਼ ਭੁਲਿਆ ਧੂ ਸਤਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੯੨।

ਅੰਡਣੀ ਰੈਭਾਨ
ਗੈਟਾਰੇ

ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਫਕ ਤਲੂਅ ਦੇ ਧਿਆਨ ਭੁੱਲੇ, ਇਕੋ ਧਿਆਨ ਸ਼ਫਕ ਸ਼ਫਕੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਡੇ ਅੰਡਣੇ ਭਾਨ ਸੁਲਤਾਨ ਸ਼ਫਕੇ, ਵਡ ਉਜਿਆਰ ਕੋਟਾਨ ਭਾਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਨੂੰ ਸੁਧ ਨ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਲਹਿਦਿਆਂ ਦੀ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਰਹੇ ਰੈਭਾਨ ਭਾਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਡੀ ਅੱਖ ਨ ਉੱਘੜੇ ਕੀਰਤਨ ਤੋਂ, ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਉਚਾਨ ਉਫਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੯੩।

ਸਾਨੂੰ ਪੈਣ ਝਲਕੇ ਅਰਸੀ ਪ੍ਰੀਤਮੇ ਦੇ, ਡਲੁਕੇ ਨਭ-ਖੱਲਾ ਅਰਸ ਕੁਰਸ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਭ ਪੁਲਾੜ ਡਲੁਕੇ, ਛਲਕੇ ਨੂਰ ਸਰਵਰ, ਸਾਡਾ ਛਲਕਿਆ ਸਰ ਨਭ ਘਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਭਸਰ ਨਾਭਸਰ ਗੈਣਸਰ ਇੱਕ ਹੋਏ, ਸਭ ਪਰਵਾਰ ਸਾਗਰ ਸਮੁੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਰ ਸਮੁੰਦ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਧਾਰ ਬੱਝੀ, ਰਸ ਸਰਸਾਰ ਨਾਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੯੪।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੰਸਲੀ ਵਗੇ ਸਮੁੰਦ ਵਿਚੋਂ, ਸੁੱਭਰ ਤਾਲ ਘਟ ਨੂਰ ਅਮੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਡੇ ਉੱਛਲੇ ਤਾਲ ਰਸ ਪ੍ਰੇਮ ਲਹਿਰੇ, ਲਸਕੇ ਨੂਰ ਪੁਲਾੜ ਗਗਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗਗਨੀ ਘਟਾਂ ਉਮਗਾਈਆਂ ਨੂਰ ਭਰੀਆਂ, ਪਾਰਾਵਾਰ ਨ ਘਟ ਸਾਗਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਘਟਸਰੁ ਗੈਣਸਾਗਰੁ ਇੱਕ ਮਿੱਕ ਹੋਏ, ਰੰਚ ਅੰਤਰਾ ਨ ਘਟ ਗੈਣੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੯੫।

ਲਗਾਤਾਰ ਸਤਿਸੰਗ ਆਨੰਦ ਮੇਲੇ, ਵੱਡਾ ਚਾਉ ਨਵ ਮੇਲ ਮਿਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਏਹੋ ਚਾਉ ਸਤਸੰਗਤੀ ਮਿਲੇ ਰਹੀਏ, ਰਹੇ ਰੰਗ ਸਦ ਰੰਗ ਨਸ਼ੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਸ਼ੇ ਚੜ੍ਹੇ ਰਹਿਣ ਗੂੜ੍ਹ ਮਸਤੀਆਂ ਦੇ, ਅਮਲ ਉੱਤਰੇ ਨਾ ਖੀਵੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਮਲਾਂ ਬਾਝ ਖੀਵੇ ਰਹੀਏ ਦਿਵਸ ਰਾਤੀਂ, ਉਲਸ ਜਾਮ ਪੀ ਕੇ ਮਜਲਸੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੯੬।

ਮਿੱਠੇ ਭਾਣਿਆਂ ਦੇ
ਅਸਲ ਅਰਥ

ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਸੁਰਤੀਆਂ ਸੁਰਤਿ ਰਲੀਆਂ, ਸਦਾ ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸੁ ਸੁਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਦਰਿ ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸੁ ਕਵਾੜ ਖੁਲ੍ਹੇ, ਸੁਰਤਿ ਉਘਾੜ ਕਵਾੜ-ਖੁਲ੍ਹੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭੂ ਭਵਿਖ ਭਵਾਨ ਸਮਾਨ ਦਿੱਸਨ, ਦਿੱਬ ਜਲਵੜਾ ਦਿੱਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੰਗਲ ਜਲਵੜੇ ਭੀ ਵਿਚਿ ਸੰਗਲਾਂ ਦੇ, ਪ੍ਰੀਤ ਕੇਲੁ ਜੰਗਲੁ ਜੇਲੁੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੯੭।

ਜੇਲੁ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਭੀ ਜੋਤਿ ਮੰਗਲ, ਰਸਕ ਸ਼ਾਦੀਆਨਾ ਮੰਗਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਜ ਸੱਚ ਮਾਣੇ ਰਸ ਭਾਣਿਆਂ ਦੇ, ਆਇਆ ਸੁਆਦ ਭਾਣੇ ਮਿਠੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭਾਣੇ ਮਿਠਿਆਂ ਦੇ ਅਸਲ ਅਰਥ ਜਾਣੇ, ਅਨਦ ਮਾਣਿ ਮੰਗਲਚਾਰੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੰਗਲਚਾਰ ਹੀ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰ ਸਾਨੂੰ, ਹਿਰਦਾ ਸ਼ਾਂਤਿ ਸੀਤਲ ਸੀਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੯੮।

ਸੀਤਲਤਾਈਆਂ ਸਭ ਸੀਲਵੰਤਿਆਂ ਨੂੰ, ਠੰਢਾ ਠਾਰ ਮਨੁ ਠਾਰ ਠਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਿਰਦੇ ਠੰਢ ਵਰਤੀ ਨਾਮ ਠੰਢਕਾਂ ਦੀ, ਰੋਮ ਰੋਮ ਠਰਿਆ ਠੰਢੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਪਤ ਘਾਮ ਮਹਿ ਭੀ ਸੀਤ ਠਾਂਢ ਵਰਤੀ, ਸਭ ਤਪਤਾਉ ਮਿਟਿਆ ਗ੍ਰੀਖਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗ੍ਰੀਖਮ ਗਾਖੜੀ ਹਿਮਕਰ ਸਮਾਨ ਹੋਈ, ਨਾਹੀਂ ਸੀਤ ਪੋਹੇ ਹਿਮਕਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੪੯੯।

ਉਸਨ ਸੀਤ ਸਮਸਰ, ਪਾਲਾ ਘਾਮ ਇੱਕੋ, ਰਿਦ ਬਿਸਰਾਮ ਜਿਨ ਨਾਮੁ ਰਤਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਮੁ ਹਿਰਦੇ ਸਸੀਅਰ ਸਰਦ ਹੀਰਾ, ਪੋਹੇ ਘਾਮੁ ਨ ਗ੍ਰੀਖਮ ਰੁਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਿਮਕਰ ਬਰਫ ਬਰਸਾਵਣੀ ਰੁਤ ਅੰਦਰਿ, ਨਿੱਘੁ ਸੱਚੜਾ ਨਾਮ ਭਾਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮੁ ਭਾਨੁ ਠਰੂਰ ਹੁਨਾਲ ਅੰਦਰਿ, ਚੁੱਕਾ ਹੁੰਮ ਹੁਮਾਉ ਘਾਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੦੦।

ਨਾਮੁ ਨਿੱਘੜਾ ਭਾਨੁ ਸਿਆਲ ਰੁੱਤੀ, ਮੁੱਕਾ ਠਾਰ ਠਰਾਉ ਠਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮ ਭਾਚੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਘਾਮ ਪਾਲਾ, ਸਦ ਖਿੜਾਉ ਬਹਾਰ ਰੁਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖਿੜੀ ਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਬਹਾਰ ਸਾਨੂੰ, ਸਾਡਾ ਮੋਲਿਆ ਕੌਲ ਹਿਰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਦ ਬਹਾਰੀਆ ਮਾਹੁ ਬਸੰਤ ਖਿੜਿਆ, ਮਾਹਾ ਮਾਹੁ ਮੁਮਾਰਖੀ ਢੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੦੧।

ਸਾਨੂੰ ਨਿਤ ਨਵੀਆਂ ਸਦ ਬਹਾਰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ, ਆਤਮ ਮਉਲਿਆ ਨਾਮ ਪੁਲਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਭ ਪਰਤਾਪ ਬਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਕੇਰਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਿਰਛ ਹਰਿਆ ਅਮਰੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਆਸਰੇ ਠੀਕ ਬਣਿਆ, ਸਦਨੁ ਬੰਦਗੀ ਬੰਦੀ ਘਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬੰਦੀ ਖਾਨੜੇ ਬੰਦਗੀ ਸਦਨ ਦਿਸਨਿ, ਐਸਾ ਭਜਨੁ ਪਰਭਾਉ ਭਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੦੨।

ਅੰਦਰਿ ਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰਲੇ ਖਾਸ ਬੰਦੇ, ਭਗਤੀ ਭਾਵ ਜਿਨ ਪੂਰ ਕਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੂਰੇ ਉੱਤਰੇ ਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚਿ ਰਹਿ ਕੇ, ਪੂਰਾ ਭਾਗੁ ਤਿਨ ਬੰਦੀ ਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੁੰਟਸਰ ਨੀਕੜੇ ਸੇਈ ਹਰਿ ਜਨ, ਮਨੁ ਅਡੋਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੁੰਟ ਸ੍ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਰਖੁ ਸੋਗੁ ਸੁਖੁ ਦੁਖੁ ਸਮਾਨ ਤਿਨ੍ਹਾਂ, ਗਦ ਗਦ ਕੰਠ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਰਪੁਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੦੩।

ਭਜਨ ਗੁਫੇ ਬਣੇ ਜੇਲੁ ਕੋਠੀਆਂ ਦੇ, ਤਿਨ ਬੈਕੁੰਠ ਬਣਿਆ ਜੇਲੁੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਹਿ ਬੈਕੁੰਠ ਜਹਿ ਕੀਰਤਨੁ ਨਾਮ ਬਾਣੀ, ਵਡ ਪਰਤਾਉ ਹਰਿ ਭਾਉ ਭਗਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭਗਤੀ ਭਾਉ ਕਰਿ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਸਾਰੇ, ਨਦਰੀ ਨਦਰ ਨਦਰਾਉ ਨਦਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀਸੈ, ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁਣੀਐ, ਏਹ ਪਰਤੱਖ ਲਖਾਉ ਲਖਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੦੪।

ਅਲੱਖ ਲੱਖ ਕੇ ਫੇਰ ਲਖਾਉਣਾ ਨਾ, ਐਸਾ ਅਜਰੁ ਜਰਾਉ ਜਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਹਿਜ ਅਵਸਥ ਚੜ੍ਹਿ ਸਦਾ ਮਗਨਸ਼ਟ ਰਹਿਣਾ, ਰੰਗ ਮਸਤ ਸੁਭਾਉ ਸਹਿਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮ ਰੱਤਿਆਂ ਦੀ ਸਹਿਜ ਰਾਜ ਲੀਲਾ, ਸਹਿਜ ਜੋਗੁ ਲਿਵ ਨਾਮ ਅਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਦੁ ਨਿਰਬਾਣ ਨਿਹਚਲ ਸਦਾ ਅਨਦ ਮੰਗਲ, ਹੁਕਮੁ ਬੁਝਿ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੦੫।

ਭਾਣੇ ਸੱਚੜੇ ਦੀ ਸੋਈ ਸਾਰ ਜਾਨਣ, ਖਿੜਿਆ ਕੌਲ ਜਿਨ ਨਾਮ-ਲੀਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮ ਲੀਣੇ ਭਾਣੇ ਰਸ ਪਤੀਣੇ, ਆਇਆ ਰਸ ਤਿਨ ਸੱਚ ਭਾਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭਾਣੇ ਮਿਠੜੇ ਦਾ ਸੋਈ ਰਸ ਮਾਣੇ, ਰਸਿਆ ਰਸੁ ਜਿਨ ਨਾਮ ਅਮੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਾਖਿਆ ਨਾਮ ਰਸੁ ਸੋਇ ਜਾਣੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਅਮੋਲੁ ਅਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੦੬।

ਨਦਰ ਮਿਹਰੀ
ਰਹਿਮਤਾਂ

ਕੀਮਤਿ ਕੋਇ ਨਾ ਜਾਣਦੇ ਨਾਮ ਕੇਰੀ, ਸਾਈਂ ਨਾਮੁ ਅਮੋਲੁ ਕੀਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੋਈ ਹਰੀ ਰੰਗੁ ਮਾਣਦੇ ਜਨ ਸੁਭਾਗੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭਾਗੁ ਮਥਾਰ ਧੁਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਬਸੰਤ ਖਿੜਿਆ, ਵਿਗਸਿਆ ਦਹਿਰੁ ਰਸ-ਜੋਤਿ-ਕੁਸਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਭ, ਪਾਤਾਲ, ਧਰਿ, ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਸਾਰੇ, ਇੱਕੋ ਜੋਤਿ ਜਲਵਾ ਜਲਵੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੦੭।

ਜਲਵੁਲ ਜਲਵੀਏ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿੱਸੇ, ਇਕੋ ਜਲਵ ਝਾਕਾ ਜੁਲ-ਜਲੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੁਲ-ਜਲਾਲੁ ਜਲਵਾਲੁ ਰਸਾਲ ਰਸੀਆ, ਵੁੱਠਾ ਆਣਿ ਰਾਵਲ ਸੇਜੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੂ ਘਰਿ ਸਦਾ ਰੰਗੀਲੜਾ ਲਾਲ ਪਿਆਰਾ, ਆਸਕਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਪਹਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੂ ਭਤਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਨ ਵਿੱਥ ਰਾਈ, ਕਿਵ ਗਲਿਹਾਰੁ ਪਹਿਰਾਂ ਪਿਰੀਅੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੦੮।

ਮੂ ਗਲਿਹਾਰੁ ਕਿ ਪਿਰੀ ਪਿਆਰ ਆਹੇ, ਪਿਰੀ ਹਾਰੁ ਬਣਿਆ ਮੂ ਗੀਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰਾ ਗੱਦ ਗੱਦ ਪੁਲਕ੍ਰਿਤ ਕੰਠ ਹੋਇਆ, ਖਿੜਿਆ ਕੰਵਲ ਗੁਲ ਘਟ ਗੁਲਸ਼ਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਾਗ ਬਾਗ ਹਿਰਦਾ, ਸ਼ਾਦ ਸ਼ਾਦ ਤਨੁ ਮਨੁ, ਰੋਸ਼ਨ ਰੋਜ਼ੜਾ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਸਰੋਸੜੇ ਸਬਜ਼ ਹੋਏ, ਹਰਿਆ ਬਾਗ ਰੋਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੦੯।

ਬਾਗੋ ਬਾਗ ਸ਼ਾਦਾਬ ਸਰਸ਼ਾਰ ਹੋਏ, ਇੰਦ ਵਰਸਿਆ ਨਦਰ ਮਿਹਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੱਜ ਕੁਲ ਕਦੂਰਤਾਂ ਦੂਰ ਹੋਈਆਂ, ਦਰੁ ਖੁਲ੍ਹ ਗਇਆ ਰਹਿਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਭੇ ਰਹਿਮਤਾਂ ਰੱਬ ਰਹਿਮ ਦੀਆਂ, ਹੈ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਦਰਵੇਸ਼ ਦਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦਰ ਦਰਵੇਸ਼ ਜੋ ਆਪਿ ਲੜਿ ਲਾਇ ਲਏ, ਸਾਹਿਬ ਸਾਈਂ ਸੱਚਾ ਦਰਵੇਸ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੧੦।

ਗਦ ਗਦ
ਪੁਲਕ੍ਰਿਤ ਸਨਮੁਖ
ਸਨਿਮਰ ਕ੍ਰਿਤਗਤਾ
ਉਤਕੰਠ ਬੇਨਤੀ

ਧਣੀ ਮਾਣ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਇੱਕ ਤੂੰਹੀ, ਤੂੰਹੀ ਆਸਰਾ ਨਿਰਆਸਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਿੰਡ ਪ੍ਰਾਣ ਜੀ ਜਾਨ ਸਭ ਕਿਛੁ ਤੇਰਾ, ਸਾਹਿਬ ਬੰਦਿਆਂ ਬੈਖਰੀਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੂੰ ਬੇਓਟਿਆਂ ਓਟ ਪਰਵਦਗਾਰਾ, ਸੱਚਾ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹੁ ਸ਼ਾਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੂੰ ਨਿਬਾਵਿਆਂ ਥਾਉਂ ਹੈ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾ, ਸੱਚਾ ਨਾਥੁ ਅਨਾਥ ਬੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੧੧।

ਬੈਖਰੀਦ ਬੇਦਾਮ ਬੇਧਾਮ ਬੰਦੇ, ਵਾਰਸ ਵਾਲੀ ਤੂੰ ਲਾ-ਵਾਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਭ ਦਰ ਛੱਡਿ ਤੇਰੇ ਦਰ ਆਣਿ ਡਿੱਗੇ ਸਾਂਭੂ ਤੂੰਹੀ ਤਿਨ ਖਾਸ ਬਰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਰਦੇ ਤੁਧ ਘਰ ਦੇ, ਕੂਕਰ ਤੁਧ ਦਰ ਦੇ, ਤੂੰ ਹੀ ਤ੍ਰਾਣ ਦਾਤਾ ਕੂਕਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੋ ਬੇਨਾਮ ਬੇਕਾਮ ਬੇਠਾਮ ਗੋਲੇ, ਤੂੰ ਹੀ ਓਹਲੜਾ ਤਿਨਹਾਂ ਬੇਓਹਲਿਆਂ ਦਾ।੫੧੨।

ਜੋ ਬੇੜਾਣ ਬੇਪ੍ਰਾਣ ਬੇਜਾਨ ਜੀਉੜੇ, ਜੀਆਵਣਹਾਰ ਤੂੰਹੀ ਮਿਰਤਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੱਚੀ ਟੇਕ ਤੂੰ ਹੀ ਹੈਂ ਨਿਟੋਕਿਆਂ ਦੀ, ਤੂੰ ਆਧਾਰ ਆਧਾਰ-ਉਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਿਰਪਣ, ਤੂੰ ਮਸਕੀਨ ਮਾਲਕ, ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਦਾਤਾ ਗ੍ਰੀਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੂੰ ਹੀ ਭਗਤ ਵੱਛਲ, ਤੂੰ ਹੀ ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ, ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ ਅਪ੍ਰਾਧ ਕੋਟੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੧੩।

ਕੋਟ ਖਤੇ ਖਿਨ ਬਖਸ਼ਿ ਨਿਸਤਾਰ ਲੇਵਹਿ, ਗਤਿ ਉਧਾਰ ਕਰਹਿ ਨਿਗੱਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬੰਦੀ-ਛੋੜ ਤੂੰ, ਨਰਕ ਨਿਵਾਰ ਤੂੰ ਹੀ, ਮੇਟਣਹਾਰ ਤੂੰ ਭਉ ਭਵਜਲੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਟੁੱਟੀ ਗੰਢਣਹਾਰ ਸਮਰੱਥ ਸਾਂਈ, ਜੋੜਨਹਾਰ ਜੋੜਾ ਚਿਰ-ਵਿਛੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਿਰਹੋਂ ਕੁੱਠੜੇ ਚਿਰੀ ਵਿਛੁੰਨੜੇ ਜੋ, ਮੇਲਣਹਾਰ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਬਿਰਹੀਓਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੧੪।

ਨਿਮਖ ਭਰ
ਵਿਜੋਗ ਦੇ ਕਾਰਨੇ
ਬਹੁੜ ਸੰਜੋਗ
ਹਸਰਤ ਭਰੀਆਂ
ਬਿਹਾ ਵੇਦਨੀ
ਅਰਜੋਈਆਂ

ਸੋਗ ਮੁੱਠੜੇ ਰੋਗ ਵਿਜੋਗ ਬਿਰਹੀ, ਕਰਿ ਸੰਜੋਗ ਵਿਜੋਗੀਅੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲੰਮੇ ਫੇਰ ਪੈ ਗਏ ਵਿਛੋੜਿਆਂ ਦੇ, ਕਰਿ ਦੇ ਮੇਲ ਵੈਰਾਗੀਅੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਝੱਲੇ ਜਾਣ ਨ ਸੱਲ ਜੁਦਾਈਆਂ ਦੇ, ਬੇਗ ਵਸਲ ਕਰਿ ਹਿਜਰ ਕੁਠੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਾਰਿ ਹਿਜਰ ਵੈਰਾਗ ਲਾਚਾਰ ਕੀਤੇ, ਕਰਿ ਇਲਾਜ ਹਿਜਰ ਆਜਜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੧੫।

ਦਰਦਮੰਦ ਦੁਖਿਆਰ ਬੀਮਾਰ ਆਜਜ, ਤੂੰ ਹਬੀਬੁ ਤਬੀਬੁ ਮਰਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਰਜੇ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਇਕ ਦੀਦਾਰ ਦਾਰੂ, ਦਾਰੂ ਹੋਰ ਨਾ ਇਸ਼ਕ ਦਰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਾਵੀਂ ਖੈਰ ਦੀਦਾਰ ਦੀ ਆਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ, ਹੋਰ ਠੋਰੁ ਨਾ ਤੋਰ ਬੋਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਿਰਹੋਂ ਬਾਂਵਰੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀਦਾਰ ਭੋਰੇ, ਔਖਧੁ ਬੱਸ ਇੱਕੋ ਦਰਸ਼ਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੧੬।

ਦਰਸ ਬਾਝ ਨ ਚੈਨ ਦਿਨ ਰੈਨ ਆਵੈ, ਠੱਲ੍ਹੇ ਵਹਿਣ ਨ ਨੈਣ ਨੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਲੈ ਨੀਰ ਵਹੈ ਵਹਿ, ਨ ਧੀਰ ਹੀਅਰੇ, ਜੀਅਰਾ ਜਰੇ ਪਿਰੀਆ ਬਿਹੀਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਕੋ ਲਿੱਲ ਲੱਗੀ, ਇਕੋ ਤਾਂਘ ਲੱਗੀ, ਭੁੱਲਾ ਖਿਆਲ ਜੰਜਾਲ ਦੁਨੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭਾਵੈ ਕਾਰ ਵਿਹਾਰੁ ਨ ਹੋਰੁ ਕੋਈ, ਝੀਣਾ ਬੈਣੁ ਵੈਰਾਗੁ ਰੁਦਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੧੭।

ਅਸਾਂ ਬੈਣੁ ਬੈਰਾਗ ਦਾ ਜੋਗੁ ਝੋਇਆ, ਰੁੰਨਾ ਸਾਰੜਾ ਦਹਿਰੁ ਦੁਖੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੁਖੀਆਂ ਦਰਦ ਘਣੇ ਬਿਰਹੋਂ ਵੇਦਨਾ ਦੇ, ਤੂੰ ਹੀ ਵੈਦ ਧਣੀ ਵੇਦਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੱਲ ਸੁੰਧਕਦੇ ਵੇਦਨੀ ਸੀਨਿਆਂ ਦੇ, ਬੇਗ ਮੇਲ ਮਲੁਮ ਮਿਲਾਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੁਰਤ ਲੋੜੀਏ ਵਸਲ ਮਿਲਾਪ ਮੇਲਾ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਨਾਹਿ ਵੇਲਾ ਬਿਲੰਬੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੧੮।

ਰਾਤੀਂ ਨੀਂਦ ਨਾ ਦਿਨੇ ਆਰਾਮ ਸਾਨੂੰ, ਸਭ ਹਰਾਮ ਅਹਾਰੁ ਭੁਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖਾਣਾ ਪੀਵਣਾ ਸੌਣਾ ਸੁਖਾਂਵਦਾ ਨਾ, ਨਾ ਸੁਖਾਵੇ ਪਹਿਰਨੁ ਬਸਤਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਨੂੰ ਖਾਰ ਦਿੱਸਣ ਭਾਰ ਬਸਤਰਾਂ ਦੇ, ਦਿੱਸੇ ਭਾਰ ਜਾਮਾ ਨਿਜ ਤਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਨ ਸੀਗਾਰ ਤੰਬੋਲ ਰਸ ਖਾਮ ਸਾਰੇ, ਬਿਖ ਬਿਸਰਾਮ ਧੌਲਰ ਮੰਦਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੧੯।

ਸਾਨੂੰ ਸ੍ਰੀਰ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਸੁਰਤਿ ਭੁੱਲੀ, ਤੀਰ ਵੱਜਿਆ ਪੀਰ ਪਿਰੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੀਨੇ ਛੇਕ ਪਾਵੈ, ਖਾਲੀ ਨਾਹਿ ਜਾਵੈ, ਬਾਣੁ ਬਾਹਿਆ ਗੁਰੁ ਸੂਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੀਰ ਸਿੰਨ੍ਹਿਆ ਵਿੰਨ੍ਹਿਆ ਮੋਰ ਹਿਰਦਾ, ਰਹਿਆ ਠੌਰ ਪੈਕਾਮ ਪਿਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਹੀਂ ਨਿੱਕਲੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪੈਕਾਮੁ ਲੱਗਾ, ਲਾਇਆ ਖਾਸ ਸੁਜਾਨ ਸਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੨੦।

ਨਾਭ ਕੋਲ ਗੁਲਜ਼ਰੀ ਦੇ ਵਿਚਿ ਧਸਿਆ, ਸ਼ਬਦ ਬਾਣ ਅਮੋਘ ਸ਼ਿਸਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲੱਗੀ ਪੀਰ ਪ੍ਰਿਮੜੀ ਕੋਣੁ ਝੱਲੇ, ਰੜਕੇ ਤੀਰ ਅਧੀਰ ਕਰਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਈ ਕਰਕ ਕਲੇਜੜੇ ਮਾਂਹਿ ਮੇਰੇ, ਹੋਰੈ ਵੈਦੁ ਰੁਖ ਮਰਜ਼ ਨਬਜ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਬਜ਼ ਨਾੜ ਦੀ ਵੈਦ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਨਾਹੀਂ, ਪਾਰਾ ਕਬਜ਼ ਥਰਮਾਮੀਟਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੨੧।

ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰੀਤ ਸੁਜਾਨ ਦਾ ਇਸ਼ਕ ਲੱਗਾ, ਬਰਜਨ ਬਿਰਬੜਾ ਬੈਦ ਅਜਾਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਨੂੰ ਲੱਗੀਆਂ ਦਰਸ ਪਰੇਮ ਸਿੱਕਾਂ, ਸਾਹਿਬ ਤੁਧ ਦੀਦਾਰ ਸਿਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੂੰ ਹੀ ਲੱਗੀਆਂ ਤੋੜ ਨਿਭਾਉਣਹਾਰਾ, ਬੇੜਾ ਪਾਰੁ ਕਰਿ ਮੰਝਧਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੰਝਧਾਰ ਭੰਵਰਾਂ ਵਿਚਿ ਪਈ ਬੇੜੀ, ਖਾਵੇ ਖੌਫ਼ ਗਰਦਾਬ ਲਹਿਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੨੨।

ਬਿਨੈ ਤੁਠਣ
ਮਿਹਰ ਨਦਰੀ
ਸਾਹਿਬ ਦਾ
ਮਿਹਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ
ਆਤਮ ਮੁਅਜਜ਼ਾ

ਲਹਿਰਾਂ ਲੱਖ ਸੈਆਨ ਝੜ ਝੱਖੜਾਂ ਦੇ, ਡੁੱਬਣਿ ਦੇਇ ਨ ਪਿਰੀ ਪ੍ਰੀਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਘੁੰਮਣ-ਘੇਰ ਵਿਚੋਂ ਬੇੜੇ ਕਾਢ ਲਏ, ਪਿਰੀ ਮੇਉ ਬੋਹਿਥ ਬੋਹਿਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਾਂਹ ਦੇਇ ਕੇ ਆਪ ਬਚਾਇ ਲਏ, ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਖੇਵਟ ਖੇਵਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਠੰਡਿ ਸ਼ਾਂਤਿ ਪਾਈ ਗੁਰੂ ਪੂਰਿਆਂ ਨੇ, ਦੁਖੁ ਨੱਠਿਆ ਚਿੰਤ-ਭਵਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੨੩।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲੱਦੀਆਂ ਆਈਆਂ ਅਰਸ਼ ਪੌਣਾਂ, ਕੋਲ ਖਿਲਿਆ ਮੌਲ ਮਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖਿੜੇ ਚਮਨ ਗੁਲਾਬ ਚੰਬੇਲੀਆਂ ਦੇ, ਬਾਗੁ ਮਹਿਕਿਆ ਮੁਸ਼ਕ ਮਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਰੇ ਖਿੱਲਰੀ ਵਾਸ ਕਸਤੂਰੀਆਂ ਦੀ, ਨਾਫ਼ਾ ਮੁਸ਼ਕਿਆ ਮਰਦ ਮਿਰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਚੇ ਨਾਭ ਕਸਤੂਰੀਏ ਮਰਦ ਮੁਸ਼ਕੇ, ਮੁਸ਼ਕ ਮਾਤ ਹੈ ਮਿਰਗ ਨਾਫੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੨੪।

ਨਾਭ ਕੰਵਲ ਦੀ ਲਪਟ ਬਿਸਮਾਦ ਭਿੰਨੀ, ਬਿਸਮਨ ਮੇਦੁ ਹੈ ਅਮੀ ਹੀਅਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੀਅਰੈ ਅਮੀ ਨਿਧਾਨ ਦੀ ਖਾਨ ਮੁਸ਼ਕੀ, ਬੋਸਤਾਨ ਪ੍ਰਗਟੇਨਾ ਕੁਸਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੁਸਮਾਂ ਚਾੜ੍ਹ ਨਸ਼ੇ ਲੋਟ ਪੋਟ ਕੀਤੇ, ਆਇਆ ਲੋਰੁ ਲਟਕੋਰੁ ਅਰਸ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਨੂੰ ਸੁੱਧ ਨ ਬੁਧ ਸਰੀਰ ਕੇਰੀ, ਸਾਰਾ ਦੁੱਖੁ ਨੱਠਾ ਵੇਦਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੨੫।

ਲਾਹੇ ਸਗਲ ਵਿਸੂਰੜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ, ਕਿਲਵਿਖ ਕੱਟਿਆ ਕੱਟ ਕਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਝੋਰੇ ਝੂਰੜੇ ਸਾਰੜੇ ਦੂਰ ਹੋਏ, ਹੋਲ ਹੱਟਿਆ ਹਟਿ ਹਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗਏ ਦੁੰਦ ਕਲੇਸ਼ ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੇ, ਰੋਗ ਘਟਿਆ ਘਟ ਘਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਿਟੇ ਸੂਲ ਵਿਜੋਗ ਵਿਛੋੜਿਆਂ ਦੇ, ਬੂਝਾ ਪੱਟਿਆ ਪਟਿ ਪਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੨੬।

ਘੁੱਟਿ ਘੁੱਟਿ ਵਲਾਈਆਂ ਬਾਹੋੜੀਆਂ, ਰਸੁ ਘੁੱਟਿਆ ਘੁੱਟ ਘੁੱਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਘੱਟਿ ਘਾਟਿ ਤੇ ਜੱਫੀਆਂ ਆਇ ਪਈਆਂ, ਜੁਟੁ ਜੁੱਟਿਆ ਜੁੱਟਿ ਜੁੱਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਤਮ-ਭੋਗ ਰਹੱਸ ਸੰਜੋਗ ਹੋਏ, ਲਹਿਰਾ ਲੁੱਟਿਆ ਲੁੱਟ ਲੁੱਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਜਰ ਅਮਰ ਪਦਾਰਥੀ ਲੁਟ ਲੁੱਟੀ, ਕੜੁ ਟੁੱਟਿਆ ਟੁੱਟ ਟੁੱਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੨੭।

ਪੰਜੇ ਦੂਤ ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਤੇ, ਗੜ੍ਹ ਛੁੱਟਿਆ ਛੁੱਟ ਛੁੱਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਤਰਿ ਸਹਿਜ ਸੁਤੰਤਰੀ ਰਾਜ ਹੋਇਆ, ਰਾਜੁ ਉੱਠਿਆ ਉੱਠ ਉੱਠੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਾਂਦੁ ਉੱਠ ਜਾਣੇ, ਵੈਰੀ ਉਠਿ ਨੱਠੇ, ਕੁੱਟਣ ਕੁੱਟਿਆ ਕੁੱਟ ਕਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੋਇਆ ਧਰਮ ਸੁਰਾਜ ਹਲੇਮੀਆਂ ਦਾ, ਗੜ੍ਹ ਛੁੱਟਿਆ ਛੁੱਟ ਛੁੱਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੨੮।

ਫੁੱਟੇ ਬੁਕਲਾਂ ਵਿਚਿ ਗਿਆਨ ਲੱਭੂ, ਗਿਆਨ ਗੁਰੂ ਚਾਨਣ ਚਰਾਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਗੇ ਜੋਤਿ ਚਰਾਗ ਘਟਿ ਚਾਨਣਾਂ ਦੇ, ਨੱਠਾ ਨੇਰੁ ਅਗਿਆਨੁ ਤਿਮਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਿਮਰ ਦੂਰ ਹੋਏ ਦੂਈ ਦੂਰੀਆਂ ਦੇ, ਡਿੱਠਾ ਨੂਰ ਜਾਹਰ ਜਹੂਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੁਰ-ਜਹੂਰ ਪੁਰ-ਨੂਰ ਹਜ਼ੂਰ ਦਰਸ਼ਨ, ਘਰੁ ਭਰਪੂਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹਜ਼ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੨੯।

ਅਨਦਿਨ ਨੂਰ ਜਹੂਰ ਹਜ਼ੂਰੀਆਂ ਦੇ, ਦਰਸ਼ਨ ਨਿੱਤ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਨਿਸਦਿਨ, ਅੱਤ ਵਡ ਭਾਗ ਹਜ਼ੂਰ ਰਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਹਿਣ ਹਜ਼ੂਰ ਹਜ਼ੂਰੀਏ ਸਿੰਘ ਸੋਈ, ਚਮਕੇ ਨੂਰ ਸੁੱਚੇ ਭਾਂਡੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਚੇ ਭਾਂਡੜੇ ਨੂਰ ਦੁਧੂਰ ਧੋਤੇ, ਦਰਸ਼ਨੁ ਪਾਕੁ ਹੈ ਦੁੱਧ ਧੁਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੩੦।

ਪੂਰੇ ਭਾਂਡੜੇ ਪੂਰੇ ਨੇ ਆਪਿ ਪੂਰੇ, ਉਰਾ ਕਿਛੁ ਨ ਪੂਰ ਪੂਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੂਰਨ ਡੋਲਤਾ ਨਾਂਹਿ ਕਦੰਤ ਭਾਂਡਾ, ਤਿਥੇ ਭਰਮ ਨ ਡੋਲ ਡਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭਾਂਡਾ ਭਰਮ ਵਾਲਾ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਭੰਨ ਦਿੱਤਾ, ਲੱਗਾ ਰੰਗੁ ਸਾਖਿਆਤ ਦਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਂਡਾ ਭਰਮ ਦਾ ਭਾਂਡੜਾ ਫੁੱਟ ਗਇਆ, ਭਇਆ ਮਨਹਿ ਪਰਗਾਸ ਪਿਰੀਓਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੩੧।

ਬੇੜੀ ਬੰਧਨਾਂ ਦੀ ਗੁਰੂ ਕਟਿ ਦਿਤੀ, ਕਰ ਕੇ ਬੰਦ ਖਲਾਸ ਬੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਾਉ ਬੁਝ ਗਇਆ ਤਪਤ ਕੜਾਹਿਆਂ ਦਾ, ਵਿਗਸਿਆ ਨਾਮੁ ਸੀਤਲ ਗੁਰ ਸੰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭਾਰਾ ਚੁੱਕ ਗਇਆ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਮ ਵਾਲਾ, ਪਾਇਆ ਪਦੁ ਨਿਹਕਰਮ ਕਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰ ਕੈ ਬਾਣਿ ਬੱਜਰ ਕੱਲਿ ਛੇਦ ਸਿੱਟੀ, ਪਦੁ ਪਰਗਾਸਿਆ ਉਨਮਨ ਸੁੰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੩੨।

ਚੂਕਾ ਸ਼ਕਤਿ ਅੰਧੇਰ ਭਰਮ ਜੇਵੜੀ ਦਾ, ਨਿਹਚਲ ਵਾਸੁ ਸ਼ਿਵ ਘਰਿ ਗੁਰ-ਸੁਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁੰਨ ਮੰਡਲੀ ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸੁ ਹੋਇਆ, ਸੁਰਤਿ ਧਨਖੁ ਸਰੁ ਸ਼ਬਦ ਚੜ੍ਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਉਲਟਤ ਪਵਨ ਚੱਕੁ ਖੱਟ ਭੇਦ ਸਿੱਟੇ, ਰਸ ਅਨੁਰਾਗੁ ਥਿਰ ਜੋਤਿ ਮਗਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੈਸਾ ਦੀਆ ਪਲੀਤੜਾ ਝਲਕ ਤੈਸੀ, ਜਸ ਸਸਿ ਕਿਰਣ ਤਸ ਰਸ ਸੰਪਟੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੩੩।

ਮਿਹਰਵਾਨ ਸਮਰੱਥ ਨੇ ਦਇਆ ਧਾਰੀ, ਖਹਿੜਾ ਛੁੱਟਿਆ ਬਿਲਬਿਲਾਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਨੇ ਕੀਨ ਰੱਛਾ, ਆਵਾ ਉਤਿਆ ਦੂਤ ਦੁਸ਼ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਕਤ ਦੁਸ਼ਟ ਨਿੰਦਕ ਸਭਿ ਬਿਦਾਰ ਘੱਤੇ, ਝੋੜਾ ਮੁਕਿਆ ਸਭਿ ਸੰਕਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਸ਼ਟ ਦੇਣਹਾਰੇ ਮੁੱਕ ਚੁੱਕ ਗਏ, ਸਾਹੁ ਸੁੱਕਿਆ ਬਿਕਟ ਕਸ਼ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੩੪।

ਆਵਾ ਗਉਣ ਵਾਲੇ ਮਿਟੇ ਸਗਲ ਸੰਸੇ, ਗੋੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਨਮ ਮਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਾੜ੍ਹ ਲਏ ਭੈ ਸਾਗਰੋਂ ਕੰਢਿਆਂ ਤੇ, ਸਤਿਗੁਰਿ ਕੀਤੜਾ ਧਰਮੁ ਧਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਿਲਿਆ ਵਾਸੁ ਸੱਚ ਥਾਨੁ ਸੱਚ ਬੈਠਕਾਂ ਤੇ, ਸੱਚਾ ਸੁਆਉ ਬਣਾਉ ਬਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੱਚ ਪ੍ਰੰਜੀਆਂ ਤੇ ਸੱਚ ਵਖਰਾਂ ਦਾ, ਡਿੱਠਾ ਖੋਲ੍ਹ ਖਜਾਨਾ ਨਿਧੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੩੫।

ਖਾਣਾ ਖਰਚਣਾ ਹਲਿ ਮਿਲਿ ਭਾਈਆਂ ਨੇ, ਨ ਨਿਖੁੱਟਸੀ ਵਰੁ ਬਰਕਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਧੁਰਿ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਦੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਬਰਕਤਾਂ ਏਹ, ਵਾਧਾ ਵਧੇ ਵਧਾਉ ਵਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦਾਤਾਂ ਦੂਣ ਸਵਾਈਆਂ ਤੋਟ ਨਾਹੀਂ, ਹੈ ਅਤੁਟ ਭੰਡਾਰ ਦਾਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੂਰੀ ਦਾਤ ਖਸਮ ਦੀ ਘਟੇ ਨਾਹੀਂ, ਪੂਰਾ ਬੋਲੁ ਖਸਮਾਨ ਖਸਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੩੬।

ਹਰੀ ਜਨਾਂ ਦਾ
ਸਫਲ
ਪਰਸੁਆਰਥੀ
ਜੀਵਨ

ਪੂਰੇ ਉੱਤਰੇ, ਨਿਕਲੇ ਨਾਂਹਿ ਕੱਸੇ, ਪੂਰਾ ਤੋਲ ਤਰਾਜ਼ੂ ਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਧਨ ਪੱਲੜੇ ਨਾਮੁ, ਧਨਵੰਤ ਸੇਈ, ਧੰਨੁ ਜਨਮ ਹੈ ਭਾਗਠੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਧੰਨ ਭਾਗਠੜੇ ਸੰਤ ਭਗਤ ਜਨਾਂ, ਜੀਵਣੁ ਸਫਲ ਸਫਲ-ਯਾਤ੍ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਗਤਿ ਆਏ ਨਮਿਤ ਪਰਸੁਆਰਥਾਂ ਦੇ, ਸਫਲ ਆਗਮਨ ਪਰਸੁਆਰਥੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੩੭।

ਤੱਤ ਉਪਕਾਰੀ
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ
ਤੱਤ ਉਪਕਾਰ

ਜਨਮੁ ਮਰਨੁ ਹਰਿ ਜਨ ਦੋਹੂ ਮਾਂਹਿ ਨਾਂਹੀ, ਤਤੁ ਅਵਤਾਰੁ ਹੈ ਗੁਰ ਹਰਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੂਰੇ ਅਵਤਰੇ ਖਾਸ ਉਪਕਾਰ ਖਾਤਰ, ਕੀਤਾ ਪਾਲਨਾ ਖਾਸ ਹੁਕਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੁਕਮੁ ਖਾਸ ਦਰਬਾਰ ਕਰਤਾਰ ਸੰਦਾ, ਖਾਸ ਉਧਾਰ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਾਨੀਝੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਨੂੰ ਤਾਰਨਾ ਚਾੜ੍ਹ ਬੇੜੇ, ਚੱਪਾ ਲਾਇ ਕੇ ਖਾਸ ਚਪੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੩੮।

ਖਾਸੁ ਉਧਾਰੁ ਉਪਕਾਰ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ, ਖਾਸੁ ਅਵਤਾਰੁ ਉਧਾਰੁ ਕਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੀਆ ਦਾਨੁ ਦੇ ਜਗਤ ਉਧਾਰ ਕਰਨਾ, ਹੈ ਉਪਕਾਰ ਕਰਤਾਰ-ਪਠੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭਗਤੀ ਲਾਇ, ਮਿਲਾਇ ਕਰਤਾਰ ਸੰਗੇ, ਲੇਖੁ ਮੇਟਣਾ ਜਨਮ ਮਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਏਹ ਉਧਾਰੁ ਉਪਕਾਰ ਅਲੋਕਕੀ ਹੈ, ਤੱਤ ਉਪਕਾਰ ਗੁਰ ਤੱਤ-ਸਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੩੯।

ਤੱਤ ਪ੍ਰਮਾਰਥੀ
ਗੁਰਮਤਿ ਉਪਕਾਰ
ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ

ਗੁਰੂ ਮਤਿ ਸੁਧਾਰੁ ਵਿਲੱਖਣਾ ਹੈ, ਏਹੋ ਵਾਧੜਾ ਗੁਰੂ ਘਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਏਸ ਉਪਕਾਰ ਦੀ ਹੋਰ ਨਜ਼ੀਰ ਨਾਹੀ, ਡੂੰਘੁ ਥਾਹੁ ਲਇਆ ਮਤ ਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭਿੰਨੇ ਠੋਕ ਵਜਾਇ ਕੇ ਮੱਤ ਸਾਰੇ, ਲੱਭੇ ਮੁਸ਼ਕ ਨ ਤੱਤ ਵਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਣਾ ਤੱਤੁ ਤੁਰੀਆ-ਗੁਣੀ ਅੰਸ ਵਾਲਾ, ਹੈ ਉਪਕਾਰ ਗੁਣੀ ਗਹੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੪੦।

ਗੁਰੂ ਗੁਣੀ ਗਹੀਰ ਅਵਤਾਰ ਪੂਰੇ, ਪੂਰਾ ਪੂਰਨਾ ਪਰਉਪਕਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੋੜ ਦੇਵਣਾ ਨਾਲਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ, ਆਤਮ ਦਾਨ ਦੇ ਖਾਸ ਸ਼ਕਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖਾਸ ਕੰਮੁ ਏਹ ਗੁਰ ਕਲਾਧਾਰੀਆਂ ਦਾ, ਏਥੇ ਗੰਮ ਨਾ ਹੋਰ ਅਵਤਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਉੱਚ ਤੱਤ ਪਰਮਾਰਥੀ ਸੱਚ ਵਾਲਾ, ਹੈ ਉਪਕਾਰ ਗੁਰਮਤਿ ਮੰਤ੍ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੪੧।

ਆਨਮਤ ਮਤਾਂਤ੍ਰਾਂ
ਦਾ ਲੋਕਾਚਾਰ
ਖਲਜਗਣੀ ਪ੍ਰਚਾਰ

ਲੋਕਾਚਾਰ ਸੁਧਾਰ ਅਨਮਤੀਆਂ ਦੇ, ਹੈ ਖਲਜਗਣ ਗੀਫਾਰਮਰ ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖੰਦੇ ਰਲ ਗਇਆ ਬੇਦਾ-ਚਾਰ ਵਾਲਾ, ਭੇਡਾ-ਚਾਰ ਸੁਧਾਰ ਭੇਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਘਰਿ ਘਰਿ ਨਵੇਂ ਗੀਫਾਰਮਰ ਨਿਤ ਬਣਦੇ, ਸਰੇ ਕਾਜ ਨਾਹੀਂ ਕਰਤਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੱਤ ਕਰਤਬੀ ਉੱਚ ਪਰਮਾਰਥਾਂ ਦਾ, ਨਾ ਸੁਧਾਰ ਹੈ ਗੀਫਾਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੪੨।

ਰਹਿਆ ਸੱਚੁ ਕਿਨਾਰੇ ਪਰਚਾਰਕਾਂ ਤੋਂ, ਛਿੜਿਆ ਕੱਚ ਪਰਚਾਰ ਕਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਉਚ ਮਨਤਵੀ ਸਾਰ ਪਰਚਾਰ ਵਾਲਾ, ਘੁੱਬਾ ਅਸਲ ਆਦਰਸ਼ ਸਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਰੁ ਸੱਚ ਦੀ ਖਬਰ ਨ ਸਾਰ ਕਿਸੇ, ਫੋਕਾ ਸਚ ਹੋਕਾ ਕੁਫਰ ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਭੇ ਸੱਚ ਦੀਆਂ ਡੀਂਗਾਂ ਮਾਰਿ ਟੱਪਣ, ਕੂੜਾ ਟੱਪਣਾ ਡੀਂਗ ਡੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੪੩।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਚ ਦਾ ਮੁਸ਼ਕ ਨਾ ਰੰਚ ਮਿਲਿਆ, ਵਾਧੂ ਬਫਣੁ ਬਫਾਉ ਬਫੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿੰਨੇ ਮੱਤ ਟੋਲੇ, ਸਚੇਂ ਸਭਿ ਪੋਲੇ, ਸਚੇਂ ਸੱਖਣਾ ਮੱਤੁ ਸਭੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੱਤੁ ਸੱਚੁ ਦਾ ਮਰ ਗਇਆ ਮੱਚੁ ਮੂਲੋਂ, ਮਰਿਆ ਮੱਚ ਭੀ ਸੱਚੁ ਕੂਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਭੇ ਕੋਇ ਵਖੋ ਵਖ ਸੱਚ ਕੂਕੇ, ਕੂਕਣ ਬਾਦ ਸਚੇਂ ਸੱਖਣੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੪੪।

ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਖੜੇ ਹੋਏ ਮੱਤ ਜੋਈ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੁ ਫੜਿਆ ਨਵ ਢੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਹੁ ਚੜ੍ਹਿਆ ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਵਾਲਾ, ਸਿਵਲੀਜ਼ੇਸ਼ਨੀ ਸਾਇੰਸ ਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਇੰਸ ਵਿਦਿਆ ਮਾਇਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ, ਤਿੱਥੇ ਮੁਸ਼ਕ ਨ ਤੱਤ ਵਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵਧੀ ਹੰਗਤਾ ਚਤੁਰਤਾ ਚਪਲਤਾਈ, ਹੋਇਆ ਹਾਲ ਇਹ ਸਾਇੰਸ-ਪੜ੍ਹੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੪੫।

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆ
ਬਿਹੁਣੇ ਸਭ
ਵਿਦਿਆ
ਅਵਿਦਿਆ ਹੈ

ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਸਭ ਨਾਸਤਕ ਹੋਇ ਬੈਠੇ, ਟਾਵਾਂ ਬੂਟ ਕੋ ਕੋ ਆਸਤਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੁਨਕਰ ਹੋਇ ਬੈਠੇ ਰੱਬ ਮੰਨਣੇ ਤੋਂ, ਦਾਅਵਾ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਸੱਚ ਗਿਆਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਿਮਰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਨਾਉਂ ਗਿਆਨ ਧਰਿਆ, ਚਪਲ ਗਿਆਨ ਹੈ ਗਿਆਨ ਅੰਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗਿਆਨੋਂ ਅੰਧਲੇ ਸੱਚ ਦੀ ਧੰਧ ਪਿੱਟਣ, ਧੁੰਆਂਧਾਰ ਗਿਆਨ ਧੁੰਧੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੪੬।

ਧੁੰਦ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਤੱਤ ਗਯਾਨ ਆਖਣਿ, ਫਿਰਿਆ ਮਗਜ਼ ਅਗਿਆਨ ਗੰਧਲੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੰਧਲ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਗੱਡੇ ਲਦਿ ਲਏ, ਲੇਖੇ ਕਾਜ ਨਾ ਝਾਖ ਝਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਘੋਖਿ ਘੋਖਿ ਵਿਦਿਆ ਐਵੇਂ ਝਖਿ ਮਾਰੀ, ਲੱਦੁ ਲੱਦਿਆ ਭਾਰੁ ਗਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲੱਦਿ ਲੱਦਿ ਵਿਦਿਆ ਪਿਛੋਂ ਲਿੱਦ ਕੀਤੀ, ਗਧਾ ਗਿਆਨ ਹੈ ਰੂੜ ਵਿਦਿਓਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੪੭।

ਰੁਲਦੀ ਰੂੜੀਆਂ ਤੇ ਡਿੱਠੀ ਕੂੜ ਵਿਦਯਾ, ਰੁਲਦ ਗਿਆਨ ਹੈ ਰੂੜਿ ਰੁਲਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲੱਝਾ ਸੱਚੁ ਨਾ ਢੋਰ ਦੇ ਢੋਰ ਰਹਿ ਗਏ, ਬਲਦ ਗਿਆਨੁ ਬਹੁ ਪੜ੍ਹਤ ਪੜ੍ਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਾਣਸ ਚੰਮ ਪਲੇਟੜੇ ਬਾਹਰੋਂ ਓਹ, ਅੰਦਰੁ ਕਾਲੜਾ ਢੋਰ ਪਸੂਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੜ੍ਹਿ ਪੜ੍ਹਿ ਵਿਦਿਆ ਸਾਇੰਸ ਹੋ ਬਹੇ ਚਾਤਰ, ਅੰਧਘੋਰ ਅੰਦਰੁ ਢੋਰ ਖੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੪੮।

ਜੇਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਤੇਤੇ ਕੜ੍ਹੇ ਸੜ੍ਹੇ ਹਉਮੈ, ਪੜ੍ਹਿਆ ਪੂਰ ਸਾਰਾ ਡਵ-ਦਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦਾਵਾ ਅਗਨਿ ਵਣ ਤ੍ਰਿਣ ਸਭ ਜਾਰ ਸਿੱਟੇ, ਦੱਧਾ ਬੜਵਾਨਲਿ ਥਲ ਜਲੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੰਗਲ ਝੱਲ ਡੂੰਗਰ ਥਲ ਵਰਾਨ ਹੋਏ, ਬਨ ਉਦਿਆਨ ਦੱਧਾ ਝਲਨੋਲੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਉਮੈ ਨੱਲ ਦਾ ਝੱਲੁ ਅਕਲ ਸਾੜੇ, ਅਕਲ ਮੱਦੁ ਫਾਦਲ ਹੈਂਕੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੪੯।

ਝੱਲੇ ਹੋਏ ਪੜ੍ਹੱਲ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਦੇ, ਭੈੜਾ ਝੱਲੁ ਵਿਦਿਅੱਲ ਸੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੱਤੀ ਤੋਇ ਨਾ ਪਲਵੇ ਜਲ ਟੁੱਭੇ, ਝੁਰਨਾ ਝੁਰਨਾ ਡੋਹਾਗਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੋਏ ਰੱਬ-ਡੋਹਾਗਣੇ ਵਿਦਿਆ ਅਕਲੀ, ਝੁਰਿ ਵਿਸੂਰਨਾ ਰੱਬ ਵੰਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵਾਂਜੇ ਰੱਬ ਰਹੀਮ ਦੀ ਰਹਿਮਤਾਂ ਤੋਂ, ਹੋਸੀ ਹਾਲ ਕੀ ਤਿਨ ਬਪੁੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੫੦।

ਧਰਮ ਬਿਹੁਨ
ਇਖਲਾਕ
ਫੋਕਟ

ਛੁੱਟੇ ਬਪੁੜੇ ਤਿਲ ਬੂਆੜ ਸੁੰਢੇ, ਸੁੰਢਾ ਖੇਤ ਨਾਹੋਂ ਛੁਟੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਫਲੀਅਨ ਫੁਲੀਅਨ ਚਾਰ ਦਿਹਾੜ ਜੁਲੀਅਨ, ਭੀ ਤਨੁ ਕਾਲੜਾ ਕੁਸੰਭੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਾਹਰੋਂ ਚੋਪੜੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸੁਆਹ ਉੱਡੇ, ਚੰਚਲ ਚੀਤ ਬਿਹਾਲ ਚਤਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭੀਤਰ ਭਰੀ ਭੰਗਾਰ ਚਿਤ ਚੰਚਲਾਂ ਦੇ, ਬਾਹਰੋਂ ਖੰਡ ਲਿਵਾੜੁ ਖੁਲਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੫੧।

ਖੁਲਕ ਨੇਕ ਇਖਲਾਕ ਦੀ ਟਾਹਰ ਮਾਰਨਿ, ਧਰਮਹੀਨ ਇਖਲਾਕ ਫਿਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਧਰਮੁ ਪੰਖ ਲਗਾਇ ਕੈ ਉੱਡਿ ਗਇਆ, ਪਇਆ ਕਾਲੁ ਪੁੰਨਿਓਂ ਚੰਦ੍ਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਾਲੀ ਕੂੜ ਅਮਾਵਸੀ ਰਾਤ ਪੈ ਗਈ, ਛਿਪਿਆ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਸਚ ਪੁੰਨਿਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵਗੀ ਵਾਉ ਇਕੋ ਮੱਤ ਮਤਾਂਤਰਾਂ ਨੂੰ, ਝੋਲਾ ਮਾਰ ਗਇਆ ਨਵਲ ਝੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੫੨।

ਤਿਮਰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਜਾਲ ਪਸਰ ਰਹਿਆ, ਕਿਤੇ ਦਿਸੇ ਨ ਤੱਤ ਰੁਸ਼ਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਵੀਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਆਖਦੇ ਤਿਮਰ ਤਾਈਂ, ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਇਆ ਰੋਲ ਘਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੱਚਾ ਤੱਤ ਉਜਾਲੜਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਏ, ਬਾਕੀ ਵੱਗ ਗਇਆ ਪੱਛਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਰੇ ਪੁਆਰੜੇ ਪੱਛਮੀ ਵਿਦਿਆ ਦੇ, ਜਿਨਿ ਪਸਾਰਿਆ ਜਾਲੁ ਤਿਮਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੫੩।

ਤਿਮਰ ਅਨੂਰ ਪਿੱਛੇ ਭੰਨੀ ਖਲਕ ਸਾਰੀ, ਪਸਰ ਰਹਿਆ ਪਸਾਰਾ ਪਸਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੱਖ ਉੱਘੜੇ ਨਾਹਿ ਅਨੂਰਿਆਂ ਤੇ, ਕਿਕੂੰ ਪਏ ਝਲਕਾਰਾ ਝਲਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਮਿਹਰ ਕਰੇ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਉਤੇ, ਹੋਵੇ ਤੱਤ ਪਰਚਾਰ ਤਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਫਿਰੇ ਨਾਮੁ ਚੱਕਰੁ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਉਪਰ, ਪਵੇ ਸੋਝਲਾ ਤੱਤ ਵਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੫੪।

ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮ ਹੀ
ਤੱਤ ਸਚੁ
'ਸੱਚ' ਵੱਥ ਹੈ;

ਤੱਤ ਅਧਿਆਤਮੀ ਤੱਤ ਆਦਰਸ਼ ਦਰਸ਼ੀ, ਸਤਿਨਾਮੁ ਹੈ ਤੱਤ ਤਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਤਿਨਾਮੁ ਤੱਤੇ ਤੱਤ ਵੱਥੁ ਸੱਚੀ, ਸੱਚਾ ਸਉਦੜਾ ਸਚੁ ਵਣਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਏਦੂੰ ਪ੍ਰੰਦ ਹੈ ਸੱਚੁ ਨਾ ਹੋਗ ਹੋਸੀ, ਨਾਮੁ ਸਚੁ ਹੈ ਆਦਿ ਧੁਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਭੀ ਸਚੁ ਏਹੀ, ਨਾਮ ਸੱਚੁ ਹੈ ਧੁਰ ਜੁਗਜੁਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੫੫।

ਨਾਮ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ
ਕੋਈ ਵਥ
ਪਦਾਰਥ ਸੱਚ
ਨਹੀ;

ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਸੁਜਨਮ ਦਾ ਨਾਮੁ ਲਾਹਾ, ਨਾਮੁ ਇਸ਼ਟ ਜਗ ਜਨਮ ਯਾਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮ ਸਫਲ ਫਲ ਜਗ ਸਫਲ ਯਾਤਰਾ ਦਾ, ਨਿਰਮਲ ਕਰਮੁ ਏਹੁ ਸਰਬ ਕਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮੁ ਪੂਜ ਸਰਬੋਤਮੋ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪੂਜਾ, ਨਾਮੁ ਧਰਮੁ ਸਿਰੁ ਸਰਬ ਧਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮੁ ਸੱਤਿ ਪਦਾਰਥਾਂ ਸਿਰ ਪਦਾਰਥ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪੰਥ ਸਿਰਤਾਜ ਪੰਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੫੬।

ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ
ਮਹੱਤਤਾ

ਨਾਮੁ ਉੱਚ ਕਿਰਿਆ, ਨਾਮੁ ਸੱਚ ਸੰਜਮ, ਨਾਮੁ ਸੱਚ ਮੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮੁ ਸੱਚ ਵਿਦਿਆ, ਨਾਮੁ ਸੱਚ ਸਾਇੰਸ, ਨਾਮੁ ਸੱਚ ਨਾਲਜ ਨਾਲਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
'ਬੀਊਰੀ' 'ਆਈਡੀਅਲ' ਨਾਮੁ ਹੈ ਸੱਚ 'ਮੋਟਿਵ' ਨਾਮ ਫਲਸਫਾ ਸਿਰ ਫਲਸਫੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮੁ ਅਕਲ ਸੱਚੀ, ਨਾਮੁ ਸਚ ਲਾਜਿਕ, ਨਾਮੁ ਸਚੁ ਨੁਕਤਾ ਨੁਕਤੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੫੭।

ਨਾਮੁ 'ਡਵਿਨਟੀ' ਨਾਮੁ 'ਡੀਵਾਈਨ ਵਿਜ਼ਡਮ', ਨਾਮੁ ਗਿਆਨ ਵਿਗਿਆਨ ਗਿਆਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮੁ ਬੁੱਧਿ ਸਬੁੱਧਿ ਵੀਚਾਰ ਸੱਚੀ, ਨਾਮੁ ਸੁੱਧ ਬਿਬੇਕ ਬਿਬੇਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮੁ ਸੱਚਿ ਪੂਜਾ, ਨਾਮੁ ਸੱਚਿ ਅਰਚਾ, ਸੱਚਾ ਬਰਤ ਉਪਾਰਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮੁ ਸਚ ਤੀਰਥ, ਨਾਮੁ ਸਚ ਮੱਜਨੁ, ਨਾਮ ਕੋਟ ਫਲ ਗੰਗ ਪ੍ਰਾਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੫੮।

ਕੋਟ ਪ੍ਰਾਗ ਫਲੁ ਲਵੇ ਨ ਲੱਗਿ ਸੱਕਨਿ, ਨਾਮੁ ਸਿਰ ਮਹਾਤਮ ਅਠਸਠੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਭੂ ਅਬਿਨਾਸ ਅਬਿਗਤਿ ਬਿਧਾਤਾ, ਨਾਮੁ ਪੁਰਖੁ ਅਗੋਚਰ ਅਨਾਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮੁ ਸੱਚ 'ਬੀਆਸਫੀ' ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਦਿਆ, ਨਾਮੁ ਨਵਲ ਨੁਸਖਾ ਸੂਫੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੱਚੇ ਸੂਫੀਆਂ ਦਾ ਨਾਮੁ ਹੈ ਤਸਵਫ, ਨਾਮੁ ਵਿਰਦੁ ਵਾਹਦ ਪ੍ਰਸਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੫੯।

ਨਾਮੁ ਸੱਚਿ ਕਰਨੀ, ਕਰਾਮਾਤ ਸੱਚੀ, ਨਾਮੁ ਮੋਅਜਜਾ ਸਿਰ ਮੋਅਜਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮੁ ਕੀਮੀਆ, ਨਾਮੁ ਹੈ ਸੱਚੁ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ, ਭੀ ਮਸੀਹੜਾ ਸਿਰ ਮਸੀਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮੁ ਸੱਚ ਵੇਦਾਂਤ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਸੱਚਾ, ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਬ੍ਰਹਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮੁ ਸੱਚੁ ਗੁਰਦੇਵ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ, ਨਾਮੁ ਨਾਮੀ ਅਭੇਦ ਅੰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੬੦।

ਪਰਾਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਨਾਮ ਸੱਚਾ, ਅਸਲਾ ਓਤਪੋਤੀ ਪ੍ਰਪ੍ਰੇਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਹੈ ਤੱਤ ਭੂਤੀ, ਤੱਤ ਸੱਤ ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਗੋਝੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮੁ ਗਿਆਨੁ ਪੁਰਖੋਤਮੀ ਪਾਰਗ੍ਰਾਮੀ, ਨਾਮੁ ਅੰਜ ਨਿਹਕੇਵਲ ਪਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੜੇ ਕੈਵਲਾਂ ਪੁਰਖ ਪਰਕਿਰਤੀਆਂ ਸਿਰ, ਨਾਮੁ ਡੰਡੜਾ ਗੁੰਝਲ ਸੁਲਝੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੬੧।

ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹ ਸੁਲਝੋਲ ਹੈ ਨਾਮੁ ਖੰਡਾ, ਸੁਰਤੀ ਸਿਮਰਤੀ ਖਟ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੋਧਕ ਨਾਮੁ ਨਿਰਬਾਣ ਹੈ ਖੜਗੁ ਸੱਚਾ, ਦ੍ਰੈਤਵਾਦੀਆਂ ਅਦ੍ਰੈਤਝੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰੁੜ੍ਹੇ ਫਿਰਨਿ ਸਭਿ ਅੜੇ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਅੱਗੇ, ਨਾਮੁ ਸਿਰ ਸੁਮੇਰੂ ਸਿਮਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮੁ ਭਰਮ ਗੜ੍ਹ ਤੋੜ ਸਿਰ ਫੋੜ ਕੁਤਕਾ, ਚਾਰਵਾਕੀਏ ਅਹੰਬ੍ਰਹਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੬੨।

ਨਾਮੁ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰਾ ਤੱਤ ਮਸਲਾ, ਰੋਂਦਣਹਾਰ ਸਰਬੱਤ ਮਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮੁ ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਸੋਧਣੇਹਾਰ ਅੰਕਸੁ, ਮੈਗਲ ਮੱਤ ਵੇਦਾਂ ਕਤੇਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮੁ ਸ਼ੇਸ਼ਟ ਸੁਧਾਰ ਪਰਚਾਰ ਸੱਚਾ, ਪਹੁੰਚ ਅਗੰਮੜਾ ਗੀਫਾਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਸ਼ਕ ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੀ ਏਥੇ ਗੰਮਤਾ ਨਾ, ਅਤਿ ਅਗੰਮ ਪਦੁ ਨਾਮ ਅਗਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੬੩।

ਸਤਿਨਾਮ ਫਿਲਾਸਫੀ ਅੱਤ ਡੂੰਘੀ, ਥੋਥਾ ਮਗਜ਼ ਫਿਲਾਸਫਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜ਼ਰਾ ਜੱਗਿ ਸਿਆਣਾ ਸਿਰਕੱਢ ਕੋਈ, ਆਗੂ ਹੋ ਬਹੇ ਪਿਛਲਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲੋਕੀ ਓਸ ਪਿਛੇ ਲਗਿ ਤੁਰਨਿ ਸਾਰੇ, ਕੋ ਵਿਚਾਰ ਨ ਖੂਹ ਖਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖਾਤੇ ਵਿਚਿ ਸਿੱਟੇ ਭਾਵੇਂ ਖੂਹ ਟੋਭੇ, ਭੰਨਾ ਜਾਏ ਭਰਮਾਰੁ ਭੇਡੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੬੪।

ਅੰਨ੍ਹੇ-ਵਾਹ ਸਭੇ ਪੁੱਸ ਦੇਈ ਜਾਵਨ, ਲਾਰਾ ਬੰਨ੍ਹਿ ਨਿਕੇਲ ਨਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਿਆਣੇ ਆਗੂਆਂ ਨਕਿ ਨਕੇਲ ਪਾਈ, ਹੈ ਵੀਚਾਰੁ ਟੋਇਆਂ ਨਾ ਟਿਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲੋਕੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਅਵਤਾਰ ਆਖਣਿ, ਜਿਨਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਖੱਦਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਘੜੇ ਨਵੇਂ ਅਵਤਾਰ ਨਵ ਟੋਲਿਆਂ ਨੇ, ਵਧਿਆ ਮਾਨੁ ਅਵਤਾਰ ਘੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੬੫।

ਅਵਤਾਰ ਪਦ
ਖੱਜਲ ਖੁਆਰ

ਖੱਜਲ ਖੁਆਰ ਇਹ ਲਫਜ਼ ਅਵਤਾਰ ਹੋਇਆ, ਹੈ ਕਰਤਬੁ ਏਹ ਬੀਆਸਫੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬੜੀ ਬਿਆਸਫੀ ਠੋਕਿ ਬਜਾਇ ਡਿੱਠੀ, ਸਾਰਾ ਪੋਲੁ ਹੈ ਪੋਚ ਪੋਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਇਹ ਭੀ ਡੀਂਗ ਮਾਰਨ, ਹੀਂਗ ਹੀਂਗਦੇ ਅਹੰਬ੍ਰਹਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਸਤੀ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਦੀ ਮੰਨਦੇ ਨਾ, ਸੁਸ਼ਕ ਟੋਲੜਾ ਹੈ ਦਹਿਰੀਓਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੬੬।

ਬਿਆਸਫੀ ਮਤਿ
ਦਾ ਪਾਂਜ ਖੋਲ੍ਹ

ਬੁੱਧ ਮਤਿ ਸਮ ਕਰਮ ਪਰਧਾਨ ਮੰਨਣ, ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੱਧ ਹੀ ਹੈ ਬੁੱਧੁ ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਿੜਬਸ ਰਖਦੇ ਹੋਰ ਵੇਦਾਂਤ ਵਾਲੀ, ਸ਼ੰਕਰ ਵਰਨ ਹੋਇਆ ਸ਼ੰਕਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਦਿਆ ਯਾ “ਡੀਵਾਈਨ ਵਿਜ਼ਡਮ”, ਐਵੇਂ ਨਾਮ ਹੈ ਲੋਕ-ਦਿਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਾਰ ਏਹਨਾਂ, ਨਿਰਾ ਫੋਕ ਸੁੱਕੇ ਫਿਲਸਫੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੬੭।

ਅਕਲੀ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਸਭ ਢਕੋਂਸਲੇ ਹਨ, ਨਾ ਨਮੂਦ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਦਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਟਕ ਚੇਟਕਾਂ ਵਿਚ ਭੀ ਲੱਤ ਮਾਰਨ, ਇਲਮ ਮੰਨਦੇ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲੋਕ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਏਹਨਾਂ ਪਰਚਾਰ ਕੀਤਾ, ‘ਵਿਲ ਪਾਵਰਾਂ’ ਮੈਸਮਿਜ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੀਰ ਮੰਨਦੇ ਮੈਡਮ ਬੋਲਵੇਸਕੀ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੁੱਢ ਨਾਟਕ ਚੇਟਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੫੬੮।

ਚਾਟ ਲੱਗ ਕੇ ਨਾਟਕਾਂ ਚੇਟਕਾਂ ਦੀ, ਚਿੱਤ ਭਰਮਿਆ ਭਰਮ ਭੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਪੜ੍ਹਾਕੂਆਂ ਪਹਿਲ ਕੀਤੀ, ਪਿੱਛੇ ਲਗਿ ਤੁਰਿਆ ਟੋਲਾ ਭੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਈ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰ ਭੀ ਫਿੱਸ ਗਏ, ਘਰੁ ਛੱਡਿ ਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰੀ ਭਰੋਸੜੇ ਛੱਡਿ ਦਿੱਤੇ, ਕੌਣ ਹਾਲੁ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦਿਲ-ਭੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੬੯।

ਬੰਨੇ ਲਗਸੀ ਕਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਯੁੱਤ.....ਸਿੰਘਾ, ਬੇੜਾ ਜਰਜਰਾ ਡਕਡਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭਰਮ ਭਾੜਿਆਂ ਖੋਪ ਗਵਾਇ ਲਈ, ਆਵੇ ਹਥਿ ਨਾ ਵਥੁ ਖਿਸਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਮਿਹਰੁ ਕਰਿ ਓਹਨਾਂ ਸੁਮਤਿ ਪਾਵੇ, ਸਾਂਭ ਲੈਣ ਮੁੜਿ ਘਰੁ ਕਦੀਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਭੀ ਏਹਨਾਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿਖਣਿ, ਵੱਤੁ ਬਹੁੜ ਨਾ ਹੱਥੋਂ ਖੁੰਝੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੭੦।

ਵਣਜ ਛਡਿ ਕੇ ਲਾਲ ਤੇ ਹੀਰਿਆਂ ਦੇ, ਕਰਨ ਸੌਦੜਾ ਕਿਉਂ ਰੱਤਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ ਸੱਚੇ ਦਸੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ, ਹੋਰ ਪਾਜੁ ਹੈ ਕੂੜ ਕੁਫਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰਾਂ ਬਾਝ ਨਾ ਹੋਰ ਅਵਤਾਰੁ ਕੋਈ, ਕੱਟੇ ਛਉੜ ਜੋ ਘੋਰ ਤਿਮਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਲਜੁਗਿ ਪੋਚ ਅਵਤਾਰ ਬਣਿ ਬਹਿਣ ਬਹੁਤੇ, ਭਰਮੇ ਚਿੱਤ ਭੋਲੇ ਭੁੱਦੁ ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੭੧।

ਦੇਖਿ ਅਵਤਾਰ ਭਰਮਾਰ ਇਸ ਟੋਲੜੇ ਨੇ, ਭੀ ਅਵਤਾਰ ਘੜਿਆ ਨਿਜ ਘੜਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਈਸਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਸਾਂਝਾ, ਇਕ ਬਾਲਕਾ ਨਵਲ ਯੁਵਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਹ ਅਵਤਾਰ, ਬਾਜ਼ੀ ਖੇਡ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ, ਚਾਲਾ ਚੱਲਿਆ ਅਕਲ ਚਤਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਦੁ ਅਵਤਾਰੁ ਹੈ ਏਹਨਾਂ ਖੁਆਰੁ ਕੀਤਾ, ਪਾਜੁ ਉੱਘੜੁ ਪਾਜ-ਲਾਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੭੨।

ਖਹਿੜਾ ਛਡਿ ਹੁਣ ਏਸ ਕੁਸੰਗ ਵਾਲਾ, ਰੰਗੁ ਮਾਣਿ ਸਤਿਸੰਗ ਘਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੂੜੀ ਰਾਸ ਬਿਰਾਨੀਓਂ ਖੱਟਣਾ ਕੀ, ਮੁੜ ਕੇ ਸਭ ਨਿਜ ਘਰੁ ਰੰਗਲੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਹ ਘਰਿ ਸਦਾ ਰੰਗਲ ਮੰਗਲਚਾਰ ਹੋਵਨਿ, ਸੋਘਰੁ ਰੰਗਲਾ ਗੁਰਕੀਰਤਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦਿਨੇ ਰਾਤ ਪੁੰਨਿ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਲਿਆਂ ਦੀ, ਜਿੱਥੇ ਅਨਹਦੀ ਨਾਦ ਅਨਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੭੩।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ
ਸੁਦਰਸ਼ਨੀ ਜਾਮ
ਦੇ ਲਿਵ-ਲੋਰੀ
ਅਮਲ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਆਨੰਦ ਨਿਧਾਨ ਗੱਢੇ, ਸਦ ਭਰਪੂਰ ਭੰਡਾਰ ਨਿਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਿੱਧਿ ਰਿੱਧਿ ਸਿੱਧ ਦਾਸੀਆਂ ਨਾਮ ਦੀਆਂ, ਨਾਮੁ ਨਾਥੁ ਸਭ ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨੱਥ ਹੱਥ ਸਮਰੱਥ ਸਨਾਥ ਕੇਰੇ, ਖਸਮੁ ਨਾਮੁ ਨਿਹਕਾਮੁ, ਨਥੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਮ ਨਿਹਕਾਮ ਰਸ ਜਾਮ ਪੀਤੇ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਸਰੰਜਾਮੁ ਜਾਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੭੪।

ਨਾਮ ਜਾਮ ਦੇ ਬਾਝ ਦਾ ਤਲਬ ਦੂਜੀ, ਨਾਮੁ ਤੁਆਮੁ ਰਸ ਜਾਮ ਤਲਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਰਸ ਭੁੰਚਿ ਬਿਸਮਾਦ ਹੋਏ, ਬਿਸਮ ਦਰਸ ਰਸੁ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਗਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਮ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਸੁ ਬਿਸਮ ਦਰਸੀ, ਇਹ ਝਲਕਾਰੁ ਦਰਸਾਰੁ ਪਦਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਦਮ ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਰ ਦੀਦਾਰ ਝਲਕਾ, ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ-ਖੁਮਾਰੁ ਅਮੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।੫੭੫।

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰੇਮ ਗੁੱਧੇ ਅਮਲ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ, ਪਿਰਮ ਦਰਸੀਆ ਅਮਲੁ ਰਸੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮ ਰਸ ਦਰਸ ਪਿਰੰਮ ਮਾਵੇ, ਨਸ਼ਾ ਗੂੜੁ ਪਿਰੰਮ ਤਰਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਰਸ ਮਖਮੂਰ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲੋਰ ਸਦ ਨਾਮ ਨਸ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਸੁਦਰਸ਼ਨੀ ਜਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੭੬।

ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਰਸ ਸੁਪਰਸਣਾ ਨਾਮੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਦਰਸਨ ਜਾਮੁ ਅਮੀ ਪਾਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਾਰਸ ਦਰਸਨੀ ਦਰਸ ਪਰੇਮੀਆਂ ਦਾ, ਪਾਰਸ ਪਰਸੁ ਹੈ ਪ੍ਰੇਮ ਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮ ਰੱਤਿਆਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ, ਇਕ ਅਧਾਰ ਅਮੀ ਗਟਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰਮੁਖ ਬਿਰਵੜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਾੜੀਆਂ ਦੇ, ਰਸਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸਬਿਸਮ ਪੋਹਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੭੭।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾੜੀਆਂ
ਬਿਸਮ ਰਸ ਪੁਸ਼ਪੀ
ਬਿਰਵੜੇ

ਆਪੇ ਬਿਰਵੜਾ, ਪੋਹਪ ਰਸੁ ਕੰਵਲੁ ਆਪੇ, ਆਪੇ ਭਵਰੁ ਰਸੁ ਪੋਹਪ ਬੀਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰੱਸ ਅਮੀ ਅੰਗੂਰ ਸਰੂਰ ਆਪੇ, ਆਪੇ, ਰਸੀਅੜਾ ਰਸਕ ਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਚੂਰ ਅੰਗੂਰ ਟਸੂਰ ਆਪੇ, ਭੀ ਟਸਾਵੜਾ ਰਸ ਅੰਗੂਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਟੱਸਿ ਟੱਸਿ ਰਸ ਰੂੜੁ ਅੰਗੂਰ ਟੱਸਣਿ, ਨੂਰ ਟਸਕੀਆ ਮੁਖੁ ਹੁਸਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੭੮।

ਹੁਸਨ ਨੂਰ ਸ਼ਬਾਬੀਏ ਸੰਤ ਮੁਸ਼ਕੇ, ਨਵ ਅੰਕੂਰ ਫੁੱਲਾਂ ਲਹਿਲਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਹਿਲਹਿ ਕਰਨਿ ਫੁਲ ਨਵਲ ਹੁਸਨੂਰ ਨੂਰੀ, ਟਹਿ ਟਹਿ ਕਰੇ ਮੁਖ ਨੂਰ-ਕਿਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਵ ਅੰਗੂਰ ਰਸ ਅਮੀ ਸਰੂਰ ਵਾਲੇ, ਨਵ ਜ਼ਹੂਰ ਅੰਕੂਰ ਨਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਵਲ ਰੰਗ ਸ਼ਬਾਬ ਅੰਕੂਰੀਆਂ ਦੇ, ਨਵਲ ਹੁਸਨੁ ਆਤਮ ਸ਼ਬਾਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੭੯।

ਆਤਮ ਰੰਗ ਸ਼ਬਾਬੀਏ ਤੁੰਗ ਮਿੱਠੇ, ਮਿਠਾ ਬਚਨ ਆਤਮ ਤੁੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਿਠੀ ਰਸਨ ਰੰਗੀਲੜੇ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ, ਮਿਠਾ ਹੁਸਨ ਪਿਰ ਰੰਗੀਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੇਰੇ ਰਸਕ ਰਸੋਲੜੇ ਭਗਤ ਰਸੀਏ, ਤੂੰ ਰਸਾਲੜਾ ਭਗਤ ਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੂੰ ਮਸ਼ੁਕੜਾ ਸੱਚੜੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦਾ, ਭੀ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਆਸ਼ਕ ਮਸ਼ੁਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੮੦।

ਪ੍ਰੀਤਮ ਤੇ
ਪ੍ਰੀਤਵਾਨਾਂ ਦਾ
ਪਰਸਪਰੀ ਜੋਤਿ
ਆਕ੍ਰਿਖਣ ਪ੍ਰੇਮ

ਤੂੰ ਹੈਂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪਟੋਲੜਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ, ਭੀ ਤੂੰ ਪ੍ਰੇਮੀੜਾ ਭਗਤ ਪਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੈਨ ਪ੍ਰੇਮ ਪਟੋਲੜੇ ਭਗਤ ਤੇਰੇ, ਤੂੰ ਪਟੋਲੜਾ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਪਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੋਤਿ ਜਲਵਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇਰਾ, ਪਰਮ ਪੱਟ ਏਹ ਪਟ ਪਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਏਹ ਪਟੋਲੜੇ ਤੈਂਡੜੇ ਜਲਵ ਜਾਮੇ, ਤੂੰ ਜ਼ਹੂਰ ਹੈਂ ਨੂਰ ਜਲਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੮੧।

ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰੀਤ ਤਾਰ
ਪਰੋਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ
ਰਸ ਜੋਤਿ ਉਦੋਤੀ
ਪਰਸਪਰੀ ਪ੍ਰੇਮ

ਜੋਤਿ ਜਲਵ ਜਾਮੇ ਕਿ ਰਸ ਰੂਪ ਬੁੱਕੇ, ਹੈ ਪ੍ਰਭਾਉ ਤਉ ਚਲਤ ਚੋਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੂੰ ਪਰਕਾਸ਼ ਪਰਜੂਲ ਰਸ ਜੋਤਿ ਜਲਵਲ, ਤੂੰ ਹੀ ਢੋਲੜਾ ਪੱਟੂਆਂ ਢੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੂੰ ਹੀ ਜੋਤਿ ਮਣਕੜਾ ਜਾਮਿਆਂ ਦਾ, ਤੂੰ ਹੀ ਲਾਲਨਾ ਲਾਲ ਦਮਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਲਵ ਜਾਮਿਆਂ ਦੀ ਜੋਤਿ ਤਾਰ ਤੂੰ ਹੀ, ਜੰਤੀ ਜੰਤ ਤੂੰ ਤੁੰਗ ਤਰਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੮੨।

ਤਾਰ ਤਰਬ ਤਰੰਗ ਵਜਾਉਣਹਾਰਾ, ਤੂੰ ਹੈਂ ਪ੍ਰੇਮ ਝਰਨਾਟ ਪ੍ਰੇਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮ ਬੂੜੀਏ ਤੂੰ ਹੀ ਫਸਾਉਣਹਾਰਾ, ਇਸ਼ਕ ਮੁਸ਼ਕ ਰਸੁ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰੱਸ ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਸਪਰੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ, ਗੂਹੜਾ ਗਹਿਗਹਾ ਰੰਗ ਤੂੰ ਢੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਫਸੇ ਬੂੜੀਏ ਰੰਗ ਰੰਗੂੜੀਆਂ ਦੇ, ਤੁੱਟੇ ਜੋੜ ਨ ਜੁੜਤ ਜੁੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੮੩।

ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰ
ਸੁਹਾਗ ਦੀਆਂ
ਬਖਸ਼ਸ਼ਾਂ

ਜੋਤਿ ਤਾਰ ਪਰੋਤੜੇ ਜੁੜਤ ਜੋੜੇ, ਅਜਬ ਜੁੱਟ ਅਟੁੱਟ ਪ੍ਰੀਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੁੱਟ ਜੁੜੇ ਅਗਣਤ ਅਪਾਰ ਐਸੇ, ਨਾ ਸੁਮਾਰ ਗੁਰ ਜੜਤ ਜੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੜਤ ਜੜੇ ਜੋ ਗੁਰ ਪੰਨੇ ਪਾਇ ਲਏ, ਵੱਡਾ ਮਰਤਬਾ ਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ਸ਼ਾਂ ਹੋਈਆਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਾਗਿਆ ਭਾਗੁ ਧੁਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੮੪।

ਕੰਤ ਭਾਗੁ ਲੁੜਦੜਾ ਜੋੜ ਲੱਧਾ, ਨਿੱਭੇ ਤੋੜ ਸੁਹਾਗ ਅਮਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਜਰ ਅਮਰ ਸੁਹਾਗ ਹੰਢਾਇ ਲੈਣਾ, ਜਾਗੁ ਲੱਗਿਆ ਆਤਮ-ਭੋਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਤਮ ਭੋਗ ਅਸਚਰਜ ਅਨੰਦ ਭਰਿਆ, ਹਰਿਆ ਕੌਲ ਰਸ ਭੋਗ ਭਰੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਠੇ ਪਹਿਰ ਚੌਸਠ ਘੜੀ ਰਾਤ ਦਿਨੇ, ਹੋਵੇ ਭੋਗੁ ਸਦ ਅਮਰ-ਸੁਆਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੮੫।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੁਆਦ ਰਸ
ਆਤਮੀ ਭੋਗ ਦੇ
ਨੂਰ ਠਰੂਰੀ ਝਰਨੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੁਆਦ ਰਸ ਆਤਮੀ ਭੋਗ ਕੇਰੇ, ਨਾਭ ਕੰਵਲੁ ਭਰਿਆ ਰਸ-ਪਵਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਵਨ ਅਭਿਆਸ ਰਸ ਜੋਤਿ ਝਰਨਾਟ ਛਿੜਿਆ, ਝਰਿਆ ਝਰਨੁ ਰਸ ਲੋਟਪੋਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਫੇਰੂ ਫਿਰੇ ਰਸ ਜੋਤਿ ਮਧਾਣਿਆਂ ਦੇ, ਇੰਜਣ ਚੱਲਿਆ ਭਕ ਭਕ ਭਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੱਤ-ਜੋਤਿ-ਸਟੀਮ-ਰਸੁ ਨਾਭ ਡੁਲ੍ਹੇ, ਡਲ੍ਹਕੇ ਨੂਰ ਠਰੂਰ ਬੀਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੮੬।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅਕਸੀਰ
ਖਮੀਰਾਂ ਦੇ ਆਤਮ
ਬੀਰਜੀ ਗਰਭਾਦਾਨ

ਬੀਜਲ ਬੂੰਦ ਰਸ ਆਤਮੀ ਬੀਰਜਾਂ ਦੇ, ਗਰਭਾਦਾਨੁ ਅਕਸੀਰ ਭੋਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰਗਟੇ ਪੁਰਖ ਭਤਾਰ ਅਭਿਨਾਸ ਹਿਰਦੇ, ਜਨਮਿਆ ਜੀਵਨ ਆਧਾਰੁ ਜਗਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਪੇ ਜਾਗੁ ਲਾਏ ਆਪੇ ਜਨਮੁ ਲੇਵੇ, ਏਹ ਖਮੀਰ ਅਧਿਭੂਤ ਕਉਤਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੀ ਖਮੀਰ ਅਕਸੀਰ ਰਸਾਇਣਾਂ ਨੂੰ, ਮਨੁ ਮਖਮੂਰ ਹੋਇਆ ਵੱਡ ਭਾਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੮੭।

ਆਤਮ ਅਨੰਦੀਆਂ
ਦੀ ਅਨਿਕ ਤੁੰਗੀ
ਜੋਤਿ ਜਲਵਨੀ
ਅਲਮਸਤ ਦਸਾ

ਸੇ ਜਨ ਪਰਮ ਪੁਨੀਤ ਸੁਹਾਗਵੰਤੇ, ਅਤਿ ਵਡਭਾਗ ਘਟਿ ਨਾਹੁ ਲਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਿਰਦੇ ਨਾਹ ਸੰਮੂਲਿ ਨਿਹਾਲ ਹੋਏ, ਆਤਮ ਮਸਤੁ ਰਿਦ ਮਸਤ ਕੰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਸਤ-ਅਨੰਦੀਆ-ਕੰਤ ਜਿਨ ਰਿਦੇ ਵੁੱਠਾ, ਮਸਤਕੁ ਲਾਲ ਤਿਨ ਹਾਲ ਮਸਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਾਲ ਮਸਤ ਅਲਮਸਤ ਖਿਆਲ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਮੋਹੇ ਲੋਹੁ ਮੋਹਨ ਡਗਮਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੮੮।

ਡਗ ਮਗ ਚਾਲ ਸੁਢਾਲ ਮਸਤੋਲਿਆ ਦੀ, ਜਗ ਮਗ ਨੂਰ ਹੈ ਜੋਤਿ ਜਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੋਇਨ ਢਾਲ ਹੈ ਨੂਰ ਢਗੋਲਿਆਂ ਦੀ, ਜੋਬਨ ਜੁਆਲ ਚੇਹਰਾ ਜਗਮਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਟਕਣ ਤੋਰ ਹੈ ਲੋਰ ਚੜ੍ਹੋਲਿਆਂ ਦੀ, ਬਿਸਮਨ ਲੋਰ ਹੈ ਤੋਰ-ਲਟਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਟਕਣ ਲਟਕ ਹੈ ਬਾਣ ਬੀਧੋਲਿਆਂ ਦੀ, ਤੀਖਣ ਬਾਣੁ ਹੈ ਨੈਣ-ਖੀਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੮੯।

ਖੀਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਮੀ ਬ੍ਰਿਸ਼ਟ ਆਹੂਆਂ ਦੀ, ਭਿੰਨਾ ਦਰਸ, ਰਸ-ਅਮੀ ਬਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭਿੰਨੀ ਦੇਹੁਰੀ ਰਸ-ਤੁੱਲ-ਤੁੱਊਰੀਆਂ ਦੀ, ਭਿੰਨਾ ਫੁੱਲ ਅਮੀ-ਸ਼ਬਨਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਮਿਉ ਸ਼ਬਨਮੀ ਕ੍ਰਾਂਤ ਗੁਲਬਦਨੀਆਂ ਦੀ, ਅਨੰਦ ਸ਼ਾਂਤੀਆਂ ਤੇਜੁ ਮੁਖੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰੂਪ ਤੇਜਸੀ ਸ਼ਾਂਤ ਮੁਖੜੋਲੀਆਂ ਦੇ, ਨਾਮ ਅਨੰਦੀਆਂ ਰਿਦੁ ਪਿਰ-ਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੯੦।

ਪਿਰ ਰਸਾਂਤਕੀ ਸੁਖ ਪ੍ਰੇਮ ਪੁਤਲਿਆਂ ਦੇ, ਪ੍ਰੇਮ ਸਾਂਤਕੀ ਮੁਖੁ ਸੁਖ-ਲਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬੂੰਦ ਸੁਆਂਤਕੀ ਰਸ ਪਿਰੀ ਦਰਸਨਾਂ ਦੇ, ਅਮੀ ਚੁਆਂਤਕੀ ਚਿੱਤ ਚਾਤ੍ਰਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨੂਰ ਕ੍ਰਾਂਤਕੀ ਬਦਨ ਸੁਖ ਸਦਨੀਆਂ ਦੇ, ਸੁਅਰਨ ਮਾਤਕੀ ਬਰਨੁ ਰਵ ਠਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੂਰ ਨ੍ਰਾਂਤਕੀ ਛਬਿ ਚੰਦ ਮੁਖੜੀਆਂ ਦੀ, ਜੋਤਿ ਕ੍ਰਾਂਤਕੀ ਜਲਵ ਜ੍ਯਾਂਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੯੧।

ਗੁਰਮੁਖ ਜਨਾਂ ਦਾ
ਅਜਰ ਜਰਨ
ਮਰਜੀਵੜਿਆਂ ਦਾ
ਅਮਰ ਜੀਵਨ

ਅਜਰ ਜਰਾਂਤਕੀ ਜ੍ਯਾਂਦ ਵਡ ਜਿਗਰੀਆਂ ਦੀ, ਦਿਲੁ ਗੰਭ੍ਰਾਂਤਕੀ, ਅਲਖ ਲਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵਡ ਗੰਭੀਰ ਗੌਰੇ ਜਿਗਰ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ, ਅਜਰ ਜਰਨੁ ਵਡ ਜਿਗਰ ਗੰਭ੍ਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵਡ ਗੰਭੀਰਤਾ ਜਿਗਰ ਗੰਭੀਰੀਆਂ ਦੀ, ਧੀਰਜ ਧਰਨੁ ਵਡ, ਪੀਰ ਜਗੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੀਰ ਪ੍ਰੀਤ ਪ੍ਰੀਤਮੜੀ ਜਰਨਿ ਜਰੀਏ, ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਪਦੁ ਜੀਵ-ਮਗੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।੫੯੨।

ਸ਼ਬਦ ਚੋਟ ਮਰਜੀਵੜੇ ਅਮਰ ਮਰੀਏ, ਅਮਰੁ ਜੀਵਨਾ ਮਰਿ-ਜੀਵੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਰਨਿ ਮਰਮ-ਮਰਜੀਵੜੇ ਮਨ-ਮਰੀਵੇ, ਧੰਨ ਜਨਮੁ ਜਨ ਮਨੁ-ਮਰੀਵੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਰਨ-ਜੁਗਤਿ-ਮਰੀਏ ਜੀਉਣੁ ਸਦ ਹੀ, ਸਦ ਸੁਰਜੀਤ ਜੀਵਨੁ ਮਨ-ਜਿਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਨੂਆ ਮਾਰਿ ਜੋ ਜਨ ਸਦ-ਸੁਰਜੀਤ ਹੋਏ, ਪਦੁ ਅਮਰੀਤੁ ਤਿਨ ਅਮਰ ਸ਼ਕਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੯੩।

“ਹਾਰਿ ਚਲੇ
ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਗ
ਜੀਤਾ”

ਮਨੂਆ ਮਾਰ ਕੇ ਪਾ ਲਈ ਅਮਰ ਸ਼ਕਤੀ, ਧੰਨ ਹਾਰ ਚਲਣਾ ਜਗ ਜਿਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਾਰੈ ਜਿਣੈ ਮਨ ਮਾਰ ਕੇ ਮਰੈ ਜੀਵੈ, ਮਰਨੁ ਜੀਉਣੁ ਜਿੱਤਣੁ ਹਾਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰਮੁਖ ਹਾਰਿ ਜਿਤੇ ਤਰੇ ਪਾਰ ਭਵਜਲ, ਸਫਲ ਤਰਨੁ ਜਗੁ ਦੁਤਰ ਤਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਹਿਜ ਤਾਰੀਆਂ ਲਾਇ ਭਵ ਤਰਨਿ ਤ੍ਰੰਗੀ, ਤ੍ਰੰਗ ਵਲਵਲਾ ਪ੍ਰੀਤ ਪਿਰੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।੫੯੪।

ਪਿਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਰਤਨੇ
ਗੁਰਮੁਖ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ
ਦੇ ਪ੍ਰੀਤ ਪਿਰੇਮੀ
ਚੋਜ ਸੁਹੱਪਣ

ਲੋਟ ਪੋਟਣੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪ੍ਰਿੰਮੋਲਿਆਂ ਦੀ, ਹਿਰਦਾ ਬੇਧਣਾ ਤੀਰ ਅਣੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਿੱਤ ਚੱਟਣੀ ਚੋਟ ਸ਼ਬਦੋਲਿਆਂ ਦੀ, ਬੂਝਾ ਪੱਟਣਾ ਬੋਲੁ ਗਮਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦਿਲ ਛੱਟਣੀ ਗਮਜ਼ ਚੋਜੋਲਿਆਂ ਦੀ, ਗਮਜੱਟਣਾ ਚੋਜ ਬਾਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰੱਬ ਰਮਜਣੀ ਛੱਬ ਛਬੋਲਿਆਂ ਦੀ, ਛੈਲ ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਰਮਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੯੫।

ਪਾਕ ਪਾਵਨੀ ਬਾਂਕ ਪਾਕੋਲਿਆਂ ਦੀ, ਬਾਂਕਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕਟਾਖ ਅਦਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਦਬ ਅਦਾ ਸੁਹਾਵਣੀ ਸੋਹਣਿਆਂ ਦੀ, ਰੂਪ ਰੰਗੁ ਨਿਆਰਾ ਸਜਧਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੂਖਮ ਸੋਹਲ ਸਰੀਰ ਸੁਭਾਉ ਸਰਲਾ, ਬੀਰ ਬਾਹੁ-ਬਲੁ ਸ੍ਰੀਰ ਸੁਬਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਿਰਦਲ ਮੋਮਦਿਲ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਮੋਮਨਾਂ ਦੇ, ਮਧੁਰ ਮੁਖੁ ਮਨੋਹਰ ਮਧਕਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੯੬।

ਮਧੁਕਰ ਰਸੀਅੜੇ ਬਾਸ ਮਧਰਾੜੀਆਂ ਦੇ, ਮਿਠਾ ਮੁਖੁ ਮਨੁ ਮਿਠ-ਸੁਗੰਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਖਨ ਮੀਠ ਮਧਰਾਵੜੇ ਮਧੁਕਰਾਂ ਦੇ, ਬੋਲ ਮੋਹਨਾ ਮੀਠ-ਸੁਖਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੇਮੀ ਪੁੱਜ ਕੇ ਪਿਆਰੜੇ ਮਧਰ ਮੁਖੀਏ, ਦਰਸ ਆਕਰਖਣੀ ਮਧਰ ਮੁਖੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦਗ ਮਗ ਲਾਲ ਮਣੀ ਮੁਖੜੋਲਿਆਂ ਦੀ, ਮਣੀਆ ਲਾਲੁ ਮਸਤਕੁ ਤੇਜਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੯੭।

ਭਜਨੀਕ ਗੁਰਮੁਖ
ਜਨਾਂ ਦਾ ਜੋਤਿ
ਜੋਬਨੀ ਤੇਜ
ਪਰਤਾਪ

ਰੂਪ ਤੇਜਸੀ ਭਜਨ ਪਰਤਾਪ ਦਰਸੀ, ਭਜਨੁ ਜੋਤਿ ਰੰਗੁ ਤੇਜ-ਵੰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੇਜ ਭਜਨ ਪਰਤਾਪ ਮਣਿ ਜੋਤੀਆਂ ਦਾ, ਜੋਤਿ ਜਗਨ ਮੁਖੁ ਭਗਤ ਭਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭਜਨ ਤੇਜ ਜੋਬਨ ਜੋਤਿ ਲਾਲੀਆਂ ਦੇ, ਤੇਜਵੰਤ ਮਸਤਕੁ ਜੋਬਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਜ਼ ਜੋਬਨੀ ਛੱਬਿ ਕਸ਼ੋਰੋਲਿਆਂ ਦੀ, ਸਦਾ ਜੋਬਨਾ ਰੂਪ ਸੁੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੯੮।

“ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੁਢੇ
ਕਦੇ ਨਾਹੀ ਜਿਨ੍ਹਾ
ਅੰਤਰਿ ਸੁਰਤਿ
ਗਿਆਨੁ”

ਰੂਪ ਛੈਲ ਸੁੰਦਾਵਲੇ ਤੇਜਵੰਤੇ, ਸ਼ਬਦ-ਧਿਆਨੁ ਜਿਨ ਸੁਰਤਿ ਗਿਆਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਦਾ ਜੁਆਨ ਜਿਨ ਸੁਰਤਿ ਗਯਾਨ ਅੰਤਰਿ, ਸਦ ਸੁਹਾਗੁ ਜੋਬਨ ਬਾਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰਮੁਖ ਸਦਾ ਬਾਲੇ, ਕਦੇ ਨਾਹਿ ਬੁੱਢੇ, ਜੋਬਨੁ ਬਾਲੜਾ ਨਵਲ ਯੁਵਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਦ ਸ਼ਬਾਬ ਵਾਲਾ ਹੁਸਨ ਨੌ-ਬਹਾਰੀ, ਸਦ ਬਸੰਤ ਨਵਤਨ ਸ਼ਬਾਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।੫੯੯।

ਅਮਰਜੀਸਤੀ
ਹੁਸਨ ਸ਼ਬਾਬ ਦਾ
ਅਸਲ ਨੁਸਖਾ;

ਸਦ ਬਹਾਰ ਬਸੰਤ ਸ਼ਬਾਬ ਖਿੜਿਆ, ਸਾਰਾ ਫੈਜ਼ ਸਾਕੀ ਸਾਗਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਗਰ ਆਬਿ ਹਿਆਤ ਸ਼ਰਾਬ ਵਾਲਾ, ਭਰਿਆ ਖਾਸ ਗੁਰੂ ਸਾਕੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਕੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਲਸ ਪਿਆਲਿਆਂ ਦੇ, ਉਲਸ ਜਾਮ ਅਮਰ-ਜੀਸਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਮਰਜੀਸਤ ‘ਅਲਿਕਜਰੀ’ ਅਸਰਵਾਲਾ, ਅਮੀ ਤਤੁ ‘ਅਲਿਕਜਰ’ ਕੀਮੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।੬੦੦।

ਹੁਸਨ ਜੋਬਨੀ
ਅਮਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ
ਤੱਤ ਕੀਮੀਆ

ਏਹ ਅਮਰ ਸ਼ਬਾਬ ਦਾ ਅਸਲ ਨੁਸਖਾ, ਤੱਤ ਕੀਮੀਆ ਅਮਰ ਸ਼ਕਤੀਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਿਤ ਨਵਲ ਜੁਆਨੀਆਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ, ਜਤੀ ਬਰਤ ਪੂਰਾ ਜਿਤਿੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਪਨੇ ਬਿੰਦ ਬੀਰਜ ਕਦੇ ਝਰੇ ਨਾਹੀਂ, ਚਲੇ ਜੋਰ ਨਾ ਕਾਮ ਦੇਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਨ ਬਚ ਕਰਮ ਕਰਿ ਕਾਮ ਨੂੰ ਵਸਿ ਕੀਤਾ, ਬਲ ਘੱਟਿਆ ਪੰਚ ਦੂਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੦੧।

ਗੁਰਮਤਿ ਗ੍ਰਿਸਤ
ਈਮਾਨ ਧਰਮ
ਦੰਪਤੀ

ਸੁਪਨੇ ਰੂਪ ਨ ਯਾਦ ਪਰਨਾਰੀਆਂ ਦੇ, ਨੇਤ੍ਰ-ਬ੍ਰਤ ਪੇਖਣਿ ਪਰਤੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇੰਦ੍ਰੀ-ਜਿੱਤ ਪੂਰੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਗ੍ਰਿਸਤੀ, ਪਤਨੀ ਇਕ ਈਮਾਨ ਗ੍ਰਿਸਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰਮੁਖ ਪੂਰਤੋ ਗ੍ਰਿਸਤ ਈਮਾਨ ਧਰਮੀ, ਡੋਲੇ ਧਰਮ ਨ ਬਿੰਦ ਰਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨੇਹੁ ਸਚੜਾ ਸੰਗ ਨਿਜ ਪੱਤਨੀ ਦੇ, ਜਤੀ ਧਰਮ ਪੁਨੀਤ ਪੁਰਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੦੨।

ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤ ਪਤੀ ਸੰਗਿ ਪੱਤਨੀ ਦੀ, ਸਤੀ ਧਰਮ ਇਹ ਪਤਿਬਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਤੀ ਪੁਰਖ ਬਿਨ ਹੋਰ ਨ ਪੁਰਖੁ ਕੋਈ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਬਰਤ ਪਰਤਿਸ਼ਟ ਪਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਚੀ ਪਤਿ ਪਰਤੀਤ, ਪਰੀਤ ਸੱਚੀ, ਪ੍ਰਸਪਰ ਪ੍ਰੇਮ ਸਚਾ ਦੰਪਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੰਪਤ ਧਰਮੁ ਸੱਚਾ ਗੁਰਮੁਖ ਜੋੜੀਆਂ ਦਾ, ਏਕ ਜੋਤਿ ਦੋਇ ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੦੩।

ਪ੍ਰੇਮ ਜੋਤਿ ਰਸ
ਉਦੋਤ ਜੋਤਿ ਜਾਮੇ

ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਮ ਕਿ ਜਾਮੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਰੱਤੇ, ਭਰਿਆ ਜੋਤਿ ਰਸੁ ਓਤ ਪੋਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੋਤਿ ਜਾਮ ਰਸ ਨੂਰ ਭਰਪੂਰ ਹੋਏ, ਲਾਲੇ ਲਾਲ ਚੇਹਰਾ ਲਾਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਾਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲਾਡਲੇ ਸਿੰਘ ਬਾਕੇ, ਚੋਲਾ ਲਾਲ ਮਜੀਠ ਰੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਾਲੀ ਦੱਗਦੀ ਦਗ ਦਗੋਲਿਆਂ ਦੇ, ਮੁਖਿ ਜਲਾਲ ਜਲਵਾ ਦਗਮਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੦੪।

ਰੱਬੀ ਰਮਜ਼ਾਂ ਦੇ
ਮਹਿਰਮ ਰਾਜ਼

ਮੁਖ ਮਣੀ ਦਗੇ ਦੰਗ ਰੋਲਿਆਂ ਦੇ, ਬਣਿਆ ਰੰਗੁ ਗੁਲਾਲੁ ਮਣੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਣੀ ਲਾਲ ਕਿ ਮੁਖੜਾ ਲਾਲ ਹੈ ਏਹੁ, ਅਜਬ ਨੁਕਤੜਾ ਦੰਗ ਦੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿੱਸ ਅਕਲ ਲਤੀਫ ਖੁਦਾਇ ਸੰਦੀ, ਮਹਿਰਮ ਰਾਜ਼ ਰੱਬੀ ਨੁਕਤੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਮਜ਼ਾਂ ਸਮਝੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ, ਜਿਨ ਜ਼ਹੂਰ ਹੈ ਜਾਹਰ ਸ਼ਕਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੦੫।

ਪੇਖਿ ਪੇਖਿ ਸੋਭਾ ਸੁ ਗਲਤਾਨ ਹੋਏ, ਲਇਆ ਲੁਤਫ ਸੱਚਾ ਲੁਤਫੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲੁਤਫੁ ਲੁਤਫੁ ਕਹਿ ਕਹਿ ਦੁਨੀ ਧੰਧ ਪਿੱਟੇ, ਵਿਰਸਾ ਲੁਤਫ ਲਤੀਫ ਖਾਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖਾਸਾਂ ਖਾਸ ਵਿਰਲੇ ਖਾਲਸੋਲਿਆਂ ਨੂੰ, ਮਿਲੇ ਖਾਸ ਵਿਰਸਾ ਵਿਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਭਾਗ ਜਾਗੇ ਧੁਰ ਧੁਰੋਲਿਆਂ ਦੇ, ਅੰਕੁਰ ਉਗਿਆ ਪੁਰਬ ਲਿਖਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੦੬।

ਨੂਰ ਅਗੰਮੀਆਂ
ਦੀ ਹੁੰਨ ਵਰਖਾ

ਆਈਆਂ ਰਾਗ ਰਤਨ ਪਰਵਾਰ ਪਰੀਆਂ, ਗਾਵਨਿ ਸੋਹਿਲਾ ਸੱਚ ਘਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੰਦਰੁ ਸੱਚੜਾ, ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਸੱਚਾ, ਜਿਹ ਘਰਿ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ਬਦ ਸੱਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭਗਤ ਸੱਚੜੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਹਾਰੇ, ਰੰਗੁ ਸੱਚੜਾ ਭਗਤ ਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੁੰਨ ਵਰਸਦੇ ਨੂਰ ਅਗੰਮੀਆਂ ਦੇ, ਮਾਲਾ ਮਾਲ ਚੋਲਾ ਰੰਗ ਢੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੦੭।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮੋਦ ਦੀਆਂ
ਬਿਸਮ ਲਪਟਾਂ
ਅਮਿਉ ਸੁਗੰਧਤੀ
ਤਿਹਾਵਲ ਭੁਗਤਾਂ

ਆਈਆਂ ਠੰਡੀਆਂ ਰੁਮਕਿ ਪਰਭਾਤ ਪਉਣਾਂ, ਠਰਿਆ ਹੀਅੜਾ ਠਾਰ ਠਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੁੜੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮ ਹੁਲਸਾਈਆਂ ਮਸਤ ਨੈਣਾਂ, ਧਿਆਨ ਜੁਟਿਆ ਜੁੱਟ ਜੁਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਈਆਂ ਅਮੀ ਲਪੇਟੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮ ਲਪਟਾਂ, ਖਿੜਕਾ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਬਿਸਮ ਖੁਸ਼ਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਈ ਅਜ ਸੁਗੰਧ ਤਿਹਾਵਲਾਂ ਦੀ, ਮੁਸ਼ਕ ਮਾਤ ਪਇਆ ਅਰਗਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੦੮।

ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਅਭਿਆਸ ਕਰਿ ਡੰਝ ਲੱਥੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਕਿਆ ਛਕ ਛਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਛੱਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਛਕਿ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਰਸੀਏ, ਆਇਆ ਸੁਆਦੁ ਬਿਸਮਾਦੁ ਬਿਸਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਛੱਕਿ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਕੜਾਹ ਕੁਣਕੇ, ਰਸ ਭੁੱਲ ਗਇਆ ਨੇਅਮਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਰਜੋਂ ਉਤਰੇ ਭੁਗਤਿ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਛਾਂਦੇ, ਥਾਲੁ ਪੂਰਿਆ ਭੋਗੁ ਕੁਣਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੦੯।

ਅਜ ਰੱਜ ਕੇ ਭੋਗ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਭੁੰਚੇ, ਭੋਗੁ ਲੱਗਿਆ ਗੁਪਤ ਭੁਗਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲੱਖ ਨਿਅਮਤਾਂ ਲਵੇ ਨ ਲਗਿ ਸੱਕਨਿ, ਦਰੁ ਖੁਲਿ ਗਇਆ ਦਰਸ਼ਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦਰੁ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ, ਕੀ ਵਪਾਰ ਬੈਕੁੰਨ ਮੁਕਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖੇਲੇ ਸੁਰਤਿ ਗਗਨੰਤਰੀ ਸੁਰਤਿਆਂ ਦੀ, ਹੁਝਕਾ ਵੱਜਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਹਿਝਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੧੦।

ਸਬਦ ਸਰੂਰੀ
ਪੀਘਾਂ ਦੇ ਝੂਟੇ

ਝੂਲੇ ਝੂਲਣੇ ਇਸ਼ਕ ਪੰਘੂੜਿਆਂ ਦੇ, ਲਹਿਰਾ ਲੁਟਿਆ ਲੋਰ ਚੜ੍ਹੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੇਜੇ ਸਬਦ ਸਰੂਰ ਦੀ ਪੀਘ ਝੂਟੀ, ਅਮਲੁ ਚੜ੍ਹਿ ਗਇਆ ਹਾਲ ਮਸਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖੇਡੇ ਹਾਲ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਰੰਗ ਮਸਤੀਆਂ ਦੇ, ਇਕੋ ਖਿਆਲੁ ਖੁਦ ਮਸਤ ਖਿਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖਿਆਲ ਮਸਤ ਸੇ ਮਸਤ ਖੁਦਾਇ ਬੰਦੇ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਰੰਗੁ ਅਭੰਗ ਦਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੧੧।

ਰੰਗ ਦੀਦਾਰ ਦੀ
ਲੋਰ ਮਸਤੀ ਦੇ
ਝੂਲਣੇ;
ਰੱਬੀ ਪ੍ਰੇਮ ਹੋਛੋਲੇ ਦੇ
ਚਕ੍ਰਿਤ ਚਕਰੀ
ਹਲੋਰੇ

ਝੂਲਣਿ ਝੂਲਣੇ ਰੰਗ ਦੀਦਾਰ ਰੱਤੇ, ਰੱਤਾ ਮੁਖੁ ਦੀਦਾਰ ਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਲੋਰ ਚੜ੍ਹੇ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਰੰਗ ਖਿੜੇ, ਝੂਲਾ ਹੋਰ ਝੂਲੇ ਝੂਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜ਼ੋਰੇ ਜ਼ੋਰ ਹਲੋਰੜੇ ਐਣ ਲੱਗੇ, ਚੱਕਰ ਚਲਿਆ ਪ੍ਰੇਮ-ਚੰਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਡੋਲੇ ਬੈਠ ਕੇ ਢੋਲੜੇ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ, ਆਵੈ ਰੱਜੁ ਨ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੧੨।

ਗਗਨ ਅਗੰਮੀ
ਅਨਹਤ ਮੰਡਲੀ
ਖੇਡ,

ਹੋਰੇ ਹੋਰ ਲੋਚਾ ਵਧੇ ਖੇਡਣੇ ਦੀ, ਘਟੇ ਸੁਆਉ ਨ ਕੇਲ ਕਲੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੋਰੇ ਤੁਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਹਲੋਰਿਆਂ ਦੇ, ਝੂਟਾ ਲਇਆ ਲਿਵ ਪੀਘ ਝੂਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਫੋਰੇ ਫੁਰੇ ਅਵੋਰ ਫੁਰਨੋਲਿਆਂ ਦੇ, ਮੰਦਲੁ ਵਜਿਆ ਧੁਰ ਮੰਦਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਘੁਰਨੇ ਘੁਰੇ ਅਘੋਰ ਘੁਰਨੋਲਿਆਂ ਦੇ, ਘਨੀਅਰ ਗਰਜਿਆ ਗਗਨ ਮੰਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੧੩।

ਅਮਰ ਕੁੰਟੀ
ਬਸੰਤ ਬਹਾਰ ਦੇ
ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸੀ
ਆਤਮ ਪ੍ਰਗਾਸੀ
ਗੁਲਸ਼ਨ

ਬਿਨਾਂ ਬੱਦਲੀ ਬਾਰਸ਼ਾਂ ਹੋਇ ਰਹੀਆਂ, ਮੀਂਹੁ ਬਰਸਿਆ ਤੱਤ ਬੂੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਛਲਕੇ ਅੰਬਰੀ ਹੋਜ਼ ਖੁਸ਼ਬੋਈਆਂ ਦੇ, ਸੋਮਾ ਛੁੱਟਿਆ ਸਰਦ ਚਸਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਸਮੇ ਉੱਛਲੇ ਅਦਿਭੁਤੀ ਕਉਸਰਾਂ ਦੇ, ਮਾਤ ਪੈ ਗਇਆ ਬਾਗ਼ ਇਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਟੂਸੇ ਅੰਕਰੇ ਅਮਰ ਸ਼ਗੁਫ਼ਿਆਂ ਦੇ, ਮਿਲਿਆ ਆਬੇ ਹਿਆਤੁ ਅਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੧੪।

ਸਬਜ਼ਾਜ਼ਾਰ ਹੋਏ ਸਰਵ ਗੁਲਸ਼ਨਾਂ ਦੇ, ਵੁੱਠਾ ਅਬਰ ਬਹਾਰੁ ਅਮਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੰਦਿ ਮੰਦਿ ਹੋਸੇ ਦਹਿਨ ਗੁੰਚਿਆਂ ਦੇ, ਸਿਹਨੁ ਸਰਸਿਆ ਮਲੀਆਗਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਟਹਿਕੇ ਨਿਆਰੜੇ ਕਿਆਰੜੇ ਨਰਗਸਾਂ ਦੇ, ਗਿਆਨ ਅਬਰ ਲੱਥਾ ਅੰਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਜਨ ਜੋਤਿ ਨਿਰੰਜਨੀ ਅੱਖੀਆਂ ਨੇ, ਮਾਨੁ ਖੱਸਿ ਲਇਆ ਖੰਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੧੫।

ਪ੍ਰੇਮ ਕਸਾਈਆਂ
ਜੋਤਿ ਨਿਰੰਜਨੀ
ਲੋਇਣਾਂ

ਇਸ਼ਕ ਅੰਜਨੀ ਖੰਜਨੀ ਲੋਇਣਾਂ ਨੇ, ਚਿੱਤੁ ਡੱਸ ਲਇਆ ਨਰਗਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਅਰਨ ਬਰਨ ਮਨ ਹਰਨ ਮਮੋਲਿਆਂ ਦੇ, ਮਨੁ ਹਿਰ ਲਇਆ ਹਿਰਨ ਮਿਰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਿਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਸਾਈਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਨੇ, ਮੀਂਹੁ ਬਰਸਾਇਆ ਨੀਰ ਨਿਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਬ ਤਾਬ ਰੋਣਕ ਵਧੀ ਰੋਜ਼ਿਆਂ ਦੀ, ਅਬਰੁ ਆਣ ਲੱਥਾ ਛਹਿਬਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੧੬।

ਨਦਰ ਮਿਹਰੀ
ਮੋਘ ਦੇ ਹੜੋਲ੍ਹ

ਉਨਵਿ ਉਨਵਿ ਉਮਾਹਿਆ ਲਾਇ ਝੜੀਆਂ, ਸੁਚਾ ਨੀਰ ਨਿਪੰਗ ਅਰਸ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੂਸਲਧਾਰ ਵੱਸੇ ਅੱਜ ਖੁਲ੍ਹ ਗਇਆ, ਮੋਘਾ ਅੰਬਰੀ ਸਮੁੰਦਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਬਰ ਪਾਟਿਆ ਥਿੱਗਲੀ ਕੌਣ ਲਾਵੇ, ਠੱਲ੍ਹ ਹੋਇ ਨ ਵਹਿਣ ਹੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੜ੍ਹ ਗੈਣ ਸਰੋਵਰੀ ਵਹਿਣ ਆਏ, ਕੜ੍ਹ ਪਾਟ ਗਇਆ ਅੰਬਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੧੭।

ਦਿੱਬ ਜੋਤਿ
ਲਤੀਫ਼ ਥਰ ਤਤ
ਜਲਹਰੀ
ਗੈਣ ਸਰੋਵਰ

ਗਗਨਿ ਪਵਨ ਹੜਜੱਲ ਉਛੱਲਿ ਆਏ, ਵੁੱਠਾ ਮੀਂਹੁ ਅਮੀ ਜਲਹਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਲਹਰੁ ਅਮੀ ਸਰੁ ਸੁਭੱਰਾ ਵਰਸਿ ਰਹਿਆ, ਸੁਭੱਰ ਤਾਲੁ ਰਸ ਜੋਤਿ ਛਲਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਧਰਨ ਗਗਨ ਪਤਾਲ ਸਭਿ ਇੱਕ ਹੋਏ, ਡਲੁਕੇ ਜੋਤਿ ਪੁਲਾੜੁ ਨੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੋਤਿ ਨੀਰ ਪੁਲਾੜੁ ਅਥਾਹ ਛਲਕੇ, ਭਰਿਆ ਨੂਰ ਸਰੁ ਅਮੀ-ਉਦਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੧੮।

ਹਿਆਤ ਅਬਦੀ
ਜਾਵਦਾਨ ਜਲ

ਪਾਰਾਵਾਰ ਨਾ ਥਾਹ ਦਿਖਹੁੰਦ ਕੋਈ, ਹੈ ਅਸਗਾਹ ਥੱਰ ਹਰਿ-ਸਰਵਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਥੱਲਿ ਥੱਲਿ ਕਰੇ ਥੱਰ ਥੱਝਿ ਰਹਿਆ, ਰੱਸ-ਜੋਤਿ-ਅਮੀ-ਮਖਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦਿੱਬ ਜੋਤਿ ਲਤੀਫ਼ ਥਰ-ਤੱਤ ਸਰਵਰ, ਜਾਵਦਾਨ ਜਲ ਹਿਆਤ ਅਬਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਿਆਤ ਅਬਦੀਏ ਤਾਰੀਆਂ ਲਾਇ ਜੀਵਣਿ, ਪੀਵਣਿ ਆਥੇ ਹਿਆਤ ਯਜ਼ਦੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੧੯।

ਸ਼ਬਦ ਅਹਾਰੀ
ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦਾ
ਨਾਮ ਅਧਾਰ

ਅਮਰ ਆਤਮੀ ਦਾਤ ਹਿਆਤ ਅਬਦੀ, ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਭ-ਲਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਖਣਾ ਅਲੱਖ ਦਰਸ਼ਨ ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਕਰਨਾ, ਸੁਆਂਗ ਧਾਰਨਾ ਸਰਲ ਬਿਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਿਰਤ ਰੱਖਣੀ ਆਲਿਆਂ ਭੋਲਿਆਂ ਦੀ, ਪਾਇ ਮਰਤਬਾ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨਾਮ ਅਧਾਰ ਇੱਕੋ, ਸਾਰ ਸ਼ਬਦ ਅਹਾਰੁ ਅਮੀਓਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੨੦।

ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ
ਅਭਿਆਸ ਪਵਨ
ਰਸ ਜੋਤਿ
ਬਿਲੋਵਣਾ ਤਤ

ਸੁਆਸਿ ਸੁਆਸਿ ਹਿਵਧਾਰਿ ਲਿਵਪਵਨ ਮਸਤੀ, ਸਸ ਘਰਿ ਸੂਰੁ ਰਸਜੋਤਿ ਜਗਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਸੀਅਰ ਜੋਤਿ ਉਦੋਤਿ ਰਸ ਪਵਨ ਮਗਨੇ, ਪਵਨ ਸ਼ਬਦ ਸੁੱਰਾਟ ਰਸਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਸਨਿ ਪਵਨ ਥੱਰਾਟ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਕੇਰੀ, ਗਗਨੀ ਸ਼ਬਦ ਗੁੱਰਾਟ ਘੁੱਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰੁ ਸ਼ਬਦ ਗੁੱਰਾਟ ਘੁੱਰਾਟ ਘੁੱਰੇ, ਲਸਕੇ ਜੋਤਿ ਪੁਲਾੜੁ ਗਗਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੨੧।

ਨਾਮ ਜੋਤਿ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੁਆਰਾ
ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਉਜਿਆਰਾ

ਪਵਨ ਲਿਵ
ਝਕੋਲਨੀ ਹਵਨ
ਮਲਿਆਗਨੀ ਜੋਤਿ
ਸਰਸਨੀ ਸਦ
ਨਵ ਬਹਾਰੀ ਬਸੰਤ
ਰਿਦ ਵਿਗਾਸੀਆਂ,
ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਗਾਸੀਆਂ
ਅਮਿਉ
ਤ੍ਰਿਪਤਾਸੀਆਂ ਦੇ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਬਚਨ

ਪਾਰ ਜੋਤਿ ਕਿਰਨਾਰ ਬੁੰਦਾਰ ਬਰਸੇ, ਕੋਟ ਭਾਨ ਪਰਕਾਸ਼ ਭਵਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵਡ ਉਜਿਆਰ ਚਮਕਾਰ ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਸਾਰੇ, ਵਰ੍ਹਿਆ ਮੀਂਹ ਮਣਿ ਜੋਤਿ ਸੁਅਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਭੁ ਨਾਭੂਰ ਸਾਰਾ ਨੂਰੋ ਨੂਰ ਹੋਇਆ, ਜੋਤਿ ਮੰਤ੍ਰਿ ਮਨੁ ਅਸਥਿਰ-ਕਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲੱਗ ਰਹੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਪੁਹਾਰਿਆਂ ਦੀ, ਦਉਰ ਚੌਲਿਆ ਪਵਨ ਝਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੨੨।

ਮਿੱਠੀ ਕੰਦ ਨਬਾਤ ਹੈ ਕੂਜ਼ਿਆਂ ਦੀ, ਅਜਬ ਸੁਆਦ ਗਟਾਕ ਚਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਤ ਨਬਾਤ ਹੈ ਚੂਜ਼ਿਆਂ ਦੀ, ਬੋਲੁ ਤੋਤਲਾ ਮੀਠ ਤੁਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੜ੍ਹਿਆ ਸਦਾ ਬਸੰਤ ਬਹਾਰ ਵਾਲਾ, ਮਾਹਾ ਮਾਹੁ ਮੁਬਾਰਕ ਰੁਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੌਲੀ ਸਗਲ ਬਨਰਾਇ ਫੁਲੰਤ ਜੋਤੀ, ਹੋਇਆ ਹਵਨ ਮਲਿਆਨ ਧੂਪੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੨੩।

ਜੋਤਿ ਜੱਗਿ ਉੱਠੀ ਵੱਡੇ ਚਾਨਣੇ ਦੀ, ਪੱਖਾ ਚੌਲਿਆ ਪਵਨ ਚੌਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੁਰੇ ਚਉਰ ਨਿਰੰਜਨੀ ਛਤਰ ਛਾਏ, ਤਖ਼ਤੁ ਬਖ਼ਤੁ ਬਲੰਦ ਭਗਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇੰਦਰ ਲੋਕ ਅੰਦਰਿ ਹੱਲ ਚੱਲ ਮੱਚੀ, ਅੰਦਰੁ ਹਿੱਲ ਗਇਆ ਇੰਦਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕੋਟ ਇੰਦ੍ਰ ਪੁਰੀਆਂ ਨਾ ਲੁਭਾਇ ਸੱਕਨਿ, ਸੱਚਾ ਬਿਮਲ ਮੇਅਰਾਜ ਮਸਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੨੪।

ਚਰਨ ਕਮਲ
ਰਸਾਇਣੀ ਮੌਜ
ਮਸਤੋਜੀਆਂ ਦਾ
ਬਿਮਲ ਮੇਅਰਾਜ

ਇਸ਼ਕ ਮਸਤ ਦਰਸ਼ਨ ਰੰਗ ਰੱਤਿਆਂ ਨੂੰ, ਫਿੱਕਾ ਸੁਖ ਬੈਕੁੰਠ ਕੋਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਰਨ ਕੰਵਲ ਦੀ ਮੌਜ ਮਸਤੋਜ ਅੱਗੇ, ਮਾਤ ਖੁਲਦੇ ਬਗੈਂ ਮੋਮਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਸਰੋਜ ਦੇ ਮੌਜੀਆਂ ਨੂੰ, ਘਟਿ ਫਿਰਦੌਸ ਲੱਝਾ ਵਡ ਖੁਲਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਰਸੇ ਚਰਨ ਰਸਾਇਣੀ ਖੁਲਦੀਆਂ ਦੇ, ਮਾਨੁ ਮਿਟ ਗਇਆ ਖੁਲਦ ਗੁਲਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੨੫।

ਨਾਮ ਰਸਾਇਣ
ਖੀਵੇ ਅਮਲੀਆਂ ਦੀ
ਅਥਾਹ ਲਿਵ ਗੈਣ
ਸਰੋਵਰੀ ਗੰਮਤਾ
ਲਿਵ ਨੈਣ
ਝਰੋਖੀਆਂ ਰਾਹੀਂ
ਅਮੀ ਗੈਣ ਸਰੋਵਰ
ਦਾ ਅੰਤਰ ਘਟ
ਵਿਗਾਸ;

ਖੁਣਸ ਵਧ ਗਈ ਖੁਲਦ-ਗਲਤਾਨੀਆਂ ਦੀ, ਚਲਤ ਦੇਖ ਕੇ ਚਰਨ ਪਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪਾਰਸ ਖਾਕ ਫਰਦੌਸ ਰਸਾਇਣੀਆਂ ਦੀ, ਕਿਣਕਾ ਪਾਕ ਰਜ ਖਾਕ ਚਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਾਫੀ ਨਾਮ ਰਸਾਇਣੀ ਇਕ ਰੱਤੀ, ਖਿੜਿਆ ਅਮਲ ਖੀਵੇ ਸੂਫੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਮਲਾਂ ਬਾਝ ਖੀਵੇ ਸ਼ਬਦ ਲੋਰ ਅਮਲੀ, ਸਦ ਮਖਮੂਰ ਮਨ ਸ਼ਬਦ ਗਟਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੨੬।

ਚੜ੍ਹੇ ਰਹਿਣ ਟਟਾਰੜੇ ਨੈਣ ਖੀਵੇ, ਲੱਭੇ ਖੋਜੁ ਨਾ ਗੈਣ ਗਵਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਹੀਂ ਥਾਹ ਅਥਾਹ ਸਰੋਵਰਾਂ ਦੀ, ਦੁੱਭਾ ਗਹਿਰ ਲਿਵਤਾਰ ਗੈਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੇਖੋ ਗੈਣਸਰ ਅੰਛਣੇ ਆਣਿ ਵੁੱਠਾ, ਇਹ ਰਸਾਇਣ ਲਿਵ ਨੈਣ ਝਰੋਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਤਰਿ ਘਾਟਿ ਝਰੋਖੜੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ, ਚੋਏ ਗਗਨਿ ਰਸਾਲੁ ਅਮੀਓਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੨੭।

ਅੰਛਨੜਾ ਰਸਕੇ
ਰੁਜਵਾਨ;
ਭਵਨ ਅੰਛਨੜਾ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭੰਡਾਰ

ਮੇਰਾ ਅੰਛਣਾ ਰਸਕ ਰਜਵਾਨ ਹੋਇਆ, ਝਰਨਾ ਝਰਨ ਲੱਗਾ ਨਿੱਝਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਨਹਦ ਕੀਰਤਨ ਅਮੀ ਪੁਹਾਰ ਪਵੇ, ਰੁਣ ਝੁਣਕਾਰੁ ਅਖੰਡ ਅਨਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਕ-ਤਾਰ ਰਸ-ਜੋਤਿ ਦੀ ਧਾਰ ਬੱਝੀ, ਝਿਲਮਿਲ ਬੰਮੁ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਵਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਝਿਲਕੇ ਜੋਤਿ ਪਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਬੰਮ ਨਿਆਰੇ, ਅਦਭੁਤ ਮਹਿਲ ਇਹ ਜੋਤਿ ਬੰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੨੮।

ਰੰਗੁ ਮਹਿਲੁ ਕਿ ਭਵਨੁ ਪਰਕਾਸ਼ ਹੈ ਇਹੁ, ਕਿ ਭੰਡਾਰੁ ਰਸ ਜੋਤਿ ਪਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬੱਝੇ ਬੰਮ ਰਸ-ਧਾਰ ਪ੍ਰਨਾਲਿਆਂ ਦੇ, ਜੋਤਿ ਝਿਲਕਣਾ ਭਵਨੁ ਝਿਲਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਝਿਲਮਿਲ ਬੰਮ ਕਿ ਮਣੀ ਮੁਨਾਰੜੇ ਇਹੁ, ਸੁੰਦਰ ਭਵਨ ਮੰਦਰੁ ਮਣਿ-ਜੜੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰਾ ਭਵਨੁ ਭੰਡਾਰੁ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਣਿਆ, ਝਿਲਕੇ ਝਾੜ ਫਾਨੂਸ ਜੁਗਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੨੯।

ਜੋਤਿ ਜੁਗਨੂਆਂ ਦੇ ਜਗਨਿ ਗਗਨਿ ਤਾਰੇ, ਮੀਂਹੁ ਵਰਸਿਆ ਜੋਤਿ ਕਿਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਿਰਨਿ ਕਿਣਮਣੀ ਜੋਤਿ ਰਸ ਕਿਰਨ ਕਣੀਆਂ, ਖੇਤ ਕੇਰਿਆ ਜੋਤਿ ਰਤਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਹਿਲਹਾਂਵਦੀ ਫਸਲ ਜੋਤਾਰ ਕੇਰੀ, ਖਿੜਿਆ ਬਾਗ ਰਸ ਜੋਤਿ ਚਮਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੰਮੀ ਫਸਲ ਇਹ ਅਮਰ ਬਹਾਰ ਵਾਲੀ, ਸਮਾਂ ਸਰਸਿਆ ਜੋਤਿ ਸਮਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੩੦।

ਅਮਰ ਵੇਲ ਨੂੰ ਝਾੜ ਫਲ ਸਮਰੁ ਲੱਗੇ, ਪਾਰਜਾਤੁ ਫਲਿਆ ਗੁਰ ਤਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਰਵੀ ਝਾੜ ਉਤੇ ਝਾੜ ਫਾਨੂਸ ਝਿਲਕਣ, ਜੋਤਿ ਜਲਵੀਆ ਬਾਗ ਸਰਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਰਵਰ ਅਧਭੁਤੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਗ ਅੰਦਰਿ, ਸੀਨਾ ਚਾਕ ਹੈ ਸਰਵ ਕਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਰਵ ਕਦ ਤਰਵਰ ਅਮਰ ਜੋਬਨਾਂ ਦੇ, ਅਮਰ ਸਮਰੁ ਸਜਰਾਂ ਅਦਿਭੁਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੩੧।

ਕਲਪ ਬਿਰਛ ਵਿਗਸੇ ਗੁਰੂ ਗੁਲਸ਼ਨਾਂ ਦੇ, ਲਹਿਰ ਬਹਿਰਿਆ ਦਹਿਰ ਸ਼ਜਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸ਼ਜਰ ਝਿਲਮਿਲੇ ਜੋਤਿ ਸਨੋਬਰਾਂ ਦੇ, ਖਿੜਿਆ ਨਵਲ ਫਰਦੌਸ ਤੂਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੂਬੇ ਜੰਨਤੀ ਉੱਗਵੇ ਜੋਤਿ ਰਤਨੇ, ਬਾਗ ਮਾਤ ਹੋਇਆ ਜੰਨਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰਾ ਅੰਛਣਾ ਫਰਸ਼ ਫਰਦੌਸ ਬਣਿਆ, ਬਿਰਖੁ ਜੰਮਿਆ ਪਾਰਜਾਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੩੨।

ਅੰਛਨੜਾ ਫਰਸ਼
ਫਰਦੌਸ

ਏਸ ਥਿਛ ਨੂੰ ਫਲ ਰਤਨ ਭਾਂਤ ਲੱਗੇ, ਇਹ ਫਰਦੌਸ ਮਣਿ ਜੜਤ ਫਰਸ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਸ-ਜੋਤਿ ਭਿੰਨੀ ਛਾਉਂ ਤੂਬਿਆਂ ਦੀ, ਜੋਤਿ ਰਸੀਅੜਾ ਪੈਹਨ ਫਵਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੋਹਣਾ ਫਰਸ਼ ਫਾਨੂਸ ਏਹੁ ਜੋਤਿ ਮਣੀਆ, ਜਲਵਾ ਜਗਮਗੀ ਜੋਤਿ ਪਦਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਲਵ ਜੋਤਿ ਪਦਮਾ ਦੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਲੱਗੀ, ਪਾਰਾਵਾਰੁ ਨਾ ਜੋਤਿ ਕ੍ਰਿਸਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੩੩।

ਅੰਡਨੜਾ ਜੋਤਿ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ
ਅੰਡਨੜਾ ਅਭੱਗ
ਦੀਵਾਨ
ਗੋਬਿੰਦ ਭੋਟੋਲਿਆਂ
ਦਾ

ਚਲਤ ਚਕਮਕੀ ਜੋਤਿ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਕ੍ਰਿਸਮੇ, ਕ੍ਰਿਸਮੀ ਚਾਨਣਾ ਰਵਿ ਗੁਲਸ਼ਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਲਰੂ ਮਾਹਰੂ ਜੋਤਿ ਨੂਰਾਰ ਦੀਵੇ, ਖਿੜਿਆ ਦਰਸ਼ਨੀ ਬਾਗ ਦੀਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੀਪ ਦਰਸ਼ਨੀ ਨੂਰ ਜੋਤਾਰ ਦਰਸ਼ਨ, ਲਹਿਰਾ ਲੁੱਟਣਾ ਦਰਸ ਬਾਂਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰਾ ਅੰਡਣਾ ਜੋਤਿ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਬਣਿਆ, ਵਧਿਆ ਰਸਕੁ ਬਹਿਸ਼ਤ ਸੁਰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੩੪।

ਅੰਡਣਿ ਚੰਦੁ ਸੋਭਾ ਜੋਤਿ-ਚਾਨਣੇ ਦੀ, ਹੈ ਉਜਾਲੜਾ ਕੋਟ ਸੂਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਡਣਿ ਕੋਟ ਮਲਿਆਨ ਮਲਿਆਗਰਾਂ ਦੇ, ਹੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੋਟਾਨ ਚੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੰਦਨ ਚੰਦ ਅੰਡਣਿ ਸੀਤਲਾਈਆਂ ਦੇ, ਅੰਡਣੁ ਭਵਨੁ ਗੋਬਿੰਦ ਭੋਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰਾ ਅੰਡਣਾ ਖਾਸ ਦਰਬਾਰੁ ਬਣਿਆ, ਹੈ ਅਭੱਗ ਦੀਵਾਨੁ ਖਾਸੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੩੫।

ਅੰਡਣਿ ਭਾਗੁ, ਅੰਡਣਿ ਹੈ ਸੁਹਾਗੁ ਮੇਰਾ, ਅੰਡਣਿ ਰਸੀਅੜਾ ਕੇਲ ਕਲੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਡਣਿ ਕੰਤ ਰੰਗਾਵਲਾ ਰੰਗੁ ਮਾਣੇ, ਰਾਵਲ ਰਾਵਲਾ ਭੋਰ ਅੰਡਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭੋਰਾ ਰਸਕ ਰੀਸਾਲੜਾ ਕੰਤੁ ਮੇਰਾ, ਰੱਸੁ ਚੂਸਦਾ ਕੰਵਲ ਮੁਸਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੂਸੇ ਰੱਸ ਕਿ ਅੰਡਣੇ ਰੱਸ ਰੱਸੇ, ਰੱਸੇ ਰੱਸ ਹੋਇਆ ਗੱਚ ਚੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੩੬।

ਅੰਡਨੜਾ
ਸੇਜ-ਭਤਾਰ

ਗੱਚੇ ਗੱਚ ਹੋਇਆ ਚੋਲਾ ਭਿੱਜਿ ਮੇਰਾ, ਚੋਆ ਚੋਇਆ ਸੁਧਾ ਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰਾ ਅੰਡਣਾ ਸੁਧਾ ਚੁਅੰਡਣਾ ਏ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭੋਗ ਭੋਗੀਜਣਾ ਢੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰਾ ਢੋਲੜਾ ਸੇਜ ਹੰਢੋਲੜਾ ਏ, ਰਸੁ ਗਿਆਨ ਚਢੋਲੜਾ ਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰਾ ਚੋਲੜਾ ਸਦ-ਰੰਗ-ਢੋਲੜਾ ਏ, ਹੈ ਗਲੋਲੜਾ ਗਿਆਨ ਅਮਲੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੩੭।

ਹੈ ਰਸਾਇਣੀ ਅਮਲ ਗਿਆਨੁ ਗੂੜਾ, ਭੋਗ ਸੁਆਦ ਰੂੜਾ ਸੇਜੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੱਜ ਧੱਜ ਮੇਰੇ ਅਜ ਅੰਡਣੇ ਦੀ, ਵਰਨੇ ਕੋਣ ਕਵੀ ਅਨਭਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਛਿਆਨੁ ਰਾਉ ਰਵਿ ਅੰਡਣੇ ਭੋਗ ਭੋਗੇ, ਆਤਮ ਭੋਗ ਅਪਾਰ ਅਨੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰਾ ਅੰਡਣਾ ਸੇਜ ਭਤਾਰ ਬਣਿਆ, ਰਚਿ ਅਭੰਬਰੀ ਸਾਜੁ ਸਾਜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੩੮।

ਅੰਡਣ ਦੰਗ
ਦੁਆਰੜਾ
ਵੱਧੜੇ ਦਾ

ਜਾਨੀ ਬੈਠੜਾ ਅੰਡਣਾ ਮੱਲਿ ਮੇਰਾ, ਸੱਚਾ ਜਾਨੀਅੜਾ ਜਾਨ ਪ੍ਰਾਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਡਣਿ ਮੈਂਡੜੇ ਸੁਘੜ ਸੁਜਾਨ ਜਾਨੀ, ਚੌਜੀ ਸੱਚੜਾ ਚੌਜ ਚੋਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਦਰਿ ਅੰਡਣੇ ਲੱਧੜਾ ਖੋਜਿ ਸੁੰਦਰ, ਪਿਰ ਸੁੰਦਾਵਲਾ ਸੁੰਦਰ ਸੁੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁੰਦਰ ਲਾਲ ਰੰਗੀਲੜੇ ਮੋਹਨੜੇ ਨੇ, ਰੰਗੁ ਖੇੜਿਆ ਦੰਗ ਦੁਆਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੩੯।

ਅੰਡਣ ਸੋਇਨ
ਮੰਦਰ ਸੁੰਦਰ
ਸੋਹਿਨੇ ਦਾ

ਸੋਭਾ ਔਜ ਸੀਮਾ ਸੁੰਦਰਤਾਈਆਂ ਦੀ, ਅੰਡਣੁ ਸੋਮਾ ਅਨੂਪ ਸਰੂਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੂਲਿਓਹ ਰੂਪ ਬਿਚੱਖਣਾ ਮੋਰ ਅੰਡਣੁ, ਅਤਿ ਸੁਲੱਖਣਾ ਘਰੁ ਸੁੰਦਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੋਹਣਾ ਅੰਡਣੇ ਜੋਤਿ ਜਗਾਇ ਬੈਠਾ, ਅੰਡਣੁ ਸੋਇਨ ਮੰਦਰ ਸੋਹਨੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਡਣੁ ਸੋਹਿਅੜੇ ਸੁੰਦਰਾਂ ਸੋਹਣਿਆਂ ਦੇ, ਜਿਤੁ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੂਰਜ ਸੂਰਜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੪੦।

ਅੰਡਣ ਮੁਸ਼ਕ
ਮਿਹਕੰਜਣਾ
ਲਾਲਨ ਦਾ

ਸੋਹਣਾ ਸੋਹਣਿਆਂ ਦਾ, ਸੁੰਦਰ ਸੁੰਦਰਾਂ ਦਾ, ਸੂਰਜ ਸੂਰਜਾਂ ਚੰਦ ਚੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੋਹਨ ਮੋਹਨਾਂ ਦਾ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰੀਤਮਾਂ ਦਾ, ਲਾਲਨ ਲਾਲਨਾ ਨੂਰ ਨੂਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਾਲਨ ਲਪਟ ਆਵੇ ਮੇਰੇ ਅੰਡਣੇ ਤੋਂ, ਮੁਸ਼ਕ ਮਹਿਕਿਆ ਲਪਟ ਲਪਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮਹਿਕ ਲਪਟ ਇਹ ਮਹਿਕਣੇ ਲਾਲਣੇ ਦੀ, ਅੰਡਣ ਲਪਟਿਆ ਲਪਟ ਖੁਸ਼ਬੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੪੧।

ਸੰਪਟ ਅੰਡਣਾ ਲਪਟ ਲਪਟਾਇ ਬੈਠਾ, ਖਿੜਿਆ ਸੰਪਟੀ ਫੁੱਲ ਹਿਰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰਾ ਅੰਡਣਾ ਫੁੱਲ ਮਹਿਕੰਜਣਾ ਏ, ਲਾਲਨ ਭਾਨੁ ਹੈ ਫੁੱਲ ਖਿੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖਿੜਿਆ ਫੁੱਲ ਅਨੂਪਮੀ ਭਾਨ ਮੁਖੀਆ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਭਾਨੁ ਸੁਲਤਾਨੁ ਭਾਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਡਣਿ ਭਾਨੁ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਅੰਡਣਿ ਫੁੱਲ ਖਿੜਿਆ, ਏਹ ਭੀ ਚੋਜੁ ਵਿਡਾਣ ਵਡੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੪੨।

ਭਾਨੁ ਫੁੱਲ ਅੰਦਰਿ, ਫੁਲੁ ਭਾਨ ਅੰਦਰਿ, ਘੁਲ ਮਿਲਿ ਘਿੱਚ ਝਲਕਾ ਸਨਮੁਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਫੁੱਲ ਭਾਨ ਮੁਖੀਆ, ਭਾਨ ਫੁੱਲ ਮੁਖੀਆ, ਦਿਸ਼ ਅਭੇਦ ਰਵਿ ਫੁੱਲ ਮੁਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੇਜ ਗੰਧ ਰਸੀਆ, ਗੰਧ ਤੇਜੁ ਜੋਤੀ, ਜੋਤਿ ਅਭਿੰਨ ਰਸੁ ਤੇਜ ਗੰਧੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੇਜੁ ਜੋਤਿ ਸੁਗੰਧ ਰਸੁ ਇਕ ਹੋਏ, ਅਜਬ ਮੇਲ ਫੁਲੇਲ ਅਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੪੩।

ਅੰਡਣ ਮਿਲਾਪ
ਮਕਰੰਦ ਪ੍ਰੀਤਮੇ ਦਾ

ਅੰਡਣਿ ਮੱਚਿਆ ਮੁਸ਼ਕ ਮਿਲਾਪ ਵਾਲਾ, ਮਿਲਿਆ ਨਾਹੁ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰੀਤਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰੇ ਅੰਡਣੇ ਗੂੰਜ ਗੜਗੱਜ ਗੂੰਜੀ, ਘੁਰਨਾ ਘੁਰਨਿਆ ਘੁਰਨ ਘੁਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰੇ ਅੰਡਣੇ ਘੋਰ ਘਨਘੋਰ ਉੱਠੀ, ਮੰਦਲ ਗੂੰਜਿਆ ਗੂੰਜ ਗੂੰਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਘੁਕਣਿ ਅੰਡਣੇ ਘਾਟ ਘੁਕਾਟਿਆਂ ਦੇ, ਸ਼ਬਦ ਘੁਕਿਆ ਘੁਕ ਘੁਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੪੪।

ਅੰਡਣ ਅਮਰ
ਅਟਾਰੜਾ
ਦਸਮ ਦੁਆਰੜਾ
ਇਕ ਮਿਕ;

ਫੂਕੇ ਅੰਡਣੇ ਫਾਟ ਫੁਕਾਟਿਆਂ ਦੇ, ਨਾਦ ਫੂਕਿਆ ਫੂਕ ਫੂਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰਾ ਅੰਡਣਾ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਬਣਿਆ, ਓਤ ਪੋਤ ਇਹ ਚਲਤ ਚਲਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਡਣ ਅਮਰ ਅਟਾਰੜੇ ਇਕ ਹੋਏ, ਭਰਮ ਭੇਦ ਨਾ ਵਿੱਥ ਵਿਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰੇ ਅੰਡਣੇ ਕਉਤਕੀ ਚਲਤੁ ਰਚਿਆ, ਤਖ਼ਤ ਮੱਲਿਆ ਦਸਮ ਦੁਆਰੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੪੫।

ਅੰਡਣ ਜੋਤਿ
ਪ੍ਰਚੰਡ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਚਸਮਾ

ਅੰਡਣਿ ਜੋਤਿ ਰਸ-ਪਵਨ ਦੀ ਗੰਠ ਖੁਲੀ, ਨਾਭੁ ਵਿਗਸਿਆ ਸ਼ਬਦ ਰਿੜਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਭਿ ਪਵਨ ਰਸ-ਜੋਤਿ ਦੀ ਛੱਲ ਉੱਠੀ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਗਗਨਿ ਰਸੁ ਜੋਤਿ ਛਲਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗਗਨੀ ਜੋਤਿ-ਰਸ-ਝਲਕਣਾ ਚੱਕੁ ਘੁੰਮੇ, ਚੱਕਰੁ ਬੱਝਿਆ ਛੋੜ ਕਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਛਉੜ ਕਟਣੇ ਚੱਕ੍ਰ ਸੁਦਰਸ਼ਨੀ ਦਾ, ਚੱਲੇ ਚਰਖੜਾ ਜੋਤਿ ਬਰਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੪੬।

ਅੰਡਣਿ ਸ਼ਬਦ ਝਰਨਾਟ ਦੀ ਕੱਲ ਮਰੋੜੀ, ਇੰਜਣ ਚੱਲਿਆ ਗਗਨ ਚੱਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਰਕੀ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਸ ਕਲਾ ਵਾਲਾ, ਦੌਰੁ ਚੱਲਿਆ ਚਰਖ ਇੰਜਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰੱਖੇ ਕੋਟ ਤਾਕਤ ਸਟੀਮ ਇੰਜਣਾਂ ਦੀ, ਕੋਟ ਕਲਾ ਇੰਜਣ ਨਭ ਖੰਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਭ ਅਖੰਡ ਮੰਡਲ ਸਭ ਪ੍ਰਚੰਡ ਹੋਏ, ਪੁਰਜਾ ਦੱਬਿਆ ਨਾਭ ਪਵਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੪੭।

ਅੰਡਣ ਜੋਤਿ ਛਬਿ
ਛਲਕਣੀ ਅਮਿਉ
ਸਰੋਵਰ

ਨਾਭਿ ਸ਼ਬਦ ਰਸ ਪਵਨ ਦੀ ਕਲਾ ਦੱਬੀ, ਛਿੜਿਆ ਜੋਤਿ ਚੱਕ੍ਰ ਨਭਿ ਵਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੋਤਿ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਚੰਡਨੀ ਝੱਖੜਾਂ ਦਾ, ਨਭਿ ਘੁਕਾਟ ਉੱਠਾ ਘਨਕਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗਿਆਨ ਝੱਖੜਾਂ ਲਾਈਆਂ ਜੋਤਿ ਝੜੀਆਂ, ਸਰੋਵਰੁ ਪੂਰਿਆ ਨਾਭ ਨਭੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾਭ ਨਭ ਭਰੱਬ ਕੇ ਇਕ ਹੋਏ, ਆਰਾ ਪਾਰ ਨਾ ਹੱਦ ਬੰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੪੮।

ਅੰਡਣ ਕੁੰਜੜੀ
ਦਸਮ ਦੁਆਰੜੇ
ਦੀ

ਭੰਨੇ ਹੱਦ ਬੰਨੇ ਜੋਤਿ ਛਹਿਬਰਾਂ ਨੇ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਧੰਨੁ ਅੰਡਣੁ ਘਨਹਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਘਟਾਂ ਉੱਠੀਆਂ ਘਨਹਰੀ ਅੰਡਣੇ ਤੋਂ, ਨਭਿ ਚਮਕਾਰ ਬੀਜਲ ਦਾਮਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚਮਕੇ ਬਿਜਲੀ, ਅੰਡਣੇ ਜੋਤਿ ਲਿਸ਼ਕੇ, ਰਵਿ ਉਘਾੜੁ ਦਸਮ ਦੁਆਰੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਡਣ ਕੁੰਜੜੀ ਦਸਮ ਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ, ਕੁਫਲ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਅਗਮ ਦੁਗਮੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੪੬।

ਅੰਡਣ ਤਖ਼ਤ
ਚਰਨਾਰ ਕਰਤਾਰ
ਸੋਦਾ

ਦੁਗਮ ਦੁਰਗ ਗੜ੍ਹ ਅੰਡਣੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ, ਅੰਡਣੁ ਦੁਆਰੜਾ ਬੰਕ ਬੰਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੀਤਮ ਬੰਕੜੇ ਅੰਡਣੇ ਚਰਨ ਪਾਇਆ, ਕੰਵਲ ਜੋਤਿ ਮਣੀ ਪਦਮੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਡਣ ਤਖ਼ਤ ਚਰਨਾਰ ਕਰਤਾਰ ਬਣਿਆ, ਰਸਕ ਅੰਡਣਾ ਕੰਵਲ ਵਿਗਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੂਰਜ ਚੰਦ ਮਾਸੂਕੜੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੇ, ਮੇਰਾ ਭਾਨੁ ਆਸ਼ਕ ਮਾਸੂਕੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੪੭।

ਕੰਵਲ ਕੁਦਮਨੀ ਖਿੜਨਿ ਰਵ ਚੰਦ ਦੇਖੇ, ਖੀਵਾ ਭਾਨੁ ਖੀਵੇ ਅੰਡਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰਾ ਭਾਨੁ ਭਰਤਾਰ ਮੂੰ ਅੰਡਣੇ ਦਾ, ਆਸ਼ਕ ਸੱਚੜਾ ਫੁੱਲ ਖਿੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਪੇ ਖਿੜੇ, ਭੀ ਅੰਡਣਾ ਆਪਿ ਖੇੜੇ, ਰਸੀਆ ਰੱਸੁ ਆਪੇ ਰੱਸ ਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਪੇ ਚੋਲੜਾ, ਸੇਜ ਭਤਾਰ ਆਪੇ, ਰਮੀਅਲ ਰਾਵਲਾ ਓਤ ਪੋਤੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੪੮।

ਆਪੇ ਬਣੇ ਮਾਸੂਕ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਆਪੇ, ਆਪੇ ਲਾਲ ਮੋਹਨੁ ਮਨਹਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਪੇ ਭਗਤਿ ਅਧੀਨ ਹੈ ਭਗਤ ਵੱਛਲ, ਆਪੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸ਼ੈਦਾਈ ਭਗਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਪੇ ਸਨਮ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਆਪੇ ਪ੍ਰੀਤ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਆਪੇ ਅੰਡਣਾ ਪ੍ਰੀਤ ਪ੍ਰੀਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਪੇ ਰਮੇ, ਰਮਾਏ ਭੀ ਆਪ ਤਾਈਂ, ਅੰਡਣਿ ਮੇਲੁ ਰਸ ਕੇਲ ਕ੍ਰੀੜੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੪੯।

ਅੰਡਣ ਰਮਨ
ਅਸਥਾਨ
ਰਲੀਓਲਿਆ ਦਾ;
ਅੰਡਣ ਦੀ
ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ
ਸੋਭਾ

ਮੇਰਾ ਅੰਡਣਾ ਬਿੰਦਾਬਨ ਅਮਰ ਬਣਿਆ, ਰੰਗਲ ਰਮਨ ਅਸਥਾਨ ਰਲੀਓਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਮਰ ਛੈਲ ਬਿੰਦਾਬਨ ਅਟੱਲ ਅੰਡਣ, ਛਲੀਆ ਗੋਕਲੀ ਬਿੰਦਾਬਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕ੍ਰੀੜ ਅਸਥਾਨ ਅਦੁਤੀ ਆਨੰਦ ਦਾਤਾ, ਮਾਨ ਮਰਦਨੀ ਕਾਨੁ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕ੍ਰੀੜਾ ਆਤਮੀ ਭੋਗ ਸੰਜੋਗ ਵਾਲਾ, ਅਜਰ ਅਮਰ ਆਨੰਦ ਬਿਨਦੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੫੦।

ਆਤਮ ਅਨਦ ਬਿਨੋਦੀਆ ਭੋਗੁ ਉਤਮ, ਤੁਰੀਆ ਗੁਣੀ ਬਿਸਮਾਦ ਸੁਆਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਤਮ ਭੋਗ ਦਾ ਸੁਆਗ ਬਿਸਮਾਦ ਆਵੇ, ਅਚਰਜ ਅਨਦ ਅਹਿਲਾਦ ਸੇਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੇਜੇ ਚੋਜ ਅਡੰਬਰੀ ਸਾਜੁ ਸਜਿਆ, ਅਦਿਭੁਤੰਬਰੀ ਪਾਟ ਪਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੇਜੇ ਬਿਸਮ ਸੁਅੰਬਰੀ ਕਾਜ ਰਚਿਆ, ਸਦ ਗੰਧਰਬ ਵੀਵਾਹ ਨੌਸ਼ਹੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੫੧।

ਨੌਸ਼ਹੁ ਦੱਯੜਾ ਅੰਡਣੇ ਆਣ ਵੁੱਠਾ, ਆਤਮ ਭੋਗੀਆ ਸੇਜ ਭੋਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਡਣਿ ਸਰਧ ਅਪਾਰੜੀ ਸੇਜ ਸੋਹੇ, ਕਰਿ ਸੀਗਾਰੁ ਪਟੰਬਰੀ ਚੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਰਿ ਪਟੰਬਰੀ ਅੰਗੁ ਸ੍ਰੀ ਰੰਗ ਚੋਲੇ, ਏਹ ਸਰਪੰਬਰੀ ਠਾਠੁ ਸਰਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੱਯੁ ਦੰਗ ਬਿਸਮੰਗਰੀ ਢੰਗ ਢੋਲੇ, ਏਹ ਦਿਗੰਬਰੀ ਨਾਟ ਨਾਟੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੫੨।

ਨਟ ਵਟ ਨਾਟ ਸੇਜੇ ਸਾਰੰਗਪਾਣ ਖੋਲੇ, ਰਮੀਅਲ ਰਾਵਲਾ ਕੇਲ ਕੇਲੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਰੰਗੀਲੜਾ ਰੰਗੁ ਮਾਣੈ, ਲੈਂਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਲਹਿਰਾ ਪੰਘੂੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰੇ ਅੰਡਣੇ ਪਲੰਘ ਅਨੂਪ ਵਿਛਿਆ, ਆਤਮ ਭੋਗ ਲੀਲੁ ਲਲਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰੇ ਅੰਡਣੇ ਅਮਰ ਸੋਹਾਗ ਹਰਿਆ, ਥਿਰ ਸੰਜੋਗ ਸੰਗਮ ਜੁਗ ਜੁਗੋਲਿਆਂ ਦਾ। ੬੫੩।

ਅੰਡਣ ਅਜਲ ਅਬਦੀ ਆਫਤਾਬ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਨਾ ਹਿਸਾਬ ਪੂਰਬ ਪੱਛਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਦੇ ਛਿਪੇ ਨ ਰਾਤਿ ਅੰਧੇਰ ਹੋਵੇ, ਐਸਾ ਭਾਨੁ ਸੁਲਤਾਨ ਸਿਫਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਾ ਗਰੂਬ ਨਾ ਸ਼ਫਕ ਤਲੂਅ ਮੁੜਿ ਮੁੜਿ, ਚੁੱਕਾ ਗੋੜਾ ਮਸ਼ਰਕ ਮਗਰਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਉਫਕ ਜੋਤਿ ਪੁਲਾੜ ਉਘਾੜ ਹੋਇਆ, ਸੀਤਲ ਚਾਨਣਾ ਜੋਤਿ ਕਿਰਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੫੭।

ਅੰਡਣਾ ਭਾਨ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਰਬ
ਸਸੀਅਰ ਸੂਰਜਾਂ ਦਾ
ਚਸਮਾਏ ਫੈਜ਼

ਸਸ ਵਿਗਾਸੀਆ ਸੂਰ ਪਰਗਾਸ ਹੋਇਆ, ਕੋਟ ਨੂਰ ਜ਼ਹੂਰ ਸ਼ਫਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਡਣ ਸੂਰ ਡਲੁਕੇ ਕੋਟ ਸੂਰਜਾਂ ਦਾ, ਝਲਕੇ ਨੂਰ ਕੋਟਾਨ ਚੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭਾਨਾ ਭਾਨ ਹੈ ਮੈਂਡੜਾ ਭਾਨੁ ਸੱਚਾ, ਠਾਕੁਰ ਕੋਟ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਖੰਡੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰਾ ਅੰਡਣਾ ਭਾਨੁ ਪਰਧਾਨੁ ਬਣਿਆ, ਚਸਮਾ ਫੈਜ਼ ਸਸੀਅਰ ਸ਼ੱਮਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੫੮।

ਸ਼ੱਮਸ ਮੈਂਡੜਾ ਸ਼ੱਮਸਾਂ ਸਾਰ ਸ਼ੱਮਸ, ਚੰਦ ਬਦਰ ਸਿਰਤਾਜ ਬਦਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਦਰ ਮਾਹ ਮੈਂਡਾ ਭਾਨ ਜੋਤਿ ਚਸਮਾ, ਸਰਬ ਸੂਰ ਸਸੀਅਰ ਉਡਗਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੋਈ ਅੰਡਣੇ ਮੈਂਡੜੇ ਉਦੇ ਹੋਇਆ, ਜੋਤਿ ਚਾਨਣਾ ਸਭ ਚਾਨਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਿਸ ਦੇ ਚਾਨਣੇ ਸਰਬ ਮਹਿ ਹੋਇ ਚਾਨਣ, ਜੋਤਾਂ ਜੋਤਿ ਜੋਤੀਸ਼ ਜੋਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੫੯।

ਅੰਡਣ ਤਖਤ
ਸੁਲਤਾਨ ਕੇਂਦਰ
ਸਰਬ ਨਖਯਤੁ
ਭੂਗੋਲਿਆਂ ਦਾ

ਚਾਂਦਨ ਆਛਣਾ ਸਰਬ ਦਾ ਜੋਤਿ ਚਾਨਣ, ਪੁੰਨਿਓ ਪੂਰੜਾ ਚੰਦੁ ਥਿਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਦ ਅੰਤ ਮੱਧੇ ਸਦਾ ਚੰਦੁ ਪੂਰਾ, ਨਾ ਦਸਤੂਰ ਹੈ ਘਾਟ ਘਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਡਣ ਚੰਦ ਸੁਲੱਖਣਾ ਆਣਿ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਵਡ ਸੁਲਤਾਨ ਸਭ ਭਾਨ ਚੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰਾ ਅੰਡਣਾ ਤਖਤੁ ਸੁਲਤਾਨ ਬਣਿਆ, ਕੇਂਦਰ ਕੁੱਲ ਨਖਿਅਤਰ ਭੂਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੬੦।

ਗਗਨੀ ਮੰਡਲੀ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਤਾਰੇ, ਸਭੁ ਪਰਵਾਰੁ ਧੂ ਪਰਦੱਖਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਧੂ ਸਮੇਤ ਮੂ ਅੰਡਣੇ ਗਿਰਦ ਘੁੰਮੇ, ਬਣਿ ਪਰਵਾਰੁ ਰੋਸ਼ਨ ਉਡਗਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਨਿਰਤਕਾਰੀਆਂ ਕਰਿ ਆਰਤੀ ਉਤਾਰਨ, ਅੰਡਣ ਮੂਲ ਮੰਗਲ ਸੁਭ ਲਗਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁੱਭ ਲਗਣ ਸੁਭਲੱਖਣਾ ਸੁਭ ਨਛੱਤਰ, ਅੰਡਣ ਪਿਰੀ ਸੁਰਜਨ ਸੁਰਜਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੬੧।

ਉਡਗਨ ਘੱਤਿ ਪਰਵਾਰ ਚਉਫੇਰ ਨੱਚਨਿ, ਅੰਡਣੁ ਨਿਰਤ ਮਰਕਜ਼ ਆਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਰਿ ਕਰਿ ਆਰਤੀ ਲੈਣ ਪਰਦੱਖਣਾ ਭੀ, ਅੰਡਣ ਧੁਜ ਆਰਤੀ ਉਤਾਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਡਣ ਧੂ ਹੈਰਤ ਅਫਜ਼ੀਦ ਬਣਿਆ, ਰਸ਼ਕ ਕੰਦ ਉਡਗਨ ਰਕੀਬੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਈ ਕੋਟ ਰਵਿ ਚੰਦ ਨਿਖੱਤਰਾਂ ਦੇ, ਸਭੁ ਸਮੂਹ ਅੰਡਣ ਆਸ਼ਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੬੨।

ਅੰਡਣ ਪੂਜ
ਅਸਥਾਨ ਅਰਸ਼ੀ
ਪੂਜਾਰੀਆਂ ਦਾ

ਹੁਇ ਆਸ਼ਕਤ ਡੰਡਉਤਿ ਵਿਚਿ ਪਏ ਲੰਮੇ, ਡਿੱਠਾ ਨਾਹ ਅੰਡਣ ਨਿਸ਼ੱਸਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਡਣ ਆਸਣ ਉਤੇ ਲਾ ਸਮਾਧ ਬੈਠਾ, ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਪੂਜੁ ਅਰਸ਼ੀ ਆਸਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਡਣ ਮੈਂਡੜਾ ਪੂਜ ਅਸਥਾਨ ਬਣਿਆ, ਸਦਕਾ ਪੁੰਜ ਪਰਤਾਪ ਪ੍ਰੀਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਆਤਮ ਜੋਤਿ ਜਗੰਨੜਾ ਮੋਰ ਅੰਡਣੁ, ਮਰਕਜ਼ ਜੋਤਿ ਪਰਮਾਤਮ ਜੁੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੬੩।

ਪਰਮ ਜੋਤਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲਿ ਜੁੜਿਆ, ਆਤਮ ਜੋੜ ਅੰਡਣ ਮਰਕਜ਼ੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜਿਗਰ ਜੋਤਿ ਪਰਮਾਤਮੀ ਲਖਤ ਬਣਿਆ, ਜੋਤਿ ਅੰਡਣਾ ਲਖਤ ਜਿਗਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰਾ ਅੰਡਣਾ ਮਰਕਜ਼ ਆਧਾਰ ਬਣਿਆ, ਤਖਤ ਲਖਤ ਜਿਗਰ ਬਖਤਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰਾ ਅੰਡਣਾ ਸਦਾ ਅਬਿਨਾਸ਼ ਰਹਿਸੀ, ਨਿਹਚਲੁ ਤਖਤੁ ਅਜਲ ਅਬਦਲੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੬੪।

ਅੰਡਣ-ਤਖਤ
ਅਕਾਲ

ਅਬਿਚਲ ਜੋਤਿ ਨਗੀਨੜੇ ਜੜਤ ਜੜਿਆ, ਕਾਲ ਰਹਿਤ ਅਕਾਲ ਝਮਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰਾ ਅੰਡਣਾ ਤਖਤੁ ਅਕਾਲ ਬਣਿਆ, ਉੱਚ ਗੁੰਬਜ਼ਾ ਗੂੰਜ ਗੂੰਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬਿਸਮ ਘੜਤਿ ਮਣਿ ਜੜਤ ਮੁਨਾਰਿਆਂ ਦੀ, ਬੁੰਗਾ ਬੰਕੜਾ ਬੰਕ ਦੁਆਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰਾਂ ਆਪਿ ਸੰਵਾਰਿਆ ਸਾਜਿ ਹੱਥੀਂ, ਨਿਹਚਲੁ ਨੀਵ ਅਕਾਲ ਤਖਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੬੫।

ਏਸ ਬੁੰਗੜੇ ਅਮਰ ਅਖੰਡ ਧੁਨੀਆਂ, ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਹੋਵੇ ਕੀਰਤਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਿਫਤ ਸਦਾ ਕੰਤੂਹਲੀ ਕੇਲ ਹੋਵੇ, ਅਮਰ ਖੰਡੀਏ ਸੰਤ ਭਗਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਰਮ ਖੰਡੀਏ ਬਿਸਮ ਆਨੰਦ ਵਾਲਾ, ਰੂਪ ਅਰੂਪ ਜਲਵਾ ਅਦਭੁਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਚ ਖੰਡ ਵਾਸੀ ਨੂਰ ਬੁੱਕਿਆਂ ਦਾ, ਝਾਕਾ ਅਪਰ ਅਪਾਰ ਦਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੬੬।

ਝਾਤੀ ਪਾਵਨੀ ਬੈਠਿ ਝਰੋਖਿਆਂ ਤੇ, ਕੁਆੜੁ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਅੰਤਰ-ਗਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਾਕ ਉੱਘੜੇ ਹੋਏ ਤ੍ਰਿਕਾਲ ਦਰਸੀ, ਭਇਆ ਗਿਆਨੁ ਭਵਿੱਖ ਭੂਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਝੇ ਭੂਤ ਭਵਿੱਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ, ਗਿਆਨ ਆਤਮੀ ਦਿਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੰਤਸ਼ਕਰਨ ਵਿਚਿ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਿਬ ਦੱਗੇ, ਜੱਗੇ ਦੀਪ ਰੋਸ਼ਨ ਜਮੀਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੬੭।

ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਪ੍ਰਤੱਖ
ਦਿਬਯ ਦੀਦਾਰ

ਦਿੱਬ ਦੀਪ ਏਹ ਰੋਸ਼ਨ ਜਮੀਰੀਆਂ ਦੇ, ਹੈ ਖਮੀਰ ਅਕਸੀਰ ਸਿਫਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦਿੱਬ ਦੀਪ ਕਿ ਹੈਨ ਇਹ ਦਿੱਬ ਲੋਇਨ, ਚਸ਼ਮਾ ਦਿੱਬ ਦੀਦਾਰ ਨਿਰਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਪਰਤੱਖ ਦੀਦਾਰ ਦਿੱਸੇ, ਰਾਜ ਫਾਸ਼ ਨਕਾਬ ਪਹਿਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਬੁਰਕਾ ਪੋਸ਼ ਮਹਿਬੂਬ ਪਰਕਾਸ਼ ਹੋਏ, ਘੁੰਘਟੁ ਚੁੱਕਿਆ ਨੂਰ ਮੁਖੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੬੮।

ਦਰਸ ਝਲਕ ਦਿਖਲਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਲੱਗਾ, ਸਤਰ ਤੋੜਿਆ ਸਰਮ ਹਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਤਰ ਅਸਥਾਨ ਤੋੜੇ, ਸਰਮ ਹਰਮ ਤੋੜੇ, ਪਰਬਲ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀਦਾਰ ਅਰਪੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਰਹੀ ਸੁਰਤਿ ਨਾ ਪੜਦਾ-ਨਸ਼ੀਨੀਆਂ ਦੀ, ਸ਼ੌਕ ਉਠਿਆ ਦਰਸ ਝਲਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਮੇਰਾ ਸਨਮ ਭੀ ਪੜਦਿਆਂ ਵਿਚਿ ਰਹਿੰਦਾ, ਨਾਇਕ ਢੋਲੜਾ ਸਗਲ ਭਵਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੬੯।

ਦੇਖੋ ਢੋਲੜਾ ਪੜਦਾ-ਨਸ਼ੀਨ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਪਰਜੋਲੜਾ ਸਰਬ ਪੜਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਪਤ ਆਸਣੀ ਹੋਇ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਬੈਠਾ, ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਕਰਤਾ ਕੁਦਰਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪ੍ਰੀਤਮ ਪਰਗਟ ਪਹਾਰੜੇ ਨਾਹਿ ਦਿੱਸੇ, ਜੋ ਪਰਗਟਾਲੜੁ ਸਰਬ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਗੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ਕਾਰ ਹੋਏ, ਬੁਰਕਾ ਦੂਰ ਕਰਿ ਨੂਰ ਨਖਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੭੦।

ਚੋਜੀ ਪ੍ਰੀਤਮੇ ਦੀ
ਲੁਕਣ ਮੀਟੀ
ਲੀਲਾ

ਪੜਦੇ ਨਹੀਂ ਏਹ ਨੂਰ ਕਜੂਰ ਨਖਰੇ, ਚੋਜੀ ਕੇਲੁ ਲੁਕਣ ਮੀਟਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲੁਕਣ ਮੀਟੀਆਂ ਖੇਲਿ ਕਲੋਲ ਕਰਨਾ, ਅੰਤ ਰੱਖਣਾ ਦਿਲ ਆਸ਼ਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੇਰਾ ਖੇਲੁ ਅਸਾਡੜਾ ਮਰਨੁ ਹੋਵੈ, ਤੈਨੂੰ ਚੋਜ ਚੰਗਾ ਕਰਵਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਰਵਟ ਦੇ ਨ ਪਿਆਰਿਆ ਮਾਰਿ ਮੈਨੂੰ, ਸਾਨੂੰ ਕਹਿਰ ਕਰਵਟ ਪਲ ਛਿਨੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੭੧।

ਲੁਪਤ ਲੀਲੋਲੜੇ
ਲੀਲਾਵੰਤ ਅਗੇ
ਲੁਕਣ ਲੀਲਾ
ਲੁਕਵਣ ਲਈ
ਲੋਲੜੀਆਂ

ਇਕ ਨਿਮਖ ਮਾਤਰ ਤੇਰੇ ਕਰਵਟਾਂ ਦੀ, ਸਾਨੂੰ ਕਹਿਰ ਭਾਸੇ ਜੁਗ ਜੁਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਕਰਵਟ ਤੇਰੜੀ ਮੋਹਿ ਭਲੇਰੜੀ ਨਾ, ਏਦੂੰ ਬਿੰਗ ਭਲਾ ਕਰਵਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹਉ ਬਲਿਹਾਰਨੇ ਮੁਖੜਾ ਫੇਰਿ ਪਿਆਰੇ, ਮੈਂ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਦਰਸ਼ਨ ਸਨਮੁਖੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਦਾ ਸਨਮੁਖੀ ਦਰਸੁ ਦੀਦਾਰ ਹੋਵੇ, ਕਰੋ ਬਿਲਮ ਨਾ ਨਿਮਖ ਭਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੭੨।

ਸਦ ਨਵਰੰਗ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚਿ ਰੰਗਿ ਲਵੇ, ਕਰੇ ਭੰਗੁ ਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਚਿਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਪੂਰਬ ਪ੍ਰੀਤਿ ਵੀਚਾਰੀਏ ਪ੍ਰਾਨ ਨਾਥਾ, ਰੋਹੁ ਨਿਵਾਰਿ ਮੇਰੇ ਅਵਗੁਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਚਣਚੇਤ ਮੈਥੋਂ ਭੁਲਾਂ ਹੋਇ ਗਈਆਂ, ਭੇਦੁ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਨਿਜ ਬਿਵਸਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਵਗੁਣਿਆਰ ਗੁਣਹੀਣ ਤੋਂ ਖਤਾ ਹੋਈ, ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ ਤੂੰ ਹੀ ਅਵਗੁਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੭੩।

ਪਾਰਾਵਾਰ ਨਾ ਤੇਰੀਆਂ ਬਖਸ਼ਸ਼ਾਂ ਦਾ, ਕੁਛ ਸੁਮਾਰ ਨਾ ਮੋਰ ਖਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅਸੀਂ ਖਤੇ ਕਮਾਂਵਦੇ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਹਾ, ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ ਤੂੰ ਖਤਾ ਕਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਨਹਾਰ ਸਦ ਭੁੱਲਣੇਹਾਰ ਖਿਨੁ ਖਿਨੁ, ਵਡ ਭੰਡਾਰੁ ਹੈ ਤੋਰ ਛਿਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਛਿਮਾ ਕਰੋ! ਛਿਮੋ! ਮੋਰ ਅਵਗੁਣਾਂ ਨੂੰ, ਤੂੰ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਭੁੱਲੇ ਬਾਰਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੭੪।

ਕੋਟ ਖਤੇ ਖਿਨ ਬਖਸ਼ਣੇਹਾਰ ਹੈਂ ਤੂੰ, ਤਾਰਨਹਾਰੁ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੂੰ ਕਰੀਮ ਕਾਮਲ, ਤੂੰ ਰਹੀਮ ਰਾਜਕ, ਤੂੰ ਕਰਿ ਅਫਵ ਗੁਨਾਹ ਕਿਬਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸਭਿ ਕਬੀਰ ਸਗੀਰ ਗੁਨਾਹ ਬਖਸ਼ਹਿ, ਤੈਨੂੰ ਤਰਸੁ ਹੈ ਤਉ ਦਰ ਢਠੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਜੋਈ ਸ਼ਰਨਿ ਆਵੈ ਤਿਸੈ ਕੰਠਿ ਲਾਵੈ, ਸੱਚਾ ਬਿਰਦੁ ਤਉ ਫਜ਼ਲ ਕਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੭੫।

ਕੂਕਰ ਦਾਸ ਦਰ ਦੇ ਕਿੰਕਰ ਕੀਟ ਬਰਦੇ, ਤੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦਾਸਾਂ ਕਿੰਕਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੂੰ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਬਾਪੂ ਮੈਂ ਫਰਜ਼ਿੰਦ ਤੇਰਾ, ਤੂੰ ਰਹਿੰਦ ਭੁੱਲੇ ਫਰਜ਼ਿੰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਵੱਡੀ ਭੁੱਲ ਹੋਈ ਹੋਛੀ ਮੱਤਿ ਮੇਰੀ, ਮੈਂ ਕੁਚੱਜ ਕੀਤਾ ਹੋਛੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਅੱਤਿ ਪੁੱਜ ਕੇ ਹੋਛੜਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਫੜਿਆ ਢੰਗ ਮੈਂ ਛੋਛ ਹੁੱਥੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੭੬।

ਹੁੱਥਾਂ ਛੋਛੀਆਂ ਹੋਛੀਆਂ ਉੱਠਿ ਖਲੀਆਂ, ਮਨੁ ਗੁਮਰਾਹ ਹੋਇਆ ਮਤਿ ਛੋਛੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਹੁੱਥ ਉੱਠੀ ਕਰੀ ਸਿਫਤ ਅੰਛਣੇ ਦੀ, ਨਾ ਸੰਕੋਚ ਕੀਤਾ ਰੰਚ ਓਹਲਿਆਂ ਦਾ।
ਭੈ ਦੀਵਾਨੜਾ ਹੋਇ ਨ ਮਸ਼ਟ ਵੱਟੀ, ਨ ਕਰਤੱਬ ਕੀਤਾ ਆਲੇ ਭੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖੁਦ-ਸਤਾਇਸ਼ੀ ਭਾਂਵਦੀ ਨਾਹਿ ਤੈਨੂੰ, ਕੀਤਾ ਰੋਸ ਤੈਂ ਰੋਗ ਕਟੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੭੭।

ਰੋਗ ਪਾਪ ਸੂਖਮ ਭੀ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦੇਵਹਿ, ਦਾਰੂ ਹੋਇਆ ਰੋਸੁ ਰੋਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਖੁਦ-ਸਤਾਇਸ਼ੀ ਭੋਲੜੇ ਭਾਇ ਹੋਈ ਤੇਰਾ ਰੋਸ ਰੁੱਠਣ ਨਹੋਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਚੂਕਾ ਰੋਸ ਨਹੋਰੜਾ ਭੁਲ ਮੰਨੀ, ਤੂੰ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਹੈਂ ਬਿਨੈ ਕਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਧੰਨ ਦਾਤਿਆ! ਫੇਰ ਤੈਂ ਮਿਹਰ ਕੀਤੀ, ਵੱਡ ਭੰਡਾਰੁ ਦਾਤਾਰੁ ਮਿਹਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੭੮।

ਲਟ ਛੁਟਕਾਇ ਕੈ ਫੇਰ ਤੈਂ ਬਾਂਹ ਦਿੱਤੀ, ਭਾਰਾ ਹੋਸਲਾ ਭਾਰੀ ਭੁਜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤੇਰਾ ਨਦਰ ਕਰਮੜਾ ਧੰਨ ਜਿਗਰਾ, ਧੰਨ ਕਰਮੁ ਉਦਾਰ ਕਰਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਸੁਭ ਮੱਤੀਆਂ ਤੇਰੀਆਂ ਰੋਸ ਝਿੜਕਾਂ, ਤਉ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਹਣਾ ਝਿੜਕਣੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਦੇਵੇਂ ਮੱਤੜੀ, ਰੋਸੁ ਦਿਖਾਇ ਝਿੜਕੇਂ, ਰਾਹੁ ਅਨੂਠੜਾ ਰੋਸ ਸਮਝੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੭੯।

ਬਹੁਬਿਧਿ ਝਿੜਕਿ ਸਮਝਾਇ ਫਿਰ ਕੰਠ ਲਾਵਹਿ, ਬਹੁੜ ਮਾਣ ਰਖਹਿ ਲੜਲਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਤਉ ਲੜ ਲੱਗਿਆਂ ਦੀ ਤੈਨੂੰ ਲਾਜ ਆਹੇ, ਤੁੱਠਾ ਸਾਂਈ ਤੂੰ ਸ਼ਰਨ-ਪੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਇਕ ਵਾਰ ਝਲਕਾਰ ਦਿਖਾਰਿ ਪਿਛੋਂ, ਤੈਨੂੰ ਛਿਕਰ ਹੈ ਦਰਸ ਭੋਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
ਲਾਇਹਿ ਲੜਿ ਜਿਸੈ ਤਿਸ ਲੜਿ ਆਪ ਲਗਹਿ, ਭਲਾ ਚਲਤ ਏਹ ਤਉ ਚਲਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੮੦।

ਤੂੰਠੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾ
ਬਹੁੜ ਭੁਠ ਕੇ ਤੂੰਠੇ
ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ
ਅੰਛਨੜੇ ਦੀ ਸਦ
ਬਹਾਰੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ
ਲਗਣੀ ਤੇ ਲੱਗੀ
ਰਹਿਣੀ

ਕਰਹਿ ਵੱਸਿ ਜਿਸੈ ਤਿਸ ਦੇ ਵੱਸਿ ਹੋਵਹਿ, ਇਹ ਬਿਨੋਦ ਭਲਾ ਤਉ ਬਿਨਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਫੜਹਿ ਬਾਂਹ ਨ ਬਹੁੜ ਤੂੰ ਮੂਲ ਛਡਹਿ, ਭਲਾ ਬਿਰਦੁ ਇਹ ਤਉ ਬਿਰਦੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਰੰਗੁ ਲਾਇ ਕੈ ਫੇਰ ਨਾ ਰੰਗੁ ਮੋੜਹਿ, ਕਰਹਿ ਭੰਗੁ ਨਾ ਨੇਹੁ ਚਿਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਆਇਆ ਵੱਸਿ ਪਿਰੁ ਕਦੇ ਨ ਛੋੜਿ ਜਾਈ, ਭਲਾ ਨੇਹੁ ਭਗਵੰਤ ਗੀਤੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੮੧।

ਭਲੀ ਭਈ ਭਗਵੰਤਿ ਫਿਰ ਸਾਰ ਲਈ, ਮੁਖ ਫੇਰਿਆ ਜਲਵ ਦਰਸੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਵਾਹ ਧੰਨ ਜਲਵੇ, ਤੇਰੇ ਧੰਨ ਜਲਵੇ, ਧੰਨ ਜਲਵੜਾ ਜੋਤਿ ਮੁਖੜੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਲੱਗੀ ਫੇਰ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਦੀਦਾਰਿਆਂ ਦੀ, ਖਿੜਿਆ ਕੋਲੁ ਰਸੁ ਜੋਤਿ ਜਲਵੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਏਥੇ ਠੱਪ ਦੇ 'ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ' ਡੱਬਾ, ਖਿੰਡੇ ਮੁਸ਼ਕ ਨਾ ਅਮੀ ਅਮੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੮੨।

ਹਿਰਦੇ ਰਖਿ ਸੰਭਾਲ ਨ ਡੁੱਲੁ ਜਾਏ, ਵੱਥੁ ਅਮੁਲ ਏਹ ਮੁੱਲ ਮਹਿੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਕਿਸੇ ਕਦਰ ਨ ਮਹਿੰਗੜੇ ਵੱਥ ਸੰਦੀ, ਕਾਲ ਪਇਆ ਸੱਚੇ ਗਾਹਕੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਮਸ਼ਟ ਹੋਇ ਰਹੁ ਖੋਲੁ ਨ ਭੇਦੁ ਡੂੰਘਾ, ਗੁੜ ਖਾਇ ਕੇ ਗਿਆਨ ਗੁੰਗੋਲਿਆਂ ਦਾ।
 ਗੁੰਗਾ ਹੋਇ ਰਹੁ ਗਟਿ ਗਟਾਕ ਪੀ ਕੇ, ਸਬਕ ਸਿਖ ਲੈ ਅਜਰ ਜਰੋਲਿਆਂ ਦਾ।੬੮੩।

ਅਰਥਾਵਲੀ

ਇਸ ਅਰਥਾਵਲੀ ਵਿਚ ਔਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੱਖਰੀ ਅਤੇ ਨੇੜੇ ਢੁਕਦੇ ਅਰਥ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਆਤਮਕ ਭਾਵ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਸਣ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਅਨਭਵੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਿਆਂ ਅਤੇ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਸੰਸਾਰੀ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸਣਾ ਸੌਭਦਾ ਨਹੀਂ। ਮਸਲਨ 'ਉਲਸ਼' ਫਾਰਸੀ ਲਫਜ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ—'ਸੀਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ' ਪਰ ਜੋਤਿ ਵਿਗਾਸ ਵਿਚ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਲਫਜ਼ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਰਸ-ਗਟਾਕ' ਦੇ ਭਾਵ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ। ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਾਣ ਤੇ ਨਵੀਂ ਜਿੰਦ ਪਾਈ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ	ਅਰਥ	ਸ਼ਬਦ	ਅਰਥ
	(ੳ)	ਅਮਰਜੀਸਤ	ਸਦ ਸਦੀਵੀ (eternal)
ਉਦਕ	ਜਲ	ਅਲਿਕਸਰ (elixir)	ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਉਦਮਾਦ	ਮਸਤੀ, ਖੁਮਾਰੀ		(ੲ)
ਉਨਮਨ	ਮਸਤ, ਉਚ ਅਟਾਰੀ ਵਾਲੀ, ਅਫੂਰ ਅਵਸਥਾ	ਇਜਜ਼	ਨਿਮਰਤਾ
ਉਮਕਾਇਆ	ਭਰਿਆ, ਉਛਲਾਇਆ		(ਸ)
ਉਨਵ ਉਨਵ	ਝਿਮ ਝਿਮ, ਧੀਰੇ ਧੀਰੇ	ਸਿਰਪ (syrup)	ਸ਼ਰਬਤ
ਉਲਸ਼	ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਰਸ-ਗਟਾਕ	ਸ਼ਾਦਾਬ	ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ
ਉਲਸਿਤ	ਅਨੰਦਿਤ	ਸਰਚਣਾ	ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ, ਪਰਚਾਓ
ਉਰਧ ਕਮਲ	ਮੂਧਾ ਕਮਲ	ਸ਼ਬ	ਰਾਤ
	(ਅ)	ਸ਼ਫਕ	ਸੂਰਜ ਦੇ ਛਿਪਣ ਵੇਲੇ ਦੀ ਲਾਲੀ
ਅਲਿ	ਭੌਰਾ	ਸੇਲ	ਬਰਛਾ
ਆਫਤਾਬ	ਸੂਰਜ	ਸਿਵਲੀਜੇਸ਼ਨ	ਸਭਿਅਤਾ, ਨਵ ਖ਼ਿਆਲੀ
ਅੰਨਣਾ	ਵੇਹੜਾ, ਹਿਰਦਾ, ਨਾਭ-ਪੁਲਾੜ	(civilization)	
ਅੰਦਲੀਬ	ਬੁਲਬੁਲ	ਸਦਨ	ਘਰ
ਅਵਤੰਸੀਆ	ਭੂਸ਼ਿਤ (crowned), (garlanded)	ਸਨਮ	ਮਾਸ਼ੂਕ, ਪਿਆਰਾ, ਸੁੰਦਰ
ਅਹਿਲਾਦ	ਖੁਸ਼ੀ, ਉਮਾਹ	ਸ੍ਰਿਸਤ	ਸੁਭਾਓ
ਅਧਿਆਸ	ਆਸਣ ਅਸਥਿਤੀ	ਸ਼ਿਕਾਰ ਸੁਦਨ	ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ
ਅਨਰਾਓ	ਪ੍ਰੇਮ, ਪਿਆਰ, ਇਸ਼ਕ	ਸੈਦ	ਸ਼ਿਕਾਰ
ਆਕਰਖ	ਮਿਕਨਾਤੀਸੀ, ਸ਼ਕਤੀ	ਸੁਪਰਨੈਚੁਰਲ	ਅਸਾਧਾਰਨ, ਅਗੰਮੀ
ਅਨਲ ਪੰਛੀ	ਪਵਣ ਅਹਾਰੀ ਪੰਛੀ	(supernatural)	
ਆਈਡੀਅਲ (ideal)	ਆਦਰਸ਼ਕ	ਸੂਹਟ	ਤੌਤਾ
		ਸ਼ਮਸ	ਸੂਰਜ

ਸ਼ਬਦ	ਅਰਥ	ਸ਼ਬਦ	ਅਰਥ
ਸੀਮਾ	ਹੱਦ		(ਚ)
ਸ਼ਬਦ ਖੰਡਾ	ਨਾਮ ਅਭਿਆਸ	ਚੀਰ	ਕੱਪੜੇ
	(ਹ)	ਚਰਵਕ	ਇਕ ਨਾਸਤਕ ਰਿਸ਼ੀ
ਹਿਵਧਾਰ	ਸੀਤਲ	ਚਾਕ	ਦਿੜ੍ਹ, ਮਜ਼ਬੂਤ
ਹਬੀਬ	ਪਿਆਰਾ		(ਛ)
ਹਵਸ	ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ	ਛਾਦਨ	ਕੱਪੜੇ
ਹਮਦਮ	ਇਕ-ਜਾਨ ਪ੍ਰਾਨ ਸਾਥੀ	ਛੈਲ	ਸੁਭ ਗੁਣੀ
	(ਕ)		(ਜ)
ਕਟਕ	ਫੌਜ, ਸਮੁੱਚੇ ਹੀ	ਜਰ	ਸੋਨਾ, ਧਨ
ਕਸਬ	ਪੇਸ਼ਾ	ਜੌਹਰੜਾ	ਕੀਮਤੀ ਵਸਤੂ
ਕੈਵਲਾ	ਜੋਗੀ	ਜੋਅਮ	ਮਾਣ
ਕਲਬ	ਦਿਲ	ਜਿਣਿ	ਜਿਤ
ਕੈਵਲ	ਮੁਕਤੀ	ਜਰਕ	ਸੋਨੇ ਦੇ ਵਰਕ (gold-leaf)
ਕੁਤਕਾ	ਸੋਟਾ	ਜ਼ਿਆਰਤ	ਮੁਲਾਕਾਤ, ਦਰਸ਼ਨ
ਕਸਫ	ਕ੍ਰਾਂਤੀ		(ਝ)
	(ਖ)	ਝੋਵਣਾ	ਰਸ-ਰਿੜਕਣਾ
ਖਗ	ਪੰਛੀ	ਝੁਨਕਾਰ	ਧੁੰਨਕਾਰ
ਖੜਸ	ਸੋਲ੍ਹਾਂ		(ਟ)
	(ਗ)	ਟਾਂਡਾ	ਕਾਫਲਾ (caravan)
ਗੁਦੜ	ਪਾਟੀਆਂ ਲੀਰਾਂ ਦੀ ਲੇਫ, ਜੁੱਲਾ		(ਡ)
ਗੁੰਚੇਲੇ	ਅਣਖਿੜੇ ਫੁਲ	ਡਿਵਿਨਿਟੀ (divinity)	ਧਰਮ ਵਿਦਿਆ
ਗੁੰਬਜ਼	ਜੋਤਿ ਜਗੰਨਾ, ਗਗਨ ਅਕਾਸ਼	ਡਿਵਾਈਨ ਵਿਜਡਮ	ਆਤਮਕ ਫ਼ਿਲਾਸਫੀ
ਗੋਸ਼ਾ	ਤੁਰੀਆ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ	ਡੂੰਗਰ	ਪਹਾੜ
ਗਾਰੜ	ਨੁਕਰ, ਕਿਨਾਰਾ		(ਢ)
	ਵਿਸ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੰਤਰ ਦਾ		(ਢ)
	ਜਾਣੂ		(ਢ)
ਗਾਜ਼ੀਆਂ	ਧਰਮ ਵੀਰਾਂ	ਢੋਲਾ	ਪ੍ਰੀਤਮ
ਗੁਲਫਾਮ	ਗੁਲਾਬ ਜਿਹੇ ਰੰਗ ਦਾ	ਢੋਰ	ਪਸ਼ੂ
ਗਯੇਦ	ਹਾਥੀ		(ਤ)
ਗਮਜ਼	ਕਟਾਖਯ, ਤਿਰਛੀ ਤੇ ਕਾਟਵੀਂ	ਤਰਾਰਾ	ਨਸ਼ਾ
	ਪਿਆਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ	ਤਸਨੀਫ	ਰਚਨਾ
ਗਰਤ	ਟੋਆ	ਤਲੂਅ	ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨਾ
	(ਘ)	ਤਬੀਬ	ਹਕੀਮ
ਘਿਧੀ	ਅੰਗੀਕਾਰ ਕੀਤਾ	ਤਸੱਵਫ	ਸੂਫੀਆਂ ਦਾ ਗਿਆਨ
ਘਨਹਰ	ਬੱਦਲ		

ਸ਼ਬਦ	ਅਰਥ	ਸ਼ਬਦ	ਅਰਥ
ਤਰਬ	ਉਹ ਤਾਰ ਜੋ ਆਪ ਹੀ ਵੱਜਦੀ ਹੈ। ਵੱਡੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦਿਲਰੁਬਾ ਵਿਚ ਤਰਬਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।	ਪ੍ਰਾਨ ਅਕੌਰ	ਪ੍ਰਾਣ ਭੇਟਾ ਜਾਂ ਉਪਹਾਰ ਕਰਨੇ, ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦੇਣੇ
ਬਰਮਾਮੀਟਰ	(ਬ)	ਪਟਬੀਜਨ	ਜੁਗਨੂੰ
ਥੀਊਰੀ (theory)	ਬੁਝਾਰ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਜੰਤ੍ਰ	ਪੰਕਜ	ਚਿੱਕੜ
ਥਿਆਸਫੀ	ਕਲਪਨਾ, ਸਿਧਾਂਤ, ਖਿਆਲ (Theo—ਬ੍ਰਹਮ) + (Sophy—ਗਿਆਨ) = ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਦਿਆ, ਵਿਸਥਾਰ ਦੇਖੋ ਅੰਤਿਕਾ	ਪ੍ਰਗਿੰਦ	ਚੰਗੀ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ
ਥਿਗਲੀ	ਟਾਕੀ	ਪ੍ਰਸਤਸ਼	ਪੂਜਾ
ਥਾਂਗੀ	ਥੰਮਣ ਵਾਲਾ	ਪੈਕਾਮ	ਤੀਰ
	(ਦ)	ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ	ਮਾਦਾ, ਜੜ੍ਹ ਵਸਤੂ
ਦਹਿਰ	ਸਮਾਂ	ਪੰਨੜੇ ਪਾਏ	ਪੁਜ ਪਲੋਏ, ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੇ
ਦਹਿਨ	ਮੂੰਹ		(ੳ)
ਦਸਤਗੀਰ	ਹੱਥ ਫੜਨ ਵਾਲਾ	ਫੋਕਸੋਲਿਆਂ ਦਾ	ਫੋਕਸ (focus) ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ
ਦਸਵਾਰੀਆਂ	ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ	ਫਾਦਲ	ਨਿਕੰਮਾ
	(ਧ)	ਫਰਦੋਸ	ਬਹਿਸ਼ਤ
ਧ੍ਰਾਪ	ਸੰਤੁਸ਼ਟ, ਰੱਜਿਆ		(ਬ)
	(ਨ)	ਬਿਸ਼ਗੁਫਤਾਵੀਂ	ਖਿੜਾਵੀਂ
ਨਾਲਜ (knowledge)	ਗਿਆਨ	ਬੋੜ	ਕੜ
ਨਿਰਤ	ਨਾਚ	ਬੇਗਲ	ਦੂਜੀ ਗੱਲ
ਨਾਫਾ	ਕਸਤੂਰੀ	ਬੋਸਤਾਨ	ਬਾਗ
ਨਾਹ	ਪਤੀ	ਬਦਨ	ਮੁਖੜਾ
ਨਿਸ਼ਸਤ	ਬੈਠੇ ਹੋਏ	ਬਾਤਨ	ਮੁਖੜਾ
ਨਾਯਾਬ (rare)	ਦੁਰਲਭ	ਬਸੀਠ	ਵਿਚੋਲਾ
ਨਾਜ਼ਨੀਨ	ਲਾਡਲੇ, ਪ੍ਰੀਆ, delicate	ਬਿੰਗ	ਕਸਾਈਆਂ ਦਾ ਟੇਢਾ ਫੁਰਾ
ਨਿਰਬਾਣ	ਨਿਰੋਲ	ਬਾਕਾ ਵਗ ਗਿਆ	ਭੈੜੀ ਗੱਲ ਟੁਰ ਪਈ, ਮਾਰ ਪੈ ਗਈ
ਨੁਸਰਤ	ਫਤਹ	ਬਸ਼ਰ	ਮਨੁੱਖ
ਨਿਵਾਹ (ਨਬਾਤ)	ਖੰਡ, ਮਿਸਰੀ		(ਭ)
ਨਲ	ਅੱਗ	ਭਾਲ	ਮੱਥਾ
	(ਪ)	ਭੋਵਦਾ	ਪਰਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ, ਸਮਾਉਣਾ
ਪਿਕ ਬੈਨੜੀ	ਮਿੱਠੇ ਤੇ ਰਸੀਲੇ ਬੋਲ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀ (ਪਿਕ = ਬੁਲਬੁਲ)	ਭੂਗੋਲ	ਧਰਤੀ
			(ਮ)
		ਮੰਦਲ	ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਢੋਲ, ਮ੍ਰਿਦੰਗ
		ਮੰਦ ਮੰਦ	ਧੀਰੇ ਧੀਰੇ, ਕੌਮਲ ਤੇ ਨਰਮ
		ਮਸ਼ਟ	ਚੁੱਪ

ਸ਼ਬਦ	ਅਰਥ	ਸ਼ਬਦ	ਅਰਥ
ਮੁਅਜਜ਼ਾ	ਕਰਾਮਾਤ	(ਰ)	
ਮੁਕੱਦਸੀ	ਪਾਕ, ਪਵਿੱਤ੍ਰ	ਰੁਣਭੁੰਨਤਾ	ਰੁਣ ਬੁਣਕਾਰ ਵਾਲਾ ਅਨੰਦੀ-
ਮਕਸੂਦ	ਪ੍ਰਯੋਜਨ, ਜਿਸਦਾ ਸੰਕਲਪ	ਨਾਦ	
	ਕੀਤਾ ਜਾਏ	ਸੂਰਜ	
ਮਕਬੂਲ	ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਏ, ਅੰਗੀਕ੍ਰਿਤ	ਨਾਰੰਗਵਾਲ ਪਿੰਡ	
ਮਅਬੂਦ	ਪੂਜਣ ਯੋਗ	ਮਨੋਹਰ, ਸੁੰਦਰ, ਮਧੁਰ	
ਮੁਕੱਦਸ	ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ	ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜੋਤਿਸ਼ (ਅਰਬੀ)	
ਮਾਰਫਤਿ	ਆਤਮ ਗਿਆਨ	ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ	
ਮਹਿਬੂਬ	ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ	(ਲ)	
ਮਕਦੂਰ	ਸ਼ਕਤੀਵਾਨ, ਸਮਰੱਥ, ਹਿੰਮਤ	ਕਾਨੂੰਨ	
ਮੂਸ ਬਫੇਲੇ	ਚੂਹੇ ਵਾਂਗ ਫੁਲ ਬੈਠੇ	ਤਰਕ ਗਿਆਨ, ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ	
ਮੁਤਜ਼ਾਦ	ਇਕ ਦੂਏ ਦੇ ਉਲਟ	ਸੂਖਮ (graceful)	
ਮੂਕ	ਗੁੰਗਾ, ਮੂਰਖ	(ਵ)	
ਮੋਟਿਵ (motive)	ਉਦੇਸ਼, ਨੀਅਤ, ਮੰਤਵ	ਲਪੇਟਿਆ	
	(ਯ)	ਵਾਹਦ ਪ੍ਰਸਤ	ਇਕ ਅਕਾਲ ਉਪਾਸ਼ਕ
ਯੁਜ਼ਦਾਨ	ਖੋਜੀ		
ਯਾਫਤਨ	ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ		

(ੳ) ਅੰਤਿਕਾ [Appendix]

ਖਾਸ ਨੋਟ

ਪੰਨਾ ਕਾਫੀ

੩੭ ੧੪੩-੨੫੦

ਤੋਂ ੮੦

ਸੁਰਤ ਕੁਰੇ (੧੪੩), ਤ੍ਰੰਗ ਕੁਰੇ (੧੭੯), ਗੁਲਮਸਤ ਕੁਰੇ (੧੮੧), ਕਰਤਾਰ ਕੁਰੇ (੧੮੪), ਨਿਰਤ ਕੁਰੇ (੧੯੧), ਬਿਸਮ ਕੁਰੇ (੨੪੫), ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੁਰੇ (੨੫੦)।

ਸੁਹਾਗ-ਸੇਜਾ ਉੱਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਵਰ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਬਿਸਮ ਕੌਰ, ਗੁਲਮਸਤ ਕੌਰ ਤੇ ਸੁਰਤ ਕੌਰ ਬਣ ਕੇ ਸਮਾਈ ਪਾਈ ਅਤੇ ਤ੍ਰੰਗ ਕੌਰ, ਨਿਰਤ ਕੌਰ ਬਣ ਕੇ ਨਿਰਗੁਣ ਨਾਚ ਕੀਤਾ।

ਪੰਨਾ ਬੰਦ ਨੰ:

੪੩ ੨੨

“ਚੱਕਰ ਖੂਬ ਸੋਹੇ ਕਿਰਨ ਸੋਅਲਿਆਂ ਦਾ ॥”

ਹਰ ਇਕ ਮਾਨਸ ਰੂਹ ਦੇ ਮੁਖੜੇ ਦੁਆਲੇ ਅਵਿਸ਼ਟ ਜੋਤਿ ਰਿਸ਼ਮੀ ਚੱਕਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਤੇ ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਇਹ ਜੋਤਿ ਕਿਰਨੀ ਸੋਹਰਾ ਬੜਾ ਹੀ ਤੇਜਸਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਨਮੁਖਾਂ, ਵਿਕਾਰੀ ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਚੱਕਰ ਮੱਧਮ ਪੈਂਦਾ ਪੈਂਦਾ ਕਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਏ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਤੱਖ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਏਸ ਤੋਂ ਹੀ ਕਈ ਵੇਰੀ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੀ ਆਤਮਕ ਦਸ਼ਾ ਦੇਖ ਪਰਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

੬੧- ੧੬੩-੧੭੬

੬੨

“ਗੁਰਬਾਣੀ ਹੱਥੀਂ ਲਿਖਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ॥”

ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਹੱਥੀਂ ਲਿਖਣ ਦਾ ਆਤਮਕ ਸੁਖ-ਫਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਭੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਬਾਣੀ ਉਚਾਰਨ ਯੋਗ ਉਚ ਅਟਾਰੀ ਦੀ ਬ੍ਰਹਮ-ਗਿਆਨੀਆਂ ਵਾਲੀ ਪਦਵੀ, ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੀ ਜਰਨ ਸ਼ਕਤੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਰੇਮਣੀ ਲੇਖਕ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਿੱਬ-ਕਲਾ ਕੋਸ਼ਲੀ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਇਕ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਭੀ ਮਿਲੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ੧੬੭-੧੭੨ ਬੰਦਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਹ ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਭਾਈ ਚੂੜ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਨ। ਆਪ ਤੁਖਾਣ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ, ਪਿੰਡ ਬਿਲਾਸਪੁਰ, ਡਾਕਖਾਨਾ ਖੁਮਾਣੇ, ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਵਾਸੀ ਸਨ।

੬੩ ੧੮੨)

੮੦ ੩੧੩)

ਤੋਂ

੩੧੬)

“ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ ਤੋੜੀ ॥”

ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਬਾਬੂ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਸੰਤ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲ ਹੈ। ੧੫ ਜੁਲਾਈ ੧੯੨੮ ਈ: ਨੂੰ ਬਾਬੂ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿੱਖੀ ਵਿੱਚੋਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਆਪ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹੁਰੀਂ ਓਨੀ ਦੇਰੀ ਮੱਥੇ ਲਗਣੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿੰਨੀ ਦੇਰੀ ਓਹ ਪੰਥ ਦੀ ਸ਼ਰਨੀ ਆ ਮੁਆਫ਼ੀ ਨਾ ਮੰਗ ਲੈਣ। ਕਿੰਤੂ ਭਸੰਤੀਆਂ ਨੇ ਹੁਣ ਤਕ ਆਪਣਾ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਾਇਆ।

੮੧ ੩੨੪

੮੨ ੩੩੩

੮੨ ੩੩੬

“ਮੈਸਮਿਰਿਜ਼ਮ ਜਾਂ ਮੈਸਮਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ॥”

ਡਾਕਟਰ ਫ਼ਰਾਂਜ਼ ਆਨਤੋਨ ਮੈਸਮਰ (Dr. Franz Anton Mesmer) ੧੭੩੩-੧੮੧੫ ਆਸਟ੍ਰੀਅਨ ਡਾਕਟਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬੱਝਿਆ ਕਿ ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਤੇ ਨਖੱਤਰਾਂ

ਪੰਨਾ ਬੰਦ ਨੰ:
੮੮ ੩੮੦

ਦਾ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਗਾਇਬ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਹੀਂ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਉਹ ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਅਭੇਦ ਸਮਝਦਾ ਸੀ, ਫੇਰ ਮਿਕਨਾਤੀਸ (magnetism) ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਜੁਲਦੀ ਸਮਝਣ ਲੱਗਾ। ਏਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ੧੭੬੬ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ *Deplantarm Influx*. ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਦਰੀ (J.J. Gassner) ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਵਿਚ ਟਕਰਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਮੈਸਮਰ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਜਿਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਅਸਰ ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਟਿਕਾਉਣ ਨਾਲ ਇਹ ਸੁਰਤ-ਕਲਾ (occult force) ਆਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਅਸਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਮੈਸਮਰ ਨੇ ਏਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਕਈ ਇਲਾਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਪੁਲੀਸ ਨੇ ੪੮ ਘੰਟਿਆਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਦੇਸ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ। ਮੈਸਮਰ ਨੇ ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਥੇ ਸਾਇੰਸ ਅਕੈਡਮੀ ਨੇ ਮੈਸਮਰਿਜ਼ਮ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਭੀ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਹੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਉਥੋਂ ਮੈਸਮਰਿਜ਼ਮ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ—ਅਕਰਬਣ ਸ਼ਕਤੀ।

੧੦੧ ੪੮੪

ਓਥੇ ਖੜੀ ਉਡੀਕਦੀ ਰੰਗ ਕੌਰਾਂ

ਯਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਬੇਬੇ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਜੀ ਸੁਪਤਨੀ ਸ੍ਰੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਘਰ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਉਡੀਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਰੰਗ-ਮੌਜ-ਮਸਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਵਿਸਰ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਬੈਠੇ ਓਥੇ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਸਮਾਧੀ ਲੱਗੀ ਰਹੀ, ਜਿਥੇ ਕੀਰਤਨ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ ਓਥੇ ਦਿਨ ਸਬਾਈ ਤੇ ਰੈਣ ਸਬਾਈ ਇਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਬੇਬੇ ਜੀ ਭੀ ਅਹਿਲ ਸਿਦਕ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰਸ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਰਾਤ ਤੇ ਦਿਨ ਇਕ ਕਰ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬੇਅੰਤ ਸੰਗਤਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਉਸੇ ਵਕਤ ਅਤੁੱਟ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ। ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥੀਂ ਪੀਹ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਭੀ ਭਾਵੇਂ ਸੋਹਤ ਅਤੇ ਅਵਸਥਾ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਸਮਾਗਮਾਂ ਅਤੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਉੱਤੇ ਬੇਬੇ ਜੀ ਸੇਵਾ ਅਥੱਕ ਕਰਦੇ ਹਨ।

੧੧੧ ੫੬੨

ਚਾਰਵਾਕੀਏ

ਨਾਸਤਕ, ਚਾਰਵਾਕ ਤੀਸਰੀ ਸਦੀ ਵਿਚ ਇਕ ਬੜਾ ਹੀ ਕੱਟੜ ਨਾਸਤਕ ਰਿਸ਼ੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬੋਧੀਆਂ ਅਤੇ ਜੈਨੀਆਂ ਦੇ ਵਾਯੂ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ “ਲੋਕਯਤਾ” ਮੱਤ ਕਾਫ਼ੀ ਵਧ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਪ੍ਰਚਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਜ਼ਿਕਰ *ਸਰਵ ਦਰਸ਼ਨ ਸੰਗ੍ਰਹਿ* ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਦਵਾਨ V.S. Apte ਆਪ ਬਾਰੇ ਇਉਂ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:

“He was a sophiscrical philosopher (said to have been a pupil of Brihaspat) who propounded the grossest form of atheism or materialism.”

੧੧੧ ੫੬੬

ਥੀਆਸਡੀ

ਮਾਦਾਮ ਬਲਾਵਟਸਕੀ (Mm. Helena Petrouna Blavatsky) ਰੂਸੀ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸਤਰੀ ਸੀ। ਬਚਪਨ ਇਸ ਦਾ ਸਾਰਤੋਂ ਅਤੇ ਅਸਤਰਖਾਨ ਵਿਖੇ ਗੁਜ਼ਰਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਕਰੀਬਨ ੮੦,੦੦੦ ਕਾਲਮੂਕ ਬੋਧੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਆਤਮਕ ਖੋਜ ਦੀ ਚੇਟਕ ਇਸ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਲੱਗੀ। ੧੮੭੫ ਈ: ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਕਰਨਲ ਆਲਕਾਟ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਥੀਆਸੋਫਿਕ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਣਾਈ। ੧੮੯੧ ਈ: ਵਿਚ ਮਾ: ਬਲਾਵਟਸਕੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਈ। ਕਰਨਲ ਆਲਕਾਟ ਪ੍ਰਧਾਨ ੧੮੦੭ ਈ: ਤਾਈਂ ਰਿਹਾ। ੧੮੯੩ ਈ: ਵਿਚ ਇਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਦੋ ਧੜੇ ਹੋ ਗਏ; ਇਕ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲਾ ਜੋ ਕਿ ਵਿਲੀਅਮ ਜੱਜ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਹੇਠ ਹੁਣ ਤਾਈਂ ਅੱਡ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਕਰਨਲ ਆਲਕਾਟ ਅਤੇ ਐਨੀ ਬਸੰਤ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ। ਐਨੀ ਬਸੰਤ ਆਇਰਿਸ਼ ਲੜਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਰਨਾਰਡ ਸ਼ਾਅ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਯੂਰਪ ਵਿੱਚੋਂ ਚੋਟੀ ਦੀ ਲੈਕਚਰਾਰ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਲੈਕਚਰਾਂ ਨੇ ਹੀ

ਪ੍ਰਚਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਤਾ। ਏਸ ਮੱਤ ਨੇ ਬੋਧੀ, ਤਿੱਬਤੀ ਅਤੇ ਉਪਨਿਸ਼ਿਦਕ ਮੱਤਾਂ ਦੀ ਖਿੱਚੜੀ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਤਕ ਅਲੂਣੀ ਹੀ ਰਹੀ। ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈੱਡ-ਆਫਿਸ ਅਦਿਆਰ (ਮਦਰਾਸ) ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ: ਆਰੰਡੇਲ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਬਨਾਰਸ ਹਿੰਦੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਭੀ ਰਿਹਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੂਰਤੀ ਨੂੰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਦਾ ਪੋਲ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰ ਹੋਇਆ, ਖਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਪ੍ਰੈਲ, ੧੯੮੭

—ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਸਿੰਘ

(ਅ) ਅੰਤਿਕਾ

ਗਯਾਨੀ ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗਯਾਨੀ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ

ਬੰਦ ੩੨੪ ਤੋਂ ੪੯੨ ਤਕ ਗਯਾਨੀ ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਚਮਿੰਡੇ ਤੇ ਗਯਾਨੀ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਫੁਲਾਵਾਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦਾ ਪਿੰਡ ਗੁਜਰਵਾਲ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਇਕ ਚੌਕੜੀ ਬੈਠ ਕੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸੁਣਨ ਤੇ ਫੇਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਚੌਦ੍ਹਾਂ ਤੇ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਸੰਨ ੧੯੧੩ ਈ: ਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਰੰਗ ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੀਤ ਮੰਤ੍ਰੀ ਦੀਪ ਜਗੰਤ੍ਰੀ

ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਗਯਾਨੀ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਗੁਜਰਵਾਲ ਹੈ। (ਬੰਦ ੩੩੦-੩੩੧) ਬੰਦ ੩੩੨ ਤੋਂ ੩੩੫ ਇਸੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਹਨ।

ਜਥੇਦਾਰ

ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰ ਪਿੰਡ ਗੁਜਰਵਾਲ, ਇਹ ਫੌਜੀ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਜੈਤੋ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਥੇ ਵਿਚ ਗਏ ਸਨ। ਆਪ ੧੬ ਨਵੰਬਰ ੧੯੩੯ ਈ: ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਏ। ਆਪ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜੇਲ੍ਹ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਭੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਗੁਰਮੁਖ ਬਾਬੇ ਨਾਮੋ ਟ੍ਰੈਕਟ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਹੈ।

ਚਟਸਾਲ

ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ 'ਮਾਲਵਾ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ' ਵੱਲ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਖਾਲਸਾ ਯੰਗ ਮੈਨਜ਼ ਲੀਗ (ਖਾਲਸਾ ਭੁਜੰਗੀ ਸਭਾ), ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਹਰ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨ ਸਜਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸਾਲ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਗੁਰਪੁਰਬ ਬੜੀ ਧੂਮ ਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਏਥੇ ਬੰਨੇ ਦੇ ਹਾਤੇ ਵਿਚ ਕਈ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਹੋਏ। ਕਈ ਵਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਇਆ। ਬੜੇ ਰੰਗ ਬੱਝੇ, ਕਈ ਅਚਰਜ ਕੌਤਕ ਵਰਤੇ। ਏਥੇ ਭੁਜੰਗੀਆਂ ਦਾ ਤਕੜਾ ਜਥਾ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਭੁਜੰਗੀ ਸਭਾ ੧੯੮੫ ਈ: ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਹੋ ਕੇ ੧੯੧੫ ਈ: ਤਕ ਬੜੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹੀ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਏਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸਦਾ ਹੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਸਕੂਲ ਸਟਾਫ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਸ: ਹਰਿਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹੈਂਡਮਾਸਟਰ (ਮੁਕਤਸਰ), ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਤੁਲਾਵਾਲ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ ਏਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਖਾਸ ਤੌਰ ਪਰ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਭੁਜੰਗੀ ਸਭਾ ਬਾਰੇ ਪੂਰਾ ਨੋਟ ਜੇਲ੍ਹ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਚਾਰ ੧੯੦੯ ਤੋਂ ੧੯੧੪ ਤਕ ਦੇ ਹਨ (ਬੰਦ ੩੩੬)।

ਬੰਦ ੩੨੪ ਤੋਂ ੪੯੨ ਤਕ ਗਯਾਨੀ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗਯਾਨੀ ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਹੋਣਾ। ਫੇਰ ਪਿੰਡ ਗੁਜਰਵਾਲ ਜਥੇਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਇਕ ਚੌਕੜੀ ਬੈਠ ਕੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸੁਣ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੈ।

ਬੰਦ ੩੩੨ ਤੋਂ ੩੩੫—ਨਾਹਰ ਸਿੰਘਲਿਆਂ = ਗਯਾਨੀ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਗੁਜਰਵਾਲ।

ਸਾਧੂ ਵੀਰ ਸੱਜਣ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪਿੰਡ ਚਕਵਾਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਿਹਲਮ—ਆਪ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਗੁਰਮੁਖ ਸੱਜਣ ਹਨ। ਇਹ ਭੀ ੧੯੧੪-੧੫ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਕੈਦ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ੧੯੨੦ ਈ: ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰੀ ਬਾਗ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੋਏ ਸਨ।

ਅਚਰਜ ਪ੍ਰਸੰਗ

ਬੰਦ ੪੫੧ ਤੋਂ ਬੰਦ ੪੮੩ ਤਕ ਅਚਰਜ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੈ। ਜਿਸਦਾ ਸੰਖੇਪ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਭਾਈ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਗਯਾਨੀ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗਯਾਨੀ ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ, ਗੁਜਰਵਾਲ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਨਾਰੰਗਵਾਲ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ ਗੁਜਰਵਾਲ ਦੀ ਢਾਬ ਮੱਲੋਆਣੇ ਪਰ ਜਾ ਬੈਠੇ। ਇਹ ਢਾਬ ਗੁਜਰਵਾਲ ਤੇ ਨਾਰੰਗਵਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਗੁਜਰਵਾਲ ਦੀ ਹੱਦ ਅੰਦਰ ਨਾਰੰਗਵਾਲ ਦੀ ਹੱਦ-ਪੱਟੜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਗੁਜਰਵਾਲ ਤੋਂ ਨਾਰੰਗਵਾਲ ਦਾ ਰਸਤਾ ਭੀ ਇਸ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਪਰ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਢਾਬ ਬੜੇ ਸੋਹਣੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਥਾਂ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਹੈ। ਏਸੇ ਥਾਂ ਜਾ ਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨਾਮ ਅਭਯਾਸ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਏਸ ਢਾਬ ਦੇ ਕੰਢੇ ਬੈਠ ਕੇ ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਬਹੁਤ ਸਿੰਘ ਭੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਢਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਏਥੇ ਆ ਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਚਿਤਵਿਆ ਕਿ ਗਯਾਨੀ ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗਯਾਨੀ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੇ ਬੜੇ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਜੋਤਿ ਦਾ ਝਲਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਚੁੰਮੀਏ। ਏਤਨੇ ਨੂੰ ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਸੱਜਣ ਢਾਬ ਦੇ ਕੰਢੇ ਸਜ ਕੇ ਨਾਮ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੀ ਸੋਂ ਗਏ। ਇਧਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਚੱਟੀਏ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਭੀ ਨਾ ਲੱਗੇ। ਜਦ ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਸੋਂ ਗਏ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਚਰਨ ਚੱਟਣ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਏਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਆਤਮਿਕ ਬਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਲਏ। ਜਦ ਇਹ ਖੇਡ ਵਰਤ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਭਾਈ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚਕਵਾਲ ਪਾਸ ਹੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਜਾਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਲੱਤਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਦਿਖਾਈ ਹੀ ਨਾ ਦੇਣ ਤੇ ਨਾ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ। ਉਹ ਬੜੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ। ਭਾਈ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧੋ, ਤੁਹਾਡਾ ਕਾਰਜ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਜਦ ਏਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧਿਆ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਨ ਭੀ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਲੱਭ ਗਏ ਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਗਏ। ਫੇਰ ਏਥੋਂ ਉਠ ਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕਈ ਦਿਨ ਪਿੱਛੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨਾਰੰਗਵਾਲ ਪਹੁੰਚੇ।

ਭੌਰ ਗੁਫਾ

ਬੰਦ ੪੮੪ ਤੋਂ ੪੯੬ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੈ ਕਿ ਢਾਬ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਭ ਸੱਜਣਾਂ ਸਮੇਤ ਘਰ ਆਏ, ਜਿਥੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੇਬੇ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਕਈ ਦਿਨ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦੀ ਸੀ। ਘਰ ਵਿਚ ਕੋਠੇ ਪਰ ਪਉੜੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਲਗਵਾਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਵਲ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਚੁਬਾਰਾ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਚੁਬਾਰੇ ਵਿਚ ਰਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਘਰ ਆ ਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਚੁਬਾਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜੋ ਰੰਗ ਵਰਤਿਆ, ਸੋ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ। ਅੱਗੇ ੪੯੭ ਬੰਦ ਵਿਚ ਫੇਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚਲੇ ਭਜਨ ਮੰਗਲਾਚਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਪਿਛਲਾ, ਵਰਤਮਾਨ ਤੇ ਅਗਲਾ ਸਮਾਂ ਇਕ ਸਮਾਨ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਚੁਬਾਰੇ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਭੌਰ ਗੁਫਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਯੁਤ ਸਿੰਘ

ਬੰਦ ੫੭੦—ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੈਨੇਡੀਅਨ, ਪਿੰਡ ਨਵਾਂ ਚੰਦ, ਡਾਕਖਾਨਾ ਖਾਸ, ਤਸੀਲ ਮੋਗਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ੀਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵੱਲ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਜਣ ੧੯੦੭ ਈ: ਵਿਚ ਵੈਨਕੋਵਰ, ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਗਏ ਤੇ ੧੯੧੫ ਈ: ਵਿਚ

ਉਥੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਆਏ। ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ। ੫ ਜਨਵਰੀ ੧੯੧੭ ਈ: ਨੂੰ ਤੀਜੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ, ਜੋ ਪਿੱਛੋਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਈ। ਆਪ ੧੯੧੮ ਤੋਂ ੧੯੩੦ ਤਕ ਬਾਰਾਂ ਬਰਸ ਹਜ਼ਾਰੀ ਬਾਗ਼, ਰਾਜ ਮੰਦੀ, ਮਦਰਾਸ, ਨਾਗਪੁਰ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹੇ। ਜਦ ੧੯੩੦ ਵਿਚ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਨਾਗਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਸੱਜਣ ਓਥੇ ਹੀ ਸਨ। ਪਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਹਾਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਨ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਦਿਆਂ ਭਾਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੀ 'ਥਿਆਸ ਫੀਕਲ ਸੁਸਾਇਟੀ' ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ੪ ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੩੦ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਹੋਏ। ਪਰ ਭਾਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ੨੦ ਦਸੰਬਰ ੧੯੩੬ ਨੂੰ ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੋਏ। ਸ਼ੋਕ ਕਿ ਆਪ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਭਰ ਬੀਮਾਰ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਗਰ ਨਵੇਂ ਚੰਦ ਵਿਚ ੪ ਅਪਰੈਲ ੧੯੪੪ ਨੂੰ ਸਭ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ।

ਭਾਈ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਖੀ

ਆਪ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਜ਼ਿਕਰ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਉਥਾਨਕਾ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਦੁਖੀ ਜੀ ਨਾਲ ਖਾਸ ਸੰਬੰਧ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਉਣੀ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਭਾਈ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀ ਤੇ ਦੇਸ਼-ਭਗਤ ਹਨ। ਆਪ ਭੀ ੧੯੧੫ ਈ: ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਆਏ। ਤੇ ਤੀਜੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਭਾਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੈਦ ਹੋਏ ਤੇ ੧੯੨੦ ਈ: ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰੀ ਬਾਗ਼ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੋਏ। ਆਪ ਨੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਬਾਂਗਾਂ, ਪ੍ਰੇਮ ਤਾਘਾਂ, ਪ੍ਰੇਮ ਕਾਂਗਾਂ ਤੇ ਜੁਬਲੀ ਦੀ ਗੱਪ-ਸ਼ੱਪ ਪੁਸਤਕਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ; ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚਲੇ ਸੱਜਣਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਆਪ ਨੇ ਕਲਕੱਤੇ ਵਿਚ 'ਕਵੀ ਕੁਟੀਆ' ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਤੇ ਰਸਾਲਾ ਕਵੀ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਕੱਢਦੇ ਰਹੇ। ਉਪਰੰਤ ਆਪ ਨੇ ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ ਤੋਂ ਰਸਾਲਾ ਵਿਹਾਰ ਸੁਧਾਰ ਭੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਆਪ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅਪ੍ਰੈਲ, ੧੯੮੭